D 8/4

6
14-c
8

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
6
7 B
19

Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

14-2-9

6.14-c.8

14
c
14

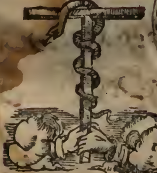
H. 5.9

ODYSSEAE HOMERI LIBRI XXIIII.

NVPER

A SIMONE LEMNIO EMPORICO Rheto Curienſi, Heroico Latino carmine facti, & à mendis quibuſdam priorum tranſlationum repurgati.

ACCESSIT ET BATRACHOMYOmachia Homeri, ab eodem ſecundum Græcum Hexametro Latinitate donata.

PARISIIS,

Apud Martinum Iuuenem, via S. Io. Lateranenſis, ad inſigne Serpentis.

1581.

[illegible] Monaſterii super [illegible]
[illegible]

AD CHRISTIANISSI-
MVM, ET INVICTISSIMVM
HENRICVM II. FRANCORVM
REGEM, DOMINVM ET ME-
COENATEM SVVM CLEMEN-
TISSIMVM.

MAXIMA belligera terrarum gloria fama,
Orbis victorum magni fortiſſime Regum
O' Henrice decus regni, Martíſque potentis,
Qui regis Herculeas terras, & ſceptra gubernas
Gallica, quę cingũt Rhenúſq; & gurgitẽ Nereus,
Pœniníſque iugis Alpes, & culmina Graia:
Quacunque & Phrudis, quà pingui Moſa fluento
Errat, & Oceanus diſiungit ab orbe Britannos,
Téque rigat nitidis pulcherrima Francia lymphis
Sequana, quáque Araris donat ſua nomina fluctu,
Fructifero campis Rhodano, clarúſq; Garumna,
Argentæque liquor, Varíque vndoſa ſub altis
Flumina nata iugis, Ileríſque & Siccarus amnis.
Si quid concedit Maieſtas regia Muſis,

...A NAZ ...OMA ...ORIO EMANUELE

Suſcipe Smyrnæos mihi verſus, optime regum:
Aures & vacuas præbe, dum carmine laudes
Ipſe tuas narro, magni genitoris & acta.
Vos Aganippæas Muſæ permeſſidos vndas
Mittite, & Aonios aſpergite monte liquores
Caſtalio, doctos cantus Helicone mouete.
Extulit auſpicijs ſua Francia lilia magnis,
Inque triumphantis morem mouet aurea currus,
Lutetiæque aula deduxit aduſque iocoſi
Hoſtia Rex Araris pompas, equitúmq; triũphos
Atque acies peditum traxit: mirata Gebennæ
Gens plauſit Domino, Rhodanúſq; exiuit ab vn-
Naiadúmque choros ripas euexit in altas, (dis,
Ominibúſque bonis populi gratantur in oris.
Iámque annis iterum ſeſe pia Gallia lætis
Induit, exultátque nouis iam Sequana ſceptris,
Ac ſolito maior currit regalibus vndis,
Auláque ſe tollit regno iactantior alto,
Aſſurgúntque nouo pariter ſua lilia Regi.
Parriſij auſpicio regali ſceptra ſequuntur.
Armorum proceres veniunt, regémque ſalutant
Regaléſque habitus ſumunt: legúmque potenres
Exornant aulam, teſtantes gaudia paſſim.
Nunc Pallas ſignis poſitis cum Marte parumper
Deſinit, & legio Regis vexilla ſequuta
Diſcolor hic ridet dulci ſub pace iocoſa.
Miles agit feſtos circum palatia Regis
Sorte dies ampla. medijs iam ſplendida caſtris
Pax lucet teſtis Rhodanúſque, & Sequana diues.
Viderunt illi regales vndique turmas,

Quo-

Quoque ſit ingreſſus magnam rex inclytus vrbē
Splendore,& poſito lętata eſt Francia bello.
Pax,& amœna fides,pompa ſunt caſtra ſequutę.
Hinc etiam Pallas nitido circundata limbo,
Ornauit poſito clypeóque atque ægide ſæua
Gorgone,ſed qualis Cirrheas viſere Muſas
Virgo ſolet,Regem.toto fuit agmine clara.
Ipſàque Parriſio Regis vallata ſenatu
Tum Bellona ſtolam geſſit,ſcutúmque remouit,
Et galeam capiti dempſit,tergóque reuecta
Mitis equi,gaudens oſtentat lilia Regum.
Nec te laurigera pudeat Mars ire cohorte,
Et geſtare manu frondes pacalis oliuæ,
Sequanicáque toga dudum mutare micantē
Loricam Regémque ſequi,quà Sequana currit.
Dum tibi ſtat currus,dum ſtat tibi ferrea cuſpis
Ad frondes poſita,& ludunt per aperta iugales
Prata.eſt digna coli,nec nuper cognita bellis
Progenies Regum claræ Valeſia gentis:
Hæc domus inſignis decorat diademata Frācis.
Sequana promeruit regis cunabula tanti.
Quæ fouet oceanus circum,quà Phœbus arenas
Occaſu illuſtrat.decuit de principe naſci
Francorum magno Regem,qui ſumat habenas
Terrarum,quáſcūque rigat bene fonte Garūna,
Montiuagíſque vndis,donec ſe miſcet amaro
Oceano & Ligeris dulcis quaſcunque pererrat,
Nobilis & Rhodanus,Ileríſque, Titúſque iugíſq;
Montoſis Varus currens,Argentáque diues:
Quas videt & Phrudis,Doríſq; Britannica glebas

Háſque pater rexit quondam, fortiſſimus heros,
Non minor ille quidē priſcis ſub Marte Pipinis,
Aequandus bello tibi quondam Carole Magne:
Quíque dabas Gallis pulcherrima lilia regni
O' Clodophæ, decus primum,cui Gallia tota
Paruit & varijs celebris Martelle triumphis.
Mars alter pugnis fuerat Franciſcus,& ingens
Fulmen Bellone,docuit quem Pallas in armis.
Ille Caledonijs aluit ſua caſtra ſub aruis,
Oceaníque viros ſibi iunxit munere Scotos.
Sudores toties ſub caſſide pertulit acris,
Titaníſque æſtus fortis tolerauit in armis,
Dum bellatur agris,mediiſque in millibus ardet,
Terribilis pugnis,debellatórque Britannæ
Gentis,& in Latio toties fera bella togato,
Atque vltra Tyberim,& Circeia littora caſtra,
Læſtrygonáſque feros quoties Caieta gerentem
Finibus ipſa tuis Clodopheio prælia Marte
Vidiſti?quoties timuit ſibi Larius vndis,
Et quaſſata ſuo toties circa oppida bello,
Quáque fluit Phrudis,maduerunt hoſte refuſo
Non ſemel arua.equidē Pictonum ſenſerat arma
Terra diu,& circa reſonans glacialis in vndis
Oceanus,caluit ſibi victa Britannia tabo,
Immenſúſq; Padus,Doriáſq; cruore relabens.
Inque Padum referens ſtrages & mille cateruas
Fleuerunt cumulos cædis tum Naiades vndis,
Heliadéſque iterum veluti Phaetonta cadentē
Luxerunt lacrymis mœſtæ.teſtatur in armis
Iſtonius victus,retro Ticine recurrens

Ad

Ad fontes oppreſſe tuos,tum Celtica ſigna
Hic timuiſti ergo.fugit cataphractus in vrbem,
Deiectíſque viris ceſſere ad mœnia nota
Aeripedes.tumuit forti tum Gallia marte,
Heluetij & Rheti victricia ſigna tulere,
Indefeſſi armis populi,qui Lilia ſemper
Defendunt Regis,proauitáque regna tuentes,
Iuncti cum Francis,decus immortale per arma
Victores retulere ſuo certamine Regi.
Franciſcus laudes armis tranſgreſſus auitas,
Aequauit priſcos reges in bella ruendo.
Obſtitit an forti quicquam?per caſtra cucurrit,
Pérque Italos cãpos equites peditéſque reuexit.
Haud Europa quidẽ ignorat,quàm ſæpe cruore
Ciſalpina fuit roſeo calefacta per arma
Gallia,& vt Latium,nec non Germania fortis
Induerint clypeos,& turmis arma pararint,
Cum ruerent bello Senones,cãpóſq; per omnes
Horrida Franciſci per terras bella ſonarent.
Scit bene flauenti cum Saxone cærulus Albis,
Sarmaticíſque vadis ſcit Viſtula Martis Eoi:
Expertúsque Aquilo Francos gelidiſſimus acres.
Quid Serpentigeris ducibus pugnata per arua
Prælia?quid memorẽ pugnas,Martíſque labores
Nunc ad Ticini ripas,nunc Phrudis in agris,
Nunc ad Pyrennen circumtulit arma niuoſam.
Subdidit hic regno cum marte Britannica ſceptra,
Atque Araris fontes,& ſubdita rura Lemanni
Curſibus,Allobrogum coniunxit feruida gentis
Arua ſuis populis,regnúmque euexit ad aſtra.

 Tan-

Tanta fuit Regis (non ipſa Europa negabis)
Franciſci bello vis, atque interrita virtus.
Cæſareas Aquilas cum nemo auderet in armis
Tentare aut bello ſeſe defendere contrà,
En quoties tibi ſuſtinuit? quin ſolus in acres
Prodijt hic populos, & totum terruit orbem.
Nil Europa quidem Scythias orientis anheli
Pugnas audiſti, nil quid Babylone mouerent
Parthorum reges, nil quid furioſus Hydaſpes,
Externúſque Indus. Sed quanto Francia rege
Alta tumeret equis ſub Marte frementibus altis,
Certè pauiſti, cunctáſque pauore repleri
Terras ipſa tuas Francorum Marte tonante.
Ergo refer reges, & Achaica regna recenſe,
Si tantos vnquam ſonitus, Martíſque tumultus
Audiſti, dicas equidem quoque Cæſar Iberus
Sæpius obſtupuit virtutem & pectora bello,
Indomitáſque acies Regis, & Martis honores.
Cúmq; nihil magnum bellis horreſceret Albim,
Bructeróſque armis, & duros Marte Cheruſcos:
Sed tamen vt mouit Bellonam Francia curru,
Excuſsítque comas illi, Geticúmque maniplis
Gradiuum duxit, qui terret voce Gelonos,
Auſpicijs Franciſce tuis: Tum Cæſar in armis
Sollicitus fuit, & Pyrenne ad celſa Gebennæ
Culmina proſpexit excita ſtupore niuoſa:
Saxonicúſque Albis, miratus conſtitit vndis,
Viſtuláque extimuit Geticúſque exterritus Iſter.
Tardius iuit aquis, Aquilæque immania regni
Totius ſceptra & vires mouere potentes
Impe-

Imperij, veluti totus concurreret orbis.
Vſque adeò viguit ſub tanto Francia Rege,
Qui cunctas toties terras tremefecerat orbis.
Digna legi virtus, cum mixto turbine gentes,
Danubiúſque equites Latio transfunderet alto,
Atque Iſtri totæ fremerent cum prælia ripæ,
Anguiferóſque viris operirent agmina campos,
Erupit caſtris, atque altis Alpibus ingens
Effudit Senones, ſparsítque per intima regna
Auſonijs oris Martem, quàm longus oberrat
Mons Apenninus, Calabríſque extenditur vndis,
Et nunc Inſubres, nunc Boios agmine terret:
Nunc Calabros intrat, & bello fulminat Arpos,
Atque Capys muros ſubit obſidione recinctam
Euboicam inuadit ſedem, tumulúmque ſepultæ
Sirenis Latio. magnis conſederat aruis
Maſſiliæ Teuton, totúſque incurrerat orbis
Occidui ſolis, tunc omnes milite campos
Phocaicos texit paſſim. ſed feruidus armis
Defendit victor Franciſcus, & ardua Gallis
Gloria ſucceſſit, tantus fuit ille frementes
Inter opes martis, ferrúmque & prælia ſæua.
Eſt facile ergo duces comitéſque per arma ſeuera
Vincere. verum Aquilis, & magni Cęſaris armis,
In longo bello, ſeu marte reſiſtere prompto,
Ardua res equidem. Quoties Franciſcus acerbis
Bellorum pugnis aquilas, & Cæſaris altas
Contra acies iuit, Clodophæiáq; regna decúſque
Defendit clypeis, & Francia lilia texit?
Dic mihi, quis cõtrà fortes modò ſúſperit, arma
Tot

Tot pugnis Aquilas, gentéſque in bella ſeueras:
Qui non tradiderit terræ ſua regna, decúſque.
Vnus Franciſcus ſemper ſua ſceptra, ſuáſque
Obtinuit terras, bellúmque & fortia facta
Geſſit acris ſemper contra tot prælia regum,
Quos iactant aquilæ, quos duro marte Britanna
Terra, potens vndis. quanquam regnator eous
Graiugenas, Aſiæque vrbes, & Phaſidos oras,
Et Syrios, Arabáſque leues & ad vſque Syenen
Seruitio populos premit, & Nilotica regna,
Et Libyæ gentes, & qui te Bragada potant,
Eufractéque ferox ſaxoſo murmure ſyluis,
Maluáq; pulcher aquis, Hebríq; Iſtríque liquores
Ore bibunt gelidos: tamen ille vt prælia ferro
Iam miſcenda Aquilis vidit, dat terga fugaci
Raptus equo celeris. Sed Gallia ſemper in armis
Contra acies Aquiláſque ſimul Mauortia greſſus
Rege tulit fortes Franciſco, gloria fulſit
Francorum caſtris, & candida fama ſequuta eſt.
Fortis erat bello, & velut ipſe acerrimus Aiax,
Si pedes in pugnas ibat bellator Achilles
Magnus equis, ſiue Oenides ſternebat in armis
Aggreſſos hoſtes Diomedes alter & alter
Caſtor equo reſidens pugnabat feruidus enſe.
Omnibus afflictis quoties hic ſolus acerbas
Suſtinuit vires, vel iam labentibus ictu
Militibus ſolus concurrere milibus auſus,
Dum defendit equo pugnas. tot funera contra
Reſtitit hic toties fortis per prælia Martis.
Obſtupuere illum toties & Rhetus, & acris
Helue-

Heluetius, Rhodaníque acies, & Larius omnis,
Miratíque ſuis ſteterunt tum Teutones armis.
O' quoties flammis ſeruauit & arua colonis,
Extinxítque ignes, rapuítque è fomite terras,
Et virtute ſua leti de faucibus vrbes
Eripuit fortis, preſenſque ſuperuenit armis.
Quid cum ſæpe irent varijs incendia terris,
Non ſecus ac quondã lapſu Phaetontis in vndas
Eridani radijs, cum ſe Clymeneia clades
Obtulit & flammis fermè flagrauerat orbis.
At cum iam Titan rurſus moderamen equorum
Cepiſſet, redijt mundi concentus & ipſe
Agnouit dominum currus Phaetontis abacti.
Sic pater ille tuus tulit auxiliúmque bonúmque
(Inclite Francorum fama rex, gloria gentis
O' Henrice tuæ, & columen tam nobile Gallis)
Per terras formam, pulſo Phaetonte, quadrigas
Tum moderatus equis melior, duxítque triũphos.
Munificus fuerat, teſtatur Rhenus & Albis,
Teſtis Danubius, cuius quoque ſæpe cohortes
Gallica ſub Martem indomitũ ſunt ſigna ſequutę.
Cúmque his Heluetij, Rhetíque per ardua fortes
Bella, viros illos ſoli ſibi iunxit amore
Virtutis. quibus ille ingens præclara peregit
Facta, & per campos toties fera prælia geſſit.
Hic animo excellens memori, linguáſque diſertus
Calluit hic plures, qualis Perſeia proles
Cyrus, & immanis Mithridates marte feroci:
Scipiadáſque ſonis imitatus. maxima virtus
Splenduit ingenio forti: nec cætera ſegnis,

Quæ

Quæcũq; ad laudem ſtimulãt.pietatis abundans,
Pœnæ parcus erat: teſtis Doriáſque Padúſque,
Hic vbi Taurinis ſtatuit tentoria campis.
Cum poſſet ferro delere hic mille cateruas,
Seruari voluit.paci non intulit iram,
Poſt acies odium poſuit, velut vltor in arma
Fortis erat, cum cauſa vocat: ſic parcere mitis,
Subiectis. Si quę forſan per prælia clades
Obuia ſe tulerat, patiens vincebat Vlyſſem.
Quod ſi Pellęus iuuenis deuictus in armis
Vel ſemel ille foret, forſan non vlla relicta
Spes illi foret, aut proſtratus pectore toto
Deſperaſſet iners, aut fortè inglorius armis
Vixiſſet poſthac, decoríſque oblitus & artis.
Pellęus fœlix, & fœlix Sylla. fuere
Fœlices tantum. Franciſcus victor amaram
Per pugnas toties ſuperauit pectore ſortem.
Si ſors infœlix acie ſeſe obtulit, ille
Non minus hâc conſtãs, quàm ſi ſibi lęta fuiſſet,
Pertulit & fortis fortunę mente procellas.
Vicit Alexandrum longè hac virtute Pelaſgum.
Sortem vtrãq; tulit ſemper moderatus habenas.
Sic fuit ille choro virtutum laudis abundans,
Inque ſuos Rhetos, quorũ ingens fama per arma,
Heluetióſque, viros bene libertatis amantes,
Atque pares Marti, largus doníſque beatus.
Hinc amor, hinc regni decus, & creſcentia ſceptra.
Hinc laus, hinc validę deuoto milite vires,
Et menſura fides acie, populíſque ſequutis.
Hinc validum regni robur. ſic maxima virtus

Heroum

Heroum ſoli viguit.hoc inclitus ortu
Naſceris,ac Regis de maieſtate creatus
In regnū creſcens, Clodopheo adoleſcis in oſtro.
Auriferis te eduxit aquis vndoſa Pipini
Ora,nec ignorat quàm ſis tu ſorte beatus
Sequana Celtarum,qui te iam laude futurum
Aequalem priſcis magno virtutis amore:
Téq; Araris,Rhodanúſq; potens te gaudet alūno,
Et gelidus Phrudis,Ligeríſque,& culta Garumna
Prata rigans,regúmque lares.Argentáque diues.
Sequanáque exultat ſub te iam Rege beatus.
Es ſublime genus regum,regnóque potentem
Nobilitas veterum poterat te ſola tueri:
Plus multo tamen ipſe tua virtute niteſcis.
Nec tamen illa latet,veterum veſtigia preſſit,
Et teneris ſeſe dudum bene ſuſcitat annis.
Namque ſub auſpicijs genitoris bella ſequutus,
Virtutum ſpecimen dederas,in caſtra receptus
Iam toties patris,Seu Scipio fortis in arma,
Ceu pius Aſcanius coram genitore ruebas
Quà ceſſant terrę,quà nondum diuidit oras
Phrudis aquis: equidem virtus tam nobilis iſta
Ad tantum regnum poterat bene iure requiri.
Non tibi frenandi dociles ſeruire per oras,
Qui bene thura legunt Arabes,non Seres in altis
Lanifici ſyluis qui pectunt vellera fronde,
Non leuis Armenię tractu tu ſceprra gubernas
Maſſagetúmue ſolo,quo rexit fœmina regnum.
Sed tibi Teutonico gens eſt quę ducitur ortu,
Pergameáque domo celebri virtute regenda.

Hinc

Hinc ſemper viuit Francorum gloria regum.
Quis neſcit Martis prolem per prelia nota
Martellum inſignem?quis te Rollande trophęis
Ignorat?vel cui non Magnus Carolus armis
Eſt celebris?vel quis Clodophæia lilia neſcit?
Siue triumphato cui non ſtagnantis in aruis
Ticini atque Iſtri Doríęque ex Alpibus orti
Cultore,atque Padi deuicto fonte ſub ipſis
Montibus aërijs?teſtis Carionia clades,
Geſtáque per Latias immania prelia gentes
Oceanique Soméſque oras, littúſque Britannum,
Franciſus genitor Borcę memoratus in orbe.
Qui patrię plus mitis erat,quàm nulla Pipini
Gens antiqua ducum.quos tu virtute ſequutus
Exprimis inſignis,peditum prius agmina ſemper
Exerces ſtudijs & ſęui Martis in armis,
Si quæ bella tonant:prior ipſe incurris,& inſtas
Frãgere Marte acies, ferrúmq; atq; ingeris haſta,
Enſiferóſque moues, pugnáſque inijſſe feroces
Regalis mandas,cogíſque accedere ſegnes.
Scit bene ſub borea Phrudis,Scit Marte Tabulla
Meſſéque prægrandis.Cum Gallica prælia pubes
Affectans campis,Rheteáque dura ſequuta
Gens ſtudia armorũ Tigurináq; laudibus ingens
Bellorum,& florens dudum Baſilea camœnis,
Heluetiæque manus aliæ,Taurináque proles,
Syluestríſque Vrus,atque horrida cornua belli
Tauriſci populi,quem Mars præferre Gelonis
Bellonæque audet,ſæuis & Thracibus armis,
Et nemoroſa Phalanx bellaci Marte creata
Suiten-

Suitenſis fremeret:qua ſtrenuitate per arua
Belgica percurris,timuítque Britannica Tethys,
Obſtupuere Aquilæ, ſeſéque in fœdera tecum
Iunxerunt,poſitíſque domum ceſſere ſub armis.
Terror erat mundi:Germania mota triumphis
Tota tuis,poſtquam deflerunt funera fontes
Eridane alta tui,& fontem Ticine rigaſti
Fletibus emiſſis,dum plangis triſtia clade
Ad Carioneas ſedes tot buſta caducum
Heroum tumulis. Verùm vt tua Martis acerbi
Agmina Rhetea,coniuncta cohorte ruerunt
Heluetium in pugnas:te ſolum pacis oliua
Prætenta ex acie,quæ certatura ſub armis
Iam fuerat,ſtudioſa tuæ ſub Marte rogauit,
Atque inijt fœdus potius,bellúmque remiſit,
Obſtupefacta tuis in prælia dura maniplis,
Eductis animo ingenti,& certare parato,
Rex etiam boreæ qui regni torquet habenas
Albionum gelidas glaciémque in gurgite Nereus
Voluit Hyperboreus ſibi trux Aquilonis ad vn-
Anglicus immanis dum cœlũ territat armis,(das,
In Somióſque agros transfundit rure cateruas
Sæuus ab occiduo,ferrúmque & regna laceſſit:
Heluetijs poſtquam iunctis in bella Phalange
Rhetorum,Franciſque tuis ad littus aquoſum
Veniſti,ſubito curſu ſe mœnibus altis
Incluſere ſimul trepidi ſine marte Britanni.
Hinc abiere feræ,nemoroſáque ſylua receſſit,
Et vacui campi,fugítque Britannica Tethys.
Nuſquam armis auſus ſe ferre in prælia dura

Anglicus

Anglicus:at latuit. tantus fuit vndique terror;
Obſtupuit Boreas,idque audijt vltima Thule.
Artois fletus pugna deſerta refudit,
Chalaicæque ſuo tremuerunt littore gentes,
Atque Lycaonijs præcluſa Bononia campis
Horruit,& matres preſſere ad pectora natos.
Eſt tibi nota quidem Bellonæ ars horrida ferro,
Vt quoque caſtra loco tibi ſint ponenda ſalubri,
Vtque dapes habeas,frumentáque ſecta per agros
Vtque vndas propius ſtent,nec ſint peruia turmæ
Hoſtili,vt ſeruanda vigil cuſtodia vallis,
Excubiæq; virûm,cuneúſque vbi factus in hoſtes,
Denſetur potius:quo campo cornua tendi,
Torquerique queant,flectíque in mille furentum
Marte modos:quæ ſint cliuoſis montibus aptæ,
Quæque acies planis campis,aruíſque ſub arctis
Siue amplis:quæque inſidijs ſint peruia caſtra.
Quæque dolis vallis,quæ ſit via ducta per agros,
Et dumeta latens:num ſint hoſtilia denſos (bris.
Agmina ſub frutices,nemoríſq; horrentibus vm-
Nec tibi difficile eſt,toties qui caſtra ſequutus
Es patris,& patrijs puer ipſe eductus in armis,
Vidiſti quibus impetibus per bella,per oras,
Quaque arte aduerſos cuneis diſiecerit hoſtes,
Et quo diſtulerit furioſas marte phalanges
Conſilio.magnus Libycis ceu Scipio turmis
Obſtitit,& patrios ſequitur per bella tumultus:
Sic etiam in pugnas claro genitore ruebas.
Cum latet incluſus,ſeu fidit mœnibus hoſtis,
Séque intra muros retinet,ſeu turribus altis:

Tum

Tum tibi tormentis mittuntur fulmina ſæua,
Deſtuctura domos,tonitrus fumante ruina.
Saxa rotant,denſis hinc æra ſonantia fumis.
Non aries frangit portas ſed fulgura miſſa
Fulmine perrumpunt igniti pulueris arces,
Et diris lapidum ſaxoſa tonitrua flammis.
Votáque per ſpacium belli non vlla remittis
Secura,vt ſi quà forſan te longa moretur
Obſidio muris non fidis in hoſte recluſo,
Sed magis ipſe caues ne qua inter gaudia noxa
Bellorum erumpant hoſtes.ſed prouidus vrges
Excubias vigiles,caſúſque tueris,& inſtas
Exemplo,ſpecimen præbens virtutis in arma.
Sæpe etenim requie crudelior hoſtis ab vrbe
Excurrit,quare lætus victricibus armis
Proſpicis,vt nullas fundat victoria clades,
Quæ nocet incautis,& qui damnoſa ſequuntur.
Ne tibi luxuries ocio nimis vlla redundet,
Ne tibi ſeditio caſtris ſe nutriat vſquam,
Prudenter curas,inque ipſa pericula primus
Irruis,ac nullis pluuijs,nec manè pruinis
Cedis,& in ſolis radijs perſiſtis vt acer
Miles,& in primas acies prorumpis,& ingens
Exemplo turmis fulges in ſplendida facta.
Si ſyluæ denſæ prohibent horrentibus vmbris,
Primus inis fortis.ſi ſtagna immenſa refuſa,
Saxoſumúe ſonans flumen ſub valle profunda
Intonat,illatus tunc in montana fluenta
Prætentat ſonipes currens liquidóque natatu
Præuertit volucres fluuios tuus,vſque ruendo

** In lau-

In laudes belli celebres. tibi teſtis ad arma
Exultans Phrudis, muſcoſo fonte refuſus,
Sæpius hoc vidit. medias nunc agmine turmas,
Atque globos equitum incurris, cogíſq; fremētes
Aeripedes, nunc ad pedites procinctus ouantes
Ocyus accedis, multúmque hortaris ad altam
Virtutem inſignis, demulcens pectora dictis.
Pro patrio regno ſudas defenſor in armis.
Pro quo cuncta pati gaudes, nullúmque recuſas
Diſcrimen tentare. docet bene Phrudius amnis,
Et quaſcunque rigat terras labente liquore.
Nil obſtat, non ora maris, non dura viarum
Monte iuga, aut valles, gelidíſque pruina ſub vrſis.
Ipſe volas inuictus equsi, victricia ſigna
Laturus. ſpactatur ouans Calydonia pubes,
Scotorúmque duces armis. tibi cærulus albis
Militat, Heluetiíque pij, & Rheteia ſummis
Alpibus exurgens bellis haſtata caterua,
Terrarum accurrit miles ex omnibus aruis.
Cum petis, accedunt flauentes crine Sicambri,
Dátque ſuum bello veniens Alemannia nomen.
Baſtarnæque truces meruere ſtipendia Martis
Sub te Rege ſibi. quin & trux accola ſyluæ
Bructurus Hercinię, & pharetratus Sarmata telis:
Queis tu ſemper ades, primúſque incurris in haſtas,
Sic præſente ſuo miles iam promptior arma
Tractat, & ad palmæ per ſe curſurus honores,
Cum tamē horteris, ſpecimēq; in bella reponas,
Acrior inſtabit, cuneóſque infringet, & hoſtes
Depellet fortis. tales in bella ruebant

Scipia-

Scipiadæ quondam, Mariúſque & Sylla feroces.
Nam te teſte labor, téque ipſo bella gerente
Rege magis gratus, longéque illuſtrior ibit
Victor equus cāpis, referétque tropheą per arma.
Sic Pyrrhus quondam, ſic & Peneius Achilles,
Cum vertere ſolo Priameia Pergama Troiæ.
Talis Pellæus iuuenis, Macedúmque Philippus
Rector, opum diues. magna eſt ea Martis honore
Laus regum. ſic & victor Sperchius Hydaſpen,
Et Porum domuit terror, Gangetis ad oras
Progreſſus pugnis. regnent Euphratis in aruis,
Iſiacíſque oris alij, Nigrúmque Tigrímque,
Aſſiriúmque Lycum, & calidas Gangetis arenas,
Et teneant quacunque fluit pharetratus Araxes
Curſu impacato, & reſonat quà Caſpius humor,
Seu quicquid primis radijs irrorat Eous.
Sed plus eſt multo, quòd paret Gallia regi
Marte animoſa tibi. non vlla eſt lætior auro, &
Diuitijs regio. ſi ſpectes ſolis vtrumque
Oceanum, atq; domos Phœbi: ceu pinguia Bactra
Et quaſcumque beat terras eous oberrans
Oxius. Hæ ſiquidem ſub eodem limite fructus
Educunt, niſi quòd tepido ſe Francia ſole
Occiduis pandit radijs Phaetontis: at illæ
Se matutinis ſubdunt ſplendoribus. Eos
Bactra videt, Francos pręingui veſper ab ortu.
Quin opibus præter quàm Gallia diues abundat,
Martéque præcellit, doctas colit illa camœnas.
Illa viros claros nutrit: conferre maroni,
Siuę Arpinati poteras, & laude platoni

 Inge-

Ingenij heroas. qui norunt ſidera cœli,
Stellarúmque vices,& rerum quæ rere cauſas,
Ac ſcire herbarum vires,artéſque potentes.
Hinc tot militibus tot regia præmia donas.
Ambit te Eridani potor,Tibríſque,Tagíque.
Accola Danubij currit,Cattíque feroces.
Deſerit Oceani frigentes Cymbrus arenas,
Ingentéſque artus Albim fugere Cheruſci,
Accipis ipſe viros,& digno munere donas,
Atque alis ad bellum tot gentes diues.& ipſos
Heluetię populos fortis,cuníſque iacentes
Illorum pueros donis,atque ære coruſco,
Atque auro decoras:ceu ſpem creſcentis ad arma
Eximiam pubis. ſic tota Europa,cadénſque
Sol radijs currus tepidis tibi militat aruis,
O' Henrice decus belli,clariſſime regum.
Fœlix es regno,Clodopheiáque lilia Francis
Exornas virtute tua.te Rhetia celſa,
Heluetiæque manus ſemper mirantur honore
Vt fortes in bella viros,ſic pace requiris,
Electóſque colis donis,longúmque tueris,
Militiæque bonis decoras. Sub marte Quirinum,
Pace Numam præſtas,famáq; actíſque Pipinos.
Munificus ſplendes auri largitor,& æris.
Hinc te miles amat,hinc te tua Francia laude
Extollit cœlo,& legum tua turba diſerta.
Egregijque viri,quos Gallia ſuſpicit ingens,
Qui priſcas norunt leges,Romanáque caſtra,
Ceu Pandionia florebant vrbe Solones,
Oebaliáque olim ſapientes arce Lycurgi.

Quales ingenio Perſeia Suſa tulere,
Quales Roma tibi dictarunt iura togata.
Hinc grauitas ſceptro, regnúmq; Aſtræa per oras
Suſtinet, ingenijs remanent vbi præmia claris.
Eſt tibi facundi per laudes docta facultas
Ingenij, linguæque decus. tibi notus Iberus
Sermo, ſonúſque citus Latialis, & ipſa canora
Sequanica, at natiua tibi vox ore diſerto.
Tu loqueris populis vario diſcrimine linguæ,
Diuerſóſque ſonos mens vna imitata tuetur,
Militiæ veteris laudem, Cyrúmque ſequuta,
Hæc animi memoris vis inſita, famáque docta;
Qui ſua militibus reddebat nomina ſolus,
Scipióque Oenotriæ pariter gentíque togatæ.
Bis denis Ponti rex binis gentibus vſque
Iura dabat, linguis totidem ſancita, diſertus.
Hæc tua nunc laus eſt, quæ quondã maxima regũ.
Gentibus à varijs regis reſponſa verentur
Legati. tranquilla animis præſtantis in armis
Vis placet iſta viris, grauibus quoq; moribꝰ ætas
Firma ſatis, regno maieſtas grata, decúſque.
Corpora quinetiam, quæ vel Tritonia Pallas
Miretur, tibi ſunt. qualis Pelleus Achilles,
Qualis Gradiuus primis cum creſceret annis,
Qualis Dianæ quondam procus altus Orion,
Quémq; olim Auſoniæ pulchrę ſtupuere puellæ,
Qualis Turnus erat, qualis Troianus in armis
Aeneas Phrygijs, ſiue altior Hector, & ingens
Deiphobus caſtris. O' quis tum cultus in armis,
Quis decor, incedis cum tu protectus in auro,

Et criſtis capitis longis oſtróque decorus.
Artes pugnandi ſolers quoque corpore tanto.
Marte tenes, vt ſit virtus ſic gratior æuo:
Pugnas inuictus gladio, & ſublimior haſta
Irruis, atque infers ferrata cuſpide vulnus.
Qualis & Alcides bellabat marte bimembres
Centauros agitans, ſiue in certamina campis
Procurris, ſeu vectus equo ſpectaris in vrbe
À populo celſus, cum denſa tricuſpis in hoſtem
Ducitur, aut equitem proſternis victor arena.
Siue equitas inter armatos luce coruſca
Aere ſub ardenti, cum tota iucurrit in altis
Acris equis pubes, ſimulacráque Martia ludit,
Et molles ſinuare fugas, ſubitóſque recurſus
Flexiſſe inſignis. quis tum te mittere contum
Acrior, aut gladio melior pugnare reflexu
Quadrupedantis equi vibraréque in arma micãtes
Flammiuomos enſes. non gens exercita curſu
Cornipedum vincat ſeu Theſſala, ſiue volantes
Centauri, aut Parthi celeres. tuus ære ſonanti
Indutus ſonipes, ſpumoſa fauce remandit
Aurea frena ferox, ſeu totus ſplendet in oſtro.
Non hunc Nereidum manibus depectus Arion,
Siue Therapnæis nutritus Cyllarus aruis,
Non hũc vel Xanthus, non alter Achillis in armis
Pelidæ quadrupes, & quanquam Pegaſus alis
Bellerophonteo ſucceſſit pondere in aſtra,
Cederet ille tamen. celeris quoque Solis Eous,
Et genus à Phœbo ductum per colla comantes
Aeneæ æripedes, qui anteibant curſibus auras.

Quíque ducis cæſi defleuit funera bello,
Regis & Hetruſci Rhebus, Turníque iugales,
Et Diomedis equi, Troiæ ſub mœnibus altis.
Bucephalúſque ingens, & quo ſibi Iulius orbem
Vicit, & Aemoniæ rumor, Hemíque frementes.
En Phaetontiades vellent ſeruire lupatis
Rex Henrice tuis. tum quem Pallantias ortu
Sub croceo iungit, palmã quoq; traderet Aethon.
Inuidet ille tuo, quoties deſpectat Olympo,
Inque tuis auro mallet ſpumare ſub ore
Mulciberis frenis. habitus quis diceret illos,
Cum vidit Rhodanus pompæ miracula veſtræ,
Et tu per populos Araris formoſior ires
Phœbo & Mercurio, biníſque Laconibus auro
Tectus Hydaſpeo, & conſpectior ipſe cohortes
Atque equites inter vehereris, & arma ſequuta.
Scit tuus hoc Ligeris, ſcit Sequana diues, & altus
Francorum Rhodanus. ſonitum tunc ripa tubarũ
Omnis reddit aquis, & Francia tota fremebat
Nobilitate tua ſub ſidera iubila læta
Ore ferens placido, Regnis viue inclyte regum,
Et ſoboles equitum, quos nutrit Sequana campis,
Quicquid & in cunctis procerũ tibi Gallia terris
Floruit. his pariter circum tu cingeris altus
Candide Rex ſceptro: legũq; admittere doctos
Gaudes ipſe patres. tota te celſa ſenatu
Turba ducum ſtipat. mirata eſt Francia vultus,
Et lapides auro cinctos, & Iaſpidis ignes.
Qualis & Herculeis occurrit Achaia triumphis,
Aſſyrijque olim, cum magna Semiramis Indo
Deuicto redijt. ſeu qualia Suſa trophæis

Se ſubdere via occurſu,cum Lydius amnis
Victus Halys, Perſas victricia ſigna gerentes
Euphratæ miſit,Perſeiáque in arua reuerſos.
Qualis Erythræis Liber veniebat arenis
Aurato curru,& tigres Gangetis ab oris,
Et nemorum ſaltu,quem Tethys eoa recinxit,
Mulcebat raptas,dum molles flectit habenas.
Cui ſonuit plauſu diues per flumina Ganges,
Excepítque cohors Tyria Cadmeia ripa.
Aurea iam ſub te ſperantur ſecula Rege,
In nomen ventura tuum,iam Francia ſceptro
Geſtit læta nouo.ceſſit tibi laurea patre,
Cum quo tu toties meruiſti marte triumpho,
In cuius caſtris puer es nutritus ab annis.
Arma patris ſemper, tibi dum pubeſceret æuum,
Es ſectatus,opum diues te Pallas in altam
Aegida mouit ouans haſta.trans alta Britanni
Aequora tranſierant,quà Phrudis voluit arenas,
In claſſes ſecuere nemus,cum milite campos
Repleſſent vario,quos ambijt amne Tabulla,
Atque Some irriguus,iuuenilibus altior armis
Irruis in turmas,totiéſque inferre ſecundis
Auſus es auſpicijs,pugnas & prælia ſæua.
Te videre Rheti,vidítque interrita bello
Heluetiæ pubes,miſcentem bella Britannis.
Talis Achemenius Perſeia ad mœnia Cyrus,
Talis Pellæus iuuenis,genitórque Philippus
Marte Pelethronio,& nigrãtibꝰ Hannibal armis:
Quẽ bello Autololes Libyci,& Garamãtica pubes
Vallibus Aethiopum,calidíſq; Hyperionis aruis
Quæ

Quæ ſuper aſſiduè fertur Phaetontia flamma,
Nigritúmq; cohors, quà ſe Niger ingerit vndis,
Voce ſequuta fuit varia. Sic maximus arte
Scipio bellandi, curſórque Papyrius altæ
Auſoniæ fulmen. veteres ſic Francia reges
Laude tui ingentes fuerant. cui marte Rhodanus
Ignotus fuerat, cui Magnus carolus actis.
Et Clodopheus amor regni, dominæque Britānæ
Inſignis raptu per Gallica Carolus arua,
Victor ouans talis Latijs Litauicus arenis
Vulturni notus, Capuæ quem nupta puellis
Horruit erepta, & Sirenum nobilis ortus
Auſonias iuxta Nereia Neapolis vndas.
Sic alij reges, quibus ingens fama trophæis
Floret adhuc altis: quos nouerat vtraque Tethys.
Sic patrijs olim iuuenis ſucceſſibus acer
Nomen in aſtra tuum referebas, nobilis armis.
Nunc eris ipſe tuis maior, repetéſque tuorum
Virtutes bello. nec deerunt Marte triumphi,
Atque trophæa ducum. Victoria ſigna ſequetur
Liligera, & ſonitu plaudet per caſtra recepto.
O' mihi ſi liceat verſu ceciniſſe triumphos,
Et tua facta armis, atque inclyta geſta per oras:
Quot pugnas tuleris, quantóſq; in bella tumultus
Duxeris egregiè, & laudem cum patre beatam
Viribus innixus regni reparaueris altis:
Quæque geras olim bene victor prælia dextra.
Dulcia túque meis faceres hic ocia Muſis,
Ingeniúmque aleres opibus in candida ſecla.
Tū mihi Callimachus, tū palmā traderet Orphe⁹,
Phœ-

Phœbeiúſque Linus,calamo & Làtous Apollo:
Parnaſúſque omnis ſub pectora tanta refuſus,
Pægaſeas vndas Cyrrhæis duceret aruis:
Audirétque procul Medis Babylonia famam,
Bactráque Theſpiadas laudarent carmine Muſas,
Miratúſque Aquilo,miratáque Nubia regna
Erigerent aures,Nilúſque Boriſthene verſus
Pierios legeret,famámque ſub aſtra referret,
Venturíque tuas laudes in bella nepotes.
Interea auſpicijs veſtris qui prodit Homerus,
In Latium per me Graio ex Helicone reductus,
Sit precor vt donum muſarum,& Palladis arte
Excultum:placido legat hunc tua regia vultu
Maieſtas,doctis quas do tibi prona camœnis,
Quáſque tibi Heroico præmiſi carmine laudes.
Sic tibi regna tua ſemper fœlicia gente
Lætentur,ſub te ſic aurea floreat ætas.

TVAE REGIAE MAIESTATI

deditiſſimus,Simon Lemnius,
Emporicus,Rhetus Canus,
Poëta laureatus.

AD GENEROSVM DOMINVM IOANNEM IACOBVM A' CA-*ſtion, ac regiæ Maieſtatis Francorum apud Rhetos fœderatos ſummum Legatum, ac Dominum ab Haldenſtein in Rhetia, Dominum ſuum cum primis colendum.*

VIX genus & famam poterit mihi ferre Thalia,
Quam tibi tot cæris dat domus alta pijs.
Si tibi doctrinæ præconia digna diſertæ,
Ingeniíque ſimul flumina tanta tui:
Si Latiam linguam, ſi laudem denique Muſæ,
Quáſque tibi donat Attica Pallas opes:
Si tibi diuitias, gentis ſeu ſtemmata veſtræ,
Quæ tenet antiquo Caſtionea lare:
Si proauos priſca tibi vellet origine verſu
Dicere, ſeu veteres promere vellet auos.
Vnde tibi fortis inſignia tanta leonis,
Arxque tui generis, quam gerit ille pede.
In fatis fuerat fortis tibi forſan imago,
Et ceu virtutis arx bene nota tuæ.
Nam puto quod dederit fatũ hoc inſigne leonis,
Arcem

Arcem turrigeram qui tenet arte pedis.
Dum video duris quæ ſit conſtantia rebus,
Et virtus crebris quanta ſit iſta malis.
Aſpice quæ rerum triſtis fortuna tuarum,
Et quibus impetibus ſæuiat illa tibi.
Incurſus adeò fatis tibi fecit iniquis:
In te nempe ſuas vndique mouit opes.
Dúmque putat tantas ſe poſſe obtundere vires
Pectoris, eſt factis obſtupefacta tuis.
Iſtam virtutem nunquam fortuna gubernat:
Dum premit illa tuas, ipſa fatigat opes.
Illa quidem veluti furioſa procella tumeſcit,
Impauidus tantis ipſe reſiſtis aquis.
Téque tuóſque vnà conſtans virtute tueris:
Quóque magis dura eſt, fortior ipſe premis.
Et veluti fato veſtrum hoc inſigne leonis,
Mens inuicta malis ſuſtinet eſſe ſuis.
Acris enim veluti violentia mota leonis,
In venatrices irruit alta manus,
Et reprimit turbam, ſeque in venabula mittit:
Quóque magis læſus fortius ille manet.
Non aliter ſortis curſus virtute gubernas,
Et contra tumidas ipſe reſiſtis aquas.
Ceu fatale leo quiddam, ſine fine repugnas
Impetibus duræ ſortis, & æqua petis.
Nec deſunt vnquam quæ non virtute repellas:
Vſque adeò rebus ſe tenet illa malis.
Quæ tamen hoc animo pateris velut æquior ipſe,
Hac cum nec Regem ſorte carere vides.
Cuius & exemplum fœlix imitaris, & aſtas

Victor

Victor in aduerſis mente, decúſque tenes.
Non illa ſpiſſo credas venit æthere maius.
Quid virtute tua celſius ipſe putes?
Hanc ſequere, & caſus atque aſpera fata reflecte:
Nec te próſternet ſors inimica ſolo.
Aſpice quàm fortis Maieſtas regia fertur:
Tu quoque fac pariter, victor eríſque mali.
Vtque mari rupes, forti ſic vſque repugna:
Sed quid currenti præbeo calcar equo?
Cúmque animi virtus deſit non vlla, probèſque
Quæ calamis fudit docta Thalia ſuis:
Sperant Aōnides, nec ſpe vincuntur in illa,
Caſtaliæ, quod es, vt ſis bene fautor aquæ.
Commendes igitur celſo mea carmina Regi,
Quod facis, Aonias & tuearis opes.
Si tibi perpetuò clarè genus extet auitum,
Sic veniat ſors hic mitior iſta tibi.

TVAE EXCELLENTIAE

humilis Poëta, Simon
Lemnius Emporicus
Rhetus Canus.

AD ILLVSTREM ET GENEROSVM DOMINVM, DOMINVM *Annam De Montmoranci, Equitem auratum, ordinis S. Michaëlis, Coneſtabulem, & Baronem primarium Franciæ, ac generalem Gubernatorem & regium locum tenẽtem per Narbonenſem & Aquitaniam, Dominum ſuum cum primis colendum.*

ARMIGERAE Regis Francorum ſumma cateruæ,
Armorum rector, militiæque decus.
Quacunque & Rhodanus, Phrudíſque, Argentáque curſus,
Fœtiferáſque ingens Sequana voluit aquas.
A' quibus irrigua eſt cultiſſima Francia lymphis,
Iactitat ingenium quæ ſibi tanta tuum.
Suſtinet immenſum regni ſapientia pondus,
Inſita quę regnat pectore clara tuo.
Iuſtitięque vias defendis legibus æquis,
Cui defers ſtudium nocte diéque tuum.
Romaníque fori leges exquiris, & illis
Splendeſcis patria gloria prima tua.
Qualis & Auguſto, qui fregit mœnia bello
Fortis Idumæo diruta marte ſolo:
Qualis Troiano fuerat quoque Plinius alter,
Qualis

Qualis Mecœnas, ſpes columénque ducis:
Talis es & Regi, qui Gallica ſceptra gubernat:
Huic ades ingenij maximus arte tui.
Te nutrijt Pallas, decorauit regia Iuno,
Donauítque artes doctus Apollo ſuas.
Te leges orbis docuit ſapientia iuris,
In quibus haud ſimilem Francia tota dabit.
Te Stoa, te veterum coluere Lycæa ſophorum:
Ornauítque nitens corda Sophia tua.
Hinc noſti cauſas rerum, mundíque meatus,
Túque globum Phœbi, & ſidera cuncta legis.
Vt liquidus tumidũ pontus ſit ductus in orbem,
Vtque pias terras gurgite cingat aqua.
Surgat & è medio tellus librata liquore,
Quo ſimul in vacuo aëre pendet onus.
Vt tenuis volitet terram circúmque ſupráque
Spiritus illabens, flammáque clara poli.
Vtque ſuper paſſim radijs fluat igneus æther,
Vt ſeſe ſubter clauſerit omne polus.
Quídq; niues faciat, pluuiaſq; & grãdine nymbos:
Aeriáque ruant fulmina miſſa plaga.
Et trepido pellat non viſa tonitrua motu,
Omnia quæ monſtrat docta Sophia tibi.
Antiquas laudes in te vidiſſe licebit,
Et tua per celſum gloria vadit iter.
Te quoque nobilitas ornat, proauíque vetuſti:
Quorum tu ceras, nomina clara, geris.
Ingenio priſcos generis tu vincis honores:
Et quos, maiores laudat imago tuos.
Ingens Palladium cinxit ſapientia pectus,

Naturæ

Naturæ & muſæ nobile ſurgit ope.
Si in vetitum immanis ruat inconſtantia vulgi,
Sedare hoc nemo doctius ore poteſt.
Si furit ira ducum, ſi iudicis ora tumeſcunt,
Miteſcunt verbis illa remiſſa tuis.
Si placanda feræ eſt aruo inclementia turmæ,
Solus ab ingenio victor adeſſe potes.
Non Pylos eloquio generauit Neſtora tantum,
Vt fuerit Graijs fama diſerta ſuis:
Non Ithacæ quamuis magnū decus vrbis Vlyſſē,
Tantum ſaxoſo protulit ora ſolo,
Vicerit vt totum crudelia monſtra per orbem,
Aequoreáſque vnà mouerit ille Deas.
Sit labor errandi terris vndiſque Pelaſgi
Dulichij: eſt iuris ars tua maior ope.
Eſt tua dicendi coràm facundia maior,
Et conſultandi vis quoque maior erit.
Cedat Pelides, Hectórque, & cedat Vlyſſes,
Aſtu pugnarum, Martis & arte feri.
Nam te nemo alius belli tenet aptius artes:
Armigeris hinc te Rex dedit ipſe ducem,
Militiæque vnum, cui Francia pareat omnis,
Rectorem, cum Mars concitat arma virûm.
Quo figenda loco noſti ſint caſtra per arua,
Ne quà ſe immitat hoſtis in illa via.
Quà deceat tutam vallo deducere foſſam,
Aggeribúſque altis pellere Martis opes,
Qualiter inſidias hoſti ſtruxiſſe, necémque
Ferre citam proſit, armáque tuta dare.
Quem cliuū pugnæ, quem campū claudere vallis

Sit

Sit melius, vel quò lympha reperta fluat.
Quò fontes ducat caſtris bene terra liquorum,
Vnde ſibi egreſſus miles aquetur ouans.
Vtque tuis facilis ſit per tua caſtra receptus,
Hoſtibus vtque aditus arduus extet ibi.
Quóque ſit ingenuus ſemper certamine miles
Exercendus, vt hic aptior arma ferat.
Quis vibret melius prælongam cuſpidis haſtam,
Quis citius plumbum torqueat ære graui.
Fortior aut gladio perfregerit obuia longo,
Siue magis ſæuus bella bipenne gerat.
Seu quis equos cuneis celeres, & Marte fremẽtes
Atrox immittat, ſiue per arma ruat.
Qui dextra poſſit melius læuaque tueri,
Qui nunc aduerſo ictus ab hoſte venit.
Cui manibus ſeu fortè humeris venit impetus ha-
Grandior, atque hoſti pila per ora iacit. (ſtæ
Aut tonitru ſignata citò loca tangere fumi,
Et totis miſſum ſpargere fulmen agris.
An denſa vtilius pugnam committere ſylua,
An'ne arua hinc Martẽ ferre in aperta grauem.
At cum rauca ſuo ſtrepuerunt cornua cantu,
Tympanáque ad bellum claſſica mille ſonant:
Audacíſque inſtant certamina ſæua tumultus,
Aduerſæque acies currere in arma parant.
In promptu tibi erit faciem ſub prælia pugnæ
Erigere, & cuneos ſubdere marte tuos.
Seu forſan quadratum acies ſe ſiſtat in agmen,
Vſus depoſcat, hoc quoque pronus habes.
Seu rectus pugnet æquatis frontibus ordo.

An cuneo miles irruat ipſe latus.
An'ne orbis fiat,ſi circumfuderit hoſtis
Agmina, ſeu retro mittat in arma manus.
Seu duplicem ſit opus,ſeu iunctũ ponere martẽ,
Seu turmas pediti mittere ſubſidio.
Vt dextrum læuus capiat,dextróque ſiniſtrum
Miles iam cornu,cum vocat atra dies.
Vt plaudat Regi certis victoria pennis,
Et tua contineant nobile caſtra decus.
Si fortè in ſyluas hoſtilis turma comantes
Flectat iter,illac ſitque terenda via.
Vt lateant denſæ tibi parte ab vtraque cateruæ,
Ingreſſóſque hoſtes vndique cædẽ ruant.
Atque improuiſos cædant,cuneóſque refringant,
Armorum,& belli immemoréſque ſui.
Seu cum pars fluuios tranſmiſit, & altera ripa
Conſtiterit,mittas agmina in arma tua.
Seu cum caſtra loco figat,ſeu mouerit illa.
Irruere,& ſubitis ſternere in arua globis.
Seu cum miſcentur latis iam prælia campis,
Vt de colle ruat alter in arma globus.
Si tamen exiguus,tum plurima ſigna ferantur:
Et longe clamor vincat vt ipſe manum.
Aut ne fortè tuis ſtruat hæc immanior hoſtis,
Peruigili es doctus mente cauere prius.
Hæc bellis experta tenes.ſyluoſa pyrenne
Teſtis,& Oceani Cantaber altus aqua.
Teſtis & inſano dubius ſub marte Britanus,
Et gelidis Boreæ Phrudis amœnus aquis.
Marte Padus teſtis celebri,Doriáſque niuoſus.
Illinc

Illinc Rex niueis victor ouauit equis.
Tales præfectos caſtrorum prætulit armis,
Pellea Nilum qui bene preſſit ope.
Quæque vago regnum Tomyris ſibi fixit Araxe,
Quique Babylonias Cyrus iniuit aquas.
Quæque armis fertur cinxiſſe Semiramis Indos,
Alcidéſque ingens, Gangéque Liber ouans.
Tales Atrides ad Troiæ mœnia celſa,
Tales & victrix vndique Roma dedit.
Ieſſeúſque Arabum domitor, & pinguis Idumes
Victor Iudaicæ gloria ſancta plagæ.
Tales & magnus per prælia Carolus olim,
Qui tenuit forti Francica ſceptra manu.
Qualis & atridis ſeu Neſtor melleus ore
Conſilium dulci Martis in arma dabat.
Qualis Neritius Graijs ſuadebat Vlyſſes,
Pergama Teucrorum cum capienda forent.
Talis tu Regi, ingenio præclarus & armis,
Conſulis, & veteres vincis in arte duces.
Téque vnum ſtudijs miratur Francia belli,
Téque acies campis ſuſpicit atque timet.
Præter virtutes iſtas mirare poetas,
Muſarúmque choro pars ſtudioſa faues.
Laude duces priſcos imitaris, & ardua verſu
Carmina victuro candidus ore probas.
Sic Meſſata ſuum nutritum Helicone Tibullum,
Mecœnas coluit te quoque docte Maro.
Scipióque Aonijs Enni te priſce Camœnis,
Inter bella ferox, inter & arma tulit.
Sic quoq; me noſtris defẽdas maxime Muſis,

Inque thronum portes nobile Regis opus.
Mæoniáſque ornes facundas laude camœnas,
Quæ per me Latios iam didicere ſonos.
Crede mihi, iactat nil Græcia maius Homero,
Quem peperere olim ſecula cana tibi.
Carmine deſcripſit terram, mare, ſidera, manes:
Aequauit Muſas carminis ille ſono.
Par Phœbo verſu, doctrina Pallada vicit,
Et Troiam cantu vexit in aſtra ſuo.
Si nunc fata darent, vt Gallica facta per orbem
Hic caneret, maius hoc foret Iliade.
Fœlix Heroum famam ſic vincis Achille,
Carmine cui virtus iuit in aſtra tua.
Hoc tibi creuerunt laudes, cui contigit ore
Gentibus oſtendi vatis ad arma decus.
Fœlix virtutum ſpecimen floreſcis Vlyſſes,
Mæonidæ euexit quem pia Muſa ſonis.
Grandis Odyſſeæ carmen ſapientia fecit:
Contulit huic vires tota Sophia ſuas.
Smyrnæi campos miratur Græcia vatis,
Hoc etiam obſtupuit decolor Indus opus.
Cantaber, & gelidi borea nouere Geloni,
Quíque bibit Nili fontibus amnis aquas.
Exemplis melius magno docet ille Platone,
Atque Stagyritæ clarius arte ſenis.
Quẽ quoq; Graiugenũ ſtupuere Lycæa ſophorũ,
Et celebris lumen cenſuit eſſe Stoa.
Hoc tamen inuentus per tot iam ſecula nemo,
Vertere qui Latio carmine vellet opus.
Vnus at Alpinis vates ſub montibus ortus,

Lemnius, Auſonijs tranſtulit ipſe modis:
Hic vbi Rhetorum clareſcit Curia fama,
Indomitúmque caput Rhenus in arma gerit.
Hic miranda canit, totúmque Helicona refudit:
Mæonidæ claret Phocidos vnda ſonis.
Qualiter æquoreis vndis errarit Vlyſſes,
Quæ tulerit terra paſſus & illa mari.
Soluerit à Phrygio Graiam cum littore claſſem,
Fuderit Aemonios fortiter ille globos.
Et Ciconas bello fortis deiecerit acri,
Quanta ſit hic virtus longa per arma ducis.
Nec ſatis eſt vna fortem ſe oſtendere pugna,
Aſſiduis mens eſt nobilitata malis.
Poſt Troiæ clades, poſt tot labentia luſtra,
Infractus ſemper iuit in arma manu.
Hic quoq; Lotophagos, Libyæq; intrauit arenas,
Atque aſtu vicit Punica mala ſuo.
Eripuit ſocios, iuſſitque in tranſtra referri,
Et patriæ memores fecerat eſſe ſuæ.
Vincit crede mihi virtutem nulla voluptas,
Nulláque luctificis triſtia damna malis.
Vidit Cyclopas hic, Aetnæóſque gigantes,
Et Polypheme tibi lumina dempſit atrox.
Namque Maronæo Cyclops deuictus Iaccho
Incidit in cladem, & dira pericla mero.
Vſque adeò authori ſemper damnoſa, feróxque
Ebrietas: virtus eſt tenuiſſe modum.
Hippotadæ ventos incluſos vtribus atris
Sumpſit, & Aeolia littore fugit ope.
Dúmq; aurũ eſſe putant, dẽpſere ligamina Graij:
Vnde

Vnde venit,retro claſſis abacta fuit.
Sic vitium ſemper virtutem oppugnat & inſtat,
Et vitiat pectus dira cupido rei.
Mox Læſtrygonia pugnauit littore gente,
Claſſéque ſubmerſa puppe refugit aquis.
Eſt fortis verè,qui victus marte,reuincit
Indomitos æſtus pectore vímque ſuo.
Non tamen ille animum rebus demiſit acerbis,
Antiphatæ bello quòd modò victus erat.
Bellica quid poſſit virtus, bene monſtrat Vlyſſes,
Clauditur ille ſpecu dum Polypheme tuo.
Magnus Alexander toties victricibus armis,
Aduerſa nunquam ſorte receptus erat:
At ſi deuictus forſan ſemel ille fuiſſet,
Oppreſſus triſti ſorte dolore foret.
Non minor eſt virtus,aduerſis fidere rebus,
Quàm bene ſucceſſus exibuiſſe modum.
Artaciam fugiens,Circeïa littora venit:
Hic vidit ſocios turpiter eſſe ſues.
Moly tamen vincit ſolers Titania monſtra,
Inque ſuas formas ille redire iubet.
Mutarat ſiquidem ſociorum corpora Circe:
Vni non potuit illa nocere tamen.
Vincit Moly quidem duros ſapientia caſus,
Cui belli virtus iungitur vna comes.
His Troas vicit, Ciconáſque, trucéſq; Cyclopas:
His Læſtrygonios effugit ille viros.
His Circen ſuperat fortis,ſuperátque Charybdin:
Scyllæóſque canes,monſtràque ſæua maris.
His & Sirenum cantus,diráſque ſorores,

Quæ merſere alias in freta ſæpe rates.
Compede ſe dura iuſſit vincliſque ligari,
Sirenúmque vnus audijt ille ſonos.
Non prorſus vitanda, ſed eſt arcenda voluptas:
Quam niſi tu frenes, triſtia damna dabit.
Aſt molli ſocij duras in gurgite cera
Obſtruxere aures, fida per alta cohors.
Prætereunda quidem ſic eſt furioſa libido,
Cum percepta ſemel denegat illa modum.
Sic virtute etiam Stygias innare paludes
Impauidus potuit, Cimmeriúmque chaos.
Non illum vicit Scylla, & Zanclea Charybdis,
Non mare, non venti, & nulla procella freti.
Non amor huc Circes, nō hūc formoſa Calypſo:
Non aliæ varijs res nocuere plagis.
Non & Trinacriæ campi, violatáque Solis
Littora, ſed prædis abſtinet ille boum.
Finis & erroris fuerat Phæacia tellus,
Hic vbi virtutis præmia digna tulit.
Aequoreis rapuit ſeruata modeſtia Nymphis,
Inque Ithacas ſedes illa reuexit aquis.
Hunc Aſtræa omni tutum & prudentia caſu
Præſtitit, & toto contulit orbe decus.
Bellica defenſum virtus per mille pericla
Laude dedit magna, ſuſtinuítque virum.
Inuia virtuti nulla eſt via: viuite fortes,
Viuite virtutum qui coluere chorum.
Non hæc ſuccumbit: non ſi plus mille carinæ,
Non ſi acies contrà mille per arma ruant.
Non metuit terra, non ponto, triſtia damna:

Non

Non vllo victa eſt illa dolore mali.
Nempe decem geſſit circa Priameïa caſtra
Bella hyemes Ithacus, ſed bene tutus erat.
Quanquam tot caſus, & tot diſcrimina rerum
Pertulit, intrepidus ſed tamen ille fuit.
Nec finis fuerat: varijs erroribus actus,
Aeſtus crudeles ſenſit & ille maris.
Iamque decem rurſus patientia longa per annos
Extitit, exemplo nempe futura diu.
Ingreſſúſque lares patrios hic ſæua procorum
Inuenit, heu clades, ſede pericla ſua.
Sed virtute tamen victricibus extitit armis
Incolumis ſemper, victor vbique ſibi.
Hæc adeò miranda canit Phœbeius Homerus:
Quem Latijs Regi verſibus ipſe dedi.
Hoc corpus immenſum virtutis, & ardua Muſis
Scripta, peto Regi quo potes ore proba.
Sic Pylıæ limen precor egrediare ſenectæ,
Plenáque ſint Regis tecta fauore tibi.

TVAE EXCELLENTIAE
humilis Poëta, Simon Lemnius Emporicus Rhetus Canus, ob ingenium in nobiliſſimã Bochiorũ equitum Bononienſium in Italia familiam aſcitus, Bononiæque laureatus.

ODYSSEAE HOMERI LIBER PRIMVS, SIMONE LEMNIO Emporico Rheto Cano interprete.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Quærat, Telemachum Pallas hortatur, Vlyſſem.

Inuocatio cum propoſitione.

DIC mihi Muſa virũ, qui poſtquã Pergama Troiæ
Celſa ſacra euertit, populatus mœnia flammis,
Claſſe diu raptus, variiſque erroribus actus:
Qui mores hominum multorum vidit & vrbes:
Multa quoque & ponto paſſus, tot adire labores
Compulſus fuerat, triſtes ſub corde dolores
Dum premit, atque ſuam defendit puppe ſalutem,
Eripiens animam, ſocioſq; per æquora vectos:
Et patriæ reditus quærit ſub gurgite vaſto,
Pellax, & vario ingenio præclarus, & armis.
Non tamen ille ſuos caſu, pelagíque ruinis
Incolumes Ithacæ ſocios deduxit in arua.
Inuiſi fatis ſubiere pericula mortis,
Ob ſcelera atque famem. mactarunt littore tauros,
Proſtratoſq; boues Solis, qui ſidera luſtrat,
Quiq; globum cæli tranſit ſuper æthera vectus,

Abſumpſere, nefas: illis rex ipſe negauit
In patriam reditus Titan, merſitq́ ſub vndas:
Vix è conſpectu Siculæ telluris in altum
Vela mari dantes, ſpumáſque ſub ære ruentes
Obruit, & pelagi diſiecit in æquore nantes.

Inuocatio.

Horum igitur caſus memora mihi Muſa canenti,
Calliopeia, Iouis proles. exordia curſus,
Erroreſq́ ſacro reuocabo carmine Graiûm.

Narratio, ducta per cauſas, cur ſocij Vlyſſis ponto ſubmerſi fuerint, & Vlyſſes tā diu mari errauerit.

Argolici rediere duces, & Dorica pubes:
Iámque domi læti libabant pocula Bacchi
Graiorum proceres, quicunque ferocia fata,
Interitumq́ viri, Troiæ ſub mœnibus altis,
Aſſaracæq́ duces immania prælia gentis,
Vndoſóſq́ æſtus, atque æquora celſa carinis
Euaſere, domos repetentes, patria rura:
Cum ſolum gelidis Ithacum retineret in antris,
Coniuge tam dulci diſiunctum gurgite ponti,
Conſpectúmq́ ſuæ patriæ reditúſque negaret
Gloria diuarum celeberrima nympha Calypſo.
Hunc etenim miro ſibi virgo petebat amore,
Connubióque thori iungi, tædáque iugali.
Vt verò venit luſtris labentibus ætas,
Admiſſiſq́ dei iuſſerunt currere fuſis
Fata, ducique Ithacæ, Phæacum naue rediret
Conceſſere, domos repetens & patria rura:
Heu miſer, & patria ſubijt certamen in aula,
Et conſanguineos inter proceréſque ſuorum
Non illi pugnæ, non bellum defuit atrox.
Inſignem pietate virum tot voluere caſus,
Excelſa cœli diui miſerentur ab arce.

Solus

Solus at infenſus medijs Neptunus in vndis,
Infeſtúſque odijs Ithaco ſæuire, periclis
Haud ſtatuiſſe modum potuit, reditúſque negabat
In patriam pelago nimium crudelis Vlyſſi.
Sic fuit ante ſacro ſemper Neptunus Vlyſsi
Sæuus, quàm patriæ remeaſſet vectus in arua.
Iam procul Æthiopas Neptunus adiuerat atros,
Æthiopáſque alios ſitientes ſole propinquo
Extremos hominum, quos ſiccans arida tellus
Diuidit, & Phœbi feruore relinquit amaro,
Hos iuxta occaſus, illos orientis ad oras,
Qua roſeis Titan radijs iubar euehit ortus.
Hic epulis hilaris faciebat gaudia ſacris,
Mactatis agnis, & cæſis littore tauris
Sacra Hecatombæis celebrabat ritibus, vnà
Inſtaurant menſis centum taurilia, necnon
Dona ferunt, cumulántque oneratis lancibus aras.
Dijq́; alij Iouis æthereæ tum ſedis olympo
Concilio acciti fuerant. hic Iuppiter ore
Sic placido exorſus, hominum pater atq; deorum,
Dum ſubit Ægiſthus, famáque inſignis et armis:
Hunc Agamemnonius letho deiecit Oreſtes,
Cuius per latas clareſcit gloria terras.
O dij, quàm ſæuè mortales numina primùm " Iuppiter ad
Incuſant, cauſásq́; ſibi fontémq́; malorum " deos
E' nobis pendêre putant, atque aſpera rerum, "
Quæ veniunt: ſua cùm pereant ob facta ſceleſti, "
Ac præter fatum cumulent ſibi corde dolores, "
Atq; infanda ſua malefacta libidine tentent.
Teſtis & Ægiſthus, qui præter fata maritam

Atridæ duxit magno cum crimine ſponſam,
Aduectóq; viro traiecit corpora ferro,
Haud fati ignarus, pœnæq; ob facta, necémque.
Namq; Atlantiadem cœli dimiſimus arce
Mercurium, letho qui quondam ſtrauerat Argum,
Vt cædem Ægiſthus fugiat, prædicere iuſſum:
Néue neci mittat regem, neu ducere ſponſam
Audeat Atridæ, ſcelerato cedat amore.
Exorietur enim Pelopeius vltor Oreſtes,
Vt primùm florens teneris pubeſc: t ab annis,
Ora puer primam ſignans intonſa iuuentam,
Imperiúmque patris, ſedémq; oraſq; requiret
Argolicas hæres, magnóque incenſus amore
Iam patriæ terræ regnum ſibi poſcet auitum.
Sic Atlantiades. at non aut pectora dictis
Ægiſthi, aut potuit crudelem auertere mentem,
Vtilia exhortans. ergo pro crimine pœnas
Nunc dedit ille ſuo, & pœna ſibi fata peregit.
Tum ſic ingreditur dictis hic cæſia Pallas:
Minerua pro Vlyſſe intercedit. *O pater altitonans, ô regum ſumma poteſtas,*
Diuorúmque decus cœli, Saturnia proles,
Ille iacet meritò, & dignas cum ſanguine pœnas
Soluit atrox facto. ò vtinam quicumq; peregit
Talia facta manu, careat ſucceſſibus, opto
Vt pariter iaceat crudeli funere merſus.
Quanquam ſola mei me cura remordet Vlyſſis
Hæc animum exedit, partéſque euoluit in omnes,
Qui procul infœlix, tot diros voluere caſus
Impulſus, patitur rerum diſcrimina ponto,
Diuiſus patria, diſiunctus ſanguine notis.

Inſul

Inſula in æquoreo circumflua gurgite ſurgit,
Arboribúſque patet medias nemoroſa per vndas,
Incolit hanc tectis Atlantis nata Calypſo.
Æquoreas inter longè celeberrima nymphas,
Et dea: cui pater eſt Atlas, qui torquet Olympum
Vertice ſuſtentans, terrámque, vndáſque profundas,
Quáſque tenet celſas longè ſuper ipſe columnas
Amplexus cœlum circum, terraq́ meatus,
Tellurem, pariterq́ omnem proſpectat Olympum.
Ille ſinus cunctos nouit, pelagíque recurſus,
Doctrinaq́ decus idem quàm plurima nouit.
Huius nata tenet procul Oceanitis Vlyſſem,
Lugentémque domo blando ſermone moratur,
Mollibus & dulcem verbis demulcet amorem,
Vt patriæ terræ ſibi longa obliuia potet,
Atq́ Ithacæ tandem gratiſſima rura relinquat.
Ille focis patrijs ſurgentem cernere fumum
Optat, & è terra ſalientem poſſe videre
Mauult hic patria flammam, mortemq́ ſubire,
Quàm ſumpſiſſe dei vultus, atque ora deorum,
Séque immortalem fieri, ſponſúmque dearum.
At tua non poſſunt decreto corda moueri,
Immotúſque manes. quæ te ſententia vertit?
Nunquid apud Danaûm puppes tibi ſacra ferebat,
Gratus opum cultu, Troiæ ſub mœnibus altis,
Ponebátque Ithacus profecta calentibus aris?
Quid tantum miſero precor indignaris Vlyſſi,
Iuppiter altitonans, ſummíque habitator Olympi?
Pallas ab his tacuit. tum ſic orditur, & infit,
Qui nubes cœlo cogit pater aëre denſo:

Alludit ad pedē Sphęrę materialis, quam Atlas primus inueniſſe dicitur.

Iuppiter Palladi. *Quæ tibi nata tuo Pallas vox excidit ore,*
Tranſiit & dentes, faucéſque interrita dictis?
An'ne ego diuini factis oblitus Vlyſſis
Non meminiſſe queam, qui longè Heroas in armis
Pietas Vlyſſis. *Atque animo excellit? qui ſemper ſacra deorum*
Ante alios fecit, cumulans altaria donis,
Cælicolis, quibus eſt ſedes ſpacioſus olympus?
At freta longa ciet Neptunus, motor aquarum,
Ambitámque ſuo circundat in æquore terram,
Continuo indignans pelago, ſæuítque tridente,
Cyclopis cauſa, cui lumen dempſit Vlyſſes,
Excæcánſque virum terebrauit lampada frontis,
Dum ſtertit clarus medio Polyphemus in antro,
Inter Cyclopas furioſa potentia cunctos
Eſt illi imperij, peperit quem nympha Thooſa
Phorcynis proles, qui regnat in æquore celſo,
Quo non vlla vua pendet vindemia campis,
Neptuni quondam dementer amoribus vſa,
Narratio à cauſa, cur Neptunus Vlyſsé naufragum vexauit. *Conſeruiſſe femur gelidis compreſſa ſub antris*
Dicitur. inde deus qui concitat æquore terras,
Non letho ſtrauit, varijs erroribus actum
Hunc procul à patria diſiecit gurgite claſſe
Exagitátque Ithacum ſæuus maria omnia circum.
Nos tamen ô diui, miſerati fortis Vlyſſis
Indignos caſus, reditus meditabimur illi,
Vt redeat proſper, grauiórque remittat vt iras
Neptunus pelagi. neque enim tot numina contra
Cœlicolûm, poterit ſolus contendere fluctu,
Inuitóſque deos vrgere ferocior vnus.
Præbuerat dictis Tritonia talibus aures.

Hiſque

Hiſq; etiam eſt contra reſequuta benigna Tonantem.
Summe pater regum ſoboles Saturnia cœli, Pallas Ioui.
Si ſedet hoc, gratúmque deis fœlicibus aulæ
Stellantis fuerit, redeat iam fortis Vlyſſes,
Qui facibus pugnax, bellóque inſignis & armis
Eminet. hinc celerem mittamus ab æthere terram
Mercurium Ogygiam petiturum, vt nuncia dicta
Deferat, & tenues ſubito mandata per auras.
Flaua comas Nymphe ponto dimittat Vlyſſem,
Vt redeat patrias ſedes, regnúmque receptet
Infœlix Ithacus nimium patientis Vlyſſes
Exemplum. ipſa Ithacæ referam me ad mœnia, natum
Hortatura ſuum, virésque in pectora tradam,
Concilio vt Graios audax vocet ille comantes,
Terreat vtque procos dictis, regaliter addens
Ore minas duro, qui mactant arce bidentes,
Caprigenúmque pecus, & oues ſine more frequentes,
Atque boues camuras, iactantes crura ſub auras,
Sanguine præuiſos dum calfacit hoſtia cultros.
Oebaliæ hunc ſacram mittam Lacedæmona Spartæ,
Et Pylon æquoream, qua denſat littus arenas,
Exploraturum ſortem reditúmque parentis,
Sicubi fama ſuas veniat genitoris ad aures:
Inter mortales illum quoque gloria magna
Inde ſequatur, erit laus altera quærere regna.
Dixerat, & primùm pedibus talaria nectit Palladis habitus.
Aurea, quæ ſublimen illam ſiue æquora ſuprà,
Seu terram immenſam pariter cum flamine venti,
Dum ſecat aërias nubes, cœlúmque, ferebant.
Tunc haſtam capit immanem, quam ferrea cuſpis

Exacuit, valido prædura robore quercus
Infractam, hac turmas heroum, aciésque frementes
Illa domat belli, quibus indignatur in armis
Magna Iouis proles, ad fortia prælia nata.
Illà freta, volat ſummo de culmine cœli,
Inque Ithacæ populo valida tum conſtitit haſta,
Veſtibulum ante ipſum, prope clarum limen Vlyſſis,
Iuxta aulæ poſtes vultus induta viriles,
Mentes Taphiorũ rex. *Mentis membra fuit regis mentita ſeuera,*
Qui Taphios frenat. Tunc inuenit arce ſuperbos
Ante fores, iactis recreantes pectora talis,
Diua procos, hilari nimis oblectamine lætos,
Compoſitóſque thoris, quos tergora denſa pararant
Stratarum pecudum, quas quondam turba procorum
Mactarat. famuli, faciendis ſtrenua iuſſis
Turba, merum ponunt, ac replent pocula baccho,
Miſcentes vnda: necnon abſtergere menſas,
Humentes fuſo laticis tibi Bacche liquore,
Luxuria procorum. *Feſtinant. Humecta graui tum ſpongia ſucco*
Multicaua abſtergit tabulas, Cererémque caniſtris
Depromunt, carnéſque ſimul ſecuere frequentes.
Diſcubuere thoris proceres, & corpora toſta
Carne replent. primus conſpexit limine natus
Dulichij, (cuius vultu par forma deorum
Inſigni fuerat) Mentem. namque ipſe procorum
Inter erat turbas, confectus pectora curis,
Mente agitans. genitor ſi quando dulcis Vlyſſes
In patriam incolumis delatus claſſe veniret,
Quot faceret ſtrages ferro, cædéſque procorum,
Sparſorum celſis crudeli funere tectis,

Imperiúmque ſibi raperet, rerúmque potitus
Diuitijs regnaret opum. ſic ille ſedebat,
Iſta procos inter meditans. Cum Pallada vidit,
Protinus exurgens, tectiſque egreſſus auitis,
Veſtibulum tranſit, voce indignatus amara,
Ante fores ſtaret quòd longius hoſpes: & illi
Coniunxit dextram, ferratámque excipit haſtam.
Tum breuiter fatur: Salue, inquit, gratior hoſpes:
Hoſpes eris nobis, & amaberis hoſpite tutus.
Mox vbi iam ſatura ſatiatus fercula cœnæ
Sumpſiſti, quod opus fuerit, ſermone loqueris.
Sic memorat, Mentémque ſimul ſub regia ducit
Tecta puer: pueri ſequitur veſtigia Pallas.
Vtque illa excelſam fuerat deducta ſub aulam,
Tunc haſtam ad longam conſurgens ipſe columnam
Intra vulnifico radiata armaria ferro,
Hic vbi denſa etiam ſtabant haſtilia Vlyſſis,
Inque thronum ſtatuit ducens Tritonida diuam,
Quem ſuper iniecit tenuiſſima carbaſa, magna
Arte laborata, & poſito releuare ſedili
Ipſe pedes iuſſit Mentem. tum denique pictum
Arte thorum ſtrauit, diuiſum ſede procorum,
Ne ſtrepitu hic hoſpes triſtis, mixtóque tumultu
Afficeret pectus curis, ſed ſede quietus
Ex ſaturata pia recrearet viſcera cœna,
Vt ſuper vndiuago tacitè rogitaret Vlyſſe.
Vna miniſtrarum referens gutturnia nympha,
Quæ radiant auri ſplendentia clara metallo,
Fundebat manibus lymphas ſuper, ipſa lebete
Argento ſolido latices ſpargebat aquoſos.

Palladem ſub Mentæ ſpecie excipit hoſpitio Telemachus.

Regius apparatus.

Præ-

Præparat hic menſam iuxta, cererémque caniſtris
Attulit, atque eſcas varias graviſſima menſis
Nympha, penum curans, habitu venerata decore
Appoſuit: lances oneratis carnibus altas,
Sublatis manibus geſtabat nobilis arte
Ipſe cocus regis: ſtatuebant pocula menſis
Aurea præcones per limina lata frequentes
Miſcebant Bacchum. ſubitò venere procorum
Proci Penelopes. *Turba, thoris pariter iuſſi diſcumbere pictis.*
Dant famuli manibus lymphas, cererémque caniſtro
Expediunt famulæ texto de vimine nymphæ.
Inyciúntque proci dextras in fercula menſis.
Crateras pueri ſtatuunt, & vina coronant.
Poſtquàm exempta fames, & amor compreſſus edēdi,
Potandíque merum, ſubitò tum turba procorum
Luxurioſa thoris ſurgit. namq; altera cura
Illos tum ſubyt, cantúſque lyræque ſonoræ:
Atque hilares ſaltus choreis, ea munera menſis
Iuncta epulis celebrant. Citharam tum præco ferebat
Cantori inſignem. doctas anteire canendo
Phemius muſicus. *Aonias ſolitus, Rhodopeia Phemius arte,*
Ipſe procos iuxta, quem dura coëgit egeſtas.
Ore ſimul citharáque canens præludit eburno
Pectine. iámque fluens cantu, ſed carmina differt,
Delicians ſonitu tandem modulamina fundit.
Pars pedibus plaudunt choreas, & carmina dicunt.
Coniungénſque caput propius cum Pallade fatur
Telemachus, ne quà forſan ſua dicta per aures
Telemachus Palladi. *Saltantum veniant: Precor ô mihi tutior hoſpes*
Syncerè accipias, nullámque his vocibus iram

Adycias

Adijcias.tibi ſabor enim, ſic turba procorum,
Vt cernis, citharas, cantúſque, lyráſque ſonoras
Curat: & hæc cordi tantum, dum impunè per arcem
Regna aliena terunt, victúmque abſumere Regis
Nil pudet, heu cuius tabeſcunt oſſa ſub imbre,
Albeſcúntque ſolo, aut voluuntur in æquore fluctu:
Siue iacent forſan, quà littus denſat arenas.
Si quondam hunc Ithacam redeuntem fortè viderent,
Se curſu & pedibus leuiores eſſe citatis,
Quàm ſuperare auro ditiores, veſtéque regis
Optarent equidem. quoniam non mitia fata
Hunc rapuere virum. non vlla in rebus acerbis
Spes ſupereſt nobis. nec, ſi quis fortè referret,
Ad patrias oras mox eſt rediturus Vlyſſes,
Vlla fides tamen hunc, ſi quid mihi credis, adiret.
Hora quidem reditus Ithaci deflecta iacebit.
Verùm age, fare mihi rurſus, quibus hoſpes ab oris
Huc ades, & tibi quæ patria eſt, quáve vrbe creatus:
Siué es mortalis, qui te genuere parentes,
Quáve venis liquidas huc hoſpes puppe per vndas?
Quive Ithacam nautæ, qui te vexere per æquor?
Nec pede per terras reor huc veniſſe. recenſe,
Nuper adéſne mihi, an patrius mihi diceris hoſpes?
Multi adeò quondam noſtros adiere penates,
Hoſpitium antiquum. namque olim hæc hoſpita tecta
Hoſpitibus patuêre, hominum oblectamen Vlyſſes
Stabat amicitia. reſequuta eſt cæſia Pallas.
Fortis ego Anchiali proles feror eſſe, guberno Pallas Telemacho.
Remiuagos puppi Taphios, & nauis amantes
Dulichias gentes. huc nauem cærula tranans

Tranſmi-

Tranſmiſi vectus ſolijs ſuper æquora longa,
Aduerſis radijs ſerò rutilantia Phœbi,
Per varias actus gentes: Temesámque ſequutus,
Aera petens, vrbem, mecum nigrantia ferri
Semina vecta mari. nec longè à mœnibus vdo
Stat mihi puppis agro refluenti vbi portus ab vnda
Repletur, nemorúmque virent naualia ſyluis:
Hoſpitium antiquum quondam, & mihi mutua iura
Hoſpitis, inque vicem ſedes, ſocijque penates.
Laërtes Vlyſſis pater ruri agens. *Teſtis Laërtes heros, ſi forſitan illum*
Accedens, quæres hæc priſca nomina famæ.
Quem vitare vrbem perhibent, in mœnia greſſus
Nunquam ferre ſenem, ſed inambitioſa per arua
Secretum vſque pati curas, triſtémque ſenectam:
Soláque anus potúmque cibúmque annoſa reponit,
Cum labor inuaſit, defeſſáque membra retardat,
Viribus exhauſto per culta vireta vaganti,
Arboribúſque ſolum florens, campúmque racemis
Fertilibus lætum, reptanti fida miniſtra
Succurrens epulis reſtaurat pectora gratis.
Cuius ego cauſa veni. procul eſſe parentem,
Fluctinagóque mari peregrinum, vela per æquor
Vſque dare affirmant, diuóſque in gurgite ponte
Longum iter atque vias triſtes turbare per orbem.
Necdum fata, reor, ſubijt diuinus Vlyſſes,
Seu letho occubuit peraratis exul arenis.
Spirat adhuc, aliquo detentus in æquore ponti,
Aut illum, ſi qua premitur circunflua Nereî
Inſula ſeruat aquis, hominéſque ibi forte feroces,
Agreſtéſque tenent inuito gurgite cinctum.

Augu-

Auguror, vt diui pectus mihi carmine replent
Fatidico, atque iubent ſortes euoluere mente.
Atque ea fata reor quondam ventura, loquutáque
Allatura fidem: quanquam nec præpetis augur,
Nec vates volucres, aut plumea pectora cœlo
Conſulo. Non longas patria iam fortis Vlyſſes
Ipſe moras, abſens tellure & dulcibus aruis,
Contrahet infœlix: non ſi vel ferrea ponto
Vincula conſtringant, reditum meditabitur vltro.
Rara illi exornat pectus ſapientia rerum,
Ingeniúmque ſagax. quoniam mihi noſcere gentem
Ortus amor, nunc pande genus caráſque tuorum.
Túne ille es tanto puer ô ſic cretus Vlyſſe?
Namq; oculos illi nitidos crinémque, capútque,
Præcipuè es ſimilis: eadem ſic ora gerebat.
Vſus amicitiæ miro nos iungit amore.
Sæpe prius ſoliti fuimus ſuccedere tectis,
Iuq; vicem greſſus, miſceréque dulcia vocis
Colloquia, atque ſonos vario ſermone profari,
Pergama quàm peteret Phrygiæ mauortia Troiæ,
Quóque alij heroes Graiorum claſſe Pelaſga,
Qui virtute alios & longè vincere in armis
Aſſueti fuerant, tenuerunt æquore curſus:
Ex illo nunquam vidit me dius Vlyſſes.
Laërtiſque nepos referens ſuſpiria dictis
Subijcit: Hæc, hoſpes, reuera, aduerte, docebo.
Huius me eſſe refert natum de ſemine mater:
Ignoro ipſe tamen. quis enim ſine matre parentem
Nouerit? Atque vtinam proles fœlice creata
Ipſe parente forem, quem ſerus limine vitæ

Vaticiniũ de reditu venturi Vlyſſis.

Tel. Pallad.

Matri ſolũ notus liberorũ pater.

Curſibus

Curſibus exacta curua propiore ſenecta
Diuitias inter, poſſeſſáque rura locaret.
Iámque homines inter qui ſorte miſerrimus atra
Errat aquis, illo me me genitore creatum
Teſtantur, nunc hoſpes habes dum talia quæris.
Pallas tum tali reſequuta eſt cæſia voce:
Pallas Telemacho. *Haud genus obſcurum mittent in poſtera diui*
Secula, nec gentem placet immerſiſſe vetuſtam
Nobilitate domus, dum regia Penelopea
Te talem fudit. tamen ô cui gloria parta eſt,
Dic age, quæ'nam epulæ, quæ' ue hæc conuiuia menſis,
Qui ſocij, aut cœtus, quæ candida ſacra per arcem?
An'ne epulum celebras, an tædas ſortè iugales,
Atque Hymenea facis? non hæc eſt publica menſa,
Collataque dapes, & amica per atria mixta
Colloquia. Vſque adeò violentia viſa ſuperba eſt,
Perque domos luxus, & inelu ctabilis aula
Sumptus opum: veſci dapibus crudeliter auſi
Turba proterua procûm, quis prudens illa probaret?
Quis non indignè, quicumque aſpexerit iſta
Cultor amicitiæ, ferat his tot turpia tectis?
Indignatur enim iuſtus, dum cernit iniqua.
Tel. Pallad. *Reddit Vlyſſiades: Quoniam cognoſcere tantus*
Ortus amor caſus, domus hæc ſublimior olim
Diues opum fuerat, nulli virtute ſecunda,
Dum pius ille domi manſit, populúmque regebat.
Dis aliter viſum, deus & fortuna negarunt
In patriam reditus: cunctis mortalibus vnum
Heu magis infauſtum ſuperi feciſtis, & actum
Funditus in pelagum merſiſtis puppe ſonorum.

Sed

Sed cuncta hæc mihi ſic diuum demiſſa ſuprema
Mente fluunt. Sic eſt rerum fortuna mearum.
Nunquam fama venit, nulli eſt auditus in vndis.
Nec ſuper extincto tantos ſub corde dolores,
Fouiſſemque ſinu gemitus, ſi mœnibus altis,
Dum Troiæ populos inter fera prælia miſcet
Sorte datum foret huic crudeli occumbere ferro,
Siue manus inter ſocias cecidiſſet acerbo
Funere: tum Graij tumulum, & funebria ſacra
Feciſſent tumulo, cuncti & ſolennia ludis
Inachidæ forſan celebraſſent funere tanto.
Et meruit, ſic pulchra ſuis libamina virtus
Vmbris donaſset. nam ſolus prælia Troiæ
Fecerat, & virtute ſua deuicerat vrbem,
Pergameáſque domos, donatus honoribus amplis.
Hinc excelſa ſuam manſiſset gloria prolem,
Et foret hinc longè quoque candida fama ſequuta.
Nunc iacet ille ſolo, nullis inglorius armis
Nulli exauditus, cunctíſque ignotus arena
In nuda perijt, ſæuæ rapuere volucres
Harpyiæ. luctus nobis, triſtéſque dolores,
Et curas tetras heu poſt ſua funera liquit.
Nec gemitu ſolum genitoris defleo caſus,
Plura etiam ſuperi vexere pericula rebus,
Luctificúmque ſtatum regni miſcere, feráſque
Inſeruere mihi curas. nam turba procorum,
Quæcunque eſt medio Nerei circonflua ponto
Dulichiúmq;, Saméq; mari, & nemoroſa Zacynthos,
Inſula diues aquis, & Neritos ardua ſaxis,
Ac ſterilis tellus Ithaces atque aſpera cultu:

His

His quicunque adeò medijs dominantur in vndis,
Imperiúmque tenent pelago,& virtute niteſcunt
Ante alios proceres,dudum genitricis amorem
Et facibus thalamos vrgent,tædáſque iugales,
Regaléſque domos vexant,tenuántque penates.
At non illa faces odioſas abnegat aulæ,
Siue thoros,ſpernit ſeu connubialia iura.
Nec ſtatuiſſe modum potis eſt,finémque dediſſe
Dura procis:illi corrumpunt atria cœnis,
Excedere domos regis,patrióſque penates.
Me quoque fortè proci plangentem,funere raptum
Vaſtabunt armis.Indignans cæſia Pallas.
Pallas Telemacho. *Pro ſuperi,inquit,eges quàm nunc deſertus Vlyſſe,*
Qui procul hinc abijt peregrè ſuper æquora vectus,
Vt ferat ille procis violentas marte nefandis
Arce manus,viréſque ſuas in prælia tradat.
O ſi iam patrias arces remearet Vlyſſes,
Et galea & clypeo,primóque in limine ſtaret,
Bina manu lato criſpans haſtília ferro.
Qualis erat quondam,quando ipſe penatibns hoſpes
Succeſſiſſet ouans noſtris,& pocula Bacchi
Siccaret menſa,& noſtra gauderet in arce.
Et voces Ithaci blandas,vultúmque recordor.
Namque Ephyre Inoa redeũtem,Ephyreiáque rura
Linquentem memini,quum iam diſcederet Ilo
Mermeride:quò ſe celeri cum puppe per æquor,
Partheniόſque ſuper ſaltus,Ephyreiáque in arua
Contulerat,iaculis lethalia pharmaca quærens,
Quîs queat in bellum iam martis iturus Vlyſſes
Vngere tela manu,ferrúmque armare veneno,

Aera-

Aeratáſque hydræ ſucco tinxiſſe ſagittas.
At tum Mermerides, diuos, æternáque rerum
Numina, perpetua ſic relligione timebat,
Vltoréſque deos facti, pœnáſque negauit.
Sed dedit illa meus genitor, complexus amore
Dulichium ingenti. ô vtinam iam talis Vliſſes,
Ipſe procos inter conſiſteret acribus armis.
Nimirum hæc ſubitò tam luxurioſa procorum
Turba, fuga celeri peteret per vulnera mortem,
Atque faces thalami & tædas guſtaret acerbas.
His tamen eſt vindex diuina potentia rebus, "
Inque deûm placidis hæc ſtabunt omnia fatis: "
Si redeat, num ſit telis vlturus Vlyſſes
Arce procos patria. mea iuſſa capeſſere fas eſt, Palladis cõſilium.
Vt meditere illos Ithacis expellere tectis.
Téque iterum moneo, quæ fabor, figito dicta.
Craſtina cum reſeos aurora inuexerit ortus,
Roſcidáque Oceani Pallantias iuerit vnda,
Concilio proceres, nec non heroas Achiuos
Ipſe voca, & medio teſtatus numina cœtu,
Perque deos teſtes iuuenes exire ſalaces
Voce procos iubeas, & auitas quærere ſedes.
Sin cordi tæda, et matri ſententia ſedit
Connubio iungi, & thalamis denubere Graiûm,
Oebaliam repetat ſedem, ſublimia Spartæ
Tecta patris magni, cui immenſa potentia regni:
Ille faces ornet ſacras, cultóſque Hymenæos,
Atque locet dotes, & connubialia dona,
Et quæcumque ſequi par eſt de rege creatam:
Ille dabit patrio ſenior ſibi victus amore.

Atſi animum adiungis, ſi me quoque forſitan audis,
Vnum illud tibi nate loquor, præque omnibus vnum
Prædicam, & repetens iterúmque iterúmque monebo:
Adhortatio *Mox tibi remigibus bis denis ſelige puppim,*
Quæ bene tutetur laterum compage carinam,
Hac da vela mari, & genitorem quære per oras,
Si quis mortalis forſan tibi nuntiet vſquam:
Seu Ioue famam aliquam diſcas, quis nobile nomen
Atque decus donat. Primùm Neleia rura,
Turrigerámque Pylon relegas, ac Neſtora quæras
Voce ſenem ſacra. mox & lacedæmona curru,
Flauentémque comas Menelaon claſſe reuerſum,
Poſtremùm Inachidum Troiæ fœliciter armis:
Si patrem forſan veſci vitalibus auris
Incolumen audieris fama, reditúſque per æquor
In patriam, expectes tolerans faſtidia longa,
Donec iam velox in terga reuoluitur annus.
At ſi fama ſumit portus tibi funere raptum
Dulichium, & nuſquam ille tibi exauditur Vlyſſes,
Tunc Ithacas ſedes, & patria tecta reuiſe,
Ac tumulum facito, tumulo donentur honores,
Exequiáſque feras, decores & funera ludis,
Atque alia adijcias, quæcunque in fata decebunt,
Exequiale ſacrum ſoluas præſtantibus vmbris:
Matrem iunge viro, tædáſque incende iugales.
His ita perfectis, mediteris fata procorum,
Siue dolo mactes, ſeu Marte cruentus honoro
Deijcias letho, & ſternas manifeſtus in arce.
Iam puerum exuito, teneris iámque altior annis
Sceptra geras regni: neque enim iam diceris infans.
Aſpice

Aſpice quanta decus ſublimi gloria celſum
Atridæ dederit, quantus iámque vltor Oreſtes
Inter mortales, qui fortis cæde parentis
Interfectorem ſtratum ſub tartara miſit,
Qui dederat clarum bellis Agamennona letho,
Ægiſthum inſignem, cretum genitore Thyeſte,
Fraude laceſſentem thalamis patruelia iura.
Sic quoque, nate precor, virtutem amplectere fortis.
Arduus es membris, præſtanti corpore & armis,
Atque alacris, video, nil te virtutis egentem
Aſpicio: ergo hilaris iam victor in arma recurre,
Vt poſſint etiam fama meminiſſe minores.
Iámque vale, noſtræ vocis non immemor: inde
Eſt iter ad ſocios, puppéſque in littore ſtantes
Inceptum: Pelagi dudum indignantur ad vndas,
Expectántque diu lentum deſcendere ab arce.

Ab exemplo Oreſtis.

Cui ſic Telemachus: Magnóque hortaris amore,
Fida monéſque hoſpes, ceu prolem, rebus acerbis:
Exacuis, pulchráque doces virtutis amorem:
Vtque pater natum. Nulla ergo obliuia curæ
Attulerint vnquam lethæa hortaminis huius.
Quanquam feſtinas, tamen & requieſcere mecum
Longius hic poteras, ſaltem dum fonte lauaris,
Et tepidis luſtraris aquis, & gaudia cordi
Hic facis, & capiunt hæc oblectamina mentem,
Siſte gradum. namque ipſe feram tibi dona parentis,
Et pretioſa ſatis, tibi quæ pulcherrima tradam
Ceu monumenta mei, quale hoſpes ab hoſpite pignus
Fidus amicitiæ recipit. ſic ſæſia Pallas
Orſa refert: Cur me celerantem, nate, moraris?

Tel. Palladi diſceſſuræ xenia offert.

Pallas Telemacho.

Quæ tibi ſuadet amor mecum modò dona ferenda
Trader.,parce precor,donec rediturus ab vndis
Affuero,accipiam:quòque eſt precioſius illud,
Tantò plus curæ eſt uerum tibi digna referre.
Sic ait,& purum Tritonis in aëra Pallas
Fugit,aui ſimilis,quæ diſſecat æthera pennis,
Quaſi Anopæa volat,tenues elapſa ſub auras:
Ac vires animo dedit,atque audacia corda
Telemacho fecit,magis hunc exciuit ad arma.
Senſit adeſſe deam pectus:verùm ipſe ſtupore
Attonitus,diuis ſimilis ſucceſſit,& inter
Aſtitit ipſe procos.tum menſis inclitus illic
Inſigni cantor modulatur carmina voce.
Aſt illi audito tenuere ſilentia cantu.
Phemij cātus. *Hic canit errantes diſiecta claſſe pelaſgos,*
Et triſtes reditus,quos Troïa Pallas Achiuis,
Vela mari celſo facientibus intulit atrox:
Quos vndis merſit Nereus,vltórque Caphareus.
Dulcior & cygnis,& blando pectore Phœbi,
Vox venit ex aula,reginæque impulit aures:
Vtque erat Icarias prudens iam ſede ſuperna
Penelope tantu excitata ad procos deſcendit. *Penelopea,melos haurit,cantúſque deorum*
Percipit aure bibens,gradibus feſtina domorum
Altis deſcendit,binis comitata puellis,
Nunquam ſola:legunt pariter veſtigia nymphæ.
Contigit vtque procos,& regia limina greſſu,
Magnificóſque gradus,tenero circundata peplo
Ante genas preſſit,ſteterat quoque nympha ſequuta
Hinc atque hinc iuſſu vultu demiſſa decoro,
Hæret inexpletum lacrymans,ac talia fatur.

Phemie

Phemie, Muſarum decus, ô diuine poëta,
Non ignota hominum ſunt oblectamina cantus
Blanda tibi, ô cantor, quæ Muſis plurima noſti
Sueta tuis præclara heroum facta, deûmque,
Quæ celebrant vates, reſonant & voce poëtæ.
Horum aliquod reſidens iſtis deprome canendo,
Dum Bacchum ſiccant, & amica ſilentia præſtant.
A triſti cantu precor hoc iam deſine Troiæ
Carmine, & infauſto reditu, qui pectora torquet,
Exeditque iecur curis, & luctus amarus
Occupat heu, lacrymæque, & inelectuabilis humor:
Dum caput heu languens clari reminiſcor Vlyſſis,
Tum deſiderio labor: cui fama per argos
Tranſuolat Argolicum, perq; Hellada gloria claret
Maxima virtutis. Cui tum, Dulciſſima mater,
Natus ait, quæ nam ſua carmina dicere vati
Inuidia eſt, ſine delectet modò pectora cantu,
Dum Deus eſt intus, dum ſurgens impetus illum
Concitat: haud vlla eſt vatis ſub carmine culpa.
A Ioue luctus adeſt, deſcendunt limite Parcæ "
Fatorum, deus autor ineſt, & Iuppiter altus: "
Qui dat materiam, rerúmque inuenta colenda "
Cuilibet, vt libuit, fœcundáque pectora rerum: "
Ingeniúmque hominum quis eſt natura ſagacis "
Senſus, exercet. Non indignatio iuſta eſt, "
Dum canit hic Danaûm fletus & triſtia fata,
Excuſſáſque rates, pulsúmque Caphærea remis.
Eſt quoque Muſarum nouitas gratiſſima cantus, "
Præcipuúmq; melos, & quæ noua, carmina laudãt. "
Gratior, humanas quæ nuper contigit aures, "

Penelope ad Muſicũ.

Vxoris honeſtę in maritum abſẽtẽ affectus.

Telemachus matri.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Cantio Theſpiadum: nec quicquam horreſce canoros
Hos audire ſonos. cecidit nec ſolus Vlyſſes,
Cui fuit infœlix curſus, redituráque meta
Succeſſu caruit, Troiáque expulſus in æquor
Occubuit pelago: quin & tot corpora Graiûm,
Heroéſque alij Troiæ ſub mœnibus altis
Oppetiere, alij reditu periere per vndas.
Ergo domum mater repetas, muliebria penſa
Atque opera exercens, teláſque & pendula fila,
Et calathos relegas, famuláſque ad lumina longis
Adhibeas penſis, operúmque adijſſe labores
Ipſa iube. Nam ſermo viris debetur, & oris ‟
Officium, & ratio, & cui tectus plena poteſtas ‟
Telemacho, eſt arcis dicendi copia regi.
Obſtupefacta domus mater cœnacula ſummæ
Aſcendit rurſus, teneris comitata puellis,
Dictáque Telemachi defigens condita mente
Flebat inexpletum, & dulcem lugebat Vlyſſem:
Penelope lacrymãdo obdormit. *Coniugium fœlix. donec Tritonia Pallas,*
Somnum oculis fundens, laxauit membra ſopore,
Et dulcem requiem laſſos ſtillauit in artus.
Turba proci tectis hîc luxurioſa tumultus
Excitat, & ſonitus, vocéſque per ampla volutant
Atria, & vmbroſis furioſi ſedibus errant.
Tandem decliues lectis recubare paratis
Suſtinuere proci. dictis regaliter iras
Adijcit, & fatur cunctis generatus Vlyſſe,
His ſuper incipiens verbis pudenter amaris
Telemachus: Luxu turba ô violenta procorum,
Quîs mater thalami eſt ſpes inuidioſa iugalis,

Hîc

Hic epulis potius lætæ oblectamina menſæ
Iam capiamus,& hinc omnis procul eſto tumultus.
Dulce quidem auditu,bibuláſque haurire per aures
Carmen,quod media vates interſonat aula,
Qui ceu Muſarum fundit modulamina voce,
Mitior & ſenibus cygnis,& pectine Phœbi,
Demulcet,triſtéſque iubet neſcire dolores. "
Craſtina punicea cum ſeſe aurora quadriga
Obtulerit terris,cœtus celebrabimus vnà
Concilio acciti,& pariter conſidere iuſſi:
Audax è ſolio vobis tum fabor auito,
Præcipiens vobis vt diſcedatis ab aula:
Iámque alias epulas,aliáſque exquirite menſas:
Quin & diuitias & opes abſumite veſtras,
Mutua pérque domos conuiuia ferte viciſſim.
Sin autem ſedet hæc potior ſententia vobis,
Hanc lacerare domum,fructúſq, impune per arcem,
Dulichias & opes,& lamentabile regnum
Eruere ô Danai,quæque ipſe miſerrima cerno,
Vnius regis ſedem vaſtare,nec vllus
Luxuriæ modus eſt:ſuperos in vota vocabo
Æternos ſupplex,ruat vt ſuper æthera clamor,
Vlciſcatur uti tam facta nefanda viciſſim
Iuppiter,& vos ô iuuenes impune per arcem
Arma ſuper lapſi reſonante fragore cadatis,
Soluatiſque domos inter cum ſanguine crimen.
Sic ait.aſt illi mordentes horrida labra,
Obſtupuere feri iactantem talia voce
Telemachum audaci.Tum primus ab ore profatur
Antinous procerum,genitore Eupbete creatus.

Antinous Telemacho

Scilicet hîc ſuperûm labor eſt: fecere facundum,
Grandiloquúmque dei, & docuere audacius ore
Telemachum fari, & nimiùm contendere dictis.
Iuppiter auertat, ne rex modò regna capeſſas,
Siue regas Ithacam, tibi quæ circumflua ponto
Porrigitur celſo: tibi quòd debentur auita
Regna Ithacæ, & ſceptro patriæ ſit debita genti
Terra. Sed hunc contra natus ſic fatur Vlyſſis.

Telemachus Antinoo.

Antinoe, ô vtinam, quando hæc tibi mira videtur,
Geſtarem regni Ioue dante hæc inclyta ſceptra,
Fama Ithacæ, an ne putas ſcelus hoc & peſſima regna
Eſſe homini? neque enim ſceptro regnare, videtur
Res mala. nam regi ſubitò datur aula potenter
Diues opum, quin & donatur honoribus ipſe:
Sceptriger eſt inter populos, vrbéſque per oras.
Sed tamen æquorea plures iuuenéſque ſenéſque
Terra, Ithacæ ambitæ fluctu qui ſceptra gubernent,
Siue illorum aliquis, ſubeat qui pondera regni,
Conceſſit fatis quoniam mihi dius Vlyſſes:
Sed tamen inde domus noſtræ rex ipſe futurus,
Diuitiáſque regam, famuláſque herois Vlyſſis,
Quas quondam, belli prædatus fortiter armis
Attulit. Eurymachus, Polybo de patre creatus,

Eurimachus Telemacho

Subijcit: Hæc fatis poſita, hæc clementia diuûm
Deſtinat, Inachidum dederint quem numina regem,
Ille Ithacæ ſterili, quam manant æquora circum,
Regnabit ſceptro: vbi res poſſéſſáque rura,
Quæ tua ſunt, habeas, patria & domineris in arce.
Me viuo haud vllus veniat, qui durus ad arma
Inuitum moueat, ſiue arua inuadat auita,

Seu

Seu tibi res rapiat, ferro deuaſtet & igni,
Donec & Vrbs Ithacæ tectis habitabitur altis.
Verùm age, farè mihi, rogito ſuper hoſpite quærens,
Indole qua fretus tanta eſt ingreſſus in arcem:
Vnde vir hic, quæſo, quibus aut hic venit ab oris:
Quod genus eſt illi, quæ gens, aut patria terra?
An' tibi venturi iam deſert nuncia patris?
An' ne huc æra petens exacta eſt ſortè profectus?
Nec noſci vultu, nec veras reddere voces
Suſtinuit, ſubitiſque euaſit greſſibus aula.
Non tamen ignauo ſimilis, ſeſéque videndum
Indulſit mitis vultus, de pectore gaudens,
Sentirique ingens voluit. Tum natus Vlyſſis Tel. Eury-
Prudenter paucis addit: Spes omnis Vlyſſis macho.
De reditu dudum iacet en deſleta, nec vllis
Nuncia laturis credam. nam fata monentem
Priuauere fide: deceptus ab alite, nulla
Seu reſponſa deûm, ſeu vatum oracula, ſi quæ
Cunctatur mater, ſeu vates duxit in arcem,
Quos hac rege ſuper rogitet, nec curo volantum
Augurium. Hic Mentes, ſi neſcis, patrius hoſpes,
Anchialo cretus bellis genitore ſuperbo,
Huc venit ille Tapho puppi, Taphióſque gubernat,
Queis ſtudium eſt ardens remos lentare ſub vndis.
Hæc ſic affirmat proles ſapientis Vlyſſis:
Quanquam mente deum cepit, numénque putabat.
Tum verò innumeros & dulcia carmina ſaltant Procorum
Conuerſi circum, iuuenum oblectamina ſaltus, ſtudia.
Hos labor ille iuuat, certant plaudúntque choréas,
Donec ſerus aquis acceſſit veſper Olympo

Et re-

Et reuehunt primam iam nigra crepuſcula noctem.
Mox hinc quiſque ſuos læti tetigere penates,
Laxatum corpus ſomnis abiere petulci,
Deſeſsíque choris ceſſant. iuueniſque cubile
Telemachus repetit, turbatus pectora curis,
Multáque dura ſuo triſti cum corde putabat.
Thalami deſcriptio. *Magnifica fuerat thalamus ſublimis in arce*
Extructus, qua ſe ventoſo culmine ſedes
Euryclea nutrix. *Explicat, & reſonat gelidis illuſtrior auris.*
Fida miniſterijs iuueni Euriclea ferebat
Arſuras tædas, vincentes lumine noctem:
Quæ Peſenoride quondam fuit Ope creata.
Emerat hanc olim pretio non vile Laërtes
Corpus, cum florens teneris pubeſceret annis,
Bis denis bubus, campeſtribus inſuper aruis.
Caſtitas Laërtis, timore vxoris. *Coniuge cum caſta hanc parili ſub honore colendo*
Enutrijt ſenior, qua non eſt mixtus amore,
Nec thalamum aſcendit, gremióve infuſus amantis
Concubitus inijt: vitabat coniugis iras.
Illa faces flamma rutilas geſtabat eunti
In thalamos regi, cui ſemper charus amore
Ante alias fuerat nymphas, teneróque ſub æuo
Nutrierat puerum. progreſſus natus Vlyſſis,
Telemachus cubitum ſe confert. *Impulit ipſe fores thalami, lectóque reſedit,*
Atque imam tunicam, molliſſima lintea, membris
Exutam vetulæ ſapienti tradidit. illa
Arte plicans aptat, cultóque volumine iunctam
Suſpendit clauo, depicta cubilia iuxta,
Quæ retinent tracti per crura foramina funes.
Egreditur thalamum, ſubiectáque oſtia claue

Occluſit

Occluſit, rurſúſque immania clauſtra retorſit.
Annulus annexus fuit his argenteus, illo
Traxit anus vulnas, loriſque extendit habendam
Regalem clauem. ſed ſolus vellere tectus
Ille iacens, tota vigilt ſub pectore nocte
Voluit iter ſecum, monſtratum Pallade diua,
Donec ob oceano Pallantias exit eoo.

ARGVMENTVM LIBRI II.

Conuocat Argiuos aula, generoſus alumnus
Penelopes, patrióque procis diſcedere tecto
Imperat: inde viæ victum nutrice recepit,
Pallade tum ſocios reparat, puppímque recuruam.
Hinc, vt in Heſperias Phœbus iam tenderet vndas,
Soluit diſcedens Ithacenſi littore nauim,
Ioniúmque ortus verſus tum nauigat æquor.

ODYSSEAE LIBER II.

Telemachus ſoluit patrio de littore puppim.

MATVTINA polo poſtquam ſe aurora recepit,
Et roſeo fulſit vultu ſuper æthere ſplendens,
Corripit è ſtratis corpus tum natus Vlyſſis
Induitúrque togam, & gladium ſuſpendit acutum
Ex humero, & pedibus teneris talaria nectit.
Egreſſu thalamo vadit ceu numen ab alto, Macro. Satur. lib. 5. cap. 8.

Præco-

Præconéſque iubet, cogant in tecta comantes
Argolicos proceres, Ithacæ per mœnia clara.
Imperio celeres parent, & iuſſa capeſſunt
Achæorum concilium. *Præcones. Graij ſubitò intra limina denſi*
Conuenere, fluúntque omnes ad regia plenis
Tecta vijs: poſtquam ſedere ex ordine ſede,
Conuentum celebrem ſoboles repetebat Vlyſſis,
Ingentémque haſtam ferro geſtabat acuto,
Non ſolus, gemini cuſtodes limine ab alto
Procedunt greſſúmque canes comitantur herilem
Crudeles rictu. Pallas afflarat honores.
Telemacho: *Populus venientem ſuſpicit omnis,*
Inque throno patrio, cani ceſſere ſedenti
Graiorum cuncti proceréſque, ſenéſque verendi.
Quos heros inter facundo Ægyptius ore,
Aegyptius heros. *Fecerat incuruum quem quondam longa ſenecta,*
Multa tamen prudens norat, ſapientia mira
Ornabat pectus, quondam quoque prole beatum.
Olim huius natus conceſſit mœnia Troiæ
Iliacúmque agrum, bene qui generator equorum
Olim floruerat, ſacrum comitatus Vlyſſem,
Antiphus. *Antiphus, æquoreis bellator puppibus acris.*
Quem ſæuo quondam lacerauit funere Cyclops,
Cyclops agreſtis Siculis *dominator in oris,*
Immani paſtus membris reſupinus in antro.
Poſtremum hunc ſocijs rapuit Polyphemus Vlyſſis,
Cum cœnam infandam repararet dirus. At idem
Tres alios natos generarat diues in vrbe.
Inde procos inter clariſſima fama vigebat
Eurynomus: bini patrias imitarier artes

Suſtinue-

Suſtinuere ſimul, ſéque exercere paterna
Laude, pares ſemper. quorum pater inclytus æuo,
Nec dum Dulichij longa hic obliuia duxit:
Namque diu abſentem triſtis lugebat Vlyſſem.
Incipit in cœtu, lachrymíſque ita fatur obortis:
Audite ô proceres Ithaci, non tempore longo
Antè quidem ſumma de re ſtatuiſſe Pelaſgum
Contigit & celebrem conuentum accire, virûmque
Cogere concilium: poſtquam cum claſſe per æquor
Hinc Ithacus ceſſit, nunc intra limina regis
Huc aliquis Graios egit, quem compulit vſus
Siue ſenum, & iuuenum cauſæ pepulere per oras,
Siue quis in patriam Graiûm aduentare phalangas
Audijt, aut certus percepit nuncia fama:
Quæ nobis referat, ſeu quædam publica forſan
Commemorare velit, bonus & pius ille profectò.
Cui precor, efficiat, quodcunque hic corde volutat,
Iuppiter, & veniat fauſtum. lætatur Vlyſſis
Natus, ea fama gauiſus, laudéque tanta:
Nec tamen ille diu ſteterat ſine voce, profari
Affixus paulum meditatur, pectora prudens
Conſtitit in medio. Peſenor, regia ſceptra,
Cuius erat latas ſapientia nota per oras, Oratio Telemachi pro concione, qua fortunam ſuã Achæis narrans, de iniuria procorum conqueritur.
Præco dedit manibus. tum prima exordia ſumpſit
A' ſene Telemachus: Senior, non ille remotus
Eſt procul, inquit. ego proceres populúmque coegi,
Idque ſcies ſubitò. Nam me dolor iſte fatigat.
Nuncia percepi venientis nulla phalangis,
Quæ referam certus, nec publica voce profabor.
Sed priuata mihi clades, ſortéſque malorum

Incubuere

Domeſticū malū, prouerb.

Incubuere domo. duplex fortuna fatigat
Triſtior, amiſſi genitore infauſtus Vlyſſem,
Vos inter quondam bene regia ſceptra tenentem,
Inſignem pietate virum, & dulcedine morum:
Deinde aliud maius: quòd noſtra palatia caſus
Funditus euertet, domus inclinata recumbit.
Quin & opes largas, frugéſque, ea maxima clades
Deſtruet: inuitam genitricem turba procorum
Inuaſit tædis, procerum clariſſima proles,
Quicunque hic Ithacæ fama & virtute vireſcunt.
Hique adeo matrem patrios rediſſe penates
Icarij ſubigunt, vt dotem præbeat illi,
Connubióque illam iungat, quem diligat ipſe
Millibus è multis gratum, & ſponſalia nuptæ
Conficiat natæ. Tamen hi penetralibus altis,
Inq; domo noſtra, tam luxurioſa procorum
Turba ducum perſtant ſemper, mactántque bidentes,
Et pingues capras, tauróſque, bouéſque ſub aris,
Magnificéque parant regali ſplendida luxu,
Heu patrijs laribus conuiuia fortis vlyſſis.
Epotántque merum ignitum, atque ardentia vina
Incaſſum fundunt, multa abſumuntur in arce.
Nec defenſor adeſt fortis, qui ſedibus illos
Depellat: qualis quondam fuit acer Vlyſſes.
At nos imbelles nec quicquam arcere parati,
Et ſi fortè graues, ſeu quid defendier armis
Inſtemus, vires deſunt virtutis egenis,
Indociléſque ſumus martis. Si denique quædam
Vis foret aut forti coniuncta potentia dextra,
Propulſare ſcelus vellem, & defendere ſedem.

Haud

Haud etenim patrijs toleranda hic facta parantur
Sedibus, indignè domus hic fœdatur Vlyſsis,
Perdita tot ſcelerum facie. ô indigna putetis:
Finitimos ſaltem, & pluſquam vicina colentes
Rura timete precor, Nemesímque, iráſque deorum:
Si genus humanum & mortalia temnitis arma,
At ſperate deos, memores fandi atque nefandi,
Ne vos euertant, ſcelera hæc infanda videntes.
Perq; Iouem vos, atque Themim, diuúmque potentem
Soluere concilium, necnon ſtatuiſſe per oras
Et dare iura viris: ſinite eſſe, & luctibus atris
Abſumi ſaltem reqme. ſi fortis Vlyſſes
Nunquam vos genitor præſtantes corpore Graios
Indignè affecit: clementior ille merendo
Certauit ſemper. Nunc heu, nunc redditus illa,
Ac velut hoſtiles vlturi dira rependi
Proh ſcelus inſtatis, iuuenéſque infanda patrantes
Hortando vrgetis. ſat erit tamen iſta querenti,
Dum vos diuitias patrias atque aurea vaſa,
Et laceratis opes, pecorúmque ouiúmque creatos
Aufertis fœtus, & tota armenta per agros,
Atque anni fruges. modò dum Nemeſiſq;, Themiſq;,
Vltura veniant: mox vltio digna ſequetur.
Tunc ego complectar iuſtas, atque vrbe vagatus
Auxilium implorans, ego voce ablata repoſcam,
Donec reddantur. nunc fruſtra hæc pectora curis
Triſtibus afficitis, mentémque dolore prementes
Incaſſum vt ſpero laceratis Vlyſſis in arce.
Sic ait indignans, ſceptrúmque abiecit ab ore
Effundens lacrymas. ſubijt miſeratio cunctos,

Commouitque omnem populum. inde ſilentia longius
Continuere omnes, nec quiſquam eſt hiſcere contrà
E Danais auſus, ſæuiſque reſiſtere dictis
Antinous Telemacho *Telemachi. Antinous ſolus ſic aggerat iras,*
Hiſque onerat dictis: Ingens orator, & ingens
Viribus, eloquió ne tonas, mentémque ſuperbam
Extollis, tantúmque nefas ſic excidit ore?
Quid nos dedecoras, dictiſque redarguis acer,
Intendiſque notam? Nec enim horũ eſt cauſa malorũ
Turba procûm: mater potius chariſſima, fraudes
Atque dolos texens, hæc aſtu dædala fingit.
Tertius eſt annus, quartus quoque reddet ariſtas,
Atque erit in curſu, cum iam ſub fraude Pelaſgos
Spe nutriſt vana, mentes quoque paſcit amore,
Sub ſpe connubij, quod iam protenderat illa,
Promiſitque viris, & nuncia mandat amoris
Ire procis mollis, animóſque dolore refigit,
Inceditque igni. aſt alia hæc in pectore verſat,
Innectitque moras, fraudémque effingit & aſtus.
Penelope telam retexens: prouerbium. *Ingenti tenues contexere ſtamine telas*
Ædibus aggreditur tacitis, & talia Graijs
Incipit effari: Turba ô mihi chara procorum,
Has ſperate precor tædas, atque arce manete,
Atque meos thalamos vrgete, & feſta Hymenæi,
Donec texuero funebria lintea, tela
Laërti Heroi, pereant ne ſtamina fruſtra.
Quem cum Parca ferox iam funere merget acerbo,
Ne qua mihi Argolidum populo indignetur, & atrox
Heu nurus obijciat forſan mihi crimen amarè,
Si mihi Laërtes iaceat ſine ſtamine buſtis:

Cum

Cum tot opes teneat, poſſeſsáque vomere rura
Diues aret bubus. dicenti talia, pectus
Perſuaſum rurſus patuit violabile telis.
Luce quidem magnam texebat ſtamine telam,
Sub noctémque iterum ſoluebat texta, reponens
Lumina tædarum, & funalia clara lucernæ.
Hisq; dolis celans tota trieteride Graios
Aſtu decepit, donec iam quattuor æſtas
Attulerat meſses ſpacijs reuoluta peractis.
Conſcia tunc operis patefecit fœmina fraudem.
Nocte retexentem tenues cum ſtamine telas
Repperimus, dixit, telámque labore refectam:
Hanc inuita diu quanquam perfecit, & artem
Experta eſt toties fruſtra. tibi turba procorum
Telemache edicit, ne mentem incertus Achais
Decreto perſtes: matrem dimitte Lacænam,
Ipſe iube è nobis alicui connubia iungat,
Quem pater ipſe velit, quem multis millibus vnum
Ipſa ſibi exoptet. Sin hac illudere Graijs
Arte diu tentet, quamuis ſapientia mira
Inſideat pectus, vel ſit ſtudioſa Mineruæ
Illa operum, inſignis percurrere pectine telas
Clareat egregias, & quas ſibi Pallas amanti
Artes attribuit, pectúſque exculta decorum,
Sobriáque exuperet aſtúque animóque ſagaci,
Qualem non inter veteres Heroidas vnquam
Norimus, & flauas quondam inter Achaidas illas
Seu Tyro, Alcmenémque piam, crinéſque Mycenam
Flauentem: quarum quondam non vlla ſagaci
Ingenio vſque adeò viguit, ſeu claruit aſtu,

Alta animo excellens. Aſt hic non vtile cernens
Conſilium, ſapit illa ſibi. Namque arce mariti
Haud ſibi cedemus: ſed opes lacerabimus arce,
Et pecorum fœtus, frugéſque abſumere prompti,
Donec Penelopen hic verſat pectore ſenſus,
Quem miſeræ fixere dei, mentémque dedere
Vſque adeò aſtutam. decus hinc ſibi nobile famæ
Illa parit, tibi verò hæc damna, domúſque cadentis
Amiſſæque rei cladem. non inde petemus
Antè domos patrias, & ſueta negotia tectis,
Atque artes: non vſquam aliò contendere greſſum
Eſt animus, quàm vni è nobis ſociare cubili
Se paret, & thalamo iungat connubia nobis
Penelope. Aſt contrà ſic infit natus Vlyſſis:
Tel. Antinoo. *Antinoe, haud fas eſt inuitam pellere tectis,*
Quæ peperit quondam, patriáque enutriit arce.
Nam pater externis ſeu fortè extinctus in oris,
Siue aliqua carpit terra ſpirabile lumen,
Ex quo dura mihi tot reddere millia rurſus
Oebalidæ Icario, ſi matrem ſede remittam.
Quinetiam ipſe pater ſi forſan veſcitur aura
Hæc feret indignè, necnon & numina diuûm.
Diſcedénsque mihi furias & mater Erinnyes
Execrata odiis Stygias immittet obortas,
Vnde & mortales nimium indignentur acerbi,
Indignæque preces, odiúmque immane Pelaſgum.
Non vnquam ergo ſequar, quæ vos mandatis Achæi:
Quæque mones ſperno, vel ſi indignentur Achiui,
Effundántque iras. potius diſcedite tectis,
Atque alias epulas, alias & quærite menſas,

Abſuma-

Abſumatis opes veſtras, conuiuia læta,
Mutantes pariter per limina veſtra viciſſim.
Sin melius vobis cenſetur, vt vnius arcem,
Reſq; impunè viri propria laceretis in aula,
Perdite crudeles veſtri penetralia regis,
Eruite antiquas arces, proauitáque regna:
Ipſe immortales extrema in vota vocabo,
Si quando exitium, & meritas cum ſanguine pœnas
Iuppiter immittat, dans factis præmia digna,
Intra ædes patrias vt cæſi impunè cadatis.
Vix ea Telemachus, cum binas Iuppiter alto
Monte aquilas miſit de celſo; vertice, pennas
Extenſas, celeris pariter cum flamine venti,
Inter ſe propius tendentes aëre plumas,
Clamoſúmque forum accedunt, mediámque volabant
Plebem inter, mox in ſeſe vnguibus ire parabant,
Atque alas crebras quatiunt, ſtridéntque per auras:
Irruere et capita, & mortem intentare per vrbem
Omnibus indegenas vncis hic vnguibus acres,
Ceruicémque ſimul petere, & fœdare cruenta
Ora, atque hinc ſubitò dextra de parte volatu
Ablatæ, aſcendunt trans tecta vrbémque citatæ.
Obſtupuere illi, volucres vt cernere pennis
Contigit alatas, & quæ ſibi quiſque timebat
Omine concepto, tandem euenere, furórque
Ipſe fidem inuenit. Tunc ſic exorſus ab ore
Maſtorides fendens Alitherſes, omina fatur:
(Is ſenio longo, rerúmque excultus ab vſu
Augurio inſignis fuerat, quæque omina fauſta
Auſpicijs fuerant, norat, populúmque docere

Deus vlciſcetur, prouerb.

Augurium aquilarum.

Solus præſtabat:volucres nam noſcere ſolus,
Alitherſes augurium interpretatur. *Atque auium linguas,& præpetis omina pennæ)*
Percipite hæc Ithaci,(ſic inquit) at ipſa procorum
Præcipuè hæc tibi turba loquor.namque omina tanta,
Prodigiúmque auium minitatur ab aëre cladem,
Inq; hos exitium,& venient diſcrimina magna.
Haud aberit longum charis diſiunctus amicis
Heros Dulichius,propiúſque aduentat in oras
Neritius dudum,cædémque & fata daturus,
Sanguineáſque procis clades his omnibus arce,
Atque alijs multis contingent triſtia damna.
Qui colitis campos Ithacæ quæ vergit in auſtrum
Aëre tranquillo,moneo deſiſtite ciues:
Dúmque licet potius quâ iam vitare malorum
Prodigium inde via,voluamus mente diſerti,
Id melius longè.quare ô ceſſate ruinam,
Effugituri acrem.neque enim ſum ignarus eorum.
Auguror,hæc verè narranti credite ciues.
Cunctis defunctum reor,en non vanus,Vlyſſem:
Ac perijſſe ſibi,quæcunque in nauibus altis
Vexerat,vt ſacro prædixi concitus ore,
Artéque fatidica cedenti puppe canebam,
Ilion & celſæ peterent cum Pergama Troiæ
Argolici,& Danais ſimul his tum ſoluit Vlyſſes
Littore Dulichio claſſem ſublatus arenis.
Quippe mari multum paſſurum,& denique ponto
Amiſſis ſocijs,atque vndis claſſe pelaſgûm
Extincta,ignotum cunctis in patria rura
Venturum,vt canas perfecerit annus ariſtas
Vicenus:iamq; ad finem hæc adeò omnia tendunt.

It con-

It contrà Eurimachus, Polybo genitore creatus:
Curue ſenex æuo, capiti cane talia demens
Ipſe tuo, natiſque tuis, patrióſque penates
Hinc ſubitò repetas, ne qua diſcrimina proles
Suſtineat quondam. melius te præpete vates
Augurio iſta loquor. volucres denſo agmine circum
Multa ſæpe volant radijs ſub ſolis eois.
Nec verum cuncta oſtendunt, mentémque deorum.
Occubuit procul hinc bello præclarus Vlyſses,
Atque vtinam extinctus ſimili quoque clade fuiſses,
Cúmque illo pariter iacuiſses præda volucrum:
Non hic auſpicijs caneres mihi talia vates,
Nec mihi Telemachum hic ſtimulis iráque moueres
Donis corruptus, quæ tecum præmia linguæ,
Miſſa tibi defers intra tua limina demens.
Hinc iras & verba locas, & iurgia vendis.
Eloquar, en idem ſic experiere, citóque
Eueniet, quòd ſi iuuenem ſtimulare nefande
Obliqua inuidia, verbiſque vrgere pararis,
Hortaríque illum pergas, & fraude dolóque
Ipſe tuo fretus, ſtimulis agitaris amaris,
Mente ſenex nimium fallax, animóque ſagaci,
Longo vſu rerum atque antiquo doctus ab æuo,
Quo magis inſultet, flatúſque aſſumat inanes:
Sentiet ille quidem magis hic tum triſtia damna:
Nec tamen efficies, quæ dudum corde volutas.
Hasq; tibi pœnas, quas intentare proteruè
Infœlix audes alijs, tibi turba procorum
Hic infligemus, laceratáque corda dolore
Geſtabis tecum. nos erudijſſe decebit

Eurymachus augurium confutat, & minis vatem perterrefacit.

Telemachum, vt iubeat matrem diſcedere tectis
Ad patrias arces, illic ſponſalia tædis
Inſtruet, & dotes genitor dabit ipſe marito,
Quas decet egregiæ natæ donare parentem.
Haud aliter celebres thalamis decedere Graios,
Connubiiſque reor poſcendis ſiſtere finem
Poſſe procos vnquam, nihil hic tua, futilis author,
Auguria & volucres, & vanè oracla relata
Curamus, quæ curue ſenex, mentiſque ſiniſtræ
Huc affers augur, quæque imperfecta per artes
Eloquio ipſe tonas, odiumque immane reportas,
Inuidiámque tibi facis his. non vlla timemus
Imperia, & nullos hominéſque deóſque moramur.
Nec nos verboſum natum exhorremus Vlyſſis:
Abſumentur opes, & lamentabile regnum.
Nec iuſta hic ſperes, dum blando mater amore
Detinet Argolicos tæda thalamiſque morata,
Dum nos vſque adeò ſic expectamus iniquè,
Et virtute ſimul tota contendimus arte,
Quis magis excellat meritis. nec quærimus vllas
In thalamos alias, quas forſitan æqua poteſtas
Connubio iungi foret, & miſcere cubili,
Concubitus dulces cunctis. ſed ſola moratur
Penelope illecebris, queis pectus adurit amore.
Telemachus contrà verbis ingreſſus acerbis:
Telemachus procis *Eurymache, atque alij, celeberrima turba procorũ,*
Iam non ore quidem, non vltrà adhortor, & ore
Eloquor: at teſtes diuique, ipſique Pelaſgi,
Adſint. ô ſaltem remos, celeremque carinam,
Vicenóſque rati ſocios, qui cærula verrant,

Quique

Quique vtrinque vias pelago,fluctúſque ſonoros
Puppe ſecent,mecum Spartámque, Pylónque per altũ
Æquor arenoſum,precor hic concedite Graij.
Namque ego veloci cymba petiturus Vlyſſem
Orbe pererrato,varijs erroribus vſque
Errantem circum quæram,ſi fortè referre
Tunc aliquis poterit mortalis,ſiue deorum,
Siue Iouis famam,quæ fert mortalibus alta.
Laude decus magnum per Dorica rura vagatus
Percipiam.Quod ſi genitorem veſcier aura,
Et ſupereſſe oris,reditúque inſiſtere terras
Audiero ad patrias,totum vel triſtis in annum
Confectus curis ſtatui expectare parentem,
Si redeat quondam.ſed ſi crudelibus vmbris
Occubet,& nuſquam ſit fortè ſuperſtes Vlyſſes
In patriæ fines & dulcia rura reuerſus,
Inſtituam tumulum,tumulóque parentis honores,
Exequiáſque dabo celebres,funebriáque acta,
Atque alia,vt fas eſt:matrémque locabo marito,
Connubio iungens ſtabili,propriámque dicabo.
Sic ait:atque loco,quem venerat,ille reſedit.
Tum Mentor,quondam magno commotus amore,
Iuréque amicitiæ forti dilectus Vlyſſi:
Cui,cum de patrio cedens iam littore flendo
Solueret vndoſam claſſem,conceſſerat omnem
Et regni atque domus curam,& parêre monenti
Ipſe ſeni mandat,ſeruaréque firma per arcem
Tecta domus,ſceptrúmque pium,ſic voce profatur. Mentor ſua oratione Telemachum defendere nititur.
Proh dolor,ô Ithaci ciues,non amplius vllus
Sceptra gerat regni,nec rex placabilis vllus

Atque alta mitis regnet clementer in aula,
Nec iam iuſtitiæ ſtudium ſibi inutile tentet:
Aſt animo durus, quicunque immitia geſtat
Pectora, & iniuſta quicumque libidine fretus
Sæuit, ſceptra gerat. nemo reminiſcitur vnquam,
Quàm blandus populos quondam bene rexit Vlyſſes,
Frenauitque Ithacas mollis pater inclytus arces,
Quàm clemens ſceptro fuerit, regnóque decorus.
At non inuideo, quum cernam fraude procorum,
Atque dolis turbam ſæuis inſiſtere mentis,
Atque indigna domo ſcelera hæc violenter Vlyſſis
Et patrare nefas, viréſque inferre ſuperbas,
Dum caput & vitam per aperta pericula ducant,
Immineántque æui metæ, cadiſque futuræ,
Cum lacerant arces & opes violenter Vlyſſis:
Quem non à Troia rediturum puppibus vnquam
Inter ſe ſperant, quanquam inter ſpemq́ metúmque
Sunt dubij. aſt reliquo populo indignatus in iras
Ardeſco potius. quid tanta ſilentia linguis
Præſtatis ciues? cur hæc infanda ſiletis?
Cur non hos dignè verbis agitatis acerbis?
Cúrue procos paucos, cum plures ſitis in armis,
Non arcetis, & hac Ithacæ depellitis arce?
Oratio Leocriti inuectiua in Mentorem. *Tunc Euenorides ſæuo Leocritus ore*
Surgit, & his onerat dictis, atque aggerat iras.
Proh latrator iners, & demens pectora Mentor,
Quale nefas iſto fœdiſſime procidit ore?
Tu ceſsiſſe procos mandas. ſed pluribus vni
Contendiſse graue eſt inter conuiuia Bacchi,
Vel ſi Ithacus patrios contingens ſoſpes Vlyſses

Ipſe lares forſan rueret per limina ſæuus,
Infensóque eſſet Laërtis pellere tectis
Impetus huic inter ſpumantia pocula menſæ,
Intentóſque procos epulis arcere ſuperbis:
Quanquam Nerity regina eſt indiga regis,
Haud equidem longum lætetur ſoſpite nupta
Coniugis aduentu:ſed ineluctabile fatum
Obruet hunc caſu,et noſtro ſub marte cadentem,
Si forſan temerè multis pugnaret in aula.
Proinde tona eloquio ſolitum tibi,voce fatigas
Hic cœtum triſti dictorum futilis augur.
Vos igitur populi diſcedite quiſque per arcem
Ad curas ſolitas,& veſtra negotia ſedis.
Suadet iter Mentor,iuſſúque Alitherſis abire
Cogitur iſte ſui.hi quondam coluere parentem,
Et patrio ſemper coniunctus vterque fauore
Telemachum hortatur, Lacedæmonia puppe recedat.
At ſi Ithaca expectet,reor,hic iam lentus in vrbe
Nuncia percipiet ſubitò,famámque parentis:
Incaſſum ire vias longas ſuper æquora naui.
Ergo iter hoc vitet,nec ſulcet marmora remis.
Sic fatus,populum cœtu decedere iuſſit.
Diſceſſere omnes,repetentes tecta,laréſque
Quiſque ſuos,celeri greſſu.Sed turba procorum,
Dulichij ingreſſi proauita palatia regis:
Solus Telemachus ad littora curua receſſit
Æquoris,eq; mari liquidos irrorat aquarum
Spumifero manibus latices,diuámque precatur
Pallada: Nunc audi Pallas, Iouis inclyta proles,
Heſterna ô noſtras ſedes ſi diua petiſti,

Fatum vitari non poteſt, ergo proci ſalubrem hortationem, atque omnia prodigia contemnunt.

Concio dimiſſa.

Telemachus Palladem inuocat.

Aeriaſ-

Aeriáſque ſalis iuſſiſti puppe per vndas
Diſcedam, quærens reditus errantis Vlyſſis,
Per maris vndiſonos fluctus, multóſque per annos
Cedentis longè, lacerant crudele Pelaſgi
Regis opes cunctas, odijs faſtúque ſuperbi
Arce proci patria. Dicenti talia, Pallas
Mentoris aſſumpta facie, mentita colorem
Et corpus, propiore loco ſeſe obtulit vltro,
Pallas ſub Mentoris perſona, Telemachum ad profectionem hortatur.
Sicque breui fatur Non eſt ignauia menti
Telemache vlla tuæ: neque enim ad præclara tuorum
Facta piger tendis, ſeu demens pectore princeps
Euades quondam. Quod ſi in te patria virtus,
Atque animi robur floret genitoris Vlyſſis:
Qualis & ille fuit rerum virtute, bonæque
Egregijs factis laudis, veterúmque ſuauis
Eloquio, haud fruſtra ducta eſt tibi puppis in æquor.
Nec fruſtra ire vias ſtatues, perficeris vndis
Hoc iter ad Pylios Sin tu minus acris Vlyſſis
Penelopéſque genus fueris, nec natus ab illis,
Quæ tentas, minimè ad poſitam deducere metam
Te reor, atque rei cadet hæc ſpes vana futuræ.
Heroum filij noxæ. prouerb.
Rarò quidem nati ſimiles virtute parenti, "
Sæpéque peiores, meliores rarò videbis. "
At quoniam tanto es ſucceſſor fortis Vlyſſi,
Et non ignauus dubitas, verùm impiger audes,
Ac prudens animo, nec te indole corda parentis
Deiectum video, atque eadem eſt prudentia rerum,
Quæ fuerat patri, nec virtus te illa reliquit:
Spes renouata manet, ſubiturum te inclyta facta,
Quæ nunc affectas. quare ô fortiſſima proles,

Deſere

Deſere concilium vanum,& conſulta procorum,
Dum nec iuſtitiæ faueant,nec pectora dura
Ille excoluit varijs ſapientia rebus,
Nec mortem fatúmque ſciunt parcáſque futuras
Morte ſibi,metámque dati peruenit ad æui
Mors inopina illis,nunc proxima fertur ad illos
Iam propiore gradu,pereant vt funere merſi.
Quodq́, iter affectas non deêrit,patrius ipſe
En ſocius regni,celerem ſuper æquore puppim
Vrbe parabo,ſequar pariter comes inde per altum.
Iamq́ue domum repetas,teq́ue illis inſere rurſus,
Arte parans victum vaſis,Cererémque recondc:
Inde cadis onera vinum,molléſque farinas,
Quæ reuocant vires animis,robúrque medullæ,
Denſis ſub naui ſtipato pellibus alta.
Ipſe legam ſocios populo,ſulcare volentes
Remigio liquidum pontum.nauéſque ſuperſunt
Arte noua,& veteres vſu,naualia iuxta
Circa Ithacam vndoſam,quam circuit æquore Doris.
His ego delectam,quæ velociſſima puppis
Exuperans alias contendat marmore,ſumam,
Inſtructámque armis illam de littore curuo
Soluemus,lato tonſuri lintea ponto.
Sic Ioue nata dea,eſt iuueni ſic voce loquuta.
Audijt vtq́ue illam decedens margine ponti,
Arcem Telemachus petijt,tum pectora curis
Turbatus.capras mactantes arce ſalaces
Nudantéſque alios tergúmque& viſcera cultus,
Vrentéſque ſues cæſos,inuenit in alta,
Ipſe procos celebres.cui ſeſe hic obuius offert

Ridens

Antinous Telemacho *Ridens Antinous, dextrámque amplexus adhæſit,*
Atque illum affatur: Vires inuicte ſuperbo
Telemache eloquio, nil te iam hæc cura fatiget
Amplius, atque iras tandem de pectore mitte,
Neu durus verbis rebúſque inſiſtere acerbis
Ipſe velis, hortor, poſitis: conuiuia menſis,
Vt ſolitum nobis, hic tota agitabimus aula,
Dulcia ſiccantes generoſi pocula Bachi.
Crede mihi, efficient quæcunque iubebis Achæi:
Electos ſocios, nauímque è littore in altum
Ducent, vt citius ſacram Pylon æquore puppi
Contingas claro, ſi qua tibi fama parentis
Occurrat. prudens contrà eſt ingreſſus Vlyſsis
Telemachus reſpódet. *Filius: Haud vltrà fas eſt hic inter acerbos*
Vos iuuenes epuler, tacitúſque hic gaudia vana
Inter potores fingam. ſatis arce ſupérque
Vidimus excidia: & nunquid ſatis antè proteruè
Hic laceraſtis opes noſtras, puerilibus annis
Dum vigui, puer antè fui. At maturior æuo
Aetate prudentiores, prouerb. *Ætas me ipſa virum fecit, vocéſque ſeniles*
Percipio auſcultans, nec non conſulta virorum.
Ex aliјs diſco virtutem, acréſque labores,
Fortunámque ſimul: pectúſque augetur ad acta
Virtutum, primúmque animis accendor in hoſtes:
Vtque ſtruam vobis mortémque & funera mœſta,
Siue Pylon tendam, patria ſeu notus in vrbe
Commorer, aggrediar ſumpto conamine factis.
Non iter hoc fruſtra faciam, quod cogito nuper:
Haud mercator ero, nec ductor puppis, vt ipſi
Obijcitis vani: nec remos lento per vndas,

Vt reuebam merces pelago, commercia mutans.
Sic ait. Antinoíque manu dextram ipſe reuellit
Conatu exiguo, vires dabat vſque Minerua.
Arce proci ſolito reparant conuiuia luxu,
Sicq; inter ſeſe dictis affantur amaris,
Telemacho infenſi, quos dudum gloria regis
Obliqua inuidia, ſtimulíſque agitabat acerbis.
Ergo ſimul faciunt ſæua conuicia linguæ.
Sic vbi neſcio quis clara de gente procorum
Rettulit: Heu nobis meditatur funera cædis
Telemachus dirus: num forſitam ille Pelaſgos
Siue Pylo vndoſa, quam cingit aceruus arenæ,
Seu Sparta adducet, qui iam ſe fortiter armis
Defendant, ſi quidem tam velox littore cedit,
Infenſúſque odijs: an & hinc Ephyreia rura,
Quæ pingui agricolis cultu arua rigantur arena,
Concedet demens, furioſa venena feroci
Laturus dextra, & diris mala gramina ſuccis
Inijcienda cibo, & miſcenda in pocula mortis,
Quæ pectus lacerent, nosq; hic in funere mixtos
Ille neci mittat. tum ſic non mitè profatur
Hic aliquis rurſus: Quid ſi iam littore ſoluens,
Hic procul æquoreis errans pulſetur in vndis,
Et vagus huc illuc ceu quondam agitetur Vlyſſes,
Ac pereat ponto: nobis augere labores
Credetur ſanè, dum tanta opulentia cedet.
Tum dirimemus opes, poſſeſſáque rura per oras.
At pulchræ ſaltem proauita palatia matri,
Atque illi pariter, qui tum connubia iungens
Concubitus nymphæ dulci miſcebit amore.

Procorum inſultatio & ex Telemachi minis orta ſuſpicio.

Conce-

Concedemus, ait. tali ſermone trahebant
Inter ſe tempus. Thalamíque opulenta parentis
Telemachus petijt penetralia, regis Vlyſſis,
Iuxta arcis turres celſas, ſedémque nitentem.
Aerarium Vlyſſis. *Ingens hic aurum, fuerant hic æris acerui.*
Hic arca molles veſtes, oleúmque cadorum
Stabat odoriferum, fundis. tunc parte tenebant
Ex alia dulcem ſurgentia dolia Bacchum,
Antiquos latices vuæ, ſuccóſque Lyæi,
Atque merum ſacrum penitus, nectárque ſuaue:
Parietem iuxta fuerant ex ordine vaſa,
Vt ſi quando domum poſt multos clade labores,
Erroréſque maris redijſſet clarus Vlyſſes,
Cerneret hæc patriæ ſaltem ſolatia menſæ.
Hæc bifores valuæ claudebant ære nitenti.
His cuſtos fuerat noctéſque diéſque pudica
Telemachus iubet Eurycleam nutricem neceſſaria nauigationi parare. *Euriclea data: hæc ex Ope creata parente.*
Eſt Peſenoride. tunc intra limina voce
Illam Telemachus thalami vocat inclytus arce:
Dulcia vina cadis onera, qui ſuauior extat
Poſt illum potus, quem quondam triſtis Vlyſſi
Seruaſti, ſi quando demum ſuper æquore vectus
Veniſſet fugiens Parcas, & funera Troiæ.
Hoc mihi bis ſenos repleto liquore Lyæi
Arce cados latos, molléſque infunde farinas,
Pellibus immittens conſutis arte, ſacrámque.
Addas hinc Cererem, frugéſque, albámque farinam,
Quæ contrita citò ſilicum decurrerit ictu,
Quæque rotam ſenſit celerem, gremiúmque molarum:
Bis ſenas reple menſuras. ſola perita es,

Sola

Sola mea noſti Cereris granaria nutrix,
Hæc mihi ſic ornes.cum ſero veſper olympo
Extulit os ſacrum cœlo,tenebráſque reduxit,
Conſcendam nauim,ſoluámque è littore puppim,
Cum genitrix ſcandet greſſu penetralia ſumma,
Vidua ſollicitum patris petitura cubile.
Serus arenoſa Pylon & Lacedæmona naui
Diſcedam,reditus generoſi triſtis Vlyſſis
Auditurus ego,ſi ſe mihi fama relata
Offerat.vt dixit,nutrix vlulatibus implet
Euryclea domum.lugens ſic deinde profatur:
Chara mihi proles quæ nunc ſententia ſurgit?
Quò ſolus properas alienas quærere terras?
Cum ſis hic matri dulci dilectus amore:
Nec moritura tenet triſti te funere mater?
Crudelis,quid ſi non arua aliena,domóſque
Ignotas peteres?procul hinc extinctus Vlyſſes
Heu iacet ignota nunquam rediturus arena,
Ignotas inter gentes,populóſque remotos.
En diſcedendi ſumma diſcrimina fraude
Turba procûm reparat,pereas vt funere merſus
Æquore,& inſidijs iaceas tumulatus arena.
O' remane precor,ô tua cura regna,ſedendo
In patria dulci:nihil eſt quòd marmora ſulces,
Vtque per vndoſum curras vagus æquor ab oris
Diſiunctus patrijs,variiſque erroribus actus
Huc illuc tendas,plus mille pericula tentans
Per ſterilem pontum,quo non vindemia pendet,
Nec ſeges eſt vndis,ſed nautis Doris amara:
Interea tot opes illis lacerentur in arce.

Euryclea Telemachũ à nauigatione dehortatur.

Nóſne

Nóſne fugis? per ego has lachrymas dextrámq; tuā te,
Quondo aliud mihi iam miſeræ nihil ipſa reliqui,
Si bene quid de te merui, fuit aut tibi quicquam
Dulce meum, ô ſoboles, miſeræ miſerere parentis
Quæ luctu aſsiduo iam languida facta ſedebit
Heu derſeta nimis, miſereſce cadentis, & iſtam,
Oro, ſi quis adhuc precibus locus, exue mentem.
Dixerat. ille deæ monitis immota tenebat
Eurycleam ſolatur Telemachus *Lumina, & obnixus curam ſub corde premebat.*
Tandem pauca refert: Nutrix chariſsima fide,
Non hoc conſilium, non hæc ſine numine mens eſt.
Nunc iurata caue, genitrici ne antè referre
Ipſa velis iter hoc roſeis quàm lutea bigis
Bis ſenas dederit luces aurora per orbem,
Vndenós ve dies lux acta peregerit horis,
Néve prius quicquam narres, quàm ſenſerit illa,
Diſceſsiſſe mari, & magno teneatur amore
Et deſiderio noſtri, ne fletibus illa
Membra terat lugens, tenuet ſeu corpora curis,
Heu non digna teri: decus hoc fœdetur in ore,
Formáque præſignis pereat. tum tale loquuto,
Hic iurauit anus precibus per ſacra deorum:
Impleuítque cados Baccho, molléſque farinas
Pellibus immiſit ſatis. ſed tecta petiuit
Ipſe procos celebres accedens clarus Vlyſsis
Natus. at interea Pallas mentita colorem,
Palladis ſtudiū circa nauigationem Telemachi. *Telemachíque altum corpus, per mœnia currit,*
Vt ſocij ad nauem celerem, cum veſper olympum
Clauſerit, aduenia nt denſi, regémque iubentem
Expectent, mandat. Phronióque Noemona cretum

Tum

Tum poſcit nauim celerem, qui blandus ab ore
Obtulit obſequio præfatus, & æquore puppim
Tradidit. Interea Titan rediturus eoo
Occidit vndarum fluctu, atque vmbrantur opacæ
Orbe viæ, hic puppim traxit de littore in æquor,
Hancque aptat tacitè, ſociósque ad littora cogit:
Arma parat, ſolitæ quæ ſunt quoque ferre carinæ,
Extremo ſtatuens curuati margine portus.
Conuenere viri: quos eſt hortata per æquor
Ire vias. mox inde procos petit illa per arcem, Pallas ſopit procos.
Queis dulces ſomnos infudit diua liquore,
Atque oculos clauſit requie, atque errare ſopore
Inde graues fecit, potúque incerta vagari
Corda dedit Pallas: manibus tunc pocula Bacchi
Excuſſit madidis vino, ſomnóſque petentes
Ire domum ſubitò properant, thalamóſque requirunt.
Tum ſic Telemachum compellat cæſia Pallas,
Omnia præclari ſimilis vocémque colorémque
Mentoris Argolici membris, corpúſque, decúſque,
Telemachum exciuit, ſummáque vocauit ab arce:
Telemache, en ſocij remíſque & naue parata Pallas Telemachum excitat.
Expectant, ſoluas nauim, rumpáſque rudentem.
Ergo vias carpamus, ait, pelagóque volemus.
Quid traxiſſe moras dudum iuuat? ire per æquor
Hortor ego. dicens præceſſit cæſia Pallas,
Telemachúſque citò ſequitur veſtigia Diuæ:
Vtque iter ad naues ſecuere, æquórque ſonorum
Acceſſere ſimul ſtantes in littore Graios
Inuenere, quibus ſic proles fatur Vlyſſis:
Vos agite ô ſocij, properate imponere naui Telemachus ſociis.

Arce cibos latos patria, cererémque refertam,
Atque cados Bacchi, dum mater neſciat iſta,
Atque intus famulæ. Nutrix eſt conſcia ſola
Et mihi fida ſatis. fatus præceſſit, at illi
Imperio parent, regis veſtigia plantis
Ingreſſi, exportant fruges, ſtipántque carinis.
Poſt hæc Telemachus conſcendit littore nauim,
Hunc iuxta Pallas prope celſa in puppe ſedebat,
Atque gubernaclo ſubijt, clauúmque tenebat.
At ſocij naui paſsim tranſtríſque ſedentes
Soluerunt mali funes, rumpúntque rudentem.
Immiſit faciles ventos Tritonia Pallas,
Nauigatio Telemachi. *Et flatus Zephyri molles, auráſque ſonantes*
A puppi ſocijs vndoſa per æquora raptis.
Promeréque arma iubet, validiſque incumbere remis:
Obliquare ſinus in ventum, & pandere vela
Aggreſsi ſocij, primúmque extollere longa
Abiete hic malum, mediæque imponere cymbæ
Funibus inferius ſtringentibus vndique truncum.
Carbaſa dehinc pandunt diſtracta rudentibus altis.
Impleuere ſinus flatus & vela carinæ.
Tum circa horreſcens puppim ſonat vnda tenebris,
Tendunt vela noti, currens ſpumantibus vndis
Lata ſinu extenſo nauis ſecat æquora remis.
Collectíſque armis per puppim vina coronant,
Crateráſque manu ſtatuunt libamina ſacra,
Fundentes patera dijs immortalibus alta,
Ante alios tibi præcipuè Tritonia Pallas.
Nocte igitur tota Pallas temone ſedebat,
Atque vias ſecuit ponti, per cærula prora

Vecta

Vecta diu tenebris: donec ſe aurora quadrigis
Pandit ab oceano, Tithoni fulgida coniunx.

ARGVMENTVM LIB. III.

Hoſpitio iungit venientem Pallada Neſtor,
Telemachúmque ſimul, vectum ſuper æquora puppi.
Narrat & vt Graij Phrygio de littore claſſem
Soluerunt, nec non diſiectas gurgite naues.
Vtque illi paſſi plus mille pericula ponto,
Atque vagi ventis pulſi, ſæuáque procella.
Hinc Pylius noſcit quàm luxurioſa procorum
Regales conſumat opes errantis Vlyſſis,
Turba thoris aſſueta nouis, dapibúſque ſuperbis.
Tum diſcedentem manifeſto numine diuam
Proſpiciens, illi fundit libamina ſacris.
Denique Telemacho curru Piſiſtratus alto
Neſtorides vehitur, petiturus mœnia Spartæ.
Vtque nigris veniens terras amplectitur alis
Nox obſcura polo, Phereia rura ſequuti
Intrarunt Pheras, atque intra tecta Dioclis
Hoſpitio accepti, repararunt membra ſopore.

ODYSSEAE LIB. III.

Neſtore ſuſcipitur præclari natus Vlyſsis

INTEREA æquoreis Phœbus pulcherrimus vndis
Emicuit, linquens fluctus campóſque liquentes,
Aſcenditque polum nitidum, immortalibus altum
Atque hominum generi iubar elaturus in auras,

Telemachus cum Pallade Pylum delatus.

Frugiferúmque ſolum Neleia Neſtoris arua,
Neleíque Pylon celſam,clariſſima fama
Mœnia contigerant,Pyliíque in littore ponti
Nigrantes tibi mactabant Neptune iuuencos,
Quæ quatis æquoreas terras ſtagnantis arenæ,
Cæruleáſque comas iactas delate procellis.
Conſtituere nouem ſacris per littora cædes:
Quinque decem quouis reſidebant ordine ciues
Perque thoros totidem cæſos poſuere iuuencos.
Tunc in fruſta ſecant,& mollia viſcera nudant,
Atque incenſa deo crepitabant littore crura.
Fortè die ſolennem illo rex Neſtor honorem
Littore Neptuno magno,Pyliíque ferebant,
Vnà omnes iuuenum primi,patréſque ſedentes
Thura dabant,tepidúſque cruor fumabat ad aras.
Aſt Ithaci allati pellunt ad littora puppim:
Vela legunt ſocij,& paſſim deſcendere naui
Alta nituntur,necnon & natus Vlyſſis.
Dux erat huic Pallas,quem ſic affata monebat.
Nunc opus eſt animis,ô rex,& pectore firmo.
Sic procul inde pudor,nihil hic vereare,ſed audax
Quære ſenẽ:hac cauſa tranſmiſſũ eſt æquor, & vndas
Sulcaſti pelagi,vt famam genitoris Vlyſſis
Perciperes,quæ terra illum,quæ condat arena:
Seu quæ fata illum reprimant,qua ſorte peremptus.
Quare age equûm rectà domitorem Neſtora regem
Accedas hortor,dominis teque inſere terræ,
Vt ſi quæ lateant penitus ſub pectore dudum,
Conſilia euoluat prudens.hunc ſupplice voce
Ipſe roga innitens,velit vt tibi vera fateri

Neſtor in littore Pylio ea luce ſolenne ſacrum faciebat, quod inepte quidam,vt Volaterranus, ad Ithacos referunt. hũc quoq; locũ Virgilius eſt imitatus lib.8. Aeneid.

Pallas Telemacho.

Neſcius

Neſcius eſt lingua mendacia dicere Neſtor:
Eximia eſt illi varijs prudentia rebus.
Telemachus contrà ſic fert reſponſa iubenti·
Qui referam Mentor, quóue ore hic Neſtora quæram? Telemachus Pallad.
Haud equidem eloquij pictis oratio verbis,
Hactenus impubem tenero me exercuit æuo.
Et pudor eſt iuueni, ſeniorem voce verenti
Compellare virum. cui ſic tum cæſia Pallas:
Cura aliud, dixit: quanquam ſub pectore mens eſt
Longè alia. aſt aliud dæmon tibi ſug geret ore.
Haud reor inuitis diuis, te matre creatum,
Nec ſine mente deûm nutritum ſede Laertis.
Sic ait, & dicto ſubito veſtigia torſit,
Telemachúſque vnà, vt ſedes & littora graiûm,
Conuentúſque virûm celebres tetigere profecti.
Ante Pylum luco natis reſidebat arena
Neſtor, tum ſocij circa conuiuia luxu
Ornabant nitido, carnéſque aſſare parabant,
Viſceráque imponunt, verubúſque trementia figunt
Fruſta: viros poſtquam videre accedere Graios,
Accelerant cuncti greſſus, ſubitóque relictis
Conſurgunt menſis fortes, dextráque ſalutant,
Atque thoris epulíſque ſimul conſidere voce
Hortantur blandi dictis: primúſque petebat
Neſtorides propius: clarus Piſiſtratus armis, Piſiſtrati erga hoſpites humanitas.
Accepitque manus, dextráſque amplexus inhæſit
Amborum, atque illos epulis ſtratiſque locauit,
Pellibus effultos teneris in littore arenæ
Æquoreæ, & iuxta Thraſymeden ſede recepit,
Atque patrem iuxta, carnéſque ex igne calentes

 Viſcera

Viſcera toſta ferens, atque aurea pocula Baccho
Impleuit, verbisq́ hortans affatur amicis
Actiacam, Ioue progeniem genitore creatam,
Pallada. Vota deo facias nunc hoſpes & ipſe
Neptuno, & ſacra hæc, quando huc veniſtis amici,
Annua, quæ differre nefas, celebrate fauentes.
Sed cum libaris votis, huic pocula tradas
Plena mero dulci, fundat libamina diuis.
Tunc quoque vota reor dijs immortalibus ipſe
Facturum: cunctos diuis confidere fas eſt. ‹‹
Namque horum auxilio mortales ſemper egere ‹‹
Dei ope omnes indigere. *Conſtat. At hic annis minor, ac te iunior æuo* ‹‹
Floret adhuc viridis, mecum pubeſcit ab annis:
Ergo prius tibi trado hæc aurea pocla Lyæo.
Dixerat, inq́ manus dedit aurea vaſa Mineruæ,
Plena mero ſuaui. pertentant gaudia pectus
Palladis, & iuſto lætatur ab hoſpite culta,
Quod prior huic pateram & ſplendentia vaſa Lyæi
Porrexiſſet ouans hoſpes. tum littore Pallas,
Ore preces fundens, Neptuno ſacra litabat.
O Neptune, tenens ambitæ littora terræ,
Oras amplexus circum, mea percipe dicta.
Nec ſit id inuidiæ, nos hæc quoque ſacra colentes
Ferre, faue precibus. dextérque aſſiſte precanti.
Hæc rata vota mihi facias, laudémque decoram
Nelidæ, atque decus his natis Neſtoris vnà
Trade pijs, nec non Pylijs hæc ſacra repende
Præmia digna ferens, centum taurilia deinde
Telemacho atque mihi reditus in patria rura
Re bene perfecta, quam propter currimus æquor

O Neptune tuum, delati puppe per vndas.
Sic orant Pallas, pateram ſpumante Lyæo
Telemacho præbet, quam fuluo circuit auro
Orbis. & ille quidem perficit vota litando,
Audiuitque preces medijs Neptunus ab vndis.
Tum toſtas igni traxerunt ordine carnes,
In partéſque ſecant, menſa ſolenne ſacrata:
Veſcuntur dapibus, læta conuiuia fronte
Sic celebrant. poſtquã eſt amor hic compreſſus edendi,
Potandíque merum, Neſtor ſic incipit ore
Effari ſenior: Iam nunc pulcherrima fandi
Tempora, & huc curſu veniendi quærere cauſas,
Et ſeruiſſe ſimul voces, cum menſa remota,
Et ſatur hic hoſpes dapibus, vinóque Lyæi
Seſe oblectarit. iuuenes quæ cauſa coegit
Has iniſſe vias, quiue eſtis, & vnde per æquor
Sulcatis madidas vndas, aut naue venitis?
An merces pelago numeroſa negotia puppi
Aduehitis curua, an fruſtra huc erratis in vndis,
Ceu quoque multiuagi prædones æquora curſu
Traijciunt, animas in mille pericula ponti
Ducentes pelago, & peregrinis fata minantes?
Telemachus contrà ſic audax orſa profatur,
Namque illi vires dederat Tritonia Pallas,
Atque animum audacem: vt famam infœlicis Vlyſſis
Errantis ponto nimium perdiſceret ore:
O Neleiade Neſtor, non infima Graijs
Gloria. Quod quæris patriámque, atque vnde profecti
Adſimus pelago, referam tibi vera monenti.
Venimus ex Ithaca, cui mons prætenditur altus

Conuiuiũ luſtralis ſacri Pylienſium in littore ante vrbem.

Neſtor aduenis.

Teſtatur Herodotus, olim honeſtum fuiſſe mari prædari, & Thucyd. lib. 1.

Telemachus itineris cauſas exponit Neſtori.

Neius.eſt priuata tamen quæ cauſa coegit,
Nec regni Argolici res eſt,nec publica gentis,
Quæ nos huc pepulit.ſcitatum fortis Vlyſſis
Huc venio famam,chari genitoris amore,
Vtque altum decus exquiram, laudémque patentem,
Si qua via audiero:quem quondam mœnia Troum
Pugnantem tecum ſocijs vertiſſe ſub armis,
Hic alios,quicunque illis fera prælia dextra
Geſſerunt,qua quiſque olim ſit morte peremptus
Scimus.inauditum fatum infœlicis Vlyſſis
Iuppiter heu ſtatuit,nec quiſquam ferre ſub auras
Voce poteſt certa,quando,aut vbi funere triſti
Extinctus iaceat,ſeu pugnans inter amaros
Hoſtes,deprenſus cubet ingens littore truncus,
An pelago merſus ſub fluctibus Amphitrites,
Ergo ad te venio:& ſupplex tua maxime Neſtor
Hic genua attingo,vt narres mihi triſtia fata
Dulichij,ſi fortè oculis tu videris vnquam,
Siue alijs fando perceperis aure per æquor
Errantem.mater peperit non fauſta ſub auras
Infœlicem æuo,nec me nunc reddere mœſtum
Hic vereare precor,neu mitis imagine rerum
Deſiſtas certa motus dulcedine morum.
Sed mihi vera refer,caſúſque ex ordine pande,
Queis illum terris,queis illum videris vndis.
Si pater eſt de te meritus quid noſter Vlyſſes,
Aut vnquam gratus fuerit vel vocibus vnquam
Aut factis quondam Troiæ ſub mœnibus altis
Inter Dardanias gentes,vbi mille labores
Et varios caſus pariter tolerare Pelaſgi

eſtis

Eſtis compulſi fatis. reminiſcere Neſtor
Iam precor illorum, ſimul & mihi vera recenſe.
Tunc ſtudioſus equûm ſic voce Gerenius infit
Neſtor· Io proles quoniam renouare labores — Neſtor Telemacho, de Græcorum reditu.
Vrges ipſe memor, quos quondam pergama circum,
Iliacos inter populos fortiſsima pugnis
Dorica gens belli tulimus ſub marte feroci:
Omnia ſi longa narratu promere coner,
Seu quæ tum ratibus, ſeu geſsimus æquore celſo,
Errantes circa prædas, quando acris Achilles
Dux erat in pelago, ſeu quanta Herois ad arces
Atque vrbem Priami celſam, & Priameia bello
Mœnia pugnando toties heu fortibus armis
Egimus, hic vbi tot iacuerunt fortia bello
Corpora, vbi telo cubat acri martius Aiax:
Sæuus vbi Æacides iacet, & Patroclus in armis.
Dys par conſilio nullique ſecundus: vbi ingens
Heu meus Antilochus, proles fortiſsima bello,
Seu certare pedum curſu, ſeu Martis in armis
Bella ciere manu clarus, bellator & acris,
Pugnatórque ferox: alia & quæ Graia pubes
Fortiter hic tulimus, quis panderet omnia lingua
Mortales inter? non ſi vel quinque per annos,
Vel ſenos quærens hic ſingula forte maneres,
Vnquam equidem poſſem, quot mille pericula Graij
Suſtinuere illic, fari. quin ante redires
In patrias mœſtus terras, & dulcia rura.
Annis nanque nouem celſæ prope Pergama Troiæ
Nexuimus fraudes Phrygibus per Dorica caſtra,
Obruimúſque illos pugnis. vix Iuppiter altus

Ipſe

Ipſe dedit finem tandem caſtríſque viríſque.
Hic nemo ingenij tam claris dotibus vnquam
Vlyſſis laus *Concilijs' ue acri potuit ſe æquaſſe Laërtis*
Nato Dulichio.longè ſuperabat Achæos
Neritius pater ille tuus,tot fraudibus vnus
Atque aſtu Martis clarus.ſi patre creatus
Diceris ex illo,tenet hic reuerentia mentem,
Obſtupeóque decus,tibi par facundia linguæ.
Ille erat eloquij nulli tum laude ſecundus,
Tu quoque iam teneris certare videris ab annis:
Nulli etenim ornatu ſimili,vel picta figuris
Vſque adeò nitidis oratio manat ab ore,
Quicunque eſt æuo iuuenis viridante iuuenta.
Dumque ibi perſtamus bello, ſimul acris Vlyſſes,
Atque ego,non vnquam,quoties ſe concio denſa
Contulit Argolidum,fueramus mente dirempti
Diſcordéſue animo.ſed par ſumus ore loquuti,
Conſilijſq; ijdem fuimus,conſulta ferentes
Prudenter Graijs,quæcunque aut ferre ſalutem,
Siue trophæa manu poterant.Vt Pergama celſa
Atque altas Priami populati euertimus arces.
Scandimus hinc puppes.diſperſos æquore Graios
Egit Neptunus,triſtéſque in patria rura
Iuppiter heu reditus quondam meditatus Achæis.
Non omnes iuſti,non omnes pectore culti
Prudenti fuerant.quare pars magna Pelaſgûm
Interiere vndis,& triſti funere fati:
Oppetiere ſimul memorem Tritonis ob iram
Agamemnon & Me- *Damnoſa:illa inter Penelopeïa pectora fratrum*
Atridûm poſuit furias,diſcordibus iris.

Namque

Namque vt denſari iuſſerunt vndique Achiuos, nelaus diſcordes ob redditum & ſacra.
Haud equidem ſcitè, Heſperias cum Phœbus in vndas
Iret, & hi vino grauidi, madidique Lyæo
Conuenere ſimul fruſtra, vt de rebus haberent
Conſilium: ſubitò cunctos Menelaus Achæos
In patriam reditus memores iubet eſſe per æquor,
Perque ſinus latos velis contendere curſus.
At non Atridæ, qui rex bene ſceptra gerebat,
Conſilium placuit. Namque ille tenere Pelaſgos
Suſtinuit, nimirum vt littore ſacra litaret,
Atque Hecatombæo daret hic libamina ritu,
Placaturus ouans ſæuas Tritonidos iras.
Heu nimium ſtultus, qui ſe non numina poſſe
Emollire ſacris, animo non viderit alto.
Haud ſubitò diuis mens eſt mutabilis vnquam.
Ergo dum fratres tali certamine ſæui
Inter ſe certant, animis diſcordibus, iras
Promentes temerè, ſtudia in contraria vulgus
Scinditur incertum, variúſque per ora cucurrit
Graiugenûm turbata fremor, ſonitúque ſtrepenti
Surrexere animis, varia eſt ſententia menti.
Nocte illa triſtes ducentes littore ſomnos
Dira animis noſtris atque aſpera fata per vndas
Voluebamus ibi. iam dudum Iuppiter altus
Mille daturus erat ponto diſcrimina Graijs.
Vt roſea venit rutilans aurora quadriga,
Traximus in pelagus diuerſo littore claſſem.
Succinctáſque altè nymphas Phrygiáſque puellas
Ponimus in naues, hic, ſtipamúſque carinis
Res, prædáſque ſimul. media parte manebant

Graiuge-

Agamemnon cum altera claſſe remanſit.

Graiugenûm turmæ cum rege Agamemnone denſæ.
Altera pars, celſas conſcendimus vndique puppes,
Impulimúſque vndas remis, ſecat æquora claſsis
Acta cito curſu: tum ſtrauit marmora ponti,
Quæ balænarum voluunt immania cete,
Neptunus facilis: portúſque intrauimus altos
Delati Tenedon: ſacríſque in littore factis
In patriam curſus reparamus. Iuppiter acer
En reditus iterum negat hîc, diſcordibus iras
Immittens animis, ſtudia & contraria vulgo.

Diſcordia inter ſocios Menelai, cũ in Tenedũ appuliſſet, orta, Neſtor & Diomedes clã ſoluerant è portu naues.

Nam quicunque acrem regem comitantur Vlyſſem,
Cuius erat vario prudentiã pectore culta,
Conſcendere rates, quas parte ab vtraque regebant,
Ac retro ſubitò petituri Agamennona curſu
Vela dedere mari. tum denſis nauibus æquor
Inde legens tacitus, quæ me comitantur, in altum
Effugio, quæ dira, noto, meditatus in vndis
Neptunus fuerat. fugit quoque martia proles
Tydides, ſocios hortans: pòſt marmora ſulcans
Flauus crine ſubit Menelaus, concitus vnda.
Qui nos aſſequitur Leſbo, dum longa per æquor
Conſulimus ſpacia, & quà claſſem ſoluere terra
Mandamus, dubij redeamus gurgite celſo,
Saxoſámque ſuper Chium cum claſſe ſiniſtri
Obliquemus iter pelago, quà Pſyria ſpumans
Inſula cincta mari liquidis ſupereminet vndis,
Atque illam remis linquamus gurgite læuo:
An'ne infra Chium potius dare lintea ventis
Hortemur, iuxta ventoſa Mimantis aquoſi
Saxa procul. diuos, vt monſtrent ſigna per æquor,

Poſcimus

Poſcimus.aſt illi medium tenuiſſe carinas
Iuſſerunt pelagus,Eubœáque littora ponto
Radere,vt infauſtos caſus,pelagíque ruinas
Vitaremus aquis.Subitò cum concitus Eurus
Stridentes mouit flatus,auráſque ſonoras:
Vnde cito curſu piſcoſa per æquora lati
Prouehimur.tandem nocturna eſt claſſis ad altum
Curſu appulſa iugum,celebrat quod fama,Geræſtum:
Hic vbi taurorum denſiſsima crura per ignes
Thure cremamus atros Neptuno,marmora menſi.
Iámque aurora quater lucem produxerat altam,
Cum Diomedei ſocij ſtatuere carinas
Inachijs Argis,iam tum Pylon ipſe tenebam.
Nec ceſsarat aquas pelagi perflare ſecunda
Aura leuis ſpirans flatu,curſúque natanti.
Vt ſperare dedit ventos per cerula dæmon,
Sic veni incertus,ſoboles chariſsima,claſse.
Nec ſatis hic noui qui ſoſpite naue Pelaſgûm
Seruati fuerint vndis,pelagíque ruinis,
Quiue mari extincti.Sed quatenus ipſe doceri
Fortè cupis,quæcunque domi percepimus aure,
Illa tibi dicam:tu condita mente teneto.
Myrmidonas narrant appulſos claſse rediſse,
Qui miſere neci Troas quondam enſibus acres,
Quos duxit facti præclarus natus Achillis.
Inde Philocteten celebri Pæante creatum,&
Idomenea omnes ſocios in littora Cretæ,
Qui fugere manus belli,pugnáſque feroces,
Aduexiſse mari,nec quenquam gurgite merſum
Ex illis pelago fluctus rapuiſse procellis.

Achæorum nauigatio à Troia in Græciam quinq; dierum.Nam quartò die ex Lesbo Pylon attigit Neſtor.

Græciã Troia reuerſi incolumes qui.

Atriden

Atriden ipſi, quanquam procul inde tenetis
Laertis regnum & terram infœlicis Vlyſſis,
Audiſtis forſan, quo fato venerit olim:
Vtque illi mortem crudeli Ægiſthus acerbam
Intulerit ferro, librans immane bipennem.
Sed tamen huic pulchre pœnas cum cæde rependit.
Stultus qui patre cæſo, liberis pepercit, prouerb. *Vtile ſic adeò poſt funera linquere prolem.*
Namq; Agamemnonius cædem eſt genitoris Oreſtes
Vltus & Ægiſthum, qui patrem mactat in arce,
Troia delatum, fretus bene coniugis arte,
Atque dolis ſæuis, crudeli funere merſit.
Huius ab exemplo debes ad fortia facta
Aſpirare animis, vt vel meminiſſe nepotes
Virtutis poſſint, referántque ad ſidera nomen.
Indole te magna & præſtanti corpore natum
Aſpicio gaudens. it contrà natus Vlyſſis:
Telemachus Neſtori. *O Neleïade Neſtor, celeberrima Graiûm*
Gloria, quam pulchre genitorem eſt vltus Oreſtes,
Vnde decus laudémque illi noménque Pelaſgi
Extollent facto, & mandata minoribus arma
Virtutíſque ſuæ tradent præconia famæ.
O' vtinam tales etiam mihi numina vires
Præberent, poſſem quoque luxurioſa procorum
Vlciſci ſcelera, & tot crimina plectere dignè
Inſultantum adeò factis, & iniqua patrantum
Sedibus heu patritijs. ſed non hæc currere fuſis
Fata dei iuſſere olim patríque, mihíque,
Felices adeò, ſortiti ſtamine curſus,
Neſtor Telemacho. *Sed tolerare tamen faſtus, ac ferre neceſſe eſt.*
Tunc nutritor equûm bello ſic Neſtor ab ore

Ordi-

Orditur: quoniam proles reminiſceris iſta,
Aiunt eſſe procos matri Laërtis in aula,
Teque adeò inuito non æqua libidine facta
Molliri aſſiduò. mihi fare, an victus ab illis
Ipſe lubens cedas, an te oderit vrbe Laërtis
Inſanum vulgus populi, an reſponſa deorum
Audierint, famámque aliquam. Quis norit an ille
In patrias olim terras delatus Vlyſſes
Vlciſcetur ouans telis, pœnáſque rependet,
Seu ſolus veniens, ſiue vna tota Pelaſgûm
Marte phalanx dignas poſcet pro crimine pœnas:
Quòd ſi te pariter magno iam Pallas amore
Dignetur, veluti quondam curabat Vlyſſem,
Inter Dardanidas vbi mille pericula Græci
Nos armis tulimus (Neq; enim ſic numina quenquã
Dilexiſse palàm vidi, ceu Pallas amabat
Tum manifeſta Ithacum) ſi te quoque caſia diua
Sic curaret, ibi ſubitò connubia tædis
Oblita infœlix fugeret te turba procorum.
Natus Vlyſſis ait: Senior clariſſime regum, Tel. Neſtori
Non hæc euenient vnquam. miranda profaris:
Obſtupeo dictis. non ſi ſperare beatus
Suſtineam, non ſi euentu ſic numina diuûm
Dirigerent, fient. mota eſt Tritonia Pallas,
Ac ſic effatur: Quæ te dementia cœpit, Pallas Te-
Quale nefas dentes extra cadit ore profano? lemacho.
Nam ſeruare poteſt mortales vndique caſu
Vel procul ipſe Deus. mallem poſt multa laborum Deus vnde-
Fata redire domum, lucémque videre beatam, cunque iu-
Qua veherer ſoſpes patriæ: quàm concitus vndis uat, prouer.

Aduen-

Aduentare citò, & crudeli funere mergi:
Ac velut Atrides Agamemnon morte peremptus
Fraudibus Ægiſthi, nuptæque heu crimine cæſus
Occubuit laribus patrijs, nec numina, fata
Ne dii quidem mortem fatis deſtinatam auertunt. *Et mortem auertent, ſi dijs chariſſimus ille*
Cunctorum degat, mortali vt ſtamina Parca
Crudelis rupit, ſeu traxit ſorte trementem
Lethifera. Sequitur dictis tum natus Vlyſsis
Tel. Pallad. *Heu nihil eſt Mentor, quòd talia voce viciſsim*
Iactemus fruſtra, quanquam hæc nos cura remordet.
In patriam reditus illi iam fata negarunt.
Nec venturus erit: ſecuerunt fila ſorores
Lanificæ, atque illum poſuerunt funere mortis.
Aſt aliud quæram Neliden Neſtora regem,
Cuius habet pectus ſapientia culta, decúſque
Et laus iuſtitiæ decorant. virtutibus illis
Longè alios ſuperat. viuentem ſecula trina,
Fama eſt, hunc terno dudum regnare ſub æuo,
Neſtoris tres ætates. *Treſque adeò ętates hominum ſuperaſſe per annos*
Antiquos memorant. Dijs immortalibus æquus
Cernitur, vt video virtutum pectora plena.
O' Neleïade Neſtor, mihi diſsere vera,
Qua tamen Atrides Agamemnon morte necatus
Occubuit latè quondam regnator in oris
Argolici, vbi erat frater Menelaus, vt illum
Ægiſthus ſtrauit? queis denique viribus audax
Intulit ille necem regi? Nam fortior armis
Atrides fuerat longè, & virtutibus altis,
Et tamen imbelli victus terram ore momordit?
Ecquid erat Argis, & Achaica tecta tenebat,

Ille

Ille Helenæ coniunx:alibíne errabat iu orbe,
Inter mortales alios:dum turpis adulter
Fractus amore graui,ſæuis conatibus illum
Sic audax letho dederat?cui Neſtor ab ore
Exorditur·Ego tibi pandam ſingula proles.
Reris enim,video,quod tum fortuna tuliſſet.
Quod ſi viuentem forſan rex inclytus olim,
Iliacis campis,frater,Troiáque reuerſus
Atrides,veniens patria Menelaus in arce
Inueniſſet,opum diues,quas Nilus oberrat,
Deprenſum Ægiſthum:non hic tumulatus haberet
Ingeſtam terram buſtis,volucréſque canéſque
Hunc Argis,procul à patrijs, mœſta arua premētem,
Et ſine honore ſolo laceraſſent faucibus atris.
Quin & Achaïadum lacrymas non vlla dediſset.
Nam ſcelera ille quidem ſic deteſtata Pelaſgis
Fecerat.Interea dum nos ad Pergama Troiæ
Dura manu gerimus forti certamina Graij,
Dulcibus heu penitus ſeſe tum molliter Argis,
Æripedes aptis ſemper generare fremente.
Continuit ſolus,demulcens leniter arci
Vxorem nitidam,thalamos Agamemnonis altos,
Mollibus & verbis vrget.quanquam illa negabat
Facta Clytæmneſtre,tam turpe cubilē recuſans.
Imprimis ſiquidem viſa eſt bene caſta marita,
Vti animo puro.Namque hic quoque regia cura
Inſignis fuerat:præceptor cultus in arce,
Naturæque decus,doctis & gloria Muſis,
Palladijs clarus ſtudijs,cui rex Agamemnon
Diſcedens Troiam,lacrymis mandarat obortis

Neſtoris narratio de Aegiſthi & Clytemneſtrę adulterio, deque Agamemnonis morte ab illis interfecti.

Clytęmneſtra vxor caſta,vrgendo tamen expugnata.

Seruandum ſibi coniugium, pulchrámque maritam
Cuſtodire dedit. Sed cum regina deorum
Fatis victa diu ceſſit, furioſa relegat,
Conſilijs vtens Ægiſthi vrgentis amore,
Quà deſerta iacet falſo vix inſula ponto,
Muſarum comitem, & cantorem laude camœnis
Certantem, heu miſerum prædam regina reliquit,
Obiecta hic aquilis ſolis auibúſque rapinam.
Hanc demum Ægiſthus intra ſua limina traxit.
Tunc ex more ſacris diuorum imponit honorem
Thuricremis aris, & crura cremanda per ignes,
Erigit & multas ſtatuas, ſimulacra deorum
Suſpendit, nec non auri ſubtegmina, veſtes
Adijcit auratas, & textas pectine telas,
Textilibúſque tholos donis, auróque niteni i
Exornat: tanti facti cum crimine compos.
Quale animis auſus nunquam ſperare fuiſſet.
Iam nos à Phrygio ſoluentes littore claſſem,
Vela damus Troia, & fugimus ſpumantibus vndis
Tunc ego & Atrides concordi pectore iuncti,
Sulcamus pelagus: donec iuga celſa carinis
Sunion attigimus ſacrum, quod obumbrat arenas
Suniū promontorium Atticę Pto. li.3.ca.15. *Actæas, vbi telis eſt iaculatus Apollo*
Vectorem claſſis Menelai in gurgite Nerei.
Dum regit ille manu temonem nauis euntis,
Phrontin Onetoridem, qui ſolus laude regendi
Multiuagas puppes, cum turbant alta procellæ
Phrontis nauclerus occiſus à Phœbo. *Æquorea, mortales vincebat at inde carinis*
Detentus, ſocio facturus funera buſtis,
Quanquam iter vrgebat, tumulo ſoluebat honores.

Vt

Vt verò Maleæ ſublime cacumen in vndis
Decurrens ratibus tetigit,per cærula vectus, Maleæ promont.
Ipſe vias triſtes meditatus Iuppiter,egit
Stridentes pontò flatus,auráſque procellis,
Atque auctas vndas immane,& montibus altis
Aequatas,mouit pelago,ceu monſtra natantum:
Diſiecitque rates diſperſas vndique ponto,
Cretaáſque illas hinc ventis egit in oras.
Hic vbi Cydones habitant,ad curua fluenta Cydones.
Iardani:hic pelago procurrens humida rupes Iardanus.
Excelſi montis tendit Gortynos ad vrbem
Extremis vndis,vmbráſque extendit in æquor.
Hic notus ingentes fluctus ad littora voluit,
In læuum torquens latices,& ad vſque ninoſum
Phæſton agit montem,liquidis qui prominet vndis. Phæſtum.
Hinc hærens ſaxum,vaſtam depellit in æquor
Vndam.vbi delatæ huc puppes,in gurgite magno
Vix fugere viri fatum,ſpelæa ſub atra
Immerſere rates fluctus,validæque procellæ
Fregerunt antris claſſem,clauſáſque per vndas
Illiſere vadis inter caua ſaxa carinas.
Quinque tamen naues Aegyptum innare coegit Menelaus
Vnda,auræque citæ,compulſas æquore moto. tempeſtate
Atrides Protei Menelaus ad vſque columnas in Aegyptũ
Iuit claſſe vagus,alienas inter oberrans delatus.
Aegypti atque Arabum gentes,populóſque feroces.
Inde & opes magnas,aurúmque coegit Atrides,
Claſſe Therapnea.tum verò morte peremptus
Ipſe Mycenæus magnorum ductor Achiuûm,
Coniugis infandæ prima intra limina dextra

Oppetijt. namque hunc crudeli cæde ſubegit
Ægiſthus, patria ſcelus hoc ſic auſus in arce.
Aegyſthus poſt cædem Agamemnonis ſeptem annis ſuperſtes. *Paruit huic victus populus, regnûmque Mycenis*
Auriferis tenuit, Danaìs dominatus in oris,
Sceptra gerens totos ſeptem regnata per annos.
Palladijs vltor donec furioſus Athenis
Venit, & Electræ ſucceſſit ſedibus armis,
Ægiſthúmque dedit letho, cum matre peremptum,
Qui ſibi mactarat præclarum marte parentem.
Argiuis epulas in funere matris Oreſtes,
Digna odio, Ægiſthíque ſimul celebrauit ad Argos,
Cæde ſepulchralem merita donauit honorem.
Menelaus eadem die reuerſus, qua occiſus ab Oreſte Aegiſthus. *Illa luce ferè venit Menelaus ab oris*
Niliacis vectus, cui nunquam Martia bello
Vox deficit acri: tot opes ſuper æquore portans,
Quot cepere rates Graiæ. ô dulciſſima proles
Dulichij, ne longa teras hic otia, muris
Diſiunctus patrijs: neu tu procul exul oberres,
Heu tot opes linquens, Ithacáque in ſede ſuperbos
Vſque procos adeò, qui raptas vndique tectis
Diuitias lacerent, dum tu per cærula puppi
Fruſtra iter ingrederis. Verùm Menelaon adibis,
Hortor ego: ille quidem de Nili gente remota
Nuper adeſt ſoſpes, queis non ſperauit ab oris
Se rediturum vnquam: quem primùm ſæua procella
In pelagus turbans, adeóque in longa per vndas
Hinc freta detorſit, qua nunquam impunè volando
Traijciant volucres, dum totus voluitur annus:
Vſque adeò eſt ingens æquor, pelagúſque remotum,
Atque immane vndis. Quare cum puppe, tuiſque

Illò te referas: ni malis fortè pedeſtres
Ire vias, adſunt currus, curſúque frementes
Æripedes celeres, comitéſque per arua ſequantur
Te noſtri nati, donec Lacedæmona diam
Contingas, vbi nunc celſa Menelaus in arce
Claret ouans fama: quem tu bene voce fatiges,
Vt verum narret. Neque enim mendacia lingua
Ille tibi referet. magna huic ſapientia pectus
Excoluit. dixit: Venere creſpuſcula noctis,
Et ſol oceano currus immerſit Ibero.
Quos inter Pallas ſic eſt exorſa, moráſque
Rupit: Iam Neſtor magna cum laude loquutus Pallas Neſtori.
Narraſti Atridûm caſus, facundia melle
Dulcior hyblæo fluitat, nunc fundite vina,
Et miſcete merum pateris, linguáſque ſecate,
Vt mox Neptuno atque alijs ex ordine diuis
Curemus molles lectos, libamine fuſo.
Hora vocat ſomni, tenebras ſubit axe remotus
Phœbus, & occiduas roſeus ſe mergit in vndas,
Luxque fugit cœlo, ſubeunt caligine nubes.
Non properare decet, ſacris ſed ritè peractis
Ire domum. dictis Iouis eſt ſic nata loquuta.
Dant famuli manibus lymphas, paréntque monenti:
Crateras ſtatuunt pueri, fundúntque Lyæum,
Exorſi pateris ſacrum: tum ritè miniſtrant
Cunctis vina viris, linguæque ſecantur in ignes.
Tum proceres ſurgunt, diuis libamina ſacra
Fundentes. poſtquam libarunt pocula Bacchi,
Atque bibere ſatis, quantum natura ſinebat:
Telemachus certè comitanti Pallade, nauem

Iam repetebat.acris cum verbis Neſtor amaris
Aggreſſus,tenuit ſolus,regaliter addens
Ore minas,inquit: Vos numina maxima,tuq́;
Iuppiter altitonans,qui torques fulmina cœlo,
Hoc prohibete nefas,ne ſic mihi tendat vterque
Ad celerem nauim,ſpernens hæc hoſpita tecta,
Hoſpes,& hinc cedat,ceu ſim ſine veſte,domúſque
Pauper & infœlix,cui nec ſint ſtragula lectis,
Neſtoris hoſpitalitas. *Nec molles lanæ,nec picta ſtamina lanæ,*
Sit mihi & hoſpitibus requie nec molle cubile.
Nunquam dum viuam repetet mihi natus Vlyſſis
Aequoreas nauis tabulas,vt membra ſopore
Puppe relaxet inops:quin & poſt funera noſtra,
Arce meos linquam natos,qui ſemper amanter
Hoſpitio excipiant,quæcunque hæc priſca ſubibunt
Tecta domus clari Neleïa Neſtoris altæ.
Pallas Neſtori. *Cui tum Pallas ait:Natum modò,Neſtore Vlyſſis.*
Hic retine potius,verbíſque inſiſte precando,
Vt tecum tendat ſomnos petiturus in arce
Neleïa:ad nauem redeo,ſocióſque reuiſam
Hortaturus ego,necnon narratibus illa
Effabor ſocijs,nox humida ſurgit ab vndis:
Quos inter perſto ſolus grauioribus annis,
Atque æuo ſenior.reliqui iam pube virentes
Obducunt prima teneras lanugine malas,
Huius amicitiæ iuncti florentis amore
Sponte ſecant vndas vnà,atque æqualibus annis.
Omnes Telemacho pubeſcunt,naue ſopori
Membra dabo recubans curua:cum prima relucens
Adueniet roſeis inuecta aurora quadrigis

Canco-

Cauconas inuiſam fortes,ubi debita quondam
Aera mihi poſcam,vis eſt hæc ponderis ingens,
Nec ſpernenda mihi.iuueni tu tradito currus,
Aeripedéſque ſimul curſúque & viribus acres
Iunge precor,quoniam tua tecta accedere Neſtor
Suſtinuit.dicens,ablata eſt cæſia Pallas,
Ceu fulica extenſis pennis.Stupor occupat omnes.
Aſpectu miro ſtupefactus Neſtor inhæſit:
Inde manum amplexus iuuenis,cum voce profatur.
Haud equidem ignauus,verùm virtutibus altus,
Vt ſpero euades,& Martis facta ſequeris,
Dum te iam puerum viridi comitantur in æuo
Dij comites.non eſt alius,qui culmen olympi
Calcat:at eſt prædis fœlix Tritonia Pallas,
Quæ quondam miro genitorem affecit honore,
Argiuos inter,Troiæ ſub mœnibus altis:
Huicq; ferebat opem,& præclara trophæa per vrbes.
Da regina precor famámque,decúſque decorum,
Dulcibus & natis mitis,nuptæq;,mihique.
Cornibus auratis ſacram cædetur ad aram
Alta,iugo duro vel adhuc intacta,iuuenca,
Oſtentans latam frontem tibi victima Pallas,
Quam non agricola ad durum pertraxit aratrum.
Huic fuluum camuris infundam cornibus aurum:
Hæc tibi ſacra dabit,qua ſis placata iuuenca.
Talibus orantem Pallas,aráſque tenentem
Audijt,hinc linquens fluctúſque & littora Ponti.
Procedit,ſubitóque premunt veſtigia nati
Neſtoris,& generi,nitidas comitantur in arces.
Vtque domos regis celebres tetigere ſequuti,

Pallas fulicæ ſpecie diſcedit.

VotumNeſtoris.

Conſedere thronis proceres, quos Neſtor honorat,
Vinum vndecim annorum Telemacho offert Neſtor. *Vitifero dulcem miſcens cratera Lyæo,*
Quod poſt vndenas hyemes bene fida releuit
Virgo, & iam priſco bacchëia tegmina dempſit
Ipſa cado: quod tum Neſtor libabat ad aras
Palladis, atque preces fundebat lætus in aula,
Moxque cubile petunt, libamine ritè peracto,
Quiſque ſuas ſedes ſaturi. Sed Neſtor Vlyſſis
Ipſe locat natum thalamis, mollíque cubili,
Quod bene diſtendunt per facta foramina funes,
Hic vbi ſtridenti reſonabat porticus aura.
Iuxta etiam rector populi Piſiſtratus altus,
Inſigniſque haſta bellator, cælibe ſolus
Inter Neſtoreos natos virtute fruendo,
Liber erat thalamis, patriáque virebat in arce.
At rex ſucceſſu ſublimis turris in alto,
Carpebat ſomnos, iuxta & regina thororum
Alta lectica lateri ſuffulta cubabat:
Hæc illum gremio complectens, membra ſopore
Auroræ deſcriptio. *Demulcebat. at vt iam matutina nitenti*
Imperijs properata Iouis ſe Aurora quadriga
Extulit, & roſeum iubar allatura per orbem
Iam procul emicuit, ſtratis conſurgit ab altis
Tum ſenior Neſtor, currus domitórque frementum
Æripedum quondam, vix eſt egreſſus, & ante
Limina conſedit ſplendenti marmore fultus.
Ante fores ſtabant celſas hic marmora clara,
Candore eximio, canóque liquore vibrabant,
Vnguentóque nitent, queis quondam gloria Neleus
Sederat, æqualis diuis & pectore & alto

Conſilio. At fato domitus, deſcenderat vmbras
Pallentes Erebi: iam Neſtor ſceptriger heros,
Antiquúſque æuo poſſederat illa ſedendo.
Tum verò ex thalamis natorũm turba reſurgens,
Denſantur circà, Stratiúſque, & Echephron, Aretus, Neſtoris
Et Perſeus, nec non Thraſymedes inclytus armis: ſex filij.
Aduenit his bello clarus Piſiſtratus heros,
Sextus erat numero. iuxtà adduxere deorum
Telemachum curam. quibus infit Neſtor: Amantes
Hoc deſiderij precor hic explete monenti
Pectoris, vt fiat Pallas placata iuuenta,
Quam primam ipſe deos inter mulcere parabo.
Illa dapes noſtras manifeſto numine nuper
Acceſſit felix. Nunc alter currat in arua
Florida, vbi paſcunt armenta vagata per herbas,
Vtq́ue bouem iubeat depellere rure bubulcum:
Alter & acceleret greſſus ad littora nauis,
Omnes huc ſocios madidis ducturus arenis,
Et ſolum binos linquat nauilia iuxta,
Qui curent remos & puppem margine ponti.
Sic quoque qui aurificem properet iuſſurus adeſſe,
Vulcani inſigni celebratum laude Laërcem,
Vt bouis ille nitens circundet cornibus aurum.
Vos alij pariter condenſi ſede manete,
Atque intus famulas epulas properare iubete,
Vt domus interior regali ſpendida luxu,
Ornentúrque thori, menſæq́ue & pocula Bacchi,
Vtq́ue ferant puras vndas, fontéſque perennes
Lignáque ſicca legant. dicenti paruit omnis
Turba. Sed interea viridi bos venit ab agro,

Telemachique etiam ſocij naualibus adſunt.
Venit & aurifaber geſtans fabrilia ſecum
Arma manu, inſigniſque artis tentamina priſca,
Hæc incus inter, & forcipe malleus ingens,
Queis aurum inducit. venit huc quoque cæſia Pallas
Neſtoris audito voto, fruituráque ſacris,
Ac nidore. nitens aurum dat Neſtor, inaurat
Cornua flexa faber decorans, vt candida Pallas
Aſpiciens ſimulachra bouis lætetur, ouétque.
Sacra fiunt Palladi. *Attraxere bouem Stratiúſque & dius Echephron,*
Cornibus impliciti, laticéſque lebete ferebat
Depicto talamo gradiens iuuenilis Aretus:
At læua ſalſas fruges, malóſque caniſtro.
Hic tum ſublatam Thraſymedes ipſe bipennem,
Inſignis bello vibrat, cæſurus arena.
At Perſeus pateram tenuit, tepidúmque cruorem
Suſcepturus erat, domitor cum Neſtor equorum
Summas decerpit media inter cornua ſetas,
Ignibus imponens ſacris libamina prima,
Voce vocat diuos. precibúſque ex ore litatis
Salſas ſparſerunt molas, tum feruidus aſtans
Neſtorides ferrum Thraſymedes impulit altè,
Ceruicémque bouis ſecuit ſplendente ſecuri.
Soluuntur ſubitò vires, procumbit humi bos.
Neſtoris exululant natæq́; nurúſque decora,
Et veneranda thori coniunx Neleia regis,
Eurydice regina. *Eurydice, Clymeni natarum maxima natu.*
Suſtentántque ab humo reliquis Piſiſtratus ingens
Dux Pyliæ gentis, iugulans mactabat ad aras
Quadrupedem, denſus fluitat de vulnere ſanguis:

Supponunt alij cacabos, tepidúmque cruorem
Suſcipiunt pateris, pecudis calor oſſa reliquit.
Mox in fruſta ſecant, verubúſque trementia figunt,
Ac diſſecta manu rutilantia viſcera flammis
Imponunt, nidor ſurgit crepitantibus extis.
In binas dirimunt partes geminata cremantes
Crura aris diua, verubúſque affigere crudas
Inchoat hic carnes, Neſtor. tum fiſſile lignum
Subijcit, & ſacris torrebat fruſta litandis,
Dulce ſupérque merum libans ardentibus extis:
Tum iuuenes prunis iuxta quino ordine veru
Conuoluunt manibus, poſtquam ſunt viſcera toſta,
Et femora, infigunt alia hinc quoque fruſta ſub ignem
Fumiferum, & flammis aſſant, vertúntque trementes
In verubus carnes. Polycaſtáque lauit in vndis, Polycaſta.
Vltima Neſtoridum, & forma pulcherrima virgo,
Telemachum, atque oleo totum labente perunxit,
Tum tunica & læna puros inducitur artus:
Et dijs æquandus, progreſſus balnea liquit
Lætus Vlyſſides, Pylium bene Neſtora iuxta
Se componit ouans, hilaris, iubar ore refundens.
Tunc toſtas ponunt carnes, Cererémque caniſtris.
Conſidúntque thoris, conuiuia læta per arcem
Acturi celebres. tunc aurea pocula menſis
Se rotat huc illuc iuuenum miſcere parata
Turba. Sed vt potus & amor compreſſus edendi,
Sic fari orditur Neſtor: Chariſſima proles Neſtor filijs.
Telemacho precor ô nitidos iam iungite curru
Aeripedes, iactata iubis per colla comantes:
Hinc iter arripiant emiſſi littore currus.

Iuſſa abeunt nati,picto ſubmittere curru
Cornipedes properant celeres,& molle Lyæum
Virgo cadis onerat,cererem,frugéſque benignas,
Regaléſque eſcas,quibus & clariſſima regum
Veſcitur arce cohors.conſcendit natus Vlyſſis,
Telemachus curru cum Piſiſtrato in Laconicam ad Menelaũ prouehitur.
Neſtoridéſque ſimul currum Piſiſtratus altum.
Inde flagellat equos,manibúſque immittit habenas.
Tum ſponte æripedes volitant per rura citati,
Præcipites bijugo viridem certamine campum
Corripuere,ruunt fuſi conamine currus,
Moxque Pyli linquunt currentes mœnia celſa,
Atque die tota celerantes curſibus acres,
Concuſſere iugum,atque vndantia lora capiſtris.
Sol ruit,atque via paſſim vmbrabantur opaca,
Pheræ. Diocles.
Donec contigerant Pheras,& tecta Dioclis
Ortilocho nati,quem quondam Alphæo creaſti.
Hic igitur tradunt corpus ſub nocte ſopori.
His dedit Hoſpitij candentia dona Diocles.
Vt vero illuxit,veniens aurora quadrigis
Matutina polo,roſeóſque apparuit artus,
Rurſus equis iunctis altos aſcendere currus
Aggreſſi reges,claro inſonuere flagello,
Æripedéſque agitant,curſu dant lora ſecundo.
Corripuere vias celeres,currúque volantes
Cornipedes intrant agros,campóſque feraces
Oebaliæ,& metas tandem tetigere petitas,
Tantum iter emenſi,ſubiti certamine curſus,
Vſque adeò æripedes ſuperant,& frondis honori
Elea aſſueti,tenuerunt arua Laconum.
Occidit interea Phœbus,merſurus in vndas

Heſpe-

Heſperias lucem,lataq́; umbrantur opacæ
Orbe via,atque cadunt ſpiſſæ de montibus umbræ.

ARGVMENTVM LIB. IIII.

Hoſpitio Oebalia Atrides Menelaus in arce
Telemachum iunxit,Neleio & Neſtore natum.
Tum ſcelera & iuuenum tam turpia facta procorum
Narrat Odyſſides, & regis pendet ab ore
Narrantis caſus reditúſque per æquora Graium,
Erroréſque vagos,& Protei oracula vatis,
Fata quibus noſcit,mortemque Agamemnonis atram.
Vtque Ithacum teneat pelago formoſa Calypſo:
Vtque pio infauſtè meditetur fata,procorum
Turba ferox,iuueni,genuit quem fortis Vlyſſes.
Tum quoque Penelopen,formam mentita ſororis
Iphthimes Pallas,matrem ſolatur amantem,
Pro nato triſtem,ſulcanti marmora puppi,&
Sollicitam,in ſomnis falſa ſub imagine fulgens.

ODYSSEAE LIBER IIII.

Narratum Atridæ nato ſors fertur Vlyſſis.

OEBALIA inuecti ſpacioſæ mœnia Spartæ
Contigerant curru reges,& ſplendida tecta
Nobilis Atridæ regis ſubiere recepti. Menelaus
Hunc natæ & nati lætis tædas hymenæis liberorũ nu

Ac tha-

ptijs occupatus. *Ac thalamos hilares,nec non ſponſalia clara*
Inuenere ſimul celebrantem ſedibus altis,
Cum ſocijs,multiſque unà cum ciuibus vrbis:
Feſtiuiſque choris omnem diffuderat vrbem
Expectata dies:læto regalia cœtu
Atria complentur,Tyrio diſcumbitur oſtro.
Exin mille duces,foribúſque immiſſa ſuperbis
Vnda fremit vulgi,procerum manus omnis,& alto
Quîs propior de rege gradus,ſtant ordine primi.
Stat deiecta genas inſigni regia vultu
Sponſa hylaris,tumida iam virginitate iuganda,
Quam nato fuerat fortis miſſurus Achillis.
Connubio Troiæ quondam promiſerat illi,
Quæ nunc perficiunt thalamis hic fœdera diui.
Hanc & equis hilaris mittens,& curribus altis
Myrmidonum ad turres,& mœnia clara Pelaſgûm
Hic vbi regnabat,varijs inſtruxerat armis.
Ducitur at nato è Sparta pulcherrima virgo,
Alector. *Siderea forma,natarum Alectoris vna:*
Quam ſibi rex legit thalamo,primiſque iugarat
Ominibus:quem regi olim compreſſa crearat
Serua thoro,cum iam ſera foret ille ſenecta.
Fortis erat bello,& veſtigia patris inibat,
Vltima natorum ſoboles chariſſima regis,
Megapenthes. *Cui fecit mater clarum Megapenthea nomen.*
Nam nullam ſobolem nitidæ ſuccedere diui
Sunt Helenæ paſſi,poſtquam generauit amœnam
Hermione. *Hermionem partu,nec forma laude ſecundam*
Cypri tibi:auratæ Veneris decus illa gerebat.
Taliter hic magno celebrant conuiuia cœtu,

Et do-

Et dotale decus facium ſub luce iugali
Fœdera conciliant regni, & connubia læta
Et proceres ciueſque ſimul vicina Lacones
Arua tenere iugis ſueti. perq; alta domorum
Muſicus inſignis reſonat, cantúſque mouendo
Ore choros plaudit, citharámque ad carmina tendit
Argutas inter iuuenum certamina voces.
Tum bini ad cantus iuuenum, plaudúntque choreas,
Exercéntque choros, & vertunt vndique membra
Arte rotata inter populum, cantúſque dedere
Hic ſaltatores. ſteterant ad limina prima.
Telemachúſque heros, & Neſtoris inclyta proles,
Curribus æripedum. quos cernens regis ab arce,
Qui proceres inter fuit excellentior vnus,
Progreſſus regi poterat tum nuncia ferre,
Vnus erat regi ſeruorum maxima cura.
Vt regem acceſſit per tecta immenſa, profatur:
Illuſtris regum Menelae ô gloria, bini
Ante fores adſunt peregrini in curribus altis:
Vtque videtur, eis clarum genus à Ioue ſummo,
Heroum genti ſimiles. an ſoluere curru
Æripedes mandas celeres? an quærere ſedes
Hinc alias, quicunque velit coniungere amanter
Hoſpitio acceptos. Rex indignatur, & inquit.
Ante Boethœde longè fueras Eteoneu
Cultior, atque animo prudentior, ore profaris
Nunc ſtultè. Expertus miſeris ſucurrere diſco.
Nos quoque multa diu varijs erroribus acti
Munera ab hoſpitibus, aliena per arua vagantes,
Externas inter gentes accepimus vſque

Eteoneus adeſſe hoſpites nunciat regi.

Increpat ſeruum rex & excipere hoſpites iubet.

Veſcentes

Veſcentes epulis alienis vndique terris,
Donec contigimus profuga cum coniuge portus
Delati huc patrios. modò ſi iam Iuppiter altus
Hic finem tandem dederit, metáſque malorum,
Ærumnæq; modum. properáque, & ſolue frementes
Cornipedes curru, proceréſque adducere menſis,
Vt celebrent epulas peregrini, curre per arcem.
Ille è ſede ruens, alios vocat vndique ſeruos,
Sectariq; iubet. ſubitò ſoluere iugales
Alipedes curru, riuis fluit vndique ſudor
Perque armos ſudant, per colla iugúmque frementes.
Iamque ligant illos alta ad præſepia ductos,
Farráque ſubijciunt atque ordea cana Laconum
Inde locant currum, quà ſplendent mœnia portæ
Arcis, vbi interior domus eſt obiecta penatum.
Vt regis pariter domus eſt intrata Laconis,
Regali luxu mirantur regia tecta
Oebalij Atridæ, iuuenes heroibus orti.
Qualis Phœbeus ſplendor, Phœbéſque micantis:
Menelai regia. *Talis & Atridæ fulgor rutilabat in arce*
Excelſa regis. ſic luſtrant ſingula tectis.
Miratur, faciléſque oculos fert omnia circum
Lætus vterque ſuos, Ithacóque & Neſtore natus:
Hoſpitio capitúrque domo. vt iam ſingula viſu
Percurrere ſatis velut oblectamina ſedis,
Intrarunt pariter ſplendentia balnea, & vndis
Lauerunt tepidis humentia membra puellæ,
Hoſpitalitatis officia. *Vnxerúntque oleo, precioſas ſtamine lanas,*
Et tunicas molles inducunt artubus ipſæ
Principibus geminis, humeros quis murice condunt.

Tunc

Tunc introducti parili ſub honore ſedentes,
Atriden iuxta regem mirantur in arce.
Dat famula hic manibus lymphas gutturnia clara
Auro barbarico retinens, formoſa lebete
Deſuper argento fundit, cultáſque per arcem
Aſtruxit menſas. Cererémque hinc altera nympha
Attulit, huic fuerat regalem iuncta per arcem
Cura penum ſtruere, & tabulas gratiſsima luxu,
Atque epulis onerat multis. coquus arte ferebat
Viſcere ſublatas lances, carnéſque per aulam
Diuerſi generis, ponens tunc aurea pocla
Miſcet læta manu. Tum rex Menelaus in alta
Telemachum hortando, nec non & Neſtore natum,
Sic menſa affatur: Cererémque epuláſque recentes Menelaus
Sumite, & exhilarate animos, dulcique Lyæo hoſpitibus.
Læticiam præbete parem, & gaudete fauentes.
Exin vos ſaturos grato ſermone ſedentes,
Quæremus faciles, qua vos de gente profecti.
Haud equidem interijt veſtrum genus, inclyta regum
Progenies vobis, qui candida ſceptra gubernant.
Non etenim ignaui tales genuere parentes.
Hæc vbi dicta, bouis pinguentia terga recepit
Toſta, deditque illis, quanquam ſolennis honoris
Hæc ſibi iam fuerant poſita, his veneratur. at illi
Iniecere manus epulis, quæ proxima lance Menelai
Viſcera carpebant digitis, & pocula ſiccant. conuiuium.
Viſcera toſta ferunt taurorum, onerántque caniſtris
Dona laborata Cereris, Bacchúmque miniſtrant.
Veſcuntur reges ſimul & Spartana iuuentus Tergum in
Perpetui tergo bouis, & ſponſalibus extis. honore fuit

F *Poſtquam*

testatur & Virg.lib.8. Aen.

Poſtquam exempta fames, & amor compreſsus edendi,
Inquit Odyſsides, affatur Neſtoris altam
Progeniem, atque caput propius mouet aure bibenti,

Telemachus Piſiſtrato.

Ne reliqui audirent: Animo gratiſsime noſtro
Aſpice Neſtoride, Pyliorum gloria celſa,
Aeris fulgorem, & reſonantia tecta coruſco
Auro atque electro nitido, ſectóque elephanto,
Argentóque ſimul. talis Iouis ardua ſedes,
Auláque cœlicolûm ſtellans ſplendeſcit olympo.
Hæc immenſa adeò, mirandáque tecta videntes
Detinuere, ſtupórque inſignis fixit in arte.
Senſerat Atrides mirantes, deinde profatur,

Menelaus ad hoſpites de erroribus ſuis.

Sic orſus breuiter: Soboles chariſsima regum,
Cum Ioue non vllus certet mortalis olympi
Rege: Iouis ſedes æternæ, æternáque tecta:
Cuius opes immortales, æuóque carentes.

Menelai regia.

Arce domus nitida mihi non contenderet vllus,
Siue domo aurata paſſim, ſeu rebus opimis,
Diuitiíſque aula mortalis. Namque carinis
Paſſus multiuagis immenſa pericla vagando
Multum ego per terras, multum iactatus & alto
Puppibus huc illuc, variíſque erroribus actus,
Octono Oebalios profuga cum coniuge portus
Anno vix tetigi. me errantem detulit æſtus
Militia ex illa diuerſum ad littus adactum,
Hinc Veneris ſedem, Cyprúmq́, Paphúmq́, peragrās,
Phœnicen adij, Tyriáſque per æquora turres,
Niliacóſque agros, Ægyptique arua colentes,
Sidonióſque procul populos, Nabathæáque regna,
Æthiopáſque nigros, Arabáſque per antra recurua,

Monta-

Montanáſque ſpecus habitantes vndique Erembos
Hinc Libyæ tractus, vbi nati cornibus agni
Apparent ſubito longis, ter fœtus in anno
Editur, & ſiccant ter oues fœta vbera campis
Agni balantes, dum Phœbus voluitur orbe.
Hic etenim toto vis lactis abundat in anno:
Bis ver purpureum, biſque æſtas meſſibus ardet.
Non his paſtori, non regi deficit oris,
Caſeus, & carnes, ac dulcis copia lactis.
Hic diſtenta gerunt ſemper pecora vbera ſucco.
Heu mihi, dum Lybiæ fines, & rura peragro,
Diuitiáſque lego multas, & diuitis aurum,
Interea quidam mihi fratrem funere merſit,
Clam diro aggreſſus traiecit pectora ferro,
Coniugis infandæ ſtudióque & fraude doliſque
Ex inſperato, cum Troiæ venit ab oris:
Inter opes tantas regno, ſed triſtis, adempto
Fratre mihi. patribus ſi quondam prodita veſtris
Audiſtis, quicunque illi, tot adire labores
Compulſus, patrias arces ſedémque beatam
Corrupi infœlix, quæ quondam diues & auri
Plena fuit nitidi, rerúmque & laudis honeſtæ.
O' vtinam illorum tantum pars terna maneret
Ac reduces eſſent, qui quondam ad Pergama Troiæ
Heu procul à patrijs Argis cecidere perempti.
Hei mihi, ſæpe illos crudeli funere merſos,
Arcis ſeceſſu deflens conſido coruſca,
Triſtitia affectus, lacrymiſque & luctibus ora
Humecto infœlix, ſæpe oblectamina luctu
Quæro: ſed interdum requiem finémque quereris

Oues in Libia cornutæ, terque anno parere ſolitæ.
Libyæ fertilitas.
Agamemnonis cædes.

Pono. Nam quamuis eſt quædam flere voluptas,
Sed breuis illa tamen, ſatiéſque eſt luctibus atris
Facta cito. quanquam cunctos deſidero Graios,
Heroéſque omnes, tamen angit maxima cura
Vnius fatum, ante alios quem lugeo ſemper.
Ille mihi ſomnos, epuláſque heu ſolus amanti
Aufert, heu quoties memini. non vllus Achaûm
Tam dira eſt paſſus, totiéſque agitatus amara
Vlyſſis laus *Fatorum ſerie, vt quondam mihi dius Vlyſſes,*
Qui tot ſuſtinuit caſus diſcrimine rerum:
Hinc illi virtus, æternáque gloria viuet.
At mihi ſæpe dolórque, & ineluctabilis atro
Triſtitia eſt luctu, dum longè arcetur ab oris
Argolicis nec certa fides, an veſcitur aura
Ætherea, an Stygiæ crudeliter occubat vmbris.
Flent illum ſenior Laëtes, ſceptra ſenecta
Contemnens curua, & caſtiſſima Penelopea,
Fœmina conſilijs ingens: & patre creatus
Telemachus tanto, quem natum nuper in arce
Liquerat, vt Phrygias bellatum ceſſit in oras.
Sic deſiderium dictis commouit amoris
Telemachus flet patris audito nomine. *In patrem, & luctum. Hic lacrymis impleuit obortis*
Lumina, & audito genitoris nomine fletus
Ex oculis fudit, guttæque per ora cadebant,
Flentis humi. vultus ſubitò velamine condens
Purpuream lænam prætendit lumina circa
Admotis manibus. ſenſit Menelaus Atrides,
Iamque animo voluens an dictis quæreret illum,
An'ne ipſum potius ſineret meminiſſe parentis.
Helenæ *Hæc dum verſat, odorifero progreſſa Lacæna*

Exijt

Exijt é thalamo, ſummis penetralbius arcis
Qualis & auriferas referens Diana ſagittas
Venatu incedens: veſtigia preſſa ſequuta
Adraſte, arte thorum factum ſubſtrauit: at ipſa
Alcippe, è molli lana poſt terga tapetas
Virgo ferebat: eam ſequitur pulcherrima Phylo,
Argento calathum portans, quem Alcandra Lacæna
Donarat, coniunx Polybi, qui tecta colebat
Niliacis Thebis Aegypti, littore pinguis,
Diues opum, ſpendens celſa poſſederat arce
Diuitias varias. Menelao candida dona
Ille dedit, bina hoſpitio olim argentea labra
Regia, quæ tepidas caperent ad balnea lymphas:
Tum tripodas binos, auri & bis quina talenta.
Illius aſt vxor ſplendentia dona Lacæna
Sponte Helena obtulerat, cum vidit flumina Nili,
Auriferámque colum præbens, calathúmque rotundũ,
Argento ſolido, fuluum aurum ambiuerat oras.
Quæ virgo appoſuit Phylo, renitentia fila
Artis opus, fuerant intus, colus, aurea penſa,
Purpureas violæ lanas extenſa nitebat.
Tum ſe compoſuit renitenti regia ſponda
Coniunx, & poſito ſeſe releuare ſedili
Iuſſit. & hinc quærit cœpta ſic voce maritum:
Scimus, ait, coniunx dudum clariſsime fama,
O' illuſtre Iouis genus, vnde profectus vterque
Adſit, qui noſtris ſucceſsit ſedibus hoſpes,
Quáue è gente ortus: loquar, an vel vana profari
Sit mihi fas, animus dictat, præſagáque mens eſt.
Non adeò ſimili forma, nec corpore tali

magnificēcia, ornatus ac luxus.

Helena Menelao, de hoſpitibus.

Vnquam oculis vidi,ſeu vir,ſeu fœmina vultu
Inſigni fuerit:ſtupeo,dum corpora luſtro:
Tanta venuſtatis decorat decus ora iuuenta:
Vt nunc ille parem nato ſe fortis Vlyſſis
Offert,quem quondam genitum ceſſurus in arce
Liquerat ille ſua,cum vos ad Pergama Troiæ
Veniſtis Danai,geſturi prælia ſæua,
Audaces animis pro me,tum coniuge capta
Proh pudor ad thalamos,inconceſſóſque hymenæos.
Talibus eſt dictis contrà reſequutus *Atrides:*
Menelaus Helenæ. *Sic quoque,ſi coniunx reor,& confertur Vlyſſi,*
Vt cenſes.Sic ille manus,ſic ora ferebat,
Sicque pedes,oculóſque leues,radióſque volucres,
Sic caput,atque comas denſas.O fortis Vlyſes,
Quàm tua nunc vellem memorare hic inclyta facta,
Virtutiſque memor priſcæ,quot adire labores
Pro me,quot caſus bello & diſcrimina rerum
Auſus es.at menſa lachrymis hic luget amaris,
Eque genis guttas ſtilans heu fletibus ora
Irrigat,atque ſinus replet,dum plorat acerbè
Multa gemens,largóque humectat flumine vultum,
Purpuream lænam prætendens ora tegendo,
Neſtorides dixit regi Piſiſtratus orſus:
Atride Menelae Iouis genus,inclyta regna
Piſiſtratus excuſans Telemachi fletus in conuiuio, qui nam ſint edicit. *Imperio curans,populóſque per aura gubernans*
Dorica,ceu faris,fortis tibi natus Vlyſſis
Iſte eſt,at prudens animo indignatur ab ore
Iactanter ſubita dictis te vrgere profuſis,
Siue ſuas nugas coram te maxime regum
Promere.nam veſtra capit oblectamina voce,

Numi-

Numine ceu coram lætamur ſedibus altis.
Me comitem Neſtor ſenior ſtudioſus equorum
Ire ſibi iuſſit: captus dulcedine famæ
Telemachus, magno te noſſe ardebat amore,
Vt des conſilium ſibi rebus te orat acerbis,
O rex Atrida, & doceas quæ fata parentis
Dulichij audieris, multos premit ille dolores
Corde, domi rari qui iam defendere regna
Suſtineant patria, heu genitore per æquora rapto.
Telemacho iacet ille quidem deſlendus, & illi
Nunc alij deſunt, qui peſtem pellere tectis,
Inſanámque queant turbam. Tum *pectore vocem*
Sic rumpit fando rector Menelaus Atrides:
O mihi quàm chari proles ſucceſſit amici
Sedibus. Ille quidem toties ad mœnia Troiæ
Pugnauit pugnas, & Troum *prælia turmis*
Multa quidem fecit, pro meque & coniuge rapta.
Ante alios illum rediſſe à littore Troiæ,
Optabam. Graios, complere amplexibus illum
Vnum illum volui, magno accepturus amore:
Si nobis quondam reditus in patria rura,
Atque lares repetiſſe pios, dulcéſque penates
Fluctiuagis ratibus & claſse dediſset Achæa
Iuppiter altitonans, Argis ego mœnia clara
T*unc habitanda illi ceſsiſsem, & candida tecta*
Struxiſsem, ex Ithaca rebúſque opibúſque reducens
Et natos ſimul & nupta Laërtis Vlyſsem,
Vnam vrbem è cunctis populorum mœnibus altam,
Ex his quæ circa iactant in nubila turres,
Quæque ſub imperio noſtris regnantur in oris

Menelai affectus in Vlyſſem, quẽ ſolum abſentem luget.

Illi legiſſem: hic æterno fœdere mixti
Vitam vnà læti, & iuncti tam dulcibus annis
Egiſſemus. at hic concordi pectore fixos,
Iuris amicitiæ certos non vlla per æuum
Hora diremiſſet, præterquam fata ſuperba:
Nec prius abiunctos, quàm mors caligine nigra
Merſiſſet tenebris oculos, vidiſset acerba
Sors vnquam. tamen hoc aliquem inuidiſse deorum
Ipſe reor, qui ſolum iſtum dulcedine terræ
Priuauit, redituque ducem infœlicibus vndis
Infauſtum tenuit. Sic rex menelaus at illis
Hic deſiderium luctus, lacrymáſque reduxit.
Hunc Ioue nata Helena auguſto defleuit honore,
Fleuit Telemachus, Menelaus fleuit Atrides.
Piſiſtratus fratrem Antilochum luget
Fleuit Neſtorides, oculique liquore madeſcunt.
Namque memor fuerat fratris, præſtantibus armis
Eximij, Antilochi, quem Memnon fudit in armis,
Auroræ natus roſeæ clariſſimus illum.
Lamentis queritur, triſtiſq; ex ore profatur,
Iam voluens animo lacrymoſum funus: Atrida,
Sæpe quidem Neſtor te inſigni laude ferebat,
Atque homines alios longè ſuperare per orbem,
Prudentiq; animo, & magnæ virtutis amore:
Si quando memores veſtri, ſermone trahentes
Sidereas noctes vario, per mutua dictis
Colloquia exorſi Neleia Neſtoris arce.
Indulgere mihi liceat, poſt fercula cœnæ
Non eſt vlla mihi (ſi neſcis) flere voluptas
Horreſco à luctu, cœnis epulatus opimis.
At donec roſeis veniens aurora quadrigis

Matutina

Matuina polum, radiiſque retexerit arua,
Quicumque occubuit Troianis fortiter armis,
Concedens fatis, nihil hunc lugere recuſem.
Sola quidem hæc luctu miſeræ ſolatia genti,
Attondere comas, lacrymáſque effundere buſtis,
Deque genis guttas ſtillare, & flumine vultum
Humectare grauem. Namq; & mihi frater in armis
Oppetijt Troiæ, non infima gloria Graijs.
Quem tu nimirum noras, ô maxime regum,
Ille mihi ignotus fuerat, ſed curſibus acris
Et validus dextra, & clarus perhibetur in armis,
Antilochus longa & bellator maximus haſta
Marte fuiſſe olim. Contrà ſic flauus Atrides:
O dilecte mihi, prudens, ſermone profaris.
Et quanquam iuuenis, tamen alto pectore rumpis
Has voces, veluti quem longa enutrijt ætas,
Excoluítque animum ſapientia priſca diſertum:
Qualia vel prudens facundo promeret ore,
Vel faceret ſolers: ſeu qualia mella per ora
Neſtoris emanant, ſapiénſque oratio ſurgit:
Talis & herois genitoris, talis es ipſe.
Eſt facile inſignis fama atque illuſtris honore
Filius herois, tribuit cui Iuppiter altus
Sortis opes magnæ naſcenti, & laudis honores,
Fœlicéſque annos nubenti tradidit aula.
Vt quoque Neliden ſemper per ſecula longa
Fœlicem elegit, dedit arce ſeneſcere molle,
Prudentéſque dedit natos, virtutis amantes,
Et bellatores claros, qui fortiter haſta
Bella obeunt celebres. ſed nunc deflere labores

Antilochi laus.

Menelaus laudat Piſiſtratum, & fœlicem Neſtorem iudicat.

Vnus Neſtor inter heroes Troiani temporis fœlix.

Præteritos

Illi legiſſem: hic æterno fœdere mixti
Vitam vnà læti, & iuncti tam dulcibus annis
Egiſſemus. at hic concordi pectore fixos,
Iuris amicitiæ certos non vlla per æuum
Hora diremiſſet, præterquam fata ſuperba:
Nec prius abiunctos, quàm mors caligine nigra
Merſiſſet tenebris oculos, vidiſset acerba
Sors vnquam. tamen hoc aliquem inuidiſse deorum
Ipſe reor, qui ſolum iſtum dulcedine terræ
Priuauit, reditúque ducem infœlicibus vndis
Infauſtum tenuit. Sic rex menelaus at illis
Hic deſiderium luctus, lacrymáſque reduxit.
Hunc Ioue nata Helena auguſto defleuit honore,
Fleuit Telemachus, Menelaus fleuit Atrides.
Piſiſtratus fratrem Antilochum luget *Fleuit Neſtorides, oculíque liquore madeſcunt.*
Namque memor fuerat fratris, præſtantibus armis
Eximij, Antilochi, quem Memnon fudit in armis,
Auroræ natus roſeæ clariſſimus illum.
Lamentis queritur, triſtiſq; ex ore profatur,
Iam voluens animo lacrymoſum funus: Atrida,
Sæpe quidem Neſtor te inſigni laude ferebat,
Atque homines alios longè ſuperare per orbem,
Prudentiq; animo, & magnæ virtutis amore:
Si quando memores veſtri, ſermone trahentes
Sidereas noctes vario, per mutua dictis
Colloquia exorſi Neleia Neſtoris arce.
Indulgere mihi liceat, poſt fercula cœnæ
Non eſt vlla mihi (ſi neſcis) flere voluptas
Horreſco à luctu, cœnis epulatus opimis.
At donec roſeis veniens aurora quadrigis

Matutina

Matuina polum, radiiſque retexerit arua,
Quicumque occubuit Troianis fortiter armis,
Concedens fatis, nihil hunc lugere recuſem.
Sola quidem hæc luctu miſeræ ſolatia genti,
Attondere comas, lacrymáſque effundere buſtis,
Deque genis guttas ſtillare, & flumine vultum
Humectare grauem. Namq; & mihi frater in armis
Oppetijt Troiæ, non infima gloria Graijs.
Quem tu nimirum noras, ô maxime regum, Antilochi
Ille mihi ignotus fuerat, ſed curſibus acris laus.
Et validus dextra, & clarus perhibetur in armis,
Antilochus longa & bellator maximus haſta
Marte fuiſſe olim. Contrà ſic flauus Atrides:
O dilecte mihi, prudens, ſermone profaris. Menelaus
Et quanquam iuuenis, tamen alto pectore rumpis laudat Piſi-
Has voces, veluti quem longa enutrijt ætas, ſtratum, &
Excoluítque animum ſapientia priſca diſertum: fœlicem Ne
Qualia vel prudens facundo promeret ore, ſtorem iudi
Vel faceret ſolers: ſeu qualia mella per ora cat.
Neſtoris emanant, ſapiénſque oratio ſurgit:
Talis & herois genitoris, talis es ipſe.
Eſt facile inſignis fama atque illuſtris honore
Filius herois, tribuit cui Iuppiter altus
Sortis opes magnæ naſcenti, & laudis honores,
Fœlicéſque annos nubenti tradidit aula.
Vt quoque Neliden ſemper per ſecula longa
Fœlicem elegit, dedit arce ſeneſcere molle, Vnus Ne-
Prudentéſque dedit natos, virtutis amantes, ſtor inter
Et bellatores claros, qui fortiter haſta heroes Tro-
Bella obeunt celebres. ſed nunc deflere labores iani tempo ris fœlix.

Præteritos

Præteritos fugiamus, ait, dapibúſque fruamur.
Fundite iam manibus lymphas, epuláſque parate:
Colloquia in multam noctem ſermone trahemus
Donec ab oceano veniens prænuncia ſolis,
Aurea fulgebit roſeis aurora capillis,
Et cœlo trepidas vbi iam Tithonia nubes
Diſcutit, ac reduci magnum parat æthera Phœbo.
Tum quoque ſæpe ſonos vnà miſcebimus oris,
Ipſe & Telemachus, mutata voce rogantes.
Aſphalion. *Dixit, & Aſphalion manibus dat fonte liquores,*
Cura miniſterij non infima regis Atridæ,
E gelido allatos, proceréſque in fercula menſæ
Extendunt dextras, dapibúſque epulantur opimis.
Tū Ioue nata Helena hic meditata eſt pharmaca po-
Nepenthes pharmacū, de quo Pli. 21.21. & 25. 2. *Ac ſubitò iniecit medicamina rara Lyæo, (tu,*
Vnde bibunt proceres Nepenthes inclyta ſucco
Gramina, quæ irarum, ſiue omnis cladis & omnis
Vſque mali herbarum ducunt obliuia potu.
Hæc ſi mixta ſcyphis aliquis præſumpſerit, ille
Luce illa nunquam lacrymas effudet obortas:
Non ſi vel genitor, matérque Acherontis arenas
Rapta petat Stygias, non ſi natúmque fratrémque
Coram diſiectos ferro, atque in ſanguine mixtos
Hoſte oculis videat claris. ſic regia nympha
Tyndaris ad lætos vſus pia pharmaca ſecum
Portabat, ſibi quæ quondam Polydamna marita
Præbuerat, Nili ſeptemplicis hoſtia iuxta
Aegyptus medicaminnm ferax. *Regnantis Thonis: cui terra Ægyptia multos*
Herbarum ſuccos ſegetis ditiſſima campis
Fundebat, partim varijs medicamina morbis,

Partim

Partim tabificis etiam mala gramina ſuccis.
Hic etenim ante alias gentes medicatibus acres
Scire poteſtates herbarum, vſúmque medendi,
Atque manu medica, & ſuccis releuare dolores,
Pæonium in morem. nam ſacra ab origine cretos
Pæonis eſſe ferunt illos, quos Nilus inundat.
Iuſſit vt occultè Peluſia gramina ſuccis
Immiſcere ſcyphis, & fundere dulcia vina.
Incipit effari· Regum clariſſime Atrida,
Vóſque ducum nati magnorum, culta propago,
Sæpe deus fatis fœlicia miſcet amaris,
Fauſtáque mixta malis affert. namque omnia ſolus
Ipſe poteſt, rerum dominus vos arce coruſca
Has epulas læti menſis celebrate fauentes,
Colloquijſque ſimul capite oblectamina grata.
Ipſa quoque in medium referam, partémque laborum
Narrabo Troiæ *vobis: non omnia facta, &*
Bella ærumnoſi, & pugnas patientis Vlyſſis,
Non equidem fari & percurrere nomina poſſem:
Egregium facinus pandam, quod fortis Vlyſses
Exhibuit quondam Troiæ *ſub mœnibus altis,*
Hectoreos inter populos vbi damna Pelaſgi,
Et varios caſus per tot diſcrimina rerum
Suſtinuiſtis, agris Phrygijs: vbi fortis Vlyſses
Se plagis lacerans, crudeli & vulnere vultus,
Veſte humeros lacera, tunicáque inducitur artus,
Mentitus forma ſeruum, penetrauit in vrbem
Hoſtilem Troum, quæ latos vndique vicos
Immenſáſque vias prætendens ardua celſis
Turribus extabat: ſimilíſque hic membra habitúmque

Theophraſ. de Plantis lib. 9. ca. 15.

Helena Menelao.

Rerum omnium viciſſitudo.

Vlyſſis egregium facinus.

Se

Se æquarat Decti cuidam, qui nauibus altis
Argolicæ gentis fuerat ſine laude gregalis
Miles· vt intrauit Priameia mœnia Troiæ,
Ignotus cunctis fuerat, nec noſcitur vlli.
Sola illum agnoui. cumque ipſum voce rogarem,
Aſtu vitabat, nec iam reſponſa ferebat.
Vtque vndis laui tepidis, oleóque perunxi,
Iniiciénſque illi veſtes iurata recepi,
Me non antè meis patefactum Troibus vrbe
Vnquam oſtenſuram, quàm dorica caſtra petiſset,
Argolicáſque rates ſoſpes tetigiſset arenis.
Tum decreta mihi patefecit Achaica certè,
Conſiliúmque ducum, mentémque exponit apertam.
Mox Troum multos cæſos demiſit ad orcum,
Atque acie ſtricta deiecit corpora letho.
Victor ad Argiuos, repetens, faſtúmque decúſque,
Belligerámque tulit palmam præclarus in armis,
Ingeniique aſtu miro. Sed Troades vrbe
Planxerunt aliæ triſtes, & funera luctu
Deflebant. Soli pertentant gaudia pectus,
Hic mihi, & in tacito lætabar fulgida ſede,
Ipſa ſinu exhilarans mentem. Nam corda recepta
Iam fuerant iterum, & patriæ tangebar amore,
Spéſque erecta fuit reditus. ſuſpiria ſæpe
Imo corde traho, gemitúſque heu rapta mouebam.
Namque memor cladis fueram, ærumnæque nefandæ,
Quam venus intulerat miſeræ, cum dulcibus oris
Heu procul à patria terra, chariſque Mycenis,
Atque Therapnæis illuc ad Pergama tectis
Traduxit raptam Phrygibus de littore Dorum,

Heu dulci ſpolians natáque,& coniuge dulci:
Coniuge,qui nunquam fuerat virtutis egenus.
Ille quidem ingenio multum pollebat,& arte,
Præſigniſque animo & formæ dotalis honore,
Inter & Argolicos formoſo corpore præſtans
Clarebat.dictis ſubijt tum flauus Atrides:
Quàm bene narraſti,forma nitidiſſima coniunx. Menelaus Helenæ.
Noui equidem multorum animos,& pectora culta
Conſilio heroum,& varias ingreſsus arenas
Vidi vrbes altas:ſed nunquam,qualis Vlyſses
Mente fuit,noui:ingenio præclarus,& armis.
Hei mihi quale olim facinus fortiſſimus alto
Clauſus equo,inſidians,trabibus qui textus acernis
Ligneus aſtabat ſub Troiæ mœnibus altis, Equo ligneo incluſi Græci.
Quò cuncti Argiui fuimus præſtantibus armis
Heroes,quorum ante alios tum fama virebat:
Fata quidem Troiæ,& clades & funera Troum
Arte ferebamus tecti,cum clara Lacæna
Tyndari veniſti,fatis monitúque deorum:
Huc te neſcio quis dæmon ſic egerat,vnà
Heu Phrygibus decus hoc populis,laudémq; daturus.
Te quoque Deiphobus,heroum maxima fama,
Cuius erat virtus æquandáque gloria diuis,
Iuxta molem altam pariter comitatur euntem:
Terque cauas tangens fraudis regina latebras
Erraſti circum molem reuoluta regreſſu,
Nomine compellans Danaos,qui fortibus armis
Claruerant bello Troiæ,mentita maritis
Argolicis vocem ſimilem,atque vxoribus æquam
Graiugenûm,quicunque intra latuere cauernas.

Aſt

Aſt ego, Tydideſq́ vnà hic, & dius Vlyſſes,
Cuncti armis intus fuimus, medio agmine Graiûm,
Auréque percipimus, quæ clara voce Lacæna
Clamabas. Sed nos dudum hic erumpere cæcas
Ardebamus equi latebras, aut intus in imis
Speluncis audire ſonos, inſsúque loquentis
Parere, erectos tenuit ſapienter Vlyſſes.
Ergo alij Argolici tenuere ſilentia linguis,
Anticlus. *Solus at Anticlus tibi reſpondere paratus:*
Sed manibus preſſis labijs arcetur Vlyſſe.
Continuóque Ithacus preſsans hic labra loquentis,
Fortiter inſtando cunctos ſeruauit Achiuos.
Tantiſper preſſit fauces, te donec ab alto
Duxit equo Pallas. Dictis tum natus Vlyſsis
Telemachus Menelao. *Sic linguam ſoluit. Populorum maxime rector,*
Ardua res equidem, & dirum diſcrimen in armis,
Bellicáque inſignis virtus hæc Martis habetur.
At non hæc ſæuam potuere auertere mortem,
Nec ſi tanto aſtu potuit depellere fatum
Magnanimus genitor, non ſi ſibi ferrea corda.
Iam nos Atride Menelae hinc, optime regum,
Capturos ſomnos dulces ad molle cubile
Ire ſinas. Teneris iubet ocyus ore puellis
Regina hic thalamos, qua porticus alta ſonabat,
Sternere ſomniferos, & picta cubilia lectis:
Stragula purpureis decorari pulchra tapetis,
Ac nitidas lænas. properant è ſede puellæ,
Atque faces manibus quatiunt, lectoſq́ nitentes
Extruxere, viros educere præco per arcem.
Veſtibulum ante ipſum progreſſi, membra ſopore

Telema-

Telemachúſque heros,& Neſtoris inclyta proles,
Laxarunt molli lecto. Menelaus in alto
Arcis ſeceſſu, iuxtà & dulciſsima coniunx
Tyndaris, egrediens prælonga cyclade preſſam
Verrit humum herois, iacuere tepetibus altis
Pectore proflantes ſomnos,& dulcis amoris
Defeſſi amplexu. donec rutilante quadriga,
Roſcida puniceos Pallantias exit amictus,
Tithonique iubar roſeo ſub lumine coniunx
Matutina dedit. Tum *rex Menelaus ab altis*
Conſurgit thalamis, tunicíſque inducitur artus.
Tum *lateri atque humeris* Tegeæum *ſubligat enſem,*
Ac formoſa pedum circundat vincula plantis,
Progrediens thalamo, præſtanti corpore diuis
Atque animo ſimilis. nato hic occurrit Vlyſſis
Orſus: Fare precor nunc ô dux inclyte ſceptro,
Heros Telemache, *huc quis te caſúſve, deúſve,* Quærit Menelaus cauſam itineris
Siue vſus rerum per cærula marmora puppi
Compulit? an populi res eſt, regníque paterni?
An' ne tibi forſan potius diſcrimina rerum
Inſtant priuato, quæ cauſa coëgit in æquor
Te *ſulcantem vndas? ediſſere vera roganti,*
Quid veniens adeò ſubitus Lacedæmona celſam.
His tacet Atrides. reſequutus natus Vlyſsis:
Atrida, inquit, ego, Graiæ dux maxime gentis.
O illuſtre genus Iouis, adſum puppe per vndas
Ex Ithaca vectus, ſed curru Neſtoris vrbe,
T*éque peto ſupplex, ſi quam mihi verus Vlyſsis* Telemachi petitio
Attuleris famam, clari genitoris, ab oris
Ægypti veniens, & curuo littore Troiæ.

Nam-

Namque Ithacæ domus, ac proauita potentia regni,
Eruitur, lacerantur opes, agrique virentis
Frugibus intereunt, ſata læta, boúmque labores.
Quicquid enim pinguis Ithace fert vbere glebæ,
Peruaſtatur ibi: repleta eſt hoſtibus aula.
Hic & oues, camuræque boues mactantur ab illis,
Totque greges patrij, atque armenta per arua vagata
Cæduntur ſacris. heu luxurioſa procorum
Turba, vrgens matris connubia, mœſta per arcem
Vſque adeò mihi vim facit, atque inſultat acerba:
Ergo ad te venio ſupplex, miſereſce precantis,
Tangentíſque manu. refer ô mitiſſime regum
Heu triſtem interitum, caſúſque errantis Vlyſsis
Multiuagi. heu vel matre quidem ærumnoſus Vlyſses
Infauſto eſt genitus partu, miſerere rogantis:
Nec vereare precor, noſtráue in ſorte morere,
Sed mihi vera refer, pelago ſi videris illum.
Per patris hoc oro decus, & per martia tela:
Per, ſi quando olim pro te dixítque, tulítque,
Et bene quid de te meritus prope mœnia Troiæ,
Belligeros inter Troes, vbi mille pericla
Argolici paſsi fueratis marte feroci.
Hæc precor ô rector iam nunc reminiſcere Graiûm,
Et mihi rex ingens ediſsere vera roganti.
Tum ſic exclamat, magnóque dolore profatur
Verba nepos Pelopis, reſequutus, flauus Atrides:
Menelaus Telemacho *Hei mihi, quàm fortis molles herois in alto,*
Imbelléſque thoro recubare effracta procorum
Comparatio. *Turba cupit? Veluti cum cerua leonis in antro*
Depoſuit fœtus, hinulóſque reliquit hiantes,

Quos

Quos lacte enutriit nuper connixa gemellos,
Inque nemus graditur ſcrutans colléſque iugúmque,
Herboſáſque intrat valles, & paſcua quærit.
Tunc improuiſus ſyluis leo dura ſub antra,
Aſſuetóſque thoros ſubit. hunc ignorat, an illum
Irruat, immaniſque rapit, furit ore cruento,
Horrendáque necem trepidis fert fauce gemellis:
Hinnuleóque ſtetit rabies placata cruore,
Laſſauitque genas, & craſſo ſordida tabo
Lingit labra ferox, ſpectat ſua facta, dolétque
Defeciſſe famem pariter, cauſámque furendi:
Sic quoque cædem illis feret audax victor Vlyſſes.
O vtinam Pallas faceret ſic, Phœbus Apollo,
Et pater altitonans, illic Iam talis Vlyſſes.
Qualis erat Leſbo cum quondam laude palæſtræ
Exurgens Philomeleden deiecit arena
Fortis luctator: ſtudiíſque fauere Pelaſgi
Gaudia teſtantes, Ithacæ inter ſæua procorum
Agmina ſtaret opum diues: ſentiret amaras
Turba faces illic thalami, infauſtóſque hymenæos,
Atque æuum ſubitum, breue & irreparabile tempus.
Iam quæ voce rogas humili, nec flectar ab illa,
Te fraudans dictis, quæ quondam rettulit augur
Æquoreus Proteus, non hæc reſponſa ſilebo. Proteus.
Me tenuere dei, quà flumine Nilus inundat,
Ægyptóque iterum cogunt remanere feraci.
Dum propero à Phario Pelopeam littore claſſem
Soluere, & Oebalias pelago perquirere terras,
Inq; oras Eurota tuas atque Hellados arua,
Impetus heu miſero ſurgit remeare per æquor:

Namque Ithacæ domus,ac proauita potentia regni,
Eruitur,lacerantur opes,agríque virentis
Frugibus intereunt ſata læta,boúmque labores.
Quicquid enim pinguis Ithace fert vbere glebæ,
Peruaſtatur ibi:repleta eſt hoſtibus aula.
Hic & oues,camuræque boues mactantur ab illis,
Totque greges patrij,atque armenta per arua vagata
Cæduntur ſacris.heu luxurioſa procorum
Turba,vrgens matris connubia,mœſta per arcem
Vſque adeò mihi vim facit,atque inſaltat acerba:
Ergo ad te venio ſupplex,miſereſce precantis,
Tangentíſque manu.refer ô mitiſſime regum
Heu triſtem interitum,caſúſque errantis Vlyſsis
Multiuagi.heu vel matre quidem ærumnoſus Vlyſses
Infauſto eſt genitus partu,miſerere rogantis:
Nec vereare precor,noſtráue in ſorte morere,
Sed mihi vera refer,pelago ſi videris illum.
Per patris hoc oro decus,& per martia tela:
Per,ſi quando olim pro te dixítque,tulítque,
Et bene quid de te meritus prope mœnia Troiæ,
Belligeros inter Troes,vbi mille pericla
Argolici paſsi fueratis marte ſtroci.
Hæc precor ô rector iam nunc reminiſcere Graiûm,
Et mihi rex ingens ediſsere vera roganti.
Tum ſic exclamat,magnóque dolore profatur
Verba nepos Pelopis,reſequutus,flauus Atrides:
Menelaus Telemacho *Hei mihi,quàm fortis molles herois in alto,*
Imbelléſque thoro recubare effracta procorum
Comparatio. *Turba cupit? Veluti cum cerua leonis in antro*
Depoſuit fœtus,hinulóſque reliquit hiantes,
Quos

Quos lacte enutriit nuper connixa gemellos,
Inque nemus graditur ſcrutans colléſque iugúmque,
Herboſáſque intrat valles, & paſcua quærit.
Tunc improuiſus ſyluis leo dura ſub antra,
Aſſuetóſque thoros ſubit. hunc ignorat, an illum
Irruat, immaniſque rapit, furit ore cruento,
Horrendáque necem trepidis fert fauce gemellis:
Hinnuleóque ſtetit rabies placata cruore,
Laſſauitque genas, & craſſo ſordida tabo
Lingit labra ferox, ſpectat ſua facta, dolétque
Defeciſſe famem pariter, cauſámque furendi:
Sic quoque cædem illis feret audax victor Vlyſſes.
O vtinam Pallas faceret ſic, Phœbus Apollo,
Et pater altitonans, illic Iam talis Vlyſſes.
Qualis erat Leſbo cum quondam laude palæſtra
Exurgens Philomeleden deiecit arena
Fortis luctator: ſtudiiſque fauere Pelaſgi
Gaudia teſtantes, Ithacæ inter ſæua procorum
Agmina ſtaret opum diues: ſentiret amaras
Turba faces illic thalami, infauſtóſque hymenæos,
Atque æuum ſubitum, breue & irreparabile tempus.
Iam quæ voce rogas humili, nec flectar ab illa,
Te fraudans dictis, quæ quondam rettulit augur
Æquoreus Proteus, non hæc reſponſa ſilebo. Proteus.
Me tenuere dei, quà flumine Nilus inundat,
Ægyptóque iterum cogunt remanere feraci.
Dum propero à Phario Pelopeam littore claſſem
Soluere, & Oebalias pelago perquirere terras,
Inq; oras Eurota tuas atque Hellados arua,
Impetus heu miſero ſurgit remeare per æquor:

Dum non vota illis taurorum ſanguine centum,
Atque Hecatombæos ſoluiſſem margine ritus.
Solenni ſacro: reminiſci iuſſa deorum
Vſque adeò voluere dei, ſempérque fatigant
In leges homines. Cano iacet inſula ponto
Aegyptum contra, Phariј tenuere coloni,
Quam dixere Pharon, ſed circa immurmurat vnda,
Multiſoniſque vadis circumnatat æquore celſo,
A terra diſtans quantum per cærula puppis
Currit iter tota ſparſas tentata per vndas,
Luce maris. donec Phœbus ſe condit Ibero,
Cum lenes auræ flantes à naue ſequuntur,
Carbaſáque implentur ſinuoſa volumina circum.
Hic facilis portus, ſtatio bene fida carinis:
Vnde rates ducunt pelago dare lintea velis.
Iam certi Phariј nautæ, cum puppibus vndas
Eijciunt pluuias, recipit quas ſicca carina.
Hic me bis denas tenuerunt numina luces.
Nullæ auræ reſonant ponto, nec flumina currunt,
Nec qui fluctiuagas comitantur marmore naues.
Spirabant venti. iam fruges vndique claſſe
Abſumptæ fuerant, vires quoque corpora noſtra
Liquiſſent, ni iam ſenis hic miſerata labores
Idothea æquorei ſoboles, cui pectora triſtis
Commoui ærumna, dum ſolus littora calco.
Diſiunctus ſociis, ſicca ſpaciatus arena,
Cum periturus eram, ſeſe offert candida vultu.
Nam circa extremas oras, qua ſe inſula curuat,
Errabant ſociј ſemper, pontúmque mouentes
Piſcabantur aquis ſalcis, prædáſque per vndas.

Chruis

Curuis ducebant hamis, & arundine longa.
Cogit enim maleſuada fames, quæ viſcera torquet "Fames Menelai in Ægypto circa inſulam Pharum.
Ventrem arctans. propius greſſu tunc aſtitit illa,
Et ſic effari, & curas his demere dictis
Viſa fuit Quid agis demens, quæ cauſa moratur? Idothea Menelao.
Num tu hic inuictus dudum teris ocia læto
Pectore, & has tecum facis oblectamina curas,
Quas pateris, ſic te iuuat indulgere labori?
Inſula in æquorea dum tu tam lentus oberras,
Nec finem imponis, nec metam erroris in vndis
Inueniſſe potes, ſociorum pectora languent,
Deficiúntque malis animi. cui talia contrà
Exorſus refero: O nymphe, ô quæcunque dearum es, Menelaus Idotheæ.
Dicam equidem, nec te ſuſpenſam diua tenebo:
Si vacat, expediam, & te iam mea fata docebo,
Inuitus teneor, non hinc fugere vlla poteſtas.
Sed forſan diuos, qui calcant culmen olympi,
Heu mihi non mites læſi: ſed fare coganti,
Omnia cœlicolæ norunt, diúque omnia poſſunt,
Quis deus ad littus nimium nos alligat vndis?
Atque iter hoc retinet, reditúſque moratur acerbè,
Quo minus euadam piſcoſa per æquora vectus?
Hæc vbi dicta dedi, ſic infit dia dearum
Nympha decus: Verè te nunc, aduerte, docebo. Idothea Menelao.
Huc ſolet æquoreus pater huc errare per vndas,
Fatidicus Proteus, colit hunc Ægyptus, & ore Proteus.
Septeno Nilus, Peluſiáque hoſtia circum,
Qui pelagi ſpectat cuncti ſubiecta profundo,
Cæruleáſque feras, magnum qui piſcibus æquor,
Æquoreáſque vias curſu metitur, & vndas.

Ille mihi genitor, genitoréque glorior illo.
Me is genuit quondam, & medijs famulatur in vndis
Neptuno, & turpes paſcit ſub gurgite phocas.
Quòd ſi hunc inſidijs poteris deprendere ſtructis,
Ille prius vinclis tamen eſt capiendus & arte,
Vt reditus doceat pelago, metáſque viarum,
Vt tu piſcoſum repetas tua rura per æquor:
Narrabit curſus ponti, patriámque domúmque.
Is quoque, ſi viſum fuerit, quæcunque peracta
Arce patris celſa, ſeu ſint fœlicia, ſiue
Infauſta, expediet verè, euentúſque docebit,
Dum tu multiuaga curris per cærula claſſe,
Atque vias longas per tot diſcrimina rerum
Corripis infœlix, patrijs diſiunctus ab oris.
Menelaus Idotheæ. *Cui tum ſubijcio: O Nereis candida fama,*
Fare age, & inſidias pande ô fidiſſima nympha,
Seceſſúſque ſenis, & quæ petat antra regreſſus,
Ne prius ille dolos noſcens, euadat in æquor.
Ardua res equidem mortali, vincere numen.
Nec plura his, cum ſic fatur Nereis ab ore:
Idotheæ de patre Proteo capiendo conſiliũ. *Dicam equidem ô hoſpes, nec vanos eſſe precatus*
Ipſa ſinam, & linguam docilem narrantibus addam.
Cum medium cœli Phœbus conſcenderit axem,
Et radijs altis ſiccos accenderit æſtus,
Hunc locũ Virgil. in 4. Georg. trãſtulit. *Tum ſenior feſſus ſalſis ſe proripit vndis,*
Egreſſus ponto, vitans Hyperionis ignes,
Impulſo à Zephyri flatu ſub gurgite tectus,
Emerſúſque cauis recubans ſopitur in antris,
Hic armenta inter, turpéſque in margine phocas,
Quæ paruis voluunt pedibus crudelia terga,

Egreſsæ

Egreſſas pelago, ſpirantes faucibus atris,
Immanes flatus ponti, & ſpumantis odorem
Tabificum, & lato perflantes pectore ſomnos.
Ipſa ego te ducam, roſeo cum lumine coniunx
Aurea Tithoni croceos Aurora capillos
Apparebit aquis, recubabo in margine ponti.
Delige tres ſocios, quorum fortiſsima corda,
Et ſpectata fides ratibus per ſæua pericla.
Cuncta horrenda ſenis dicam tibi, & ora ferarum.
Cum primùm ille petens exibit fluctibus antra:
Tum prius hic numerat phocas, numerúmq; recenſet
Pòſt medius phocas inter cubat ille ſalaces,
Ceu cum paſtor oues interiacet ipſe gregales.
Hunc vbi ſopitum ſomno conſpexeris alto,
Promite tunc animi robur, tunc premite vires,
Vix defeſſa ſenem paſſi componere membra,
Corripite, & vinclo fugientem arcete tenaci,
Quanquam indignantem, vincliſque euadere firmis.
Conatum manibus, tentantémque omnia formis.
Tum variæ illudent ſpecies: quæcunque per arua
Proſerpunt, fiet: fiet tunc ignis, & vnda,
Aut acrem flammæ ſonitum dabit, atque ita vinclis
Excidet, aut in aquas tenues dilapſus abibit.
Sed quanto ille magis formas ſe vertet in omnes,
Tanto tum magis hic arctate tenacia vincla,
Et premite inſtantem, donec vos voce rogarit.
Tunc ô ſolue ſenem, viréſque abſiſte moueri.
Ille tibi expediet cauſas, reditúſque docebit,
Quique deus Pharia te offendat læſus arena
Quoque redire queas piſcoſa per æquora curſu.

Sic ait,& ponti tumidis ſubmergitur vndis.
Me refero ad naues,quæ ſtabant littore curuo,
Egerat æquoreas liquidus quà pontus arenas:
Multáque dura meo triſti cum corde voluto,
Purpureus circà ſanguis rutilabat eunti.
Vt pontum acceſſi,gremio telluris ahena
Ipſe locare,epuláſque ſimul,cœnámque parari
Impero,& atra caua nox hic circumuolat vmbra.
Sternimur optatæ gremio telluris ad vndam
Sortiti lectos,paſsimque in littore curuo
Corpora curamus,feſſos ſopor irrigat artus.
Vtque diem roſeum reuehens aurora reluxit,
Tum rurſus mœſtus ſpacior per littora ponti,
Multa deos orans.ſociorum corpora terna
Ex omni numero legi,quîs ardua virtus
Idothea pelles phocarum inijcit Græcis, vt pro belluis numerentur à Proteo. *Et ſpectata fides fuerat certamine quondam.*
Tunc verò emergens ponto horrida terga marinis
Quattuor,Idothea ex ſinibus direpta profundis
Phocis extulerat,quas iam nudauerat ipſa,
Inſidias ſtructura patri,poſuitque cubile
Æquoreum,noſque hic ſopiuit littore ſicco,
Iniecitque vna phocarum ingentia terga
Cuilibet,vt iacuit,velut hic immania cete
Duramus.fuit inſidijs res dura ferenda,
Phocarum odor. *Peſtifer heu phocarum odor acriter vrget ad vndas,*
Exhalant tetros flatus grauioris odoris
Tergora:quis recubet iuxta hæc immania cete
Æquoris?illa tamen tetræ medicamina peſtis
Obtulit,incolumes ſeruans,pia gramina dando,
Naribus ambroſiæ ſuauem ſpirantis odorem,

Fœtorémque grauem phocarum extinxerat herbis.
Nos verò aurora, donec duplicauerat æſtus
Sol medios, cœlíque altum tranſcenderat axem,
Fortiter hic duris ſtrati toleramus arenis.
Tunc armenta maris, turpéſque è gurgite phocæ
Cœtum venerunt, recubántque in littore ponti.
Emergénſque ſenex alto ſtillante liquore
Per barbam atq; genas tumidas, crinémq; madentem,
Inuentáſque adijt phocas, numerúmque recenſet.
Noſq; adeò primos inter pinguentia cete
Annumerat, nihil ille dolos fraudéſque timebat.
Vix bene iam tumida corpus librarat arena,
Carpturus ſomnos: ruimus clamore minaces,
Inijcimúſque manus fortes, manicíſque iacentem
Stringimus. ille ſuæ contrà non immemor artis,
Omnia transformat ſeſe in miracula rerum: Proteus cõprehenſus in varias ſe formas vertit.
Fitque leo primùm generoſus corpore fuluo,
Squamoſuſque draco, maculoſáque pardalis vrgens.
Fitque dehinc ſubitò ſus horridus, atráque tigris.
Fitque comis arbor ſublimis in aera ſurgens,
Humidáque vnda fluens. nos inde tenacia vincla
Fortes vrgemus. ſed quanquam callidus ille,
Hic vbi nulla fugam reperit fallacia, victus
In ſeſe redit, atque hominis tandem ore loquutus:
Nam quis te Atrei confidentiſsime nate, Proteus Menelao.
Iuſsit adire domos noſtras, docuítque deorum
Conſilia & mentem, Proteíque oracula noſſe?
Vt me ſæue dolis caperes, atque arte coactum
Eliceres? quis te tam triſtis caſus adegit?
Quid've doles adeò, quid've hinc petis? inquit. at ipſe:

Menel. Proteo. *Scis Proteu, ſcis ipſe, neque eſt te fallere cuiquam.*
Sed tu deſine velle, quid auerſaris & inſtas?
Scis vt detinear, qua ſe inſula curuat arenis,
Nec reperire vias poſſum, metáſque laborum:
Aſt intus pectus curis tabeſcit amaris.
Venimus huc miſeris quæſitum oracula rebus:
Eia age fare precor: norunt namque omnia diui.
Quod ligat hic numen, ſiue oris detinet iſtis,
Quíſve deus reditus prohibet, curſúſque per vndas
Piſcoſas pelagi? fatus ſic ora reſoluit:

Proteus Menelao. *Non te nullius exercent numinis iræ:*
Debes ſacra Ioui, debes quoque vota deorum
Soluere. dehinc naues deducas littore toto,
Vt patrias remees oras per cærula vectus.
Nam non antè datur ciues vidiſse relictos,
Atque domos celſas, patriámque attingere terram,
Prædulcéſque lares, quàm retro flumina Nili
A Ioue manantis intres, vndáſque requiras
Nobilis Ægypti, & taurorum ſanguine centum
Cœlicolis ſoluas tellure litamina ſacra.
Tunc iter & curſus concedent numina ponto.
Sic ait, exuitúrque animus ſub pectore languens
Effractúſque dolet, dum retro ad flumina Nili,
Fœtiferámque iubet feſſis intrare carinis
Ægyptum rurſus, & longos per freta curſus
Tendere claſſe retro. cui ſic reſponſa loquutus

Menelaus Proteo. *Incipio: Tua iuſſa ſenex venerate capeſſam:*
Tu modò voce refer ſacra, precibúſque mouere,
An Pelopea phalanx intrauerit hoſtia velis
Incolumis plenis, an ſopite claſſe Pelaſgi

Attige-

Attigerint oras patrias. quos Neſtor & ipſe,
Troia ſoluentes, Phrygioque à littore puppes
Liquimus: an ne aliquis ſubmerſus naue ſub altis
Oppetijt miſerandus aquis? an & inter amicos
Amplexúſque tenens nuptæ pallentis ad vmbras
Atque Erebi manes penetrauit funere raptus,
Poſt bellum Troiæ, poſt Pergama capta per arma?
Ne ſcrutare, inquit, nec te mea pectora noſſe, Proteus
Fatidicáque decet ſortes, animúmque deorum. Menelao.
Quid petis heu luctus? neque enim lætabere longum,
Cum bibula ſortem ſociorum audiueris aure.
Heu multi ex illis extincti funere ſæuo
Interiere viri Argolici, multíque relicti.
In reditu ſaltem bini oppetiere carinis.
Aſt bello præſens Troiæ, pugnáque fuiſti,
Quondam bellator rapta pro coniuge fortis.
Vnus & vndoſo retinetur in æquore Nereî.
Aiax extinctus iacet ingens, gurgite merſus Aiax & Agamemnon
Remiuagis ratibus, quem mitis rector aquarum ſoli ex duci
Vaſtis appulerat ſaxis Gyrea petentem bus in reditu
Claſſe iuga, & rupes, Ægeáque ſaxa carinis: extincti.
Seruaratque vndis fugientem fata per æquor,
Armiſonæ quamuis infenſum crimine diuæ.
Cum nimis in diuos accenſus proijcit iras,
Atque ſuperbificis ferijt latratibus auras.
Vel dis inuitis (clamabat) cærula verram,
Fluctiuagisque vndis fugiam per marmora ſoſpes.
Ingemuit dictis media Neptunus in vnda,
Vt tetigere aures, & tela vltricia poſcit. Aiacis Oilei
Atque manu valida rapuit crudelè tridentem, interitus.

Impu-

Impulit in montem, ſcopulíſque affixit acutis
Gyreæ rupis, dicentem talia regem.
Tum mouit ſaxum, partéſque diremit in ambas:
Altera pars hæret rupis, pars altera lapſa
Corruit in pelagus, reſidens qua natus Oïlei
Hærebat, ſecúmque tulit ſub cærula merſus,
Æquoreóſque ſinus, terra igne & gurgite victus,
Quem fluctus ponti vaſti rapuere procellis.
Sic iacet extinctus, poſtquam intra pectora ſalſas
Vndas corripuit. Sed frater ſoſpes amaras
Euaſit pelagi lymphas, & claſſe per æquor
Incolumis fugit: Iuno ſeruauit ab vndis.
Iam Maleæ montem, atque excelſa cacumina ponto
Porrecta attigerat curſu: cum mota procella
Conſurgens, vndis rapuit per cærula vectum,
Impulſáſque rates egit ſub littora curua,
Extremóſque agros, coluit quos antè Thyeſtes:
Tum verò Aegiſthus tenuit, prꝗcultáque rura
Bubus arabat opum diues iurata Thyeſtæ
In gladios fratris proles. Agamemnona ventis
Dij vexere domum faciles. deſcendit in oras
Natales hilaris, grata dans oſcula terræ:
Vos tandem teneo, ſaluete ô dulcia regna,
Sceptráque clamabat, lacrymáſque per ora fluentes
Lætitia ſtillans crebras, guttíſque rigabat,
Gaudia teſtatus patrias dum cerneret oras.
Viderat hunc ſubitò ſpecula explorator ab alta
Agamemnonis interitus. *Fraude ferox, hunc Aegiſthus mercede locarat*
Turri ſublimi, promittens bina talenta
Ponderis auriferi: totum vigilarat in annum,
Obſeruans

Obſeruans ſpecula, ne qua rex parte lateret
Aduectus pelago nauis victricibus armis,
Vt rueret memor in vires & ſtrenuus arma.
Ergo hunc vt vidit, celerans ad regia tecta,
Voce Thyeſtæo ſpeculator nuncia defert
Aegiſtho. Aegiſtus meditatus funera fraude
Bis denos legit arce viros, populóque potentes,
Præſtantéſque armis, validis & viribus acres,
Inſidiáſque locat: aliáque in parte parari
Imperat ipſe dapes regales, regia luxu
Intus ſplendet. atrox Agamemnona voce vocauit
Heu victorem Aſiæ, populiſque per Hellados oras
Dantem iura pijs, & terris ſceptra tenentem.
Hunc hilaris patrijs orat ſuccedere muris,
Dignaríque domos, nec iam patruelia tecta
Aſpernatus init: gaudent matréſque, nurúſque.
Namque induxit equis multis, & curribus altis,
Accedúntque vtrinque pio vexilla tumultu.
Heu crudele nefas meditans Ægiſthus in arce,
Heu nihil interitus, nihil ah fatale timentem,
Deductum patrijs tectis occidit inermem.
Heu crudele, dapes atque inter pocula Bacchi
Traiecit ſubitò lætantia corpora ferro.
Ac veluti cum quis celſa ad præſepia taurum,
Siue bouem mactat. Nec quiſquam cæde ſuperſtes
Atridæ comitum fuerat, quicunque ſequuti
Ad Troiam, Phrygiæ verterunt mœnia terræ.
Nec quiſquam Ægiſthi, ſocijs in funera denſa
Vulneribus cecidere ſuis ſub marte propinquo,
Alter in alterius mactati ſanguine tectis.

Sic ait: Heu fractum mihi pectus luctibus horret,
Ac bibula flebam proſtratus mœſtus arena.
Heu lacrymor, guttiſque humecto grandibus ora
Hei mihi, ſolis equos tædet, lucémque tueri,
Ac vitam vlterius tanta deducere clade.
Vtque ſatis fleui, lacrymantiáque ora fatigans
Lapſus humi, luctu dudum ſatiatus acerbo,
Sic me lugentem verbis ſolatur amicis:

Proteus Menelaum ſolatur.

Deſine flere tuos, lacrymáſque abſiſte mouere,
Et ſiccare oculos planctu. nec flere voluptas
Vtilis, & luctus ſua fert incommoda ſecum:
Mœſtis vtilitas lacrymis non prouenit vlla,
Sed prius Atride ſumas conamina fortis,
Vt citius remees patrios delatus in agros.
Aut viuum inuenies, aut armis vltor Oreſtes
Præueniens letho dabit, atque inſanus adulter
Morte iacebit iners, vetito deceptus amore,
Illius exequijs occurres funere buſti.
Sic ait: atque animus rurſus ſperare ſalutem
Orſus, lætitia ſubitis efflorüit ortæ
Motibus, & tanto cedunt hortamine luctus.
Incipio ſuper his: Quoniam hæc mihi funera nota,
Hoſque duces per te noui, qui tertius vndis
Æquoreis captus procul hinc teneatur, an auris
Veſcatur ſuperis, an & hic crudelibus vmbris
Occubet, enarra. quid enim periſſe precatus
Te iuuat hic noſtros? quanquàm mœſtiſſima corda
Torqueo præ luctu, tamen hunc audire iuuabit,
Seu ſuperis oris viuat, ſeu mortuus Orco
Traditus, ad Stygias Ditis deſcenderit vndas.

Natus(ait) Laërte, Ithacaque habitator arena, Proteus de Vlyſſe.
Qui pia tecta olim coluit, qua Neia ſedes,
Neritiaque domus, nunc flent ceu gurgite merſum,
Inſula in æquorea lacrymantem vidimus ipſi,
Implentémque ſinus fletu ſub ſede Calypſus,
Vmbroſóſque antro nymphes, & littora iuxta.
Detinet inuitum ſpecubus præclara virago,
Nec datur in patrias oras remeare carina.
Non illi naues, ſociique, & remige vela
Quæ ducant illum ſpacioſa per æquora ponti.
Nunc ad te, & tua magna lubens ad fata reuertor.
Non te fata ſinunt, Menelae ô maxime regum,
A Ioue progenies, proauito occumbere letho,
Atque Argis obiiſſe diem, generator equorum
Hic vbi ager pinguis florétque ex vbere glebæ.
Te Elyſios diui campos intrare iubebunt,
Elyſiáſque domos: virides mittêre per oras, Campus Elyſius.
Hic vbi terrarum liquidis eſt terminus vndis,
Hic vbi flaue comas iudex Rhadamante gubernas.
Hicque locos latos cernes, & amœna vireta,
Fortunatorum nemorum, ſedéſque beatas:
Hicque ferax agris per ſe fert omnia tellus,
Sponte gerunt homini fruges viridantia rura:
Hic faciles victus, arbor prædines opacis
Læta comis, fulnis ſemper ditabere pomis.
Hicque niues nunquam, pluuiæq́, hyeméſq; rigentes.
Hinc ſemper Zephyri molles, & leniter auræ
Spirant, oceano miſſæ: recreantur ab illis
Corpora, tacta leui afflatu, & florentia nutrit
Mēbra homini: meliórq; hic Eurus & æther inerrat,

Largior & campos hic aer lumine veſtit
Purpureo, ſolemq́; ſuum ſua ſidera norunt.
Amiſſum ne crede diem: ſunt altera cœlo
Sidera, ſunt orbes alij, lumenque videbis
Purius, Elyſióſque magis mirabere campos,
Cultoréſque pios illic precióſior ætas,
Aurea progenies habitat, ſempérque tenebis
Quod ſuperi meruere ſemel. nec mollia deſunt
Prata tibi, Zephyris illic melioribus halant
Perpetui flores, quos nec tua protulit ætas:
Nempe quòd es coniunx Helenæ, Iouis & gener alti.
Proteus diſparet. *Hæc Proteus, & ſe iactu dedit æquor in altum:*
Quáque dedit ſpumentem vndam ſub vertice torſit.
Tunc verò ad naues tendo, ſocióſque requiro.
Multa mihi rubuit varians hîc pectus eunti.
Venimus in littus, cœnam naualia iuxta
Herbis conſtruimus. nigris nox aduenit alis,
Ambroſios ſuccos ſpargens, ſomníque liquores.
Sopitique graues laxamus membra quiete.
Vtq́; aurora iubar róſeum tulit aurea curru,
Pandimus antennas, & malum figimus altum,
Carbaſáque extendunt aura diſtracta rudente.
Conſcendunt ſocij naues, tranſtriſque ſedebant,
Canáque ſpumarum remis hic cærula verrunt.
Et feriunt tonſis vndas, pelagóque volabant.
Ægypto allapſus, celeres in flumine puppes
A Ioue mananti ſtatui, & tum ſanguine centum
Taurorum pia vota Ioui ſolennis honoris
Perſolui. vtq́; ira eſt ſacris placata deorum,
Aggeritur tumulus, tumulóque ſacramus honores

Atridæ fratris decorantes funera buſtis,
Vt foret æterno monumento gloria famæ.
His ita perfectis, Phario de littore claſſem
Soluimus, ac ventos miſêre à puppe ſequentes
Dij faciles ponti, qui me vexere citati
In patrias oras, Eurotæ ad flumina nota.
At tu Telemache hic maneas meus hoſpes in arce,
Donec bis ſenas reparauerit aurea luces,
Vndenáſvè polo veniens aurora quadrigis.
Tum te dimittam lætum, nitidiſſima dona
Alipedes ternos, currúmque Elea ſequentem
Feſta Iouis magni, necnon & pocula grata
Adijciam. ex illis fundas libamina diuis,
Siſque memor noſtri ſemper, dum vertitur orbis,
Et rota Titanis radios tibi vexerit altos.
Talibus hinc dictis it contrà natus Vlyſſis:
Ne me detineas, precor, ô nunc optime regum.
En tecum poſſem totum remanere per annum,
Vt me nulla quidem tangat dulcedo parentum,
Non deſiderium patriæ, non tactus amore
Prædulcis terræ. magna eſt audire voluptas,
Quæ pius ore refers. nulla eſt narrantibus hora
Longa satis noctem & lucem ſermone trahenti.
Sed ſocij affligunt miſero mihi pectora curuo
Littore deſerti, Pyliſque morantur arenis.
Dum tu me nimium retines, & cogis in arce
Tecum verſari. Iamq; & tua munera magnas
Inter opes ducam, & donum venerabile regis
Quodcunque adijcies. Sed equos rabida ora frementes
Nunquam Ithacam ducã, verùm oblectamina regũ

Sepulchrũ Agamemnonis in Aegypto.

Telemachus Menelao.

Alipe-

Alipedes celeres, qui paſcunt lumina regum,
Et procerum mentes, precioſo corpore celſi,
Hic tibi, fama ducum rex ô præclare, relinquam.
Nam tibi conneniunt potius, qui rura, nemúſque,
Et campos latè virides, atque vbere læto
Ceſpitis, imperio poſſeſsáque prata gubernas,
Hic vbi frondeſcit viridantis copia loti,
Atque frequens creſcit per florida rura cyperum,
Triticeæ meſſes agris, robuſtáque farra,
Ordeáque in ſpicas ſurgunt, curuantur ariſtæ
Ac latè ſerpunt, premit ingens copia campos,
Et ſtipulæ albeſcunt ſegetis per culta beata,
Ac Zeæ augentur, paſſim frumenta vireſcunt,
Magna Therapnæos venit & truitura per agros.
Ithaca non apta equis alendis, ſed capris.
At non eſt Ithace ſpacioſis curſibus apta,
Non virides nemorum campi, nec prata pateſcunt
Floribus. At melior capras per ſaxa ſalaces
Paſcere: at alipedes longè execratur, & arnis
Denegat æripedum victus, herbáſque virentes,
Paſtoréſque procul celerum auerſatur equorum.
Inſula nulla maris fertur nutrire frementes
Vtilis alipedes, nec pratis vernat amœnis,
Diſtendítve iugum campis, quancunque natantes
Æquoris includunt vndæ. magis omnibus vna
Eſt Ithace pauper ruris, nec paſcua larga
Præbet equis. Riſit blandè Menelaus Atrides,
Incipit effari, dextrámque amplexus inhæſit:
Sanguinis egregij ſtirps, ô genus inclyte celſum
Telemache, hæc noſtri dona vſque adeóne recuſas?
Eſt facile, atque auro poſſum mutare coruſco

Alipedes

Alipedes: quicunque latent penetralibus arcis
Theſauri veteres, & auita potentia tectis,
Vaſáque clara auro, tibi ego hæc pulcherrima dona
Lecta dabo, & longe precium ſuperantia regum,
Craterem magnum ſolido argento, vltima labra
Auro ſplendeſcunt, opus admirabile ſacri
Mulciberis, mihi quem dedit olim candidus heros,
Sidonios inter populos regnator, vt illuc
Me varijs oris remeantem excepit in vrbe:
Sceptrigeri regis longinqui hoc munus habebis,
Cratera impreſſum ſignis. Sermone trahebant
Colloquia inter ſe longo. in palatia tandem
Contendunt greſſus Menelai regis Atridæ,
Ad celebres epulas. pecus hic iugulatur in arce,
Et mactantur oues, portant & vina Lyæi
Allatura viris, robúrque, & fortia corda,
Atque animum & vires: panes cererémque caniſtris
Expediunt nuptæ, properantes cyclade greſſus,
Ornatæ vitis flauentia tempora circum.
Iamq́ & Telemachus, iamq́ & Menelaus Atrides,
Nec non Oebalidæ per limina læta frequentes
Conueniunt, ſtratóque ſuper diſcumbitur oſtro:
Sic illi Oebalijs celebrant conuiuia tectis:

Xenia dantur Telemacho à Menelao.

Deinde proci interea certabant ludere diſco.
Contendúntque vnà iaculis, leuibúſque ſagittis.
Area læta fuit prope celſa palatia regis
Dulichij, arboribus circum præbentibus vmbras
Extructa. hic riui, ſculptóque ſedilia ſaxo,
Et viridis campus pulchrè creſcentibus herbis.
Hunc que diu luxu turpi violenta procorum, &

Procorum ſtudia, Telemacho abſente.

H *Turba*

Turba ferox iuuenum nimis, Icariotis amore,
Fœdarat: quo gaudentes, certamina mixta
Nunc exercebant. quos inter laude nitentes
Præſtabant alijs longè virtutibus acres,
Antinous &Eurymachus procoum princi-pes *Antinous celſus, & dijs contendere forma*
Eurymachus dignus, turpatus gymnade vultus,
Arce duces fuerant turbæ, iuuenúmque procorum.
Huc veniens Phronio quondam genitore Noëmon
Noemom Antinoo. *Editus, Antinoum ſic eſt affatus arena:*
Ecquid Telemachum ſcimus, quo tempore rurſus
Sit rediturus aquis, Pylia delatus ab vrbe,
Hic vbi Neleis exultat littus arenis?
Namque meam nauim diſcedens abſtulit ille,
Qua petiturus eram iam nunc Eleïa celſa
Mœnia, quæ latos agros & rura feracis
Bubus arant iunctis, fœliciáque Elidis arua
Falce colunt. Illuc tranſmittere vela per æquor
Decreui. Hic paſcuntur equæ per pinguia culta
Bis ſenæ, & muli: quorum non facta fuere
Colla iugo. ex illis aliquem perducere naui
Conſtitui, vtque iugo curruque & fune dometur,
Neia qui molli melius ferat eſſeda collo.
Obſtupuere proci. neque enim Neleia rura
Neleiámque Pylon curſum tenuiſſe per æquor,
Atque abijſſe rati puppi: verùm inter agreſtes
Forſitan eſſe operas ruri, ſiue eſſe ſubulco
Ad ſtabulum adiunctum pecora inter inertia campis.
Tunc ſic Antinous, genitore Eupethe creatus,
Inquit: Io ciues, refer hæc mihi vera roganti.
Antinous Noemoni. *Quando abijt pelago vectus, lectine ſequuti*

Ex Itha-

Ex Ithaca comites, famulique in tranſtra relati,
Municipéſque vrbis, quis fretus in æquora traxit
Puppim, & opus tantum ſubiſſe ferocior ira
Suſtinuit, dic, an vi ſæuus dempſerit illam:
An ne lubens illi dederis, cum voce popoſcit?
Quæ contrà breuiter Phronio genitore Noemon
Natus ſic fatur: Nauim quæ littore ſtabat, Noemon Antinoo.
Sponte dedi regi, nec quiſquam tale negaret
Officium regi. feci, quod quiſque petenti
Feciſſet, cum talis opem depoſceret heros,
Aut meritum exigeret, cum curas voluit amaras
Pectore. difficile eſt, placida cum voce roganti "
Officium abnuere, atque orata negare dolenti. "
Quicunque in populo clari virtutibus altis
Exuperant, illum comitantur puppe per vndas.
Ipſe ducem vidi ſcandentem Mentora nauim,
Siue deum potius, nec vana feſellit imago.
Omnia namque illi ſimilis, vocémque colorémque
Et corpus, membriſque decus, cultúmque decorem
Viſus erat. Verùm hoc ſocij demiror, in vrbe
Ipſe ſub auroram vidi heri Mentora diuum.
Tum tamen ille Pylon ad Neleïa Neſtoris arua
Ceſſerat, abductus naui. ſic fatus, abiuit
Ad pia tecta patris progreſſus, Vlyſſis ab arce.
Antinoo Eurymachus mirantur dicta, procique
A ludo ſubitò & meſſis ceſſare ſagittis. Proci a ludo ceſſant.
Conuenere ſimul, quà longior area floret.
His prior Antinous motus, vi denique multa
Ardentes oculos intorſit lumine flammæ,
Turbatam mentem, viréſque incendit acerbas.

Irarum motu repletur turbibus acri,
Flammantique oculos ſimilis ſe concitat igni,
Et grauiter frendens ira ſic ora reſoluit:
Proh dolor, vſque adeò facinus crudele, ſuperbum,
Hoc auſum, puerum tentaſſe per æquora rapta
Naue vias longas? inuitis omnibus arce
Electis populoſocijs, quis pectora marte
Fortia, vimque priórne ferox inferre parabit?
At ſi fortè ferus feret hanc cum crimine cladem,
O' vtinam vires prius illi Iuppiter altus
Infringat, referátque audax hoc omen in ipſum,
Quàm nobis clades vlla hac contingat in aula.
Sed mihi vos nauim celerem, ſocióſque feroces
Bis denos date iam, ſi quid confiditis vni,
Vt vadam inſidias illi poſiturus in vndis,
Excipiámque illum inter freta concita fluctu,
Quà ſcopuloſa Samos, quà Neritos ardua ſaxis,
Atque ſinus Ithacæ claudunt, anguſtáque cingunt
Æquora. ferte citi comites: faxo omnis Vlyſſis
Et domus, & regnum, & proauita potentia regni
Exciderint, lentétque citam diſcrimine nauim
Turpis Telemachus. Dicenti talia, cuncti
Aſſenſi ſtudijs, lethúmque inferre iubebant.
Surgentéſque ſimul per limina celſa frequentes
Neritij ſubeunt arcem. nec Penelopea
Iam longum fati fuit hic ignara ferique
Conſilij in charam ſobolem, quod dira procorum
Telemacho heroi meditatur turba: nefandas
Ipſe Medon fraudes, ſeſe extra limina greſſu
Aulæ clam referens, bibula perceperat aure,

Antinous Telemachi diſceſſu miratur.

Antinoi cõſilium de occidendo per inſidias Telemacho

Quas

Quas intus ſæua crudeles arte ſtruebant.
Ergo means velox intrauerat atria regum
Nuncia laturus reginæ triſtia fama.
Iam nitidæ greſſu ſubeuntem limina ſedis
Penelope affatur: Cur te fidiſſime præco
Turba procûm miſit, venturis debita fatis?
An iubeas nymphis intus ceſſare labore,
Atque illis cœnam luxu reparare profuſo?
O vtinam thalami noſtri tædæq́ iugalis
Pertæſi, nunquam rurſus per limina noſtra
Conueniant, precor ô noſtra non amplius arce
Verſentur diri iuuenes, epuláſque ſupremas
Sanguineæ cœnæ reparent, qui ſemper Vlyſſis
Hic fruges & opes regis laceratis in aula.
Ecquid vos etiam quondam puerilibus annis
Audiſtis memorare patres, heu qualis Vlyſſes
In veſtros fuerit, placido quàm corde, parentes.
Quàm nunquàm populo factis dictíſve ſuperbus,
Iniuſtúſve olim fuerit: cum regibus ille
Sit mos ſceptiferis, alios odiſſe feroci
Pectore, verùm alios magno reuerenter amore
Amplecti. Ille pius nunquam ſæuiuerat vlli,
Vel ſi quando aliquis fuerat petulantior æquo.
At vos immemores geritis crudelia corda,
Factáque Neritiam ſunt veſtra infanda per arcem.
Nulla fides rebus, non vlla eſt gratia factis.
Cui præco fatur ſapiens, haud mollia dictu:
Magna equidem hæc clades, atq́ arcis triſtia damna:
Verum aliud maius miſeræ multóque tremendum
Obijcitur magis, atque improuida pectora turbat.

Penelope Medonti de procorum libidine cóqueritur.

« Regű mos. »

Medon Penelopæ & Telemachum ab-

nauigaſſe, & inſidias ei à procis tendi, nunciat.

Heu credele nefas illi meditantur in aula,
Quod deus auertat, referátque hoc omen in ipſos:
Heu iam Telemachum rediturum naue per vndas,
Iam mactare parant, ſubitóque Acherontis ad vndas
Mittere conantur ferro: nam naue petiuit
Vectus arenoſam Pylon, & Lacedæmona puppi.
Dixerat, ac ſubitò reſonant vlulatibus ædes
Fœmineis, verſúſque dolor dat terga timori.
Corruit heu regina metu, excipienda puellis.
Genua labant miſeræ, & ſobolem iam pectus amantis
Frigidius glacie ſoluit præcordia mœſta.
Obſtupuit languore diu, & vox faucibus hæſit:
Implentúrque oculi lacrymis, & lumina fletu
Huic maduere alio, & longo pòſt tempore fatur:

Reginæ querela.

Hei mihi, cur natus ſalſis diſceſſit in vndis?
Quídue adeò puppes hunc conſcendiſſe neceſse eſt?
Quidve agitaſse rates, quæ ſunt ſuper æquore nautis
Alipedes celeres, atque humida cærula tranant?
Hei mihi, quid puerum iuuat indulgere furori?
Ecquid vt extinctum iaceat poſt funera nomen
Illius, atque inter mortales fama relinquat
Et genus & laudes, pereátque in funere merſus
Vnus auûm ſanguis. cui talia præco loquutus
Voce Medon, cernens inconſolabile vulnus

Medon reginæ.

Regina, effatur: Non te regina docere
Ipſe queo, ſiue ille deo eſt, ſeu ſponte citatus.
Impetus ire fuit Pylon, & Lacedæmona celſam,
Scitatum aut reditus, aut quo ſit denique fato,
An tumido pelago, an pugnis extinctus Vlyſses.
Sic ait, & liquit palatia triſtia nuptæ.

At

At regina grauis ſtetit acri fixa dolore,
Quam curæ & triſtes mordebant pectora luctus:
Non illa in ſellis, non illa ſedere ſedili,
Quamuis innumeræ ſedéſque thoríque nitebant,
Circa tecta tamen triſtis proiecta ſedebat.
Triſtis humi, luctu thalamo proſtrata coruſco,
Ore pauimentum calcat, proiectáque marmor
Ipſa premens, miſeréque ſimul lamenta per arcem
Edebat, lacrymans inconſolabilè mater.
Plangebántque vnà famulæ, fletúsque ciebant,
Quæ viridanti æuo rutilabant ora puellæ,
Quæque annis priſcæ fuerant, vlulatibus ædes
Reſpondent pariter, plorantiáque agmina ducunt.
His regina malis lacrymas inſana reſorbens,
Vbertímque madens condenſis fletibus ora,
Vociferánſque inquit: Nunc hæc audite puellæ,
O dulces ſociæ, comitéſque, ad noſtra ſequutæ Penelope virginibus ſuis.
Lamenta, ante alias olim natalibus iiſdem
In lucem fuſæ, & nutritæ æqualibus annis
Oebaliæ mecum: diros tribuere dolores,
Et mala damna mihi, non mitia fata dederunt,
Cœlicolæque dei. Nam primùm infauſta maritum
Amiſi, cuius pectúſque animúſque leonis
In bello fuerat. varijs virtutibus ille Vlyſſis laus
Ornatus nituit, Danais facundior ore,
Per mediúmque Argos, pérque Hellada gloria floret
Illius, & pennis contendit in æthera fama.
Præterea heu natum crudeli extinguere ferro
Conantur proceres: nimirum inglorius armis,
Extra aulam eiectus iaceat, ſine honore peremptus

 Me

Me miſerum, cur non decuit me noſcere nati
Diſceſſus? neque enim ſaltem nato oſcula fixi,
Non lacrymas fudi, nec cum diſcederet ille
Percepi infœlix. cur me non, impia turba,
O diræ famulæ, iam tum monuiſtis, & alto
Lecto exegiſtis? cur non fœlicia ſomno
Tempora ceſſiſtis? cum vos ſciretis amaræ,
Heu puerum curua fugiturum naue per æquor.
O ſi per liquidas noſſem tum currere lymphas,
Atque vias pelagi ſtatuiſſe, inſana tenendo
Egiſſem, vt patria iam firmior arce maneret,
Quanquam remigio iunctum, atque innare parantem
Cæruleis vndis: aut me tum funere raptam
Liquiſſet ſæuus domibus, vitámque peroſam.
Dalium ſeruum accerſi iubet. *Aſt aliquis properet, Dalium mihi ſiſtat ab agro*
Digreſſum ſeruum, mihi quem dedit ipſe petenti
Huc Ithacæ quondam ſedes pater inclytus. ille
Iam virides hortos colit, & pia cura per arua
Inſerit arboribus plantas, arbuſtáque nutrit,
Laërti vt referat crudelia funera nati:
Si quod conſilium capiat, medicamina præbens:
Egreſſus populum renouet lamenta per omnem,
Vt luctu inſiſtat, plangentiáque agmina ducat,
Nec ſit magnanimo pietas ignaua parenti:
Vtque proci natum iam letho herois Vlyſſis
Deÿcere, atque ſuum genus hic extinguere ferro
Conentur, referat: ſic mœſtum ipſúmque domúmque
Impleat hic lacrymis. Contrà Euryclea loquuta
Solatur luctus: Animo gratiſſima noſtro,
Euryclea *O regina decus noſtrum, ſeu cæde pararis*

Me premere hic, ſeu me proauita hac arce relinquas, nutrix, reginæ.
Eloquar, & tectas nil te celabo querelas.
Omne equidem noram. quin ipſa inuita iubenti
Fruges atque merum dederam, iurata ſub auras
Me non ante dies bis ſenos illa referre
Auſuram, pepigi: aut, quàm tu fugiſſe per vndas
Audieris, magnóque furens ploraris amore:
Ne tu lamentis, & candida membra querelis
Ipſa teras: non ora loco, non pectora reſtent:
Rapta cutis, tenera oſſa labent, nexúſque per artus.
Sed tepidas ingreſſa vndas regina lauare,
Tum nitidas veſtes inducere pura per artus.
Et comitata tuis cœnacula ſumma puellis
Aſcende, atque preces & concipe vota Mineruæ,
Quæ Ioue nata fuit, qui quaſsat ab Aegide fulmen: Conſultatio.
Hæc dux incolumem natum tibi puppe reducet.
Ne regina ſenem precor, ah afflige Laërtem,
Heu nimis afflictum, quem iam exedêre dolores.
Haud Arceſiadæ genus altum odiſſe beatos
Sic immortales reor, aut delere peroſos
Progeniem tantam penitus, ne ſemina quondam,
Ne vnus auum ſanguis ſuperet, qui ſedis auitæ
Suſtineat decora, atque excelſa regnet in arce,
Poſſideátque procul viridantia rura, nemúſque,
Florigeróſque agros, & pinguia culta per arua.
Dixerat, & luctu reginam auertit amentem,
Et ſiſtit fletus, lacrymantiáque ora quietem
Cepere: ingreditur gemmantia balnea ſaxis,
Lotáque, purgatas indutáque corpora veſtes,
Aſcendit cameras & culta gynæcia nymphis

Munita

Munita Oebalijs,circum ſalſáſque caniſtro
Fuderat ipſa molas,precibúſque litamina miſcet.
Penelope Pallada precatur. *Audi hæc diua precor noſtro ſucurre labori,*
Tu dea,tu præſens numen,Tritonia Pallas
Sancta dei proles,decus ô defende penatum,
Si qua tuis vnquam ſapiens celebrauit in aris
Sacra Ithacus,cæſúmque bouem,cæſámque bidentem,
Obtulit,& rutilis exuſſit viſcera flammis.
Quorum diua memor fer opem,natúmque tuere,
Atque auerte procos crudeli cæde ſuperbos,
Ne proles moriens ſingultibus ilia pulſet
Strata procis letho. dicens vlulatibus ædes
Repleuit lacrymans,Palláſque exaudijt illam.
Arce proci vmbroſa frendunt, magnóque tumultu
Diſcurrere ſimul,ſedes vaga murmura replent.
Inde manus aliquis ſublatus ad æthera tollens
Rettulit,ex Ithaca magnorum gente procorum,
Quorum ingens fuerat ſine more ſuperbia tectis:
Procorum ſuſpicio. *Nimirum tædas reparat regina Hymenæi,*
Iámque faces ardent,quam tot petiere procorum.
Namque ignara qnidem cædis,quæ funera nato
Adferet hæc aliquis narrat:ſed neſcia fati
Mens mortalis erat.cui talia rettulit acris
Antinous,Graio genitore Eupethe creatus:
Antinous autor conſilij de necando Telemacho. *O' miſeri ciues,voces vitate ſuperbas,*
Sed taciti pariter præſtate ſilentia linguis,
Ne quis fœmineas intus malè nuncius ædes
Repleat,aſt tacitè magnis de rebus habentes
Conſilium ſubitò,cuius iam dicta probaſtis,
Perficiamus,àit,cuncti:vos ſurgere paſſim

Iam

Iam moneo fidus.dicens,elegit ad arma
Præſtantes iuuenes bis denos acris,& altam
Conſcendere ratem,& condenſi littora replent.
In pelagus primò nauim traxere profundum,
Pandunt vela rati,malúſque affigitur altus,
Antennas proram,malum tonſáſque madentes
Loris aſtringunt,& candida carbaſa ventis
Extendunt nautæ,& ratis armamenta Pelaſgæ,
Et reliqua huc ſocij properant ferre arma carinæ.
Atque altè in portum nauem duxere ſub vndas
Spumantes auſtro,cœnámque in puppe pararunt,
Hic expectantes veniat dum veſper Olympo.
Penelope interea iamdudum ſaucia curis
Mœſta iacet thalamis,non eſcas attigit vllas,
Non dulcem potum,non pocula grata Lyæi.
Angitur ad ventos,perituríſque inuidet armis,
Multa animo verſans, lacrymáſque inſana reſorbet.
Seu ſperet natum fugiturum dira procorum
Arma,necémque atram: metuat ſeu morte domandũ
Infœlicem illum,quam turba ſuperba procorum
Intentabat ei pelago.Ceu pectore fortis
Sollicitis circum ſe voluens vndique curis
Cinctus venantum cœtu leo,dura fatigans
Arma,pauétque globos,quando in denſiſſima greſſu
Truditur inſidijs clauſus venabula turmæ.
Sic illi afflictæ dulcis ſopor irrigat artus,
Iamque recumbentis declinat lumina ſomnus,
Atque intrante deo ſoluuntur frigore membra.
Cum Pallas aliud ſubitò commenta,per auras
Demiſſa eſt celeres,formam mentita ſororis,

Iphthi-

Minerua ſub Iphthimę perſona Penelopen ſolatur in ſomnis.

Iphthimæ nymphæ, quam quondam fortis in armis
Icarius genuit, nuptámque Eumelus habebat:
Nobilis ille Pheris ædes habitabat amœnas,
Iphthiménque ſuam ad ſedes demiſit Vlyſſis,
Vt tum Penelopen arceret luctibus atris,
Siſteret & fletus, lacrymáſque per ora ſororis
Manantes nimium. ſic eſt ingreſſa cubile,
Et thalamos clauſos penetrat, clauſtrúmque, ſeráſque,
Sic effata ſuper fulgens caput aſtitit illi:
Penelope, potes hoc ſub caſu ducere ſomnos?
Heu nimis excrucians tam mollia corda dolore.
Haud equidem longum fœlica numina luctu
Teque ſinent fletu tenuari corpora celſa,
Atque vlulare domo, mœſtóſque effundere fletus,
Triſtitiáque teri. reditura eſt ſoſpes ab vndis
Chara tibi proles: neque enim eſt odioſa deorum
Turba, nec potuit tantum committere culpæ.
Tum ſic Penelope reſequuta eſt Pallada dictis,
Nam ſuaue in portis ſomni requieuerat altis,
Preſſa ſopore dei, mœſtáſque expromere voces

Penelope Palladi.

Viſa: Soror, quis te fert huc fidiſſima caſus,
Quid've venis Pheriys oris, ſoror alma, profare.
Non equidem huc raros greſſus ſoror antè ſolebas
Tendere: nam procul hinc habitantur tecta mariti.
Me ſoror ipſa iubes ceſſare à luctibus atris,
Et curis animi, lacrymiſque dolore reſorptis
Mille quidem, quibus heu lacerantur pectora noſtra.
Amiſſus nuper coniunx, fortiſſimus heros
Vtque leo intrepidus, mihi fletur funere mœſto.
Ornatus variys fuerat virtutibus idem,

Per

Per medios Argos celebris, perque Hellada factis
Claruit, inſigni fama ſuper æthera notus.
Nunc quoque lugetur magno mihi charus amore,
Vnus auûm ſanguis, heu heu dulciſſima proles,
Heu puer, ah nimium puer æquora grandia ſulcans
Puppe caua fugit, duro nondum ille labori
Mollior aſsuetus, nec merces ducere ponto.
Hunc magis hunc vnum nunc lugeo fœmina ſolum,
Quàm genitorem ipſum, pro quo deſerta tremiſco.
Hei mihi, quàm metuo ne quid patiatur acerbè
Siue inter populos, ſiue inter cærula ponti.
Quò miſer hinc abijt? multi inſidiantur, vt antè
Hoſtili hunc mactent ferro, quàm patria rura
Atque lares dulces contingat ab æquore liber.
Languida quam contrà dictis affatur imago:
Parce metu regina precor, fidiſſima pectus: Pallas reginæ.
Nam dux talis adeſt illi, quam forſan adeſſe
Optarent animis omnes: & me quoque miſit.
Namque poteſt Pallas, quæ te miſeratur in atro
Plorantem luctu, tibi nuncia ferre dolenti.
Pallas ab his tacuit. Sic Penelopea loquuta eſt:
Seu dea, ſiue dei voces à numine perfers, Penelope Palladi.
Sis fœlix, noſtrúmque leues quæcunque laborem.
Ah precor, ac memora, quónam ærumnoſus Vlyſses?
Viuat adhuc aliqua terra, ſoliſque quadrigas
Et radios videat Phœbi, lumenque ſuperſtes?
Anne ille oppetijt Plutonis merſus ad vmbras?
Tum leuis huic dictis iterum reſpondit imago:
Ignoro, nec certa queo tibi ferre per aures,
An ſuperet ibi, an hic crudelibus occubet vmbris. Pallas reginæ.

Turpe

Turpe quidem, dictis quærenti vana referre.
Sic ſolata inquit, tenuéſque receſſit in auras
E thalamo, volitans vento per clauſtra, ſeráſque.
Excutitur ſomno ſubitò regina reſurgens
Icarias nymphe, ſubitáque effloruit altum
Læticia pectus. Sed dum ſub nocte per vmbras
Intempeſta illam tangunt inſomnia clara
Ac manifeſta dea, furioſa puppe ſecabant
Aequora, & humentes vndas, pelagique meatus,
Telemacho cædem & crudelia funera corde
Voluentes ſecum, temeraria turba procorum.
Saxoſa in medio ſupereminet inſula ponto,
Quà ſe intermiſcent Ithacámque Samúmq; petroſam
Hinc atque hinc aditus circa pelagúſque profundum,
Aſteris inſula. *Aſteris haud ingens, faciles ſed margine portus.*
Huc nauim torquent, hac ad naualia Graij,
Puppibus inſidias captant, portúque reſiſtunt.

ARGVMENTVM LIB. V.

Iuppiter ætherea rurſus vocat arce deorum
Concilium, & Maia genitum demittit ab alto
Aere, ad Ogygias ſedes, nymphámque Calypſo,
Vt gelidis antris pelagi dimittat Vlyſſem.
Iuſſa facit nymphe, puppim fabricatur Vlyſſes,
Ogygióque ratem ſolus de littore ſoluit.
Biſque aurora nouem luces aduexerat ortu,
Cum videt æquoreus Samium Neptunus Vlyſſem.
Tum ſubitò indignans diſiecit gurgite puppim,
Immiſsáque ratem pepulit, fregitque procella.

Iamque

Iamque ratem fractam lentabat naufragus vndis.
Ecce Ino, halcyonis formam mentita volucris,
Dulichio occurens, candentia pepla per altum
Obtulit, vt ponti curſus, rabidáſque per vndas
Vitta præcinctus, ſuperaret cana natator
Marmora, & aſſiduis agitaret membra Laërtis.
Illa iubet rurſus liquidum iactare per æquor,
Cum tetigit terras, & ſiccis littus arenis
Intrauit, ſubitò ventis freta mota tridente
Neptunus turbat, ſe cinctum iecit in æquor
Dulichius peplo. diſſecta eſt nauis in vnda.
Excuſſus pelago iam brachia voluit Vlyſſes,
Et natat æquoreos fluctus, pelagúmque ſonantem,
Diſſecat & pontum, varijs erroribus actus,
Multa quoque & fluctu paſſus, dum naret in vndis,
Phæacúmque altas ſoſpes contingeret oras.

ODYSSEAE LIBER V.

Naufragus hinc fracta rapitur cum puppe per æquor.

SVRGIT ab Eoo Tithoni fulgida coniunx Chronographia.
Oceano, croceum linquens Aurora cubile,
Prænia flammiferi curſus, luciſque rubentis:
Iámque iubar diuis vehit, & mortalibus agris. Concilium deorum.
At Iouis imperio, rapidi ſuper ardua cœli,
Lectus concilio diuûm conſederat ordo:
Iuppiter altitonans media ſedet arduus aula,
Cuius erat ſceptris immenſa potentia mundi.
Hos inter, virgo Tritonia Pallas, Vlyſſis

Curas

Curas,& varios luctus,triſtéſque labores
Incipit effari.namque antris ille Calypſus
Flauicomæ,dudum diſiecta claſſe ſedebat:

Palladis oratio pro Vlyſſe.

O pater altitonans,aliique æterna deorum
Arce cohors,cœli colitis qui regna beati:
Amplius haud aliquis ſceptrum,iuſtúſque,bonúſque,
Humanúſque regat,cupidus nec iuris & æqui
Amplius Aſtræam colat,& ſua pectora factis
Iuſticiæ decoret,manſuetáque regna gubernet
Æquior,& populum clemens tueatur,& inſtet
Mente pius rebus.meritò crudelior oras
Iniuſtúsque reget,quicunque eſt ſeptra potitus,
Nec colet Aſtræam facilis,verùm impius armis.
Vſque adeò nullus memor eſt patientis Vlyſſis,
Quàm fuerit populis quondam mitiſſimus vnus,
In quos imperium tenuit regnator Vlyſſes.

Ogygia inſ.

Ogygia in magno Nymphes iacet inſula ponto:
Hic pius ingentes tolerat ſub corde dolores
Dulichius,clauſus dudum ſub ſede Calypſus.
Illa virum retinet tectis ſuper æquore Nerei.
Nec datur heroi,patriam contingere terram,
Ac rediſſe domos notas,dulcéſque penates.
Non illi nautæ,ſociique,& remige puppes,
Remigióque rates,quæ læta per æquora vectum
Deducant patriæ.prolem quoque,turba procorum
Demiſiſse neci infandæ conatur,Vlyſſis,
Et dare iam letho rediturum naue per vndas.
Namque Pylon ſacrã,& cultis Lacedæmona campis,
Atque aris claram petijt,famámque parentis

Iuppiter Palladi.

*Inquirit paſſim.*Tum *ſic,qui denſat olympo*

Nubes

Nubes affatur: Quod virgineo excidit ore
Nata, nefas? an non hac ipſa reperta dediſti
Conſilia, ô Pallas? ſéditque, vt fortis Vlyſſes
In patriam incolumis vectus, cum ſanguine pœnas,
Ipſe procos vltus, ſumat, ferróque trucidet?
At tu Telemachum mittas de littore tutum,
(Namque potes) faciles contendat vt æquore curſus,
Ipſa vide, & ſoſpes contingat dulcia rura,
Atque Ithacos intret fines, atque hoſtia velis
Allatus relegat, patriiſque inſiſtat arenis.
Naue proci aduerſos veniant molimine fluctus,
Auerſique procul teneant cum remige curſum.
Sic ait, & Maia prolem de Pleiade natam
Alloquitur: Velox Teges inſignis alumne,
Qui portas alâs celeres mandata per auras,
Vade age nate, voca Zephyros, & labere pennis, Mercurius in Ogygiá ad Calypſo mittitur
Flauentémque deam crines atque ora Calypſo
Alloquere, & mentis defer mea dicta iubentis,
Et reditus Ithaci doceas, vtque ocyus illum
Dimittat, patriæ fines atque arua reuiſat
Dulichius. non ille hominum, non auſpice diuûm
Ductu, ſed facta ſolus rate nauiget æquor,
Quam fixis paſſim fabricabitur vndique clauis,
Ipſe manu aggreſſus tandem poſt multa laborum
Exilia, & Nerei diſcrimina mille per vndas. Vlyſſis reditus qualis futurus, a Ioue prædicitur.
Cum iam bis denos faciet Pallantias ortus,
Continget Scheriæ littúſque & fertile campis
Ipſe ſolum nando, & Phæacum rura ſubibit
Pinguia, vbi heroes habitant ex ſtirpe deorum
Semidei: hic Ithacum, ceu quoddam numen, Vlyſſem

Suſpicient, magnóque illum veneratus amore
Alcinous longa mittet ſuper æquora puppi,
In patriæ fines, & dulcia rura per vndas:
Æráque Phæaces, aurúmque immane carina,
Atque dabunt veſtes, atque auri munera larga,
Quot ſecum nunquam portaſſet mœnibus altis
Pergameæ Troiæ, Phrygijs ſi ſoſpes ab oris
Hectorea præda, ſpolijſque orientis onuſtus,
Sortéque diues opum remeaſſet victor ad Argos.
Hæc ſibi fatales detorquent ſtamina Parcæ.
Sic populos Ithacæ, regnúmque videbit Vlyſses,
Excelſáſque arces patriæ, & telluris arenas
Intrabit victor, cecidit cui Troïa tellus.
Dixerat. Ille patris magni parêre parabat
Imperio, & primùm pedibus talaria nectit
Mercurij *Ambroſia atque auro multum ſplendentia claro,*
deſcriptio. *Quæ ſublimem illum portant, ſiue humida ſupra*
Vir. 4. Aen. *Æquora, ſeu terram, quæ immenſa per aëra pendet,*
Excelſum rapidi pariter cum flamine venti.
Tum virgam capit, hac demulcet lumina ſomno,
Cum libet, atque alios pallentes membra ſopore
Excitat, & ſomnos adimit, mortémque reſignat.
Hanc retinens manibus, volitat Cyllenia proles,
Quæ quondam Inachijs ſtellantem rupibus Argum
Deiecit fortis, nunc defert iuſſa deorum,
Pieriámque ſuper labens ex æthere, ponto
Incubat, atque ruens ſubitis legit æquora pennis,
Perque ſalum volitat liquidum, perq; æquoris vndas,
Membra laro ſimilis volucri, quæ littora circum
Larus auis. *Difficiléſque ſinus pelagi, quod bacchica neſcit*

Germi-

Germina, venatur piſces, & gurgite denſas
Aſpergit pennas, ſalſóque humore madeſcit.
Sic etiam innumeros penetrat ſuper æquore fluctus,
Et varias vndas ſuperat Cyllenius ales.
Eſt procul Ogygijs habitabilis inſula lymphis:
Hanc vbi cærulea progreſſus Tethyos vnda
Attigit, & littus ſiccis calcauit arenis.
Speluncam ingreditur ſubitò, quam nympha Calypſo
Flaua comas habitat, ſpelæa ampliſſima tectis.
Illam Atlantiades gelidis inuenit in antris,
Hic vbi odoratos flammis incenderat ignes
Diua focis: ardor latè ſpargebat odores,
Fiſſilis hic cedri, hic flagrantis ſulphuris acris,
Inſula odorifero redolebat tota vapore
Dulcior, & fumus lignis euoluitur aruis.
Illa intus blanda modulatur carmina voce,
Aurato tenues percurrens pectine telas,
Contexebat opus, radijs fallente laborem,
Permixto cantu: nemoroſa vireta rubeſcunt,
Florentéſque ſpecus præcingunt vndique ſyluæ,
Æternum intonſæ frondis, folióque nigrante
Populus atra comas, & odoriferæ cypariſſi, Virg. lib. 7.
Et piceæ, atque alnus gelidas nutrita per vndas. Aen. Ouid.
Hic tenſis variæ pennis circúmque ſupráque lib. 6. Meta.
Aſsuetæ ripis volucres, pars arbore celſa Antri Calypſus deſcriptio.
Sopitæ fuerant, pars ſyluis vndique clauſæ,
Æthera mulcebant cantu, lucóque volabant
Bubonéſque feri, accipitréſque, & garrulæ cornix
Extenſa lingua, volucres circa æquora ſemper,
Et verſantur aquas circum, queis humida curæ

Præda ſinus circum, piſcoſáque ſaxa per vndas.
Hicque ſpecus circum, & rorantia fontibus antra,
Serpebat viridis generoſo palmide vitis,
Pendebátque vuis, tectóque extenta racemis
Florebat circum, croceúſque errabat acanthus.
Quattuor hinc nitidi fontes rorantibus vndis,
Splendor aquas ſignat, riuúſque argenteus ibat.
Diuerſique locis luco ſyluiſque fluebant,
Inque vicem reſonant, ſpacia inter iniqua dirempti
Inter ſe ſparſim propius ſalientibus vndis,
Hic illic manant, diuiſáque murmura iungunt.
Hic apio & viola vernantia prata virebant,
Molliáque arua nitent, & pingunt gramina flores
Huc ſi fortè aliquis veniens hæc lumine diuûm
Aſpiceret, mirans varia oblectamina mentis
Ille ſibi caperet, pertentans pectora lætus.
Inque antri gradibus iam ſtabat Pleiade natus,
Admiratus humum poſtquam obſtupefactus adhæſit,
Singula mirando, dumque inſula mira videtur
Ipſe ſpecus ſubijt prorſus. nec dia Calypſo
Eſſe deum dubitat, propiúſque agnouit euntem,
Vt vidit virgam. neque enim non cognita diuûm,
Inque vicem nota eſt (nouerunt numina numen)
Turba ſibi. quanquam ſedes tenet illa remotas,
Et diſiuncta locis procul à ſe tecta frequentat.
Non intus fortem tamen hic inuenit Vlyſſem:
Ille ſedens alto deflebat littore caſus,
Vlyſſes ſolus in littore. *Hic vbi ſæpe dolens ſolus lugebat ad vndas,*
Et gemitu & lacrymis inſtans, mœſtóque dolore
Per ſteriles ponti fluctus, cum fletibus vſque

Diſtil-

Diſtillans lacrymas, oculis ſpectabat amaris,
Quantum aciem poſſunt oculi protendere in æquor,
Et curis animum torquens, & pectora luctu.
Intus Atlantiaden ſcrutatur nympha Calypſo,
Inque throno nitido ſtatuit, quem ſplendor obibat,
Et ſpecies miranda tenet, ſic tota coruſca
Auro ſplendebat. Tunc illum diua Calypſo
Affatur: Quid clare venis? quid ab æthere portas, Calypſo ad Mercuriū.
Aurata virga? neque enim hunc legate ſub axem
Sponte venis, quanquam noſtro venerabilis antro,
Et mihi gratus ades: rarus tamen antra frequentas,
Ogygióſque ſinus. fare ô pulcherrime diuûm,
Quid voluas animo: mens iuſſa capeſſere ſuadet.
Si licet & fas eſt, prius hæc ediſſere voce:
Vt tibi, dum reſides hic, hoſpita dona reponam.
Sic ait, & menſam dapibus reparauit opimis,
Ambroſiáque replet: tum pocula nectare miſcet, Calypſus & Mercurij cóuiuium.
Succus Erythreus ſpumat, nectárque rubentis
Halat odoriferum laticis. tum Pleiade natus
Libabat potum menſis, hilaríſque ſedendo
Veſcitur Ambroſia. poſtquam compreſſus edendi
Eſt amor, atque ſitis nunc eſt exempta Lyæo,
Et tandem pepulit ſacra ieiunia cœna,
Inſit Atlantiades verbis ingreſſus amicis:
Qui tibi nuper adeſt (quoniam me diua Calypſo OratioMercurij adCalypſo, de dimittendo Vlyſſe.
Voce deum quæris) tibi verus ab ordine pandam
Singula: namque vrges. me iuſſit Iuppiter altus,
Sed tamen inuitum, pelago contendere pennis.
Nam quis ſponte ruat per tot freta concita ventis,
Percurrátque ſinus, & ſalſas gurgite lymphas,

Per vada tanta maris, per tantas æquoris vndas?
Hic vbi nullæ vrbes hominum vicináque ponto
Mœnia, qui diuis onerant altaria donis,
Et qui ſacra ferunt, lectáſque in vota hecatombas.
Dei conſilium nemini vanum putandum. *At non vana Iouis mens eſt, nec vana putanda* "
Nec cuiquam licuit Iouis aut mandata deorum "
Præteryſſe homini, nec tutum fallere diuos.
Eſſe quidem hic mihi vir narratur nympha Calypſo.
Clarior ærumnis, longéque miſerrimus vnus
Argolicos inter, qui circum Pergama Troiæ
Bella nouem celſæ & Priameïa mœnia circa
Geſſerunt annis, miſcentes prælia marte.
Anno 10. Troia expugnata. *At decimo rutilis populati mœnia flammis,*
Æquatámque ſolo verterunt turribus vrbem.
Inde domos patrias remeantes, littore claſſem
Soluerunt Troiæ: reditu cum Pallada Graij
Auertere deum, ſæuóque errore furorem
Pallas tempeſtatem in claſſem Græcorum propter ſtuprũ Caſſandræ excitauit, & Oileũ Aiacem ad Caphareã ſubmerſit. *Et meruere iras. hinc illa procacibus auſtris*
Exciuit longos fluctus, rabidáſque procellas:
Ventorúmque vias laxauit in æquore toto.
Hinc æſtus, hinc horror aquis, hinc raptus ab omni
Sole dies miſcet tenebras: quis protinus vnda
Æſtuat, Obnixi lacerant caua nubila venti,
Diripiúntque fretum, ſparſámque in gurgite claſſem.
Hic omnes reliqui ſocij præſtantibus armis
Et pugnare boni, remóſque agitare per vndas,
Demerſi ratibus periere ſub æquore cano.
Hunc verò huc caſuſque vndæque per alta procellis
Egerunt. ergo ſubito dimittere iuſſit
Iuppiter: haud ſors eſt, procul vt diuiſus amicis

Atque Ithaca extorris mergatur funere triſti:
Sed fas eſt illum ciues dulcéſque penates
Aſpicere,& celſas arces,& Graïa rura,
Laërtiſque ſolum,& patriam contingere terram.
Sic ait:at riguit dictis ſtupefacta Calypſo.
Tum breuiter fatur,celeri volat ocyor ala
Vox emiſſa ſemel,pennaque inſtárque ſagitta
Vulnerat illa animum,ſuperátque volatile ferrum.
O nimium ſemper vos inuida turba deorum,
Proh dolor,ah duri nimis eſtis amantibus ipſi,
Cœlicolæ ante alios.ô inuidioſa deorum
Mente cohors dira:quæ nam aſcendiſſe cubile,
Et ſeruiſſe ſimur captas mortalis amore
Cumq; viris iuiſſe deas,iuuenilis amoris
Concubitus dulces tædáque cupidinis vri,
Inuidia eſt vobis?ſi qua manifeſtior igni
Fecit amatorem,& tepefecit coniugis artus,
Si quem fortè palàm flamma delegit amantem:
Ceu cum punicea rutilans Aurora quadriga
Oriona tulit,croceáſque inuexit in auras:
Sic odio incenſi flagraſtis ab æthere diri
Cœlicolæ,quanquam vobis eſt vita beata:
Donec in Ortygia venantem caſta Diana
Confixit nitidis pharetra iaculata ſagittis
Ceu cum flaua comas dulci miſcetur amore
Iaſione Ceres,gremióque petiuit amantem
Preſſa choro fœlix,vt victa libidine ceſſit
Affectu Veneris,teliſque cupidinis acta
Eſt amplexa virum per arato ſtrata nouali.
Sæpe etenim viridi campo,cum vomere glebas

Oratio Calypſus, qua inuehitur in deos.

Auroræ & Orionis fabula.

Ortygia inſula,quæ nunc Delos.

Ceres &Iaſion.

Vertiſſet tepidos accenſa incurrit amantis
Diua ſinus. At non longum lætata Tonantem
Pulchra Ceres latuit. ſubitò nam fulmine iacto
Iaſiona neci flagrantis miſerat ignis.
Me quoque vos ſæui ſic nunc odiſſe puellam
Calypſo & Vlyſſes. *Suſtinuiſtis, amor mihi quod coniunxit Vlyſsem,*
Quodque cubat mecum lento mortalis amore:
Egreſsum ratibus littus, quem ſola recepi,
Seruauique illum, deſertum margine ponti.
Iuppiter impulſam candenti fulmine puppim
Fregit, & in medio fluitantem marmore nauim.
Cæruleáſque virûm ſociorum merſa ſub vndis
Turba iacet: ſolum ſuſcepi littore Vlyſsem,
Quem ſic vnda maris valida tumefacta procella
Huc tulit, exceptum dapibus ſolata benignis
Accepi, & gelidis foui officioſa ſub antris,
Promiſique deum, & nullam ſenſura ſenectam
Corpora facturam. Sed dum Iouis ardua nunquam
Præteriiſſe licet iaculantis ab Ægide fulmen
Pectora, nec diuos cuiquam fraudaſſe beatos
Fas fuit: ille quidem valeat, ſi Iuppiter illum
Extimulans vrget ſpumoſa per æquora ponti,
Quæ ſine vite fluunt, prædulcis neſcia Bacchi,
Ire. Sed hunc mittam nuſquam per cærula Nerei:
Nec mihi ſunt ſocii, celeres nec remige puppes,
Quis illum læti mittam trans marmora ponti.
Mitior ipſa tamen, ſi qua fugienda, monebo
Contingat ſoſpes patriæ telluris arenas.
At nunc dimittas (ales Cyllenius inquit)
Et reuerere Iouis voces, iráſque caueto:

Ne

Ne quando indignans, motus tibi ſæuiat æſtu.
Sic ait, atque citis fugiens ſecat æthera pennis. Diſceſſus Mercurij.
Hinc ad magnanimũ Nymphe tendebat Vlyſsem,
Vt Iouis audiuit mentem, & demiſſa per auras
Nuncia: quem curuo reſidentem littore diua
Repperit, huic nunquam ſiccantur lumina fletu, Vlyſſis fletus apud Ogygiam inſulam.
Plurima gutta genas lacrymis humectat obortis.
Tranſigit heu dulces annos & flebilis æuum:
Dum luget reditus, heu ſuauis labitur ætas
Triſtitia. neque enim nympha iam forma placebat
Amplius æquorea. ſub noctem membra quiete
Laxabat diua, gelidis coniunctus in antris,
Inuitúſque hæret cupidæ confuſus amanti:
Cogitur amplecti nolens tamen ille volentem
Concubitus nympham. mox cum Pallantias exit
Perque diem, triſtis dura inter ſaxa dolores,
Littoribúſque mouet pelagi ſub pectore curuis,
Atque ſinus implet lacrymis, gemitúque ſedendo
Excruciat pectus, mœſtus curiſque remordet.
Aſpicit heu lacrymans pelagum, ſteriléſque liquores
Nereidum, humectat guttarum flumine vultus.
Quem ſic progrediens affatur diua Calypſo: Calypſo in Vlyſſem.
Ne mihi ne miſer hic adeò lugere dolore
Suſtineas fractus, ne ſic tibi triſtior ætas
Labatur, formæque tuæ vitientur honores.
En te dimittam tectis, opibúſque iuuabo
Prompta meis, nunc ergo trabes naualiáque alta
Aere ſeca, inde ratem latam molire, fabréque
Tum tabulata altè laterum ſublimia iunge,
Vt ſic ceruleum te portet amica per æquor.

Ipſa

Ipſa feram ad nauem victum,& ſtipabo carinæ
Dulcis aquæ latices,& vina rubentia Bacchi,
Qui tibi laſſatum pectus demulceat vndis.
Et frumenta dabo,quæ poſſint pellere diram
Puppe famem.quin & te ornabo veſtibus vltrò,
Surgentéſque auſtros,Zephyróſque in vota vocabo,
Qui te ſectetur poſt nauim ventus euntem,
A puppi ſurgens,patrias vt ſoſpes in oras
Labaris.ſi fata deûm non inuida curſus
Quique tenent altum ſpacioſi culmen Olympi
Cœlicolæ impedient,dederintque attingere portus
Dulichios,qui iudicióque & mente Calypſo
Exuperant.dixit:riguit mox dius Vlyſſes,
Multa mari paſſus,breuitérque ita voce profatur:

Vlyſſes nymphæ.

O dea,ſic aliud rurſus meditare Calypſo,
Quàm reditus,dum me liquidi tranſmittere Ponti
Immenſas vndas,ſalſóſque per æquora fluctus
Cum rate dura iubes,miſera,crudelè Calypſo,
Et graue,tam fragili pelagum trabe currere celſum.
Quem vix & celeres tranſirent gurgite naues,
Traijcerént que fretum vento Iouis æquore pulſæ,
Quin te etiam inuita nunquam , mihi crede Calypſo,
Ipſe ratem aſcendam:Stygiam niſi nympha paludem
Iuraris teſtata deos,ne damna per vndas
Perniciémque aliam mediteris gurgite Nerei.
Sic ait.at riſit placababilis ore Calypſo,
Accepitque manu,dextrámque amplexa tenebat:

Calypſo Vlyſſi.

Erras infœlix,quamuis ſis doctus,Vlyſſes:
Quale nefas iſtô precor ah nunc excidit ore?
Hæc ne audes fari?teſtor terrámque polúmque,

Et

Et qui cliuoſe ſe extendit latus Olympus,
Deſuper & Stygiæ. tibi iuro fluenta paludis
Ac Stygis vndoſos fluctus (quam turba deorum
Iurat, cum grauiter teſtatur maxima rerum
Numina) non vnquam læſuram puppis euntis
Vote vias, non vlla tibi me damna daturam.
Sed tibi conſulto quæcunque, capeſſere quondam
Non dubitem, ſimilis vel ſi mihi venerit vſus.
Et mihi mens æqua eſt, nec ferrea pectora geſto.
Nomen amicitiæ eſt etiam venerabile nymphis. “
Sum clemens animo leni, & miſereſco virorum,
Mitis, & affatu leuis, & patientior æqui.
Sic ait, & celeri greſſu ſubit antra Calyſo.
Ipſe legens ſequitur diuæ veſtigia preßa.
Speluncam nymphe dux & Cephalenius vnam
Deueniunt, hic mortalis, deáque illa: ſed alto
Ipſe throno ſedit, quo iam Cyllenius ales
Iuerat ablatus pennis. tum nympha Calypſo
Mortales epulas, pontúmque, & dulce Lyæum,
Qualia edunt homines, ponens, ſe ſede locauit
Aduerſa: famulæ ambroſiam nectárque deorum
Impoſuere. illi dapibus veſcuntur, honoras
Iniecere manus epulis. vbi preſſus edendi
Eſt amor hic antris nitidis, ſaturatáque menſa,
Oblectare ambo dulci ſua pectora potu.
Iamque exempta fames, iamq; eſt ſitis acta Lyæo.
Tum ſic orſa refert Atlantis ſacra Calypſo:
O Laërtiades clarum genus à Ioue ſummo,
Conſilijs ingens varijs, bellator Vlyſſes:
Quanquam prædulces patriæ telluris arenas
Ire

Calypſo nititur perſuadere Vlyſſé, vt apud ſe maneat.

Ire paras iterum, ſalue tamen (inquit) Vlyſſe,
Te licet Ogygys oris inuita remittam.
Si tamen illa tuis, quæ te aſpera fata per æquor
Fata manent, animis, & quos adijſſe labores
Te ſors dira iubet, pelagique intrare ruinas
Proſpiceres, equidem mecum noſtra antra teneres,
Et coleres hæc tecta ſimul, mecúmque maneres,
Spondet Vlyſſi immortalitatem. *Atque deus fieres, atque immortalis in æuum.*
Quanquam durus amor deſideriúmque videndi
Vxorem premit aſſiduo, quam ſemper amantem
Ipſe cupis, non eſt requies ſpaciúmque furoris,
Nec tamen ipſa minor formáque & corpore pulchro,
Ingenióque tua, quæcunque per Hellada coniunx
Laude pudicitiæ longe tibi claret Vlyſſes.
Nec fas mortales nymphas conferre deabus,
Nec vultu & membris nitidis, nec corpore culto
Hæc certare pares, formáque habitúque decoro
Mortales poterunt, contendere nempe deabus.
Glorior & vultus & formæ laude ſecunda.
Vlyſſes nymphæ. *O veneranda mihi dea (ſubijcit altus Vlyſſes)*
Conſilys oro ne ſæui, iráque reſurge.
Noui equidem ô nymphe, longe te Penelopea
Inferior ſpecie, & procero corpore & artus
Maieſtate illa pulchra, formáque decora,
Et decore inſigni, vultúque & vilior ore.
Hæc mortalis homo, tuque immortalis & æuo
Diua cares ſemper, nulliſque ſeneſcis ab annis.
Nec dubia iſtius formæ eſt victoria nymphe.
Attamen ipſe diem, qua ſim rediturus in oras
Incolumis patrias, opto quoque poſſe videre.

Atque

Atque domos Ithacæ,dulcéſque attingere portus.
Sin aliqnis rurſus,quiſquis tamen ille deorum,
Irruet inſanis per cærula nigra procellis,
Hæc etiam implebo,tolerans mea fata per æquor
Hæc etiam addatur noſtro fortuna labori,
Hæc ærumna malis accedet ſubdita priſcis.
Qui didici luctus,triſtéſque in pectore curas
Ferre diu patiens,multos adiiſſe labores
Vndis impulſus tot ponto voluere caſus,
Multa quoque & bello paſsus terráque maríque
Errani toties circa orbem puppibus actus.
Sic ait,& Titan aliis rediturus ab vndis
Mergitur,& tenebris venere crepuſcula noctis.
Illi in ſeceſsus viridantiáque antra regreſſi,
Inter ſe pariter ſuaui oblectantur amore,
Concubitúſque ſpecum mixti ſubiere per altam.
Vt ſe puniceis veniens Aurora quadrigis
Extulit,hic chlamydem tunicámque indutus Vlyſses,
Egreditur.Nymphe præſtanti corpora palla
Argentóque ampla tenui,quam Gratia n:uit:
Aurata Zona præcinxit ſplendida lumbos.
Deinde caput nitido flauum circumdata peplo,
Prodiit hinc Ithacum fortem miſſura per vndas.
Inque manus tradit fulgenti ex ære bipennem
Ancipitem,huic acies renitens vtrinque ſecabat.
Ingens illa fuit,faciendiſque apta carinis.
Pulcher erat capulus,oleáque inſignis ad vſus
Arbore præſtabat ceu facta manubria dextra
Adiicit idoneam ad cadenda arbuſta ſecurim,
Aeréque ſpendentem.preſſit veſtigia nymphe,

Vlyſſes patriam immortalitati præfert.

Ornatus Calypſus.

Rapta gradu celeri,& ſecum ducebat Vlyſsem,
Quà ſe curuabat ſupremis inſula ripis,
In ſyluas denſas,vbi longa cacumina frondes
Arboreas tendunt,nutritáque populus vndis.
Nigra comas,alnúſque ingens,abiéſque cacumen
In cœlum iaculans,iamq́; olim,ſicca virere
Atque capax æui,dudúmque exucca ſub auras
Deſierat,prædura fuit,ſic cana vetuſtas
Fecerat.hæc vſu melior curſura per vndas.
Arida nam leuior ſulcat velocius æquor.
Aſt vbi monſtrarat celſas iuxta æquora ſyluas,
Vlyſſes fabricatur ipſe ſibi raté. *Hinc abijt nymphe.nemorum nauale ſecabat*
Dulichius lignum,ſubitóque exegerat ære
Acris opus.longa bis denas arbore ſtrauit
Deijciens pinus altas aptáſque ſecuri
Perfecit poliens,ramóſque abſcindit inertes,
Artéque direxit,certámque extendit amuſsem.
Perforat hinc omnes terebris,quæ diua Calypſô
Attulerat nuper,terebratáque in ordine ligna
Inque vicem poſita adiungit,clauíſque ſub altum
Ille latus ſtrinxit,dura & compage ligauit,
Quàm latè faber ingenio cultóque labore
Ipſe pauimentum circa deſcribit,& arte
Inſignis nauis prudenter circinat acris,
Quæ merces pelago quondam portabit auaras.
Tam latam fecit manibus Laërtius heros
Ipſe ratem,& trabibus varijs tabulata per artem,
Aſseribúſque aptè longis atque abiete ſecta
Intexit circum:malúmque & cornua verſa
Antennas fecit,cursúmque per æquora longa

Rectu-

Rectarum quondam temonem iunxit, & illum
Vimineis arctè loris muniuit vtrinque,
Virgultiſque ligat, qui propugnacula fluctu, &
Tutamen foret. & denſas tunc inſuper addit
Materiæ ſyluas, frondéſque, atque arbore truncos
Ingerit, vſurus, ſi qua ruat vnda procellis.
Hinc tulit exportans ad carbaſa lintea nymphæ,
Ex his Dulichius reparauit vela carinæ.
Inde pedes addit, tenſóſque è naue rudentes.
Vectibus ipſe ratem ſacrum protraxit in æquor.
Iam quater auroræ radijs illuxerat orbi
Lux delata mari, cum iam vix cuncta peregit
Dulichius. Quinta fuerat miſſura Calypſo
Per Nerei fluctus Ithacum de littore luce Digreſſus Vlyſſis à Calypſo ex Ogygia inſula.
Ogygio, nymphe digreſſu mœſta ſupremo
Portat odoratas veſtes, vndæque liquore
Purgatas tunicas, vtrémque nigrante Lyæo
Impoſuit, magnúmque alium, qui plenus aquarum
Dulcis erat potus, dederant quem Naiades aruis.
Adijcit inde cibos pera, molléſque farinas,
Et quæ demulcent deſſa vitiatica corda,
Atque epulas varias, ventóſque in vela ſequaces:
Et lenes auras miſit, flatúſque ſecundos,
Dulichiúſque alacris tum tendit carbaſa ventis.
Ipſe gubernaclo reſidens regit æquore curſum, &
Arte ſecat pontum, nec dulcia lumina ſomno
Declinat vigilans, clauúmque affixus & hærens
Nuſquam amittebat, oculóſque ſub aſtra tenebat,
Pleiadas pluuias, & pigrum ſerò Booten
Caſurum ſpectat, clarámque Lycaonis Arcton,

Quam

Virg.lib.4. & 3.Aen. *Quam dixere vagos currus cognomine vates.*
Vertitur hæc circum, ſequitúrque Oriona celſum,
Inſidias meditans, ponti ſe tingere fluctu
Oceaníque vndis prohibetur, ſola Calypſo
Exors mergendi ſalſis ſe Tethyos arvis.
Iuſſerat hanc Ithaco nymphe retinere ſiniſtram,
Dum pelago curret, pontúmque ſecaret amarum.
Iamque bis octonas ſulcauerat æquora luces,
Alteráque acceſſit rubeis aurora quadrigis,
Nauigatio Vlyſſis in mari Mediterraneo. *Bisque nouem luces ſalſis nunc ierat vndis,*
Viſa aperire procul montes vmbroſáque pinu
Terra iuga, & Phæacum arces & littora celſa.
Quæ iam Dulichius tum proxima naue petebat,
Certatique mari incumbens velut æquore ſcutum
Voluitur. At veniens pelagi rex inclytus alti
Concutiens littus fluctu, terrámque tridenti
Æthiopum finibus procul hunc aſpexit aquoſis
Solymi. *Montibus è Solymis ſpeculans: cum carbaſa ventis*
Tenderet, & liquidum pontum ſulcaret Vlyſſes.
Cum ſic indignans flammato pectore ſecum,
Neptunus in Vlyſſem. *Cæſariémque mouens non mitia dicta profatur:*
Proh facinus, diuos iterum ſententia vertit,
Deque Ithaco rurſus conſultat turba deorum?
Dumque domos ſiccas Libyæ, littúſque rubentum
Æthiopum intraui, Phæacum littora naui
Hic propius venit, Parcæ ſtatuere laborum
Hic illi finem, continget hic æquore metam,
Effugiétque malum tandem, pelagíque ruinam!
Quæ manet hunc ponto: quanquam reor ipſe futurum,
Vt ſatis horificos per fluctus voluere caſus

Impel-

Impellatur aquis, agitetur & æquore nudus.
Sic ait, & toto collegit ab aere nubes
Turbauitque fretum, pontúmque euertit ab imo. Tempeſtatis deſcriptio, quam Virgilius imitatus eſt
Inde manu ſceptrum rapuit, quaſſátque tridenti,
Exciuitque omnes ſuper æquora lata procellas
Et molem vndarum, ſubitò maria omnia cœlo
Miſcuit, Æolijs paſſim freta mota procellis.
Tum varijs iactans diſiecerat æquora ventis,
Nubibus obtexit cæcis terrámque polúmque.
Inuoluere diem nymbi, nox humida cœlo
Præcipitat, denſis & inhorruit vnda tenebris. Virg. lib. 1.
Vnà Eurúſque Notúſque ruũt, Zephyruſq́; procellis 2. & 5. Aen.
Perflabat grauiter, Boreáſque ex æthere puro
Ortus, deuoluit vaſtos ad littora fluctus.
Tunc Laërtiadæ ſoluuntur frigore corda,
Genua labant, gemitu cum triſtis talia ſecum:
Me miſerum, quiſnam cáſus mihi ſurgit ab vndis?
Quæ ſors heu merſum pelago me raptat amaro? Vlyſſes ad ſeipſum.
Quàm vereor, nymphe ne dixerit omnia vera.
Namque mihi tales caſus luctúſque canebat,
Multa prius ſæuo paßurum denique ponto,
Et pelagi incurſus mœſtos, duróſque labores,
Quàm dulcis patriæ contingam littus arenis.
Nunc repeto hæc capiti portendere debita noſtro.
Qualibus heu tenebris, & cœlum nubibus atris
Iuppiter inuoluit, lacerant caua nubila venti,
Euertítque fretum, puppémque inſana procella
Incita vexat aquis. diuerſo turbine flatus,
Incubuere mari. minitatur funera pontus,
Præſentémque vndis intentant omnia mortem.

Exclamatio.

Mors mihi certa ſubit. O' térque quatérque beati,
Quîs ante ora ducum, Troiæ ſub mœnibus altis
Contigit oppetere. ô Danai, dum Pergama circum
Atridis geridis crudelia bella feroces,
O' vtinam tum, cum quaterent haſtilia denſa,
Ingererentque haſtas ferrata cuſpide Troes,
Teláque & æra duces, & pila minantia pilis,
Et ſuper extincto foret heu certamen Achille,
Obrutus Aeolys cecidiſſem fuſus in armis,
Et bello egregio ſubiiſſem fata caducus.
O vtinam Iliacis potuiſsem occumbere campis,
Tum mea pugnaces celebraſsent funera Graij,
Duxiſséntque decus, præclaráque facta Pelaſgi,
Manſuriſque diu donatus honoribus eſſem.
Nunc ſors atra iubet mortem ſubiiſſe per vndas,
Hocque mari pelago, prædámque errare per æquor.
Talia iactantem ſtridens à vertice lympha
Ipſum aduerſa ferit, cumulóque immanior vnda
Incita, viqúe ratem vertit. tum naue ſub æquor
Ille cadit pronus. liquidas proiecit in vndas
Temonem, mediúmque infregit gurgite malum,
Sæuior inſano veniens aquilone procella,
Ventorum impulſu variorum mota per vndas,
Vela procul deiecta ſinu, tabulatáque ponto
Procubuere ratis. ſubmerſum tempore longo
Detinuere vndæ. ſubito neque redditus imo
E' fundo potuit, validóque honore relabi
Impete compulſus pelagi. madidáque fluebat
Veſte grauis ponto, dederat quas dona Calypſo.
Serò igitur tandem labens exurgit ab vndis:

Vlyſſes vi tempeſtatis rate excutitur in mare

Illéque

Illéque iam ſalſos remouebat pectore fluctus,
Eructátque ſalum reſonans, quod crine fluebat,
Et capite exundans: quanquam iam fluctibus æger,
Non tamen ipſe ſui oblitus, conſurgit ab vndis.
Moxque ratem erectus deprendit in æquore nantem.
In mediáque ſedens vitauit fata carinæ,
Dum rapitur pelago, iam immanior vnda vehebat
Impoſitum rurſus fert impetus ipſe volantem
Per tumidos fluctus hinc illinc concitat æquor.
Ac veluti boreas ruit autumnalis in aruis,
Exagitans ſpinas ſiccas, campóſque per omnes
Flamine diſpergit, denſæ complexibus hærent
Inter ſe iunctæ diuerſæ per arua locóſque
Iactatæ toties: Sic per freta concita fluctu,
Per pelagúſque ratem huc illuc rapuere feroces
Ventorum flatus. Boreæ nunc imbrifer auſter
Cedit, vt ille prius rapiatur in æquora curſu.
Iamque Eurus Zephyro celeris, Zephyrúſq; ſequenti
Concedens Euro, diris impulſibus vrget.
Hunc forma inſignis Cadmeia viderat Ino,
Quondam mortalis fuerat, famáque decora
Laude pedum vicit cunctas, femorúmque Pelaſgas:
At nunc Nereidum celebratur honore dearum,
Leucotheáque, Argolidum non infima gloria ponti.
Dulichium errantem tumidum miſerata per æquor,
Lugentémque mari, corpus mentita volucris
Halcyonis, mergíve leuis, ſcrutantis arenas,
Et pelagus ſubitò liquida inter ſtagna volatu,
Emergens tabulas inſedit flebilis Ino,
Atque ratem preſſit ſublata è gurgite ponti.

Vlyſſes naufragus emergens vndis, iterum ratem deprenſam conſcendit.

Ino dea de improuiſo apparet Vlyſſi.

Tum ſic effatur: Quid te Neptunus in vndis
Infœlix adeò ventis portantibus æquor
Terribilis vexat, ſic indignatus arenis?
Atque eſt tam triſtis rerum fortuna tuarum,
Totq́ue tibi eueniunt clades diſcrimine tanto?
Nec tamen euertet pelago indignatus Vlyſſem:
Haud etenim inſano tibi regnat pectore virtus:
Verùm age, da ventis exutas ferre per vndas
Æquoreas veſtes, fractámque relinque carinam.
Ipſe natans manibus, iactes tua brachia ponto,
Et nando Scheriæ Phæacum allabere terræ.
Te illuc fata volunt tantos euadere caſus,
Vnde Ithacas venies ſoſpes delatus in oras.
Hæc tu ſacra tuo tradas ſub pectore pepla:
Ino Leucothea peplũ ſeu vittam tradit Vlyſſi ſub pectore ligandã, ne naufragus ſubmergatur
Nec patieris aquis quicquam, nec fata ſubibis.
At poſtquam adnaris terræ, manibúſque natando
Contigeris littus, tum peplum rurſus arenis,
E portúque procul ponti iaculare per vndas,
Ac ſoſpes ponto rurſus nudúſque recede.
Sic effata dedit peplum, rurſúſque per æquor
Mergitur vndoſum, mergo aſſimulata volucri,
Cæruleiſque ſinus vndis abſconditur alti.
Triſtia multa ſuo ſub pectore voluit Vlyßes:
Talia cum gemitu referens exclamat ab vndis:
Vlyſſes ſecum.
Hei mihi quàm metuo, quiſquis fuit ille deorum,
Ne fraudem texat, dum me deſcendere tuta
A rate cogit atrox. ſed non parêre monenti
Decreui, quoniam procul hinc ſuper æquora terram
Aſpicio infœlix, vbi certum dixit aſylum
Eſse mihi erepto. ſic ſtat ſententia mentis,

Quæ

Quæ potior viſa eſt, dum ſe naualia ligna
Compagéſque tenent, nec dum ſe naufraga puppis
Diſſoluit fluctu, durabo fortiter illa,
Et patiar luctus: fracta trabe denique nabo.
Vnda trabes quaſſas quum tempeſtate per æquor
Fregerit, vt nullum fuerit, medicamen in vndis,
Speſve ſalutis aqua, laſſabo brachia nando.
Talia dum verſans curarum fluctuat æſtu,
Atque animo voluit, vaſtos ſuper æquora fluctus
Concitat Ægæus medias Neptunus arenas
Excutiens pelagi ſublimi gurgite turbo
Irruit immanis, fluitantémque impulit ipſum.
Ceu cum fortè mouet cumulos prægrandis arenæ
Ventus, & excuſſæ ſparguntur littore ſicco
Huc illuc paſſim reſonat dum margo procellis:
Sic vis illa ratis diſiecerat æquora ligna,
Atque trabes longas. vnam tamen acer Vlyſſes
Conſcendit, deſultorius velut acris in aruis
Currit equus greſſu, qui palma certat honorem, Comparatio.
Qui vel ad Elei metas, & maxima campi
Deſudat ſpacia, aut qui agitantur voce Celetes.
Exuit hinc veſtes, dederat quas nympha Calypſo,
Inoúmque ligat nudo ſub pectore peplum,
In mare tum præceps cecidit trabe lapſus Vlyſſes,
Extenditque manus, & iactat brachia ponto.
Iamque innabat aquis, cum viderat æquoris illum
Rector arenoſi, qui terras gurgite quaſſat,
Cæſariémque mouens, ſic fudit ab ore loquelas:
Multa mari paſſus, ſic errans denique pontum Neptuni inclementia in Vlyſſem.
Sulcabis, donec contingas littora nando,

 Acce-

Accedáſque viros, quorum genus à Ioue ſummo
Eſt illuſtre: tamen vix ſic impunè inuabit
Hæc meminiſſe olim, & tanto diſcrimine rerum
Hæc lugere, tuis ſi qua narratibus hora
Venerit: his ſiquidem vix eripiere periclis.
Hic vbi læta deus perculſit pectora dictis,
Iungit equos curru genitor, ſpumantiáque addit
Frena feris, manibúſque omnes effundit habenas,
Contendens Ægas celebratas, inclyta fama
Tecta, domos pelagi reſonantis in æquore lato.
Interea Pallas ſummo Ioue nata peregit
Tempeſtiua vias, curſúſque auertit in vndis,
Ventorum Æolio frenans in carcere flatus,
Sedauitque illos, ſopiuitque æquoris æſtus.
Cum celerem exciuit boream, fluctúſque refregit,
Proſtrauitque æquor: donec Phæacibus vnda,
Quorum fama viget remis, admixtus Vlyſſes
Tangeret illuſtres oras, & littus arenæ,
Et fugeret nando fatum, nigráſque ſorores.
Hic binos adeò cæca caligine ſoles
Errabat, totidem nigro ſub gurgite noctes,
Præſentémque vndis intentant pectora mortem.
Vtque aurata comas roſeis aurora quadrigis
Aduexit ternam pulſo iam ſidere lucem,
Tum venti poſuere, quies tranquilla per æquor
Orta fuit, nubes ceſſerunt aere toto,
Tranquillitatem maris Pallas inducit. *Et cunctus pelagi cecidit fragor, omnia ventis*
Cum caruere ſuis fluitantia marmora Nerei.
Quantum acie poſſunt oculi ſeruare per vndas,
Proſpexit pelago terram littúſque propinquum,

Erectus

Erectus fluctu ſummo ſic læta parentis Comparatio.
Vita redit natis, ſubitò quem tabida membris
Ipſa lues edit, morbo conſumptus acuto
Ille iacet, diróſque gerit ſub corde dolores,
Tabe diu afflictus, triſtémque ad lumina mortem
Inuidus heu dæmon prætentat, & omnia terret:
Aſt illum tandem ſoluerunt tabe deorum
Turba lubens, geſtit proles genitore recepto.
Sic quoque dulce fuit terram ſyluáſque videre
Dulichio incolumi, propiúſque innare liquores.
Nabat aquis lætus, pedibúſque aſcendere littus
Ardet, & hoc pelago iactabat fortius vndas.
Iamque aberat ſpacio, quantum vox miſſa per auras
Auditur tenues, rupes clamore reſultat:
Cum gemitum ingentem pelagi, pulſatáque ſaxa,
Ac ſonitus ponti cæcis audiuit ab antris
Colliſos longè, ſpelæáque concaua rupe,
Et ſtrepitum fluctus, fractáſque ad littora voces.
Tum circum reſonat pelagus, lymphæque ſonoræ
Ima eructantur terræ crudeliter ora,
Vtque ad littus aquæ ſtrident, ſcopuliſque reſultant.
Obiectæ ſalſa ſpumant aſpergine cautes,
Omniáque inuoluunt circa, qua ſpuma pererrat:
Albeſcúntque ſinus, rorant aſpergine ſaxa.
Vnda furens circa rupes obmurmurat ingens,
Dum fugit ad terram, fractas ad littora voces
Collidit ſaxis, & duris æquoris antris,
Exultántque vada, atque æſtu miſcentur arenæ.
Interdum fluxus iactatáſque æquoris vndas
Erigit eructans, fundóque exæſtuat imo.

Vertiſſet tepidos accenſa incurrit amantis
Diua ſinus. At non longum lætata Tonantem
Pulchra Ceres latuit. ſubitò nam fulmine iacto
Iaſiona neci flagrantis miſerat ignis.
Me quoque vos ſæui ſic nunc odiſſe puellam
Calypſo & Vlyſſes. *Suſtinuiſtis, amor mihi quod coniunxit Vlyſsem,*
Quodque cubat mecum lento mortalis amore:
Egreſſum ratibus littus, quem ſola recepi,
Seruauique illum, deſertum margine ponti.
Iuppiter impulſam candenti fulmine puppim
Fregit, & in medio fluitantem marmore nauim.
Cæruleáſque virûm ſociorum merſa ſub vndis
Turba iacet: ſolum ſuſcepi littore Vlyſsem,
Quem ſic vnda maris valida tumefacta procella
Huc tulit, exceptum dapibus ſolata benignis
Accepi, & gelidis foui officioſa ſub antris,
Promiſique deum, & nullam ſenſura ſenectam
Corpora facturam. Sed dum Iouis ardua nunquam
Præteriiſſe licet iaculantis ab Ægide fulmen
Pectora, nec diuos cuiquam fraudaſſe beatos
Fas fuit: ille quidem valeat, ſi Iuppiter illum
Extimulans vrget ſpumoſa per æquora ponti,
Quæ ſine vite fluunt, prædulcis neſcia Bacchi,
Ire. Sed hunc mittam nuſquam per cærula Nereï:
Nec mihi ſunt ſocij, celeres nec remige puppes,
Quis illum lati mittam trans marmora ponti,
Mitior ipſa tamen, ſi qua fugienda, monebo
Contingat ſoſpes patriæ telluris arenas.
At nunc dimittas (ales Cyllenius inquit)
Et reuerere Iouis voces, iráſque caueto:

Ne

Ne quando indignans, motus tibi ſæuiat æſtu.
Sic ait, atque citis fugiens ſecat æthera pennis.
Hinc ad magnanimũ Nymphe tendebat Vlyſsem,
Vt Iouis audiuit mentem, & demiſsa per auras
Nuncia: quem curuo reſidentem littore diua
Repperit, huic nunquam ſiccantur lumina fletu,
Plurima gutta genas lacrymis humectat obortis.
Tranſigit heu dulces annos & flebilis æuum:
Dum luget reditus, heu ſuauis labitur ætas
Triſtitia. neque enim nymphæ iam forma placebat
Amplius æquoreæ. ſub noctem membra quiete
Laxabat diua, gelidis coniunctus in antris,
Inuitúſque hæret cupidæ confuſus amanti:
Cogitur amplecti nolens tamen ille volentem
Concubitus nympham. mox cum Pallantias exit
Perque diem, triſtis dura inter ſaxa dolores,
Littoribúſque mouet pelagi ſub pectore curuis,
Atque ſinus implet lacrymis, gemitúque ſedendo
Excruciat pectus, mœſtus curiſque remordet.
Aſpicit heu lacrymans pelagum, ſteriléſque liquores
Nereidum, humectat guttarum flumime vultus.
Quem ſic progrediens affatur diua Calypſo:
Ne mihi ne miſer hic adeò lugere dolore
Suſtineas fractus, ne ſic tibi triſtior ætas
Labatur, formæque tuæ vitientur honores.
En te dimittam tectis, opibúſque iuuabo
Prompta meis, nunc ergo trabes naualiáque alta
Aere ſeca, inde ratem latam molire, fabréque
Tum tabulata altè laterum ſublimia iunge,
Vt ſic cæruleum te portet amica per æquor.

Diſceſſus Mercurij.

Vlyſſis fletus apud Ogygiam inſulam.

Calypſo in Vlyſſem.

Ipſa

Ipſa feram ad nauem victum, & ſtipabo carinæ
Dulcis aquæ latices, & vina rubentia Bacchi,
Qui tibi laſſatum pectus demulceat undis.
Et frumenta dabo, quæ poſſint pellere diram
Puppe famem. quin & te ornabo veſtibus vltrò,
Surgentéſque auſtros, Zephyróſque in vota vocabo,
Qui te ſectetur poſt nauim ventus euntem,
A puppi ſurgens, patrias vt ſoſpes in oras
Labaris. ſi fata deûm non inuida curſus
Quique tenent altum ſpacioſi culmen Olympi
Cœlicolæ impedient, dederintque attingere portus
Dulichios, qui iudicióque & mente Calypſo
Exuperant. dixit: riguit mox dius Vlyſſes,
Multa mari paſſus, breuitérque ita voce profatur:
Vlyſſes nymphæ. *O dea, ſic aliud rurſus meditare Calypſo,*
Quàm reditus, dum me liquidi tranſmittere Ponti
Immenſas vndas, ſalſóſque per æquora fluctus
Cum rate dura iubes, miſera, crudelè Calypſo,
Et graue, tam fragili pelagum trabe currere celſum.
Quem vix & celeres tranſirent gurgite naues,
Traijcerénique fretum vento Iouis æquore pulſæ.
Quin te etiam inuita nunquam, mihi crede Calypſo,
Ipſe ratem aſcendam: Stygiam niſi nympha paludem
Iuraris teſtata deos, ne damna per vndas
Perniciémque aliam mediteris gurgite Nerei.
Sic ait. at riſit placababilis ore Calypſo,
Accepitque manu, dextrámque amplexa tenebat:
Calypſo Vlyſſi. *Erras infœlix, quamuis ſis doctus, Vlyſſes:*
Quale nefas iſto precor ah nunc excidit ore?
Hæc ne audes fari? teſtor terrámque polúmque,

Et qui cliuoſe ſe extendit latus Olympus,
Deſuper & Stygiæ. tibi iuro fluenta paludis
Ac Stygis vndoſos fluctus (quam turba deorum
Iurat, cum grauiter teſtatur maxima rerum
Numina) non vnquam læſuram puppis euntis
Vote vias, non vlla tibi me damna daturam.
Sed tibi conſulto quæcunque, capeſſere quondam
Non dubitem, ſimilis vel ſi mihi venerit vſus.
Et mihi mens æqua eſt, nec ferrea pectora geſto.
Nomen amicitiæ eſt etiam venerabile nymphis. "
Sum clemens animo leni, & miſereſco virorum,
Mitis, & affatu lenis, & patientior æqui.
Sic ait, & celeri greſſu ſubit antra Calyſô.
Ipſe legens ſequitur diuæ veſtigia preßa.
Speluncam nymphe dux & Cephalenius vnam
Deueniunt, hic mortalis, deáque illa: ſed alto
Ipſe throno ſedit, quo iam Cyllenius ales
Iuerat ablatus pennis. tum nympha Calypſô
Mortales epulas, pontúmque, & dulce Lyæum,
Qualia edunt homines, ponens, ſe ſede locauit
Aduerſa: famulæ ambroſiam nectárque deorum
Impoſuere. illi dapibus veſcuntur, honoras
Iniecere manus epulis. vbi preſſus edendi
Eſt amor hic antris nitidis, ſaturatáque menſa,
Oblectare ambo dulci ſua pectora potu.
Iamque exempta fames, iamq́; eſt ſitis acta Lyæo.
Tum ſic orſa refert Atlantis ſacra Calypſô:
O Laërtiades clarum genus à Ioue ſummo, Calypſô nititur perſuadere Vlyſſé, vt apud ſe maneat.
Conſilijs ingens varijs, bellator Vlyſſes:
Quanquam prædulces patriæ telluris arenas

Ire

Ire paras iterum, ſalue tamen (inquit) Vlyſſe,
Te licet Ogygis oris inuita remittam.
Si tamen illa tuis, quæ te aſpera fata per æquor
Fata manent, animis, & quos adiiſſe labores
Te ſors dira iubet, pelagique intrare ruinas
Proſpiceres, equidem mecum noſtra antra teneres,
Et coleres hæc tecta ſimul, mecúmque maneres,
Spondet Vlyſſi immortalitatem. *Atque deus fieres, atque immortalis in æuum.*
Quanquam durus amor deſideriúmque videndi
Vxorem premit aſſiduo, quam ſemper amantem
Ipſe cupis, non eſt requies ſpaciúmque furoris,
Nec tamen ipſa minor formáque & corpore pulchro,
Ingenióque tua, quæcunque per Hellada coniunx
Laude pudicitiæ longe tibi claret Vlyſſes.
Nec fas mortales nymphas conferre deabus,
Nec vultu & membris nitidis, nec corpore culto
Hæc certare pares, formáque habitúque decoro
Mortales poterunt, contendere nempe deabus.
Glorior & vultus & formæ laude ſecunda.
Vlyſſes nymphæ. *O veneranda mihi dea (ſubiicit altus Vlyſſes)*
Conſiliis oro ne ſæui, iráque reſurge.
Noui equidem ô nymphe, longe te Penelopea
Inferior ſpecie, & procero corpore & artus
Maieſtate illa pulchra, formáque decora,
Et decore inſigni, vultúque & vilior ore.
Hæc mortalis homo, tuque immortalis & æuo
Diua cares ſemper, nulliſque ſeneſcis ab annis.
Nec dubia iſtius formæ eſt victoria nymphe.
Attamen ipſe diem, qua ſim rediturus in oras
Incolumis patrias, opto quoque poſſe videre,

Atque domos Ithacæ, dulcéſque attingere portus.
Sin aliquis rurſus, quiſquis tamen ille deorum,
Irruet inſanis per cærula nigra procellis,
Hæc etiam implebo, tolerans mea fata per æquor
Hæc etiam addatur noſtro fortuna labori,
Hæc ærumna malis accedet ſubdita priſcis.
Qui didici luctus, triſtéſque in pectore curas
Ferre diu patiens, multos adijſſe labores
Vndis impulſus tot ponto voluere caſus,
Multa quoque & bello paſsus terráque marique
Errani toties circa orbem puppibus actus.
Sic ait, & Titan alijs rediturus ab vndis
Mergitur, & tenebris venere crepuſcula noctis.
Illi in ſeceſsus viridantiáque antra regreſſi,
Inter ſe pariter ſuaui oblectantur amore,
Concubitúſque ſpecum mixti ſubiere per altam.
Vt ſe puniceis veniens Aurora quadrigis
Extulit, hic chlamydem tunicámque indutus Vlyſses,
Egreditur. Nymphe præſtanti corpora palla
Argentóque ampla tenui, quam Gratia n:uit:
Aurata Zona præcinxit ſplendida lumbos.
Deinde caput nitido flauum circumdata peplo,
Prodijt hinc Ithacum fortem miſſura per vndas.
Inque manus tradit fulgenti ex ære bipennem
Ancipitem, huic acies renitens vtrinque ſecabat.
Ingens illa fuit, faciendíſque apta carinis.
Pulcher erat capulus, oleáque inſignis ad vſus
Arbore præſtabat ceu facta manubria dextræ
Adijcit idoneam ad cædenda arbuſta ſecurim,
Aeréque ſpendentem. preſſit veſtigia nymphe,

Vlyſſes patriam immortalitati præfert.

Ornatus Calypſus.

Rapta

Rapta gradu celeri,& ſecum ducebat Vlyſsem,
Quà ſe curuabat ſupremis inſula ripis,
In ſyluas denſas,vbi longa cacumina frondes
Arboreas tendunt,nutritáque populus vndis.
Nigra comas,alnúſque ingens,abieſque cacumen
In cœlum iaculans,iamq; olim,ſicca virere
Atque capax æui,dudúmque exucca ſub auras
Deſierat,prædura fuit,ſic cana vetuſtas
Fecerat.hæc vſu melior curſura per vndas.
Arida nam leuior ſulcat velocius æquor.
Aſt vbi monſtrarat celſas iuxta æquora ſyluas,
Vlyſſes fabricatur ipſe ſibi ratẽ. *Hinc abijt nymphe.nemorum nauale ſecabat*
Dulichius lignum,ſubitóque exegerat ære
Acris opus.longa bis denas arbore ſtrauit
Deijciens pinus altas aptáſque ſecuri
Perfecit poliens,ramóſque abſcindit inertes,
Artéque direxit,certámque extendit amuſsem.
Perforat hinc omnes terebris,quæ diua Calypſo
Attulerat nuper,terebratáque in ordine ligna
Inque vicem poſita adiungit,clauiſque ſub altum
Ille latus ſtrinxit,dura & compage ligauit,
Quàm latè faber ingenio cultóque labore
Ipſe pauimentum circa deſcribit,& arte
Inſignis nauis prudenter circinat acris,
Quæ merces pelago quondam portabit auaras.
Tam latam fecit manibus Laërtius heros
Ipſe ratem,& trabibus varijs tabulata per artem,
Aſſeribúſque aptè longis atque abiete ſecta
Intexit circum:malúmque & cornua verſa
Antennas fecit,curſúmque per æquora longa

Rectu-

Rectúrum quondam temonem iunxit, & illum
Vimineis arctè loris muniuit vtrinque,
Virgultiſque ligat, qui propugnacula fluctu, &
Tutamen foret. & denſas tunc inſuper addit
Materiæ ſyluas, frondéſque, atque arbore truncos
Ingerit, vſurus, ſi qua ruat vnda procellis.
Hinc tulit exportans ad carbaſa lintea nymphæ,
Ex his Dulichius reparauit vela carinæ.
Inde pedes addit, tenſóſque è naue rudentes.
Vectibus ipſe ratem ſacrum protraxit in æquor.
Iam quater auroræ radijs illuxerat orbi
Lux delata mari, cum iam vix cuncta peregit
Dulichius. Quinta fuerat miſſura Calypſo
Per Nerei fluctus Ithacum de littore luce
Ogygio, nymphe digreſſu mœſta ſupremo
Portat odoratas veſtes, vndæque liquore
Purgatas tunicas, vtrémque nigrante Lyæo
Impoſuit, magnúmque alium, qui plenus aquarum
Dulcis erat potus, dederant quem Naiades aruis.
Adijcit inde cibos pera, molléſque farinas,
Et quæ demulcent deſſa vitiatica corda,
Atque epulas varias, ventóſque in vela ſequaces:
Et lenes auras miſit, flatúſque ſecundos,
Dulichiúſque alacris tum tendit carbaſa ventis.
Ipſe gubernaclo reſidens regit æquore curſum, &
Arte ſecat pontum, nec dulcia lumina ſomno
Declinat vigilans, clauúmque affixus & hærens
Nuſquam amittebat, oculóſque ſub aſtra tenebat,
Pleiadas pluuias, & pigrum ſerò Booten
Caſurum ſpectat, clarámque Lycaonis Arcton,

Digreſſus Vlyſſis à Calypſo ex Ogygia inſula.

Quam

Virg.lib.4. & 3.Aen. *Quam dixere vagos currus cognomine vates.*
Vertitur hæc circum, ſequitúrque Oriona celſum,
Inſidias meditans, ponti ſe tingere fluctu
Oceanique vndis prohibetur, ſola Calypſo
Exors mergendi ſalſis ſe Tethyos arnis.
Iuſſerat hanc Ithaco nymphe retinere ſiniſtram,
Dum pelago currat, pontúmque ſecaret amarum.
Iamque bis octonas ſulcauerat æquora luces,
Alteráque acceſſit rubeis aurora quadrigis,
Nauigatio Vlyſſis in mari Mediterraneo. *Biſque nouem luces ſalſis nunc iuerat vndis,*
Viſa aperire procul montes vmbroſáque pinu
Terra iuga, & Phæacum arces & littora celſa.
Quæ iam Dulichius tum proxima naue petebat,
Certatique mari incumbens velut æquore ſcutum
Voluitur. At veniens pelagi rex inclytus alti
Concutiens littus fluctu, terrámque tridenti
Æthiopum ſinibus procul hunc aſpexit aquoſis
Solymi. *Montibus è Solymis ſpeculans: cum carbaſa ventis*
Tenderet, & liquidum pontum ſulcaret Vlyſſes.
Cum ſic indignans flammato pectore ſecum,
Neptunus in Vlyſſem. *Cæſariémque mouens non mitia dicta profatur:*
Proh facinus, diuos iterum ſententia vertit,
Deque Ithaco rurſus conſultat turba deorum?
Dumque domos ſiccas Libyæ, littúſque rubentum
Æthiopum intraui, Phæacum littora naui
Hic propius venit, Parca ſtatuere laborum
Hic illi finem, continget hic æquore metam,
Effugiétque malum tandem, pelagique ruinam?
Quæ manet hunc ponto: quanquam reor ipſe futurum,
Vt ſatis horificos per fluctus voluere caſus

Impel-

Impellatur aquis, agitetur & æquore nudus.
Sic ait, & toto collegit ab aere nubes
Turbauitque fretum, pontúmque euertit ab imo.
Inde manu ſceptrum rapuit, quaſſátque tridenti,
Exciuitque omnes ſuper æquora lata procellas
Et molem vndarum, ſubitò maria omnia cœlo
Miſcuit, Æolijs paſſim freta mota procellis.
Tum varijs iactans diſiecerat æquora ventis,
Nubibus obtexit cæcis terrámque polúmque.
Inuoluere diem nymbi, nox humida cœlo
Præcipitat, denſis & inhorruit vnda tenebris.
Vnà Eurúſque Notúſque ruũt, Zephyruſq́; procellis
Perflabat grauiter, Boreáſque ex æthere puro
Ortus, deuoluit vaſtos ad littora fluctus.
Tunc Laërtiadæ ſoluuntur frigore corda,
Genua labant, gemitu cum triſtis talia ſecum:
Me miſerum, quiſnam cáſus mihi ſurgit ab vndis?
Quæ ſors heu merſum pelago me raptat amaro?
Quàm vereor, nymphe ne dixerit omnia vera.
Namque mihi tales caſus luctúſque canebat,
Multa prius ſæuo paſſurum denique ponto,
Et pelagi incurſus mœſtos, duróſque labores,
Quàm dulcis patriæ contingam littus arenis.
Nunc repeto hæc capiti portendere debita noſtro.
Qualibus heu tenebris, & cœlum nubibus atris
Iuppiter inuoluit, lacerant caua nubila venti,
Euertítque fretum, puppémque inſana procella
Incita vexat aquis. diuerſô turbine flatus,
Incubuere mari. minitatur funera pontus,
Præſentémque vndis intentant omnia mortem.

Tempeſtatis deſcriptio, quam Virgilius imitatus eſt

Virg. lib. 1. 2. & 5. Aen.

Vlyſſes ad ſeipſum.

Exclamatio.

Mors mihi certa ſubit. O' térque quatérque beati,
Quîs ante ora ducum, Troiæ ſub mœnibus altis
Contigit oppetere. ô Danai, dum Pergama circum
Atridis geridis crudelia bella feroces,
O' vtinam tum, cum quaterent haſtilia denſa,
Ingereréntque haſtas ferrata cuſpide Troes,
Teláque & æra duces, & pila minantia pilis,
Et ſuper extincto foret heu certamen Achille,
Obrutus Aeolys cecidiſſem fuſus in armis,
Et bello egregio ſubiſſem fata caducus.
O vtinam Iliacis potuiſsem occumbere campis,
Tum mea pugnaces celebraſsent funera Graij,
Duxiſséntque decus, præclaráque facta Pelaſgi,
Manſuriſque diu donatus honoribus eſſem.
Nunc ſors atra iubet mortem ſubiſſe per vndas,
Hocque mari pelago, prædámque errare per æquor.
Talia iactantem ſtridens à vertice lympha
Ipſum aduerſa ferit, cumulóque immanior vnda

Vlyſſes vi tempeſtatis rate excutitur in mare

Incita, viq́ue ratem vertit. tum naue ſub æquor
Ille cadit pronus. liquidas proiecit in vndas
Temonem, mediúmque infregit gurgite malum,
Sæuior inſano veniens aquilone procella,
Ventorum impulſu variorum mota per vndas,
Vela procul deiecta ſinu, tabulatáque ponto
Procubuere ratis. ſubmerſum tempore longo
Detinuere vndæ. ſubito neque redditus imo
E' fundo potuit, validóque honore relabi
Impete compulſus pelagi. madidáque fluebat
Veſte grauis ponto, dederat quas dona Calypſo.
Serò igitur tandem labens exurgit ab vndis:

Illéque

Illéque iam ſalſos remouebat pectore fluctus,
Eructátque ſalum reſonans, quod crine fluebat,
Et capite exundans: quanquam iam fluctibus æger,
Non tamen ipſe ſui oblitus, conſurgit ab vndis.
Moxque ratem erectus deprendit in æquore nantem.
In mediáque ſedens vitauit fata carinæ,
Dum rapitur pelago, iam immanior vnda vehebat.
Impoſitum rurſus fert impetus ipſe volantem
Per tumidos fluctus hinc illinc concitat æquor.
Ac veluti boreas ruit autumnalis in aruis,
Exagitans ſpinas ſiccas, campóſque per omnes
Flamine diſpergit, denſæ complexibus hærent.
Inter ſe iunctæ diuerſa per arua locóſque
Iactatæ toties: Sic per freta concita fluctu,
Per pelagúſque ratem huc illuc rapuere feroces
Ventorum flatus. Boreæ nunc imbrifer auſter
Cedit, vt ille prius rapiatur in æquora curſu.
Iamque Eurus Zephyro celeris, Zephyrúſq; ſequenti
Concedens Euro, diris impulſibus vrget.
Hunc forma inſignis Cadmeia viderat Ino,
Quondam mortalis fuerat, famáque decora
Laude pedum vicit cunctas, femorúmque Pelaſgas:
At nunc Nereidum celebratur honore dearum,
Leucotheáque, Argolidum non infima gloria ponti.
Dulichium errantem tumidum miſerata per æquor,
Lugentémque mari, corpus mentita volucris
Halcyonis, mergíve leuis, ſcrutantis arenas,
Et pelagus ſubitò liquida inter ſtagna volatu,
Emergens tabulas inſedit flebilis Ino,
Atque ratem preſſit ſublata è gurgite ponti.

Vlyſſes naufragus emergens vndis, iterum ratem deprenſam conſcendit.

Ino dea de improuiſo apparet Vlyſſi.

Tum ſic effatur: Quid te Neptunus in vndis
Infœlix adeò ventis portantibus æquor
Terribilis vexat, ſic indignatus arenis?
Atque eſt tam triſtis rerum fortuna tuarum,
Totque tibi eueniunt clades diſcrimine tanto?
Nec tamen euertet pelago indignatus Vlyſſem:
Haud etenim inſano tibi regnat pectore virtus:
Verùm age, da ventis exutas ferre per vndas
Æquoreas veſtes, fractámque relinque carinam.
Ipſe natans manibus, iactes tua brachia ponto,
Et nando Scheriæ Phæacum allabere terræ.
Te illuc fata volunt tantos euadere caſus,
Vnde Ithacas venies ſoſpes delatus in oras.
Hæc tu ſacra tuo tradas ſub pectore pepla:
Nec patieris aquis quicquam, nec fata ſubibis.
At poſtquam adnaris terræ, manibúſque natando
Contigeris littus, tum peplum rurſus arenis,
E portúque procul ponti iaculare per vndas,
Ac ſoſpes ponto rurſus nudúſque recede.
Sic effata dedit peplum, rurſúſque per æquor
Mergitur vndoſum, mergo aſſimulata volucri,
Cæruleíſque ſinus vndis abſconditur alti.
Triſtia multa ſuo ſub pectore voluit Vlyſſes:
Talia cum gemitu referens exclamat ab vndis:
Hei mihi quàm metuo, quiſquis fuit ille deorum,
Ne fraudem texat, dum me deſcendere tuta
A rate cogit atrox. ſed non parêre monenti
Decreui, quoniam procul hinc ſuper æquora terram
Aſpicio infœlix, vbi certum dixit aſylum
Eſſe mihi erepto. ſic ſtat ſententia mentis,

[Margin: Ino Leucothea peplũ ſeu vittam tradit Vlyſſi ſub pectore ligandã, ne naufragus ſubmergatur]

[Margin: Vlyſſes ſecum.]

Quæ

Quæ potior viſa eſt.dum ſe nauالia ligna
Compagéſque tenent,nec dum ſe naufraga puppis
Diſsoluit fluctu,durabo fortiter illa,
Et patiar luctus:fracta trabe denique nabo.
Vnda trabes quaſſas quum tempeſtate per æquor
Fregerit,vt nullum fuerit,medicamen in vndis,
Spéſve ſalutis aqua,laſsabo brachia nando.
Talia dum verſans curarum fluctuat æſtu,
Atque animo voluit,vaſtos ſuper æquora fluctus
Concitat Ægæus medias Neptunus arenas
Excutiens pelagi ſublimi gurgite turbo
Irruit immanis,fluitantémque impulit ipſum.
Ceu cum fortè mouet cumulos prægrandis arenæ
Ventus,& excuſsæ ſparguntur littore ſicco
Huc illuc paſſim reſonat dum margo procellis:
Sic vis illa ratis diſiecerat æquora ligna,
Atque trabes longas.vnam tamen acer Vlyſses
Conſcendit,deſultorius velut acris in aruis
Currit equus greſſu,qui palmæ certat honorem, Comparatio.
Qui vel ad Elei metas,& maxima campi
Deſudat ſpacia,aut qui agitantur voce Celetes.
Exuit hinc veſtes,dederat quas nympha Calypſo,
Inoúmque ligat nudo ſub pectore peplum,
In mare tum præceps cecidit trabe lapſus Vlyſſes,
Extenditque manus,& iactat brachia ponto.
Iamque innabat aquis,cum viderat æquoris illum
Rector arenoſi,qui terras gurgite quaſſat,
Cæſariémque mouens,ſic fudit ab ore loquelas:
Multa mari paſſus,ſic errans denique pontum Neptuni inclementia in Vlyſſem.
Sulcabis,donec contingas littora nando,

 Acce-

Accedáſque viros, quorum genus à Ioue ſummo
Eſt illuſtre: tamen vix ſic impunè iuuabit
Hæc meminiſſe olim, & tanto diſcrimine rerum
Hæc lugere, tuis ſi qua narratibus hora
Venerit: his ſiquidem vix eripiere periclis.
Hic vbi læta deus perculſit pectora dictis,
Iungit equos curru genitor, ſpumantiáque addit
Frena feris, manibúſque omnes effundit habenas,
Contendens Ægas celebratas, inclyta fama
Tecta, domos pelagi reſonantis in æquore lato.
Interea Pallas ſummo Ioue nata peregit
Tempeſtiua vias, curſúſque auertit in vndis,
Ventorum Æolio frenans in carcere flatus,
Sedauitque illos, ſopiuítque æquoris æſtus.
Cum celerem exciuit boream, fluctúſque refregit,
Proſtrauitque æquor: donec Phæacibus vnda,
Quorum fama viget remis, admixtus Vlyſſes
Tangeret illuſtres oras, & littus arenæ,
Et fugeret nando fatum, nigráſque ſorores.
Hic binos adeò cæca caligine ſoles
Errabat, totidem nigro ſub gurgite noctes,
Præſentémque vndis intentant pectora mortem.
Vtque aurata comas roſeis aurora quadrigis
Aduexit ternam pulſo iam ſidere lucem,
Tum venti poſuere, quies tranquilla per æquor
Orta fuit, nubes ceſſerunt aere toto,
Tranquillitatem maris Pallas inducit. *Et cunctus pelagi cecidit fragor, omnia ventis*
Cum caruere ſuis fluitantia marmora Nerei.
Quantum acie poſſunt oculi ſeruare per vndas,
Proſpexit pelago terram littúſque propinquum,

Erectus fluctu ſummo ſic læta parentis Comparatio.
Vita redit natis, ſubitò quem tabida membris
Ipſa lues edit, morbo conſumptus acuto
Ille iacet, diróſque gerit ſub corde dolores,
Tabe diu afflictus, triſtémque ad lumina mortem
Inuidus heu dæmon prætentat, & omnia terret:
Aſt illum tandem ſoluerunt tabe deorum
Turba lubens, geſtit proles genitore recepto.
Sic quoque dulce fuit terram ſyluáſque videre
Dulichio incolumi, propiúſque innare liquores.
Nabat aquis lætus, pedibúſque aſcendere littus
Ardet, & hoc pelago iactabat fortius vndas.
Iamque aberat ſpacio, quantum vox miſſa per auras
Auditur tenues, rupes clamore reſultat:
Cum gemitum ingentem pelagi, pulſatáque ſaxa,
Ac ſonitus ponti cæcis audiuit ab antris
Colliſos longè, ſpeleáque concaua rupe,
Et ſtrepitum fluctus, fractáſque ad littora voces.
Tum circum reſonat pelagus, lymphæque ſonoræ
Ima eructantur terræ crudeliter ora,
Vtque ad littus aquæ ſtrident, ſcopuliſque reſultant.
Obiectæ ſalſa ſpumant aſpergine cautes,
Omniáque inuoluunt circa, qua ſpuma pererrat:
Albeſcúnque ſinus, rorant aſpergine ſaxa.
Vnda furens circa rupes obmurmurat ingens,
Dum fugit ad terram, fractas ad littora voces
Collidit ſaxis, & duris æquoris antris,
Exultántque vada, atque æſtu miſcentur arenæ.
Interdum fluxus iactatáſque æquoris vndas
Erigit eructans, fundóque exæſtuat imo.

Non vlli hic portus, ſtatio non vlla carinis.
Non loca clauſa maris, & quæ curuantur in arcus
Obiectu laterum, quibus hic frangatur ab alto,
Inque ſinus omnis ſcindat ſeſe vnda reductos,
Clauſuræ, aut aditus vſquam cernuntur arenis,
Prærupta ripa proiectáque littora ponti,
Et ſcopuli ingentes vndis & concaua ſaxa
Ad pelagus reſonant circum, ſonitúmque dedere.
Hic tunc Dulichio ſoluuntur frigore corda,
Genua labant illi, gemitúmque ex pectore magno
Edidit, & tenues triſtis ſic fatur in auras:

Vlyſſes ſecum.

Hei mihi, quòd latam conceſſit cernere terram,
Atque inſperatum littus, fugientiáque arua,
Iuppiter: has vndas, traiecique per æquora nando,
Dum non egreſſus feſſo patet vllus ab alto.
Namque extra rupes, ſcopulúſque exurgit acutus,
Impulſæq; fremunt vndæ, fluctúſque recurrunt
Erecti circa ſcopulos & concaua ſaxa,
Liſſáque petra altè circundat littora curua,
Æſtuat & pontus ſpuma, pelagúſque profundus.
Nec datur hic vſquam pedibus conſiſtere binis,
Et vitare malum: metuo ne fortè rapaces
Me deſcendentem fluctus ad concaua ſaxa
Proijciant, ſeróque mihi per ſaxa receptus
Effugio detur. Sin vltrà adnare per æquor
Impetus hinc fuerit, rupéſque relinquere duras,
Sicubi littus aquiſque aſperſas margine cautes
Æquoris incuruum ſtantes loca preſſa receptu,
Gurgitis & portus deprendero fluctibus actus:
Tum vereor, ne quæ rurſus commota procella

Me gemitu rapiat piſcoſa per æquora ponti:
Nè ve in me pelagi rex huc immania cæte
Qualia multa mari circumdedit Amphitrite,
Et ponto nutrit, conſurgens excitet vndis.
Haud equidem ignarus quàm ſit Neptunus acerbis
Indignatus aquis. Dum talia verſat Vlyſſes
Pectore, iam denſo cumulo præruptus aquæ mons,
Vnda ferens illum ſcopuloſa in littora raptum
Impulit, hæc circum ſaxúmque atque aſpera rupes.
Æſtuat hic pelagus fluctu: tum denique tota
Illi membra cutis paſſim lacerata fuiſſet,
Oſſáque ſaxoſas inter colliſa procellas,
Ni Pallas illi mentem mouiſset, vt altam
Prenderet iniectus rupem, manibúſque renitens
Hæreret gemitu, dum ſæuius vnda tumeſcens
Prætereat, ventóque iterum petat acta profundum.
Vix tamen hanc fugit, ſubitò cum mota relabens
Lympha maris repulit, pelagóque immerſit ab alto
Deiectum ſaxo procul hinc in gurgitis vndas.
Ceu polypus, thalamo tenues cum prodit in vndas,
Cui pedibus denſi paſſim coxíſque lapilli
Hærent innixi: Sic vndique pellis Vlyſſi,
Tota manus circum lacerata eſt, ſaxa tenenti,
Submersúmque imo rapidus tegit æquore vortex.
Tum præter fatum miſer hic perijsſet Vlyſses,
Auxilio tutus niſi Palladis ille fuiſset.
Vndis emerſus, quas littus abegit ad altum
Impetus æquoreus, adnabat fluctibus oræ
Tellurem ſpectans, ſi quod ſeu littus aquarum,
Seu portus faciles ponti, depreſsáque fluctu

Vlyſſes in ſaxa natando defertur vndis.

Vlyſſem, cum aſcendiſſet ſcopulum, in mare procul fluctus reiecit.

Comparatio.

Inue-

Inueniat loca ſulcando. mox hoſtia clari
Calliroi venit fluuij:cui rurſus amœnas
Agmine ducit aquas,& pulchro gurgite currit.
Viſus erat tacitis locus hic aptiſſimus vndis:
Planus erat ripa circum,ſaxiſque politis,
Quadratúſque lapis decorauerat hoſtia læta.
Hic & ab acceſſu ventornm immotus,& auras
Spernere tutus erat,quem nouerat ore fluentem.

Vlyſſes Calliroo fl.

Inde preces Ithacus toto de littore fudit:
Accipe rex,quicunque es ait:tibi naufragus adſum
Et ſupplex votis,fluidis optabilis vndis.
Ex pelago euaſi manibus,ſine puppe,natando,
Effugíque minas Neptuni innabilis vnda.
Nempe deis ſemper fertur venerabilis ille,
Qui vos cunque errans adijt,ceu naufragus ipſe
Ad te iam veni ſupplex,tua mitia tango
Genua,preces fundens,tot iam diſcrimina paſſus.
Corniger Argolidum fluuius regnator aquarum,
En tibi ſum ſupplex,precor ô miſerere precantis.

Ad naufragi Vlyſſis preces Callirous fluxus ſiſtit.

Ille citò motus,tenuit ſua flumina curſu,
Atque citas ſpumas:placidáque ita ſubſtitit vnda
Mitis,vt in morem ſtagni,tacitæque paludis
Sterneret æquor aquis,nanti vt luctamen abeßet.
Lenijt & fluctus,tranquilláque flumina fecit:
Seruauítque illum placido iam mollior alueo
Ad ripas fluidas extrema fluminis ora.
Aſt ille hic genua amplexus,genibúſque volutus,
Et manibus flexis curuarat corpora ripa:
Namque animus domitus longo fuit æquore celſus.
Quin etiam totum tumuit ſibi corpus ab vndis.

Ore maris fluctus,& ſalſæ naribus vndæ
Effluere,exanguis iacuit ſine voce,diúque
Semianimis tacuit,confixus corda dolore,
Et languore artus preſſus.ſed denique rurſus
Ad ſeſe rediјt,rediere in pectora vires
Collecta atque animæ ſe erexit ſpiritus.inde
Exurgens,diuæ peplum de pectore ſoluit,
Et ſalſo iactum tranſmiſit flumine Nymphæ,
Ingens quem retro gurges referebat in æquor
Adductúmque maris curſu dea læta recepit,
In medio apparens Ino Cadmeia liquore.
Digreſſus fluuio,quà canna paluſtris in auras
Creſcebat,viridi ſeſe proiecit in herba,
Inter iuncorum ſtipulas,dans oſcula terræ,
Cum gemitu ſecum magno de pectore vocem
Rupit:Io miſer,heu quæ nam patienda per vndas
Vſque mihi? An terra ſors eſt grauiore ferenda
Fatorum ſerie,nimium me dura fatigant.
Si fluuij ripis ſtratus ſeruabo ſilentem
Hic mœſtus noctem,vereor,ne frigora lenta,
Quæ matutino deſcendunt aere mane,
Et gelidi rores laſsatum pectus ab vndis
Conficiant penitus,ſurgunt ex flumine venti
Ac ſpirant auræ gelidæ,cum manè quadrigas
Nondum aurora ſuas tulit,aſt efferre moratur.
Sin nemorum denſas vmbroſa cacumina ſyluas,
Decliuíque iugo valles ingreſſus opacas,
Cliuoſúmque petam montem,viridíque iacebo
Fronde ſuper recubans,& denſis corpore ſomnos
Suſtineo ramis,dulcíque ſopore ſolutus,

Vlyſſes in ripa ſemianimis iacet.

Vlyſſes ſecum, vbi pernoctare velit,deliberat.

Si

Si rigor & frigus forſan mea membra remittant.
Heu ſolus molli declino lumina ſomno:
Hei mihi tum metuo, ne fiam præda ferarum,
Neue lupis lacerer, ſyluáſque rapina per altas
Diſtrahar. aſt tandem potior ſententia viſa eſt
Sic alternanti: nemorum condenſa petiuit,
Et ſyluas celſas, quas iuxta flumina vidit,
Atque vndas propius, qua ſeſe illuſtrior ora
Pandit, & ad lucos campos exponit apertos.
Hic ſubijt frondes, bináque ex arbore iunctos
Inter ſe frutices: ſimul vtraque fixa propinquo
Creuerat ipſa loco, ſpatia intermiſſa patebant
Exigua at denſæ iungebant brachia frondes,
Aſt olea altera erat, oleaſter & altera ſyluis
Arbor erat, nunquàm ventorum flatus & auræ
Humida vis boreæ gelidi penetrauit, & ardens
Vlyſſes aceruo foliorũ inter arborũ frondes in ſylua per noctẽ ſeſe inuoluit. *Haud vnquam Phaeton radios iaculatus iniquos*
Huc egit flammas: pluuijs non imber aquoſis
Tranſiit, vſque adeò denſæ iunxere cubile
Inter ſe frondes natæ. quas intrat Vlyſſes,
His mollem manibus lectum, cumulátque cubile
Latius. hic etenim foliorum effuſio tanta
Arbore lapſa fuit, congeſtáque frondis aceruis,
Quanta vel hybernis niuibus, cum frigida campos
Vrget hyems paſſim, glaciéſque horreſcit in agris
Seu tres ſiue duos folijs defendat agreſtes.
Ergo alacris medijs iacet ærumnoſus Vlyſſes.
Extructóſque thoros obtentu frondis inumbrat,
Et folia affudit cumulo proiectus in alto.
Comparatio. *Sic vbi in extremis titio bene conditur aruis*

Inter

Inter denſatos cineres, vt ſemina flammæ
In gremio ſeruet ſplendens vbi nulla virorum
Turba tenet campos circum, vicináque iuxtà
Incolitur ſedes nuſquam, ſi fortè requirat
Vſus, ne flammámque ignémque aliunde petitum
Incendat mœſtus: folijs ſic ſeptus Vlyſſes
Fronde ſuper viridi recubat, tectúſque ſopore
Membra rigat laſſus, fudítque in lumina ſomnos, Pallas ſomnum immittit Vlyſſi.
Atque oculos clauſit lacrymis: dulcíque quiete
Corda leuans Ithaco molliuit prona labores
Exhauſtos pelago, & cladem, Tritonia Pallas.

ARGVMENTVM LIB. VI.

Aſtitit in ſomnis natæ Tritonia regis
Nauſicaæ Alcinoi, veſtéſque ad flumina ferre
Iuſſit, vt in fluidis lotæ purgentur aquarum
Curſibus, & tædas hymenæáque feſta propinqua
Eſſe ſibi hortatur ſubitò, thalamóſque iugales
Iuſſa facit virgo. dum ludit littore nymphis,
Exercétque pilæ iactus: excitus Vlyſſes
E ſomno, voces ſtrepitúmque audiuit in aruis.
Alcinoíque rogat natam. dedit illa petenti
Veſtes atque cibos. iuſsítque ad mœnia greſſus
Ferre, procul campis, veſtigia tarda ſequentem.

Aruis virgo ducem Scherijs excepit Vlyſſem.

CARPEBAT ſomnos folijs ſopitus Vlyſſes — Phæacum origo.
Æger, & exhauſto deſeſſus membra labore.
Cum iam Phæacum gentémque vrbémque petiſset
Tritonis Pallas, Scherios ingreſſa penates,
Qui quondam latas ſedes, Hypereiáque arua, — Phæaces ex Hyperia Siciliæ in Scheriam delati.
Et prope Cyclopes tenuerant rura ſuperbos:
A quibus vt bello vexati, triſtia damna
Suſtinuere armis: nam longè viribus illi
Anteibant. igitur clarus virtute receſſit
Nauſithous ſurgens, duxítque per æquora gentem, — Nauſithous
Conſedit Scherijs tandem rex exul in oris.
Hic procul errando profuga cum coniuge portus
Attigit, & terram procul à mortalibus vnam,
Seiunctam pelago qui fama & laude vireſcunt.
Aruis excoluit, & candida mœnia fecit:
Eduxitque vrbes, muros & tecta domorum
Ornauit, circum ſedéſque extruxit in auras,
Templa quoque eximia & fecit delubra deorum, — Hyperea Phęacia dicta, & cheria, mox Corcyra, hodie Corphuna.
Sortitúrque agros circum, Phæaciáque arua.
At cum Nauſithoo ſecuiſsent ſtamina Parcæ,
Illéque Plutonis periſſet merſus arenas,
Et Phlegethonteas vndas, Acherontia regna,
Iam domitus fatis: ſucceſſit regia proles,

Alcinous,

Alcinous, regno diis immortalibus æquus,
Conſilio, & cunctas celebri virtute per oras,
Imperat ille viris clarus, ſceptróque potitus.
Illius acceſſit ſedem Tritonia pallas,
Vt reditus forti tandem ſuccedat Vlyſſi.
Ingreditur thalamum Pallas, mirantia tecta
Artificis decus eximium hic, operúmque labores,
Hic vbi virgo cubans laxabat membra ſopore
Nauſicaa, Alcinoi regis chariſſima proles, Nauſicaa.
Ingenio & forma non conceſſura deabus.
Multæ illam fruſtra præclara per oppida matres
Optauere nurum, petierunt ſæpe Pelaſgi.
Quam iuxta bina candentes ora puellæ:
Eximiam his ſpeciem dederat quoque gratia formæ,
Dixiſſes Charites illo recubare cubili.
Has non ſpreuiſſet Cypris, non ipſa Thalia.
Hinc atque hinc nitido thalamo claudebat vtrinque
Nympha latus. clari radiabant limine poſtes,
Aurataque fores. formam mentita puellæ,
Quæ Nauſicleto quondam generata Dymante
Nauſicaa teneris iam pubeſcebat ab annis,
Aequaliſque æuo, fuerat gratiſſima virgo.
Irruit rd celſum Pallas ingreſſa cubile,
Non ſecus ac tenuis vento perlabitur aura.
Tum ſic affando ſupra caput aſtitit illi:
Sic neglecta iaces, ſic nullo veſtis honore? Pallas hortatur Nauſicaam ad lauandas veſtes futurarum nuptiarum.
Cur adeò incultam genitrix te fudit acerba,
Non vlla cura, quanquam matura iuuentus,
Nauſicaa indueris veſtes, quas vſque decoras,
Mirandique operis claras maleſana reſeruas.

Et

Et tibi iam ſordent tunicæ, florentior ætas
Præteriti ignauam. tibi nunc connubia tædis
Iuſtant virgo tibi, & teneros Hymenæus amores
Aduocat, vtque inter venias induta puellas
Circa humeros, opus eſt veſtes tunicáſque decoras,
Atque alias etiam, quas dones murmura tædæ,
Qui te deducent facibus, lætóque hymenæo.
Laus coniugij. *Nam bona ſectatur ſemper connubia fama,*
Queis ſibi mortales laudem peperere iugalem.
Hinc pater & mater faciunt ſibi gaudia mentis,
Exultántque ſuæ thalamis lætíſque hymenæis
Virginis. vt roſeis veniens aurora quadrigis
Rediderit lucem terris, hinc ire lauatum
Hortor, & ipſa adero, paritérque lauacra iuuabo,
Teque ſequar, faciliſque dabo tibi meque fruendam,
Donec & officijs fungaris ſedula ripa.
Nam neque virgo diu fueris. te clara iuuentus,
Et proceres inter Phæaces vndique gentes,
Et qui præcipuè magno virtutis amore
Sublimes, poſcunt, connubia veſtra procorum
Turba petit ſtudijs, pubeſcis ſidere virgo.
Eſt tibi namque genus, eſt regia gentis origo;
Tu quoque ſpes generis, tu Graia per oppida fama.
Ergo hortare patrem, tibi mulas iungere curru,
Vt primùm radijs aurora albeſcere cœpit.
Tuque virum tunicas imas ac mollia pepla
Straguláque & veſtes, & lintea picta figuris,
Lodicéſque feras pulchras. ſic curribus ipſa
Pulchrius hinc veheris, quam longa per arua puellis
Iueris hinc pedibus. Nam longius vrbe lauacra

Hinc

Hinc diſtant, procul hinc patrijs & aquaria campis.
Sic effata, auras, celſúmque petiuit Olympum,
Hic vbi diuorum ſedes æternáque regna, Cœli octaui natura.
Infractæque domus firmiſſima tecta polorum,
Quæ neque ventorum flatus quatit æthere puro,
Et nunquam pluuijs, nullóque rigantur ab imbre:
Sithoniæque niues nunquam fulgentia tangunt Sedes deorum qualis.
Culmina diuorum. ſemper ſine nubibus illic
Aethra coruſcat agens radios, circumuolat altè
Lucis amœna dies, quæ ſemper neſcia noctis
Vſque nitet cœlo fulgens, ſplendórque reſultat
Candidior paſſim. fœlicia numina cœli
Has habitant ſedes, hæc tecta beata frequentant.
Largior hic æther, hic lumine veſtit Olympum
Albenti candor. deſpectant ſidera diui,
Sub pedibúſque vident ſolémque, & currere lunam,
Erronéſque vagos. Quò ſe Tritonia Pallas
Contulit, vt nympham mouit. Mox altera lucem
Aurora extulerat, croceo velamine fulgens,
Auratóque throno reſidens inuecta rubebat,
Nauſicaámque thoris nitidam ſimul euocat orta.
E' ſtratis ſurgens miratur ſomnia virgo,
Perque domos iuit celerans veſtigia planta,
Pulchra caput fulgens, molli circundata peplo,
Narratura patri, ſomnóque ea viſa parenti:
Vt peteret currus, muláſque ad plauſtra iugales.
Repperit hos intus virgo, matrémque ſedentem, &
Iuxta ignem famulis torquentem pollice fuſos,
Purpureáſque colo lanas, & carpere penſa
Hortantem nymphas, genitoríque obuia virgo

Occurit: namque ille foras comitante caterua
Heroum ac procerum lætus properabat, iturus
Concilij ad ſedes, quò iam Phæaces adire
Hortantur celebres magnis de rebus agentes.
Huic propè ſuccedens genitori nata profatur:
Nauſicaa patrē currum poſcit. *O' mihi chare pater, precor altam iungere rhedā*
Hic iubeas famulis, mulis, currúmque rotundum,
Vt lotura veham precioſam ad flumina veſtem,
Quæ iam ſordeſcit. Nam te dum conſulis vrbi,
Mixtus principibus, lautas vt corpora veſtes
Te decet, ipſe geras. nati ſunt ordine quinque
Filij Alcinoi. *Præſtantes, quorum bini connubia nuptis*
Iunxerunt, terni iuuenes ſub cœlibe vita
Pubeſcunt, teneris annis æuóque vireſcunt,
Qui puras ſemper veſtes, tunicáſque repoſcunt
Iam lautas nuper, petituri nempe choreas
Atque choros faciles, omnis hæc cura recumbit
In tibi dilectam natam. nam voce maritæ
Leges, & viridi connubia prima iuuenta,
Florentéſque faces thalami prædicere patri
Erubuit virgo: quanquam præſenſerat ille.
Alcinous filiæ. *Tum reſponſa dedit natæ: Chariſſima proles,*
Haud equidem inuideo mulos, currúſque iugales,
Siue aliud quodcunque petis: vade inclyta nata:
Edicam ſiquidem famulis tibi iungere currum
Excelſum mulis ſubitò, rhedámque rotundam,
Quæ prætenta altis lignis grauido extat vtrinque
Apta oneri. dicens, ſeruis vnà imperat. illi
Imperio parent, currúſque educere certant,
Atque rotas aptant agiles, agitatáque ducunt

Eſſeda

Eſſeda: tunc altas curru ſubmittere mulas
Feſtinat: thalamis exportant lyntea nymphæ,
Ac nitidas veſtes ponunt velamina curru
Ornato. mater tum ſcrinia plena ciborum,
Qui vires reparant ſcſſas, obſonia flammis
Torreſcenda dedit: mox vtrem læta caprinum
Impletum baccho: conſcendit virgo curulem.
Quin oleum aurato ſtillans dedit illa puellæ,
Vdum vaſe ſuæ, quo membra perungeret ipſa
Virgo, inter teneras campo bene lota puellas.
Iamque flagella rapit, nitidáſque immittit habenas
Exagitans mulas, atque inſtat verbere torto.
Fitque rotis ſtridor, reſonant & plauſtra per arua.
Iamque humiles, iamque elatæ ſublime videntur,
Extenſæque iugis properant, & curſibus acres
Corripuere viam, volat hinc vi feruidus axis.
Aſſiduò currunt, veſtémque & læta ferentes
Pondera, Nauſicaam nymphen, aliáſque puellas:
Donec & vndarum curſus, fluuióſque virentes,
Et littus tetigere rotis, & amœna fluenta,
Hic vbi erant campo ſemper loca iuncta lauacris
Continuis vrbis Scheriæ. hic immanis aquarum
Fluctus erat, pulchris exibat & alueus vndis,
Quîs ſatis abluerent ſordes. ſoluêre iugales
A curru mulas nymphæ: tum flumina iuxta
Illas egerunt, labentia vortice crebro
Ad virides ripas, vt ſuauia gramina campis
Tonderent pariter: aliæ tum demere veſtes,
Atque inferre manu ſubitò nigrantibus vndis,
Calcatáſque atris foueis ſtipare puellæ

Nauſicaa & miniſtræ virgines extra vrbem ad mare ſimul lineas veſtes lauant.

 Certa-

Certatim properant, nixæque lauare ſub vndis
Deſudant ſtudio. poſtquam verò vndique ſordes
Purgarunt vnda fluida: dehinc ordine veſtes
Extendunt nitidas, hic circum littora ponti,
Quà pelagus ſcopulos & petras abluit vndis,
Vſque ad terrenum, ripáque impulſus arenas.
Deinde lauant corpus nudæ ſub margine nymphæ,
Membráque tunc omnes oleo labente perungunt.
Mox ſumunt epulas curua prope flumina ripa.
Interea expectant, dum pura littore veſtes
Siccantur radijs Phœbi, ſplendoréque ſudo.
Vt verò famulæ, necnon & regia virgo
Oblectare animum dapibus, tum ludere certant
Arte pilæ, & vittas rapiunt ac ſerta puellæ,
Proijciúntque in humum: quas inter regia proles
Candentes humeros ſplendens formoſa canebat.
Qualis Deliacis Diana ingreſſa ſagittis
Per iuga Taygeti longiſſima, ſiue Erymanthi,
Delectatur apros volucres, ſeu cernere ceruos,
Quà pariter ludunt nymphæ Iouis aurea proles,
Exercéntque choros nemora inter frondea iunctæ
Agreſtes: lætum pertentant gaudia pectus
Latonæ matris, ſubitò quam mille ſequutæ
Hinc atque hinc glomerantur Oreades, illa ſuperbam
Fert frontem, gradiénſque Deas ſupreminet omnes
Excelſo capite, atque inter notiſſima nymphas:
Vtque omnes pulchræ, ſola eſt formoſa Diana:
Sic inter teneras virgo intemerata puellas,
Eximio formæ decore excellebat in aruis.
Iam reditura domum, curru ſubmittere mulas
Imperat

Imperat,& nitidas dudum componere veſtes.
Inque plicas ornant puriſſima carbaſa nymphæ.
Tunc tamen hic aliud meditata eſt caſta Pallas,
Nimirum vt ſurgens præſtantem cerneret ora
Dulichius nympham,cui forma inſignis,vt ipſum
Duceret illa domum,ſecum intra mœnia celſa,
Phæacûmque arces. Ergo regina miniſtram
Virgo pila petijt.iactúmque auertit ab illa
Caſus,& in fluuium cecidit proiecta ſonantem
Altis vorticibus,demerſáque gurgite pila
Delituit. Nymphæ voces ſuper ardua tollunt
Sidera,& immani ſylua clamore reſultant.
Hic ſubitò nemorum tractu commotus Vlyſſes
Sedit,& hinc partes animum diuiſit in omnes,
Multa diu voluens,tum ſecum talia fatur:
Hei mihi,quorum hominum terrámq; & littora veni
Quódve ſolum tetigi,rurſus ſeruatus ab vndis?
Quinam cultores,an gens violentior ira
Incolit,an' ne feri,non mitia pectora,geſtant,
Agreſtéſque habitant? An forſan iuſta propago,
Hoſpitibúſque fauens,miſeris an & hoſpita tellus
An lenes animos,& ſuaues pectore mores
Admittunt,an & ipſa deos vicina per arua
Turba colit ſacris? vacuas namque impulit aures
Fœmineus clamor nympharum,fluminis iuxta,
Quæ celſos habitant vmbroſa cacumina montes,
Seu fluuios fontéſque colunt,nemoroſáque rura,
Herboſóſque iugis ſaltus & amœna vireta.
An ne homines iuxta verſor,qui voce tumultus
Extollunt campis? ſed quid tentare nocebit?

Excitatur Vlyſſes clamore puellarum pila ludentium.

 Expe-

Experiar, greſſúmque feram, praeſénſque videbo.
Sic ait, arboreis antris & frondibus altis
Denſa progreditur ſylua, ramúmque virentem
Arbore defregit ſumma, plantámque feracem
Ramali foliiſque tegit genitalia denſis
Corpore nudus erat toto, nemorúmque relinquit
Comparatio. *Egrediens lucos. veluti cum montibus altis*
Ora leo ſæuus, & pectora denſa comarum
Nutritus, multos quem ſaltus pinifer annos
Defendit, multóſque nemus frondoſa per arua
Egreſſúſque fremit, ventos perpeſſus & imbres,
Excutiens ceruice thoros, & viribus audax,
Attollitque animos minitans, & robora ſpirat,
Seq́ue agitat furijs, totóque ardentis ab ore
Scintillæ abſiſtunt, oculis micat acribus ignis,
Ardeſcitque acies, & ſpargit lumina campis,
Siue boues inter, ſiue inter ouilia greſſu
Impauidus fertur, laniatáque corpora tabo:
Seu ceruos inter dirus graſſatur agreſtes.
Cogit enim maleſuada fames, ventérque furentem,
Ire greges inter, propiúſque accedere tecta,
Quæ bene deciſis ramis texere coloni.
Ipſe comas inter ſic flauas fronde puellas
Se miſcens Ithacus, peragrabat corpore nudus.
Sic illum ærumnis miſerum mala cogit egeſtas:
Sic ſubitò horrendus nymphis apparuit ille
Terrentur virgines, nudo Vlyſſe in ſylua conſpecto. *Æquoreo fluctu ſqualens afflictus Vlyſſes.*
Aſt huc atque illuc trepidæ fugere puellæ:
Vt quamcunque tulit, properauerat, impetus, illuc:
Ac curſu celeres petierunt littora curua,

Et quà

Et quà procurrit margo: timor addidit alas.
Tum ſola Alcinoi proles interrita manſit.
Huic etenim audaces vires Tritonia Pallas
Fecerat, atque metus membris exemerat acres,
Aduerſo virgo ſtetit ipſa affixa tuenti.
Dulichius ſubitò meditans, an tangeret illi
Genua cadens ſupplex, an molliter ipſe precatus
Diſtaret ſpacio longo, blandúſque rogaret,
Monſtraret ſedes index, & mœnia fœlix,
Vtq; daret munus ſibi veſtes hoſpita virgo:
Sic alternanti ſedit ſententia regi,
Vt procul ipſe petat, ſtando, ſupplèxque precetur
Molliter affatus, metuens ne tacta puella
Genua ſibi indignans, faciles ardeſcat in iras.
Sic prudens ergo verbis orditur amicis:
Aduenio ſupplex, precor ô Regina, tuère: Vlyſſis nudi oratio ad Nauſicaam virginem ſupplicis. Virg. 1. Aen.
O' quam te memorem virgo, ſeu ſanguinis vna
Nympharum, ſiue es dea, ſeu mortalis origo.
Sin dea, quæ cœlum calcant, tu nempe Diana,
Quæ Ioue nata olim proles eſt chara Tonante,
Hanc forma ingenióque refers, & corpore celſo:
Nam te cum video, ſimilem reor eſſe Dianæ.
Siue es mortalis, nympharum forſitan vna
Quæ terras habitant, vndis heroides altis.
Et pater & mater, qui te genuere, beati:
O' ter fœlices fratres, ô terq; quatérque,
Lætitia his viridi ſemper floreſcit ab æuo,
Exultans animus, cum te ceu nobile germen
Frondentem aut fructu, repetentem feſta choreis
Aſpiciúntque choros. Sed fœliciſſimus ille

Ante alios omnes, tibi qui dotalia regna
Iunxerit, & tecum qui connubialia iura
Sacrarit, teque in ſedes deducet auitas.
Haud vnquam talem vidi, ſiue ore puellam
Vſque adeò inſigni, ſeu talis corpore forma
Mortalem inſpexi: tenet admiratio mentem,
Obſtupeo obtuitu: Delóque ad Apollinis aras
Nuper viſa mihi contendere in ardua palma
Inque polum ſurſum ramis fœlicibus arbor.
Mirabárque nouas frondes, atque arbore germen.
Obſtupuíque diu. namque illuc puppibus iui,
Hic vbi erat populus creber, genteſque frequentes
Occurrere via. verùm hic ſuper æquora curſus
Intulit heu clades nimias, ſæuóſque dolores.
Illic tum vidi fœlices arbore ramos:
Tale equidem germen nunquam excreuiſſe ſub auras
E' terra vidi, lambebat ſidera cœli
Altè ſublatum, rapiórque ſtupore videndo
Admirans plantam. Sic te quoque candida virgo
Demiror ſtupidus, vereórque attingere triſtis
Genua tibi ô Nymphe: quoniam me luctus acerbus
Irruit: heu lapſum nimium fortuna gubernat:
Heſterna ſiquidem fulſit viceſima luce,
Nempe dies lugenda mihi, cum cærula ponti
Naufragus euaſi, vicenos æquore ſoles:
Vſque adeò miſerum celeres rapuere procellæ,
Per pelagúſque egit nox intempeſta ſub vndis,
Inſula ab Ogygia, ponti tot fluctibus alti,
Donec me huc pepulit caſuſque deúſque per vndas:
Nimirum vt patiar rurſus non mitia fata,

Haud

Haud ceſſare reor. nam ſemper plura deorum
Fert mala turba mihi, ſortemque reducit acerbam.
O' miſerere precor, decus ô regina parentum.
Dura fero multum terris iactatus & alto.
Te primam acceſſi ſupplex, miſereſce precantis.
Non alios homines vidi, qui mœnia celſa,
Quique colunt terram, quique arua ligonibus vrgent.
Sis infœlix, noſtróſque leues quæcunque labores.
Demonſtréſque vrbem gentis, laceráſque benignè
Induar vt veſtes dones, ſaguliſque puella:
Si tunicas viles, ſi quæ velamina tecum
Portaſti huc veniens. ſic dent tibi numina diuûm
Quæcunque ipſa cupis veniant ſucceßibus opto
Omnia læta tuis. ſic dent & candida tecta,
Egregiúmque virum, nec non ſponſalia grata,
Atque domus pacem, regat vt concordia mentes: Concordia in coniugio nihil vtilus.
Legitimus quoque creſcat amor, ſponſalia nexu
" *Perpetuo durent, placidè. non dulcius vſquam,*
" *Vtiliúſque aliud, quàm ſi bene ſentiat vno*
" *Fœmina virq; thoro, parili vel honore gubernent,*
" *Prudentérque lares ornent, & patria tecta*
" *Æquis amplificent ſtudijs animíſque frequentent.*
" *Hoſtibus inde dolor, ſed amicis gaudia plena:*
" *Aſt ipſos ſequitur decus & pulcherrima fama:*
" *Diſcordes animos furiarum iactat erinnys.*
" *Coniugis at placido ſuccedit gratia lecto,*
" *Et præſtat thalami concordia ſancta pudici.*
Nauſicaa inde humeros fatur præſignis, & artus:
O' hoſpes, quoniam non vlla inſania mentem Nauſicaa Vlyſſi.
Vexat: at eſt animis video tibi ſtrenua virtus,

Haud

Haud etenim ignauo ſimilis. prudentia namque
Pectus habet celſum. Verùm ipſe boniſq; maliſque ""
Donat opes largas, & diuidit omnia ſummus ""
Iuppiter, vtque placet cunctis largitur ab alto, ""
Nempe dat & quodcunque lubet deus ipſe, rapitq; ""
Quæ tibi cunq; data eſt, cuncta eſt ſuperāda ferendo ""
Sors, obiecta ſemel. quoniam nunc hoſpes adiſti ""
Hanc vrbem, herbiferámque oram, non veſtis egebis
Non alijs quas ipſe petis tu rebus, & illis
Quæ decet vt ſupplex, ærumnis feſſus, & æger,
Occurſu accipiat, noſtra regione carebis:
Quamque optas vrbem tibi dicam, & nomina gentis.
Hanc habitant vrbem & terram Phæaces amœnam.
Aſt ego magnanimi proles ſum candida regis,
Alcinoi: cuius iam lata potentia regni,
Et celebris virtus. qui nunc dominatur in oris
Phæacum. dicens, tunc nymphis imperat ira
Flauicomis: Heus ſtate citæ, quò tenditis aruis? (Nauſicaa puellas reuocat.)
Quóve fugam celeratis agro? quæ cauſa coegit?
An' ne hominem fugitis conſpectum littore nuper?
An' ne iſtum hoſtilem cenſetis adeſſe puellæ,
Immanémve aliquem ſyluis? haud vllus arenas,
Contigerítque oras Scheriæ peregrinus amœnas,
Phæacúmque ſolum. pugnáſque & prælia ſæua
Illaturus, agros ſegetémque exurere flammis
Auſus. ſeu noſtris inferre incendia ſyluis?
Hic habitamus agros, medióque in gurgite rura:
Turba ſumus, cœli ſemper gratiſſima diuis
Orbéque ſeiuncti, nec cuiquam accedere puppi,
Nec commiſceri temerè datur inter amatas.

Has

Has pelagi lymphas.hic errabundus arenas
Contigit infœlix Scherias,& naufragus vndis
Eiectus miſerè.decet excipiatur amicis
A' nobis epulis. Peregrinos numina curant. " Hoſpitali-
A' Ioue nam ſupplex,pauper,procedit & hoſpes. " tatis com-
His quodcunque datur,eſt magni muneris inſtar: " mendatio.
Sit licet exiguum,tamen eſt præbere decorum. "
Ferte illi ſubitò potúmque cibúmque puellæ.
Abluite hinc puris vndis,& flumine viuo,
Quà loca ventorum flatu bene tuta quieſcunt.
Sic ait,aſt illæ ſteterunt.nam voce moratæ,
Ac ſeſe hortatæ,torquent veſtigia nymphæ.
Atque Ithacum ducunt,quà nulla immanior aura
Flabat,& à ventis nullis loca mota ſilebant:
Vt regina iubet,proles nitidiſſima regis,
Nauſicaa Alcinoi,tunicáſque & pallia,veſtes,
Atque oleum humeſcens aurato vaſe miniſtrant.
Seque iubent fluuio puróque in fonte lauaret.
Tum ſic ancillis teneris hic infit Vlyſſes:
Eſte procul caſtæ,procul hinc abſcedite nymphæ, Vlyſſes a-
Donec ab æquoreis humeros ego fluctibus ipſe bluitur, &
Abluero fluuio,& liquido mea membra perungam oleo nauſi-
Feſſa oleo nimium,cupit hoc vnguenta refundi caæ perun-
Corpus inane ſibi:mihi defuit vnctio longum, gitur ad lit-
Cedite vos nymphæ,nunquam me viderit hora tus
Vngentem coram,prohibet reuerentia veſtra,
Méque pudet nudum pulchras adiiſſe puellas.
Sic ait,& ſubitò nymphæ ceſſere ſeorſum,
Nuncia laturæ dominæ.ſed ſolus Vlyſſes
Lauit aquæ fluuio corpus,ſubmerſus in vnda,

Æquo-

Æquoris abſtergens limum, fluctúſque marinos
Circa humeros & terga manu. nam puluis inhæret,
Et ponti ſordes, puluíſque immixtus arena.
Aſt vbi ſe lauit, perq́; omnia membra liquore
Purgauit corpus: liquido tunc vngere cœpit
Ipſe artus oleo: ſibi quas innupta puella
Præbuerat veſtes, indutum Pallas adauxit,
Maiorémque dedit membris faciéque videri
Auguſta, atque magis præſtanti corpore denſum.
Deinde comas nitidas fecit, crinémque decorum
Demiſſum capiti pulchro, ſimilémque Hyacynthi
Floribus illa dedit: veluti circundatur auro
Argentum à fabro, docuit quem Mulciber artes
Omnigenas, Palláſque ſimul Tritonia mentem,
Artificúmque manus tradens, claróſque labores.
Vtque opus egregium, quod tollat gratia laude,
Conſtruat, & famam iungat res ipſa nitori:
Sic humeris illi capitíque affudit honores.
Quem procul aſpiciens calcantem littora ponti,
Dum ſpaciatur agris ſpecie miróque decore,
Quem Charites illi dederant per membra ſorores,
Et forma inſigni fulgentem, regia virgo
Obſtupuit: tantum egregio decus enitet ore:
Vtque comis inter flauas erat illa puellas,
Quarum vlnæ poterant ebori ſectóque elephanto
Nauſicaa Vlyſſem demiratur, eumque ſibi maritum exoptat. *Candore eximio certare, & vincere cultu:*
Vſque adeò ſplendent albentia brachia nymphis,
Vulneráque heu iuuenum niueis in corda lacertis
Infligunt dulces celebri candore puellæ,
Quæ fabor, precor ô nymphæ mea figite dicta:

Non

Non ſine conſilio venit, aut ſine numine diuûm,
Qui ſedes calcant altas ſtellantis Olympi:
Seq́ue deum populo Phæacum immiſcuit iſte
Mortalis. namque ille prius deformior artus
Viſus adeſſe mihi: decorat nunc gratia vultus,
Os humeróſque deis ſimilis, qui culmina cœli
Lata tenent. vtinam mea ſic ſponſalia coniunx
Iungeret, & talis ſuccederet ore maritus
Coniugio electus, colerétque hic arua parentis,
Et pia regna patris pariter, mecúmque manere
Optaret placidus. Quare ô mihi pectora chara
Huic præbete cibos, & porgite pocula bacchi,
O' comites Nymphæ. Subitò parêre miniſtræ,
Atque adferre epulas, & dulcia vina Lyæi.
Ipſe vorans eſcas tunc ærumnoſus Vlyſſes
Gurgitat, & rapidè potabat vina ſedendo.
Namque famem tolerans diram, iam tempore longo
Impaſtus fuerat. vacuo ieiunia ventre
Egerat. interea eſt niueis aggreſſa lacertis
Nauſicaa, & veſtes iunctas ſuper ardua ponit
Ligna manu currus, & plauſtra nitentia ferro,
Submiſítque iugo mulas, quarum vngula campos
Fortis calcabat virides, ſcandítque curulem.
Talibus & dictis referens hortatur Vlyſſem:
Surge, ait ô hoſpes: petimus iam mœnia curru. Nauſicaa
Te nunc belligeri ducam gratiſſima regis Vlyſſi.
Ad tecta, atque arces, ſedéſque ego fida parentis.
Hic vbi Phæacum cernes heroas & altæ
Virtutis factis celebres, quicunque per aulam
Excellunt: quoniam prudens tibi pectus abundat,

Ne

Ne quò deflectas campis errore viarum,
Dum per agros vehimur virides, hominúmq; labores.
Tu ſequere hac mulas, currúſque per arua puellis,
Acceleráque: via præcedam vecta rotarum.
Arcem regis, deſcribit, & vrbé. *Aſt vbi Phæacas arces, vrbémque propinquam*
Aſcendemus agris, quæ ſint ea ſigna docebo.
Hanc altæ cingunt turres, & portus vtrinque
Iuxta vrbem amplexi, pulchros ſaltantur in arcus,
Anguſtáque ferunt fauces, ingreſſus ab vndis
Arctatur, validæ naues ſtatione tenentur,
Vſque viam & remis actæ prope littora puppes
Stant pelago, paßim retinent naualia claſſes.
Inde forum excelſum, & Neptunia templa videbis
Iuncta foro. radiant Phœbo pulcherrima tecta,
Structa deo pelagi. iuxta fora ſtrata politis,
Quadratiſque ſolo ſaxis, terræque refixis,
Fluxilibúſque patet Cilicum via culta per vrbem
Structuris puppes illic naualiáque arma,
Et reſtes funéſque ratis, tenſóſque rudentes
Conficiunt, reparántque foro. tum ſtringere remos
Incumbunt. neque enim Phæacibus vlla ſagittas
Torquendi cura eſt arcu, pharetráſque ſonantes
Ferre humeris: tantum malos, & remige puppes
Remorúmque alas amor eſt agitare per vndas.
His freti canos fluctus & cærula ponti
Traijciunt, gaudéntque fretum ſecuiſſe carinis:
Horum igitur voces fugio ſermonis acerbi,
Ne quis poſt tergum famam latrare laboret,
Nauſicaæ verecundia. *Incuſétque nimis, gens eſt hac vrbe ſuperba,*
Et vulgo plures queis mens elata puellis

Inſul-

Inſultare audet. ne quis manifeſtior vrbe
Occurat nobis miſcens conuiuia dictis:
En quis Nauſicaam ſequitur formoſior hoſpes,
Atque ingens membris: quo talem repperit aruo.
Forſitan & coniunx partus, tedæque iugales,
An' ne aliquem errantem peregrina naue recepit?
Namque alij nulli circum vicina pererrant
Rura. deus forſan cœlo delapſus ab alto
Optanti occurrit mitis, ſponſalia lectis
Iunctus us: facilis firmo retinebit amore
Connubij talem ſemper melioribus vſa
Repperit auſpicijs nunc iſtum virgo maritum.
Atque aliunde virum nacta eſt. Phæacas in oris
Contemnit patrijs ſpes inuidioſa procorum:
Qui petiere illam, multi natalibus orti
Præclaris fuerant, nec non virtute virebant.
Sic equidem obijcient, ſæua conuiuia linguæ
Opprobrio mihi erunt, famæ decorique nocebunt,
Dum ſic oblatrent, fideique exorſa petita
Ambitioſa meæ ſpernant, lacerentque proterui.
Indignata equidem facientem talia Nympham "
Non minus incuſem, ſi quæ pia iuſſa parentum "
Sperneret, & turpes malè caſta ſequuta virorum "
Concubitus ineat, facili & capiatur amore "
Coniugij ante thoros, manifeſtáque ſacra iugalis "
Prælata tedæ. quare ô mea concipe dicta, "
In patriam vt reditus ductu genitoris amœni
Concilies, notos reueharis naue penates.
At nos inde nemus clarum, & florentia rura
Accedemus, ait, locus eſt, nemoroſáque ſylua,

Palladis arborea ramorum fronde coruſcans:
Inde viam iuxta nutrita paludibus alnus,
Et quæ nigra comas ſibi gaudet populus vnda.
Fons fluit illimis etiam hinc argenteus vndis:
Circum prata virent,& vernant gramine flores.
Nemora & hortos deſcribit Alcinoi regis.
Hic delubra patris,nemus & memorabile rure.
Hic locus Alcinoo ſacer eſt,lucóque vireſcit,
Florentéſque horti,medijs pomaria ſyluis
Arbore crebra alta,& dulci vineta racemo.
Vrbe tamen diſtant,quantum clamore per auras
Auditur tenues,qui vociferatur in agris.
His reſidens hoſpes maneas tantiſper in aruis,
Donec nos vrbemque & regia tecta parentis
Contigimus curru.cum iam ſperaueris ipſe
Nos intraſſe domos,ſubeas,& maxima tecta
Magnanimi Alcinoi quæras,notiſſima celſis
Mœnibus illa patent, pueris monſtranda per vrbem
Quilibet hæc infans,qui iam floreſcit ab annis
Illa docere poteſt:non vlla excelſa per vrbem
Sunt adeò, aut domibus tecta vlla æquanda parentis,
Phæacúmque aulæ ſuperantur.culmina gentis
Nulla adeò excellunt ,qualis mea regia patris
Herois.Tum,cum te ſedes tanta recepit,
Vmbrauitque domo, contende per atria longa.
Inde meam ad matrem torque veſtigia greſſu:
Illa fico reſidet puri ſplendoris ad ignes
Honeſtiſſimæ matronæ ſtudiū.
Fila trahens,fuſóſque colo, reuolutáque penſa,
Purpureas ducit viſu mirabile lanas,
Nixa columna alta: famulæque ex ordine longo
Ponè opus exercent. iuxta thonus aurea ſedes,

Ille

Ille ſedens alto menſa bibit aureus ore
Ceu deus:argento huic abacus reſplendet,& auro.
Aſt hunc prætereas,matriſque attingere dextra
Genua citus properes, vt tandem tecta reuiſas
Exultans patriæ quanquam disiuncta per vndas
Hinc procul illa tibi diſtat.ſi fronte receptat
Te mater læta,& dictis ſolatur amicis,
Spes erit agnatos patrióſque videre penates,
Fœlicéſque domos,habitatáque mœnia muris,
Ire tibi puppi & patriam contingere terram.
Sic ait immittens laxas mulabus habenas,
Et plauſum longè dedit,inſonuítque flagello.
Illæ præcipites liquerunt fluminis oras,
Et virides ripas,& amœna fluenta ruentes
Corripiúntque vias curſu,pedibúſque ſonabant
Ferratis campo:virgo moderatur habenis,
Vt faciles greſſu calcantes rura puellæ,
Dulichiúſque vias ſequeretur longa per arua.
Illa volat curſu,tergóque immiſſa flagella
Concitat. occiduas currum merſurus in vndas
Phœbus,equis pronus,ripis ſe inclinat Iberis.
Attigerántque nemus nymphæ,lucóſque ſacratos
Palladis,& celſis latè loca conſita ſyluis.
Hic tandem ſolus,feſſus deſedit Vlyſſes,
Talibus hinc orat. diuam cum ſupplice voce:
Summa Iouis proles,qui concitat ægida flammis,
Fulminibúſque ardet,bellis inuicta dearum,
Virgo potens pugna,nulliſque domabilis armis:
Audi diua preces tandem.non ante ſolebas
Exaudire mari,toto quando æquore pulſum

Matrem prius quam patrem Vlyſſi compellandam ſuadet Nauſicaa.

Nauſicaa reuehitur in vrbem.

Vlyſſes preces fundit Palladi.

Me vaſtabat aquis,merſámque ruebat in vndas
Neptnuus puppim,& me iactum gurgite vaſto
Vrgebat,ventóſque ciens agitabat in æquor
Per fluctus:da Phæacum contendere ad vrbem,
Da gratus veniam Scheriæ,gentique deorum.
Diua precor miſerere,inquit,tuque optima ſcuto
Protege:ſi colui veſtros armatus honores.
Dixit,opémque Dea non vana in vota vocauit.
Audijt illa preces.ſed nondum aduerſa Minerua
Emicuit vultu,patruum reueretur amarum,
Infenſúmque odijs.Ithaco crudeliter antè
Inſigni eſt pietate duci indignatus Vlyſſi,
Quàm patrias alta puppi remeaſſet in oras.

ARGVMENTVM LIB. VII.

Nauſicaa excelſam curru defertur in vrbem.
Quam quoque Dulichius ſequitur,veſtigia preſſa
Greſſibus obſeruans,ſubitóque ad regia tecta
Ille gradum torquet,ſuppléxque affatur Areten
Regis coniugium.dapibus menſiſque remotis:
Quærenti vnde ferat veſtem:nam nouerat illam:
Reginæ curſus pelago quoque narrat Vlyſſes,
Erroréſque ſuos,fractáque vt naufragus altis
Puppe natarit aquis iactando brachia ponto,
Pulſus ab Ogygia, donec Phæacia rura,
Et Scherias oras liquidis adnauerit vndis.

Exceptum Scheriæ proceres ſolantur Vlyſſem.

PALLADA delubro precibus ſic flectit Vlyſſes, Reditus Nauſicaæ in vrbem.
Dum celeres curru mulæ vexere puellam
Vſque vrbem Scheriã, & clariſſima culmina regis.
Hic tum veſtibulo ſteterant ſibi corpore fratres
Eximio ingentes, veluti quoque numina quædam,
Et dijs æquandi: properant, ſtudióque puellæ
Circumfuſi aderant, curru ſoluere iugales
Defeſſas mulas: tum candida lintea curru
Lota ferunt intrò, thalamúmque ingreſſa puella
Sedit: anus rutilas flammas accenderat illi, Eurymeduſa nutrix Nauſicaæ.
Inque foco gratos ignes, cui cura cubilis
Et thalami fuerat. quæ quondam munera regis
Alcinoo à terra vecta eſt in puppibus altis,
Quæ iuncta eſt orbi, quámque alluit Amphitrite.
Nam tunc Alcinous cunctis Phæacibus vnus
Rex erat, & populos frenabat lege ſuperbos.
Hæc quoque Nauſicaam patria nutriuit in arce,
Quæ iam creſcebat niueis formoſa lacertis.
Tunc ignem accendens, cœnam reparabat opimam.
Interea Scheriam ſurgens contendit ad vrbem
Dulichius, carpitque vias ad mœnia greſſu. Vlyſſes à Minerua in regiam Alcinoi du-
At Pallas multo gradientem hic aere ſepſit,
Ac multo nebulæ, circum dea fudit amictu:

citur nebula tectus. Cernere ne quis eum, neu quis contingere poſſet,
Moliri ve moram, aut veniendi poſcere cauſam:
Neu quis magnanimûm Phæacum occurreret illi,
Obijceretque ipſi ſæua conuicia linguæ
Quis foret exquirens, cur has attingeret oras?
Iámque vrbem egregiam tectis intrabat Vlyſſes,
Cum venit curſu Pallas mentita puellæ
Nota Neenidis præclara virginis ora,
Vrna geſtantis liquidos à fonte liquores.
Tunc prior hanc coràm ſubitò ſic quærit Vlyſſes

Vlyſſes Palladi. Ecquid nata potes me ad regia tecta petentem
Ducere ad Alcinoum, Scherys qui regnat in oris
Hos homines inter, longis peregrinus arenis
Ex Apia huc vectus Pelopeïa rura reliqui,
Infœlix paſſus diſcrimina ſæua per vndas,
Ignarúſque hominum, qui pinguia culta per agros
Háſque colant oras, atque vrbis mœnia tantæ.

Pallas ſub Neenidis perſona, Vlyſſi. O pater, illa refert, arces tibi ſola potentis
Oſtendam regis. nam proxima tecta parentis
Egregij ſurgunt. habitat pater optimus arci
Contiguus: paries regalibus imminet hortis.
Ergo agè præcedam, ſequitor veſtigia calle.
Non aliquem aſpicias, non vllum quærere voce
Suſtineas, hortor. neque enim hoſpes amatur in iſtis

Hoſpites Barbaris inuiſi. Finibus Alcinoi. raro amplectuntur amanter
Phæaces, illos, quicunque hæc littora curua
Ignoti accedunt: tantum velocibus vnda
Confiſi ratibus, lentant per cærula naues,
Pérque vagos fluctus acti, pelagúſque profundum,
Quæ ſuperant alas curſu, celeréſque ſagittas.

Sic

Sic dedit ingenium inconſtans & mobile genti,
Vt celeres puppes, quæ vincunt gurgite pennas
Et ſenſus animi, aut mens incita currit in auras,
Iuppiter. hæc dicens, ſubitò veſtia torſit
Pallas progrediens, ſequitúrque hanc hoſpes Vlyſſes.
At non Phæaces præclari nauibus altis
Dulichium norant peragrantem mœnia celſa.
Perque vrbem greſſu celeranti dius Vlyſses
Infert ſe ſeptus nebula, mirabile dictu, Virg.1.Aen.
Per medios, miſcétque viris, neque cernitur vlli,
Dum per Phæaces tendit: nec flaua Minerua
Paſſa fuit, denſas nebulas affuderat illi.
Miratur naues, portus miratur Vlyſſes,
Heroúmque forum, ſtrepitúmque, & ſtrata viarum
Et longas ſedes, & mœnia ſtructa per vrbem,
Excelſis palis & ſuſtentata columnis
E' ligno cæſis, viſu mirabile, tecta.
Vt tetigere domos claras, atque inclyta regni
Culmina, ſic Pallas: En hæc, gratiſſime, ſedes, Pallas Vlyſſi.
Hoſpes, ait, quam mente cupis: proceréſque per aulam
Inuenies celebres, quorum genus à Ioue ſummo,
Perpetuis menſis conuiuia læta ſedendo,
Atque epulas inter, bacchúmque & pocula larga
Curantes alacres. domus vtque intrata pateſcit:
Nil metuas animo: prodeſt audacia rebus, «
Audaces fortuna iuuat. nam fortis vbique «
Res peragit melius, vel ſi peregrinus ab oris «
Hoſpes adeſt aliis. Reginam ſede ſub alta
Offendes primò. Arete nobile nomen,
Alcinoi coniunx, ſed nata parentibus iiſdem.

Qui genuere olim regem Phæacibus altum,
Alcinoum primò, qui terræ quaſſat arenas,
Nauſithoum genuit Neptunus, & inclyta forma
Genealogia Alcinoi regis, & Aretes reginæ. *Magnanimo proles quondam Eurymedonte creata,*
Inter Sicanas fama Peribœa puellas,
Corporis & decoris membris celeberrima natu,
Poſterior reliquas inter laudata ſorores,
Nixa ſolo fudit. pater inter ſceptra Gigantes
Elatos animis tenuit, gentémque ſuperbam
Frenauit regno. populos ſed cæde nefandos
Eurymedō. *Perdidit Eurymedon, ſæuámque occumbere mortem*
Suſtinuit pariter crudeli ſtrage Gigantum.
Hinc pelagi rector peribœæ mixtus amore,
Concubitus iniens ſuſcepit virgine prolem,
Fortem Nauſithoum, qui mox Phæacia regna,
Phæacúmque oras tenuit, ſceptroque potitus
Rhexenor. *Edidit Alcinoum, nec non Rhexenora clarum:*
Quem tamen imberbem, & adhuc intonſa iuuenta
Ora adoleſcentem, poſtquam ſponſalia prima
Feciſſet patrijs tectis, iaculatus Apollo
Deiecit telis: ſonat huic argenteus arcus,
Atq; humeris pharetræ: moriens tamen ille reliquit
Areten ſolam prolem, quam regna potitus
Alcinous duxit iungens connubia tædis.
Fœmineas inter turbas hæc vnica culta,
Alcinoo regi magno ſub honore reſedit.
Tantáque coniugio perſtat reuerentia regis,
Qualis terrarum nuſquam celebratus in oris,
Seu quæcunque domos curans amplectitur artus
Coniugis, & dulci recubat ſubiecta marito,

Sic nati Alcinoúſque ſimul venerantur in arce,
Suſpicit & populus magnæ virtutis amore.
Tantus honor, ſplendórque & regia coniugis altæ
Maieſtas: adeò cuncti ceu numen adorant,
Mollibus & dictis venerati quiſque per vrbem
Excipiunt, plauſuque ferunt, vnáque ſalutant
Ingreſſam nymphis. magna eſt ſapientia mentis, Aretes laus
Ingeniúmque illi fœlix, populóque benigna
Succurrit, litéſque atras dirimitque iuuatque
Læta reos. alacris quòd ſi te pectore miti
Excipiet, ſpes certa tuos dulcéſque penates,
Turrigeráſque domos, patriámque videre relictam.
Sic ait, & tenues abijt Glaucopis in auras
Et quæ vitæ carent fugit, trans æquora cana.
Hinc Marathona petens magnas intrauit Athenas.
Vrbs eſt Actæis diua latiſſima muris, Athenæ Palladi ſacræ.
Hic vbi equûm domitor quondā regnabat Erechtheus
Cuius tecta ſubit Pallas, aulámque frequentem. Erechtheus rex.
Interea Alcinoi ſuccedit ſedibus hoſpes
Dulichius, ſed multa prius cum corde volutat,
Quàm premat accedens hic ferrea limina greſſu. Alcinoi regia.
Alta domus fuerat regis, præclaráque celſis
Mœnia murorum pinnis, radiatáque tecta
Ceu nitidi ſolis iubar, aut lux alta Dianæ
Et luæ ſplendor, lucebant culmina regis.
Hinc atque hinc paries puro ſplendebat ab ære,
In penetrale domus radians à limine primo
Namque ſolo ſurgit penetrátque interna nitore,
Lucet apex cyano, & radiantia tecta metallo Magnificētia palatij.
Auratæ portæ claudebant turribus arces,

 Argen-

Argentóque albent nitidiſſima limina, nexaque
Aere trabes, foribus cardo ſtridebat ahenis.
Aere pauimentum gradibus cui ſurgit in arce.
Barbarico argento poſtes, aurata coronis,
Quique hæret valuis, erat aureus annulus altis.
Aurati canes. *Inde canes ſtabant argento auróque nitentes*
Vtrinque excelſi, quos magna Mulciber arte
Fecerat inſignis, cui gratia fudit honores:
Vicit opus longè ſolers induſtria mirum.
Spirabántque canes veluti, cuſtodia regis
Tectorum Alcinoi, ſculptis ſeu viua figuris
Corpora ſurgebant, curua caritura ſenecta,
Atque immortales ceu iam latrare periti.
Inde throni ad murum fuerant vtrinque parati.
Vſque ad poſtremos à limine ducta receſſus,
Scamna refulgebant iuxta de ſtamine pepli
Mulieres Phæacum nendi texendíque ſtudio claræ. *Arte laborati tenues, opera inclyta matrum,*
Fœmineique chori, texturæ dona nitebant.
Hic proceres clari libabant pocula Bacchi,
Carpebántque epulas menſis, ſtratiſque ſedebant.
Iam ſatis & fruges, atque annua parta per agros
Condiderant frumenta ſibi Phæaces, ab aruis
Lecta, refert æſtas grauidas dum torrida meſſes.
Aurati pueri ſtabant ſplendentibus aris,
Ardentéſque faces retinent, funalia noctem
Vincebant flammis, tenebris dum lumina fundunt
Conuiuis, iuuenes dirimunt caligine noctem.
Quinquaginta intus famulæ, quibus ordine longo
Cura mola fruges molere, atque in cribra farinas
Ferre manu fuſas, vſu frumenta molarum

Conte-

Conterere,& nitidas percurrere pectine telas,
Ac torquere manu fuſos,& ducere lanas
Condenſæ numero,qualis cum populus alta
Effudit folia,aut nutrita paludibus alnus
Celſa quatit ramos varios:ſic turba frequentat
Officium,& claros exercet ſede labores.
Namque aliæ fructus preſſant florentis oliuæ,
Humeſcénſque oleum per lintea ſtamine texta
Crebris ſtillabat guttis:aliæq́; nitentes
Ducebant lanas:aliæ tum penſa trahebant,
Pollice torquentes.vtque æquore ducere remos, Phæaces nauigandi arte celebres.
Et lentare rates,agitaréque gurgite puppes
Ante alios apti,nulliſque hac laude ſecundi
Phæaces:ſic & tenues detexere telas
Phæacum nymphæ celebres,ſuperántque puellas
Longè alias ſolæ,texendi pectine linum
Excellunt ſtudio:naturam Pallas,& artem,
Ingeniúmque altum dedit,& pulcherrima tela
Scire opera,& radios celeres,ſtudiúmque puellis
Phæacum tribuit:Verùm extra regia tecta Horti Alcinoi.
Hortus erat iunctus portis prope limina celſa,
Et nitidos poſtes aulæ,ſpacióque pateſcens,
Arboribúſque ſatus denſis,vinetáque clauſa
Sepibus arcebat,nec non pomaria ſyluis.
Quadriuióque patent circum,frondoſáque ramis
Pergula ſe extendit cubitos complexáque ternos.
Hæc in circuitu claudebant ſepta recurua,
Mœniáque alta arcent.non hic de vimine ſepes,
Et calamo redimita leui muniuit arundo:
Aſt ingens vallum circum.tunc arbor in auras

Crebra

Crebra loco ſurgit, floréntque arbuſta per hortos.
Hic pyra ſub ramis, hic punica mala virebant
Hic etiam mali flauentes arbore fructus:
Hic dulces ficus, oleæ hic viuacis oliuæ
Floreſcunt circùm, quarum non frigore deſit,
Non æſtate nouus fructus, frondeſcit honore
Perpetuo, & totum ſucco perdurat in annum.
Aßiduò ſpirans Zephyrus miteſcere fructum
Suadet, & hæc nuper viridi naſcentia campo
Excitat, illa coquit radÿs, & digerit aura.
Pyra pyrum ſequitur, cumulantur poma viciſsim.
Naſcitur hoc ſubitò, nec dum maturuit illud:
In malo ſiquidem tunc altera mala ſeneſcunt.
Sicque pyro veniunt pyra, ficus adhæret anhelis
Ficis, atque vuæ ſenuerunt dulciter vuis.
Vineta. *Vix hæc floruerant, ſeniúmque hic altera fronde*
Induerant, viridans hic vinea fertilis vuis
Egit radices latè, generoſáque vina
Radicata ſolo vindemia læta ferebat:
Omniáque ad ſolem vergunt vineta calentem.
Hic aliæ læto ſiccantur ſolibus aruo
Vuæ pendentes, aliæque leguntur, & inſtat
Purpureis latè vindemia culta racemis.
In lacubus calcant alias, & muſta liqueſcunt,
Parte alia vix dum flores emittere certant,
Et pars iam viridis, ſed adhuc floreſcit acerba:
Sunt quoque continuò quas matureſcere cernas.
Mitis in apricis coquitur vindemia campis.
Deinde thoris horti crebris & tramite ſulcis.
Quà varius palmes, quà denſis pampinus vmbris
Creſcit,

Creſcit,& innumeri conſurgunt fronde racemi
Omnigena ramis vua & generoſa propago
Luxuriatur agro,quàm longus voluitur annus,
Vberibúſque viret botris lætata per arua.
Inde duo fontes prædulci murmure currunt: Fontes.
Spargitur alter aquis paſſim rorantibus horto,
Alter & aulaï ſubter lapidoſa liquores
Voce pauimenta,ac ſonitu per ſaxa volutus
Riuo deducit gelido,laticéſque loquaces.
Excelſam in ſedem penetrabant culmina lymphæ.
Hinc ciues celſæ ſub mœnibus arcis aquantur.
Hæc regis ſedes,hæc munera larga deorum,
Alcinoi tectis.ſtetit hic miratus Vlyſſes:
Vtque diu obſtupuit,tranſgreſſus limina,ſedem
Intrauit ſolus,proceréſque ducéſque ſub aula
Mercurro vigili libabant pocula Bacchi:
Cui ſoliti extremo libamina ſacra litando
Fundere,cum memores ſomni,molliſque cubilis,
Appeterent thalamos ſeri.tum dius Vlyſses
Inſert ſe,ſeptus nebula penetralia regis
Ingrediens,multo contexerat aëre Pallas
Dulichium,vt tuto reginam ſoſpes adiret,
Et regem Alcinoum.tetigit genua alta precatus Areten reginam Vlyſſes ſupplex orat.
Reginæ Aretes::ſubitò cum fuſa repentè
Scindit ſe nubes,& circum denſior aer.
Obſtupuere duces,cunctiſque ſilentia linguis
Præſtabant,poſtquam media videre ſub aula
Hic aſtare virum.& viſum mirantur Vlyſsem.
Ille preces fundit ſupplex: Rhexenoris alta
Arete eximij proles:en ſupplice voce

Te regémque ſimul, proceréſque ducéſque potentes
Conuiuas adij, paſſus diſcrimina mille.
Dij Phaeaces opes vobis vitámque ſalubrem,
Et dent fœlices ſemper vos viuere poſſe.
Déntque annos longos, dent & fœlicia curſu
Tempora labenti, tandem poſt fata ſuprema
Diuitias cunctas, poſſeſſáque rura beatis,
Cumq́ domo ſceptrum, & veſtris res tradere natis,
Quoſcunque & populus tribuit concedere honores
Dij vobis dederint. me vos deducite puppi,
Vt poſſim citius patriam contingere terram.
Heu procul à notis iaceo diſiunctus amicis,
Iamq́ diu retrahor per tot diſcrimina rerum,
Per varios caſus: multum iactatus & alto,
Multa quoque & terra paſſus: ſuccurrite lapſo.
Sic ait, & cineres inter deſedit ad ignem,
Ipſe foco admotus: tenuere ſilentia cuncti.

Echeneus heros Phęacum antiquiſſimus & eloquentiſſimus patrocinatur Vlyſſi ſupplici.

Inter Phaeaces fuerat, quem viderat aetas
Priſca virum: cuius fuerat facundia fama
Inclyta, & ornatis oratio picta figuris,
Eloquióque heros alios Echeneus Achiuos
Anteibat ſenior, cuius prudentia pectus
Extulit, antiquis multum verſatus: & idem
Priſca quidem norat, norat quoque plurima mente.
Tum ſerò regem ſic eſt affatus, & infit,
Mitior & verbis hunc exhortatur amicis:
O rex Alcinoe, en tibi ſtratus ſupplicat hoſpes.
Non decet vt lapſus iaceat ſub puluere denſo
Procumbens adeò. proceres tua dicta ſilentes
Iam deſiderio expectant, triſtéſque verentur

Erige

Erige labentem, celſáque in ſede locatum
Argento ſolido ſtatue, & præconibus arce
Hic miſcere merum iubeas: libamina fundi
Quaſſanti fulmen liceat. namque ille fauere
Dicitur hoſpitibus, quin & dare iura loquuntur
Æquum ſupplicibus, quorum reuerentia ſplendet.
Huic epulas cœna reparet quoque fida miniſtra
Ex his, quæ diues tua iactitat aula benignè:
Tum rex Alcinous parens erexit Vlyſsem, Alcinous honorifice ac clementer Vlyſſem excipit.
Inſignem facibus belli, clarúmque ſub armis
Conſilio: cinere exceptum ſuper alta locauit
Scamna throni nitidi, quæque ære ſedilia lucent.
Accipit hinc gnatum, ſolióque inuitat acerno,
Vt iuxta ſedeat, præclarum Laodamantem. Laodamas Alcinoi filius
Ille viros ſemper magno veneratus amore
Amplecti eſt ſolitus, regi chariſſima proles,
Ante alios omnes. manibus dat candida lymphas
Nympha, tenens auro gutturnia ſplendida flauo,
Fundebátque ſuper nitido argentóque lebete
Inſigni latices, menſámque reponit acernam,
Lucentem ligno: mox & ſublata reportat
Pocla, dapéſque pias, & fercula grata receptis
Hoſpitibus. poſtquam bacchum ſiccauit Vlyſses,
Exedítque cibos, ſolio ſic infit ab alto
Alcinous: miſce ô mihi pocula fide miniſter
Pontonoe, & cunctis aula da vina Lyæi: Pontonous pocillator.
Nempe Ioui excelſo, qui torquet flumina flammis,
Supplicibúſque fauet tutor, ſequitúrque per oras
Hos pariter iunctúſque comes ſæpe additur illis,
Cum precibus fuſis alta libabimus arce.

Hic

Hic tum dulce merum defert exorſus ad aras
Pontonous,tribuitque manu cratera refertum
Omnibus:vt pateris ſitis eſt extincta,ſacriſque
Libato phialis potu,ſuccóque Lyæi,
Rex ait Alcinous:Proceréſque ducéſque virorum,
Percipite hæc animis.poſtquam conuiuia læti
Egiſtis menſa,patrios accedite rurſus
Inde lares pariter.cum ſe lux craſtina reddet,
Puniceiſque aurora rotis illuxerit orbi,
Ad mea tecta ſenes proceres adducite crebros,
Hoſpicio acceptus ſuccedat ſedibus hoſpes,
Cœlicoliſque ſimul ſolennia ſacra feremus.
Hinc memores reditus erimus,cum puppe per æquor
Auſpicijs noſtris patriæ reddatur arenæ
Incolumis nullóque celer diſcrimine ponti.
Nec dolor accedat ductus,noſtráſque carinas:
Sit natale ſolum quamuis trans æquora longè,
Ne toties triſtes patiatur naufragus vndas:
Damnáque ſæua prius toleret,quàm patria rura
Contingat fluctu conſcendens littora nota:
Hic vbi paſſurus fuerit,quæ neuerit illi
Parca manu dura,& nigrantia fila ſorores,
Et quæ texuerint reuoluto ſtamina fuſo,
Lináque concordi denſarint pollice fati
Naſcenti puero,& non eluctabile fatum
Et leges dederint,cum primum matris ab aluo
Editus in lucem,& noſtrum mortalis in æuum.
Sin autem cœlo numen deſcendit ab alto,
Siue deus:longè eſt aliud,quod turba deorum
Molitur.coram dudum manifeſta videntur

Alcinous ad proceres,de hoſpite Vlyſſe.

Hic

Hic ſimulacra deûm nobis, ipſique fatemur.
Cum nos ſacra Ioui taurorum ſanguine centum
Hic facimus celebres, vnà conuiuia diui
Nobiſcum celebrant mites, iuxtáque ſedendo
Apparent epulis: læti ceu fortè viator
Quando aliquis venit ſolus, ſeu occurrit in vrbe,
Hoſpes adeſt rerum ſpecies incognita membris,
Inque dei forma latuit, apparet imago.
Næ ſeſe abſcondunt illi. Nam proxima diuis
Progenies ſumus, vt Cyclopum germine nati,
Cyclopéſque feri, genus & crudele Gigantum.
Sic ait Alcinous, cum talia rettulit hoſpes:
O' rex Alcinoe, hic aliud tibi mente volutas.
Sum mortalis ego. neque enim immortalibus vnquam Vlyſſes ad
Æquari potero, qui calcant culmen Olympi. Alcinoum.
Non ego natura, non denique corpore diuis
Par fuero: humani generis quoque ducor ab ortu.
Inter mortales quos vnquam mille labores
Ferre aſpexeritis, quos ærumnæque feróxque
Præcipuè exercet dolor, inter ponite tales
Me miſerum exilio, quamuis quoque plurima ſolus
Suſtinui infœlix, quæ fatis paſſus iniquis
Enumerare queo. ſic diuûm fata ferebant.
Deſinite ô reges: veniet narratibus hora
Tempeſtiua meis: curæque faméſque coercent
Afflictum. precor ô ſinite hic me carpere menſis Fames im-
Ore dapes. Non eſt aliud damnoſius vllum " portunum
Ventre malum, atq; ſui nunquã ſinit eſſe nefandus " malum.
Immemores homines, ſempérque ea cura recurſat. "
Quanquam triſtitiæ ſæuæ, caſúſque dolórque. "

Exede-

Exedere animum, luctúſque in pectore ſedit, "
Attamen ille ſui meminiſſe iubétque premítque. "
Me quoque lugentem cogit iam ſumere menſa
Ore cibos poſitos, ſiccaréque pocula Bacchi.
Cunctarum ille quidem curarum obliuia ducit,
Quas patior triſtis, quæcunque pericula adiui,
Quæque aditurus ero demit ſuper æquora puppi
Mittite me proceres, cum prima aurora rubebit:
Infauſtos patriæ date vos intrare penates.
Tum precor vt vita me ſpiritus iſte relinquat,
Poſtquam multa ſolo paſsus, iactatus & alto,
Videro rura laris, famulóſque & culmina celſa,
Atque amplas ſedes, patriámque & coniuge fines
Dulci poſseſsos, & opes, regnatáque tecta.
Plauſerunt omnes proceres, & dicta probarunt,
Deducíque iubent ponto: libamine fuſo,
Diſceſſus procerum. *Quantum cuique libet, ſumpſerunt vina Lyæi:*
Quiſque lares repetunt, vt reddant lumina ſomno.
Linquitur hic tectis regalibus hoſpes Vlyſſes,
Quem iuxta Arete ſedit regina, ſuúſque
Alcinous, altè nixus vt numen in arce.
Vaſáque tum nymphæ properabant tollere menſis.
Hic verò Arete niueos exerta lacertos,
Incipit effari: nam veſtes nouerat illa
Et chlamydem, & tunicas, quas neuerat ipſa puellis.
Arete Vlyſſi. *Ergo ſic breuiter: Primùm regina profabor*
Téque hoſpes quæram, quiſnam? quibus ortus ab oris?
Quáve hominum terra? quiſve hæc tibi munera veſtes
Adiecit? qua puppe venis, erroribus actus
Vlyſſes A- *Per mare, ſub noſtrum littus? ſubiecit Vlyſses:*

Infan-

Infandum regina iubes renouare dolorem. retæ & Alcinoo ſuos labores exponit.
Hei mihi difficile eſt longos narrare labores,
Totque mari luctus.cœleſtes mille pericla
Inuexere mihi,curáſque immaniter vnda.
Sed ſi tantus amor curſus cognoſcere noſtros,
Dum quæris pelagi caſus audire,profabor.
Quanquam animus meminiſſe horret,luctúq; refugit.
Hinc iacet Ogygio celebris procul inſula ponto, Narratio.
Hanc habitat proles Atlante creata Calypſo,
Flaua comas nymphe,crudelis fama dearum,
Inſigniſque dolis varys:cui iungitur vnà.
Haud vllus diuûm.nec quiſquam adhæret amore
Mortalis nympha.aſt aliquis me numine dæmon
Solum illuc egit,quo ſupplicis ora videret
Illa mea,& miſerum caperet:cum fulmine claro
Impulſam medio ponto fregiſſet & vndis
Merſiſſet puppim,ſocióſque ſub æquore raptos.
Naufragus ipſe ratem cepi,latera ardua prendens
Brachia iactando,per cærula naue ferebar.
Iamque nouem errabam cæca calgine ſoles,
Per pelagus raptus,totidem ſine ſidere noctes.
At decima tandem ligno me luce vagantem
Ipſe deus quicunque fuit,miſeratus arenis
Appulit Ogygiam curſu,fluctúque per vndas.
Seruatum ex pelago triſti me littora primùm
Ogygiæ accipiunt,peregrino nomine dicta,
Inſula in ingenti ponto,quam dira Clypſo
Pulchra comas habitat,celeberrima fama dearum.
Excipit hæc feſſum,& dapibus ſolatur amicis,
Enutriens:quin me promiſerat ipſa Calypſo

Sæpe immortalem, nulliſque ſeneſcere ab annis
Facturam, vt corpus mihi lædat nulla ſenecta.
At non perſuaſit, patriam dum præfero diuæ.
Iamque annos ſeptem manſi. lacrymiſque madebant
Aſſiduis veſtes, dederat quas ipſa Calypſo
Immortalis aquis. octonus menſibus orbis
Inceptis ibat, me tandem puppe per vndas
Ire iubet nymphe, patrióſque reuiſere fines,
Siue Iouis iuſſu, ſeu quod ſententia diuam
Verterat: impoſitum ratibus dimiſerat vnum
Remiuagis, epulas & dulcia vina Lyæi,
Diuináſque dedit veſtes: fœlicibus oras
Auſtris immiſit, ventóſque à puppe ſequentes
Et lenes flatus implentes carbaſa malo.
Iamque ego ab Ogygia peregrina puppe ſecabam
Æquora, bis ſeptem luces: cum denique montes
Vmbroſi circum viſi ſe tollere ſe fluctu.
Vt bis nona diem roſeis aurora quadrigis
Reddidit, & veſtræ cœpit rareſcere terræ
Littus aquis, miſero tum denique gaudia pectus
Exhilarans fecit: quanquam plus mille labores,
Ærumnæque graues impendent æquore cano,
Quas mihi Neptunus, qui quaſſat littora terræ,
Inflicturus erat. commouit flamina ponto,
Impeditque vias pelagi, quin æquora tota
Impulit, heu puppim nuſquam me ferre ſinebat
Tempeſtatis deſcriptio. *Vnda ferox; imo ſuſpiria pectore denſa*
Ducentem. tum ſæua ratem diſiecit in vndas,
Prærupto veniens cumulo demiſſa procella,
Tunc innare vndas, fluctúſque ſecare profundos.

Suſti-

Suſtinui infœlix, donec me ad littora veſtræ
Telluris pepulit ventúſque vndæq́; procaces.
Et me aſcendentem terras ex gurgite vaſto,
Ingens lympha ferens in ſaxa ſonantia fluctu
Detorſit pelago, merſitque fragoſa ruentem
In loca turbatum: méque illætabilis vnda
Excepit, tractus mox retro terga natando
Verti diſcedens. donec me ad flumina curſu
Deflexi rurſus, quà viſus portus ad vndas
Immotus ventis, libérque à rupibus aſpris,
Et tutus, triſtes pelagi ridere procellas.
Huc me conieci labens, alacríſque natatui,
Erectus animo. poſtquam nox atra per oras
Incubuit peplo, rapido de flumine greſſum
Inde tuli aſcendens. fluitabat ab imbribus auctus,
Ac Ioue manabat fluuius. ſub frondibus altis
Inter ſylueſtres frutices hic membra ſopore
Laxaui recubans. circum denſiſſima palmis
Hic folia accumulo, fudere in lumina ſomnos
Longos dij faciles. Ergo inter frondea ſyluis
Sic folia hic iacui, ramis reſupinus, & vſque
Mœſtus in auroram, roſeos ſopitus in ortus,
In mediúmque diem, donec ſe lutea bigis
Extulit, & rutilo Pallantias exit amictu,
Donec & hinc calidum Phaaton conſcenderet axem
Vt verò inclinans cliuoſo currere Olympo
Temonem cepit Titan, me deinde reliquit
Lucę ſopor dulcis: ludentes littore nymphas
Prolę tua vidi, cui par quoque forma dearum,
Os humeróſque Dea ſimili. cui ſupplice voce

Fundo preces humilis. nec candida virgo refugit.
Illa fuit pectus prudens & laude decora,
Ingenij excellens, animóque benigna quieto.
Quodque magis miror, cum ſit quoq; ſtulta iuuentus,
Atque minus ſapiat ſemper ſibi iunior ætas, "
Haud equidē ſperans quicquam, ſeu fidere fas eſt, "
Si iuueni occurras, ſeu quem iuuenilibus annis, "
Ipſe petas aliquid, ſubito fruſtratus abibis.
Præbuit illa epulas, & præbuit illa Lyæum.
Et puras veſtes. viuo me flumine lauit.
Hæc adeò tibi vera loquor, deſeſſus ab vndis,
Afflictúſque mari: ſolio reſpondit ab alto
Alcinous Vlyſſi. *Alcinous, fatus: Proles nec ritè peregit,*
Nec rectè, ô hoſpes, ſenſit mea nata puellis,
Dum te non noſtra ad clariſſima mœnia duxit.
Namque illam primò tu ſupplice voce rogaſti.
Ingreditur contrà ſic ærumnoſus Vlyſſes,
Vlyſſes Nauſicaam excuſat à patre reprehenſam. *Conſilijs pollens: Heros, atque optime regum,*
Ne mihi præſtantem precor ô virtute puellam
Argue. nam prudens iuſſit me rure miniſtris
Ancilliſque ſuis ſectari, & tendere greſſus
His vnà comitem. renui tamen ipſe, rubeſcens
Nam timui, ne fortè acris prorumperet ira
Mota tibi, ſi inter vidiſſes ire puellas.
Namq; hominū innata genus eſt ardētis amoris "
Inuidia plenum, & molli ſub pectore regnat "
Suſpicio infœlix, nympharúmque errat in æſtu. "
Rex ait Alcinous: non hæc mihi pectore mens eſt,
O hoſpes: neque enim eſt ea corde libido ſub alto,
Vt temerè incendar, ſeu mens ardeſcat in iras.

Nam

Nam quæcumque decent, ſemper meliora putaui.
Iuſtius eſt quicquid decuit, virtúſque gubernat.
Sic Pallas faciat, Phœbúſque, & Iuppiter altus,
Vt talis maneas, qualis nunc eſſe videris,
Vtque mihi mens hæc eadem ibi ſentiat vnà,
O' mihi dilecta iungas connubia nata,
Et thalamo acceptes prolem, tædáque iugali,
Atque gener fias regi, natáque potitus
Succedas regno, maneáſque hic magna nepotum
Spes inuenta mihi. ſedem, poſſeſſáque rura,
Diuitiáſque darem, & dotalia caſtra regenda:
Si modò manſuro non ſordent tecta, domúſque,
Atque vltro noſtris placet his conſidere regnis.
Te inuitum haud vllus Phæax retinebit in vrbe,
Hoſpitiíque Ioui non eſt ea grata voluntas,
Si nimium vt maneat deſcendens cogitur hoſpes.
Craſtina cum primum bigis aurora rubebit,
Ipſe tibi reditus meditabor, & æquore curſus.
Dum recubas molli præfractus membra ſopore,
Phæacéſque mari flatus tranquilláque ponto
Seruabunt vigiles. vt fœlix dulcia rura,
Atque lares patrios, & quicquid amaris in illis,
Contingas ſoſpes: vel ſi vltra Eubœa recedat
Arua procul ponto, quæ vidit nauita noſter,
Hincque procul longo teſtatur abeſſe remota
Per pelagus ſpacio: & populi Phæaces in vndis
Vela dedere illuc: quando huc vexere carinis
Horrendum viſu matris telluris alumnum,
Flauentem vultu Rhadamanthum gurgite cano,
Terrigenam Tytium, nullóque labore remenſi

Alcinous Nauſicaam Vlyſſi ſponſam offert.

Alcinous Vlyſſi auxilium pollicetur.

 Vaſtum

Vaſtum æquor pelagi duxerunt puppibus altis
Rurſus eam in patriam celeres notóſque penates,
Illa luce quidem qua vela dedere per vndas
Aduecti rurſus.noſtras mirabere naues,
Remigiúmque meum, iuuenéſque per æquora tonſas
Iactantes ſubitas.tum ſic gauiſus Vlyſſes,
Vlyſſis votum. *Voce preces fudit: Precor ô nunc Iuppiter,inquit,*
O' vtinam faciat,quæ dixit maximus alto
Alcinous regno,atque illum pia fama ſequatur,
Et per frugiferas eat ingens gloria terras,
Atque æternus honos maneat,laudéſque per oras:
Contingámque ſolum patriæ,portúſque carina.
Sic illi inter ſe voces ſermone ferebant,
Cum regina iubet regale cubile puellas
Sternere porticibus,& ſtragula picta tapetis,
Et precioſa thoris velamina ſubdere celſis.
Ex aula nymphæ properant,tædáſque micantes
Geſtabant manibus.tum molle cubile thorúmque
Strauerunt pariter,ſtratóque adducitur hoſpes.
Quem ſic affantur: Surge ô mitiſſime lecto,
Itur cubitũ. *Vt carpas ſomnos hoſpes,tibi molle cubile*
Extructum eſt intus.ſic ille. At lætus Vlyſſes
Gaudet adire thoros,& condere lumina ſomno,
Vt ſub porticibus laxaret membra ſopore
Dulichius reſonis,quas aura excelſior ibat,
Eſt in ſeceſſu longo domus alta columnis,
Hic regina thoros regalibus ipſa tapetis
Ornarat nitidos,quibus vnà adiunctus amore,
Alcinous cubuit,nec non & regia coniunx,
Donec puniceis iterum ſe lutea bigis
Extulit eoa veniens Pallantias ora.

ARGVMENTVM LIB. VIII.

Conueniunt regis paſſim Phæaces in aulam,
Inde reducendo varius ſuper hoſpite ſermo.
Et ſimul à Scherio deducunt littore nauim,
Qua liquidis Ithacus reuehatur ſoſpes in vndis.
Tum quoque Phæacum proceres epulantur in arce.
Mox agiles celebrant vario certamine ludos,
Dehinc certant diſco, ſed campo victor Vlyſſes
Extitit, hinc menſa recinit, carménque deorum
Demodocus recitat. ſed primùm Martis amores
Atque thorum Veneris canit. hinc vt machina muros
Intrarit Phrygios Troiæ iam lignea tractu,
Et ſic ductus equus trabibus contextus in vrbem.
Tunc Ithacum lacrymas inter conuiuia quærit
Stillantem, quis ſit, quibus aut ſit vectus ab oris,
Alcinous Scheriæ quondam rex clarus arenæ.

ODYSSEAE LIB. VIII.

Phæax inſigni certamine tentat Vlyſſem.

ROSCIDA puniceo Pallantias exit amictu,
Et croceis fulgens digitis Aurora reluxit.
Corripit è ſtratis corpus rex inclytus altis,
Et Troiæ celebris quondam expugnator Vlyſſes
Proſilit electis. anteibat clarus ab aula
Rex ad conſilium, quod tum naualia iuxta
Phæacum fuerat quò cum iam venit Vlyſſes,
Alcinoúſque ſimul parili ſub honore recepit,

 Conſe-

Conſedere patres inter, quis ſaxea ſedes.
Interea Pallas Phæacum acceſſit ad vrbem,
Præconi Alcinoi formam aſſimulata, decúſque,
Magnanimo, in patriam reditus meditatur Vlyſſi,
Aſſiſténſque viris fruitur ſermone Minerua.
Currite Phæaces proceréſque ducéſque per vrbem,
Ite ad concilium celeres, videatis vt ipſum
Heroem: regis ſucceßit ſedibus hoſpes,
Nuper in vndoſo varijs erroribus actus
Æquore per fluctus, ſimilis qui corpore diuis
Fundit ab ore iubar, vultúque auguſtior ardet.
Sic ait, & cunctos naues hortatur ad altas.
Olli conuenere, fluuntque ad littora plenis
Curua vijs, fora replentur, ſedéſque politæ,
Denſatúrque citò. multi admirantur Vlyſſem,
Obtutu hærentes nato Laertis honoro,
Atque armis claro: Pallas affudit honores,
Et capiti atque humeris: diuina gratia mentis
Fulſit. tamque illum forma maiore videri,
Proceráque magis. cunctis Phæacibus ille
Gratior, & poſitis alijs præſtantior armis,
Vt grauis & cuncto ſplenderet honeſtior actu,
Et celebri victor peragat certamina ludo
Multa: quibus fuerant illum Phæaces in armis
Experturi. vt iam fuerat bene concio denſa,
Alcinous ſceptris hic læta fronte profatur:
Audite ô proceres, quæcunque in pectore voluo
Phæacúmque duces: huc nuper deuenit hoſpes,
Exactus pelago vagus & mea contigit arua,
Atque domos celſas: quanquam mens inſcia noſtra

Pallas præconi aſſimulata, Phæaces conuocat.

Alcinous Phæacas in concione hortatur vt Vlyſſem iuuent.

Quis fuerit, ſiue Eois hic hoſpes ab oris,
Seu venit Heſperijs, aut qua de gente creatus
Ignoro: ille tamen reditus petit æquore certos
Auxiliúmque viæ ponto, noſtráſque carinas.
Nos de more pio ſemper, velut ante parare
In patriam reditus inſtemus, & æquore puppim
Ducere, quà reditus per cærula longa petatur.
Par eſt vt tanto triſtis diſcrimine caſus
Huic iungamus opem. namque hic non hactenus vllus
Voce diu lugens manſit, petiítque carinam,
Subſidiúmque viæ, nec nauis defuit vlli.
Quare agite ô proceres ducamus in æquora nauim
Quæ nunquam tetigit fluctus, pinúſque per alta
Prima mari vehitur, iuuenéſque ex ordine lecti
Quinquaginta intus, binique è plebe creati,
Quicunque ante quidem celebres incumbere remis,
Aſcendant naues ſubitò, tranſtriſque ſedendo
Aſtricti lentent remos. ea cura fatiget
Vos pueri, iubeo mox & conuiuia menſis
Approperate citò: cunctis regaliter addam
Aula epulum clara: proceréſque ducéſque per alta
Limina congreſſi, noſtra ſuccedite ſedi: Iubet parari conuiuium.
Hic pariter nobis exceptus vt hoſpes amanter
Aſſideat, nec ſit qui ſumma fortè negare
Audeat ipſe domo: quin & producere vatem
Inſignem cantu, & diuino carmine clarum,
Cui quondam docta dederant fœlicia Muſæ
Plectra, & poſſe ſimul vel delectare canendo
Vel mouiſſe ſono, quoties iubet impetus illum,
Et canere hortantur deducta vertice Muſæ.

Sic ait,

Conſedere patres inter, quis ſaxea ſedes.
Interea Pallas Phæacum acceſſit ad vrbem,
Præconi Alcinoi formam aſſimulata, decúſque,
Magnanimo, in patriam reditus meditatur Vlyſſi,
Aſſiſténſque viris fruitur ſermone Minerua.
Currite Phæaces proceréſque ducéſque per vrbem,
Ite ad concilium celeres, videatis vt ipſum
Heroem: regis ſucceßit ſedibus hoſpes,
Nuper in vndoſo varijs erroribus actus
Æquore per fluctus, ſimilis qui corpore diuis
Fundit ab ore iubar, vultúque auguſtior ardet.
Sic ait, & cunctos naues hortatur ad altas.
Olli conuenere, fluuntque ad littora plenis
Curua vijs, fora replentur, ſedéſque pohtæ,
Denſatúrque citò. multi admirantur Vlyſſem,
Obtutu hærentes nato Laertis honoro,
Atque armis claro: Pallas affudit honores,
Et capiti atque humeris: diuina gratia mentis
Fulſit. tamque illum forma maiore videri,
Proceráque magis. cunctis Phæacibus ille
Gratior, & poſitis alijs præſtantior armis,
Vt grauis & cunctò ſplenderet honeſtior actu,
Et celebri victor peragat certamina ludo
Multa: quibus fuerant illum Phæaces in armis
Experturi. vt iam fuerat bene concio denſa,
Alcinous ſceptris hic læta fronte profatur
Audite ô proceres, quæcunque in pectore voluo
Phæacúmque duces: huc nuper deuenit hoſpes,
Exactus pelago vagus & mea contigit arua,
Atque domos celſas: quanquam mens inſcia noſtra

Pallas præconi aſſimulata, Phæaces conuocat.

Alcinous Phæacas in concione hortatur vt Vlyſſem iuuent.

Quis

Quis fuerit, ſiue Eois hic hoſpes ab oris,
Seu venit Heſperijs, aut qua de gente creatus
Ignoro: ille tamen reditus petit æquore certos
Auxiliúmque viæ ponto, noſtráſque carinas.
Nos de more pio ſemper, velut ante parare
In patriam reditus inſtemus, & æquore puppim
Ducere, quà reditus per cærula longa petatur.
Par eſt vt tanto triſtis diſcrimine caſus
Huic iungamus opem. namque hic non hactenus vllus
Voce diu lugens manſit, petiítque carinam,
Subſidiúmque viæ, nec nauis defuit vlli.
Quare agite ô proceres ducamus in æquora nauim
Quæ nunquam tetigit fluctus, pinúſque per alta
Prima mari vehitur, iuuenéſque ex ordine lecti
Quinquaginta intus, biniquè è plebe creati,
Quicunque ante quidem celebres incumbere remis,
Aſcendant naues ſubitò, tranſtriſque ſedendo
Aſtricti lentent remos, ea cura fatiget
Vos pueri, iubeo mox & conuiuia menſis
Approperate citò: cunctis regaliter addam
Aula epulum clara: proceréſque ducéſque per alta
Limina congreſſi, noſtra ſuccedite ſedi: Iubet parari conuiuium.
Hic pariter nobis exceptus vt hoſpes amanter
Aſſideat, nec ſit qui ſumma fortè negare
Audeat ipſe domo: quin & producere vatem
Inſignem cantu, & diuino carmine clarum,
Cui quondam docta dederant fœlicia Muſæ
Plectra, & poſſe ſimul vel delectare canendo
Vel mouiſſe ſono, quoties iubet impetus illum,
Et canere hortantur deducta vertice Muſæ.

Sic ait,

Sic ait,& dicto vertit veſtigia lætus.
Quem ſimul bini reges proceréſque ſequuntur.at inde
Cantorem præco ſacrum feſtinat adire.
Sed quinquaginta iuuenes,binique miniſtri,
Electi pariter tendunt ad littora greſſus
Æquoris vndoſi iuſſi in naualia ponti,
Cæruleámque ratem ducunt in gurgitis vndas.
Pandunt antennas,malúmque & carbaſa puppi,
Expediuntque viri tonſas,loríſque ligatos
Vndarum remos,coriíque è fune rudentes,
Impelluntque altè puppim ſuper humida ponti
Æquora.mox tendunt curſus ad limina regis,
Alcinoique aulam:repletur curia,nec non
Porticus atque ædes,& mœnia longa per arcem,
Conuentu crebro pariter iuuenúmque ſenúmque.
His rex Alcinous bis ſenas ſacra bidentes,
Octonóſque ſues mactat,quibus ore micabant
Fulminei dentes:binóſque in cornua tauros
Inflexos curuóſque pedes ſacrauit ad aras.
Tergora diripiunt:coſtis,& viſcera nudant,
Atque epulas celebres & amœnis fercula menſis
Inſtituunt.Præco cantore ſuperuenit:illum
Dilexere nouem Muſæ,ſortémque dedere
Immitem atque bonam,commixtáque fata ſorores
Conceſſere viro:ſpoliarunt lumine vatem: Demodocus cantor cæcus.
Pro quo ſuaue melos cantúſque dedere ſonoros.
Pontonous vatem iuſſit releuare ſedili
Argento nitido corpus,longáque columna
Innixum medio procerum conuiuia menſis,
Inter clara virûm:ſupra caput inde ſonoram

Suſpen-

Suſpendit citharam,clauo & tractare iubebat,
Cum vellet muſis exorſus carmina blanda:
Admonuitqui cibos iuxta,Cereríſque caniſtrum,
Ac nitidam menſam dapibus,pateramque Lyæo,
Vt biberet vates meditatus carmina Muſis.
Inde manus epulis extendunt rite Pelaſgi,
Appoſitáſque ſibi carpebat quiſque decorè
Ore dapes.poſtquam hic amor eſt compreſſus edendi,
Potandique merum: Muſa mouere ſorores
Cantorem,vt caneret clariſsima geſta virorum,
Et laudem heroum.penetrabat gloria cœlum
Carminis,& factis claret ſuper æthera fama.
Vtque Ithacus quondam magno certauit Achille Græcorum ducum cõtentiones in conuiuio
Sæpius,vt dictis illi contendit Achilles:
Horrendum latices inter,menſáſque deorum,
Inter florentes epulas & ſacra Pelaſgûm. Demodocus canit.
Réxque inter lites Agamemnon gaudet Achiuûm,
Dum videt inſignes Graios virtutibus ire
Inſanas iras,liteſque & ad arma citari.
Vt quoque ſit Pythijs oracla loquutus Apollo
Sacratis quondam,cùm ſaxea limina Phœbus
Pythea perdomitæ ſerpentis nomine dicta
Ingreſſus,cecinit fatum tum cladis iniquæ
Principium fuerat,triſtíſque exordia cædis.
Troibus & Danais ſumpta,hæc Iouis alma voluntas,
Sic fuere è fato,primáque ab origine rerum
Sic comes ore canit Muſarum candidus acres
Carmine Demodocus,tunicam tum mœſtus Vlyſſes
Purpuream admouit manibus,capitique reuoluit
Ingentem vultus circa,& ſibi condidit ora.

Pulchra

Vlyſſi audienti bellum Troianum mouetur fletus.

Pulchra diu: lacrymas oculis ſtillabat obortas.
Phaeaces veritum coram pia fletibus ora
Humectare pudet, dum plectra ſonora cieret
Voce. ſed vt Troiæ diuinus carmine vates
Deſijt, abſtergens lacrymas velamina dempſit,
Et tunicam à vultu: patera tum vina litabat
Circuitu inflexa. mox vt cantare ſonora
Voce iubent proceres, delectat carmine vates
Ad tenſam citharam: rurſus prætendit Vlyſſes
Velamen capiti, lacrymáſque refundit ab ore.
Verùm alios latuit madefactus fletibus: vnus
Senſerat Alcinous, vicina ſede locatus
Ducentémque imo gemitum & ſuſpiria corde
Audijt, ac ſolio fatur Phaacibus alto:
Vos mea Phaaces, iterum mea figite dicta.
En quoniam dapibus ſaturi, pinguique ferina,
Iámque oblectati fidibus, cantúque ſuaui.
(Namque comes cithara eſt inter conuiuia læta
Florentéſque epulas concordi interſonat actu)
Nunc aula tandem proceres exibimus vnà

Alcinous hortatur Phæacas ad certamen.

Experturi acres celebri certamina ludo
Diuerſa: vtque hoſpes memorat præclarus amicis
In patriam vectus, mirentur ſecla nepotum,
Nóſque idem inſigni narret cum laude Pelaſgis
Quantum nos ceſtu, luctáque & denique ſaltu,
Atque pedum curſu reliquis mortalibus ipſi
Præſtamus, quantúmque, alios certaminis arte
Anteimus. fatus præceſſit: cuncta ſequuta
Turba fuit tectis. citharam ſuſpendit ab alto
Ipſe petens clauo, vatémque eduxit ab aula

Præco-

Preco manu tractum, callémque oſtendit eundo,
Quem reliqui proceres calcant Phaaces in armis
Praclari, vt videant certamina tanta, petebant
Vrbe forum paſſim. concurrunt vndique læti:
Ingens turba virum ſequitur, tum mille cateruæ,
Fœmineique chori: iuuenes certare parati,
Mille quidem numero, qui clari & viribus acres.
Quin auidum pugnas viſendi vulgus inerme,
Fama vocat. cunctis adſunt è mœnibus vnà
Exciti, Acroneus prior, Ocyalúſque & Elatreus
Proſilit: hinc ſequitur Nauteus, ſed Eretmea greſſu
Anchialus pulſat, Prymneúſque & Ponteus acris.
Inde celer Proteus ſubit, & Neus inclytus vnda.
Amphialúſque ſimul curſu, Pyloneïa proles
Tectonides, celebris, Martique æquandus in armis
Sanguineo, cædes miſcenti & funera bello:
Euryalus forma inſignis viridique iuuenta:
Naubolidéſque ſimul, quo non præſtantior artus
Corporis atque decus membris, quo pulchrior alter
Non fuit, excepto præſtantis corpore longo
Laodamantis & hic inter Phaacas & omnes
Alcinoi proceres longè fortiſſimus armis.
Alcinoi inſignes fuerant de ſemine nati.
Tres adeò iuuenes, Haliúſque, & Martis amator Tres filij
Laodamas, diuiſque ſacer Clytoneus ad aras. Alcinoi,
Hi certare pedum curſu cœpere tumultu curſores
Effuſi ſubito cuncti, pedibúſque ruentes inſignes.
Puluerulenta volant curſu per rura citati.
Corripuere leues emeſſi carcere campum,
Pulueréque obſcuri properant. Sed currere primus

Excel-

Excellit pedibus velox Clytoneus, in aruis
Primus abit, longéque ante omnia corpora ſolus
Emicat ad turbam, ſuperátque volatilis omnes,
Atque prior ſpacio fertur: tantúmque relinquit
Currentes alios, quantum inter aratra colonus
Dat ſpacium mulis, quantúmque intermicat illos
Campi, ſiue arui. finiti denique curſus:
Difficiles oleo exercent labente palæſtras
Exciti iuuenes: quos inter clarior omnes,
Quicunque egregij fuerant, excelluit vnus
Euryalus, ſaltu ſuperat quoque promptior omnes
Inclytus Amphialus: ſed diſco vincit Elatreus,
Laodamáſque pugil ceſtu, fortiſſima proles
Alcinoi regis. poſtquam bene pectora ludis
Atque oblectarunt lucta certamine mentes,
Sic tum Laodamas præclaro rege creatus
Alcinoo, orditur: Precor ò ſuccedite mecum
Phæaces, nobis pariter quæratur vt hoſpes,
An norit forſan gnauus certamina quædam,
Siue aliquos ludos celebres. namque indole clarus
Cernitur egregia, atque elucet corpore virtus.
Vt femora, vt ſuras, vtque ambas ritè lacertis
Huic ſpectare manus licet, & validiſſima colla
Craſſa ceruicis, robúrque immane per artus:
Perfectúſque annos, nec pubertatis egere
Ille tamen viſus quanquam præfactus & æger
Tot curis, pelagique minis crebriſque periclis
Apparet feſſus, ponti fluctúque ſalaci:
Mari maxime delibi- *Vnda malum, quo non aliud crudelius vllum,*
Mortalem vitiat, perdúntque heroa ſalaces

Per

Per pelagus latices, vt ſit fortiſſimus armis.
Audax Euryalus cui ſic eſt ore loquutus:
Regia progenies dictis hæc ritè profaris
Laodama, perge, atque ipſum modò voce laceſſe,
Atque hortare virum. paret tum regia proles:
In media, inq; iuit turbam, atque audacter Vlyſſem
Affatur: Procede pater, certamina ludo
Hic tentaturus, ſi pugnam expertus es acrem,
Ac didiciſti artem forſan: certare peritus,
Vt reor, es: ſtudijſque faues, oleóque palæſtræ.
Nulla viro laus eſt, nec maior gloria famæ,
Præter quàm aſſequitur pedibus, validiſque lacertis,
Siue aliquid plantis valeat, ſeu vindice dextra.
Experire hoſpes, & diſiice pectore curas,
Atque animi luctus aufer. nam puppis in vndas
Tracta natat, ſocijque manent ſuper æquore iuſſi
Remigibus prompti, nec deerit pompa per vndas,
Auxiliúmque viæ. tum prudens infit Vlysſes:
Quid me Laodama miſerum ridetis, & vltro
Certatis laſſo non æqua illudere voce?
Namque mihi potius cordi mœſtiſſima clades,
Triſticiæque feræ, quàm ſint ſpectacula ludis,
Certaménque foro: qui iam iactatus in alto,
Multa quoque & bello paſſus, terráque marique,
Suſtinui infœlix duros adyſſe labores.
Iamque foro veſtro reditus in patria rura
Supplice voce rogo, regémque & vulgus in vrbe
Atque omnem populum, deducar vt æquore puppi.
Quem contrà Euryalus dictis affatur amaris:
Non ego te experto ſimilem, fortique ſub armis,

Aut

tari homines.

Laodamas Vlyſſem prouocat.

Laus palæſtræ & curſus.

Vlyſſes Laodamanti.

Euryalus in Vlyſſem.

Aut ludis celebri, aut agili certare palæſtra,
Qualia multa homines inter certamina ſplendent,
Confero: ſed nautæ potius, qui naue frequentat
Æquora, & in tranſtris reſidet dux cærulus altis
Nautarum pelago: aut qui ſe mercator in vndis
Exercet, memor in patriam deducere merces,
Puppis onus: ſeu qui vigilat ſpeculator in alta
Atque obſeruat opes naui, quaſtúſque rapaces,
Siue actas prædas ponto. non fortis athletæ
Te ſtudijs aptum facio, aut certare peritum.
Succenſet Vlyſſes importuno Euryalo. *Cui ſic torua tuens cautus respondit Vlyſſes:*
Quàm me prædoni confers, ô hoſpes iniquè:
Iniuſto appares ſimilis, neque cerneris eſſe
Integer & purus: téque ipſa libido fatigat.
Dij hominib dotes varie diſtribuũt. *Haud omni eximias homini dant numina dotes* "
Eloquium, ingeniũ, pectúſq;, atque integra mẽtis "
Corda. alius forma, vultúque obiectior oris: "
Sed virtute dei decorat facundia corpus, "
Eloquióque deus formam redimiuit amœno, "
Laus eloquentiæ. *Próque illa ornatus linguæ & mulcentia dicta* "
Præſtitit. hunc populi mirãtur, & ora loquentis "
Suſpiciúntque virum. dum oratio picta figuris "
Profluit, atque tenet. ſuaui ſermone ruentes "
Delectátque viros, ac liber fatur ab ore "
Magniloquo, & morum turba dulcedine pollet, "
Eloquióque inter populos ſupereminet omnes, "
Agreſtéſque inter claret. Si quando per vrbem "
Incedit, ciues ceu quoddam numen adorant, "
Suſpiciúntque vnum. veluti deus ille videtur. "
Forma ſiue *Aſt alius formáque atque ore decorus honoro,*

Dijs

Dijs ſimilis fertur, membrorúmque omnis aperta eſt " eruditione.
" *Lætitia, at nitidis non eſt ſibi gratia verbis:*
" *Nec fluit altiloquis oratio ſplendida dictis.*
Tu quoque laude tua forma præcellis & ore
Et decore inſigni: quo nec præſtantius vllus
Adderet arte deus, meliúſve effingeret artus:
Cætera mentis inops, & inanis corpora ſplendor,
Eſq; animo imprudens, & habendis futilis author
Conſilijs: quoniam mouiſti pectora voce.
Haud equidem ignarus ludi, nec laude palæſtræ.
Sum (ceu faris) iners. inter certamina primus
Glorior, & nulli victorum laude ſecundus.
Atque inter primos palmam geſtabo palæſtra,
Donec confiſus fuero iuuenilibus armis,
Ætatique meæ, manibúſque & fortibus auſis.
Quamlibet ærumnis premor, atque laboribus actus
Nunc agitor triſtis, totiéſque per arma virorum
Multa quidem paſſus bello, ſæuáſque per vndas
Suſtinui infœlix, traiecique æquora nando.
Sed tamen experiar forti certamina dextra.
" *Excitat irarum motus & pectora mordet*
" *Lingua ferox, animũ quoq; ſermo accẽdit amarus.*
Mouiſti dictis nimium. ſic dixit, & acris
Impetibus ſurgit, veſtémque abiecit, & ingens Vlyſſes
Accepit diſcum, cui non iaculabile dextra diſco ludit,
Pondus erat, ſolus liquidas librabat in auras ac ſuperat.
Maiorem longè & grauiori pondere maſſam,
Quàm quo Phæaces ſoliti ſunt ludere campis
Inter ſe iuuenes, valida tum pondera dextra
Iam verſata diu magno conamine iecit.

O *Fit*

Fit ſonus,atque lapis reſonat demerſus arena
Fixáque ſignatur tellus.Phaeaces ad imam,
Inclinantur humum,pauitantes corda ſtupore,
Quanquam præclari ratibus,contiſque per vndas.
Sed tamen attoniti ſpectant,tacitique laborem
Obſtupefacti ictu lapidis.Per inania ſaltu
Ille volat,finéſque ſimul ſupereminet omnes,
Emiſſus manibus velox currebat in arua.
Tum Pallas metam poſuit mentita virile
Mortalis corpus,verbiſque ingreſſa profatur:
Crede vel hoc cæco ſignum diſcernere promptum
Tractando metam,quæ longè excurrit,& inter
Haud miſcetur agro reliquas,tranſuecta quieuit
Meta prior curſu,longéque remota notatur.
Tu confide hoſpes,nullus Phæacibus iſtam
Attinget,certánſue manu ſuperabit arena.
Sic ait,aſt animis ingens exultat Vlyſſes,
Dum ſocium aſpexit medio in certamine fidum.
Tunc alacris magis hic clamans Phæacibus inquit:
Iam petite hanc metam,iuuenes mox altera vobis,
Siue eadem,ſiue alterius repetenda manebit.
Namque idem rurſus ſpero contingere ſignum,
Siue vltrà longè iaculari viribus audax.
Vos igitur,quemcunque mouet ſub pectore virtus,
Iráque mota ciet,veniat,tentétque quid audax
Hic poſſit:dare tot iuuenum de millibus vnum
Huc (ait) atque vtinam nullus certamine vitet.
Huc vgite ô iuuenes:quoniam irritaſtis arena,
Méque incendiſtis,ſiue hic certare palæſtra,
Seu ceſtu,pedibúſque velit contendere curſu,

Vlyſſes viciſſim Phęaces ad omnia certamina prouocat,excepto Laodamante.

Siue

Siue pugil pugnis, cuique eſt in pectore virtus
Inter Phæaces cunctos accedite campo.
Haud equidem inuideo, nec cuiquam pacta recuſo
Phæacum. Excipio tamen hic mihi Laodamanta:
Hoſpes enim noſter. quis enim certarit amico? "
Vanus erit certè, ſana quoque mente carebit, "
Qui ferus hoſpitium danti certamina profert, "
Et parili inſiſtens audet contendere dextra "
Præcipuè exilio triſti, & peregrinus in ora "
Alterius gentis, turbat ſua cuncta peroſus, "
Miſcet & infœlix, temerando expellitur aruis. "
Aſt alios, quicunque velit contendere mecum,
Haud fugio, nec quæ pepigi modò dicta retracto.
Nec reprobo pugnas, ſed contrà tendere conor,
Experiárque audax. neque enim eſt ignota palæſtra;
Et didici celebris quondam certamina ludi.
Ergo quique pedum curſu, & qui viribus audax,
Aut iaculo incedit melior leuibúſve ſagittis,
Seu crudo fidit pugnam committere ceſtu,
Cuncti adſint fortes inter certare paratos.
Noui equidem celeres arcu torquere ſagittas,
Primus enim turma iaculis inuectus in hoſtes
Arte ferire viros, ſubitíſque inceſſere telis.
Solus apud Troas iaculis me vicit in aruis
Ipſe Philoctetes, quando certamina Graij
Arte ſagittandi Troiæ ſub mœnibus altis
Ponebamus agris. alijs præſtantior vnus
Omnibus ipſe fui, quicunque abſumere fruges
Nunc homines ſueti terris, & vbique locorum.
At non & priſcis certare heroibus ipſe,

Philoctetes ſolus bello Troiano Vlyſſem ſagittandi arte vincebat.

Qui vexere prius, auſim, & contendere pugna.
Hercule quis magno telis ſe opponat & arte
Eurytus cũ Apolline arte ſagittandi contendere auſus, ab eo interfectus eſt. *Euryto, & occurrat, quem quondam candida bello*
Oechalia enutriit, qui vel contendere diuis
Arcubus & telis poterant, celerique ſagitta.
Mox ergo oppetiit iaculis hinc Eurytus ingens,
Nec patriis tectis hic contigit ipſe ſenectam.
Namque illum occidit quondam Ioue natus Apollo,
Dum telis audax vocat in certamina Phœbum.
Quin facili iaculor tam longè haſtilia dextra,
Quàm longè poterit nemo torquere ſagittas
Arcubus. At pedibus metuo ne vincar arena,
Phaeacúmque aliquis curſu preteruolet acri,
Vlyſſis induſtria in certamine. *Méque relinquat agris ſpacio procul ille. marinis*
Fluctibus afflictus, domitúſque per æquora ponti,
Langueo. nam fruges totum mea puppis in annum
Non vnquam vexit. defecerat æquoris vndis
Eſca mihi, infracta vires et crura tumeſcunt,
Ac genua ægra labant, reſolutáque frigore coxa.
Sit ait. attoniti tenuere ſilentia linguis.
Alcinous ſolus ſic eſt affatus Vlyſſem:
Alcinous Vlyſſi. *Haud equidem ô hoſpes tuus his ingratus ad aures*
Peruenit ſermo. virtutem oſtendere factis
Niteris ipſe tuam, & vires præferre ſuperbas.
Conſequitur ſemper bene virtus inclyta pugnas.
Dum te hic ſuſtinuit ſic voce laceſſere dura,
Téque vnà obiurgans verbis inuectus amaris
In certamen agit: nemo contendere tecum,
Et tentare tuam virtutem audebit arena,
Quicunque eſt ſapiens, atque æquo pectore voces

Rumpit

Rumpit:nimirum foret hic infeſta renitens
Paſſurus.Sed nunc hoſpes mea figito dicta,
Hæc alio heroi quondam meminiſſe iuuabit,
Et narraſſe olim patrijs epulatus in aulis
Inter coniugium ſobolémque & pignora lecti
Ipſe memor noſtræ poteris virtutis honeſtè,
Quis nos præcipuè maiores vincere rebus,
Præclaris ve operum ſtudijs conceſſerit altus
Iuppiter.haud adeò pugiles & vincere pugnis
Egregij ſumus,aut acri certare palæſtra:
At pedibus validis longis nos currimus aruis
Præceleres,agile eſt ſtudium & tenuiſſima virtus. Phæacum ſtudia.
Puppibus æquoreis etiam præſtamus,& vndis
Lentantes remos:nauali excellimus arte,
Súntque dapes cordi ſemper,citharæque,chorique,
Atque epulæ largæ,& poſitis conuiuia menſis:
Alterna veſtes,tepidoque lauacra liquore,
Et molles lecti. Iam vos Phæaces adeſte
Ante alios apti veteres plauſiſſe choreas:
Ludite,vt hic hoſpes poſſit meminiſſe reuerſus
In patriam,proceres inter quanta arte regendi
Reminagas puppes,pedibúſque & curſibus acres,
Et ſaltare choris gentes euincimus omnes
Et cantu & citharæ ſuauis modulamine muſæ.
Iámque aliquis properet dulcem laturus ab aula
Demodoco citharam:patet hæc ſuſpenſa columna.
Sic ait Alcinous,cui par fuit ore deorum
Forma nitens.præco celerat laturus ab arce
Iucundam muſis citharam:tunc ordine lecti
Ritè nouem populo celebri decorantur honore,

Præfecti ludi iuuenes,certamen vt omnes,
Diſponántque choros,ſerie & diducere longa
Suſtineant ludos,aptentque in carmina ſaltus.
Inde ferens citharam iam præco ſuperuenit aula,
Demodocóque dedit.medium proceſſit in agmen,
Saltatio Phæacum. *Muſicus,& circum iuuenes ſaltare periti,*
Quorum ætas primis viridis pubeſcit ab annis
Effuſi ſtudio,lætantur carmine muſæ.
Hic plauſere choros pedibus diuinitus arte:
Ipſe pedum ſonitus,& crura micantia ſaltu,
Mollitiémque artus varióſque in carmina motus
Attonitus ſpectans alacris miratur Vlyſſes.
Interea cantu muſarum nobile mulcens
Concilium,citharæque manus inſertus ad ictus
Adulteriũ Martis & Veneris. *Pulchra ciens ſonitu repetit primordia plectris.*
Martis & adiunctæ Veneris cantabat amores,
Mulciberiſque domo mixtos iniſſe cubile,
Concubitúſque thoris primos & gaudia mille.
Vtque Venus dederit Marti perſæpe cubili
Amplexus tacitos,ſerto redimita recenti,
Vtque illam pudeat thalami,triſtiſque cubilis,
Vulcani regis thalamúmque infecerit illa.
Tum canit,vt Phœbus celeri bene nuncius aura
Crimina detulerit,cum iunctos vidit amore.
Mulciber vt triſtes percepit voce querelas,
Augentéſque ſonos animum,turbatus & æger
Pectore multa diu meditatus tendit ad artes.
Ferratámque intrat ſedem,atque imponit ad artem
Immanem incudem trunco.tunc vincula ferro
Infracta,& nunquam manibus ſoluenda per æuum
Fabri-

Fabricat, vt firmis Venerem Martémque cathenis
Vinciret. tandem ſæua iam fraude peracta
Indignans Marti, thalamos acceſſit amantum,
Hic vbi amatricis tam blanda cubila Nymphe.
Ac circa ſpondas diffuderat arte cathenas,
Vndique complexus lectum, trabibúſque ſub altis:
Qualis cum tenues detexit aranea telas.
Has ne immortales poterant diſcernere diui.
Sicque dolis ſtructis, circúmque cubilia Nymphæ
Diſpoſitis, Lemnum petijt, quæ mœnia celſa
Inſignémque vrbem iactat. chariſſima tellus
Lemnia Vulcano, terris magis omnibus vnam
Hanc coluiſſe ferunt. hic eſt Vulcania ſedes.
At non hoc cæcus, vigili ſed lumine vidit,
Auratis ſubitò vectus gradiuus habenis,
Nobilis artificis ſedes intrauit apertas
Vt ſenſit clarum properaſſe à limine fabrum,
Et procul iſſe vias, Veneris correptus amore
Ingreditur ſedem: nuper Venus aurea limen
A Ioue iam veniens intrarat, & alta ſedebat
Intus: vt acceſſit intra penetralia Mauors,
Accepítque manu, dextrámque amplexus inhæſit:
Huc ades ô dilecta mihi: aſcendiſſe cubile
Nunc oro placeat, lectiſque fruamur amore
Sopiti pariter. neque enim Vulcanus in alta
Sede manet, non in populo verſatur: at ipſe
Lemnum conceſſit, petiturus Sintias acres
Agreſtéſque homines vocem. ſic ille loquutus.
Res fuit hæc Veneri longè gratiſſima, lectis
Commiſcere femur, dulcique accumbere totam

Vulcani opus admirabile.

Præfecti ludi iuuenes, certamen vt omnes,
Diſponántque choros, ſerie & diducere longa
Suſtineant ludos, apténtque in carmina ſaltus.
Inde ferens citharam iam præco ſuperuenit aula,
Demodocóque dedit. medium proceſſit in agmen,
Saltatio Phæacum. *Muſicus, & circum iuuenes ſaltare periti,*
Quorum ætas primis viridis pubeſcit ab annis
Effuſi ſtudio, lætantur carmine muſæ.
Hic plauſere choros pedibus diuinitus arte:
Ipſe pedum ſonitus, & crura micantia ſaltu,
Mollitiémque artus variósque in carmina motus
Attonitus ſpectans alacris miratur Vlyſſes.
Interea cantu muſarum nobile mulcens
Concilium, citharæque manus inſertus ad ictus
Adulteriũ Martis & Veneris. *Pulchra ciens ſonitu repetit primordia plectris.*
Martis & adiunctæ Veneris cantabat amores,
Mulciberiſque domo mixtos iniſſe cubile,
Concubitúſque thoris primos & gaudia mille:
Vtque Venus dederit Marti perſæpe cubili
Amplexus tacitos, ſerto redimita recenti,
Vtque illam pudeat thalami, triſtiſque cubilis,
Vulcani regis thalamúmque inficerit illa.
Tum canit, vt Phœbus celeri bene nuncius aura
Crimina detulerit, cum iunctos vidit amore.
Mulciber vt triſtes percepit voce querelas,
Augentéſque ſonos animum, turbatus & æger
Pectore multa diu meditatus tendit ad artes.
Ferratámque intrat ſedem, atque imponit ad artem
Immanem incudem trunco. tunc vincula ferro
Infracta, & nunquam manibus ſoluenda per æuum

Fabri-

Fabricat, ut firmis Venerem Martémque cathenis
Vinciret. tandem ſæua iam fraude peracta
Indignans Marti, thalamos acceſſit amantum,
Hic ubi amatricis tam blanda cubila Nymphæ,
Ac circa ſpondas diffuderat arte cathenas,
Vndique complexus lectum, trabibúſque ſub altis:
Qualis cum tenues detexit aranea telas.
Has ne immortales poterant diſcernere diui. Vulcani opus admirabile.
Sicque dolis ſtructis, circúmque cubilia Nymphæ
Diſpoſitis, Lemnum petijt, quæ mœnia celſa
Inſignémque urbem iactat. chariſſima tellus
Lemnia Vulcano, terris magis omnibus unam
Hanc coluiſſe ferunt. hic eſt Vulcania ſedes.
At non hoc cæcus, vigili ſed lumine vidit,
Auratis ſubitò vectus gradiuus habenis,
Nobilis artificis ſedes intrauit apertas
Vt ſenſit clarum properaſſe à limine fabrum,
Et procul iſſe vias, Veneris correptus amore
Ingreditur ſedem: nuper Venus aurea limen
A Ioue iam veniens intrarat, & alta ſedebat
Intus: ut acceſſit intra penetralia Mauors,
Accepítque manu, dextrámque amplexus inhæſit:
Huc ades ô dilecta mihi: aſcendiſſe cubile
Nunc oro placeat, lectíſque fruamur amore
Sopiti pariter. neque enim Vulcanus in alta
Sede manet, non in populo verſatur: at ipſe
Lemnum conceſſit, petiturus Sintias acres
Agreſtéſque homines vocem. ſic ille loquutus.
Res fuit hæc Veneri longè gratiſſima, lectis
Commiſcere femur, dulcíque accumbere totam

Amplexu Martis.petiere cubilia amantes,
Sopitiq́ue thoris,fecerunt gaudia mille,
Mars & Venus cathenis à Vulcano irretiti. *Mulciberis ſubitò capiuntur ab arte cathenis,*
Nam circum corpus Vulcania vincula nexa,
Nec poterant capti iam membra mouere cathena,
Aut releuare manus,atque artus tollere in altum.
Senſeruntque dolos & ineuitabile damnum,
Inſidiáſque fabri.Tum mox pede claudus vtroque
Mulciber acceſſit,prius ipſe reuerſus in arcem
Cœlicolûm,quàm Lemniacas tetigiſſet arenas.
Detulit indicium Phœbus,ſpeculatus ab alto
Culmine.Vulcanus veneris celebrauit ad ædes,
Triſtitia afflictus curarum fluctuat æſtu:
Veſtibulóque ſtetit,crudelíque æſtuat ira.
Vulcanus vxoris adulterium prodit. *Horrendum clamans,cunctos vocat æthere diuos:*
O' pater altitonans,alijque ô numina cœli,
Aerij diui,quorúmque æterna poteſtas,
Fœlicéſque dei,precor huc huc currite greſſu.
Ridicula hæc quanquam,ſed non toleranda maritis
Aſpicite,vt claudum miſerè me tractet amantem
Nata Iouis Cypris:quæ me contemnit,amâtque
Peſtiferum Martem,quòd iactet robora membris,
Integer & pedibus valeat,formáque nitentis:
Quòd ſim claudus ego,& pedibus ſim debilis ægris.
Sed tamen hoc ambo mihi cauſa fuere parentes.
Atque vtinam nunquã liquidas me in luminis auras
Me talem pedibus generaſſent ætheris arce.
Aſpicite vt iaceant mixti ſub amoribus vnà:
Proh ſcelus,hi ne auſi noſtrum tetigiſſe cubile:
Langueo conſpiciens.en Cypris adultera lecto.

Sed

Sed tamen haud longum ſpero lætentur amore,
Nec dulces ſtratis ſomnos captetis amantes,
Detis & amplexus:ſubitóque pigebit amorum,
Et captare thoro hoc ſomnos horrebit vterque,
Marſque Venúſque dolis capti,vincliſque ligati
Sede tenebuntur,donec dotalia cuncta
Ipſe pater reddet,quæcunque infauſtus ob iſtam
Pollicitus nympham,cui non verecundia virtus
Eſt comes,impura eſt,nimiáque libidine flagrat:
Dum mihi formoſam,ſed non pater ipſe pudicam
Connubio iunxit natam. Sic dixit,& omnes
Acceſsere,dei ſubeuntes ærea tecta.
Venit & amplexus gelidas Neptunus arenas,
Cui datur ambita circundare littora terræ.
Venit Atlantiades legatis vtilis author,
Quique procul miſſis telis iaculatur Apollo.
Sed manſere deæ molles,nec viſere tecta,
Auſæ Mulciberis,rubuerunt crimine diuæ.
Veſtibulum ante ipſum ſteterant,qui dotibus ornant
Mortales diui.Tum clara voce cachinnus
Tollitur,& toto notiſſima fabula cœlo
Dijs fuit,excultas fabri ſpectantibus artes.
Vulcani ingenium varium mirantur,& aſtus.
Sic vbi neſcio quis mixta de gente deorum
Rettulit,atque alium reſpexit,facta nefanda
Haud placitura manent:celerem ſic tardus eundo
Aſsequitur.ceu nunc tardus Vulcanus,& arte
Inſignis,Martem,qui velociſsimus inter
Curſibus ire deos,quîs arce habitatur olympus:
Sit pedibus claudus,tamen aſtu & fraude ferocem
Curſo-

Pulchritudo abſque pudicitia minime laudabilis.

Tardus celerem aſſequitur, Prouerb.

Curſorémque agilem tenuit. nunc præmia debet
Captus adulterio, redimatur vt inde cathenis
Gradiuus mœchus. tali ſermone ferebant
Dicta dei. Arcadium cum ſic affatur alumnum
Alma Iouis proles Phœbus, rex inclytus arcu:

Apollo Mercurio. *Chara Iouis ſoboles, qui nuncia dicta deorum*
Defers, atque boni dator es: recubare cubili
Auratam venerem iuxta, vincliſque ligatus,
Et firmis preſſus dulci ſub amore cathenis
Amplexus velles Veneris ſubiiſſe beatus?

Mercurius Apollini. *Alloquitur referens iterum Cyllenius ales:*
O' vtinam precor ô rex, ô iaculator Apollo,
Hæc mihi contingant, & ter quoque vincula nexa
Me teneant arctè atque immani mole cathena:
Diique Deæque omnes iunctos ſpectetis amantes,
Dum recubem aurata Veneris reſolutus amore.
Sic ait, & riſus Diis immortalibus ortus.
At non Neptunus riſit: ſed voce manúque
Mulciberem orabat ſupplex, vt ſolueret acrem
Gradiuum vinclis, ac talia fundit ab ore:

Neptunus Vulcano. *O' deus ô operum faber inclyte ſolue cathenis*
Belligerum Martem: certè promitto daturum,
Omnia quæ iuſtè poſces, ego debita ſoluam
Diis coram teſtis: Martem dimitte roganti.

Vulcanus Neptuno. *Tum pede Vulcanus reſpondit claudus vtroque,*
Arte tamen clarus: Ne me Neptune iubeto:
Tu quanquam ambitæ circundas littora terræ,
Non tamen hic coges. miſerorum incerta videtur "
Ipſa fides, miſera eſt miſerorum ſponſio pactis: "
Denego facturum: vel ſi promittis & omnes,

Qui

Qui tamen expoſcam,refras,iam teque deóſque?
Cum Mars exierit vitans hæc vincula nexu,
Tum quoque quæ debet vitabit præmia fraude. Neptunus Vulcano.
Cui neptunus ait:Si carcere fugerit ille,
Quódque daturus erat,fugiens euaſerit aurum,
Ipſe ego perſoluam,& culpam præſtabo receptam.
Certè equidem,ille refert,quoniam promiſſa negare
Iſta tibi nequeo,nec talia pacta recuſo, Vulcanus vincula ſoluit.
Nec licet,hunc ſoluam:ſubitóque ligamina dempſit.
Hæc vbi dicta dedit,reſolutæ fraude cathenæ
Infractæ,ſubitóque migrarunt carcere amantes.
Thracen ille petit,Hæmíque cacumina curſu.
Ipſa Cyprum ridens auecta eſt aurea diua,
Atque Paphum ſublimis abit,ſedéſque reuiſit
Læta ſuas,vbi templum illi,ſacræque Sabæo
Thure calent aræ,varij & ſpirantur odores.
Hic illam Charites tepidis lauere ſub vndis,
Ambroſióque oleo,quali quoque turba deorum
Vtitur,vnxerunt,viſu mirabile,veſtes
Inijciunt nitidas Veneri. Sic ore canebat
Muſicus inſignis,carménque oblectat Vlyſſem,
Dum bibit aure ſonos.nec non Phæaces ab ore
Pendebant vatis,quorum ſuper æquora fama
Puppe vehi,longíſque ratis percurrere remis,
Tum ſolos ſaltare iubet,tollique choreis,
Alcinous Salium,necnon & Laodamanta,
Vt nemo eſt illis auſus contendere ſaltu.
Purpuream ergo pilam manibus cepere decoram,
Belliger hanc Polybus miranda fecerat arte.
Hanc alter ſurſum rotat,atque in nubila condit

Terga retro flexus, vmbroſáſque aere nubes
Contigit: alter humo facilem ſe tollit ad ictum,
Et ſublime petens in terram compulit ire.
Saltatio, & pilæ ludus. *Vtque pila luſere ſatis, ſaltare frequenter*
Incepere choris, pedibúſque alterna mouentes
Per terram tollunt leuiter veſtigia plantis.
Tunc iuuenes alij poſiti in certamine iuxta
Cantabant pariter mulcentes carmine plebem.
Fit ſonus inde pedum ſaltu, ſtrepitúſque choreis
Exoritur lætis. cum ſic diuinus Vlyſſes
Alcinoum alloquitur: Rex ô clariſſime regum,
Vlyſſes Alcinoo. *Qui cunctas inter gentes ſplendeſcis, vt ipſe*
Iactabas pridem, ſaltando vincere poſſe
Phæaces, alios populos, lætiſque choreis:
Succeſſit promptè, pectúſque ſtupore videntis
Admiror captus, iuuenum dum ſpecto choreas.
Sic ait, Alcinoi pertentant gaudia corda.
Hinc ad Phæaces verſus ſic incipit ore
Sceptriger Alcinous, ſolio connixus in alto:
Alcinous donis honorare Vlyſſem mãdat. *Percipite hæc animis proceréſque ducéſque piorum*
Phæacum: hic hoſpes ſapienti prouidus aſtu,
Sic vigor ingenio eſt, tanta experientia cordi.
Ergo illi, vt par eſt, cumulemus munus honore.
Eximij è populo lecti proceréſque ducéſque
Adſint bis ſeni, quorum præclara per oras
Fama viget, regnátque ſuis opulentia tectis.
Tertius & decimus ſequar ipſe, vt dona feramus.
Quiſque dabit tunicas nitidas, & murice lænas.
Ardentes Tyrio (decet hoc) aurique talenta.
Eximij hæc pariter coniuncta addemus, vt ille

Gaudeat

Gaudeat acceptis donis, cœnáque fruatur
Exhilaratus opum decore. At placare dolentem
Euryalus iuſſus, donum huic memorabile tradat,
Dum non ritè virum affatus, temerarius egit
Inſipidè Euryalus. dicentem talia laudant
Phæaces, paritérque iubent vt munera iuſſu
Quiſque ferat regis miſſo præcone. ſed ipſe
Euryalus regi fatur. Clariſſime regum
Alcinoe, & populos inter celeberrime Graios, — Euryalus aureo enſe Vlyſſem donat.
A' me, ceu mandas, iuſtè placabitur hoſpes.
Aureus hic illi ſplendens donabitur enſis,
Argento capulus ſolido, vagináque clara
Ex ebore albenti fulget, ſectóque elephanto.
Hócque recens adeò penſandúmque vrbe decora
Munus ait gladiúmque dedit præfatus Vlyſſi,
Argento huic claui circum ſplendere videntur:
Salue ô chare pater, ſalue hoſpes maxime, dictis
Si quid fortè fuit ſæuum, precor ipſe procellæ
Id rapiant ſecum. dij dent tibi poſſe penates,
Vxorémque tuam, patriámque videre relictam,
Qui iam multa diu pateris diſiunctus amicis.
Tu quoque ſalue (inquit donis lætatus Vlyſſes) — Vlyſſes Euryalo.
O dilecte mihi, dij dent felicia curſu
Tempora, dent & opes lætas, rebúſque ſecundis
Fata precor, nec quem gladium mihi ferre dediſti,
Vt decus ipſe tuum tenearis mollior huius
Iam deſiderio. Lætus namque ire iubebas
Enſem dona mihi, vt fierem placabilis iſto. — Vlyſſi à Phæacenſibus dona afferuntur
Sic ait, atque humeris enſem ſuſpendit eburnum,
Qui clauos circum argento renitebat amœnè.

Sol

&xenia. *Sol ruit interea,& ſplendentia munera regum*
Adfuerant pariter,quæ tum præconibus altam
Alcinoi in ſedem claris portantur.at ipſi
Alcinoi nati capientes ſplendida dona,
Ad matrem poſuere manu,celſóque ſedere
Inde throno,regem præeuntem fortè ſequuti.
Hic rex Arete fatur: Regina, iubente
Me,propera,atque arcam defer feſtina decoram,
Quæ longè ante alias niteat,tunicáſque togáſque,
Ac nitidas lanas illa ſeruato.ſub ignes
Vos aliæ celeres,vndantia ahena locate,
Ac feruere ſimul ſinite,vt bene lotus in vnda
Aſpiciat,ſibi quæ Phæaces munera clari
Contulerint,inter poſitis conuiuia menſis
Lætior aure bibens cantus,citharámque ſonoram,
Hic oblectatus ſibi gaudia ſumat vt hoſpes.
Hanc illi pateram ,fuluo quæ ſplendet in auro,
Dona dabo,vt noſtri longo non immemor æuo
Sede Ioui patria,& reliquis libamina diuis
Fundat:ait.teneris ſubitò regina puellis
Imperat ire gradu,atque immania ahena locare
Ad flammas ignis,tripodémque lauacra daturum,
Amplexum tepidas vndas,ignéſque nitentes
Adyciunt coſtis,laticéſque infundere certant,
Lignáque crebra addunt,faciúntque incẽdia circum.
Tum tripodos ventrem circum ſe flamma ferebat,
Lambebátque ignis,ferueſcit & vnda lebete,
Dum regina arcam thalamo properauit Vlyſſi
Ferre duci,& veſtes,pulcherrima dona:recondit
Veſtem aurúmque ingens, Phæacum munera regum

Hæc

Hac nitidam lænam, tunicámque reponit amœnam.
Tum breuiter dictis regina affatur Vlyſſem:
Nunc hoſpes ciſtæ vigili tu tegmina cura
Reſpice, vt adijcias firmiſſima vincula prudens, Regina Vlyſſi.
Ne quis ſurripiat, dum ſuaui lumina ſomno
In puppi tribuit feſſus. Percepit Vlyſſes
Reginæ iuſſus, tegmémque aptauit ad arcam:
Ac vinclum immiſit, docuit quod candida Circe Circes vinculum.
Dulichium quondam, variáque inſtruxerat arte.
Mox nymphe iuſſit celeri iam balnea greſſu
Intraret: poſtquam vidiſſet ab igne lauacra Lauat Vlyſſes ante cœnam.
Feruere, inceſſit gaudens tum nudus Vlyſſes.
Namque vt deſeruit teneræ ſpelæa Calypſus,
Non vnquam tepida lauit, ſuper æquora vectus:
Sed dum manſit, erat Diuæ cultiſſima cura,
Poſtquam hunc vnxerunt oleo labente miniſtræ,
Lauerúntque vndis tepidis per corpora denſa,
Inſignem induitur lænam, tunicámque per artus,
Egreſſúſque iterum feruentia balnea lætus
Potores repetit Bacchi. formoſa puella
Conſtitit, expectans ad limen ſedis amœnæ,
Nauſicaa, ore ſuo contendere digna deabus,
Nympharum nitidam formæ ſortita figuram:
Iſpiciénſque oculis alacrem miratur Vlyſſem,
Obſtupefacta viro. breuitérque ita fatur ob ore:
Salue hoſpes: patrias ſi quando acceſſeris oras, Nauſicaa Vlyſſi.
Non te nauſicaæ meminiſſe pigebit amantis,
Cui debes reducis meritò iam premia vitæ.
Excipit effatus dictis ſic cautus Vlyſſes: Vlyſſes Nauſicaæ.
Nauſicaa, Alcinoi proles nitidiſſima regis

Magna-

Magnanimi, ô vtinam faciat ſic regia Iuno,
Et pater altitonans, patrias vt ſoſpes in oras
Perueniam, atque dies optanti illuceat illa
Vt videam dulces ſedes, notóſque penates.
Hic tibi ſemper ego perſoluam vota puella,
Vtque Deæ incolumis ſemper tibi ſacra litabo.
Namque eris ipſa mihi ſemper dea, cuius & aram
Sæpe tener noſtris ab ouilibus imbuet agnus
Victima: vota tibi faciam, atque vocabere votis:
Ipſa mihi vitam rurſus regina dediſti.
Sic ait, & iuxta regem conſedit Vlyſſes.
Diſtribuúntque epulas hilares, & vina miniſtri
Imponunt menſis, & cuilibet arte ſecabant.
Quientiam preco cantorem duxit amœnum,
Cantorem comitem Muſis, populíſque verendum,
Demodocus cantor coniuio adhibitus. *Demodocum inſignem: ſtatuit quem deinde columna*
Erectum longa, conuiuas inter edaces.
Tum ſic affatur præconem dius Vlyſses:
Vlyſſes præconi. *Perpetui tergo ſuis & luſtralibus extis*
Deme precor carnes, partémque recide benignè
Et ſpumantis apri dorſo proſcinde decore:
Multum adipis circa, & pinguedo viuida pendet:
Demodocóque feras carnes ô præco canenti,
Vt veſcatur. ego hunc magno complector amore,
Quanquam ærumnoſus: tamen eſt mihi nobile carmẽ.
Namque homines inter fas eſt honorare poëtas
Poetæ & cantores in precio habendi. *Cantoréſque vnà, & ſemper reuerenter haberi:*
Ante alios ſiquidem clareſcunt arte decori.
Quin illos ſuaues docuerunt carmina Muſæ:
Muſæ ſemper amant cantores atque poëtas.

Hæc

Hæc vbi dicta dedit, præco bene detulit ipſi
Demodoco heroi. manibúſque recepit amanter
Muſicus allatas carnes, & gaudia pectus
Exultans animo fecit. poſitiſque ſedentes
Admouere manus poculis proceréſque ducéſque,
Atque dapes coram poſitas ſibi quiſque decore
Sumebat veſcens. amor vtque exemptus edendi,
Siccandique merum, cantorem affatur Vlyſſes
Demodocum prudens: Laudo te, maxime Muſis
Demodoce, ante alios homines, veneróręue canentem:
Seu te Pierides Muſæ, Iouis inclyta proles,
Te docuere ſonos, docuit ſeu clarus Apollo.
Nobile Muſarum cantu tu fata Pelaſgûm,
Et fletus lacrymáſque virûm, ſortéſque malorum
Concinis, & Parcas, cumulatáque funera Graijs,
Et quæcunque ſua geſſerunt prælia dextra.
Quantáque Graiugenæ & quæcunque pericula paſſi,
Ritè etiam exhauſtos bello canis ipſe labores:
Siue olim pariter præſens in clade fuiſti,
Seu fortè ex alijs audiſti voce relata,
Excinis egregiè. Sed iam deſcende canoris
Progrediens modulis, ingentis ab ordine belli
Latus equum ligno ſtructum, trabibúſque refixum,
Quem quondam eximius cum Pallade fecit Epæus.
Inſtar montis equum, diuina Palladis arte
Struxerat ille manu, ſectáque huic abiete coſtas
Texuerat: mox inde dolum prouexit Vlyſſes
Intra arcem, latebras armato milite complens.
Corpora lecta virûm concluſit mole ſub alta,
Qui ferro Iliacæ populati mœnia Troiæ

Vlyſſes à Muſico petit vt bellũ Troianum proſequatur, deq; equo ligneo canat quo Troia fuit capta per inſidias.

Equus Troianus.

Euertere ſolo. Quæ ſi modo ritè canendo
Narraris vates, cunctis mortalibus ipſe
Ingeniíque decus, & tantæ laudis honores
Euehere inde tuos, famámque efferre ſub aſtra,
Vtque tibi Muſæ Parnaſſi vertice cantus
Diuinóſque ſonos dederint, artéſque ſonoras,
Aggrediar. dixit. commotus laude poëta,
Inuocat incipiens doctas ante omnia Muſas.
Demodoci cantus. *Orditur cantus hinc læta exordia ſumens:*
Vt curuas Graij conſcendant æquore puppes,
Vtque abeant pelago, coniectis ignibus altis
Caſtris, & flagrent rutilis tentoria flammis.
Aſt alij heroes incluſi mole ſedebant
Virgil. hæc fere ad verbum tranſtulit lib. 2. Aen. *Inſtar montis equi, Troiæ ſub mœnibus altis,*
Inque foro Troum poſita eſt ea machina belli,
Occultique ſilent Graij. dux clarus Vlyſſes
Intus erat, ſed equum traxerunt Troes in arcem:
Hic dum ſtaret equus, circa diuerſa ferebant
Inter ſe fati. triplex ſententia conſtat,
Scinditur incertum ſtudia in contraria vulgus:
Aut reſecare cauum lignum, ferróque cauernas
Fœdare: aut arcis ſumma de rupe caducum
Præcipitare iugis: aut ſacra piacula diuûm
Linquere, vt hæc moueāt ſimulacra, vt victima, diuā.
Quod potius fuerant facturi, Troes in armis
Vt pereant, inſtat fatum: poſtquam ardua bello
Machina Dardania tota eſt nunc vrbe recepta,
Qua fuerant clauſi præſtantes corpore Graij,
Et delecta virûm pugna generoſa caterua,
Troibus heu cædem & mortem latura per vrbem.
Hinc

Hinc canit, vt Danai linquentes pinea furtim
Clauſtra, ab equo ſummo fluitent, cæciſque cauernis
Diffuſi inſidijs populentur mœnia Troia:
Atque alios aliò veloci tendere curſu,
Ac miſcere vrbem celſam clàmore furentes.
Hinc ad Deiphobi ſedem ruere agmina Graium,
Dulichiúmque vnà Menelao, prælia marte
Feciſſe egregio, pugnámque ibi cæde ferocem
Atque ingens bellum, longéque aſperrima Martis
Hic iniſſe viris Troum certamina, donec
Vicerit auxilio ſubeunte Pallade forti.
Sic clarus blando hæc intercinit ore poeta,
Vbertímque oculis lacrymas effundit Vlyſſes,
Humectátque genas, fletúque & flumine largo.
Ceu fortè exanimem & dulcem complexa maritum, Comparatio.
Mœſta ruens circum deflet pia funera coniunx,
Ante vrbem lapſum, populúmque in cæde madenti,
Dum ſic pro patria & natis ac mœnibus vrbis
Ille ſuæ pugnat, ſtragémque auertit in armis.
Vt fato coniunx morientem cernit acerbo,
Et trepidare videt, iam circumfuſa marito
Lamentatur inops, querulis loca queſtibus implet:
Hoſtes à tergo ſcapuláſque humeróſque feroces
Iniectis quatiunt haſtis, capiúntque feruntque,
Iréque ſeruitum cogunt, duróſque labores,
Ærumnáſque graues toleratum hoſtilibus aruis.
Huicque genæ lacrymis teneræ fœdantur amoris,
Oráque iam miſeræ fletu vitiantur amaro,
Circa oculos triſti nimium lacerata dolore:
Moxque videtur anus, quondam formoſa puella.

Sic quoque de miſeris oculis ſtillabat Vlyſſes
Vbertim lacrymas. alios celauit: at vnus
Vlyſſes lacrymans ſoli Alcinoo obſeruatus. *Aduertit fletus toties, dum proximus illi*
Aſſidet, Alcinous triſti, grauitérque gementem
Audierat ſubitò Phæacibus inquit in aula:
Audite ô proceres, voſque ô Phæaces: amœnus
Demodocus cithara iam deſinat ipſe ſonora:
Haud etenim cunctis canit hæc nunc grata poëta.
Vt cœna allata eſt regali ſplendida luxu,
Excitúſque ſuis cepit modulamina Muſis
Vates, haud vnquam ceſſauit flere dolore
Luctifico hic hoſpes, circum præcordia dirus
Eſt dolor illius, planctúſque è pectore rumpunt.
Deſinat ergo lyra. nos ad leniora reuerſi,
Qui damus hoſpitium, nec non & gratior hoſpes,
Delectemur, & hinc quædam ſolatia mentis
Inſtituamus: ait. mouet & reuerentia cultu
Hoſpitis inſignis, redıtúſque & munera grata
Huic dedimus, magno commoti pectus amore.
Supplex atque hoſpes ceu duro tempore fratres "
Auxilio veniunt homini, quicunque vel aſtu, "
Vel valet ingenio, nec deeſt prudentia rerum. "
Alcinous ex Vlyſſe quærit omnem eius conditioné & fortunã. *At tu nunc hoſpes precor ô, ne mentis ab aſtu*
Inſignis celes, ediſſere vera roganti.
Præſtat enim longè, manifeſtè vera fateri: "
Dic nomen tibi quod matérque patérque dedere,
Hic vbi notus eras, quo te quoque turba per vrbem
Finitimíque illi populi gentéſque vocarunt.
Mortales inter nullus ſine nomine viuit: "
Ex quo natus erit primùm, prauúſque bonúſque, "

Omni-

Omnibus vt geniti fuerint fecere parentes
Nomina,quin etiam terrámque,vrbémque,domúmq;
Dic,vt te referant noſtræ ſuper æquora naues.
Phæacæ nullos rectores puppibus altis,
Nullos temones,aliæ ceu gurgite naues
Prætendunt:ipſæ,mentes nouere,carinæ,
Atque virûm ſenſus,nec non vrbéſque ſitúſque,
Atque hominum pingues agros & culta per oras,
Trayciúntque vndas,velocique æquora curſu,
Aeréque & nebulis tectæ,nec naufraga damna,
Nec metuunt fluctus mergíve ſub æquor amarum
Eſt timor vllus aquis.memini tamen ipſe referre
Nauſithoum patrem,ſæpe inuidiſſe ſub vndis
Neptunum nobis,quòd nos ſuper æquore celſo
Mortales cunctos comites deducere naui
Nil pigeat.nobis igitur quandoque minatum,
Merſurum ſeſe Phæacum gurgite puppim,
Vndoſo quondam redeuntem marmore ductu,
Vaſtata & naui poſiturum mœnia circa
Immanem montem,& empturum lumina mole.
Sic olim genitor,memini,narrabat. At ipſe
Siue deus faciat,quæ ſit tum voce minatus:
Siue relinquat acri velut imperfecta tridente,
Vt lubet:ipſe tamen referas mihi gratior hoſpes,
Quónam ſis toties varijs erroribus actus,
Quáſque hominum terras,quas naui acceſſeris oras
An'ne vrbes habitent & mœnia culta,domóſque:
An ſint crudeles & agreſtes moribus,an'ne
Iniuſti:an potius mites,atque hoſpita tecta
Sede colant,placidi,ac venerentur numina corde.

Naues Phæacum, ſenſus hominum intelligétes, ſine rectore natabant, nouerántq; omnes regiones. Alludit ad geographos peregrinātes, & negotiatores.

Neptunus Phæacibus minatus ſe verſurum nauem in montem.

Dic

Dic mihi,cur lacrymas fundis,triſtéſque querelas,
Quídue geris mœſtos tacito ſub pectore luctus,
Cum bibis aure pius cantantem funera Troiæ,
Et Danaûm caſus,& prælia Pergama circum
Geſta diu Argolicis,& cladem crimine notam.
Hanc peperere dei,ſortiti funera fuſis.
Parcarúmque colo.cædes mortalibus acres
Voluerunt,fatis memoranda nepotibus arma,
Damnáque maiorum cantanda minoribus olim:
Vtque illis cladem,ſic carmina nota futuris,
Et cantus tantum.Nunquid tibi cæde peremptus
Affinis fuerit Troiæ ſub mœnibus altis,
Ilium ad excelſum?charúſque genérque,ſocérque
Occubuit ne tibi?namque eſt ea proxima nexû
Inter amicitias ſeries,digniſſima cultu, "
Quam Veneres iunxere thoris,& amore cupido, "
Poſt conſanguineos,poſt & genus omne parentū. "
Vtilis an' ne tibi ferro eſt extinctus amicus?
Non equidem inferior tibi fratre putetur amicus, "
Qui te cunque colit ſincero pectore prudens. "

ARGVMENTVM LIB· IX.

Principiò Ciconas facundus narrat Vlyſſes,
Belláque geſta illis,donec ſe phœbus in vndas
Mergeret occiduas.immania prælia gentis
Iſmariæ,hinc ſocijs delatum ad littora claſſe,
Lotophagum populos vidiſſe,& frondea rura:

Loto-

Lotophagúmque ſuos captos dulcedine fructus,
Vix traxiſſe viros naui. Aetnæóſque Cyclopas
Acceſſiſſe refert, gelido Polyphemon in antro
Sex rapuiſſe ſibi ſocios, ventríque dediſſe
Crudeles eſcas, & membra fluentia tabo
Dilaniaſſe genis. & pœnam criminis addit,
Immanémque ſpecu ſomno vinoque ſepultum
Se domuiſſe manu, terebraſſéque lumina frontis.

ODYSSEAE LIB. IX.

Lotophagos, Aphros, Ciconas, Cyclopea ſaxa.

TUM pater, Alcinoi ſolio, ſic infit Vlyſſes:
Alcinoe, Argolicûm princeps clariſſime regum,
Maxima cui floret per cunctas gloria gentes,
Dulce audire pias recinentes carmina Muſas,
Demodocúmque lyra, qui Dijs æquandus ab ore,
Vocéque blandiſonos fundit modulamine cantus,
Aureáque in cithara ciet hic bene plectra ſonora.
Hic equidem fretus doctas anteire canendo
Aonias poterat, blando par carmine Muſis.
Nil ſanè fateor citharáque & cantibus æquis
Gratius ad menſas, populo cum plauditur omni,
Lætitiámque capit per ſedes turba patentes,
Claráque iam totam peraguntur feſta per aulam,
Atque viros hilaris retinet cum voce voluptas,
Ordinéque aure bibunt modulantis carmina vatis,

Vlyſſes apud Alcinoum errores ſuos narrat, vt Aeneas Virgilij apud Didonem.

Muſicæ cõmendatio.

Cantoriſque ſonos conuiuæ ſede ſtupeſcunt,
Atque dapes carpunt, celebríque epulantur in arce,
Dum famuli replent menſas epulíſque meróque,
Et cererem cumulant, ſeſtáſque ex ordine carnes,
Vitiferúmque dei laticem cratere refuſam
Fert pincerna ſacro commiſcens pocula Baccho.
Hæc mihi res adeò longè gratiſſima menſis.
At quanquam vobis erit hæc audire voluptas,
Heu tamen infandos cogis renouare dolores.
Sed ſi tantus amor noſtros audire labores,
Vt magis hinc moueam triſti ſuſpiria corde,
Et breuiter pelago noſtros cognoſcere caſus
Et lacrymoſa mari toties diſcrimina ſæuo,
Qanquam animus meminiſſe horret, luctúque refugit,
Incipiam, dum te ſic impetus vrget amore.
Quæ prius hic, ſeu poſterius, narranda reſumam?
Siue quid è multis referam? nam plurima diui
Heu patienda mihi non mitia fata dederunt.
Diſce meos gemitus: ſed primùm nobile voce
Nomen ego pandam, mox curſus æquore ponti.
Narratio. *Hoſpes ego vobis adſum, fugique per vndas*
Funera, & heu fati luctus, triſtéſque ruinas:
Sed ſpacio procul hinc habitantur mœnia longo.
Sum Laertiades Troiæ bene notus Vlyſſes,
Inſidiiſque ſagax, contendere fraude peritus,
Inuictúſque dolis, cunctis celebratus in orbe:
Hinc mea ſidereum iam pulſat gloria cœlum.
Ipſe domos Ithacas habito, Laertia regna.
Finitimóſque illa princeps ego clarus in vrbe:
Æquoreáſque Ithacæ terras agróſque guberno,

Quos

Quos auſter perflat, & amœna per arua ſuſurrat. Ithacæ ſitus.
Huic mons incumbit præclarus Neritus vrbi,
Neritus excelſas qui lambit vertice nubes, Neritus mons.
Fertilitate mihi florens, intonſáque ſyluis
Pulcher habet capita, & mixto iuga frondea rure.
Hunc lenes perflant auræ, quique arbore denſa
Conſitus, in nebulas vmbroſa cacumina iactat,
Pinifer, & gelidas præbet mihi dulciter vmbras.
Hunc circa variæ habitantur in æquore terræ,
Et ſibi vicinæ Graio ſtant nomine circum
Dulichiúmque, Saméq; mari, & nemoroſa Zacynthos. Vlyſſis regnum.
Illa humilis iacet excelſo ſuper æquore terra,
Occaſum ſpectans, fuſcáſque accedit ad vmbras.
Hæc ſecreta mari, quà ſeſe aurora quadrigis,
Et matutinis reuehit ſe Phœbus ab vndis,
Eſt tenuis, fortes tamen educat, aſpera cultu:
At nihil hiſce oculis mihi dulcius ipſe videre, Patriæ amor.
Vt reor, hac potero terra & natalibus oris.
Quanquam me ambiuit diuarum fama Calypſo,
Inque cauis antris petijt connubia noſtra:
Quamuis me Circe coluit, clariſſima ſede Vlyſſis amatrices deæ.
Ææa nymphe, quæ fraude dolóque per vrbes,
Graminéque inſignis, voluit mihi nubere quondam:
At nunquam potuit noſtros hæc flectere ſenſus:
Me natale ſolum tanta dulcedine duxit,
Immemorémque ſui nunquam me ſiuerat eſſe.
Nam patria eſt homini terra nil dulcius vſquam, "
Nec quicquã laribus gratiſq; parentibus vnquam "
Charius eſt: quanquam diues colit arua beata, "
Atque domos habitat pingues, ſedéſque nitentes "

Iam

Iam, procul à patria, atque alia tellure diremptus, "
Qui genuere olim caret ille parentibus, ille "
Dicitur infœlix. Reditus, noſtróſque labores, "
Erroréſque mari triſtes, curſúſque docebo,
Quod dedit à Troiæ ſoluenti littore claſſem
Errores Vlyſſis. *Iuppiter. Vt Phrygio diſceſſi puppibus aruo,*
Iliacúmque ſolum liqui, & fumantia ſaxa,
Me rapuit ventus. Ciconúmque ad littora vectum
Appulit Iſmariis domibus, terræque feroci.
Expugnatio Iſmari Ciconum vrbis. *Iſmaron ingreſſus, diſieci mœnia bello,*
Occidique viros, pueróſque ſenéſque recuruos,
Vxoréſque ſimul raptas ex vrbe puellis
Traximus armati, res & ſpolia ampla ferentes
Diuitiáſque & opes partiti ſorte, nec inde
Quiſquam expers prædæ mihi non donatus abiuit.
Corripere inde fugam iuſſi, celeríque regreſſu
Tendere iter ferro. ſed nos ſic fata ferebant.
Heu ſocii dictis ſtupidi parêre recuſant:
Per naues poti ſtabant, madidíque Lyæo.
Ingens hic bacchúſque & dulcia pocula vini
Exciccata illis fuerant, & littore crebrum
Mactauere pecus, balantéſque ore bidentes,
Atque boues camuras: donec veſtigia ſæui
Approperant Cicones, cædémque in littore factam
Enarrant aliis, pluſquam vicina petentes
Arua, viróſque vocant, qui tum regionibus illis
Finitimi fuerant, plures, belloque feroces.
Thraces arant agris, habitántque per arua recurua,
Infœlix prælium cum *Qui pugnare ab equis celeres, hoſtémque periti*
Proſtrauiſſe: idem pedites obiiſſe relapſi,

Et

Et pugnare manu, validiſque occurre in armis
Improuiſo adſunt, quot rure recentia ramis
Vere nouo folia, & flores naſcuntur agreſtes
Inuadunt numero totidem, quot frugifer annus
Mille refert herbas & gramina mille per arua.
Aſpera fata Iouis, perituros Martis in armis
Nos vrgent grauiter, variósque adijſſe labores,
Et triſtes caſus cogit ſors verſa malorum.
Circumſtant igitur Cicones, pugnáſque ferentes
Ad celeres naues, vibrant haſtilia ferro,
Iniciúntque haſtas horrentes Martis vtrinque,
Séque petunt ferro, pilóque minante viciſſim.
Donec ab aurora lux aucta recurrit ad axem,
Auxilium contrà ferimus, duramus in armis:
Hic vix hoſtiles arcemus ſanguine turmas.
Quanquam pugnabant numeróq; atq; agmine plures,
Attamen occurſu plures remoramur atroces.
Vt verò Heſperias acceſſit Phœbus arenas,
Tranſabiitque polum Titan, & veſper Olympo
Extulit os ſacrum veniens, tenebráſque reduxit,
Præcipites dira Cicones incurrere pugna
Vndique cœperunt aruis haſtáſque reclinant,
Victoréſque agitant Graios ſub cæde domantes.
Qualibet hic ſeni ſocij de puppe perempti
Occumbuere ſolo. Hinc alij ſuper æquora vecti
Fugimus has cædes, celeres & fata per vndas,
Soluimus & læti celerato littore claſſem:
Læti, quòd licuit fata euaſiſſe ſuperba:
Sed quòd in Æmonio ſocios, heu funera campo
Perdidimus, triſtes. neque enim confidere fatis

Ciconibus ab ortu vſque in ſolem occidentem.

Hic

Hic fuerat tutum. Quanquam nec littore naues
Inde prius poterant remis contendere curſus,
Quàm nos amiſſos ſocios ter voce ciemus,
Qui Ciconum campis deſerta rapina cruentis
Tempeſtatis deſcriptio. *Oppetiere armis. mox ventos puppibus acres*
Iuppiter emiſit boreæ ſpirantis in æquor,
Euertitque ſalum flatu, vaſtiſque procellis,
Imbribus exundans largis, & nubibus atris,
Heu ferus obtexit terrámque vndámque per æquor,
Crebra procella rates ferijt. nox humida cœlo
Præcipitat, triſti totum coit aere cœlum
In cæcas nebulas, & inhorruit vnda tenebris.
Iamque obliqua natant naues, fluctúque feruntur,
Terque quatérque auræ feriunt crepitantibus alis.
Vela ratis raptæ paſſim diſiecta feroces,
Vlyſſis claſſis tempeſtate diſiecta. *In varias partes & fruſta natantia ponto.*
At nos hæc trepidi, nam intentant omnia mortem,
Condimus in naues, Parcas fatúmque trementes.
Tum contrà validis certatim incumbere remis
Aggreſſi, ſubitò deduximus æquore fractas
In terram puppes, quaſſáſque aquilone carinas,
Hicque duas tum duramus noctéſque diéſque
Continuò triſtes, & nudo in littore ſtrati
Deflemus caſus mœſti, preſſique dolore.
Tertia cum lucem roſeis Aurora capillis
Attulit, & croceo venit Pallantias ortu
Culta caput flauum, crinéſque per ardua colla:
Pandimus antennas, malúmque ereximus altum.
Quique vocat naues, tenduntur carbaſa ventis.
Iámque ſedemus, aquis decurrit claſſis, & aura

Iam flabat, ventúſque gubernatórque regebant:
Hei mihi, tum patriæ tetigiſſem littora terræ
Incolumis, ſi non aquilo fluctúſque feroces,
Æquoreæque vndæ, Maleæ ſub curua ſequacis
Saxa retorſiſſent, triſtique errore Cithera.
Lucibus inde nouem varijs freta concita ventis
Ipſe lego, curſu piſcoſa per æquora vectus. Vlyſſes ad Lotophagos.
Lotophagûm decima tetigi ſub luce carina
Proſper humum, virides qui carpunt, frondibus eſcas
Florigeris alacres, tèrrámque intramus ab vndis.
Mox haurimus aquas gelidas prædulcis arenæ,
Corpora curamus lauta conniuia cœna,
Curuas agreſſi ad naues, fuſique per herbam
Implemur veteris bacchi pinguiſque ferinæ.
Poſtquàm exempta fames epulis potúque Lyæo,
Exploraturos mitto, quos ſortè receptos
Elegi: comes his quoque præco tertius ibat,
Quem dederam ſocium: qua ſim regione locorum,
Qui've homines eſſent terræ ſub finibus illis,
An frumenta metant. digreſſi longa per arua
Lotophagûm populis ſe immiſcent vndique læti.
Hos non fatifero conſpectos enſe trucidant,
Nec funus meditantur: at his dant mellea loti Loti eſus.
Dulcis poma cibos, & præbent arbore fructus.
Quicunque ex illa tum veſcitur arbore dulci
Fruge ſibi ſubitò priſcarum obliuia rerum
Captus edit, nec iam curat mihi nuncia ferre,
Nec rediſſe domum, aut patrios repetiſſe penates
Optat. at hic lotis veſci prædulcibus arúo,
Lotophagóſque inter ſemper remanere, pijſque

Hic

Hic obliuiſti reditus, patriaque remota.
Hinc igitur ſocios vix ipſe ad littora duxi,
Inque rates egi vi tota margine flentes,
Suppoſúique iugo, vincliſque artere coegi.
Nec mora, tum reliquos ſubitò conſcendere iuſſi
Aligeras naues ſocios, tranſtríſque ſedere,
Ne quiſquam loti guſtaret ab arbore fructus
Decerptos vetui reditúſque negaret in arua,
Neritiáſque domos, patriáſque requirere terras.
Oblitúſue velit, Libycis hic viuere lotis.
Ergo ſedent, feriúntque citis freta ſpumea remis,
Concutiúntque vndas, & verrunt æquora cana:
Prouehimur pelago confecti corda dolore,
Cærula ſub tonſis ſpumabat gurgite Doris.
Vlterius vecti Cyclopum allabimur oris.
Cyclopum regio, & mores. *Vidimus hic altos Ætna ſurgente Gigantes,*
Immanes ſine lege viros, ſine more ſuperbos.
Confidunt ſoli dijs immortalibus illi.
Non mandant factis agreſtia ſemina ſulcis,
Non illis valido glebæ vertuntur aratro:
Nec figunt manibus plantas, ramóſque virentes.
Sponte ſeges creſcens, inaratis naſcitur aruis,
Nec ſata, fert pinguis per ſe tamen omnia tellus.
Triticeæ hic meſſes, hic flauent ordea ſpicis,
Hic tumidæ pendent foliatis vitibus vuæ,
Hic vineta ferunt fructus, hic vinea lætum
Grandibus ex vuis, generoſo & palmite bacchum,
Imbribus aucta Iouis varijs, pluuiíſque caducis.
Hic multis lacubus ſpumant quoque dulcia muſta.
His nec iura fori, nec leges ſcriptáque patrum:
Nulla

Nulla ſtatuta colunt vrbis,nec ſceptra verentur.
Aſt habitant denſas vmbroſa cacumina ſyluas,
Excelſóſque iugis montes,atríſque cauernis.
Quiſque ſibi dicit ius,& ſine lege feroces
Inſtantéſque ſimul,nullo & diſcrimine nymphas
Vxoréſque tenent quiſquis ſecurus amorum.
Hæc facilis cultu nemoroſáque frondibus altis,
Curuatóque ſimul prætenditur inſula portu,
Cyclopum ſedes,& inhoſpita terra Gigantum.
Vtque propinqua minus,ſic non eſt orbe remota.
Syluestres capreæ naſcuntur rupibus altis,
Innumeræ,quas nulla hominum via trita coercet,
Nec prohibent calles ſyluis,nec odora canum vis.
Nec venatores quærunt veſtigia ſaxis,
Venantúr ve iugis,qui denſis plurima ſyluis
Sæpe pericla adeunt,montíſque cacumina celſi
Sectantur.non illa greges,non tentat aratrum.
Non vnquam ſeritur,nec aratur vomere duro:
Sed vidua eſt ſemper placidis cultoribus illa.
Attamen & capreas nutrit par paſcua ſyluis, Capreæ in
Quarum voce ſonant nemorum ſpineta virentum. Sicilia plu-
Nullæ ſunt roſtro puppes Cyclopibus acres rimæ.
Nec minio tinctæ naues,nec finibus illis
Extant artifices,qui firmo robore texant
Iuncturas ratium,tabuláſque in puppibus altis.
Quîs vrbes hominum,quîs quærant mœnia celſa,
Singuláque exquirant,mercéſque per æquora portent,
Qualia multa mari nautæ rimantur in alto,
Tranſmittúntque cauis vento freta concita cymbis:
Nautica quîs ducant liquido commercia ponto,

Mutu

Mutuo ſeq́ue adeant. At non hæc cura Gigantum;
Vt teneant vrbes, & terræ culta virentis
Arua, locóſque vijs, habitatáque mœnia tectis.
Nec mala terra tamen. campis fert omnia ſponte;
Siciliæ fertilitas. *Et matura quidem: ſylueſtres tempore fructus*
Quique ſuo creſcunt: quin & prope littora Ponti
Cærulei, & iuxta ripas ſunt mollia prata:
Hic arua irrigua, hic & aquoſo rura liquore.
Hic quoque vitiferi campi, palméſque perennis;
Vineáque æternùm florens vitíſque benigna
Terra iugis, faciliſque nouis vt aretur aratris:
Et ſeges enaſcens grauida flaueſcit ariſta;
Se pingui ſpicis deflectunt ſemina fundo.
Eſt facilis portus, fluctu ſecretus ab omni.
Cumq́ue procelloſo tunduntur littora ab æſtu;
Non opus appulſas vinclis affigere claſſes,
Aut viridi naues religare rudentibus aruo.
Nulla procella iubet poſuiſſe cubilia portu,
Hic per ſe tuto deducta littore puppes,
Ad tempus remanent. donec ſe nautica turba
Excitat, inq́ue altum curſu iubet ire carinas,
Portus Siciliæ. *Aſpirántque leues flatus, & carbaſa tendit*
Aura: ſed ad portus caput exit lucidus humor,
Fónſque ſpecu ſubter gelidis hic murmurat vndis;
Perſpicuóque loquax decurrit rupe liquore.
Naſcuntur circà proceræ frondibus alni.
Huc nos appulimus claſſem. ſic fata ferebant;
Ducebátque deus nigræ caligine noctis.
Namque ſub obſcuris tenebris fuit illa per æquor.
Non hic cernere erat quicquam. namque aere cæco

Conden-

Condenſæ nebulæ ſtabant, tenebriſque profundis
Affuſis ratibus. nulla hic quoque cornua Phœbes
De ſummo radijs ſpargebant lumina cœlo,
Nubibus inque atris triſtis præcluſa latebat.
Inſula nulla quidem nobis hic cernitur vndis;
Nec prius hic puppes pellentes æquore fluctus
Longos ad terram, ſequitur quos orbita ponto,
Vidimus æquoreo ſteterint quàm littore naues.
Vela legunt ſocij deductis puppibus ora.
Vadimus in littus pelagi, & telluris arenis
Sternimur, atque graues potu requieſcimus herba;
Auroraque ſacram lucem expectamus Eoæ.
Vt verò micuit roſeo Pallantias ortu
Matutina polo, croceáſque nitore per altum
Extulit illa manus, tendens moderamen equorum;
Miramur terram, & circum veſtigia latè
Torquemus dubij. aſt agreſtia numina nymphæ;
Dura Iouis ſoboles, glomerantur Oreades altæ;
Montanas capras per deuia ſaxa repellunt,
Quæ ſolæ degunt præruptis rupe cauernis.
Exciuere iugis nymphæ per ſaxea rura,
Vt ſocij ſtruerent orta conuiuia cœna,
Extructóſque focos oneraret vt acta rapina.
Puppibus incuruos arcus celeréſque ſagittas;
Et iacula, & nitido caprarum ſpicula ferro
Extulimus, ſubitò aggreſſi, prædáſque ſequuti
Dirigimus ternas acies, iaculíſque leuique Venatio Vlyſſis in Sicilia.
Ex arcu in capreas curſura ad ſaxa ſagitta,
Præcipites agimus montoſa rupe caprarum
Vſque greges denſos. deus & fortuna ſequacem

Dulcis venatum prædæ dedit ipſa rapinis,
Optatáque nemus ſyluis indagine cinxit.
Cúmque duodenæ ſequerentur in æquore naues,
Sorte nouem cuiuis capreæ ceſſere carinæ.
Noſtra decem nauis capreas eſt ſola ſequuta.
Sternimur ad littus,dapibúſque epulamur opimis,
Baccho replemur veteri,pinguique ferina,
Viſceréque innumero fundentes dulcia vina.
Tota dies abiyt,donec ſe Phœbus in vndas
Occiduas merſit,currúſque ſubegit Ibero.
Nec dum vaſa mero fuerant ſiccata rubenti:
At ſatis extabat.namque ingens copia bacchi
Hauſta fuit nobis,atque amphora crebra repleta
Atque onerata mero.cum diruta mœnia Graij.
Iſmaron ingreſſi,Ciconum vaſtauimus vrbem,
Mox & vicinæ Cyclopum allabimur oræ,
Alter vt illuxit rutilanti lampade Titan,
Vidimus hic antro excelſum conſurgere fumum,
Balatúſque ouium & caprarum venit ad aures:
Vt Phœbus ſubiyt,tenebríſque crepuſcula fera
Succeſſere,ſolo laxamus membra ſopore
Carpentes ſomnos curuo ſub littore ponti.
Luteáque interea croceis Aurora capillis
Fulſit,ego ſocijs cunctis ſic voce loquutus:

Vlyſſes ſocijs. *Vos alij precor,ô blandiſſima turba,gementes*
Hoc remanete loco tuti,prope littoris vndas
Cuſtodire rates iuſſi.nam puppe viríſque
Progrediar paucis,qui nam regione locorum
Has teneant ſyluis oras,homineſve feræ ne,
Exploraturus ſoluam de littore nauim,

An

An graſſentur agris,& agreſtes vndique prædas
Iniuſtique ferant, an & hoſpita tecta frequentent,
Hoſpitiique colant leges & numina diuûm.
Sic fatus, puppi conſcendi primus in æquor,
Ac ſocios hortor ſubitò conſidere tranſtris,
Soluere tum nauem, terráque abrumpere funem.
Illi parebant celeres, tranſtríſque locantur,
Cæruláque excutiunt verrentes æquora remis.
Vt loca contigimus ponto vicina Cyclopum,
Hic ſpecus adiunctum iuxta æquora vidimus alta, Antrum Polyphemi.
Excelſum lauris antro facientibus vmbram:
Lanigeræ ſtabulantur oues, capræque per herbam,
Et pecora innumera hic requieſcunt gramine denſo.
Hic aula extructa eſt cœlo ſublimis aperto,
Et ſaxis terra defoſſis horrida ſqualet,
Ac longæ pinus circum, quercúſque comantes,
Excelſæq; patent, & ſpargunt frondibus vmbras.
Monſtrũ horrendũ, ingens, clauſo pernoctat in antro, Polyphemi deſcriptio.
Vir ſæuus membris, qui tangit vertice nubes:
Lanigeras paſcebat oues, atque auia ſola
Quærit, iners pecorum cuſtos, immanior omne
Ius ſpernit, legéſque ſimul, ſcelerúmque repertor
Non alios inter tacitis inglorius agris,
Secretúſque habitat, nemorúmque per inuia luſtra,
Ingens atque artus, viſu mirabile monſtrum.
Prodigioſa viri celſis miracula ſyluis.
Non vlli facie ſimilis, qui veſcitur agri
Fructibus, & vultu ſæuo mortalibus impar.
Vertice montoſis æquare cacumina lucis,
Excelſóſque iugis montes, cum ſolus in alto

Apparet nemorum ſaltu,& deſerta peragrat
Seiunctus,dicas,duodenos marte feroces
Inſigni ſocios diſcernens agmine toto,
Vt nauim ſeruent alijs ad littora nando,
Et puppi maneant,puppiſque per arma reſidant.
Progredior lectis pariter comitatus ad arma,
Bis ſenis ſocijs,caprinúmque adfero vino
Vtrem nigranti,noſtri ſolatia curſus,
Prædulcis laticis: quem quondam munera vates
Maron vatex. *Ipſe Maron dederat latus,Phœbique ſacerdos,*
Qui colit Iſmarias ſedes,vrbémque vetuſtam,
Maron eum vinum. *Euanthei proles:quem nos,vt venimus illuc,*
Amplexi,pariter veneramur coniuge chara,
Proléque ſuſcepta.ſolus nemoroſa colebat
Templa dei, & ſyluas habitabat Apollinis altas,
Candida,præbuerat hoſpes mihi dona ſacerdos,
Facta auri pondus varij ſeptena talenta,&
Argento ſolido magnum cratera Lyæi.
Bis ſenos dedit ille cados,bacchóque refertos
Prædulci,atque mero,quod ſacrum vincere nectar,
Dicas.pene fuit potus velut ille deorum.
Non hoc ancillæ norant,non fida miniſtri
Turba merum:latuit cellis.ſed coniuge ſola,
Quæque merum ſeruat,nympha vix conſcius vna
Condidit ipſe ſibi:quod ſuaui melle fluebat,
Sed rubeo liquidum cernas ſpumare liquore.
Illud cum biberet,gelido de flumine lympha
Ipſe quater quinas ad ſingula pocula bacchi
Menſuras implens fundebat mellea vina.
Hinc cratere merum ſuaues mittebat odores:

Halans

Halans ambroſiam diuorum nectaris auram:
Vt queat hoc nullus bacchi abſtinuiſſe liquore.
Talı ego magnum vtrem capræ prius impleo vino,
Atque cibos pera ſumptos, eſcáſque ferebam:
Ardeſcitque animus, geſtitque cupidine motus
Corpore procero Cyclopa videre potentem,
Qui immenſas atrox ſpirabat robore vires,
Qui leges temnit violat qui iura, fidémque,
Iuſtitiámque negat, iuſtúmque abrumpit agreſtis.
Inde gradum ad ſæuum celeri peruenimus antrum.
At non ſpeluncis Cyclopem inuenimus atris:
Balantes ducebat oues per paſcua læta,
Et peragrabat agros gregibus. Spelæa ſubimus,
Singula mirantes: nam preſſi copia lactis,
Plenáque caſeolis crebris fiſcella per antrum,
Atque graues maſſa calathi de vimine texti:
Agnorúmque gregi mandras, hœdiſque paratas
Artis haras mira iunxitque caprilia valuis,
Singula muniuit Cyclops, ſtabua alta ſeorſum
Diſtinguens, hic maiores, natúque priores,
Hic mediæ ætatis, agnóſque hœdóſque ſalaces.
Nuper at in lucem genitos bene cratibus illic
Arcebat, lactis mulctralia plena fluebant.
Hœdorúmque greges vidi, & ſpumantia mulctra.
Hic quoque ſub prælo fluitantia vaſa liquore.
Hic vidi ſituláſque, ſcyphóſque, ſcapháſque capaces,
In quas expreſſi mulgebat ab vbere lactis
Humores niueos. ſociique vrgere precantes,
Vt preſſi maßas lactis raperemus ouantes,
Hœdorúmque gregem, tractóſque ab ouilibus agnos

Vlyſſes cũ 12. ſocijs antrum Cyclopis ingreſſus.

Ad celeres naues ſubitò ferremus,& æquor
Sulcantes ſalſum,fugeremus gurgitis vnda.
Hei miſero,auerti ſociorum vota,preceſque;
Nec parêre illis volui:mea commoda triſti
Neglexi fato,vt ſæuum Cyclopa viderem,
Vtque mihi lactis præberet munera paſtor,
Quanquam crudelis ſociiſque mihique futurus.
Hic ignes igitur flammaſque incendimus antro,
Et preſſi maſſas lactis raptauimus ipſis
Fiſcellis calamo textis,& vimine molli,
Duramúſque foco veſcentes lacte caprino:
Dum redit à paſtu notum Polyphemus in antrum,
Pondera magna ferens,arentes arbore ſyluas,
Et grauidos ligni faſces,incendia cœnæ
Larga paraturus caueis,extráque ſonantem
Polyphemi in antrum reditus. *Ipſe ſpecum iecit,nemboroſo faſce leuatus.*
Clamorem horrendum tollit,trepidóſque tumultus:
Horror membra quatit metuentũ,& dira tremētium.
In tenebras fugimus celeres,antrique receſſus,
Vltima ſaxoſa penetralia prendimus aulæ,
Vitamúſque procul monſtroſi membra gigantis.
Tunc & oues pingues claudit,capráſque ſalaces
Impulſas intra lata ſpelæa cauernæ.
Mox ſtabulis cunctas mulget:ſed detinet extrà
Terrificas caulas agnóſque,hircóſque petulcos,
Lanigeróſque mares.tum tollit in aëra poſtes.
Trudit & inde gemens immanem ad limina valuam,
Saxum ingens,grauido quod pondere ſubleuat altè,
Quale bis vndeni currus crepitante ſub axe
Vix ab humo veherent bis bina mole,rotarum:

Vſque

Vſque adeò admouit celſam pro cardine rupem:
Dehinc reſidens,& oues blandas,capráſque cientes
Balatum mulget,preſſabat & vbera palmis
Ordine tracta ſuo:fœtus poſt mulctra capellæ
Quæque ſuos repetunt,calathíſque è vimine textis
Dimidium niuei fundit per vimina lactis
Concretæ ſeruans ad plena coagula maſſæ,
Per quæ rara ſero ſtillat via facta liquores.
Altera pars illi vaſis retinetur amœnis,
Quam bibiturus erat, reparans conuiuia cœnæ.
Tunc flammam incendit.cunctis ſic rite peractis,
Nos adeò primùm tenebroſo aſpexit in antro,
Sub ſaxo trepidos,verbis ſic quærit amaris:
Vnde peregrinis ſulcatis nauibus æquor, Polyphemus aduenas Ithacos alloquitur.
Pérque vias liquidas,& cærula concita uentis?
Qui vos eſtis?ait.cur huc vos,hoſpita turba
Puppibus aduecti? num merces æquore fertis
Per vada ſalſa maris iactati fluctibus atris,
Traieciſſe iuuat propter commercia pontum?
An peraratis aquas pelago,fruſtráque meantes
Erratis,veluti prædones gurgite cano,
Piratæque rates armis ſuper æquore celſo
Lentatis,poſita triſti in diſcrimine vita
Per varios caſus,turba exitioſa per vndas,
His qui cana legunt externi marmora claſſe,
Ac miſerorum hominum merces inhiatis acerbi?
Sic ait.at nobis gelida formidine pectus
Frangitur,hic clamórque & corpus terruit ingens,
Terrificóſque ſonos,monſtrúmque tremiſcimus atrox.
Impleuit clamore locum.vix pauca furenti

 Subycio

Subijcio,& raris turbatus vocibus hiſco:

Vlyſſes Cyclopi. *Pellimur à Troia magnis erroribus acti*
Graiugenæ infauſti,quos fudit Achaica tellus.
Huc nos Auſter aquis egit,ſæuæque procellæ
Ventorum,& vaſti rapuere per æquora fluctus,
Dum cupimus patrios velis repetiſſe penates.
Iſſe vias alias,aliúdque iter æquore celſo
Compulit infœlix caſus,Sic Iuppiter altus
Nos aliò miſeros voluit dare lintea ventis,
Atridæ regis populos,Agamemnonis alti,
Cuius in immenſum contendit gloria cœlum,
Qui tantæ excidit mauortia mœnia Troiæ,
Qui tot deleuit populos,ſub Marte feroci.
Ad tua nunc fugimus genua,oramúſque profecti
Littus ad hoc veſtrum:miſeris ſucurre,leuíſque
Hoſpitiíque pius fer dona precantibus ipſe
Siue aliud munus quod te modò cunque decebit,
Hoſpitibúſque datur:neu deſpice vota precéſque,
Sed reuerere deos,precor ô pater optime Cyclops.
Turba ſumus ſupplex,miſerere benignior hoſpes
Hic,Iouis exemplo,qui ſupplicibúſque boniſque
Auxilium hoſpitibus præbet,vindéxque tuetur
Hoſpitij fautórque,vltórque,coméſque piorum,
Iuppiter accedit peregrinos ſæpe ſequendo.
Hæc ego cum dixi ſupplex,exarſit in iras,
Truxque minas affert,& verba atrocia fundit:

Polyphemus Vlyſſ. *Haud ſapis ô hoſpes,quicunque adueneris vnda*
Huc procul ad littus,longinquis vectus ab oris,
Qui curare deos,aut numina celſa vereri,
Seu vitare iubes,profugus qui littora calcas.

Crede

Crede Iouem nulli metuunt Cyclopes in antris. Cyclopes deorum cōtemptores.
Non tonitru curant, non ægide fulmina quaſſa.
Fœlicéſve deos. maiórque potentia noſtra eſt.
Poſſumus & dextra, volumus ſi, vincere diuos.
Non odium, non ira Iouis, non fulgura terrent,
Vt tibi cum ſocijs parcam, ſi denique mente
Non mihi concepi, paſces mea viſcera præda.
Dic mihi, qua regione rates religaueris altas
Concitus huc vndis, an ſint propè, ſiue rudentes
Extremo teneant feſſas in littore naues.
Hæc ita fatus erat, quo me tentaret in antro.
At non me latuit, fœcundum pectus habentem.
Callidus ergo illi ficto ſic corde loquebar:
Ipſe mihi fregit nauem Neptunus in vndis, Vlyſſes Polyphemo.
Concutiens terram, ſcopuliſque affixit acutis,
Colliſáſque rates ſaxo prope littora veſtra
Diſiecit terræ, quà rupes ardua tendit.
Namque procelloſus detorſit ab æquore ventus,
His ſolus ſocijs fugi vix ipſe ferocem
Perniciem vndarum ponto, pelagique ruinas.
Ille nihil, rabiem truculentior ore fatigans,
Inſurgénſque ſimul, rapuit duo corpora noſtra,
Corpora prenſa virûm, ſcopulóque illiſa cruento Cyclops duos Vlyſſis ſocios deuorat.
Tundit humi, veluti catulos, & ab vbere raptos
Matris ouis fœtus, cerebrúmque cruore fluebat,
Guttatimque ſolum rubeſecit ſanguine ſparſo,
Humectabat humum tabo, celebrique liquore,
Truncatimque virum per partes corpora cæſa
Apponens cœnam crudelior arte parabat:
Ceu leo montanus, rabies quem vertice rupis

Exa-

Exacuit, prædam vorat incitus ore cruentam.
Sic quoque direptos rabidam coniecit in aluum.
Non carnes vllas, tepidis non oſſa medullis
Ilia nulla ſolo liquit, vorat omnia dirus.
Horror habet mentes, intentant omnia mortem.
Tendimus heu flentes trepidas ad ſidera palmas,
Vota Ioui facimus, crudelia facta tuentes.
Vt verò humano repleuit viſcere ventrem,
Atque hominum carnes vaſtam congeſſit in aluum
Inſuper epotat tetro mulctralia lacte,
Ac veteri pecorum concreta coagula ſucco.
Mox grauior ſtabulis inter pecora ipſe receſſit,
Et tepido ſtratus iacuit reſupinus in antro.
Sæpe quidem libuit ferro, dum ſterteret ille
Deſtruxiſſe iecur vulnúſque infligere cordi.
Sic mihi ſæpe quidem lateris, quo munior, enſem
Stringere ſuadebant fortiſſima pectora marte,
In pectúſque illi ruere hic per vulnera mille,
Quà iecur aduerſa dirimunt præcordia ſæpe:
Aſt alio caſu mutat ſententia pectus.
Hic iacuiſsemus mœſta tum funera morte,
Inque ferum exitium ceſſiſsent fata Gigantis.
Haud equidem nixi prægrandem voluere rupem
Poſtibus excelſis poteramus viribus vllis,
Qua prius ipſe fores rigidæ muniuerat aulæ.
Hic igitur triſtes, donec ſe Aurora quadrigis
Protulit exortis, tetro durauimus antro.
Vt matutinis diſperſit lutea bigis
Lumina per terras crocei Pallantias ortus,
Tunc igni accenſo pecora ordine mulget. at illa.

Vbere

Vbere preſſato, replent balatibus aulam,
Ac repetunt fœtus, poſtquam ſibi ritè peregit
Paſtor opus pecudum, rurſus tum bina meorum
Corpora diſcerpſit, dapibúſque infanda parauit. Rurſus duos è ſocijs deuorat.
Fercula & obſcuris epulatur dirus in antris.
Tum pecora è ſpecubus in florida paſcua miſit,
Poſtibus ablato nullo conamine ſaxo.
Quod tamen admouit rurſus, ſed cardine poſtes
Horrendum ſtrident: quanquam ſine viribus vllis
Ingenti ſonitu, & magno ſtridore ſonantem
Impoſuit rupem veluti venator in altis
Montibus, ad pharetram coniungit tegmen habendū.
Ad iuga dura pecus, montíſque cacumina vertit
Montiuagus Cyclops humano ſanguine paſtus.
Mœſtus ego interea, curuo deſertus in antro
Dira animo voluens, Polyphemum vlciſcier altum
Ipſe ſpecu clauſo meditor. victricia Pallas
O daret arma mihi, & factis decus adderet vnum.
Talia dum vario, melior ſententia viſa eſt.
Fortè erat ad mandras prægrandi robore claua
Ingens ac viridis, caeſíſque oleagina nodis,
Integer emiſſo frondebat germine fuſtis,
Quem procul Ætnæis Cyclops præciderat aruis,
Vt ſecum ferret ſiccatum lumine flammæ,
Seruarátque, ipſis paulatim areſceret antris.
Hunc nos aſpicimus, quantum patet arbor in altum
Cerulea nauis, quæ portat ab æquore merces,
Et freta magna ſecat ponti, fluctúſque profundos,
Quam viceni agitant ſpumoſo gurgite remi.
Denſa adeò fuerat, proceráque ſtipite claua.

Vix

Vix vlnæ ſpacium, aut cubita ære quaterna recidi
Syluoſa immanis Cyclopis ab arbore fuſtem,
Hunc acuant, iubeo ſocijs, properéntque ſecando.
Tela parata illi faciebant læuia cultris.
Ipſe ſudis atrox acuebam extrema præuſtæ.
Namque aciem flamma fuſtis crepitante præuſſi,
Prudentérque fimo caulæ bene callidus alto
Occului, & leuiter volui lætamine denſo.
Nam iacuit magno fimus hic aggeſtus aceruo.
Sorte viros legi, quorum ſpectata periclis
Extiterat virtus, qui mecum trudere fuſtem
Auderent oculo, palúmque affigere fronti,
Dum dulci Cyclops declinet lumina ſomno.
Quattuor exurgunt, quos ſors eduxerat vna,
Quóſque ego ſponte viros tali diſcrimine ſolos
Sumpſiſſem mecum, ſi quæ ſors dura vocaſſet.
Quintus ego accedo ſocios, pars vna laborum.
Serus oues campis agitabat vellere denſas,
Heſperus vt micuit ſaxoſo verticem montis,
Cum redit à paſtu villoſo cùm grege Cyclops,
Pinnifera ſubit antra domus, capráſque gregaléſque
Egit oues pingues intra ſpelæa recurua.
Ante fores antri pecoris pars nulla remanſit,
Seu prudens vidit, ſeu quis deus illa volebat,
Aut ſua fata illum damno ſic fortè trahebant.
Voluit, & inde fremens montoſam ad limina rupem
In ſublime leuans ſurgit, crepitantibus auris.
Vt conſueuit, oues mulget, capráſque ſalaces,
Balatúque crebras, expreſſáque lactea palmis
Vbera, paſſim implent dulci mulctralia ſucco,

Mox

Mox clamore capræ repetebant vberis hœdos
Exhauſti. vt pecoris curas exegit in antro,
Tum duo corripuit proh diræ corpora cœnæ,
Crudeliſque epulas reparat ſibi ſero nefandas:
Hic ego progreſſus Cyclopa affabar, & illi
Mox pateram Iſmario nigrantem porrigo baccho, Vlyſſes Polyphemo vinum Maroneum offert.
Quam teneo manibus, circum pallente corymbis
Exculptis hedera nitidam. Cape maxime Cyclops,
Hocque merum pota demerſo viſcere in aluum,
Carnibus humanis epulans ferus ore cruento,
Vt cernas quæ vina ratis per cærula vecta
Noſtra tibi condat, quin en libamina fundam,
Vtque deo tibi ſacra feram, ſi mitior omnes
Siueris ad patrios miſeratus abire penates.
Inſanis equidem, dum non tolerabilis vlli
Ora cruenta geris, dum corpora fundis in aluum.
Quis porro infœlix poſthac tua littora tangat?
Crede mihi, nullæ venient ad limina gentes,
Dum cæſorum hominum crudelis viſcera mandis,
Et crudele nefas peragis. Sic fatus: at ille
Spumantem rapuit pateram, mox aridus hauſit,
Epotátque merum, demulcens nectare pectus.
Iamque grauis dulci potu petit ille Lyæum:
Vota precéſque iterans, da ſuauia pocula Bacchi, Polyphemus Vlyſſi.
Quódque tibi nomen ediſſere vera roganti,
Officio præſtem qua parte mereris, vt hoſpes
Hoſpite dona feras antri oblectamina noſtri.
Fertilis hic quanquam floret Cyclopibus ora,
Expreſſúmque merum generoſi palmitis vua,
Imbriferiſque Iouis guttis, pluuiáqne madenti

Naſci-

Naſcitur exauctum per culta virentia campis:
Suauior ambroſia tamen hic & nectare Iacchus,
Prædulci potus deductus origine diuûm.
Sic ait, aſt illi flammantem præbeo bacchum:
Térque dedi, fateor, térque impiger hauſit in antro
Feruentem pateram, & ſe pleno proluit ore.
Vſque adeò fatis dementia ceperat illum.
Vt Cyclopis iners circa præcordia vinum
Irruit & fallax pectus deuicit acerbum,
Alloquor his verbis Cyclopem mollibus vſus:
Me quoniam ipſe rogas Cyclops quo nomine dicar
En tibi vera loquar, pandam memorabile nomen.
Tu quoque dona tamen profer nunc hoſpitis hoſpes,
Et promiſſa modò tandem mihi munera præbe,
Vlyſſes ſe Vtim hoc eſt, Neminem vocari ait. *Quæ monumenta mei pius hoſpitis hoſpes habebo.*
Sum pius Vtis ego, ſic dicor voce Pelaſga:
Hoc mihi, ſi neſcis, nomem poſuere parentes:
Sic me cognati, matérque patérque vocabant.
Sic ego, ſic eſt me reſequutus voce loquutum,
Cyclopis munus. *Truxq́que animo fatur. Poſtremus inuieris aluum,*
Vtin ego extremum crudeli fauce vorabo,
Poſt ſocios Vtin poſt funera rapta ſuorum
Poſtremò abſorptum, ſocios laniabo priores
Puppibus aduectos. hæc ſum monumenta daturus:
Talia dona tui referes hinc hoſpitis hoſpes.
Sic ait, & baccho domitus, reſupinus in antro
Se extendens, corpus longum librauit arena.
Ceruicem immanem poſuit, iacuitque tremendus.
Cunctorum domitor feſſos ſopor irrigat artus,
Virgilius *Commixtúmque cibis eructat gutture bacchum,*

Humanæ-

Humanaque ruunt carnes & fruſta cruenta
Ore vorata, imo voluuntur gurgite ventris,
Viſceráque ipſe grauis vino reuomebat atroci.
Túmque ſudem flammæ iuxta ipſa incendia volui,
Et cinerem indenſum demergo, ignéſque reduco,
Donec flagranti feruens canderet ab igni.
Intrepidè vt ſurgant, cunctos hortabar amicos,
Ne mihi quis timidus forſan iam dicta retractet,
Vtque ſudes ignis crepitanti oleagina flamma
Accendi viſa eſt, viridis licet illa, cremari
Ignita incepit, grauitérque exaudiuit igni,
Ocyus è flamma rapui cum ſtipite fumum.
Stabant, ſortitique vices vnà vndique circum
Funduntur ſocij: fortiſſima pectora fecit,
Audacéſque deus vires in facta miniſtrat.
Namque viri raptum fixere in lumina fuſtem
Prima acie, quà ſeſe oculus ſub fronte ſupremus
Arcebat: quin ipſe ſuper me tollo renixus
Voluendo, vt melius vallus penetraret acutus,
Ceu ſi quando faber terebrat naualia ligna
Infrà alij aggreſſi torquent, vtrinque lacertis,
Atque rotant loro terebram: volat illa rotata.
Sic ignitum oculi fuſtem conuertimus orbe.
Inde calens ſanguis frontis fluit vndique toruæ,
Palpebráſque vapor iam cunctas vndique flagrans,
Et cilia exurens pupilla ardente cremauit,
Radicéſque igni raucæ crepitante ſonabant,
Excandens igni gelidis ceu ſtridet in vndis,
Seu ligo ſplendeſcens flamma; ſiue igne ſecuris,
Quam faber immerſit, reſonátque lacuna vapore.

hunc totũ locum ferè ad verbum tranſtulit lib. 3. Aen.

Comparatio.

Oculum Cyclopis effodiunt dormientis.

Sic

Sic ferri vis eſt, oleæ ſic fuſte crepabat
Ferueſcens oculus magno ſtridore Gigantis.
Horrendum exclamat, reſonent vt ſaxa repulſa:
Nos retro fugimus; ſpecubúſque receſſimus altis,
Saxea nigrantes petimúſque per antra receſſus.
Eruit ille fremens multo cum ſanguine contum,
Ac craſſo ſparſum proiecit in antra cruore,
Ægrior auulſa manibus cum carne cruenta
Polyphemus Cyclopas aduocat. *Stirpe. ferus vocat horrendo clamore Cyclopas.*
Qui ſpecubus circum ventoſa cacumina paſſim,
Et nemorum ſyluas habitabant montibus altis,
Clamore exciti concurrunt vndique cliuis,
Hinc illinc crebri vaſta cum mole Gigantes,
Circunſtántque ſpecum, quem ſylua pinus obumbrat.
Quid Polypheme tonas? quis te perturbat in antro?
Quid' ve intempeſta tollis ſub nocte tumultus?
Ac nos inſomnes reddis, tollíſque ſoporem
Vociferans adeò? an pecudes tibi traxit ad æquor,
Et prædatur oues, violento an funere prædo?
Aut quis fraude atrox media te mactat in aula?
Ipſe ſuo rurſus toruus Polyphemus ab antro:
Me necat Vtis, ait, non vi, ſed fraude maligna.
Aſt illi breuiter rumpunt ſic pectore vocem:
Quod ſi te nemo violat, vix numinis iram,
Atque Iouis magni morbum vitaueris acrem.
Æthereo Iouis hæc labes tibi venit olympo:
Fatorum ærumnas nulli euaſiſſe licebit.
Concipe vota patri Neptuno, & numen adora,
Qui regit æquoreas vndas, & Nerea vertit.
Ergo abeunt illi. ridebant pectore dulci,

Riden-

Ridentíſque mihi pertentant gaudia corda,
Conſilio atque aſtu & deceptum nomine ficto.
Cyclops terribiles voluit ſub pectore motus,
Et gemitus ducens fert altum corde dolorem.
Demouet à foribus celſum conamine ſaxum
Innixus, paßiſque reſedit limine palmis.
Hicque ſuam firmat crudeli corpore molem,
In variáſque vices expandit brachia dextris:
Nempe foras ſi quem comprenderet ille meantem
Inter oues, mixtum & pecora inter inertia greſſu.
Sic Ithacum Cyclops dementem pectora retur.
Multa ego conſulto varians, quæque optima quæro,
Quò fugiam ſocijs lethúmque atque aſpera fata,
Méque meóſque ſimul crudeli funere demam,
Conſiliiſque dolos varios, fraudéſque ſalute
Proque anima verſo. namque hic nos clade manebat
Pernicies. ingens potior ſententia viſa eſt:
Lanigerique mares fuerant Cyclopis in antro,
Sed bene nutriti paſtúque herbáque virenti
Ingentes, nitidi, & villoſo vellere denſi,
Purpureiſque graues velantes corpora lanis,
Ac viola pingunt alacres & murice vellus.
Hos ego flexilibus iungo de vimine nodis,
Quique aries medius ſocium ſub ventre ferebat,
Quique latus membris iunctis claudebat vtrinque,
Corpus vterque gerit: ſic terni corpora trina
Geſtabant, tergo reſtis contecta latebat.
Inter oues aries fuerat pulcherrimus vnus,
Corpore longè alios ſuperans reſtabat in antro.
Hunc tacitè arripio, ventríque accommodor arctè

Vlyſſis mira aſtutia & promptitudo in periculis.

Socij ſub ventre ouiũ ligantur.

R *Lani-*

Lanigeróque vtero ſtringor:palpante Cyclope,
Sed per terga manus latuerunt vellere denſo.
Sic contortus ego iacui ſub pectore fortis,
Cum gemitúque graui roſeos duramus ad ortus.
Vt matutinis veniens Aurora quadrigis
Extendit roſeos digitos,croceóſque colores,
Tum pecorúmque mares ex antro in paſcua larga
Mittit,oues intus ſtabulum balatibus implent.
Nec dum mulctrali Cyclops emulxerat illas,
Vbera plena ſibi liquido præ lacte ſtrepebant.
Namque intus diris contectus pectora curis
Lanigeras pecudes palmis pertentat euntes,
Terga premens digitis pecoris per vellera denſa
Demens,qui nunquam villoſo tergore vinctos
Nouerit:heu miſerum,dum nos ſub pectore denſo
Lanaris taciti tegimur gregis antra per alta.
Iamque mares ouium penetrabant pondere limen:
Sed mihi villoſus aries poſtremus in arua
Cornibus exibat curuis,& vellere multo
Atque onere arctatus,ſic mira prouidus arte
Decepi victor,multum ſub corde volutans
Efferor.hinc aries grauidus procedit:at illum
Iam tenet attrectans dirus Polyphemus,*& inquit:*
O' mihi chare aries,poſtremus de grege greſſus
Ipſe ſpecu tendis,quæ cauſa indigna retardat?
Non equidem à tergo prius ipſe relictus abibas,
Sed longè egrediens antro prior iſſe ſolebas.
Tu procul hinc erras trans herbida paſcua primus,
Túque prior longè teneras depaſceris herbas,
Et virides carpis flores per longa vireta,

Polyphemus arieti, ſub cuius ventre Vlyſſes geſtabatur.

Primus

Primus & ad fontes, & primus fluminis vndas
Decurſúſque petis riui, primúſque reuerti
Expetis ad caulas, cum claudit veſper olympum
Serus, ades primus. quæ cauſa odioſa coegit,
Vt mihi poſtremus iam tendas triſtior antro.
Infœlix ne tui defles heu lumina regis,
Et luges domini crudelia vulnera frontis?
Tu deſiderio noſtri quoque tangeris ipſe,
Heu terebrati oculi condentis ſtipite flammæ.
Heu me priuauit ſceleratus lumine Graius
Cum ſocijs ſæuis, dulci me vicit Iaccho,
Indomitúmque mero domuit mihi pectus acerbus
Excæcans Vtis. ſed non & fata ſuprema,
Interitúmque vafer noſtro vitabit in antro,
Sentiet vltrices in lurida funera dextras.
Si tamen hoc ſentis mecum, & ſi luctibus inſtas.
Quàm vellem ô aries, vtinàm vocalior eſſes,
Vtque loqui poſſes, atque edere gutture vocem,
Quò fugit ille meas vires, atrúmque furorem.
O' vtinam huc illuc cerebrum ſparſiſſet ab ictu
Occiſus noſtro, ſaniéſque illiſa cruenta
Manaret terra, & pectus recrearet amarum,
Interitúque ſuo curas mihi demeret iſtas,
Quas mihi fecit iners Vtis. ſic dixit, & antro
Miſit in arua marem, mœſtúſque remiſit iturum.
Progredimúrque parum caulâque antróque: reſoluor,
Et dirimo ſocios, pecudéſque ad littora multas,
Lanigeros, pinguéſque greges per rura trahentes,
E' paſtúque retro raptos, quà nauis ad æquor
Stabat, vbi grati ſocijs adiungimur vnà. Vlyſſes cum paucis

ſuperſtitibus ſocijs euadit.

Hic gemitus flentes ducunt, mœſtiſque querelis
Sollicitant alios, qui mecum fata ſuperba
Euaſere antro, mortémque atque ora Gigantum.
Aſt ego ploratus fletúmque arcere iubebam,
Ipſe ſupercilio ſignans auferre querelas,
Lanigeras pecudes & pulchro vellere naui
Tot prædas inferre, & ſalſas æquoris vndas
Sulcare. aſt illi conſcendunt vndique puppim,
Et feriunt ductis certatim marmora remis.
Vt ſpacio euaſi tanto, vt clamantis in æquor
Vox aures feriat, ſonitúſque impulſus in auras
Non procul, vt ſaltem voces haurire loquentis
Hic queat, inceſſi verbis accenſus amaris
Cyclopem, & fudi tumidæ conuicia linguæ:

Vlyſſes liberatus Cyclopi inſultat.

Infœlix Cyclops, ventríſque immane barathrum,
Cur audes atrox tetro lacerare ſub antro
Hoſpitis imbellis ſocios, & ſupplicis ora
Auertiſſe ſpecu? quò ſe violentia mentis
Et rabies vertit? lanias ſuper æquora vectos,
Fœdas hoſpicium ſcelerato ſanguine. verùm
Æquum erat, infauſtum premeret te facta nefanda,
Obruerétque ſcelus meritò crudelis in antro,
Dum ſæua mactas venientes clade per æquor,
Dum ſpernis faſtu peregrinos perfide Cyclops,
Nec lacerare times. ergo te Iuppiter altus,
Cœlicolæque alij pœnas cum ſanguine poſcunt
Humanæ cædis. ſic fabar ab æquore cano.
His magis ille animis ſæuas prorumpit in iras,
Sæuit, & impatiens effracta cacumina montis
Eripuit, molémque grauem proiecit in æquor,

Quæ

Quæ cadit ante ratem ſub fluctus æquoris alti,
Summáque temonis madeſcerat vnda remiſſa.
Vix tetigit rupes ictu ſub gurgite merſa,
Reſtagnántque ſinus labente ſub æquora ſaxo.
Retro mare vndabat totum marmórque recurrens,
Liuida voluebat vaſtos ad littora fluctus,
Exundánſque liquor ponto ſuper ipſa fluebat
Littora, & intrabat violentior humor arenas
Irruiturus humum, pelago furit æſtus arenis.
Tunc ego correpto manantes gurgite conto
Detorſi fluctus naui, ſociósque viciſſim.
Adhortor, ponto validis incumbere remis.
Cæſariem excutiens toto capite, innuo fortis,
Ætnæam celeri fugiamus gurgite peſtem.
Certatim ſocij feriunt mare, & æquora verrunt,
Bis tantum pelagi ſpumoſa puppe ſecantes.
Tunc ego vociferans Cyclopa affabar ab alto:
Vt taceam, ſocij currunt, atque vndique fuſi
Me ſtudio retinent, certántque auertere blandis
Vocibus: Infœlix, quid agreſtem crimine peſtem,
Immanémque virum rurſus de naue laceſſis?
Qui veluti iaculum proiecit in æquora rupem,
Detorsítque ratem terræ, ne gurgite vaſto
Submergat nauim, cunctos palleſcere cernis.
Si te iam liquidis clamantem audiuerit vndis,
Verbáque iactantem, collidet marmore duro
In pelagus miſſo, & ſubmerſas obruet alto
Diſijcietque rates: tantum valet ille per æquor
Immanes rupes, iaculando fragmina montis
At non his terrent mihi fortia pectora dictis

Cyclops rupem in pelagus iacit.

Cyclopémque animo rurſus reclamo minaci:

Vlyſſes Cyclopi.

Si quis mortalis rogitet te perfide Cyclops,
Quis te excæcauit, quiſnam tibi dirus ademit
Fronte decus clarum,& terebrauit lumina ſæuus?
Ipſe Laertiades cæcum me fecit Vlyſſes,
Dicito, qui Phrygias populauit mœnia ſedes,
Qui ſaxoſam Ithacen tenet,& qui Neriton altum
Incolit,& pelago Cephalenia tecta frequentat.
Sic ego vociferor. tum Cyclops pectore ab imo
Ingemit,& tales voces mihi ſpargit in auras:

Cyclopi edita iam olim oracula.

Heu iam nacta fidem patuere oracula priſca,
Nunc antiqua adſunt, nunc nunc reſponſa relata.
Iam repeto capiti portendere debita noſtro.
Hæc me nunc tangunt, quæ quondam dixerat ille
Hic ingens vates, famáque inſignis in æthra,
Auguriiſque fidem nactus. reſponſa Gigantum
Ille dabat turbæ, ſeniúmque Cyclopibus egit

Telemus Cyclopum vates

Telemus Eurymedes, cecinítque hæc omnia vera,
Hei mihi vera nimis, lapsóque futura ſub æuo.
Heu me amiſſurum ſub torua lumina fronte,
Rapta manu ſæua Troia redeuntis Vlyſſis.
Dum miſer expecto venturum heroa per æquor,
Viribus inſignem,& præſtanti corpore & armis,
Orbor, ego infœlix euictus inertis ab ictu,
Exiguóque miſer pereo excæcatus Vlyſſe,
Cui ſunt imbelles vires, effractáque membra.
Nec virtute tamen domuit ſed cepit Iaccho.
Huc ades, vt capias quod dem tibi munus Vlyſſes
Hoſpitis. ipſe patrem, tibi det per cærula ventos,
Fœlicéſque mari curſus reditúmque per vndas

Neptu-

Neptunum poſcam? qui Nerea ſtagna tridente,
Et qui quaſſat humum pater eſt Neptunus in vndis
Rex pelagi, hoc dicor celebris genitore creatus
Qui te deducet reducem ſuper æquora ſolus.
Si volet eſt illi (ſi neſcis) ſola poteſtas.
Nec iam mortalis poterit te, ſiue deorum
Ad patrios quiſquam ratibus miſiſſe penates,
Præter Neptunum, qui torquet cærula ſceptro.
O' vtinam, clamo, potuiſſem effundere dextra
Iſtam animã, & vitam triſtes Acherontis ad vndas,
Pallentéſque Erebi ſedes Plutonia regna.
Aſt oculum effoſſum poterit non ipſe tridenti
Rex pelagi, Cyclops, tibi reſtauraſſe feroci,
Hic qui quaſſat humum media Neptunus in vnda.
Sic ego. tum deinceps paſſas ad lucida palmas
Sidera tendebat, ſuppléxque ibi numen adorat
Neptuni regis pelagi: Pater optime regum, Cyclops Neptuno.
O' quaſſator aquæ, & terreſtris motor arenæ,
Cæruleáſque comas, rex ô pulcherrime ponti,
O' Neptune pater. tua ſi veriſſima proles
Dicor, & infœlix peperit me nympha Thooſa:
Si pater es, audi: bene ſi quoque glorior illo, Imprecatur Vlyſſi Polyphemus.
Da precor vt nunquam patrios repetiſſe penates
Ille Laertiades ſcelerúmque repertor Vlyſſes
Poſſit Dulichij atque Ithacæ regnator arenæ.
Si tamen ipſa ſinant fata, & ſors atra deorum
Poſſe videre domos, & iuncto ſanguine notos,
Ac tetigiſſe ſolum patriæ natalis arenæ,
Vt ſerò redeat ſaltem, ſed naufragus erret,
Et lacer amiſſis ſocijs, fractáque carina,

Submerſiſque ſuis peregrino littore rebus,
Serò ſuam tandem veniat, ſed ſolus in arcem
Inueniátque illic, mediáque miſerrima ſede.
Audijt orantem celſa Neptunus arena
Hic tum maiorem furioſo pectore rupem
In mare proiecit, molémque rotauit in auras,
Per ſpacium immenſum & producto iugera curſu.
Decidit ante ratem ſaxum, & madeſecit amara
Summa gubernacli lympha. tunc excitus æſtus
Exundat pelago labentis rupe per altum.
Impulit vnda ratem, curuaque ad littora terræ
Detulit impactam. tum nos ſuper æquora vecti
Contigimus terram, ſociòſque in littore ſtantes,
Hic vbi erant reliquæ ſubductæ gurgite puppes,
Et ſocij triſtes luctu nos vſque manebant.
Certatim in ſiccam nauis defertur arenam,
Egreſſi optatæ grmio telluris ad vndas
Sternimur, & pecudes Cyclopis puppe receptas
Lanigeras alta, ſocios partimur in omnes,
Ne quis ſorte ſua fraudatus, triſtis oberret.
Portióque æqua datur iuſſu diuiſáque præda.
Soli aries mihi ſponte datur, ceu munus amoris
Excellens ſocijs, quorum ſpectata per æquor
Iam fuerat virtus, quem macto in littore curuo
Sacra Ioui ſummo, qui denſat in aere nubes,
Qui regit imperio ſuper æthere cuncta, ferebam,
Thuricremas femora hic & crura cremātur ad aras.
Aſt illum auerſum non vlla hic victima placat,
Non aras curat: verſat crudelia mente,
Vt naues pelago mergat, ſociòſque carinis

Heu

Heu dulces ſocios, comiteſque per omnia fata.
Proiecti terra, paſſimque in littore ſicco
Corpora curamus, dapibúſque epulamur ouantes.
Diſcubuere thoris proceres, & corpora toſta
Carne replent multa, dulcique implentur Iaccho.
Donec in Heſperias fuerat ſol aureus vndas
Merſurus currus, alijs rediturus ab vndis.
Vt ſubijt Titan, vt ſera crepuſcula noctem
Attulerant, tacito ſopiti littore ponti
Artus laxamus ſomno. dum lutea bigas
Aurora extulerat, radiiſque retexerat orbem.
Tum verò exhortor ſocios conſcendere naues,
Iamque rubeſcebat ſtellis Pallantias actis
Cum iubeo eductum ſocios de littore funem
Diripere, excuſſóſque ſimul laxare rudentes.
Illi parentes aſcendunt vndique puppes,
Conſidúntque ſuis tranſtris, mox ordine cana
Æquora tum feriunt remis, & cærula verrunt.
Prouehimur pelago confecti pectora curis
Ob ſocios raptos, & triſtia fata virorum.
Vela tamen læti facimus, quòd inhoſpita tecta
Et mortem Ætnæo crudelem euaſimus antro.

Epulum Vlyſſis raptis ouibus Polyphemi.

Nauigat Vlyſſes ex inſula Cycloump.

ARGVMENTVM LIB. X.

Aeolon inde refert Thuſco regnare profundo,
Aeolon Hippotaden, cohibentem carcere ventos:
Quos bouis incluſos tergo, memorabile munus,

Se ſumpſiſſe deo Zephyro, flatúque ſecundo
Emiſſo Hippotade, rabidos ſpiramine ventos
Vtribus iniectos, Zephyro perflante carinas
Lucibus iſſe nouem, & terram aſpexiſſe petitam.
Proxima poſt nonam cum ſeſe aurora moueret,
Inuidia ſocios, prædæque cupidine captos,
Eſſe ratos aurum, dempſiſſe ligamina ventis:
Cum quibus iſſe retro, per quas non venerat vndas,
Aeoliíque ratem portus repetiſſe Tyranni.
Vtque ſit Hippotadæ depulſus ab arce minacis.
Vtque Lami veteris Læſtrigonis actus in vrbem
Venerit, Antiphates terra vt regnaret in illa.
Miſſus ad hunc ſocius numero comitante duorum,
Vixque fuga quæſita ſalus: & vt arce tyranni
Tertius ex illis Læſtrygonis impia tabo
Tinxerit ora ſuo. fugientibus inſtet, & agmen
Concitet Antiphates coeant vt ſaxa, trabéſque
Conijciant, mergántque viros, mergántque carinas,
Vndenáſque ſibi ſubuertant littore puppes
Vna tamen, quæ ſe ſocióſque vehebat Vlyſſis,
Fugerit, & Circes acceſſerit æquore ſedes,
Aeææque ſolum, & claros medicamine portus.
Biſque nouem ſocios Circea ad mœnia miſſos,
Voce rogaturos, qua ſint regione, locoque,
Cepiſſe o ra ſuum, & mutatas carmine formas.
Solus vt Eurylochus crudelis nuncius artis
Fugerit: vtque ſibi dederit Cyllenius herbam
Moly, deûm munus, tutúſque intrauerit arces.
Vt ſocijs veteres formas priſcáſque figuras
Reddiderit Circe: cúmque annua tempore longo
Iam mora Circeo tenuiſſet littore nauim,
Ac Circe monitos ſulcaſſe Acherontis ad vndas
Puppe maris fluctus, atque æquora cana ſecantes.

Aeolus, Antiphates, mutatáque corpora Cir.e.

AEOLIAM vndoſo peruenimus æquore claſſe: Ouid.li. 14. Metam.
Æolia in fluctu celebris iacet inſula celſo.
Hic habitare deus, ſummáque hic rector in arce. Aeolus in Tuſco mari, rex ventorum.
Æolus Hippotades, Thuſco regnare profundo
Dicitur, & regno diuis gratiſſimus acri,
Qui rabidos cæco cohibebat carcere ventos:
Inſula, in Æolio ratibus placidiſſima ponto.
Ferreus hanc murus liquidas circundat ad vndas,
Et totam infractis ambibat mœnibus oram,
Vi munita ſua, & nunquam expugnabilis armis.
Hanc ingens circum claudebat ab æquore rupes; Aeoliæ deſcriptio.
Æolus hanc habitat, duodena prole beatus.
Huius ſex iuuenes, ſex natas arce puellas
Florentes teneris cernas pubeſcere ab annis.
Purpureas natis hic fecit nubere nymphas,
Connubio iungens ſtabili, propriáſque dicauit,
Legitimiſque thoris ſemper genitricis in arce
Luxuriare dedit. celebrant conuiuia læta
Semper apud matrem veneratam, & ſede parentem
Regali nixum. menſis plus fercula mille,
Mille epulæ, bacchúſque & rerum copia diues,
Aula die tota placidos ſpirabat odores,
Nidorem exhalans, ſtrepitúmque ibi victima flãmis

Edebat

Edebat crebrum. Cum ſera crepuſcula noctem
Adducunt, gaudent iuuenes concumbere nymphis.
Purpureis lectis, ſtratique tapetibus altis.
Horum nos ventis vrbémque & candida tecta
Contigimus. magno eſt complexus amore receptum
Æolus, officiúmque exceptis præſtat amanter.
Méque in honore colit, dum quærit prælia Troiæ, &
Ilion atque rates & Achaica caſtra ferebam,
Graiugenúmque mari reditus ſparſáſque carinas,
Dum totum Phœbes percurreret orbita menſem.
Et iam certus iter poſcebam, naue per æquor
Deduci in patriam, reditus rex inclitus ornat.

Aeolus Vlyſſi ventos vtre incluſos præter Zephyrum tradit.

Ergo bouis tergo ventos, memorabile munus
Incluſos præbet, quorum ſpiramina ſæua
Vtribus arcentur, nec iter datur inde procellis.
Vtribus è corio tauri, quem viderat æſtas
Paſcentem viridis terna trieteride campis,
Contrahit, & frenat, rapidáſque ita temperat iras.
Hunc regem ventis, tempeſtatúmque potentem
Iuppiter impoſuit, ſciret dare iuſſus habenas,
Seu mulcere velit flatus, ſeu tollere ventos.
Alligat has puppi, tumidíſque ligamina ventis
Struxerat argento nitido, ne flatus in auras
Exiret tenues. Zephiri ſpiramine miſſo,
Flatibus vt naues ſocióſque per æquora ferret
Sed caruere tamen Zephyri ſucceſſibus ipſi,
Stultitiáque ſua tandem periere ſub vndis.
Lucibus inde nouem vaſtum trabe currimus æquor,
Nocte diéque ſimul remos lentamus in vndis.
Proxima poſt nonam cum ſeſe aurora moueret,

Tum procul è fluctu patriæ mihi cernitur ora,
Atque Ithacæ decima ſe tollunt littora terræ,
Nóſque mari propius celeramus,vbi igne coruſcant
Tollentes Ithaci currentibus æquore flammas
Signa quidem nobis:quanquam aſpera fata reſiſtunt.
Nam mihi grata quies deſeſſos occupat artus.
Semper enim remos clauúmque affixus & hærens,
Nuſquam amittebam,nulli temone carinæ Vlyſſes temoni aſſidés obdormit.
Conceſſo,præceps agitabam gurgite tonſas,
Vt citius curſu patrias contingeret oras
Puppis aqua.ſocij,dum vincit lumina ſomnus,
Membráque ſuccumbunt dulci mea feſſa ſopore,
Inter ſe ſocias voces ſermone ſerentes,
Me ingens argentúmque aurúmq; inferre putarunt,
Hippotadæ munus patriæ memorabile regis.
Sic aliquis ſocijs iunctus non triſtibus,inquit:
Dij,quàm ſublimis,quàm charus hic omnibus vnus,
Ad quaſcunque ſuas vrbéſque oráſque carinas
Applicat. Iliaca præda ſpolia ampla reuexit
Quodque ferus Troia victor non extulit aurum?
Nos vacuis manibus patriæ remeamus in arua,
Qui pariter Troiæ tot prælia Pergama circum
Fecimus,atque vias longas ſimul iuimus vndis.
Æolus en etiam ſolum veneratus amore
Contulit hæc illi.nos illa videbimus,inquit.
Quare agite ô citius ſpectemus,& vtre ſoluto
Quantum auri argentíque iacet,quæ dona reportat Vlyſſis ſocij vtre ſoluto ignari ventos emittunt.
Ithacus Hippotadæ.ſic mutua dicta ſerebant.
Sic peior vicit ſocios ſententia.victi,
Vtres inuidia,prædæque cupidine ſoluunt:

Eſſe

Eſſe rati argentum, dempſere ligamina ventis.
Erumpunt corio flatus ſpiramina laxo,
Atque ruêre vnà cuncti ſuper æquora venti.
Cum quibus ipſe retro, per quas non venerat vndas
Suſtinuit claſſis, ſocióſque per alta procella
A' patria terra ſubitò rapit incita fluctu,
Atque retro vexit flentes, patriámque furentes
Ex oculis tollunt, littúſque & mœnia flatus.
Erigor è ſomno, variat ſententia mentem.
Multa animo voluo, an memet ſub marmora cana
Præcipitem dare ſuſtineam, lapsúſque carinæ
Sub ponto peream, mediiſque extinguar in vndis:
An magis ærumnas tolerem patiárque quietus,
Et ſuperis veſcar auris pars vna per oras
Æuo viuentum. potior meditatio viſa eſt,
Suſtineo fortis, tectúſque ego puppe iacebam
Membra ſopore iterum laxans. ſed turbine naues
Raptantur pelago, currebant vela procellis.
Rurſus in Æoliam deuenimus æquore terram,
Æolijque rates portus petiere tyranni.
At gemitu ſocij plangebant pectora mœſti,
Triſtia ducentes imo ſuſpira corde.

Vlyſſes cũ claſſe in Aeoliã reuerſus.

Hic tandem Aeolijs ventorum allabitur oris.
Obuertunt pelago proras, & littora curuæ
Prætexunt puppes. humorem haurimus aquarum,
Et dulces vndas gelidis è fontibus oræ.
Tum iuxta naues reparant conuiuia cœna,
Ac cererem ſocij, paſſímque in littore ſicco
Corpora curamus fuſi per gramina menſis.
Poſtquam exempta fames epulis, potúque Lyæi,

Præconem

Præconem,& ſocium lateris mihi iungo,viæque
Electos comites,repetóque his clara tyranni
Hippotadæ tecta,& ventorum culmina regis.
Quem nos excelſa carpentem inuenimus arce,
Ore cibos iunctum domina,natíſque thoróſque
Inſtratos:ſed nos iuxta atria ſedimus alta,
Ante fores regis ſaxo ſolimine turris.
Obſtupuere illi,reditus mox quærere cauſas
Suſtinuere mei:Quæ te fortuna fatigat?
Cur ades?aut quis te deus acrior vrget Vlyſſes: Aeolides
Quæ ve indigna tibi fatum ſors vertit,& vndis Vlyſſi.
Te perimit pelagi? Nam te dimiſimus inde
Fœlicem, Aeolio ſoluentem littore claſſem.
Auxiliúmque tibi dedimus quoque flamina noſtra,
Vt patriæ littus peteres,& tecta parentis,
Atque lares Ithacæ notos,ſeu quicquid vbique
Dulce tibi fuerat.illi ſic ore loquuntur
Tunc ego turbatus,triſti cum corde loquutus:
Me miſerum,exclamo,ſomnus me peſtifer alto, Vlyſſes
Et ſocij infauſti,prædæque cupidine capti, Aeolo.
Heu me læſerunt:ſed vos ô numina ſacra,
Ferte(poteſtis)opem,& miſeris medicamina rebus,
Itéque ſuppetias lapſo.ſic mollibus ipſe
Vocibus orabam.cuncta tacuere ſorores
Cum genitrice,viríſque ſimul.pater ora reſoluit:
I valeas,ratibus odioſe Pelaſge per vndas Aeolus v-
Aeolia excedas,terráque nefande meorum lyſſem in-
Te referas citius,qui viuos peſſimus inter dignabun-
Mortales degis.neque enim hoſpitióque domóque dus expel-
Acceptare mihi fas eſt,ſeu ducere ponto lit.

Inui-

Inuiſos ſuperis æterna ſede beatis,
Quos odere dei: regno ſcelerate recedas,
Æoliáque mea fugias, qui littora noſtra
Attigeris, rurſúſque meas remearis in oras,
Heu dijs inuiſus. ſic triſtem pellit ab arce,
Pectore lugentem, gemitúſque in corde prementem.
Prouehimur pelago, confecti pectora curis:
Tædia iámque maris ſociorum corda fatigant.
Remigio triſti tenuabant corpora curæ
Stultitia afflictis propria, quæ cauſa dolores
Et gemitus auget. ſulcamus gurgite fluctus.
Lucibus hinc ſenis facimus ſic vela per vndas,
Nocte diéque ſimul perarantes puppibus æquor.
Septima lux Læſtrygoniam nos ſiſtit ad vrbem,
Telepylon celſam, longiſſima mœnia portis,
Rege Lamo quondam veterum regnata vetuſto
Læſtrigonum. Antiphates terra regnabat in illa,
Hic vbi paſtores ſonitus vocéſque frequentant,
Læſtrigonum regio. *Clamoréſque cient campis, armentáque paſcunt:*
Paſtorémque ciet paſtor, pecudéſque bubulcus.
Hic vocat adducens armenta, ille arduus vrget,
E' ſtabulis abigens in paſcua larga per herbas.
Hic variúſque ſonus, clamórque exultat in auras,
Hic inſomnis agro duplici mercede bubulcus
Augetur, tauros noctu, ſed luce bidentes
Herbiferi ducens in florida paſcua campi.
Hanc capit ille, boues paſcat per rura boantes:
Illam, vt ſeruet oues candenti vellere denſas.
Nocte diéque viæ ducunt ad pabula læta
Hic armenta boum ſunt parua crepuſcula noctis.

Huc

Huc vbi delati, portus intramus amœnos.
Celſa erat ad portum rupes, quæ cinxerat illum,
In ſublime mari ſeſe tollebat vtrinque,
In cœlúmque minans ſcopulo ſe tendit in auras,
Structa manu ſurſum ridet ſublata procellas,
Nec metuit pontum: ſed circum littora curua
Oppoſita excurrunt. ſe porigit arctus arenis
Ingreſſus medio. namque altis prominet vndis
Littus ibi curuum: quà tranſitus extat, in arctum
Se tendit portus. hac cuncti pellere remis
Inſtabant ſocij naues, tractáſque ligarunt
Inter ſe propius intra curuamina portus.
Nulla quidem hic fluctu crebreſcit amarior vnda,
Sed tranquilla quies portu, ſtatióque quieta.
Ipſe extra portum tenui ſuper æquore puppim,
Affixique ratem, quà ſeſe extrema ferebat
Ad pelagus rupes, hic ſolus necto rudentem.
Conſcendo ſcopulum, qui ſeſe hic aſper in auras
Tollebat. ſteteram perluſtrans vndique campos.
Non iſthinc vllos hominúmque boúmque labores
Proſpexi. at tenuem video ſe voluere fumum,
Surgentem terra. ſocium de littore mitto,
Voce rogaturum numero comitante duorum:
Tertius ipſe fuit præco, ſed ſorte receptus:
Qui teneant homines, qua ſim terráque locóque
Fruge fruantur agri, an ſegetis ſit meſſis in illa.
Ingreſſique viam ſocij, quà montibus altis
Axe vehunt magno pinus & robora in vrbem,
Obuia fit ſocijs natarum maxima regis
Antiphatæ hauſura, hic ante vrbis mœnia lymphas.

S *Venit*

Artaciæ fons.

Venit ad Artaciæ fontem, qui purus amœnis
Promanabat aquis: hinc ipſa ferebat in vrbem
Læſtrigonum latices. circumſtant vndique Graij,
Quærentes, quiſnam regnaret littoris ora,
Quos regeret populos, quis rex foret illa per arua?
Nata citò oſtendit ſublimia tecta parentis.
Protinus ingreſſi portas & limina regis,
Aſpiciunt ipſam reginam corporis altis
Membris, & tanta dirè ſe mole mouentem
Vt celſos cliuos, & ſumma cacumina montis
Æquiparare queat. gelidâ formidine capti
Horreſcunt, odióque retro ceſſere trementes.
Illa foro Antiphaten clarum vocat incita regem
Coniugium horrendum. ſocijs hic funera mœſta

Antiphatæ immanitas.

Intulit. ex numero raptum vi corripit vnum,
Dilanitátque genis, lacerato corpore cœnam
Præparat infandam: reliqui vix triſtia Parcæ
Effuere duo, greſſúſque in littore ſtantes
Ad naues retulere citos: totámque per vrbem
Clamorem immenſum, vocéſque ad ſidera iactat
Antiphates. alti Læſtrygones vndique currunt,
Innumeríque viri decies plus mille ſub vrbem
Conſtiterant pugna, ſimiléſque Gigantibus altis.
Vſque adeò immanes incedunt corpore longo,
Saxáque vibrabant de celſis rupibus acta,
Et magnos ſcopulos alto de littore voluunt.
Fit fragor hic inter naues, ſonitúſque per vndas,
Et reſonant latè puppes in gurgite portus
Colliſæ ſaxis paſſim, gemitúſque cadentum,
Fractarúmque ſonus ratium, claſsíſque frementis.

Inſe-

Inſequitur clamórque virûm,ſtridórque rudentum.
Turba cruenta viris fugientibus inſtat,& agmen
Concitat Antiphates,coeunt,& ſaxa trabéſque
Coijciunt,mergúntque viros,mergúntque carinas.
Heu ſocios raptant,veluti de littore piſces
Ad ſua captiuos conuiuia dira Pelaſgos;
Quos piſcator aquis dempſit.tunc feruidus enſe
Dum ſocios mactant intra curuamina portus
Vndis excelſi,ſcindo retinacula nauis
Ancipiti,hærebat lateri qui fortiter,acri
Ab femore extracto,ſocióſque incumbere remis
Hortor,vt horrendam fugiamus gurgite cladem.
Aſt illi cuncti certatim cærula verrunt,
Remigióque inſtant,crudelia fata timentes.
Sed leue veloci curſu mea puppis in æquor
Effugit lapides,vibratáque ſaxa lacertis,
Alta procul ponto:reliquæ periere profundo
Sub portu naues,ſociorum,heu dira meorum
Supplicia.amiſſa comitum ſic claſſe dolentes,
Multáque conqueſti,triſtes hinc lintea ventis
Pandimus,atque alacres quòd fugimus aſpera fata,
Venimus Ææam per cærula concita terram,
Inſula vbi Circes habitabat,littora Circe
Ambitæ terræ.Circe dea flaua capillos,
Carmine *ſæua tamen, celebris quoque gramine* Circe,
Æetæ regis ſoror infœlicis.at ambos
Sol,qui terrarum flammis illuſtrat arenas,
Et lucem reuehit roſeam mortalibus ægris,
Ex Perſa Oceani nata ſuſcepit amari.
Hanc habitaſſe oram medijs narratur in vndis

Læſtrigonũ pugna cum Vlyſſis claſſe in portu Formiano Italiæ.

Ouidius hunc totũ tranſtulit locum in Metamor.

Vlyſſes vna tantum naui ſuperſtite adCirces inſulam delatus.

Aeæa inſula Circes adCirceum montem, vbi hodie Tarracina vrbs, ſiue Anxur.

Artaciæ fons. *Venit ad Artaciæ fontem, qui purus amœnis*
Promanabat aquis: hinc ipſa ferebat in urbem
Læſtrigonum latices. circumſtant vndique Graij,
Quærentes, quiſnam regnaret littoris ora,
Quos regeret populos, quis rex foret illa per arua?
Nata citò oſtendit ſublimia tecta parentis.
Protinus ingreſſi portas & limina regis,
Aſpiciunt ipſam reginam corporis altis
Membris, & tanta dirè ſe mole mouentem
Vt celſos cliuos, & ſumma cacumina montis
Æquiparare queat. gelidâ formidine capti
Horreſcunt, odióque retro ceſſere trementes.
Illa foro Antiphaten clarum vocat incita regem
Coniugium horrendum. ſocijs hic funera mæſta
Antiphatæ immanitas. *Intulit. ex numero raptum vi corripit vnum,*
Dilanitátque genis, lacerato corpore cœnam
Præparat infandam: reliqui vix triſtia Parcæ
Effuere duo, greſſúſque in littore ſtantes
Ad naues retulere citos: totámque per vrbem
Clamorem immenſum, vocéſque ad ſidera iactat
Antiphates. alti Læſtrygones vndique currunt,
Innumerique viri decies plus mille ſub vrbem
Conſtiterant pugnæ, ſimiléſque Gigantibus altis.
Vſque adeò immanes incedunt corpore longo,
Saxáque vibrabant de celſis rupibus acta,
Et magnos ſcopulos alto de littore voluunt.
Fit fragor hic inter naues, ſonitúſque per vndas,
Et reſonant latè puppes in gurgite portus
Colliſæ ſaxis paſſim, gemitúſque cadentum,
Fractarúmque ſonus ratium, claſſíſque frementis.

Inſequitur clamórque virûm, ſtridórque rudentum.
Turba cruenta viris fugientibus inſtat, & agmen
Concitat Antiphates, coeunt, & ſaxa trabéſque
Coijciunt, mergúntque viros, mergúntque carinas.
Heu ſocios raptant, veluti de littore piſces
Ad ſua captiuos conuiuia dira Pelaſgos;
Quos piſcator aquis dempſit. tunc feruidus enſe
Dum ſocios mactant intra curuamina portus
Vndis excelſi, ſcindo retinacula nauis
Ancipiti, hærebat lateri qui fortiter, acri
Ab femore extracto, ſocióſque incumbere remis
Hortor, vt horrendam fugiamus gurgite cladem.
Aſt illi cuncti certatim cærula verrunt,
Remigióque inſtant, crudelia fata timentes.
Sed leue veloci curſu mea puppis in æquor
Effugit lapides, vibratáque ſaxa lacertis,
Alta procul ponto: reliquæ periere profundo
Sub portu naues, ſociorum, heu dira meorum
Supplicia. amiſſa comitum ſic claſſe dolentes,
Multáque conqueſti, triſtes hinc lintea ventis
Pandimus, atque alacres quòd fugimus aſpera fata,
Venimus Ææam per cærula concita terram,
Inſula vbi Circes habitabat, littora Circe
Ambita terræ. Circe dea flaua capillos,
Carmine *ſæua tamen, celebris quoque gramine* Circe,
Æetæ regis ſoror infœlicis. at ambos
Sol, qui terrarum flammis illuſtrat arenas,
Et lucem reuehit roſeam mortalibus ægris;
Ex Perſa Oceani nata ſuſcepit amari.
Hanc habitaſſe oram medijs narratur in vndis

Læſtrigonū pugna cum Vlyſſis claſſe in portu Formiano Italiæ.

Ouidius hunc totū tranſtulit locum in Metamor.

Vlyſſes vna tantum naui ſuperſtite ad Circes inſulam delatus.

Aeæa inſula Circes ad Circeum montem, vbi hodie Tarracina vrbs, ſiue Anxur.

Titanis Circe. has terras adnauimus alto.
Vadimus in littus puppi, tacitéque carinam
Ducimus in portum: dixiſſes numina ponti
Admouiſſe rates terra. nam tutus ab omni
Portus erat fluctu. religata in margine pinu,
Huc nos egreſſi binas in littore luces,
Et totidem noctes languentia membra dolore
Defeſſi triſti, confectáque corda iacemus.
Protulit vt roſeos ternas Aurora capillo
Luce dies rutilans, gladiúmque haſtámque coruſcam
Ipſe meam capio, ſolúſque à littore greſſus
Contendo, & ſpeculam campo quæ fortè iacebat,
Acceſſi ſubitò, ſcopulúmque ſub aſtra minantem
Conſcendi, vt luſtrem per agros & rura labores
Fructiferos hominum, vocémque per arua frementum
Percipiam, vtque diu ſaxoſa rupe reſiſto.
Tum video è lata fumum ſe tollere terra,
Hic inter ſyluas, nemora inter frondea, ſaltus,
Sublimémque rapi ſuper ardua culmina circes.
Vt vidi nigro ſurgentem ſede vapore
Circea fumum, ſtatui procedere campis,
Auribus haurirem, ſóciiſque exacta referrem.
Talia verſanti potior ſententia viſa eſt,
Exploraturis Ithacis ad littus arena,
Atque ratem iuxta reparem conuiuia menſis,
Quæſitúmque locos mittam, portúſque recuruos.
Remiuagámque ratem repeto, ſic corde volutans:
Dúmque pedem moueo ſenſim, miſeratus euntem
Neſcio, ſed placidus quiſquis fuit ille deorum,
Aut deus, aut caſus, ſolum reſpexit in aruis:

Corni-

Cornibus excelſis cervum capita alta ferentem
Ante vias miſit redeunti ad littora nauis.
Iuerat è paſtu ſyluarum pabula linquens,
Vt fluuium peteret reſonantis murmure lymphæ,
Arcerétque ſitim. Flagranti Hyperionis æſtu
Ille fatigatus fuerat, Titaniáque aſtra
Ilia ſiccarunt radijs Phaetontis amari.
Hunc nemore egreſſum lethalis arundinis ictu
Trans ſpinam fixi, media inter terga coruſca Ceruus ab Vlyſſe captus.
Tranſierat ferro coſtas bene miſſilis haſta.
Sternitur hic ceruus, nigróque in puluere corpus
Verſat, & horrendo repleuit murmure ſaltus:
Purpuream vomit ille animam, mortémque petiuit.
Ipſe feram agreſſus tepido de vulnere ferrum
Extraxi, inque ſolo liqui de cæde cruentum.
Acceſſi inde virens ab humo conuellere vimen,
Et virgulta manu valida, cubitóque retortas
Flexibiles texo reſtes, funéſque reuoluo
Vimineos aptè, quantum circundatur vlna.
Conſtringóque pedes immanis corpore cerui:
Innixúſque haſta, capulíſque per ardua colla
Ingentem prædam iunctis ad littora traxi.
Namque ſubire humeris, dextrâque tenere receptum
Haud licuit: fuerat mirando pondere ceruus,
Atque immane feræ corpus prope littora ieci
Ante ratem. ſocios placido ſermone cohortans
Erigo, & his fabar blandè ſic vocibus vſus,
Mollibus & quemuis verbis accedo benignus.
O' ſocij, quanquam grauior fortuna fatigat, Vlyſſes ſocijs.
Et premit afflictos: nunquam Plutonis ad oras

Ante ſumus deſcenſuri, quàm fata ſuprema
Adueniant, fatique dies, atque vltima meta.
Ergo agite acceptas epulas reparate refecti,
Et memores agitate iterum conuiuia menſis.
Nempe dapes, potúſque bonus, bacchúſque ſuperſunt
Puppibus. ergo fame conſumi corpora noſtra
Indignum fuerit. Dicenti talia, parent:
Egreſsique ratem calcarunt littora ponti,
Quo non vlla quidem pendet vindemia fructu,
Nulla viret vitis, nuſquam rubet vua racemis,
Sed fluitat Nereus. immania corpora cerui
Miramur ſocij. patuit fera maxima, robur
Immenſum, portu. poſtquam iam lumina præda
Oblectare ſua, lauerunt flumine dextras,
Candidáque extructis conuiuia littore menſis
Exornant alacres, dapibúſque epulamur opimis,
Compoſitíque thoris, carnes & dulcia vina
Sumimus, & tota celebramus prandia luce,
Donec ad Heſperias Phœbus decurreret vndas.
Vt verò occiduas ſubijt Phaetontis arenas
Sol roſeus curru, reuehúntque crepuſcula noctem,
Et tenebras ſpargunt: ſomnos in littore ponti
Ducimus, & toto labuntur ſidera cœlo.
Aureáque vt fulſit roſeis Aurora capillis
Iam manifeſta manus croceas, & roſcida curru
Vix bene prolato cum rore madeſceret aruum,
Et matutino veniens apparuit orbe,
Sic iterum ſocios affatus talia fundo:
Vlyſſes rurſum. *O' ſocij, ô pubes grauiora pericula paſſa,*
Ductáque per caſus, per tot diſcrimina rerum,

Hæc

Hæc memores iterum ſocij mea figite dicta.
En ſumus ignari, quà ſeſe occaſus & Eos
Obuertant cœlo, quà ſe caligine veſper
Noctis protendat, quà ſeſe Aurora quadriga
In roſea reſerat, vel quà mortalibus ortus
Lumina reſtituat Phœbus rediturus ab vndis
Eois ſurgens, nec quà petiturus arenas
Heſperias mergat currus ſub margine terræ.
Conſulite in medium, ſi qua eſt via nota ſalutis,
Conſiliúmve patet. neque enim reor eſſe, quod opto.
Certè ego conſcendi ſpeculam, quæ maxima ſaxis
Tendebat cœlo, terram quam gurgite pontus
Ingens ambibat curuo de littore vidi.
Atque humilis campis procul hinc depreſſa iacebat
Sedes, & media ſurgebat fumus ab arce.
Vidi oculis ſcopulo nemora inter frondea, & inter
Syluarum ſaltus, denſiſſima luſtra ferarum.
Talia voce dedi, gelido cum frigore membra
Soluuntur ſocijs, franguntur corda dolore,
Antiphatæ memores cædis crudelis ad vndas,
Et Læſtrigoniæ ſtragis, Cyclopis in antro
Vis ſubit immanis, dira & violentia tabo,
Et rabies inſana viri, mortéſque necéſque
Fauce cruentatos homines atque ore vorantis
Horrendi monſtri, & ſociorum triſtia fata.
Implebántque ſinus fletu, lacrymáſque ciebant
Vbertim guttis: quanquam nec fletibus illis
Conſilium fuerat, nec luctus facta ſequuntur.
Ire recuſabant, & tecta ignota ſubire.
Tunc ego præſtantes ſocios, & ad arma feroces

Sortiuntur inter ſe Vlyſſis ſocij.

In binos dirimo numeros, partéſque diremptas;
Huic ego præponor, illi formoſior ore
Eurylochus. galea ſortes vibrantur ahena.
Exijt Eurylochi ſubitò ſors inuida fortis.
Sorte igitur lectus, numero comitante virorum
Bis denûm: bisque duos ſors inſuper excita iunxit.
Exibant flentes, religata in littore pinu
Circeo. dudum nos luctu pectora mœſtos
Deſeruere rates iuxta, curuáſque carinas.
Inuenere procul curuis ſub vallibus arces,

Circes regia.

Circeáſque domos, ſaxiſque extructa politis
Tecta loco illuſtri, quem paſſim lucidus aer
Perflat. ad hæc properant, ſteterántq; in limine primo
Monticolæque lupi circum, denſique leones.
Fecerat hos mites validis medicatibus herbas
Aſpergens Circe, nec erant crudeliter vſi
Morſibus occurſu, nec ſæua fauce minaces.
Nullum equidem fuerant facturi in corpore vulnus.
Quinetiam longas mouere per aera caudas,
Ac leniter ſurgunt, caudiſque iocantur, & inſtant
Blandiri geſtu, tacitóque accedere greſſu,
Preßáque adulantes comitant veſtigia paſſu.
Non aliter quàm cum menſis epulóque moloſſi
Surgentem repetunt circum, caudáque iocoſi
Circunſtant regem blanda, aſsultántque ferenti
Quæ mulcent animum. ſic circa hos turba luporum
Quorum vngues validi pedibus, fuluíque leones
Oris adulantes rictu prope limina ſurgunt.

Virgilius li. 7. hunc lo-

Horruerant illi crudelia monſtra ferarum,
Ante fores ſteterant pulchra iuxta hoſtia Circes,

Quæ croceo capitis flauebat crine ſuperba: cum tranſtulit & Ouidius lib. Metam. 14.
Hanc vt fœminea modulantem carmina voce
Dulcia percipiunt, cantu & fallente laborem
Ingentes ſacro texentem ſtamine telas,
Pectinéque vrgentem fila immortalia Nympham:
Qualia ſunt gracili ſubtegmine clara dearum
Stamina, & ad radios lucentia fila remiſſos:
Gratiáque exornat texturas, ſtamen arundo.
Hic tunc effari ſic incipit ore Polites
Laude virûm primus, alios præſtantior inter
Qui fuit in ſocijs fama clariſſimus alta
Ingenióque valens, aliiſque aſtutior vnus:
O' ſocij, eſt intus, quæ ſuaui carmina voce Polites ſocijs.
Cantat, & immenſo crepitantem ſtamine telam
Pectine percurrit. reſonantia tecta reſultant,
Atque pauimentum ſonitúque & voce remugit,
Seu dea, ſeu mulier, citiúſque ad limina (dixit)
Clamemus. cunctíque ſimul clamore vocarunt.
Exijt illa citò, portíſque patentibus ipſos
Aduocat. intrarunt, pérque atria ſplendida Cires
Ducuntur ſtupidi, quorum dementia mentes Vlyſſis ſocij in porcos à Circe conuerſi.
Ceperat. Eurylochus ſolus tamen ipſe rependens
Subſtitit, & fraudes metuit. menſiſque locatis
Atque thronis circum iuſſit diſcumbere Circe,
Ingreſſos pariter. toſti mox ordea grani,
Melq́ue fauo viridi ponit, mixtáſque farinas,
Pramniúmque merum, & cum lacte coagula paſſo
Quíque ſub hac lateant furtim dulcedine ſuccos.
Adijcit, & miſcet cereris medicamina fruge
Horrida, vt hinc patriæ veniant obliuia terræ:

Porrigit illa ſacra ſocijs data pocula dextra,
Quæ ſimul hauſerunt ſitientes ore bibaci.
Perculit hinc ſomnos virga dea dira capillos.
Claudit hara immunda mutata corpora forma.
Heu pudet erectis cœpere horreſcere ſetis,
Nec iam poſſe queri, pro verbis edere raucum
Murmur, & in terram toto procumbere vultu
Os ſenſere ſuum pando occaleſcere roſtro,
Colla tumere thoris. porcorum membra gerebant,
Ora capútque ſuum, vocémque & corpus habebant,
Et ſetas tergo: ſtabilis tamen ipſa remanſit
Mens illis: quanquam mutata eſt forma per artus.
Hos ſub antra ſuum flentes dea ſæua coërcet,
Iliceas ſpargit glandes, lapidoſáque corna,
Et quernos fœtus, & quos fert arbore cornus.
Hei miſeris ſylua delatas proijcit eſcas.
Quales eſſe ſolent porcæ quæ ſtercora voluunt,
Setigeríque ſues toto procumbere vultu
In terram ſueti, terráque iacere lutoſa.
Eurylochus ſolus Circes data pocula fugit.
Quæ niſi vitaſſet, pecoris pars vna maneret
Nunc quoque ſetoſi. celeris peruenit ad æquor,
Et nauem, curſu ſociorum nuncia portans,
Fatáque Circea reparata ſub arte nefanda.
Verba tamen narrare nequit, licet illa referre
Térque quatérque cupit, mediáque in voce reſiſtit:
Sic tremit attonitus fatis, ſic horridus illum
Inceſſit timor, & iaculatus pectora luctus
Cor premit ingenti nimium iam molle dolore,
Implebátque oculos fletu, lacrymáſque reſorbens

Eurylochus ſolus vitato Circes poculo, ad naues redit, ſociorũ cladis nuncius.

Imo crudelem voluebat pectore luctum.
Singula nos illum ſtupefacti quærimus vſque.
Tunc ſic incepit ſociorum fata profari,
Interitúſque virûm: Fama clariſſime Vlyſses, Eurylochus Vlyſſi.
Per ſyluas nemorum, ſaltúſque & frondea rura
Iuimus, vt dixti. procul in conuallibus arces
Aſpicimus nitidas, & candida tecta politis
E' ſaxis, ſedéſque ſacras, quas aura recurrens
Conſpicuo campo mulcebat flamine crebro.
Hic dea, ſeu mulier, texebat ſtamine telam
Immenſam radijs, cantu fallente laborem,
Cantabat dulci modulans ſua carmina voce.
Hanc clamore vocant, perque atria longa vocata
Egreditur Nymphe, portíſque patentibus omnes
Aduocat. ingreſſi, veſtigia preſſa ſequuntur,
Heu ſtupidi fatis, quos iam dementia cepit.
Subſtiteram ſolus, veritus fraudémque dolúmque.
Vtque intrata domus, turba hic euanuit omnis,
Nec quiſquam illorum poſthac apparuit vſquam
Ipſe diu ſedi expectans in limine primo,
Obſeruóque diu quæ ſit fortuna virorum.
Sic ait illacrymans, ſocios miſeratus ademptos.
Tunc ego fatiferum ſurgens interritus enſem,
Quem nitidi argento claui ſplendente coercent,
Æréque fulgenti mucro longiſſimus ardet,
Suſpendo ex humeris, arcúmque citáſque ſagittas
Aſſumpſi, mecúmque vias intrare receptas
Eurylochum iuſſi, metíſque inſiſtere eiſdem.
Tunc genua amplexus, manibus contingit vtriſque
Eurylochus, funditque preces, multúmque precatus

Eurylochus redire ad Circes domum recuſat.

Cum lacrymis fatur. Ne me fortiſsime Vlyſſes,
Inuitum ad ſedes, in tanta pericla reducas.
Hic me linque precor, neque enim es rediturus Vlyſses
Nec ſocios Ithacæ per cærula cana reduces.
At fugiamus aqua ponti, comitantibus iſtis,
Dum licet & fas eſt, pelagóque euadere peſtem
Iam datur & mortem & crudelia mōſtra per vndas.
Sic ait. aſt illi refero. Naualia iuxta,

Vlyſſes Eurilocho.

Transtráque permaneas, quid inertia pectora tentē?
Pocula ſume manu, dapibúſque epulare relictus,
Curuæ ſub tecto nauis prope littus arenæ
Quà monſtratur iter, per ſyluas ibo ſonantes.
Inuia virtuti nulla eſt via: magna prementis "
Sortis ineſt forti vis. Hæc ſic ore loquutus, "
Puppíque armatus, curuóque à littore ponti
Ipſe ego demum alacris deſcendens, æquora liqui:
Pérque nemus denſum & conuallem gramine ſacram,
Inde vias ſolus nullo comitante legebam,
Et Circea deæ Titanidos arua premebam.
Iámque domum propius Circes, atque atria magna,
Quæque venena colit campis armatus adibam.
Cum mihi Mercurius iuxta arcem occurrit eunti:
Aurea virga manu fuerat, iuuenilibus annis,
Forma viro ſimilis, cui primùm intonſa rubeſcunt
Ora genis, cuius ætas pergrata iuuentæ
Porrigit ille mihi dextram, dehinc talia fatur:

Mercurij remedium cōtra pharmaca Circes.

Quò miſer hac ſolus tendis per frondea rura,
Inter conuales, montíſque cacumina celſa,
Ignarúſque loci relegis veſtigia ſyluæ,
Pérque iugū Circes nullo comitante pererras?

Antra

Antra ſues claudunt ſocios, latebriſque tenentur
Setigeri vt porci Circea per atria Nymphæ.
An' ne venis, miſeros Acæo gramine captos
Vt ſoluas ſocios? nunquam rediturus adibis,
Vt reor, vtque alij ſub eadem ſorte manebis.
Interiere viri, ſimili quoque labe peribis:
Et niſi deſiſtes, pecoris pars vna manebis.
Quare age pareto, varijs exercite fatis:
Teque malis demam, ſaluúmque ad littora mittam.
Hæc cape quæ trado validi medicamina floris,
Tutus eo, monitíſque ſimul cœleſtibus intra.
Tecta deæ Circes. hic dira venena repellit,
Et capiti labem: mentémque atque omnia Circes
Pharmaca narrabo, & crudelia facta. parabit
Peſtiferos potus, epuliſque venena receptis, Circes veneficia cuiuſmodi.
Et cereri triſtes miſcebit lurida ſuccos.
Nec tamen his poterit tibi ſæua nocere venenis,
Et mulcere tibi mutatæ corpora formæ.
Nec ſinet hoc ſuccos vires medicamen habere,
Quod tibi trado manu. iterúmque iterúmque monebo,
Cum te prælongæ Titanis arundine virgæ
Percutiet, gladium ſubitò tu ſtringe micantem
Ab latere extractum, vagináque eripe ferrum,
Inque illam ruito velut occiſurus, & enſem
Ipſe rota circum minitatus vulnera mortis
Illa metu trepido tum te laſciua reducet
In thalamum, blando téque inuitabit amore.
Ipſe dea caueas prudens fugiſſe cubile,
Concubitúſque tuos ſocios vt gramine ſoluat,
Reſtituátque tibi, téque ipſum curet amore.

Exige

Exige,ne fraudes alias,néue aſtruat artes;
Néue malum reparet:Stygias iurare paludes,
Fœlicéſque deos iubeas,& pacta repoſcas:
Ne te nudatum dempto velamine vertat,
Neu mollem reddat,neu ſæua effœminet arte;
Naturámque viri demat,reddátque puellam.
Dixit,& è viridi terra decerpſerat herbam
Victor quondam Argi,& Stygiæ medicamina peſtis
Tradidit,ac vires naturæ oſtendit in illa:
Moly herbæ deſcriptio. De hac Pli. lib.4.cap. 10.& 25.4. *Flos erat huic albus,nigra radice tenetur:*
Flos ſimilis lacti,lactiſque æquanda colori
Herba.ſed hæc ægrè foditur mortalibus aruo,
Moly vocant ſuperi,raróque videtur in agris.
Huius ſed facilis tamen eſt data copia diuis:
Omnia dij poſſunt. Sic dixit Maia proles;
Inque altum aligeris pedibus ſe tollit Olympum
Supra tecta domus,ſyluoſáque culmina ſaltus,
Æquoreúmque ſolum,Circes ego viſa ſequutus
Atria,conſtiteram ſaxoſo limine ſolus:
Multáque dum vado ſtupefacta cogito mente.
Vtque voco,ſubitò Circe eſt egreſſa vocantis
Ad vocem,portáſque aperit cum voce nitentes,
Méque vocat.Circen triſtis ſequor ipſe vocantem.
Méque throno,argento nitido,dea dira locauit:
Qualem Cretæa vix vnquam Dædalus arte
Struxerat,hinc illinc candentis clauus obibat
Vlyſſes ad Circen ingreditur, tutus Moly herba. *Argenti:atque pedes ſubmiſſa ſedilia feſſos*
Suſtentant.mihi tunc auro ſplendentia Circe
Inſidioſa manu miſcet dea pocula ſæua,
Inſidiata mihi,& varijs medicatibus herbas;

Phar-

Pharmaca dira mero fundit, potúſque miniſtrat,
Mellaque vimque meri, atque Aeæo gramine ſuccos
Hei mihi peſtiferos, ſitienti fauce bibenti.
Vtque bibi intrepidus ſiccans data pocula Circes,
Non tamen auſa fuit virga mulcere capillos
Percutiens Circe, ſed verba venefica dixit:
Tu quoque porcorum pete luridus antra recluſa,
Vt ſociûm recubes pecoris pars vna tuorum.
Hic illam aggredior, pauidámque interritus enſe,
Triſte minans fatum, ſurgóque elatus in arma,
Ceu fuſurus eam vici, trepidéque repulſam
Terrueram. illa genu amplectens accurrit amanter,
Et me vociferans orat luctúmque fatetur:
Qualis es ô hoſpes? ſeu quâ regione profectus Circe Vlyſſi.
Huc ades? vnde venis? qui te genuere parentes?
Quæ patria, aut vrbes? ſtupeo dum Pharmaca noſtra
Ebibis, & nulla mutaris corpora parte.
Nullus enim priſco potuit remanere vigore,
Nec mihi ſuſtinuit quiſquam medicata venena,
Nec quiſquam vicit noſtræ medicamina dextræ,
Hæc qui lethiferis ſiccauit pocula ſiccis.
Pectoribus immota manet tibi viuida virtus,
Intemerata tuæ vis eſt fortiſsime mentis.
Es ne Lertiades, toties quem Maïa proles
Pacifer aurata virga Cyllenius Argi
Vltor, venturum peregrina puppe per æquor
A' Troia Iliaca dixit? tu ne ille diſertus,
Qui mores hominum varios cognouit Vlyſſes,
Laudéque ab ingenio celebris, præclarus & aſtu?
Conde precor gladium, vaginâque occule ferrum.

Ibimus

Ibimus in lectos, atque antra Cupidinis alta;
Vt nos concubitus mixto oblectemus amore
Inque thoro Veneris faciamus gaudia mille.
Sitque fides, & amor fidus, nos inter amantes.
Sic dea. ſic contrà pariter reſponſa ferebam:
Vlyſſes ad Circen. *O' Circe, haud æquè leges ordiris amantum:*
Mé ne iubes blandos nutrire Cupidinis ignes?
Quæ ſocios porcos feciſti dura per arcem,
Inſidianſque tuum petis aſcendiſſe cubile
Experiar, thalamíque tuo confundar amore,
Vt mihi nudato, poſito velamine ſæua
Eſſe virum demas, effractáque corpora reddas.
Non antè ingrediar lectos, quàm numina iures;
Atque deos teſtes iurando diua fatiges,
Ne nocitura mihi pergas, neu dira requiras.
Teſtatur ſuperos Circe, *iurátque viciſſim.*
Conſcendo eximium Circes, & molle cubile,
Inde fides dextræque datæ, thalamóque receptus
Congugij dotem ſociorum corpora poſco.
Quattuor interea peragunt bene fida miniſtræ
Circes famulæ nymphæ. *Nymphæ operas intus nemoroſa ſede nitentes,*
In dominæ nutus turba officioſa, ſagáxque
Cura domus, ſempérque operoſa à fontibus ibant,
Atque aliæ è ſyluis, nemorúmque ex arce dearum,
Aſt aliæ à fluuijs, qui currunt gurgite in æquor,
Appoſitóſque thronos decorant, quos ſedula Nympha
Tum ſuper iniecit textum, nitidóſque tapetas,
Pictáque tela manu: quin purpura deſuper alta
Contegit, aſt infra ſubiecit lintea Nympha.
Argentóque leues exornans altera menſas,

Antè

Antè thronos onerat nitidos, has lancibus auro
Perfectis, ponitque means aurata caniſtra.
Tertia crateris fundebat dulcia vina
Argento ſolidis, ſpumabat melle Lyæum:
Aureáque exponit menſarum pocula virgo.
Quarta manu properans fontémque ignémq; ferebat;
Suggerit & toſtis flammas vndantis aheni.
Sub tripode ardeſcunt ignes, furit intus aquai
Humor. at vt ſtridens ſpumis bulliuerat vnda,
Purpureóque ſonans efferbuit illa lebete,
Intulit ablatos in balnea Nympha liquores.
Tunc aqua canenti fumans effunditur vrna,
Temperat, & gelido commiſcet fonte lauacra.
Tum tripode ex magno fundens capitíque humeriſq;
Humentes vndas; purgat mea membra liquore,
Vt reparet feſſas laſſato corpore vires,
Eximat & fractis ex artubus ipſa laborem. Vlyſſes blā de à Circe acceptus.
Me quoque purgatum, oleo labente perunxit.
Induor hinc tunica, atque ardente murice lana.
Arce thronus fuerat, quem paſſim argenteus arcet
Hinc illinc clauus, variáque ex arte nitebat,
Splendorémque dabat, paruúmque ſedile iacebat
Sub pedibus, ſedeo huc ductus, quà iuſſerat illa.
Dant famulæ manibus lymphas, gutturnia clara
Ex auro effundunt, laticéſque nitente lebete
Argento lapſi guttis, ſonitúque reſultant,
Tum menſas onerant nitidas, cererémque caniſtris
Expediunt nymphæ, quîs ora rubentia rident:
Imponúntque dapes largas, & fumida menſis
Fercula geſtantes. nec deſit copia rerum:

Carpe cibos digitis, Circe pulcherrima dixit.
At mihi nulla placet quamuis feſtiuior eſca,
Verùm aliud ſedeo triſtis ſub pectore voluens:
Neſcio præterea quid nam præſaga mali mens.
Vt verò Circe mœſto me corde ſedentem,
Et luctu affectum, nulláſque attingere duro
Ore dapes vidit, breuiter ſic ore profatur:
Quid tacitus reſides? quid te nunc torquet Vlyſſes?
Circe Vlyſſem ſolatur. *Nulla tibi vox eſt, muto par eſſe videris:*
Próque cibo triſtis rodis præcordia curis.
Non epulas tangis, non dulcia vina Lyæi.
An ne dolos cenſes alios reſtare, vel artes?
Parce metu. neque enim tibi iam locus eſſe timori
Cernitur, & nulla te nunc palleſcere fraude
Fas eſt aut ſuccis horrere venena paratis.
Sacra fides fuerit iuranti teſtis, & illa
Fœdera non frangam iuris, pactóue recedam.
Cui contrà refero: Precor ô Phœbeïa Circe:
Ecquis erit, modò iuſtus erit qui pocula curet,
Vlyſſes ſocios repoſcit. *Siue dapes, ſaturóque queat depaſcere ventre*
Antè epulas menſa, ſocios quàm ſolueris arte,
Adducáſque illos cernendos corpore priſco?
Si vis me veſci, ſiccaréque pocula Bacchi,
Redde mihi ſocios, reſolutáque membra figuris,
Vt videam comitum tam pectora grata meorum.
Sic ego fatus eram. cum Circe ex arce recedit
Progrediens virga tenui, ſtabulóque recluſo
Vlyſſis ſocij priſtinæ formæ reſtituti. *Ordine deducit ſocios: qui corpore porcis*
Setigeris, quos nona ſuis enutrijt herbis
Meſſis, erant ſimiles, aduerſa fronte trementes.

Circuit

Circuit hos inter,ſuccóſque valentibus herbis
Spargit,& ignotæ ſuccis melioribus herbæ,
Percutit inde caput conuerſæ verbere virgæ,
Verbáque dicuntur dictis contraria verbis,
Et meliora illis:tum pharmaca lenis iungit,
Hirſutæque cadunt toto de corpore ſetæ,
Quas Circe membris medicamine fecerat herba Ouidius li. 14.Met.ad verbum red didit.
Quo magis illa canit,magis hoc tellure leuati
Tolluntur,ſetæque cadunt,bifidóſque relinquit
Rima pedes,redeunt humeri,& ſubiecta lacertis
Brachia ſunt,meliorque venit per membra iuuenta,
Et facies maior,forma eſt inſignior illis
Quàm prius illa fuit:ſubitóque adiungere dextas
Feſtinant ſocij,poſtquam nouere ſedentem.
Hic oritur dulcis luctus,flendíque voluptas:
Roreſcúntque genæ cunctis,lacrymæque cadebant,
Et flentis flentes retinebant colla lacertis,
Lugebántque omnes pariter,mixtoque fauore
Lætitiáque oculi maduere,& fletibus ora.
Plauſus erat totam reſonans clamórque per arcem,
Horrendúmque ſonos reddunt ibi tecta repulſa,
Et miſerata fuit noſtros quoque diua labores.
Accedénſque gradu Circe ſic ore loquuta eſt:
O' Laertiade prudens,Iouis inclyta proles, Circe etiã alios ſocios adduci iubet.
I pete velocem nauim,portúſque recuruos,
In terram retrahas puppim,& ſub littoris antris
Res omnes condas,ſpelunciſque abde ſub altis,
Nauticáque arma tegas,ſocióſque require relictos.
Adducáſque illos tecum.parere parabam.
Vt veni ad nauen pelagi progreſſus arenis.

Inuenio charos ſocios per tranſtra carinæ
Afflictos luctu,& lacrymantia fletibus ora
Rorantes:veluti ſi quando armenta boantum
Ad ſtabulum redeunt agris,& gramine paſtæ
Rure boues remeant,vitulique ſine ordine cuncti
Exultant circum:non hos tum caula coercet,
Quin alacres circa matres currúntque ruúntque,
Et denſi teneris mandras mugitibus implent.
Sic ſocij circumfuſi me voce ſalutant,
Conſperſóſque ſinus lacrymis fletuque rigabant,
Non ſecus ac Ithacæ ſcopulos & mœnia nota,
Aſperáque intraſſent patriæ de littore rura,
Hic vbi erant nati,gelidiſque virentibus antris
Nutriti quondam,ſic triſtes ora reſoluunt:
Socij ad Vlyſſem. *Sic tibi,ſic factis ingens gratamur Vlyſſes,*
Ceu patriæ fines,Ithacæque Laertia prata
Ingreſſi ſimus.nunc quæ ſint fata tuorum,
Interitúſque refer,comitum mutatáque forma.
Sic illi.aſt iterum reſpondi molliter ore:
Vlyſſes ſocijs *O' ſocij,primùm curuas ſubducere puppes*
In littus iubeo,nautarúmque arma ſub antris,
Réſque alias omnes condemus littora iuxta.
Tum mea vos omnes veſtigia preſſa ſequentes,
Accelerate gradum,viſuri ſedibus altis
Felices ſocios inter conuiuia Circes,
Inter & ignigenæ liquentia pocula Bacchi,
Et fruges toto iuſſos conſumere ab anno.
Vix ea voce dedi,Titania quærere tecta
In mea iuſſa illi celeres:ſed dicta refugit
Eurylochus,retinétque alios mihi ſolus ituros:

Proh

Proh miſeri (exclamat) quæ vos dementia cepit?
Quò ruitis ſocij? cur tanta pericula ſponte
Quæritis, ô fatis duri, Phœbeiáque rura
Nomine dicta ſuo, Circeáque tecta petetis?
Heu vos illa lupos, porcóſque auidóſque leones
Latratu faciet, cuſtodes nocte penatum.
Quid memorem vobis crudelia facta Cyclopis,
Quæque ferox rabies ſtruxit, violentiáque atra,
Cum ſubiere ſpecus ſocij nemorale Gigantis,
Cúmque audax dux eſt ſuper ipſe ſequutus Vlyſſes:
Hos quoque perdiderat mens huic temeraria factis,
Stultitiáque ducis iacuere rapina per antra.
Sic ait. aſt illi meditatus ſæua reduco
Enſem fulmineum, longo mucrone nitentem,
Ab femore extractum: ferróque ſecare parantem
Colla capútque illi, terræque illidere ſectum,
Affinis quanquam fuerat, fuerátque propinquus.
Hinc illinc ſocij retinent, verbiſque reſiſtunt
Mollibus: O' ingens fama, obteſtamur Vlyſſes,
Hunc potius ſolum linquamus littore, nauem
Seruantem. reliqui te nos in tecta ſequemur
Ducentem Circes. *ſic illi hortantur, & orant,*
Tunc ego progredior naui, pontúmque reliqui,
Nec tamen ad nauim deſertus littore manſit
Eurylochus, legit ille ſequens veſtigia preſſa,
Fértque gradus campis tacitos, pérque ardua greſſus
Colligit, *inſanas voces atque horruit iras,*
Horribiléſque minas, ſocios quoque candida Circe
Interea lauit, defeſſáque membra perunxit.
Induit hinc illos læna, tunicíſque perunctos.

Eurylochi dehortatio ad ſocios, ne ad Circem ſequātur Vlyſſem.

Eurylochū affinem ſuū Vlyſſes decollaturus, à ſocijs prohibetur.

Hos epulas inter menſáſque inuenimus ipſi,
Ignigenæque mero cunctos ad pocula larga:
Inque vicem noti tum ſingula quærere gaudent,
Iámque feros caſus lacrymis narrare iuuabat,
Dum largo madidos humectant flumine vultus.
Teſtantur luctus, replent loca fletibus alta,
Circeámque domum pulſant ſuſpiria planctu,
Multáque cum lacrymis reſonabant luctibus arces.
Tum dea nympharum celeberrima fama per æquor,
Se mihi coniunxit propius, ſic ore profata:

Circe ſocios conſolatur.

O' Laertiade, cui pectus abundat Vlyſſes
Conſilijs, vóſque ô ſocij: ne plangite fletu,
Dulcia neu triſti conſumite pectora luctu.
Non ignara equidem, quæcunque pericula paſſi
Eſtis aquis pelagi, quacumque ingurgite piſces
Multiplices paſcit Proteus, quantóſque dolores,
Triſtitiáque metus toleraſtis in æquore celſo.
Quin haud ignoro hoſtiles in littore turmas,
Pérque oras varias terræ plus mille labores
Molitas vobis. Quare iam pocula Bacchi
Sumite, iam menſis alacres, recreatéque pectus,
Et reuocate animos, mœſtáſque excludite curas
Iam dapibus, donec ſuccedant gaudia priſca:
Ceu cum primùm Ithacæ liquiſtis ſaxea rura,
Aſperáque arua ſoli patrij. quanquam arida luctus
Corda premit, præſénſque malum præcordia tangit,
Erroríſque diu memores curſúſque per vndas
Fletis, & exactum nunquam ſibi gaudia pectus
Concipit, inque ipſa verſatur labe doloris
Tot mala iam paſſis, & tot diſcrimina mille.

Talibus erexit mœrentia pectora Circe.
Exierat totus reuolutis ſolibus annus,
Floruerátque ſuis æſtas prædiues ariſtis,
Dum nos perpetuis læti ad conuiuia menſis
Sedimus,& carnes varias & dulcia vina
Fundimus.vtque dies & canas tempus ariſtas,
Et noua creſcendo reparauit cornua Phœbe,
Prolixáſque horas ſpacijs cerealia ſoles
Reſtituere ſuis voto frumenta colonis,
Me ſocij excitum Circes penetralibus,vrgent:
Infœlix,patriam terram reminiſcere tandem, Vlyſſem ſocij reditus in patriam admonent.
Si fatale tibi dulces contingere portus,
Et natale ſolum,& præcelſa palatia diui,
Atque dabunt reduci per cærula lata ſalutem:
Si fuerit fas,& ſi te tua fata iubebunt
Incolumem ad patrios Ithacæ rediſſe penates,
Et ſummas arces,& candida tecta videre.
Sic illi memorant.iam me ſententia vicit,
Commouere quidem dictis.epulamur opimis
Carnibus,& pateris libamus mellea Bacchi
Vina die tota:donec ſe Phœbus in vndas
Mergeret Heſperias,menſiſque ſedemus ouantes,
Potamúſque merum.cum ſera crepuſcula noctem
Præcipitant,currúſque vadis madefactus Hiberis
Se tenebris texit feſſi Phaetontis:in vmbra
Decubuere viri,& laſſos ſopor irrigat artus
Altis porticibus.Circes ego molle cubile
Ingredior,captóque diu,genibúſque volutus
Ac femori Circes mixtus,cum ſupplice voce
Sic precor,hæc breuiter teſtans per numina diuûm.

Vlyſſes reditū á Circe petit.

Audi diua ſonos, nec reijce diua precantem:
Perfice nunc Circe, mihi quæ promiſſa dediſti:
Me dimitte precor, patrios remeare penates
Fac poſſim, ventiſque datis in rura remitti
Argolica. idque ſedet, mentémque huc impetus arcet,
Iam ſociorum animus ſurgit, reditúſque repoſcit:
Mollia tabeſcunt præduris pectora curis,
Séque ſuiſque inſtant, incendere méque querelis.
Me circum lugent, lacrymiſque obtundere pergunt,
Tu quoties erras abſens ſpaciata per hortos.
Sic ego. ſic Circe contrà eſt ingreſſa, dearum

Circe Vlyſſi.

Fama per Auſoniam: Genere ò præſignis Vlyſſes
O' Laertiade, cuius ſapientia terras
Implet: vbi mens eſt? quò te fert impete pectus?
Non equidem Ææa durabitis amplius arce,
Dum molles fletis, dúmque hic inuita manetis
Turba mihi: quoniam celeratis claſse per æquor,

Iter ad inferos Vlyſſi inſtare.

Hinc iter eſt aliud vobis, quod & vrget & inſtat,
Ire vias Stygias, Plutonia tecta, grauiſque
Perſephones ſedes viſendæ gurgite ponti.
Tireſiæ reſponſa tibi, Thebanáque vatis
Ora ſacri accipies, referet ſine lumine vates.
Solus apud Lethen canit hic oracula diuûm:
Mens huic ſanctá quidem: ſoli Proſerpina pectus,
Vera canat tenebris, quanquam iam funere rapto,
Tradidit: hinc alij venient tibi littore manes.
Dixit: at inde mihi ſoluuntur corda timore,
Fractáque membra labãt, pectúſq; horrore tremiſcit,
Franguntúrque animi, & præcordia laſsa dolore.
Iámque thoro reſidens flebam, lachrymíſque madebãt
Strata

Strata meis. heu heu ſolis piget aſtra tueri,
Et Phaetontis equos, & clari lumina Phœbi.
Ipſe animus toties ſub triſti luce recurſans,
Iam vixiſſe negat, voluor, lectóque reuoluor,
Flénſque diu lacrymis mœſtus vix expleor vllis.
Alloquor exſanguis: Quiſnam chariſſima Circe
Ad Plutonis aquas diras, Stygiáſque paludes,
Quis mihi dux curſus dabitur? quóve ire iubebis
Quò non vlla vnquam peruenit ab æquore nauis.
Talibus ipſa modis dea tum reſponſa parauit:
O' Laertiade, clarum genus à Ioue ſummo,
Non quæras nunc ipſe ducem, non iſta fatiget
Cura ducis, celſo candentia carbaſa malo,
Pande citò lætus, ſedeáſque hinc naue recurua.
Te pelago rapient Boreæ ſpiramina mota
Flantis, téque ferent ponto, puppímque per vndas.
Oceani poſtquam tranſmiſeris æquora naui,
Hic vbi littus aqua breuius, terrâmque videbis,
Et nemora & Stygiæ ramis loca conſita diuæ
Arboribúſque nigris, & crebro fonte rigata.
Procceráſque alnos circum, ſteriléſque per arua
Cum cernes ſalices, defeſſam hic fige carinam
Oceani fluctu, ſedéſque inuade patentes,
Plutoniſque lacus. vbi nigro flumine currunt,
Inque Acheronta fluunt Pyriphlegethónq;, minaxq;
Cocytus, Stygiæ deductus origine lymphæ,
A' Styge promanat pars huius, & altera foſſa
Se ſcindit riuo. ſtat rupes edita iungens
Concurſus fluuiûm, quà rumpunt flumina bina,
Et ſociantur aquis, reſonántque tonantibus vndis.

Modum deſcenſus ad inferos Circe exponit Vlyſſi.

Cúmque

Cumque huc appuleris, tunc heros ſiſte carinam,
Effodiáſque ſcrobem iubeo, cubitóque remenſus
In longum ducas, tantum quoque lata feratur.
Omnibus hic fundas vmbris libamina ſupplex:
Litationis modus. *Primò mellitos ſuccos, mulſúmque liqueſcens:*
Dulcia deinde ſacri feruentia vina Lyæi:
Tertia fac illis accedat & æquoris vnda.
His etiam canas addens confunde farinas,
Imbelléſque vmbras genibus reflexus adora,
Et vaneſcentes animas in vota vocato:
Votum. *Si liceat patrios Ithacæ repetiſſe penates,*
Te mactaturum ſterilem promitte iuuencam,
Quæcunque excellat, quam tota armenta ſequantur.
Extructámque pyram fructu cumulare benigno
Te velle, æquoreæ Ithacæ Laertis in arce.
Tireſiæ fac lætus ouem cum vellere pullo
Deuoueas, quicunque greges per paſcua vincat.
Hæc vt vota vmbris feciſti littore curuo,
Ad fluuij curſus retro te verte regreſſus,
Pallentémque Erebum verſus veſtigia torque:
Lanigerúmque pecus mactes, mollémque bidentem.
Hic aries fumet, ſed & illic fœmina nigris
Velleribus iaceat, quæ placet victima manes.
Contra Erebum ductus retro veſtigia præceps
Fer, procul abſcedens, donec ſub flumina greſſus
Contuleris dubios, Stygiáſque intraris arenas,
Siſte, animas Erebo venientum mille videbis,
Atque leues vmbras raptorum funere quondam.
Fac ſocij vt nitido iugulatas ære bidentes,
Proſtratáſque ſolo inuadant, & tergora nudent,
Excorient-

Excoriéntque pecus,poſitiſque exurere flammis
Feſtinent,Stygióque Ioui dent ſacra,Deæque
Perſephonæ atque preces effundant littore toto,
Immanique deo,atque tibi Proſerpina ſæua.
Tum femore ancipitem gladium tu ſtringe reductum,
Pelle leues animas,propiùs ſi qua ante cruorem
Accedat prohibe,reſidéque in littore ferro,
Quàm tu Dircæi quæras oracula vatis
Tireſiæ.Ille citò veniet,qui regnat Auerno Tireſias apud inferos vates.
Augurij fama fœlix,atque ora reſoluet.
Ille vias pelagi immenſi,curſúſque docebit,
In patriámque tuam reditus piſcoſa per arua,
Quáſque leges oras ventis,quæque æquora remis,
Vndoſáſque vias ponti,fluctúſque ſecabis.
Dixit,& alta thronis auro ſplendentibus inſtat,
Auratáſque rotas effert aurora rubeſcens.
Tum dea me Circe tunicáque & murice veſte
Induit.aſt ſeipſam circundat cyclade cultam,
Ac verrebat humum ſplendenti candida palla, Circes ornatus.
Quæ tota argento renitebat membra decora.
Hanc tenui lana diſcreuerat ipſa per artem,
Et præſignis acu maculas conſperſerat auri,
Zonáque præcinxit lumbos.tota aurea luce
Illa fuit clara,qua non erat altera maior
Ornatu:roſeáſque comas prætexerat auro,
Flammeolóque caput velat.tum ſolus in aulam
Pérque domos ibam,ſocióſque hortabar,& ipſos
Mollibus affabar verbis:O' fida meorum Vlyſſes ſocios ad diſceſſum hortatur.
Turba precor lectos ſuauéſque relinquite ſomnos:
Non decet vlterius vos hic florere ſopore.

Ibimus

Ibimus ô ſocij quà iuſſit candida Circe.
Talia dicenti parent.heu dira meorum
Suplicia,incolumes nunquam deducere puppi
Heu licuit comites.vnus,qui iunior annis,
Imbelliſque armis,nec bello fortis in hoſtes,
Nec tamen ingenio ſolers,nec mente peritus,
Pectus iners fuerat,ſemper tardúſque ſopore,
Elpenoris ebrij caſus. *Ebrius Elpenor,nec compos mentis,Iaccho*
*Preſſus,*Circea *madidus ſub ſede dearum,*
Seiunctúſque alijs,dum frigus quærit opacum,
Excelſis domibus Circes *in tecta recedens*
Exteriora procul,ſummóque in culmine turris
Carpebat ſomnos:ſociorum vt mane tumultus
Et ſtrepitus,ſonitúmque pedum percepit,vt amens
Ille repentè ruit,retro deſcendere ſcalis
Oblitus longis,aduerſo culmine labens
Ceruicem fregit quaſſam,neruóſque repulſos,
Vertebráſque ſuas,quà collum ſpina coercet,
Dum cadit,& muro violentus figitur alto,
Intrat & infernas Acherontis flebilis vndas
Vmbra.viri reliqui poſcunt mea iuſſa,viáſque.
His ego Phœbeiæ *Circes fera dicta recludo:*
Vlyſſes ſocijs futurũ ad inferos iter exponit. *O ſocij,ad patrias charæ remeare putatis,*
Quæ procul eſt,Ithacæ terras,& littus amœnum?
Ipſa vias alias oſtendit,& altera Circe
Æquora.iam Stygias viuos penetrare paludes,
Plutoniſque domos,atque illætabilis oras
Perſephones.Thebis quondam generatus in illo
Mox reſponſa loco vates canet æquore vectis
Tireſias vobis.dixi.tum corda timore

Souuln-

Soluuntur ſocijs, infractáque pectora plangunt,
Oráque ſpargebant lacrymis, præcordia luctu
Franguntur, replént que ſacras vlulatibus ædes,
Euellúntque comas triſtes, luctúque ſedentes
Fletibus humectant vultus. ſed flere voluptas,
At nulla vtilitas flenti. ſed ad æquora ponti
Venimus, & celerem religatam margine puppim.
Hic mœſti lacrymas certatim fundimus ore,
Donec progrediens acceſſit Phaſias æquor.
En aries Circe nauim defertur ad altam,
Agnáque nigra, dea quas Circe puppe ligauit,
Vecta cito greſſu, manifeſta pererrat arenas.
Nemo deos oculis inuitos cernit euntes
Huc illuc lapſu, tacitóque per aera paſſu.

ARGVMENTVM LIB. XI.

Narrat vt ad Stygias puppi migrauerit vndas
Phœbeiæ monitu Circes, reſponſa futuri
Audit Tireſiæ vatis, diſcitque ſalutem,
Quóque modo caſus poſſit ſuperare futuros,
Atque inferre ſuos patriæ, & Plutonis auerno
Heroas bello claros, & ſecula cana.
Hic heroinas videt, Argolicáſque maritas.
Conuenit & matrem, quíque ad ſacra Pergama bellum
Geſſerunt Danai quondam, pœnáſque querentum
Vmbrarum diſcit, queſtúſque per arua ſilentum.
Hæc vbi percepit, graditur, ſocioſque reuiſit.

Pallentes Ithacus Plutonis venit ad vmbras.

Hunc librũ fere Silius Italicus de bello Punico imitatus eſt, & Virg. lib. 6. Aen. & in Culice.

VT verò ad curuas ſtantes in littore naues
Venimus, & ponti fluctus vndáſque ſonantes
Contigimus greſſu: primùm deducere in æquor.
A' portu puppes celeramus: & inde carina
Tendimus antennas, & lintea nauis euntis
Erecto velo tacitis expandimus auris,
Acceptíſque ouibus puppi conſcendimus æquor.
Egredimur portus lacrymis fletúque gementes.
Proſequitur ſurgens à puppi ventus euntes
Cærulea, comitem quem miſit ab æquore Circe
Carbaſa replentem, Circe dea candida ponti,
Gramine ſæua tamen, cui flauos aura capillos
Littore fundebat: celerem placidiſſima curſum
Præbebat Circe, ferimúrque per æquora prora.
Nautica pontigrada depromimus arma carina,

Macrob. li. 5. ca. 6.

Roſtratæque ratis ſubitò per tranſtra ſedemus,
Pérque ſinus ventúſque gubernatórque regebant.
Illa die tota currebat concita ponto,
Atque leues curſu tendebant lintea venti.
Sol ruit interea, atque viæ vmbrabantur opacæ,
Cliuoſos currus cum declinaret ab axe
Occiduam repetens vndam: Oceaníque profundi
Contigerat metas nauis per cærula vecta.

Hic vbi Cimmerij,populique vrbéſque teguntur, Cimmerij.
Nubibus immerſæ,densóque ſub aëre cæcæ.
Terra procul longos colitur tenebroſa per agros,
Cimmeriique habitant inter deſerta pruinis.
Non radijs Phaeton,non hos circumspicit igni,
Siue agit in cœlum currus ſtellantis Olympi,
Siue retro in terram ſerus delabitur aſtris,
Cum cadit occiduas axes merſurus in vndas.
Peſtifera hos circum caligo ſuperuolat arua,
Hos atra nebula videas,cæciſque ſub vmbris.
Æterna miſeri per campos nocte premuntur,
Tabidus his latè tenebris extenditur aër.
Huc ferimur puppi,oceanique fluentis ab alto
Iuxta decurſum,iuſsiſque allabimur oris,
In littus trahimus nauim,contiſque mouemus.
Efferimúſque pecus,lectáſque ad ſacra bidentes.
Tum verò iuxta fluctus & marginis oras
Oceani premimus celeri veſtigia greſſu,
Dum loca tetigimus docuit quæ maxima Circe.
Hic pia ſacra ferunt Perimedes Eurylochúſque:
Interea enſifero foſſam deducere ferro
Ab femore extracto conor,quæ,tendat vtrinque
Ad cubiti ſpacium,qua tum libamina fundo
Manibus infernis.ſed primum pocula mulſo,
Deinde mero dulci,vina tum denique lympha,
Atque molas ſalſas addo fumantibus aris,
Multa grans ſupplex animas vmbráſque ſilentum,
Quæque euaneſcunt vana ſimulachra figura:
Dij,ſi quando Ithacas remearo ſoſpes in oras, Vlyſſis votum.
Mactabo ſterilem vaccam,ſic debita ſacra,

Armento

Armento eximiam toto, ſub ſede Laertis,
Replebóque pyras donis, tibi cand:de vates
Tireſia ſoli nigrantem terga bidentem,
Quæ pecora excellat viridi paſcentia prato.
Hic poſtquam manes dono precibúſque refuſis
Placaui ſupplex, & vota in littore feci,
In foueam iugulo balantes ritè bidentes.
Foſſa cruore fluit, nigro de vulnere ſanguis
Ater manabat. pallentes vndique manes
Ex Erebo volitant, quos funere merſit acerbo
Manium ex inferis occurſus. *Dira lues quondam. veniunt iuuenéſque ſenéſque*
Inualidi, & paſſi ſub longa ætate labores,
Et nymphæ infauſtæ fatis, teneræque puellæ,
Quas nuper luctus preſſit pectúſque reſoluit.
Ferratis haſtis alij quoque vulnus habebant,
Præclari bello, geſtantes tela cruenta.
Aſt alij ad foſſam magno clamore ruebant
Vndique turba ſtrepens aura, mihi frigidus horror
Membra quatit, gelidúſque coit formidine ſanguis.
Tum mando ſocijs, fuerant quæ cæde bidentes
Mactatæ nuper, rapiant, & viſcera nudent,
Torreat vt flammis ara crepitantibus ignis,
Votáque concipiant Dijs immortalibus ore,
Plutoni primùm forti, Stygiiſque Deabus,
Perſephonæque graui, quæ torquet regna ſilentum.
Ipſe ego nuda acie volitantibus offeror vmbris,
Quam femore eduxi ſtringens, immane ſedebam.
Nec ſiui ipſe prius manes tetigiße cruorem,
Ac foſſam propius greſſum conferre cruentam,
Quàm mihi Tireſias doctus reſponſa dediſſet.

Prima

Prima mihi veniens Elpenoris vmbra ſubibat, Elpenoris vmbra Vlyſſi.
Nondum etenim terra fuerat tumulatus arena.
Corpus apud Circes inhumatum littus amœnis
Ædibus heu lapſi gradibus nos liquimus altis,
Nec lacrymas dedimus, alio retinente labore.
Hunc vt conſpexi, lacrymis affabar obortis, Virg. de Palinuro.
Multa animo voluens, ſortem miſeratus amici:
Elpenor, quinam tenebras ſubmerſus in atras
In loca veniſti pedes ocyus ipſe ſilentum,
Quàm nos cærulea facientes vela carina?
Sic ego. tum lacrymans inquit: Genus inclyte Vlyſſes,
Conſilijs Iouis, & Laertis candida proles, Elpenor Vlyſſi.
Dæmonis heu diri ſic me ſors perdidit atrox,
Immenſóque mero victum me ſtrauit Iacchus.
Flebilis aduerſo tecto delapſus obiui,
Præcipiti caſu murum deturbor in altum.
Namque oblitus eram ſcalis remeare ſupinis;
Retro mouens greſſus tigno delabor ab alto
Dum recubo madidus Circes ſopitus in arce.
Præcipitatus humo fracta ceruice, ſub vndas
Mox Acheronteas deſcendi flebilis vmbra.
Quod te per nuptam teſtor, ſacrúmque parentem,
Qui te florentem teneris eduxit ab annis;
Quorum animæ nondum Stygias tetigere paludes;
Sed tamen huc olim cum poſteritate ſequentur:
Telamachúmque tuum, quem ſolum littore fido
Sub patrijs tectis liquiſti, Pergama troiæ
Cum peteres: nam ſi Plutonis tecta relinques,
Inſulam ad Ææam puppim lentabis in vndis,
Adnabíſque reor, Circeáque littora rades:

Tunc memor ô Ithacæ precor hic rex optime noſtri
Sis memor, & facto condas mea membra ſepulchro.
Illa nec ô nunquam indeplorata relinquas,
Ne iaceam Stygijs ceu flebilis ira peremptus,
Seiunctúſque pijs vmbris vager exul arena.
At quæcunque mihi fuerant, precor arma flagranti,
Trade rogo pariter cremando corpore flamma.
Spumantiſque mihi monumentum margine ponti
In curua facias, vt poſſit fama minores
Remigis infauſti quondam monuiſse ſepulchro.
Sic tumula, tumulóque ſuper mihi figito remum,
Quo ſocios inter viuus tibi ſæpe laborans
Sulcaui æquoreas vndas, dum remigo fluctu:
Heu comes à Troia. dicenti talia fabar:
Vt petis infœlix faciam. ſic triſtia verba
Voce ferebamus querula, iuxtáque cruorem
Vibrabam gladium. aſt illinc Elpenoris vmbra,
Parte alia queritur triſtis, vocéſque laceſſit.

Vlyſſis Anticleia mater.

Aduolat Anticleia etiam, mœſtiſſima mater,
Funere rapta atro, & quondam genitore creata
Autolyco, hanc viuam diſcedens littore Graiûm,
Cum peterem Troiæ mauortia Pergama, liqui.
Iámque videns illam, lacrymis miſerabar obortis.
Hanc quanquam indoleo, non ſum ſuccedere paſsus
Sanguinis ad foueam, donec Dirceia vatis
Audiſsem reſponſa ſenis. qui denique greſsus
Attulit optatè veniens, ſceptrúmque ferebat

Tireſias Vlyſſi futurũ iter prædicit.

Auratum. vtque prior nouit, compellat: Vlyſses,
Cur miſer heu ſuperas terras, luménque relinquis
Solis? an vt cernas has illætabilis ora

Hic

His triſtes animas, atque alta ſilentia lucis?
Cede parum foueis, enſémque reconde micantem.
Nam tibi vera loquar ſiccato ſanguine foſſæ.
Tum gladium argento ſplendentem occulto recedens,
Vaginâque tego. pullum bibit ille cruorem,
Fatidicóque ſonos tales tunc protulit ore:
In patriam dulces reditus, clariſſime fama
O Ithace, exoptas nimis aſpera fata laceſſunt
Sortem. namque deus triſtes ſuper æquora curſus
Deſtinat, heu miſero Neptunus gurgite ſæuo
Æſtuat indignans, nec cœpta deſinet ira.
Nec dum etiam cauſæ bilis ſæuíque dolores
Ceſſerunt illi. manet alta mente repoſtus
Et furor, atque ira memores, & damna Cyclopis.
Nec furere æquoreis reor hic ceſſabit arenis.
Cyclopi iaculo terebraſti lumen acerbo,
Excæcans prolem Neptuni, fortis Vlyſſes.
Sed tamen optatum poteris contingere littus,
Et vidiſſe lares patrios poſt multa laborum
Fata, viáſque maris, ſi arcebis fortè tuorum
Pectora, & ipſe famem poteris ſi ferre parumper.
Primò Trinacriam venies cum puppe per vndas,
Per tumidos fluctus fugiens, pérque æquora nigra.
Hic armenta boum camuro paſcentia cornu,
Balantúmque greges per lata videbitis arua,
Titani ſacros: videt hic deus omnia primus,
Omniáque hic audit. teneris replentur ab herbis:
Hos ſi tu illæſos hic intactóſque relinques,
Curabíſque tuos reditus, ſociúmque ſalutem,
Poſt varios caſus Ithacas intrabitis oras.

Sin cædas Phœbi pecudes, Soliſque bidentes,
Pando tibi exitium, ſociiſque & puppibus vnda.
Alta ruina maris ſocios demerget in æquor.
Si tamen ipſe potes fluctus fugiſſe marinos,
Naufragóque ſinu, tumidóque emergere ponto:
Serò quidem patrias venies delatus in oras,
Afflictúſque malis per mille pericula rerum
Amiſſis ſociis, peregrina puppe per æquor,
Inueniéſque procos Laertis in arce ſuperbos.
In tua damna illi rupturi regna, decúſque,
Graſſantur tectis, & opes lacerantur auitæ,
Exoptántque tuæ rebus connubia nuptæ,
Diuinæ fama, & præſigni dote laceſſunt.
Quos tamen vltrici veniens tum morte domabis.
Vt verò patria mactaris ſede furentes,
Siue dolo, ſeu tu ferro manifeſtus acuto
Fuderis infœlix turbas, tum victor ab armis
Diſcedas, remúmque feras per rura regreſſus,
Donec ad hoc hominum genus ipſe acceſſeris aruis,
Qui pontum ignorent, qui raptos æquore piſces,
Siue dapes ſalſas non tangant, qui neque victum
Æquoreis vndis mixtum, pictáſque colore
Phœnici puppes vitant, nec cærula norunt,
Nec pelagi fluctus, nec remos nauibus alas.
Nec tamen hic dubites, te lucida ſigna docebo.
Obuius ex nitidis humeris ſi quando viator
Occurret palàm, portans & flabra ſiniſtra,
Fige habilem terra remum, tum ſplendida regi
Sacra para ſupplex, qui torquet numine pontum.
Hic mactes agnum, qui plenis grandior annis,

Et taurum

Et taurum ad ſacras ſternas placabilis aras,
Spumantémque ſues qui ſyluis duxerit aprum.
Inde domum repetens, Dijs immortalibus ipſe
Cœlicolis offer ſacratas littore ponti,
Delubríſque tuis hecatombas ritè precatus.
Mors tamen æquoreis veniet tibi fluctibus olim,
Hæc te optata premet molli iam blanda ſenecta.
Maturóque æuo claudet tua lumina lethi:
Dúmque reges, circum, populi tibi pace beata
Felices degent. hæc vera oracula pando.
Sic mihi ſic vates reddit reſponſa futuri.
O mihi Tireſia (refero) Dircæe ſacerdos. Vlyſſes Tireſiæ.
Hæc ſic nempe ſuis dixerunt currite fuſis
Fata deûm Parcæ. ſed & hæc ediſſere vates,
Cur video manes vana hic errare figura
Erepta vita genitricis, & vmbra reſultat,
Effoſſam pecorum ſedet hæc prope ſanguinis atram
Hic tranquilla ſcrobem, nec voce laceſſere natum
Suſtinet illa ſuum, aut prolis cognoſcere vultus.
Dic precor ô tandem, dic ô rex inclyte vatum,
Qua ratione ſuum poterit modò cernere natum?
Ille inquit: Tibi fabor ego, quamcunque ſilentûm Tir. Vlyſſi.
Vmbrarum rubeum patieris adire cruorem
Hæc tibi vera canet. Sed quam tamen inuidus ipſe
Depelles gladio, diſcedet ſicca retrorſum.
Rettulit, inque domos nigri deſcendit Auerni.
Hic ego permaneo, donec fidiſſima mater
Aduenit, heu mater triſtis, progreſſa tenebris.
Vtque bibit nigrum ſonea laſſata cruorem,
Sic breuiter natum lacrymis compellat obortis:

Anticlia Vlyſſi.

Cur mihi ſub denſas atra caligine fauces
Veniſti viuus? quid ſquallida tartara luctu
Flebilis intraſti, refer ô dulciſſime nate:
Difficile eſt vlli ſuperis qui veſcitur auris
Hæc loca vidiſſe, & Stygias innare paludes.
In medio lacus hic, immenſáque flumina currunt,
Alueus hic triſtis vndis & dira fluenta.
Oceanus primò circumfluit vndique ſedes,
Quem nulli fixis licuit tranſmittere plantis,
Ni valida aduentet per concita cærula puppi.
Ecquid & huc errans pelago delatus es alto
A' Troia Priami? quæ cauſa indigna retardat?
An vagus æquoreas ſocijs & naue per vndas
Huc ades è Phrygia, luſtris labentibus ano?
Nondum Ithacæ intraſti portus, & littora nota?
Deſertámque Ithacam, Laertia regna, nepotis?
Nec dum vidiſti nuptam Laertis in arce?

Vlyſſes matri.

Tunc ego ſic fabar: Mater, res dura coegit
Me infernas Stygij Iouis huc penetrare paludes,
Tireſiæ extorrem petiturum oracula vatis.
Heu nondum Argolicas heu dulcis Achaidos oras,
Nec tetigi patriam noſtras ingreſſus arenas.
Flebilis heu iactor ſemper per concita ventis
Æquora, & ærumnas patior, triſtéſque labores.
Heu miſerum infœlix nimium fortuna gubernat,
Et vagor huc illuc, pelagi rapiórque procellis.
Nempe Mycenæo poſtquam mihi pergama rege,
Et quæ paſcit equos celebres heu Troia petita eſt,
Vt ſtererem pugnas, & bello Troas ouantes
Aggrederer. Sed qua te morte peremit amara

Parca

Parca ferox? nunquid longo ſub tempore morbus
Te domuit victam? an pharetrata Diana ſagitta
Occidit miſeram, teliſque inuaſit acerbis?
Dic mihi, quid pater, & quid noſtra, datura nepotes,
Deſerta heu proles, quid agant: num gloria noſtra
Durat apud noſtros? nomen ne honórque manebant
Hos inter noſter? num rex nouus illa gubernat
Regna Ithacæ, & ſceptrum, ſedéſque inuaſit auitas?
Qua manſere fide populi? an periiſſe putarunt?
Dic animum caſtum, dic nuptæ coniugis aſtus.
Quo fuit hæc animo? an nati communis amore
Semper apud puerum durat, ſedéſque tuetur,
Atque arces noſtras, aliiſne adiuncta maritis?
Iámne aliquis duxit princeps per Achaica rura?
Legitimóſne thoros deſtruxit? candida mater
Anticlia, iterum rupit de pectore vocem:
Ardet in antiquo coniunx tibi ſemper amore, Mater reſpondet.
Et tolerat caſus, Ithacam deflenda per arcem,
Nocte diéque illi lacrymantis corpora mœſta,
Mœſta terunt curæ vigiles, ærumnáque triſtis,
Nullus adhuc regno patrióve potitur honore.
Sceptra tibi perſtant tuto, populique verentur
Telemachum, colitur regno: conuiuia menſis
Perpetuis celebrat patriæ regnator in arce.
Vt decet & fas eſt, iuſtè dominatur, & illum
Sic regem ergo vocant æquum, regémque ſalutant.
Sed pater ille tuus frondoſo durat in agro,
Vrbem non vnquam repetit, nec mœnia curat.
Nec premit ille thoros, thalamóque exutus in agro
Perſtat, & inſigni tegetem præferre cubili:

Optat, & haud veſtes recipit, nitidóſque tapetas,
Inque ſuas curas patet area lata, dolétque.
Frigida cum niuibus canis tegit omnia bruma,
Triſtis apud ſeruos inter ſplendentia flammis
Lumina decumbit, cineríſque ibi pronus aceruo
Sæpe cubat mœſtus, ſquallent & corpora veſtes.
Vtque æſtas reparat ramos, autumnus honores,
Vitiferóſque effert flores, in gramine lectos
Ponit vbique ſuos, præbéntque cubilia frondes:
Quáque iacent folia, hic per terram ſtratus arena,
Vitiferóque ſolo lugens deducere ſomnos
Suſtinet vſque ſuos. tenuantur corpora curis,
Lugendóque tuos caſus, ſortémque per vndas,
Contigit infœlix iam curuæ fata ſenectæ:
Sic quoque ſic perij mater, conſumpta dolore:
Sic defuncta fui, ſic cernor flebilis vmbra.
Nec me confixit telis formoſa Diana,
Quæ ſemper celeres iaculatur diua ſagittas,
Nec me luctifici rapuit dolor acer, atróxque
Morbi pernicies, quæ membris tabe feroci
Sæpe animam traxit, non labes illa peremit.
Triſte tui deſiderium, curæque gementis,
Et tua me virtus & blanda modeſtia vicit,
Effuditque animam dulcem, rapuítque tenebris.
Hæc vbi dicta dedit, lacrymantem, & multa volentē
Dicere, deſeruit, tenuéſque receſſit in auras.
Ter conatus ibi collo dare brachia circum,
Ter quoque ſuſtinui fugientem attingere matrem,
Defunctæque vmbram genitricis prendere dextra.
Ter fruſtra comprenſa manus effugit imago.

Par vm-

Par umbris leuibus, volucriſque ſimillima ſomno.
Tum dolor in noſtro ſe pectore concitat altus,
Et magis ille urget: cedentémque alloquor umbram:
Cur fugis heu natum captantem corpora mater, Vlyſſes matris vmbræ fugienti.
Cur non expectas fidam chariſſima prolem?
Vt iunctis dextris etiam Plutonis ad undas
Horrifico pariter ſatiemus pectora luctu.
An'ne tui oſtentat vanis ſimulacra figuris
Perſephonea mihi, & vanos ſine corpore vultus,
Vt grauius triſti moueat ſuſpiria menti?
Sic ego tum mater: Non te regina fefellit Mater Vlyſſi.
Perſephonea, inquit, proles infauſta parentum.
Scilicet hæc lex eſt hominum, cum funere merſi
Oppetiere, vacant neruis atque oſſibus umbræ,
Carnéque concreta, fibriſque calentibus, atque
Crinibus emiſſis, domuit quæ flamma rogorum,
Et vis ignis edax ardentis, ut oſſa reliquit
Spiritus ablatus, ceu ſomnus imagine ductus
Libera connexu & membris circumuolat umbra.
Ergo fuge à Stygijs lucis pallentis Auerni
Ad ſuperas auras, ſuperique ad lumen Olympi:
Coniugióque tuo memora quæ diſcis ad undas
Lethæas Erebi, nigráſque Acherontis arenas.
Hæc ita dum famur, celeri denſa agmina curſu
Fœminea accedunt, Stygijs quæ concitat aruis
Perſephone celebris coniunx Plutonia, nupta
Heroum claræ, nataque heroibus altis, Heroides Vlyſſi occurrunt.
Ad foueam nigro ſpumante cruore ruebant,
Denſatæ circum. varia hic ſententia ſurgit.
Talia voluenti, & meditanti quærere cuncta,

Diuido

Diuido dúmque animum, potior meditatio viſa eſt.
Ab femore eripio gladium mucrone coruſcum,
Nec ſiui fuſum cunctas potare cruorem:
Ordine quæque ſuum poto genus inde cruore
Narrat, at ipſe omnes quærebam voce reſiſtens.
Tyro. *Principiò hic vidi Tyro, quæ candida patre*
Floruit inſigni forma, de rege creata
Salmoneiò olim fuerat, ſed crimine nota.
Se ſponſô quondam Creteo *nempe ferebat*
Æolide nuptam: ſed amauit Enipea Tyro,
Qui fluuiorum vnus longè pulcherrimus orbe
Serpit aquis terra, vertuntur amœna fluenta
In te ô Enipeu, recipíſque errantia fluctu.
Hunc ſæpè illa quidem greſſus referebat ad amnem.
Huc ingreſſus erat quatiens Neptunius arenas,
Inque dei formam ſe mutat arundine tecti,
Atque iniit ſomnos ripa ſopitus in alta
Fluminis vndiſoni, quod vortice labitur acto,
Hoſtia quà ponto ſeducunt gurgite rapta:
Purpureaque vnda circumdant flumine nympham
Mortalem, atque deum iunctos, curuamine miro.
Inſtar montis erant lympha, complexus amantem
Neptuni cũ Tyro congreſſus. *Comprimit infuſo ſomno, Zonámque reſoluit*
Virgineam: & molli laſciuus luſit amore,
Vtque cupidineas extinxit amante fauillas,
Exclamat lætus, dextrâmque amplexus inhæſit:
Salue virgo deûm, nymphe pulcherrima ſalue,
Salue amor ô noſter, noſtrò lateris amore,
Mox Tyrò mater, ſobolem paritura puellæ.
Præclaram fama: neque enim ſine laude deorum

Concubi-

Concubitus vani: quare hanc ſit cura per artes
Erudiiſſe tibi, & tepidis nutriſſe ſub antris.
Iámque vale: hos noſtros tacitura cupidinis ignes,
Et petitura domos patrias, & regia tecta.
Ipſe ego cæruleo moderor freta ſæua tridente,
Sum quaſſator humi, Neptunus ſceptriger alto.
Dixerat, inque nigras ſe ſubdidit æquoris vndas.
Prægnans illa dedit Pelian & Nelea partu,
Qui fortes famuli Iouis inclyta iuſſa faceſſunt. Pelias.
Mox tenuit Pelias campis Iaolcen amœnis, Neleus.
Æmoniáſque vrbes, pecorum ditiſſimus agris.
Fortis arenoſam Neleus Pylon occupat. illa
Iam regina alios Creteo maxima natos,
Æſona dat celebrem, & præclarum marte Phereten, Aeſon Pheretes.
Quique domabat equos celeres Amithaona curru. Amithaon.
Vidi hic Antiopen Æſopo flumine natam, Antiope.
Se Iouis amplexu quondam cubuiſſe ferebat:
Hæc peperit Zethum, mollémque Amphiona cantu. Zethus. Amphion.
Vrbis Dirceæ poſuere exordia primi,
Thebarúmque domos, & ſeptem mœnia portis.
Hinc altas turres fecerunt. namque ſine illis
Immenſas Thebas defendere marte nequibant,
Quanquam præſtantes bello pugnáque valebant.
Hic etiam Alcmenam vidi, quæ regia nupta Alcmena.
Amphitryonis erat: ſed iniuit adultera lectum,
Concubitúſque Iouis quondam, amplexúſque petiuit.
Edidit Alciden, quo non audacior alter,
Inſtar erat vires rapidi pectúſque leonis
Tum Megaram aſpexi, magno Creonte creatam: Megara.
Indomitus ſemper duxit Tyrinthius illam,

Amphi-

Amphitryone ſatus, vires immanior heros.

Epicaſta, ab Euripide & Sophocle Iocaſta dicta. *Hic matrem Oedipodæ formoſam quondã Epicaſtã:*
Illa nefas ingens auſa eſt, auſóque potita,
Quanquam ignara mali, mentémque innoxia mater,
Nupta ſuo nato. ſcelus hæc admiſit, at ille
Occidit patrem, matríſque cubilia ſcandens,
Inceſtáſque faces, inconceßóſque Hymenæos
Heu petijt dirus, triſti genitricis amore.
Non audita prius ſæui ſic ſæpe dedere,
Et ſcelerata audere dei mortalibus ipſis.

Oedipus. *Ille tamen Thebis, quæ claret amabilis aruis,*
Vrbs Tyrijs ſeptem portis extructa colonis,
Cadmeis quondam regnauit cæde tyrannus.
At cum iam pœnas depoſceret ira deorum.
Poſt curas animi triſtes, diróſque labores,
Deſcendit Stygias mater demerſa paludes,
Et validi portas Plutonis adiuit acerbas
Suſpenſa excelſo laqueo palatia iuxta,
Et nondum informis læti trabe nexit ab alta,
Victa dolore: viro liquit poſt fata labores,
Inceſtámque domum, furiáſque, & multa malorum
Agmina, & heu luctus alios, quos matris Erinnyes,

Chloris Nelei vxor. *Pro ſcelere heu reddunt. mox cerno Chlorin amatã,*
Quæ quondam Nelei ceſſit noua nupta marito,
Inſignis vultu, multi petiere procorum.
Obſtupuit forma Neleus, & captus amore,
Mille quidem dotes tribuens exarſit in illam.
Natarum Iaſida quondam ex Amphione rege.
Iunior & virgo longè pulcherrima Chloris,
Chloris nupta tibi Neleu Minyeia regna

Orchome-

Orchomeno Neleus tenuit, rex inclytus armis,
Regnauitque Pylo, maior propagine nuptæ,
Cui Chloris peperit clariſſima pignora lecti.
Namq; Periclymenũ, Chromiúmq;, & Neſtora regẽ Perycly-menus. Chromius Neſtor. Pero.
Illa tulit partu: celebrem quoque germine Pero,
Quam dij mirantur, quam tot petiere procorum.
Finitimi circum iuuenes, ſpectabile forma
Corpus amant Nymphæ. Sed nulli iungere Neleus
Optabat genero, niſi qui Phylaceia per arua
Iphicli armentum, & geſtantes cornua flexa Iphiclus, eiuſque boues.
Fronte boues lata rapuiſſet rure per herbas,
Quas Iphiclus agris valido cuſtode tenebat.
Suſtinuit ſolus magno conamine vates,
Claruit augurijs latè per Achaidas vrbes,
Abſtraxiſſe boues Phylace: fata aſpera vatem
Implicuere tamen. ſylueſtribus ille colonis
Stringitur heu captus, & ſenſit vincula collo
Dira ſuo inſidijs. tandem labentibus horis,
Menſéque bis ſeno cum circumuoluitur annus
Soluerat Iphiclus vatem: Phœbeius aruſpex
Voce futura canit, durum ſic commouet hoſtem:
Sic Iouis excelſi, ſic mitia fata volebant.
Tunc & Tyndarei Ledam vidiſſe Laconis Leda.
Coniugium iuuit, forti quoque prole parentem:
Ceſtibus inſignem Pollucem, & Caſtora curſu Caſtor & Pollux.
Quadrupedantis equi peperit, quos terra benigna
Continet aſſiduò viuos, & laudibus auget.
His quoque ſub terra decus immortale deorum,
A Ioue prabetur. Spirant vice, mortéque cedunt.
Iámque ſolo viuunt alterni, iámque renaſci

His

His datur, atque mori iam rurſus lege viciſſim
Alterna, tamen his honor eſt æternus & æquus
Cœlicolis partus: viuit per ſecula virtus.
Poſt & Aloei conſortem denique ſæui
Iphimedea Aloidum mater. *Iphimedean ibi cerno. ſe mœſta ferebat*
Conſtruiſſe femur Neptuno, & molle cubile
Aſcendiſſe dei quondam, nixámque gemellos:
Otus & Ephialtes. *Pugnantémque deis Oton, clarúmque Ephialten,*
Quamuis ante diem Stygias iuere per vndas.
Hos terra æquantes nutriuit corpore pinos
Immani. quis non vnquam procerior alter
Orion. *Induit arma, excepto vno tamen Orione*
Præclaro canibus: vires mirata Diana eſt.
Vtque nouem ætatis feciſſent meſſibus annos,
Exuperant cubitos tunc illis lata per arua
Membra nouem, totidem vincebat iugera celſum
Corpus in immenſum creſcens, cœlóque minati
Terrigenæ quondam Phlegræis impia caſtris
Tentauere, nefas, olim detrudere diuos,
Gigantomachia. *Belláque mouerunt fratres horrenda tumultu*
Impetibúſque deis affectant condere leges,
Captiuique Iouis regnum transferre Gigantes,
Aggreſſi excelſo ſimul Oſſam ponere Olympo,
Vmbriferum atque altæ ſuperaddere Pelion Oſſæ,
Pelion arboribus denſum atque horrentibus vmbris.
Vt via per cœlum foret, & ſuper æthera greſſus
Tendere, & vmbriferas poſſent tranſcendre nubes.
Sic geritur magnis ad prælia montibus agger.
Pelion oſſa gerit, ſummus fert Oſſan Olympus.
Facta peregiſſent, modò ſi robuſtior ætas,

Et ma-

Et maturæ illis vires æuúmque fuiſſet.
Sed Iouis ætherei proles Latous Apollo,
Quem peperit flauis celebris Latona capillis,
Ambos deiecit, tranſfixos membra ſagittis.
Nec dum ſpargebant teneras lanugine malas,
Siue genas denſas atque ora intonſa iuuenta
Pingebant viridi lana florentibus annis.
His Phedram, Procrinq; locis, nitidámq; Ariadnem, Phedra.
Minoos natam, quem tum fortuna premebat. Procris.
Hanc olim rapuit Creteo littore Theſeus. Ariadne.
Hanc quoque Cecropias fuerat laturus Athenas,
Nec tamen eſt Theſeus hoc ipſe potitus amore,
Nam prius hanc celeri fixit Diana ſagitta,
Hic vbi ſacra iugis Baccheis Naxos ab vndis
Cingitur, & claudit Baccho circumfluus humor.
Hic Merã, Clymenémq; ſimul, mœſtámq; Eryphylẽ Mera.
Aurea pro rapto captantem dona marito. Clymene.
Sed tamen haud vnquam cunctas narraro puellas Eriphyle.
Heroum natas, nuptáſque heroibus olim,
Quas vidi Stygias præſens Acherontis ad vndas:
Ambroſia antè nigris nox hic vaneſceret vmbris.
Hora vocat, ſuadent labentia ſidera ſomnos.
Iámque ibo ad celeres naues, ſocióſque reuiſam:
Aut hic iam potius laxabo membra ſopore.
Ducendæ puppis veſtra eſt & cura deorum.
Vos dabitis remos, ſed diui flamina ponto.
Sic ait, & cuncti tenuere ſilentia linguis,
Vmbriferáque aula faciebant gaudia læti.
Tum ſic alta humeros niueos regina profatur: Ariete Vlyſſi.
Ecquid in hoc ciues Phaaces regia virtus

Emicuit?

Emicuit? quæ forma viri, quàm pectus abundans
Eloquio, & ſolidis præſtantia corpora membris?
Quanta ſtatura viri? meus eſt hic hoſpes: at ipſi
Nunc quoniam dignos illi debetis honores,
Ne tamen hunc celeri nimium deducere pompa
Feſtinetis, ait; nec regia dona negetis,
Dum petit & fas eſt. Sunt vobis illa ſub altis
Multa quidem tectis, & opes virtute deorum.
Tum ſenior fari Phæacûm maximus æuo
Incipit in medio ſurgens Echeneius heros:
Echeneius heros. *O ſocij, non hæc fatur ſine mente deorum,*
Quæ ſuadet ſapiens vobis regina, monétque.
Vos ſaltem parete precor. nam gloria regis
Hæc erit Alcinoi, munúſque & fama ſuperſtes.
Pertinet ad regem, puppi deducere reges.
Tum ſic Alcinous, ſolio ſic infit ab alto:
Alcinous Vlyſſi. *Tam rata iuſſa volo, quæ iam regina recepit,*
Quàm teneo ſceptrum, & Phæacibus impero ſceptro,
Dum viuo & ſuperum veſcor vitalibus auris,
Quis ſtudium incumbit lentare in gurgite remos,
Et ſulcare fretum naui: túque optime regum,
Hoc deſiderium precor ô nunc differ Vlyſſes.
Quanquam feſtinas, reditúſque in patria rura
Exoptas dudum: parua eſt mora, craſtina lucem
Donec vecta ſuis ferat huc Aurora quadrigis.
Ergo mane donec ſtipentur dona carinis
Curabunt ſocij claſſem, & quæ maxima cura
Incumbit regi, tibi largiar omnia ſolus,
Cuius in immenſum pro vita potentia regnat
Phæacum populis. cui ſic ingreſſus Vlyſſes:

O rex

O' rex Alcinoe, ô cunctorum maxime regum, Vlyſſes Alcinoo.
Iuſſeris ipſe licet totum traxiſſe per annum
Arce moras, equidem veſtra rex arce manebo.
Si ſocios addes digreſſu & dona ſupremo
Splendida, & hoc vellem, maiórque ea fama futura eſt
Vtiliórque vſus, patrias ſi ducar in oras,
Tot comitatus ego ſocijs, maioréque turba
Clarior hinc fierem populis, & gratior ipſe
Qui me tot ducibus redeuntem ad littora noſtra,
Inque Ithacæ terram ſpectarent claſſe reuectum.
Tum ſic Alcinous contrà reſpondit: Vlyſſe, Alcinous Vlyſſi.
Haud equidem vanas meditanti pectore fraudes,
Mendacíue viro ſimilem te ducimus aula,
Qualia nunc hominum producit corpora tellus "
Nigra ſolo, varias paſcens in margine gentes: "
Qui vano nati tractu mendacia ſpargunt, "
Atque dolos nectunt, quales non viderit vllus, "
Vnde cauere ſibi poterat: tibi picta figuris "
Eloquij manat vox, & facundia Graiûm
In te floreſcit. varium ſapientia pectus
Excolit, vt læto promanans flumine & oris
Exuberans cultu. narraſti littore Graios
Iliaco cunctos, qui bellum Pergama circum
Fecerunt quondam, curáſque per æquora triſtes,
Atque tuos caſus memoraſti, & fata per vndas
Aſpera, vt Aonidum vates pia fama ſororum.
Dic mihi, num celebres vidiſti ad tartara manes
Heroum quondam, & ſocios qui claſſe per æquor
Auecti tectum Phœbeia ad mœnia Troiæ
Iliaco oppetiere ſolo, & per vulnera mortem

Inſignes armis Phrygia petiere caduci.
Nox iam longa venit, tardis mora noctibus obſtat
Nunc prolixa nimis, ſero nam maxima curru
Metitur cœlum, nec dum ſeſe hora quietis
Euexit: narres quæ ſunt miranda per vmbras,
Præbebo vacuas aures, narrantis & ore
Pendebo, donec ſacris Aurora quadrigis
Producat lucem, varios dum gurgite curſus
Fatáque narraris, curáſque, & corde dolores.
Tótque tuos caſus, & tot diſcrimina rerum.

Vlyſſes Alcinoo.

Huic Laertiades ait: O' clariſſime regum,
Dulci ſunt ſomno, ſunt & ſua tempora dictis.
Hora data eſt etiam, varia contendere voce "
In multam noctem triſtes ſi audire labores "
Eſt amor, & noſtros adeò cognoſcere caſus,
Haud equidem inuideo, quæque ipſe miſerrima vidi
Fata virûm bello, & ſociorum heu dira meorum
Supplicia, & mortem, qui Troiæ mœnibus altis
Occubuere olim, & poſt pergama capta Pelaſgis
Heu periere mari, quíque hinc poſt Troïa bella
Euaſere duces, luctúſque horrendáque tela:
Vt rediere domum, ſubiere in limine mortem
Fœminea fraude, & ſubmerſi funere triſti
Heu dira à nupta, & ſcelerata coniuge regis.

Pergit Vlyſſes reliqua quæ apud inferos viderit, exponere.

Aſt vbi fœmineas animas Proſerpina caſta
Diſpulit, inque ſuas tenebras raptauit abactas,
Flebilis Atridæ veniens Agamemnonis vmbra
Aduolat, hanc aliæ denſo comitantur Auerni
Agmine, qui quondam crudeli funere rapti

Agaménonis vmbra.

Occubuere domo Ægyſti per vulnera, fata

Heu

Heu nece tam turpi paſſi. vt bibit ore cruorem
Hic auido nigrum, ſubitò me nouit Vlyſſem
Demiſit lacrymas, & fletibus ora rigauit,
Acriter heu ſtillans guttas ceu flumine largo.
Extendítque manus cupidúſque prehendere geſtit,
Amplexúſque dare, aut collo dare brachia circum.
Non illi corpus fuerat, non viribus ille
Firmus erat, non vt quondam ſua membra vigore.
Hunc ego tum lacrymans video, miſeratus euntem,
Lugebámque illo, dulcíque affabar amore,
Atrida ô ingens fama, ô clariſſime regum, Vlyſſes Agamemnoni.
Quæ te fata deûm, quæ te mors horrida luctu
Aſperáque edomuit ferro? an Neptunus in vndis
Submerſit puppes, téque alto gurgite vicit
Erumpens diris ventis, pelagíque procellis,
Dum magnis turbat ſæuus freta concita ventis?
An te ſtrauerunt agris hoſtiliter armis,
Cæde viri inſani populantem armenta per arua
Lata boum ferro, & balantes gramine pingui
Enſe greges? an dum pugnans quatis oppida bello,
Expugnáſque vrbes, aut miſces prælia ferro,
Pro nymphis certans? tum flens reſpondit Atrida:
O' Laertiade, clarum genus à Ioue ſummo, Agamemnonis interitus.
Cuius conſilijs iacuerunt Pergama Troiæ:
Non me naue ferus domuit Neptunus Vlyſſes,
Nulla procelloſis merſerunt æquora ventis,
Non hoſtes vlli ſtrauerunt corpora campis:
Perfidus Ægiſthus, ſæua cum coniuge, letho
Me dedit, inſidias & ſtruxit flebile fatum.
Intra tecta vocat redeuntem littore, dirus,

Ac cœnam reparat lautam, conuiuia læta:
Hic epulas inter alacres me fudit inermem,
Ceu qui ſacra parat iuxta præſepia taurum
Mactat: ego ſic ſum miſeranda clade peremptus:
Mox alij circum ſocij mactantur inermes,
Non ſecus atque ſues iugulantur dente feroce,
Cum vocat aut feſtum, aut regis ſolennia ſacra,
Atque ingens epulum & tædis dapibúſq; Hymenæus.
Tu quoque tu nimium luxiſſes ſtrage meorum.
Tincta tepebat humus cæſorum ſanguine fuſo.
Hæc ſi vidiſſes, maduiſſes fletibus ora:
Quanquam multorum ſtrages per prælia crebra
Expertus toties, qui cæſi marte cruento,
Aut forti in pugna ceciderunt morte perempti:
Hæc ſi ſpectaſſes, etiam miſeranda putaſſes.
Hic epulas inter, menſáſque & pocula plena
Cæde iacebamus intra palatia regum.
Tota fluebat humus fumante cruore per aulam.
Caſſandræ cædes. *Tum Priami natæ miſerandã, Acherõtis ad vmbras*
Iam migraturus, Caſſandræ his auribus hauſi
Triſtis ego vocem, crudeli funere merſæ;
Quam prope me ſtrauit tum Clytæmneſtra peroſa,
Inſidijs pellax mulier, ſcelerúmque miniſtra:
Hei mihi, tum cœli duplices ad ſidera palmas
Stratus humi tendo, ſuper ipſum denique ferrum
Palpito iam moriens: funeſtáque fugit inermem
Sæua canum auertens morienti lumina coniunx.
Non premere hæc oculos manibus, non claudere fauces
Suſtinuit noſtras, Stygias tendentis ad vndas.
Vſque adeò nihil eſt, quàm fallax fœmina, peius: "
Et nihil

Et nihil eſt illa quicquam crudelius vſquam, "
Quæcunque auſa nefas verſat ſub pectore fraudes, "
Et ſcelus exquirit, infandáque facta ſequuta eſt,
Qualis & iſta fuit, iuueni quæ ſæua marito,
Qui primos illi thalami ſacrauit amores,
Auſa nefas dirum cædem eſt meditata ferocem.
Certè ego gaudebam patrios repetiſſe penates,
Méque pys natis gratum, famuliſque putabam
Venturum quondam. verùm heu quàm triſtia fatis
Egregia hæc coniunx molita eſt facta per arcem.
Intulit illa ſibi longum nuptiſque futuris
Dedecus: heu ſemper mulierum infamia triſtis, "
Quæ molles luxu, flammáque cupidinis ardent " Clytæmneſtræ infamia.
Fœminea, inque alys liceat ſint rebus honeſtæ: "
Sed Venus audaci ſceleratas fecit amore. "
Sic ait. aſt illi rurſus ſic ordior ipſe:
Heu genus Atridûm, quàm ſemper Iuppiter altus Vlyſſes Agamemnoni.
Nuptarum exoſus horrenda fraude, doliſque
Fœmineis agitat fato crudeliter vrgens,
Terribilémque necem Pelopis ſubiyſſe nepotes
Compulit. en Helenæ cauſa tot funera Troiæ
Iliacis campis inde plorata iacebant,
Et nos extincti tot perdita corpora Graiûm
Mille locis paſſim ſæuo proſternimur enſe,
Abſentique tibi procul hinc infanda Mycenis
Inſidias ſtruxit, ſcelerata nepotibus ipſa
Fraude Clytæmneſtra infligens Nymphiſque futuris
Dedecus, inde iaces Atride coniuge caſus.
Sic ego. ſic iterum eſt Atrides ore loquutus:
Heu nihil eſt vanis fas quenquam fidere nuptis. "

Nulla fides illis,infidum fœmina nomen. “
Nec nimium vxori mollis,nec amabilis vlli “
Eſto:ſed in primis illi memorare caueto “
Mulierib. non habenda fides. *Arcanas voces,& quæ celaſſe volebas,* “
Conſiliúmque tuum,non illis omnia fari “
Vtile.Sunt quædam conſorti ſorte cubilis “
Enarranda:tamen longè ſunt plura tacenda. “
At non è nupta tibi fatum pendet Vlyſſes,
Et vitæ inſidiæ:longè eſt prudentior vna
Conſilijs,vna eſt ſpecimen virtutis auitæ,
Penelopes laus. *Icarij proles,nuptarum gloria prima*
Penelope,cuius replet ſapientia terras.
Liquimus hanc olim,cum primùm littore puppes
Soluimus,& bello ſub celſæ Pergama Troiæ,
Irruimus.puer huic pendebat ab vbere natus,
Qui nunc fortè inter iuuenes verſatur in arce,
Ac numerum replet comitum.quàm prole beatus,
Et fœlix genitor,quàm lætior ore videbis,
Dulcis amor ſobolis delatus puppe per æquor.
Ille patrem excipiet,ceu fas amplexibus arctans,
Me miſerum heu coniunx nec ſiuit prole nefanda
Vel ſatiari oculis ſaltem,natúmque videre,
Et mentem expleri.tunica prius illa maritum,
Heu crudele nefas,indutum traijcit enſe,
Demittítque neci.quare hæc mea figito dicta.
Te moneo,puppim patriæ telluris arenis
Clàm potius ſiſtas,nec apertis hoſtia velis
Ingrediaris aqua:nunquam mulieribus vſquam “
Tuta fides.equidem varium & mutabile ſemper “
Fœmina.iámque mihi precor hæc ediſſere vera, “

Audiſtis

Audiſtine vbi natus verſetur Oreſtes? Oreſtes.
Viuit adhuc æuum, Orchomenóne, Pylóne
Degit vbi ſpirat? ſuperátne & veſcitur aura,
Hic vbi Neſtoreas condenſat littus arenas?
An' ne apud fratrem lata Lacedæmone charum?
Nondum etenim oppetijt terra mihi dius Oreſtes,
Vt credo, nec adhuc Stygias deſcendit ad vndas.
Sic memorat lacrymans. quem ſic compello ſequutus:
Neſcio, ſed tu me quid talia quæris Atrida? Vlyſſes Agamemnoni.
Turpe eſt vana mihi coram te dicere: certi
Nil memorare queo, ſuperétne, an occubet vmbris.
Talia dum loquimur mœſti, lacrymiſque profuſis
Hic ſtamus triſtes, Pelidæ venit Achillis
Vmbra, Menœtiadéſque vnà Patroclus, & ipſe
Egregio Antilochus vultu, & Telamonius Aiax,
Heros inſignis bello: quo pulchrior alter,
Et formam eximiam, & præſtantia membra decore,
Argolicos inter Danaos & Achaica caſtra
Non fuit, excepto Pelidæ corpore Achillis. Achilles.
Me prior Æacidæ, qui quondam tendere curſus Patroclus.
Præclarus valuit pedibus, cognouerat vmbra. Antilochus
Tum breuiter fatur: Cur huc deſcendis Vlyſſes, Aiax.
A' Ioue nata deo, cuius ſapientia claret? Achillis anima Vlyſſi.
Dic agè, dic proles quondam Laerte creata,
Quid miſer hic ardes tantum ſubijſſe laborem?
Infœlix Stygias audes innare paludes?
Hic vbi vanæ habitāt vmbræ, & ſimulacra ſtrepentū
Atque hominum manes, & inania corpora lucis
Afflictæque animæ, vulgúſque ignobile ſenſu.
Tunc ego: Pelide, bello rex optime Graiūm, Vlyſſes

Achilli. *Veni vt Tireſiam quæram, curſúſque per vndas,*
Atque vias doceat, repetam quà rura Zacynthi,
Saxoſámque Ithacam patria, portúſque Pelaſgos,
Namque oras nondum Graias, & Achaica tecta
Contigimus, nec dum patrias ingreſſus arenas:
Huc illuc iactor per tot diſcrimina rerum,
Per varios caſus, per fluctus inſcius erro.
Tu tamen ô fœlix, te nemo beatior olim
Floruerat, nec te viuet felicior vllus.
Iliacis campis viuo tibi vicerat Hellas,
Te quoque viuentem Danai ornabamus honore,
Æqualémque deis cultu rebamur Achiui:
Imperiúmque tibi dedimus, ſceptrúmque Pelaſgûm.
Nunc quoque poſt cineres medijs dominaris in vmbris,
Sic quoque poſt mortem ſupremáque funera fœlix,
Triſtitiáque vacas, Lethaa fluenta pererrans.
Tum ſic reſpondens contrà eſt affatus Achilles:
Achilles Vlyſſi. *Ne mihi, ne memora mortem clariſſime Vlyſſes.*
Ruſticus ipſe equidem malim ſeruire per agros, "
A quo vel tenui fierem mercede beatus, "
Atque humiles habitare caſas, & pauperis arua "
Vertere, cui ſemper fructus ſeges ægra negaret, "
Quàm regere hic cũctas animas, vmbraſq; ſilentũ, "
Defunctóſque inter regnare potenter Auerno. "
Dic agè vbi proles noſtra eſt clariſſima, fare,
Militiámne fuit Troiæ cum marte ſequutus,
Pugnauit ne manu fortis, an & impiger haſta
Natus, an imbellis fugit per martia tela?
Quid Peleus pater egregius, ſi venit ad aures
Fama ſui, an regno, & potitur regnantis honore.

Myrmi-

Myrmidonáſne ſenex populos vrbéſque gubernat?
Ecquid per Phthiam, pérque Hellada ſpretus honore
Priuatur? quoniam tarda iacet ille ſenecta
Torpet & imbellis, curuúſque manúſque pedéſque?
O' vtinam viuo mihi priſtina membra vigerent,
Aſſererem patriæ regnum, ſceptrúmque parentis.
At non talis ego ſuperis defenſor in oris
Quas ſol illuſtret radijs, iam ſpiro ſuperſtes:
Qualis eram Troiæ quondam ſub mœnibus altis,
Cum ſtraui letho Troas populóſque rebelles,
Auxilio Graijs veniens. ô ſi quoque talis,
Exiguáque mora ſaltem, Peneia tecta
Armis ingrederer chari genitoris & oras,
Augerem vires, dextrámque per arma potentem,
Inuictáſque manus præberem victor in hoſtes,
Qui violant regnum patrium, ſceptróque coercent
Deiectum. Nihil ô (dixi) fortiſſime Achilles, Vlyſſes Achilli.
De genitore tuo noſtras peruenit ad aures.
Sed tamen ipſe tuo de nato plura docebo,
Vtque iubes dicam. Iuuenem per marmora puppi
Cana Neoptolemum ad Mauortia Pergama Troiæ,
In Graias acies bellantes mœnia circum
Ex Scyro vexi, dicendi primus in arte
Ille erat, eloquij nulli quoque laude ſecundus: Pyrrhi Neoptolemi laus.
Impar huius erat Graijs facundia cunctis.
Ipſe ſacer Neſtor tantum certare loquendo,
Atque ego, cum nato ſoli poteramus, Achille:
Vſque adeò fandi Pyrrhus præcelluit ore.
At cum nos Troiæ pugnantes mœnia circum
Bella gerebamus Graij, non ille virorum

Inter

Inter vulgus erat, ſegnis, cœtúve manebat:
Sed longè excellens membris & viribus vnus,
Hinc procul in pugnas, hinc procurrebat in arma.
Nulli cedebat ferro, multóſque trucidans
Hoſtili in pugna congreſſus comminus armis.
Sæpe ille ante aciem medium moriturus in agmen
Ibat, & aduerſos ſub marte ruebat in hoſtes.
Funera mille manu faciebat victor in aruis.
Non equidem fando, tibi ego narrauero quantas
Ediderit ſtrages, quot Troas fuderit enſe.
Eurypylus. *O' qualem Eurypylum, quantúmque heroa ſub armis*
Telephidem letho miſit, tunc agmina circum
Cúmque illo ſocios multos, quos Myſia diues
Miſerat in bellum nympharum propter amores,
Et Veneris donum, & muliebria munera cæſos
Proſtrauit campis: fixitque inſigne trophæum
Telephidæ, quo non vnquam mihi pulchrior alter
Spectatus fuerat, Troiana nec induit arma
Altior, excepto Auroræ Memnone nato.
Cúmque in equum armati tacitis conſcendimus aruis,
Fecerat hunc Troiæ exitium fabricator Epeus,
Clamat, Io latebras frangas, atque antra recludas
Huius equi, inque latus molem citus ipſe reclines.
Hic alij reges Danaûm tremuere pauentes
Hícque duces belli lacrymantia fletibus ora
Abſterſere manu tacita, & genua alta tremebant.
At non ipſe tuum vidi palleſcere natum
Eximijs quicquam membris, ſeu lumina circum
Pallore inuerti, lacrymáſque abſtergere malis:
Sed rogat vt feſtinus equo deſcenderem, & ipſe
Apprenſo

Apprenſo gladij capulo diuerberat auras,
Verberibúſque vrget. rapuítque ex ære coruſcum
Hic haſtile graui, Troianis vltima rerum
Exitia intentans, & triſtia funera ferro.
Vt verò celſæ Priameia mœnia Troiæ
Vertimus, & totis fumabat Teucria campis,
Hinc ſpolia ampla ferens, prædáſq; aſcendit in æquor
Nauibus incolumis: nunquam perſtrictus acuto
Ferro, non vnquam bellando vulnera paſſus:
Qualia contingunt, cum pugnas comminus armis
Et furioſa mouet Geticus ſibi prælia Mauors,
Mixtáque condenſat lacrymoſo funera campo.
Hæc vbi dicta dedi, ſaltu ſe proripit heros,
Atque gradu ingenti, volucríque per arua meabat
Herboſóſque locos & prata virentia campis
Exultans ibat. poſtquam clareſcere factis
Audierat natum, & fortiſſima prælia dextræ.
Stant aliæ circum, luctúque & queſtibus atræ.
Defunctorum animæ. verùm Telamone creati
Aiacis manes ſteterant, qui valle virenti
Longius indignans, mihi quòd victoria Graijs,
Se ſpreto, fuerat data, quam mihi Græcia tota,
Armáque Pelidæ dederat, cum victor ad vndas
Ante rates palmam tenui, vicíque Pelaſgûm
Iudicijs, poſuit victori mater Achillis
Arma dearat Troes, Palláſque in littore fecit
Cenſuram armorum, & dignum virtutis Vlyſſis
Decreuere mihi factis. certamine tali
Me ſuperaſſe tamen nolim, ſed victus abiſſem,
Vellem, cum mecum celebris certabat Achillis

Aiacis anima indignans.

De

Inter vulgus erat ſegnis, cœtúve manebat:
Sed longè excellens membris & viribus vnus,
Hinc procul in pugnas, hinc procurrebat in arma.
Nulli cedebat ferro, multóſque trucidans
Hoſtili in pugna congreſſus comminus armis.
Sæpe ille ante aciem medium moriturus in agmen
Ibat, & aduerſos ſub marte ruebat in hoſtes.
Funera mille manu faciebat victor in aruis.
Non equidem fando, tibi ego narrauero quantas
Ediderit ſtrages, quot Troas fuderit enſe.
Eurypylus. *O' qualem Eurypylum, quantúmque heroa ſub armis*
Telephidem letho miſit, tunc agmina circum
Cúmque illo ſocios multos, quos Myſia diues
Miſerat in bellum nympharum propter amores,
Et Veneris donum, & muliebria munera cæſos
Proſtrauit campis: fixitque inſigne trophæum
Telephidæ, quo non vnquam mihi pulchrior alter
Spectatus fuerat, Troiana nec induit arma
Altior, excepto Auroræ Memnone nato.
Cúmque in equum armati tacitis conſcendimus aruis,
Fecerat hunc Troiæ exitium fabricator Epeus,
Clamat, Io latebras frangas, atque antra recludas
Huius equi, inque latus molem citus ipſe reclines.
Hic alij reges Danaûm tremuere pauentes
Hicque duces belli lacrymantia fletibus ora
Abſterſere manu tacita, & genua alta tremebant.
At non ipſe tuum vidi palleſcere natum
Eximijs quicquam membris, ſeu lumina circum
Pallore inuerti, lacrymáſque abſtergere malis:
Sed rogat vt feſtinus equo deſcenderem, & ipſe

Apprenſo gladij capulo diuerberat auras,
Verberibuſque vrget.rapuitque ex are coruſcum
Hic haſtile graui,Troianis vltima rerum
Exitia intentans,& triſtia funera ferro.
Vt verò celſa Priameia mœnia Troia
Vertimus,& totis fumabat Teucria campis,
Hinc ſpolia ampla ferens, pradáſq, aſcendit in aquor
Nauibus incolumis:nunquam perſtrictus acuto
Ferro,non vnquam bellando vulnera paſſus:
Qualia contingunt,cum pugnas comminus armis
Et furioſa mouet Geticus ſibi pralia Mauors,
Mixtáque condenſat lacrymoſo funera campo.
Hac vbi dicta dedi,ſaltu ſe proripit heros,
Atque gradu ingenti,volucrique per arua meabat
Herboſóſque locos & prata virentia campis
Exultans ibat.poſtquam clareſcere factis
Audierat natum,& fortiſſima pralia dextra.
Stant alia circum,luctúque & queſtibus atra.
Defunctorum anima:verùm Telamone creati
Aiacis manes ſteterant,qui valle virenti Aiacis anima indignans.
Longius indignans,mihi quòd victoria Graijs,
Se ſpreto,fuerat data,quam mihi Gracia tota,
Armáque Pelida dederat,cum victor ad vndas
Ante rates palmam tenui,vicique Pelaſgûm
Iudicijs,poſuit victori mater Achillis
Arma deaeat Troes,Palláſque in littore fecit
Cenſuram armorum;& dignum virtutis Vlyſſis
Decreuere mihi factis.certamine tali
Me ſuperaſſe tamen nolim,ſed victus abiſſem,
Vellem,cum mecum celebris certabat Achillis

De

De clypeo atque armis Aiax, bellator acerbus.
Hæc propter tellus Aiacis contegit oſſa,
Inuictúmque caput bello, qui primus, Achille
Excepto, fuerat Danaûm præſtantibus actis,
Et forma inſigni, & procero corpore caſtris.
Mollibus hunc blandus dictis affabar amanter:
Magna viro ſoboles forti Telamone creatam,
Vlyſſes Aiaci. *O' ingens Aiax, meritò poſt funera bile*
Atque ira poteras in me conſurgere ſæua,
Ablatis armis, clypeóque immanis Achillis.
Pernicioſa equidem, fateor, per Achaica caſtra
Dona viris. etenim clades ea venit Achiuis,
A' Dis miſſa quidem, cum tela dedere Pelaſgi
Mulciberis. hinc tu turríſque & murus Achæis,
Heu ferro occumbis bello nodúſque moræque.
Nec minus Æacide Graij te fleuimus vnum,
Orbi iam prorſus tantorum cæde virorum.
Nemo tamen Danaûm fuit horum cauſa malorum,
Ira terribilis Graios exoſus ad vnum
Iuppiter heu cauſa eſt, qui fortes vrget Achiuos,
Intulit exitium, capitíque immitia fata.
Ipſe tuo adiecit. tamen huc fortiſſime regum,
Huc ades, & noſtras hic voces auribus hauri.
Vince precor vires animi, pectúſque ſuperbum,
Et frena affectus generoſæ mentis amaros.
Ille nihil contrà, ſubitóque cucurrit ad vmbras
Exangues alias, Erebúmque ingreſſus Auerni,
Pallentéſque locos, tutis clamoribus inſtat.
Iámque procul diſtans mihi reſpondere parabat,
Indignans ira: quem ſic tamen ipſe relinquo.

Namque

Namque alias vmbras ard.bam cernere paſſim.
Hícque oculis luſtro natum Minoa Tonante,
Aurato ſceptro dantem pia iura per vmbras,
Defunctíſque ſuo leges figebat Auerno, Minos apud inferos iudex.
Atque throno reſidens Stygio commiſſa notabat.
Circum animæ denſæ diſcunt, & iure requirunt
Dictæum regem. primóque in limine ſtabant
Ad portas animæ Stygias Plutonis amaræ.
Hic etiam ingentem vidi Oriona per arua, Orion.
Herboſóſque agros, & prata nitentia flore
Venantem campis celeres, quas feruidus olim
Rura per alta feras ſolis in montibus errans
Strauerat, & iaculo deiecerat ipſe minaci.
Infractam clauam ſplendenti ex ære, gerebat
Ille manu ſemper valida, dum ſaxa fatigat.
Et Tityon vidi claræ telluris alumnum, Tityus Gigas.
Famoſo partu terræ campóque iacentem
Immanem, per tota nouem cui iugera corpus
Porrigitur, ſæuíſque iecur tondetur vtrinque
Vulturibus: iuxtáque ſedent impunè volucres,
Viſceráque excruciant roſtris, pectúſque dolore
Afficiunt, fibris requies non vlla renatis,
Nec ſe defendit manibus, nec corda tuetur.
Dicitur ille Iouis quondam rapuiſſe Tonantis
Pellicis eximiæ, magno deceptus amore,
Latonæ amplexus, olim Pythona petentis,
Dum per amœna Iouis, Panopæáque rura mearet.
Tantalon hic, ſæuos patientem corde dolores, Tantalus
Inque lacu medio poſitum, fontíſque perennis
In medijs vndis barbam tenus ille iacebat,

Et ta-

De clypeo atque armis Aiax, bellator acerbus.
Hæc propter tellus Aiacis contegit oſſa,
Inuictúmque caput bello, qui primus, Achille
Excepto, fuerat Danaûm præſtantibus actis,
Et forma inſigni, & procero corpore caſtris.
Mollibus hunc blandus dictis affabar amanter:
Magna viro ſoboles forti Telamone creatam,
Vlyſſes Aiaci. *O' ingens Aiax, meritò poſt funera bile*
Atque ira poteras in me conſurgere ſæua,
Ablatis armis, clypeóque immanis Achillis.
Pernicioſa equidem, fateor, per Achaica caſtra
Dona viris. etenim clades ea venit Achiuis,
A' Dis miſſa quidem, cum tela dedere Pelaſgi
Mulciberis. hinc tu turriſque & murus Achæis,
Heu ferro occumbis bello nodúſque moræque.
Nec minus Æacide Graij te fleuimus vnum,
Orbi iam prorſus tantorum cæde virorum.
Nemo tamen Danaûm fuit horum cauſa malorum,
Ira terribilis Graios exoſus ad vnum
Iuppiter heu cauſa eſt, qui fortes vrget Achiuos,
Intulit exitium, capitíque immitia fata
Ipſe tuo adiecit. tamen huc fortiſſime regum,
Huc ades, & noſtras hic voces auribus hauri.
Vince precor vires animi, pectúſque ſuperbum,
Et frena affectus generoſæ mentis amaros.
Ille nihil contrà, ſubitóque cucurrit ad vmbras
Exangues alias, Erebúmque ingreſſus Auerni,
Pallentéſque locos, tutis clamoribus inſtat.
Iámque procul diſtans mihi reſpondere parabat,
Indignans ira: quem ſic tamen ipſe relinquo.
Namque

Namque alias vmbras ard. bam cernere paſſim.
Hicque oculis luſtro natum Minoa Tonante,
Aurato ſceptro dantem pia iura per vmbras, Minos apud inferos iudex.
Defunctiſque ſuo leges figebat Auerno,
Atque throno reſidens Stygio commiſſa notabat.
Circum animæ denſæ diſcunt, & iure requirunt
Dictaum regem. primóque in limine ſtabant
Ad portas animæ Stygias Plutonis amaræ.
Hic etiam ingentem vidi Oriona per arua, Orion.
Herboſóſque agros, & prata nitentia flore
Venantem campis celeres, quas feruidus olim
Rura per alta feras ſolis in montibus errans
Strauerat, & iaculo deiecerat ipſe minaci.
Infractam clauam ſplendenti ex ære, gerebat
Ille manu ſemper valida, dum ſaxa fatigat.
Et Tityon vidi claræ telluris alumnum, Tityus Gigas.
Famoſo partu terra campóque iacentem
Immanem, per tota nouem cui iugera corpus
Porrigitur, ſæuiſque iecur tondetur vtrinque
Vulturibus: iuxtáque ſedent impunè volucres,
Viſceráque excruciant roſtris, pectúſque dolore
Afficiunt fibris requies non vlla renatis,
Nec ſe defendit manibus, nec corda tuetur.
Dicitur ille Iouis quondam rapuiſſe Tonantis
Pellicis eximiæ, magno deceptus amore;
Latonæ amplexus, olim Pythona petentis,
Dum per amœna Iouis, Panopæaque rura mearet.
Tantalon hic, ſæuos patientem corde dolores, Tantalus
Inque lacu medio poſitum, fontiſque perennis
In medijs vndis barbam tenus ille iacebat,

Et ta-

Et tamen areſcens ſitibundus ſtabat in æſtu,
Nec poterat fluctus auidis contingere labris.
Nam quoties ſenior ſeſe inclinabat ad vndas,
Vt biberet ſitiens, toties abſorpta recurrit
Et refluò fallit ſitientem gurgite lympha,
Nigra pedes circum tellus apparet in alueo,
Namque deus Stygios curſus ſiccabat aquarum.
Tum frondes alta fundebant arbore fructus
Punica mala, pyra, & ſplendentia poma, oleáſque
Florentes ramis, & dulces ſtipite ficus.
Hæc cum poma ſenex voluit decerpere palmis,
Diſpulit in nebulas tenebroſa per aera ventus.
Siſyphus. *Siſyphon Æoliden cerno quoque dura ferentem,*
Ærumnáſque graues tolerantem, immanéque ſaxum
Verſantem manibus. ſæpe hic innixus agebat
Dextris impellens validis, pedibúſque reſiſtens
Vſque ad ſumma iuga, & prærupta cacumina ſurſum
Voluebat rupem. ſed cum ſuperaret in alto
Monte cacumen agens, ingente fragore ruebat
Saxum immane retro labens, campóſque per altos
Currebat, toto vaneſcunt corpore vires
Æolidæ triſti: mox rurſus brachia tendens
Impellebat atrox immenſo pondere ſaxum.
Tum madidus ſudor diſtillans vndique membris
Manabat riuo, denſúſque à vertice puluis
Concitus ibat ei, vultúſque terebat arenis.
Hercules. *Herculeam ſimul hic faciem & ſimulachra beati*
Alcidæ video. namque ipſe in ſorte deorum
Inter cœlicolas carpebat gaudia menſa,
Aethereis veſcens epulis cum coniuge pulchra,

Hebe

Hebe Iunonis nata.talaria ſplendent Hebe.
Iunoni ex auro,talos pulcherrima proles,
Præſignis pedibus,ſuras formoſa nitentes,
Hebe nata Iouis ſumni.tum clangor in auras
Vmbrarum reſonat,ſtrepit omnis murmure campus,
Atque animæ circum veluti crepitantibus alis
Vndique delapſæ volucres loca queſtibus implent:
Alciden circa manes volitare videbam,
Sicut aues circum lugubri voce ſtrepentes.
Ipſe tamen veluti tenebroſæ noctis imago
Arcum tendebat dextra,neruóque ſagittam.
Acriter inde oculis cernens,ſimiliſque petenti
Iam metam ferro,& iaculanti tela per auras.
Circa pectus erat ſcutúmque & baltheus ingens,
Aurea lora illi,ſculpta ſub imagine latè
Balthea ſplendebant,tenebris radiantia paſſim.
Hic videas vrſos & apros,& fulmina dentis
Syluicoláſque ſues,horrendos colla leones.
Hic pugnas cadéſque feras,& prælia dextræ
Pérque artus fuſo liuentia vulnera tabo
Hæc inter lorum micuit,quo pingere nemo,
Seu qui tale fuit prima fabricatus in arte,
Pulchrius haud poterat.méque inter nubila nouit
Alcides,poſtquam Stygias me vidit ad vndas.
Tum breuiter luctu triſtis ſic incipit Heros:
O' Laertiade,clarum genus à Ioue ſummo, Hercules
Conſilijs celebris duris in rebus Vlyſſes, Vlyſſi.
Hei mihi quod fatum,quæ te fortiſſime Parca
Te crudelis agit,quæ me quoque ſæpe fatigans
Impulit heu fatis,quando Titania Solis

Lumi-

Luminibus viuax ego terris aſtra videbam.
Attamen immenſos toleranimus orbe labores;
Ærumnáſque graues.domino ſeruire feroci
Suſtinui,quanquam fueram Iouis ardua proles.
Sed tamen imperio certamina ſæua per oras
Impoſuit dirus.Stygias Acherontis ad vndas,
Iuſſit & ire lacus triſtes Phlegethontis arenis,
Infernúmque canem per inania regna ſilentum
Abſtraxiſſe manu cogit,nec ſæuius vnquam
Credidit ille aliud ſeſe mandaſſe Tonantis
Inuictæ ſoboli.tamen eſt mihi raptus ab Orco
Cerberus,erectis horreſcens colla colubris.
Quem duxi infernis lacubus Plutonis ab aula,
Mercurij auſpicijs,& numine Palladis alto.
Dixit,& in nigri Iouis atria mœſta receſſit.
Expecto hic alios,qui quondam funere rapti
Oppetiere viri,clarique heroes in armis.
Tum quoque vt optabam veteres accedere Graios,
Theſea Pirithoúmque noto,quos fama ſequuta eſt
Candida bellorum,quîs & genus eſſe deorum
Dicitur.interea denſantur mille cateruæ
Defunctorum vmbræ,quos olim fila ſororum
Ante annos priſcos merſere Acherontis arenis,
Ingenti ſtrepitu ſonat vndique murmure campus.
Vlyſſis ab inferis ad ſocios reditus. *Hic nouus inſinuans trepidos pauor occupat artus.*
Liuidus extimui ſubitò,ne pallida mittat
Gorgoneum caput infernis Proſerpina monſtris,
Tænariíſque fuget colubris.à ſanguine cedens,
Ipſe viam ad nauem carpo,& conſcendere puppim
Mox iubeo ſocios,nec non & littore funem

Diri-

Diripere, excuſſóſque ſimul laxare rudentes.
Ingreſſi ſocij proram, per tranſtra ſedebant,
Nóſque per oceani fluctus vehit vnda carina,
Remigio puppis celeri, ventíſque ſecundis:
Tendit vela aquilo, fugimus ſpumantibus vndis.

ARGVMENTVM LIB. XII.

Narrat vt à Stygijs ſoſpes remeauerit vndis,
Ad Circénque redit, ſepelitque Elpenora buſtis.
Liquerit vtque deam, perceptóque ordine curſu
Suaues Sirenum cantus tranſiuerit vndis.
Mox & Cyaneas rupes, Scyllámque biformem
Nec non tranatur fluctu implacata Charybdis.
Vtque boues Solis ſocijs mactentur Vlyſſis.
Naufragus hinc ſocijs ſpumante ſub æquore merſis
Ipſe natarit aquis, cæca caligine ſoles
Iam denos fracta tumidis trabe pulſus ab vndis
Solus ad Ogygias lignum lentauerit oras.

ODYSSEAE LIB. XII.

Sirenáſque, bouéſque errantes littore Solis.

VT verò oceanum ſpumanti puppe reliquit,
Fulmineóſque ratis fluctus percurrit in vndis,
Contigit Ææos delabens agmine portus
Vndiſoni lato ponti ſuper æquore vecta:

Hic vbi terra virens, Ææaque inſula Circes,
Latij & Circæi littoris amœnitas. *Et domus Auroræ, Titanos & ortus eoi.*
Hic ver purpureum ſemper, floréſque, chorique,
Hic matutini radij, croceúmque cubile.
Huc vbi Circæis delati allabimur oris
Optatis feſſas naues aptamus arenis.
Illic egredimur, ſiccóque in littore ponti
Exigimus ſomnos gremio telluris ad vndas.
In media auroram laſſi expectamus arena.
Vtque rubeſcendo ſtellis Aurora fugatis,
Matutina polo roſeis inuecta quadrigis,
Apparens croceos digitos, laxauit habenas:
Tunc ſocios triſtis Circeia ad tecta remiſi,
Flebilis vt corpus ferrent Elpenoris altis
Dilapſi tectis, & ſæuo funere rapti.
Hic ſubitò ramos & denſas ſtringere frondes
Aggreſſi, extremis quà currit littus arenis,
Effuſis lacrymis ſalſis pia membra dolentes
Tumulatur Elpenor. *Condimus. Vtque arſit funus ſplendentibus armis,*
Inque rogis cineres collapſi, & flamma quieuit,
Fundentes tumulum immanem, erectáque columna
Hic ſuáque arma viro, remúmque imponimus alto
Fixum buſto habilem, atque ingenti mole ſepulchro.
At ſic exequijs iuxta æquor rite ſolutis,
Singula dùm ſtruimus curantes littore funus,
Huc ſubitò properat Circe comitata puellis,
Nec reditus noſter Stygijs incertus ab vndis
Ææam latuit nympham Titanida Circem,
Quæ ſecum carnes varias, cererémque ferentes,
Et ſimul ardentis huc vina rubentia bacchi,

Ibant ſpargentes ſpecioſo corpore Pallas.
Vtque ſtetit medio ſic fata eſt diua dearum:
O miſeri, Stigiæ viui qui tecta paludis, Circe futura pericula canit Vlyſſi
Bis paſſi mortem, & triſtes acherontis arenas,
Intraſtis: ſemel aſt alij Phlegetontis auernum
Aſpiciunt, ſemel & ſuperis moriuntur in oris.
Verùm agite, & vires paſtu reuocate remiſſas,
Carpentes cererem, & ſiccantes pocula Bacchi.
Craſtina cum radijs Aurora retexerit orbem,
Luce iterum melius ſoluetis littore nauim,
Et cum lucifero ſulcabitis æquora claro.
Ipſa vias facilis monſtrabo, & cuncta docebo:
Ne vos conſilium vanum, neu verba ſequuti,
Siue mari triſtes, ſeu terra ſorte vagati,
Si dolor vrgebit durus, mala damna feratis.
Sic ait. at nobis audere in pectore virtus,
Mens cœpit, totúmque diem traducere menſis,
Impoſitiſque auro dapibus pateriſque Lyæi
Inſtamus, carnéſque & dulcia vina ſedentes
Libamus, donec fluctus tepefecit Iberos
Sol roſeus. poſtquam montes vmbrantur opaci,
Et ruit occiduus Sol, nóxque ſuperuenit atra.
Tum ſocij iuxta funes, iuxtáque rudentes,
Tranſtra per & nauim decumbunt littore toto.
Tum dulci à ſocijs palma dextráque trahebat,
Méque locans ſecum Circe ſic voce profatur,
Multa quidem rogitat reſidens, dum cuncta requirit.
Omnia cui pando. ſimul hic tunc ordine Circe
Aggreditur contra verbis veneranda benignis:
Omnia ſunt fato prius hæc tranſacta priori.

Circes cõſilium de vitandis Sirenibus.

At quæ nunc inſtant iterum, mea figito dicta,
Vtque tibi narro, te fata deúſque monebunt.
Primùm adeò ſcopulos Sirenum puppe ſubibis,
Accedéſque Deas Sirenas littore cano,
Quæ cunctorum hominum demulcent pectora cantu.
Has quicunque petit, ſeu claſſe appulſus ab vndis
Suauis dulciſonam vocem perceperit oris,
Illi non coniunx, ſóboles non parua parentis
Cauſa eſt, cur cupiat patrios repetiſſe penates,

Sirenum cantus.

Vergilianũ.

Sed retinent dulci Sirenes carmine nympha,
Quæ circum littus reſonant, pratíſque ſedentes
Effundunt modulos, & mulcent aëra voce.
Difficiles circum, multorúmque oſſibus albis
Denſi viſuntur cumuli per littora curua,
Et detracta cutis, circa hæret lurida tabes
Marceſcentum hominum per rura albentia campis,
Qui quondam hauſerunt Sirenum carmina blanda.
Quare age iam ſocias aures tunc obſtrue cera
Mellis, vt hic ſociûm non auribus hauriat vllus.
Si tamen ipſe velis cantus audire canentum,
Tunc in puppe tibi celeri dextráſque pedéſque
Aſtricto ad malum rectè, déque arbore funes
Iniecti ſtringant, Sirenum voce ſonora
Donec læteris noſcens modulamina nymphis.
Sin cantu motus ſocios tu fortè rogabis,
Impatiénſque ſoni te ſoluere nempe iubebis,
Funibus hic illi memores te pluribus arctent.
Vt verò ſociûm blandas tranſiuerit vndas
Surda cohors, doctáque deas eluſerit arte,
Quà tunc inde via, longo tibi carmine, cedas

Dicere

Dicere vix fas eſt:tamen hæc aduerte,docebo.
Namque effabor enim,partes ſe findit in ambas:
Hinc altæ rupes,celsique minantur ab vnda Cyanea.
In cœlum ſcopuli,magno cum murmure fluctus
Cærulei reſonant immanes æquoris vndis,
Errantes dixere dei ſub gurgite rupes,
Cyaneas fama eſt petras concurrere ponto:
Illac nec volucres ſecuerunt aëra pennis,
Illac non alas pauidæ mouere columbæ.
Quæ Iouis Ambroſiam referunt,roſtróque tenentes
Implicitas patri frondes ramóſque virentes
Adducunt.Verum has inter tamen altera cautes
Auffertur pelago,ſed pellitur altera fluctu
Obuia ſpumoſo,ſiquidem Ioue mittitur vndis
Cyaneis.non vlla ratis Symplegadas vndas
Effugit,quæcunque hoc curſus egit in æquor:
Naufraga ſed rapitur,tabulæq; trabéſq; per vndam,
Pérque maris curſus,incenſáque marmora flammis.
Membráque nautarum feriuntur rapta procellis,
Atque rates quaſſæ voluuntur fluctibus atris.
Sola Argo quondam Cyanes traiecit arenas,
Cum quondam Æeten peterent & Phaſidis amnem, Iaſonis nauigatio.
Heroes inter Cyanes currentia ſaxa
Vaſta:tamen pontus ſubitò hanc proiecerat atrox,
Dum tutam Iuno fluctu tranſmitteret Argo:
Namque illi cura fuerat Pagaſæus Iaſon.
Sunt duo præterea ſcopuli, quorum alter in altum
Contendit cœlum,nebulæ caligine denſa
Circumeunt rupes,& acuto vertice tangit
Sublimes nubes,nec apex æſtate ſerenus,

Scylla. *Nec libræ autumníque die clareſcit acuta*
Rupis aqua vertex.circumdant nubila culmen:
Spargitur haud vnquam venientis lumine Phœbi.
Non vllus ſummæ conſcendat in ardua rupis,
Diſcedántve alto ſcopulo ſaxóque patenti,
Non ſi vicenæ dextræ,ſi denique vires
Non ſi ſint totidem captantia brechia dextris,
Vicenique pedes.lenis eſt ſuper ardua ſaxa,
Ac raſæ ſimilis petra,ſed nubila rupes.
In medio ſcopuli patet hic ſpelunca ſub antris,
Quæ cæcis Scyllam cohibet tenebroſa latebris,
Obſcuras Erebi cæci demerſa ſub vmbras.
Inde cauam flectas nauem dux inclyte Graiûm,
Quantum de celeri iaculetur puppe ſagittam
Quicunque eſt arcu gnauus,iaculóque peritus
Contendit cornu.ſed qua reſonantia ſaxa,
Intus Scylla quidem gemitus horrenda latebra
Extollit,quantos catuli per rura leonum,
Et ſonitum ingentem pelagi pulſatáque ſaxa
Concutit,ô dirum nullíque affabile monſtrum.
Non hoc mortalis,non hoc deus vllus Olympi
Auderet propius læto conſiſtere greſſu
Scyllam,& cæruleis canibus latrantia monſtra:
Ora pedéſque atros bis ſenos ordine ſæuo,
Sex quoque ceruices.& longa gurgite colla
Exertantem vndis,totidem capita alta ferentem,
Per faucéſque atras denſos terno ordine dentes,
Et Stygiæ plenos mortis,crudelia viſu.
Pars monſtri media eſt ſpeluncam merſa ſub atram,
Exerit at tantum caput inde immane barathri.

Tum

Tum circa ſcopulos audax piſcatur aquoſos
Siue canes pelagi,ſeu trux delphinas amari.
Seu maiora petit,fluctúque immania cete,
Qualia multa mari nutris Neptune ſonoro.
Hoc non illæſos ſeſe euaſiſſe carinis
Iactarunt vnquam monſtrum ſub gurgite nautæ,
Singula cui portant capitum tot puppibus altis
Ereptos homines.propius tum naue videbis
Non adeò celſum ſcopulum ſub rupe Charybdis,
Nec procul hinc cani vicina pericula ponti,
Quantum tela mouens curuo contenderis arcu.
Hic flauis folijs caprificus pullulat ingens,
Sub qua nigrantes vndas horrenda Charybdis Charybdis.
Æquore ſtagnanti recipitque vomitque relabens.
Námque fretum læuo latere implacata Charybdis
Obſidet,atque imo barathri ter gurgite vaſtos
Sorbet in abruptum fluxus,rurſúsque ſub auras
Erigit alternos,& ſidera verberat vnda.
Térque die emittit,totiéſque reſorbet in altum
Iactatos fluctus.Iterúmque iterúmque monebo,
Ne tunc accedas,cum pontum abſorbet arenis.
Non te Neptunus,non te eruet vnida Tethys.
Ergo ad Scyllæos ſcopulos hinc dirige nauem:
Præſtat vel ſenos ſocios amittere puppi,
Quàm diro pariter mergi ſub gurgite cunctos,
Et ſemel inſanam fluctu vidiſſe Charybdin.
Sic ait.aſt illi reſpondi: Diua profare,
An mihi peſtiferam liceat fugiſſe Charybdin?
An ne repugnando poſſim deuincere Scyllam,
Cum charos tentat ſocios rapuiſſe carina

Sic ego.tunc iterum ſic orſa eſt diua dearum:
O miſer,an rurſus cura eſt tibi bellica virtus,
Dijs non reſiſtendum. *Et labor? An'ne deis cedes,an marte reſiſtes?*
Immortale malum eſt:neque enim mortalis Vlyſſe
Scylla tibi.eſt durum & non expugnabile monſtrum,
Prodigiúmque ferum,& dirum mortalibus omen.
Nec datur vt fugias illam,dum naue repugnas.
Si verò armatus iuxta contabere rupes,
Hei vereor ne te monſtrum iam rurſus adortum
Arripiat.tot enim exertat capita alta profundo,
Quis totidem raptans homines abſorbet in antra.
Sic tibi ſic ſocios lacerabit gurgite monſtrum.
Maturare fugam certa,Scyllæque Cratain
Dum præterueheris,matrem de puppe vocato,
Quæ genuit monſtrum, Scyllámque arcebit in vndis,
Ne ruat illa iterum,ſocióſque in ſaxa receptet,
Hinc cane vota libens matri, dominámque potentem
Supplicibus ſupera donis.ſic denique victor,
Trinacrij in fines virides mittere Pelori.
Trinacrio ſiquidem vernans iacet inſula ponto.
Solis boues *Hic errare boues Solis per prata videbis,*
Atque greges ouium pingues,ſeptenáque campis
Hic armenta boum tondentia paſcua læta,
Balantúmque greges totidem per florida rura.
Hic bis terque decem paſcuntur in agmine quouis,
Siue boues numeres,ſeu molli rure bidentes.
Non illis agni,non vllus ad vbera fœtus.
Has nec corrumpi,nulliſque ſeneſcere fatis,
Nec naſci perhibent.paſcentes vallibus imis
Auricomæ ſeruant nymphæ per paſcua ſacra,

Lampetia,

Lampetia, & flauis ſoror huic Phaetuſa capillis, Lampetia & Phaetuſa Heliades.
Quas peperit Phœbo quondam diuina Nerea.
Iámque annis grandes plenis, & mater adultas
Trinacriæ in campos, habitandáque rura Pachyni,
Vt patrias pecudes Phœbeia armenta recuruis
Cornibus obſeruent vigiles, demiſerat olim.
Hæc ſi non armis ſacro lædetis in aruo,
Polliceor reditus Ithacæque intrabitis agros
Per varios caſus, varia & diſcrimina rerum.
Sin pecudes cædas Phœbi, crudelia fata
Et mortem ſociis, & pando fulmina puppis.
Nec prius euades, ſocios quàm gurgite merſos,
Atque rates fluctu quaſſas amiſeris alto:
Sic ſerò venies Ithacis ignotus arenis.
Sic ait. Aurato ſurgens Aurora cubili
Emicuit roſeo rurru: Titania Circe
Ad notas terræ ſedes portúſque receſſit. A Circe diſcedit Vlyſſes.
Diſcedo, & ſocios hortor conſcendere nauem,
Aptari remos, funes, ſoluique rudentem.
Ingreſſi paſſim ſocii conſidere tranſtris
Ordine cœperunt: ſonuerunt verbere fluctus.
Namque æquor canum quatiunt per cærula remis.
Pone etiam nigras proras à puppe ſequentes
Fœlices comites & agentes littore ventos
Diua comis Circe renitens & voce canora,
At grauis herbarum ſuccis Phœbeia miſit
Et tumido aurarum repleuit carbaſa flatu.
Tum verò laſſi ſocii, feſſique reponunt
Arma: ratem ventúſque gubernatórque regebant.
Hic ſociis triſti vocem ſic pectore rupi:

O ſocii,

Vlyſſes ſocij.

O ſocij,quoniam ignari,quæ diua dearum
Protulit augurio non grata oracula Circe,
Nec decet vt ſolus,bini ve hæc mente recondant.
Fabor enim ,vt gnari aut ponto moriamur inulti,
Aut elabentes Parcarum fata ſuperba
Vitemus:virtus animis dabit inſita veſtris.
Sirenum ſcopulos primùm effugeremus in vndis,
Et modulamen agris,& prata virentia iuſſit
Méque audire ſonos vnum cantúſque dearum,
Quare ô vos ſocij,fidiſſima pectora quondam,
Funibus haud leuibus me tum,vincliſque ligate,
Erectum malo validis,ac deſuper altis
Me vincite caput.cum ſolui iuſſero funes
Siue inſto precibus,loris inſtate rudentum
Pluribus,& premite & religate ſub arbore nauis.

Vlyſſes ad Sirenarum inſulam appulit.

Hæc ego dum narro ſocijs,allabitur oris
Puppis,vbi nymphæ Sirenes & inſula portus
Efficit,vt ventus velox à puppe ſequutus
Impulit innocuus.ceciderunt flamina ponto,
Extitit & placidum ventis mare,& aura ſerena,
Neptunúſque ſinus ſedat fluctúſque tridenti,
Vela legunt nauis ſocij,nauique reponunt,
Remigióque inſtant,tonſiſque inſurgere remis:
Deſpumántque vndas,& ſpumea cærula verrunt.
Enſe rotam ceræ ingentem ſublimis acuto
Diſſeco,& hinc fruſtum demo,manibúſque premebam
Liquentem ceram validis:ardore ſub ipſo
Sole ſequebatur mollis,dum ſplendet Olympo
Regis ſtruor equis,currens Hyperionis alto:
Illeníque fauis ſociûm ſtillantibus aures

Certatim

Certatim cuncti me tunc in naue ligarunt
Ad malum erectum ſocij loriſque reuinctum
Et manibus pedibúſque ſimul,capitiſque repreſſum
Fronte:viri quatiunt ſpumantia cærula tonſis
Albentémque vndam feriunt,frangúntque ſedentes.
Cum tanto nauis ſpacio foret acta ſub ipſum
Sirenum littus,quantum clamantis in vndis
Vox longè auditur·neque enim Sirenas auaras
Hac latuit puppis,ſubitóque innare per æquor
Motu contendunt celeri,propiúſque redacta
Iam naui intendunt modulos,& carmen acuto
Concentu effundunt,& mulcent æquora cantu:
Huc ades ô Troiæ clariſſime victor,& ingens
O' decus heroum, & celeberrima fama Pelaſgûm:
O' qui Graiugenûm non infima gloria marte,
Laude Laertiade bellorum maxime Vlyſſe:
Siſte ratem propius,vocique allabere noſtræ,
O' dulces cantus,& noſtrum percipe carmen,
Nullus adhuc iſtas tranſmiſsit puppibus vndas
Quin prius ille melos,atque ora canentia naui
Auſcultans ſteterit,noſtriſque receſſerit oris,
Plura tenens animo lætus modulamine dulci.
Scimus enim,magnæ quæcunque ad Pergama Troiæ
Diuorum fatis Danaique & Troes in armis
Suſtinuere viri:quæcunque & terra pateſcit
Orbis facta quidem lati,qui mille per oras
Paſcit opum diues varijs animantia terris
Nouimus,& cantu Muſas ſuperamus amœno.
Sic illæ recinunt plaudenti carmina voce.
Iámque animus cupidus vocémque audire dearum

Sirenum modulamen.

Geſtit

Geſtit: cum ſocijs ſolui mihi vincla iuberem,
Annuerémque oculis, ſocij hic incumbere remis
Certabant, primi, Perimedes, Eurylochúſque,
Surgentes puppi religarunt pluribus acta
Crura pedéſque mihi loris, dextráque premebant.
Poſtquam Sirenum pelago tranſmiſimus vndas,
Et iam nulla meas cantu circumſonat aures
Sirenum, ceræ demuntur ab aure refixæ:
Hic mihi tum ſocij ſoluerunt vincula dura.
Linquimus hos naui portus, pelagóque volamus.
At procul hinc fumum volui rorantibus vndis
Cernimus, & fluctus tolli ſuper æquora celſa,
Et ſonitum ingentem pelagi, pulſatáque ſaxa
Audimus longè: trepidiſque hic excidit actus
De manibus remus, magno cum murmure fluctus
Spumea per ſulcos nauis circumſtrepit vnda.
Hæſit & hanc circum puppis, nec pellere remis,
Nec manibus ſocij inſtabant, nec findere fluctus.
Nauéque decurrens verbis affabar amicis,
Compellánſque viros omnes hortabar eundo:
Exhortatio Vlyſſis ad ſocios. *O' ſocij, neque enim ignari ſumus ante malorum,*
O' paſſi grauiora, animos reuocate periclis.
Nec maiora premunt diro iam damna Cyclope,
Virg. lib. 1. Aen. hunc locum expreſſit. *Cum raperet ſocios atrum violentus in antrum,*
Manderet & triſti cum membra fluentia tabo.
Vnde tamen noſtra virtute euaſimus, acres
Conſilio: meminiſtis enim (& meminiſſe volebam)
Et quondam memores eritis, ſi vita manebit.
Nunc quoque, nunc hilares ſocij parete, citata
Puppe ferite vndas, & cærula vertite remis,

Et ma-

Et maris inſanos fluctus,æquórque profundum,
Si qua forte dabit.peſtem depellere fato,
Perniciémque maris naui vitaſſe per vndas
Iuppiter.à ſumo fluxúque vndantis in altum
Æquoris ipſe ratem torque,ſcopulúmque caueto
Nauta mari:tu nam puppim clauúmque gubernas.
Néue in ſaxa ruas,nauiſque impulſa ruinam
Exitiúmque ferat. Subitò parere parabant.
Nec minus ac iuſſi faciunt.Scyllea profatus
Non fueram ſocijs,canibúſque latrantia monſtra,
Ne mihi proijcerent turbato pectore remos,
Horrentéſque caua tegerent ſe puppis in aluo.
Nec reminiſcebar ſæuæ Titanidos,illa
Quæ mandata mihi dederat.nam iuſſerat acri
Abſtineam telo.mox inclyta feruidus arma
Indutus,proræ aſcendi tabulata ſupremæ,
Bina manu longo rapiens haſtilia ferro,
Proſpicióque procul ſaxoſam murmure Scyllam,
Sic vbi ſe offerret,raptum damnoſa carinis
Expecto.nullam Scyllam,caligine denſa
Lumina laſſantur tenebroſa in ſaxa videnti.
Iámque ſinus legimus lugentes æquoris arcti,
Hinc vbi Scylla ferox,illinc vndoſa Charybdis,
Spumantis grauiter ſalſas proiecit arenas
Æquoris,& ſpumas vndáſque reduxit in altum. Appropinquat Scyllę &Charybdi
Ardeſcens magno veluti cum flamma ſonore
Virgea ſuggeritur coſtis vndantis aheni,
Exultántque æſtu latices,furit intus aquai
Fumidus,atque altè ſpumis exuberat amnis:
Nec iam ſe capit vnda,volat vapor ater ad auras.

Siue lebes vomuit multis velut ignibus ardens,
Et iam ſe magni calidæ crepitantibus ignis
Vndæ deſpumant flammis, exultat aheno
Feruidus humor aquis, imóque euoluitur omnis
Vnda calens. altè ſcopulis ſic ſpuma ſub ipſis
Incidit ambobus, feruénſque exæſtuat altè.
At ſi quando maris ſalſos abſorbet aquarum
Hinc cumulos, omnis ſe oſtenderat vnda voluta
Intus aqua ſpumans, circa reſonantia ſaxa
Murmure pulſantur grauiter, gemitúſque remugit.
Liuida ſubter humus nigris apparet arenis,
Exultántque vada, atque æſtu miſcentur aquarum.
At ſocios tantis acer timor irruit vndis:
Dum nos aſpicimus mortem fatúmque timemus,
Sex ſocij à Scylla deuorati. *Scylla ferox rapuit ſenos è puppibus altis*
Audaces manibus, bello fortiſſima pubes,
Et virtute fuit martis. dum cærula ſpecto,
Et nauim, ſocióſque ſimul, dextráſque pedéſque
Raptorum vidi ferri in ſublime per vndas
Deſuper, inclamant miſeri tum nomen Vlyſſis:
Haurit corda metus dudum trepidantia mortis.
Comparatio. *Ceu cum piſcator ſcopulo ſub arundine longa,*
Fallacem exiguis prætendit piſcibus eſcam,
Hærentémque bouis cornu proiecit agreſtis.
In mare, dehinc mota ſubtraxit ab æquore virga,
Palpantémque ſolo deiècit arundine prædam,
Dum venatur aquis, & quærit gurgite piſcem
Sic mihi tollebat ſocios à rupe trementes,
Sublatóſque ferox lacerabat limine Scylla.
Sic inter gemitus miſerorum & verba vocantum

Tendebant-

Tendebántque manus diro in certamine fati,
Dulichiúmque ducem clamant diſcrimine tanto.
Vidi ego,cum membris ſaniéque aſperſa natarent
Limina,vidi atro cum membra fluentia tabo
Manderet,& tepidi tremerent ſub dentibus artus.
Hæc adeò noui per cana miſerrima ſaxa
His oculis,quæcunque tuli dum cærula luſtro
Æquora,dúmque vias ponti fluctúſque pererro.
Fugimus vt ſcopulos Scyllæ,ſæuámque Charybdin,
Venimus appulſa Phœbeia ad rura carina,
Hic vbi Solis opum diues patet inſula campis: Trinacria Solis inſula
Hic errare boues nitidæ,capita alta ferentes,
Balantúmque greges pingues Hyperionis alti.
Nec dum egreſſus eram,ſed adhuc ſupèr æquore ſalſo
Stans celſa in puppi fueram:cum fertur ad aures
Mugitus pecudum ſtabulantum mollibus aruis,
Balatúſque ouium:ſubiere oracula mentem,
Tireſias quondam vates quæ lumine caſſus
Ediderat,natus Thebis,Æeáque Circe:
Quæ me quæ toties fugerem Phœbeia monebat
Arua & Solis agros,hominum qui ſola voluptas
Adfertur radijs,roſeiſque niteſcit in vndis.
Talia tum ſocijs hortans de pectore triſti
Verba dedi: Quanquam non parua pericla ſubitis Vlyſſes ſocios cauere à Solis inſula hortatur.
Attamen hac animis iterum mea figite dicta.
Tireſiæ vobis Thebani oracula pandam,
Circéſque Aeææ,inter quæ plurima ponto
Prædixit fugerem terras & Solis arenas,
Inſula quæ Phœbo ſacra eſt,qui lumina campis
Spargit,& illuſtrat mortales lampade celſa:

His

Hic reſtare mala hæc nobis horrenda canebat.
Quare hoc infauſtum terræ tranſmittite littus.
Surgite iam remis, nigrámque impellite nauem.
Extemplò ſocijs ſoluuntur frigore membra,
Et languent animi fracti. Tum talia fatus
Eurylochus, ſubitò non æquo pectore rupit:
Afflictis nimium patiens in rebus Vlyſſe,
Eurylochus Vlyſſi. *Eſt animus tibi fortis aquis, non vlla fatigat*
Membra lues, nullóque potes ſuccumbere fluctu:
Ferreus es, & ſunt tibi ferrea cuncta per armos,
Qui prohibes ſocios portu terráque propinqua:
Quos opere exhauſtos, duróque labore refractos,
Atque graues ſomno retines. circumflua ſalſis
Inſula ſtat ſinibus. cœnam reparare licebit,
Et dulces eſcas, dum ſtat tibi littore puppis:
Ipſe vetas, nigráſque iubes errare per vndas
Nocte ſub obſcura cæca caligine ponti,
His procul à terris. noctu flant horrida flabra,
Quæque nocent ratibus, mergúntq; per æquora nautas
Inſanique auſtri pelago. quis fata ſub vndis,
Aut mortem extremam fugiet? ſi turbine venti
Aut Notus aut Zephyrus ſpirans immane per æquor
Improuiſo aderit, pelagíque incumbet arenis:
Vel dis inuitis lacerare ſub æquore nauim
Suſtinet. ergo nigræ nocti parebimus omnes,
Hic iuxta nauem cœnam reparare manentes
Aggreſſi: ſed manè tamen conſcendere puppim,
Et lato nauis committere carbaſa ponto
Suadeo. mox alij dicentem talia laudant
Eurylochum ſocij, læto ſimul ore frementes.

Hæc

Hæc tum perſpexi fieri mala numine læſo.
Incipio ſuper hæc, ſubitò ſic ore profatus:
Euryloche, inſtantes quoniam me cogitis vnum, Vlyſſes Eurylocho.
Per ſacra nunc igitur iurati iungite dextras,
Et firmate fidem obſtricti: ſi fortè per altos
Siue armenta boum, ſeu ruris ouilia lata
Inueniemus agros, nequis pia numina lædat,
Inſanúſque bouem cædat, ferróque bidentem.
Ergo cibos ſacros, quos immortalis Vlyſſi
Donarat Circe, dudum conſumite malis,
Compoſti placida telluris pace quietæ.
Sic ego. tunc ſubitò cœli per numina iurant.
His verò exactis, terram feruentis arenæ
Securi legimus velis, portúque ſubimus,
Occulimúſque cauo ductam ſub littore nauim
Propter aquas dulces, riuóſque fluentibus vndis. Vlyſſes iterum in Siciliam.
Egreſſique ratem ſocij, fuſique per herbam
Littore ahena locant, & cœnam ritè parantes
Gratæ ſe accingunt cereri, dapibúſque futuris.
Implentur veteris bacchi, pinguíſque ferinæ.
Poſtquam exempta fames epulis, pateriſque Lyæi,
Atque amor eſt pulſus ſocijs potúſque cibíque,
Amiſſos memori ſocios ſermone requirunt,
Dilectóſque viros lugent, caſúmque gementes
Deflent, Scylla canis raptos quos puppibus atrox
Sumpſerat in fauces, & membra fluentia tabo
Manderat abſorbens, ſaniémque & fruſta cruenta.
Flentibus his ſubitò ſoluuntur membra ſopore,
Et dulcis ſomnus defeſſos occupat artus.
Vltra orbem medium nox horis acta ſubibat,

Cœperat & ternum iam noctis tempus adeſſe,
Tranſierántque ſuo labentia ſidera cœlo,
Verterat & gelido planſtrum temone bootes,
Nube procelloſas mouit cum Iuppiter auras,
Aëra qui cogit miro ſub turbine venti.
Terra æquórque ſimul nebulis inuoluitur atris,
Aduenienſque polo tenebris nox incubat alto.
Cum verò croceis oriens Aurora quadrigis
Matutina iugo rutilaret, condimus antris
Appulſam puppim, ſedes vbi ſplendida Nymphis,
Et ſtatione ſpecus, viuoque ſedilia ſaxo.
Conuoco tum ſocios tali ſermone profatus:
O' ſocij, quoniam ſupereſt potuſque cibúſque
Vlyſſes hortatur ſocios vt Solis bobus abſtineant.
Noſtra ſub naui, fatalia condite tela:
Cæde boum campis hic abſtineamus apertis,
Poſsidet haſce boues magnus deus æthere Phœbus,
Hóſque greges pingues, qui luſtrat lumine cuncta
Omniáque exaudit: cædem prohibete nefandam.
Finieram: aſſenſi generoſo pectore cuncti.
Aſsiduè toto ſpirabant flamina menſe,
Et pluuioſi Auſtri ventorum nullus oberrat
Siue mari ſeu rure vagans, niſi ſolus eous,
Quíque plaga ſolis ruit, vnà Eurúſque Notúſque.
At ſocij Circes dum ſacra viatica durant,
Ææáque epulæ vaſiſque rubentia vina,
Abſtinuere manus tantiſper bubus in aruis,
Illæſiſque boum armentis petiere ſalutem.
Vtque dapes nauis conſumptæ, accingere prædæ,
Sectaríque cibos palantes æquore toto
Conſtituunt. nam dira fames cogebat, & hamis

Piſces incuruis,volucréſque per aëra lapſæ
Captantur,quæcunque volant in retia rara
Nam maleſuada quidem affligunt ieiunia ventrem.
Progredior portu,nauímque & littora linquens,
Si quis fortè viàs oſtenderet æquoris alti,
Supplicibus ſupero precibus,tum numen adorans
Hic precor ipſe aruis,diuóſque in vota vocabam.
Sed dum ſic per agros tendo,ſocióſque relinquo,
Speluncam ingredior à venti flamine tutam,
Intus aquæ dulces,manibúſque irroro liquores,
Dijs faciens cunctis votum,quibus altus Olympus,
Ætheris & ſedes habitantur.Suauis obumbrat
Palpebras ſomnus,quem tum fudere per artus
Cœlicolæ.interea ſocios perſuaſit amaro
Conſilio Eurylochus,verbiſque ita farièr infit: Boues Solis
Audite ô ſocij,quicunque pericla ſubitis. ſuaſu Eury-
Omne homini genus eſt mortis miſerabile,dira lochi à ſo-
Interijſſe fame clades ſupereminet omnes: cijs inſcio
Sicque mori ſæuum ,ſic fata miſerrima currunt. Vlyſſe ma-
Ergo agitè,atque boues mactemus littore Solis. ctantur.
Huc rapite armentum;dijs immortalibus aràs
Sanguine ſpargemus,quibus eſt domus altus Olympus,
Ac ſi quando Ithacæ patrios veniemus ad agros,
Templa opulenta Deo,Solíque dicabimus alto
Delubra,& ſolido ſtatuas ex ære micantes
Ponemus varias.Si forſitan ira deorum
Sæua boum cauſa,fatum pœnáſque repoſcet
Sol,qui terrarum flammis opera omnia luſtrat,
Merſurus puppem,curuis quòd cornibus alti
Cæde boues iaceant.nec cætera numina fato

Opponant ſeſe, Phœbique ſequantur in iras.
Malo mori ſub aquis, animámque effundere ponto, &
Merſus hiare, diu quàm ſic tabeſcere pectus,
Triſte fame, ſpectans deſerta littora terræ,
Talibus Eurylochus: ſocij ſimul ore fremebant.
Aggreßique citò Solis *depellere ab agris*
Vicinis egere boues à puppis arena
Haud procul errabant præſtantes cornibus altis,
Et caput inſignes. ſtrictis circumſtetit armis,
Atque preces fudit diuis, mox ſtringere frondes
Et folia accingit ſeſe, de quercubus altis
Denſa cohors (neque enim proris hic ordea cana)

Solis armenta ab Vlyſſis ſocijs violantur. Virg. lib. 1. Aen.

Vtque boues Solis *iugularunt littore curuo,*
Tergora diripiunt coſtis, & viſcera nudant.
Pars in fruſta ſecant, nidorem ambuſta dederunt:
Cruráque ſcindenses adipem texere per ignem.
Crudáque ſub flammas ponunt. nec dulce Lyæum
Infundunt pateræ ſacris ardentibus, illis
Defuerat bacchus: libabant pocula lymphis.
Cunctáque ſuggeſtis aſſarunt viſcera prunis.
Cruráque nidores poſtquam ſuccenſa dedere,
Tunc in fruſta ſecant, verubúſque trementia figunt
Cætera per terram. requies dulcíſque receſſit
Ex oculis ſomnus, ſurgénſque ad littora curro,
Ac celerem repeto nauim iuxta æquora cana.
Cum propius venio, mihi ſuauis nidor odoris
Ad nares fertur. lugens in littore toto
Clamorem extollo Dijs immortalibus æger:
Iuppiter alme pater, reliquíque in ſede beata
Aeterníque dei, premitis qui culmen Olympi

Hei

Hei mihi, crudeli per quanta pericula ſomno
Ad vitreos viridi riuos preſſiſtis in antro.
Auſi omnes immane nefas, auſóque potiti
Admiſere ingens facinus, dum littore curuo
Expectant ſocij. mox celſum nuncia Solem
Lampetia acceſſit longa cum veſte per auras, Lampetia.
Rettulit & Phœbo, mactatos littore tauros
A ſocijs Troiæ quondam non mitis Vlyſſis.
Tunc animo motus Sol, *ira fluctuat æſtu,*
Sic *ſubitò coram Dijs immortalibus infit:*
O pater altitonans, ô fœlix turba deorum, Sol Ioui iniuriam Ithacorum conqueritur.
Perpetuíque dei, pœnas nunc Iuppiter acres
Sume Laertiade à ſocijs errantis Vlyſsis.
Proſtrauere boues noſtras, & cæde ſuperba
Mactarunt. quæ deliciæ quæ magna voluptas,
Et fuerant decus, & noſtri ſolatia ruris.
Delectabar enim, quoties ſtellantis Olympi
Intrabam ſedes, cœlóque reuerſus ab alto
Ad virides ibam terras, pecudéſque videbam.
Ni pro cæde boum, dent dignas crimine pœnas,
Cocyti fluctus, Stygiáſque ſubibo paludes,
Infernáſque meum demittam lumen ad vmbras,
Illuſtrans animas & regna carentia luce.
Quem ſic alloquitur reſpondens Iuppiter actor
Aeris, & nebulæ, tempeſtatíſque ſonoræ:
O Sol, terrarum qui luſtras lumine cuncta, Iuppiter Soli.
Dis hominúmque tuos fœcundis lampade terris
Immittas radios. candenti fulmine puppem
Submergam, ſubitos iaculatus nubibus ignes,
Comburámque nigro flagrantem gurgite nauim.

Hæc mihi narrabat quondam formoſa Calypſo.
Nympha comas, quæ Mercurij dum pendet ab ore
Audierat, cum quondam illi veniſſet Olympo
Nuncius: hæc adeò referebat Nympha Calypſo.
Vt redij ad nauim, reſonantis & æquoris vndas,
Incuſo ſocios coram, obiurgóque ſeorſum.
Nec iam conſilium tanto diſcrimine rebus
Inuenio. iacuere boues nam littore cæſæ,
Portenta. *Iam portenta deûm miſeris obiecta patebant,*
Serpebántque ſolo pelles, verubúſque trementes
Aſſatæ, & crudæ carnes mugitibus arua
Replebant: horrenda boum vox fertur ad aures.
Hicque dies dapibus ſenos epulantur opimis.
Atque boues mactant pingues ad littora raptas.
Septima iámque dies ſocys proceſſerat, altus
Iuppiter addiderat lucem Saturnius vnam.
Cum furioſus aquis ceſſauit turbine ventus,
Conſcenſa naui pelagi nos tradimus vndis.
Erigimus malum, atque albentia carbaſa flatu
Pandimus occiduo, fugimus ſpumantibus vndis.
Prouehimur portu, terræ ſyluæque recedunt:
Littora cum nemoris, ſaltúſque reliquimus altos,
Et pelagus tenuit puppis, nec iam amplius vlla
Occurrit tellus, maria vndique & vndique cœlum:
Iámque cauam ſupra proram niger aſtitit hymber,
Atque atras nubes demiſit Iuppiter alto;
Noctem hyeméemq; ferens, & inhorruit vnda tenebris:
Tempeſtas ob Solis armenta violata. *Vndique tum tegitur cæca caligine pontus:*
Mox ruit in proras æquor. tum turbine venit
Ingenti Zephyrus reſonans, fregitque rudentes

Vtróſ-

Vtróſque à malo venti furioſa procella.
Velum pene cadit malo curuo, armáque cuncta
Sentina confuſa iacent, arbórque repulſa, &
Verſa caput dirum ferit, arduáque oſſa cerebri
Omnia comminuit: tabulatis lapſus ab altis
Ipſe gubernator nauis, ſimiliſque cadenti
Vrinatori, cum ſe demergit in vndas,
Corruit, & membris fugiens calor oſſa reliquit,
Et generoſus aquis animus volat ocyus, vndis.
Iuppiter intonuit iaculatus puppibus ignes,
Fulmináque iniecit lucens & fulgura naui.
Quæ contorta Iouis percuſſáque fulmine ſæuo,
Vertitur, aſt intus repletur ſulphure flammæ.
Quo ſocij eiecti, ceciderunt puppe voluti,
Iámque ratem circa ſimiles cornicibus vndæ,
Fluctibus impulſi torquentur gurgite toto, Socij Vlyſſis ſubmerſi
Nantibus abſtulerat ponto Deus ipſe ſalutem.
Ipſe ferebar aquis incedens puppe relicta,
Donec ſæua latus tempeſtas igne carinæ
Rupit, & impellens vento tabulata reſoluit:
Quam rapiens fluctus nudam per cerula verrit.
Hinc eſt & malus perfractus ad vſque carinam,
Quo pendet funis taurino tergore factus.
Hoc ſimul & malum tenui, iunxique carinam.
Hicque ſedens pelago rapiebar flatibus euri,
Inſanus Zephyri ceſſauit turbine ventus.
At notus inde citus cum tempeſtate dolores,
Miſsus adeſt iterum referens à ſede Pachyni:
Scilicet vt reuehar rurſus per ſaxa Charybdis,
Huc lacera tota puppi ſub nocte ferebar.

At cum ſol roſeis aſcenderet ortus ab vndis,
Incideram in Scyllæ ſcopulos, ſæuámque Charybdin,
Quæ poſtquam ſalſas abſorbuit æquoris vndas,
Rurſus in abruptum caprificum raptus in altam
Ingentémque feror, qua mole hærente tenebar.
Ceu veſpertilio pedibus non ſiſtere firmis,
Non aliquo poteram pendens conſcendere frondes.
Radices aberant longè, ramique patentes
Vmbrabant magnam crudeli fronde Charybdim,
Aſſiduè hærebam, donec vomuiſſet in altum
Rurſus aqua malum gelida, curuámque carinam.
Optanti dudum ſero pòſt tempore venit.
Cœnæ nempe foro petiturus fercula menſis
Vir conſultus, opum diues, ſine crimine iudex,
Quo redit ad patrias ſedes iam litibus actis,
Defenſáque virûm cauſa: ſic longa Charybdis
Serò ſub ſpacio micuerunt faucibus atris.
In quæ me celſa delibrans arbore ſaltu,
Demiſsúſque pedes ſubitò dextráſque ſupernè
Proieci molem, mediæque ſonore carinæ
Illapſus cecidi, trabibúſque per æquora fractis
Ipſe ſedens tumidas lentabam ligna per vndas.
Vt verò Scyllam hic, hominum pater atque deorum
Amplius aſpicerem vetuit, nec mortis amarum
Vitaſſem fatum, fugio ſpumantibus vndis.
Inde nouem fracta ſoles trabe ſalſa ferebar
Per freta: ſed decima tandem me nocte deorum
Inſulam in Ogygiam pepulerunt turba, Calypſo
Æquoreis vndis vbi ſedem clara tenebat,
Pulchra comas flauas, quam cãdida fama ſequuta eſt,

Vlyſſes denuo in Charibdin impellitur.

Sana dea atque potens ſluctu: dilectus amore
Cui fueram culto. toties quid fata renarro?
Heſternus cecini ſiquidem tibi carmen in aula,
Reginæque tuæ, cui magna potentia claret.
Res odioſa quidem, toties ſi dicta reuoluo, "
Naufragus vt tumido iactarim brachia ponto.

Vlyſſes ad Calypſo defertur in Ogygiam.

ARGVMENTVM LIB. XIII.

Cum donis Ithaca terra Phæaces Vlyſſem
Exponunt, ſuaui dum languent membra ſopore.
Phæacúmque ratem Neptunus in æquore ſaxum
Dulichijs rurſus redeuntem fecit arenis.
Conſulit hinc curuo ſub littore Pallas Vlyſſi.
Vt faciat ſtragem patria, cædémque procorum.
Donáque cum rebus ſpeluncis abdidit atris.
Inque ſenem Pallas Samium transformat Vlyſſem.

ODYSSEAE LIBER XIII.

Iam Laertiades Ithacis appellitur oris.

SIC ait: intenti, tacitiq; ſilentia cuncti
Præſtant, atque amplis oblectant pectora tectis
Vmbroſáque domo. ſolio tunc infit ab alto
Alcinous, Samium compellans nomine regem:

Alcinous V-

Ad no-

lyſſi & Phæaceuſibus.

Ad noſtras quoniam ſedes huc ſoſpes Vlyſſes,
Æratáſque domos, atque altis atria tectis,
Phæacúmque ſolum veniſti littore curuo
Haud decet vt rurſus dubio vagus æquore ſedes
Ad Samias redeas, terra iactatus & vndis,
Multa quoque & bello paſsus, dum patria rura
Quæris. at edico vobis, quicunque per aulam
Ardentis ſemper ſiccantes pocula bacchi
Hic bibitis vinum, atque pari ſub honore ſedetis,
Auditíſque alacres cantorem voce canentem,
Et dociles verſu modulantes carmina muſas,
Hoſpitis Argolici veſtes, arcáque ſuperba
Rex aurúmque ingens iacet hic, & dona parata,
Omnia quæ proceres Ithaco, prudénſque ſenator
Phæacum attulerat. dabimus quoque dona viritim,
Et tripodem magnum, Dodonæúmque lebetem
Qin etiam adijciat populus, ſtipétque carinis
Ingens argentum, nec vulgus cedat honore.
Omnia difficile eſt largiri munera ſolum. "
Sic ait Alcinous. illi ſimul ore frementes
Dicta probant regis. mox hinc ſua tecta petentes,
Accipiunt placidum feſſi per membra ſoporem.
Vt vero emicuit croceis iam roſcida bigis,
Matutita iugo ſplendens Aurora ruenti,
Phæacum famuli properabant littore curuo,
Pictas ad nauim veſtes atque æra gerentes.
Imperat ad puppem ferri, ſtipátque carinis
Singula deponens regis ſacrata poteſtas
Alcinoi. námque ipſe ratis per tranſtra meabat,
Sollicitus ne ligna viros in puppe recurua

Lædant,

Lædant, incumbunt dum remis, atque rudentes
Aptant ad velum. rebus ſic ritè peractis,
Tum ſocij ad regem tendunt, conuiuia curant.
Hic verò Alcinous, cui regni ſumma poteſtas,
Aris diuorum meritos mactauit honores,
Nymboſóque Ioui taurum, qui cuncta gubernat.
Crura foco aſſabant, dapibúſque epulantur opimis,
Et poſitis agitant alacres conuiuia menſis
Splendida, & Aonijs oblectant pectora Muſis.
Hos inter cantor diuina voce canebat
Demodocus, populis magno veneratus honore,
Sæpe caput verſus Solem vertebat Vlyſſes, Demodocus cantor, vt Iopas apud Virg.
Omnia qui terris illuſtrat lumine claro.
Certus iter dudum curſus properabat Vlyſſes,
Optabátque Ithacas lætus rediſſe ſub oras:
Ceu cum fortè cupit cœnam defeſſus arator, Comparatio.
Vt ſub aratra boues nigrantes tergora iuncti
Verterunt glebas & longa noualia campis,
Donec Solis obit ſplendor, Titaniáque aſtra
Expectata diu occaſu, dum ſerus Olympo
Heſperus exurgat. tum menſam feſſus arator
Incuruis repetens genibus, egreſſus ab aruis
Incedit. Sic & cupido iam lumen Vlyſſi
Occidit immerſum Phœbi ſub Doridos vndis.
Mox hic alloquitur nautas Phæacas ad vndas,
Ad quos remorum defertur gloria ſola.
Præcipuè Alcinoum multo compellat honore:
O rex Alcinoe, & populûm regnator in vndis Digreſſus Vlyſſis ab Alcinoo ex Phæacia.
Cunctorum, princeps Graiæ clariſſime terræ,
Mittite me puppi: ſurgentes demoror auſtros.

Vos

Vos ſacra ſumma Ioui læti perſoluite celſo,
Gaudentes votis. dudum mihi ritè peracta
Iam ſunt, quæ tota cupiens ego mente petiui.
Hæc quoque dona feram naui comitatus in alta:
Cœleſtes faciant quæ ſunt gratiſſima diui,
Fortunate mihi: incolumen quoque coniugis altæ
O' vtinam inueniam ſortem, rediturus ad oras
Dulichias, videámque meos optatus amicos:
Fœlices vos, iam patria vos viuite læta
Phæaces, quibus eſt ſua nunc fortuna peracta.
Virgil. li. 3. Aen. de digreſſu Aeneæ ab Andromache & Heleno ex Chaonia Epyri. *Vos oblectantes dominas, dulcéſque puellas*
Pignoráque ipſa thori natos, & gaudia mille,
Blandiloquis facite amplexus vxoribus arcti.
Diique omnes vobis opto virtutis honores
Déntque decus patriæ. neu quid reſpublica damnis
Preſſa luat, fatis creſcant melioribus arua.
Dixit, & hæc omnes laudarunt dicta iubentes
In patriam mitti reducem, dum iuſta rogaſſet.
Tunc pater Alcinous virtute inſignis & ore,
Præconem alloquitur: Magnum cratera corona
Pontonous pincerna. *Pontonoe, atque mero reple, dehinc ordine cunctis,*
Aulai in medio præbe. libabimus alto
Vina Ioui, patrias hoſpes mittetur in oras,
Inque ſuos Ithacæ fines & dulcia rura.
Dixit. Pontonous tum mellea pocula miſcens
Diſtribuit cunctis humorem ritè Lyæi.
Illi libabant patri, diuiſque beatis
Qui delubra habitant & tecta patentis Olympi.
Regis ſede pius ſubitò ſurrexit Vlyſſes,
Excelſum renitens pectus, oſtróque decorus

Porrigit

Porrigit Aretæ reginæ pocla rotunda,
Compellánſque illam celeri ſic fatur ab ore:
O regina mihi æternum clariſſima ſalue,
Æternúmque vale. ſemper tibi gaudia pectus
Pertentent opto, donec tibi curua ſenectus
Et fatum, quæ certa quidem mortalibus vſu
Eueniunt miſeris. abeo: regina, per aulam
Delectere tuam, natiſque & rege potenti
Alcinoo, & populis terræ Phæacibus altæ.
Sic ait. atque viam carpit digreſſus Vlyſſes.
Virtute Alcinous præconem clarus ab aula
Præmiſſum ad nauim & littora curua iubebat
Currere velocem, quà fluctuat æquoris æſtus.
Arete famulas Samio quoque mitit eunti.
Vna quidem nitidam chlamydem, tunicámq; ferebat:
Atque aliæ pictas arcas dat ferre per vrbem,
Altera ſed cererem & quæ vina rubentia geſtet.
Ad nauem poſtquam venere, & ad æquora cana,
Dona caua clari comites in puppe reponunt,
Atque omnem condunt adeò potúmque cibúmque.
Sternitur hinc lectus & culcitra mollior alta
In puppi, qua ſunt nauis tabulata cauatæ.
Linteáque inijciunt, recubans vt molliter ipſe
Naue ſopore grauis ſomni decumberet hoſpes.
Huc ergo ingrediens ſtratis requieuit in altis
Dulichius. fuerant nocturna ſilentia terris.
Ordine deinde parant omnes conſidere tranſtris,
Déque cauo ſaxo ſoluerunt littore funem.
Tum mare findentes incumbunt æquore tonſis,
Et iactant fluctus. olli laxauerat acris

Vlyſſes reginæ.

Vlyſſis diſceſſus ab Alcinoo.

Macrob. li. Satur. 5. cap. 7.

Langui-

Languida membra ſopor. tum lumina ſomnus oberrat
Dulcis,& alta quies,placidaque ſimillima morti
Serpit in obſcuris non excutienda tenebris.
Ceu cum quadriiuges celebri certamine campum
Corripuere,ruúntque impulſi verbere crebro,
Emensíque viam ſublato pectore curſus
Intendunt celeres,aurigæ vndantia lora
Concuſſere iugis,& prona flagella reſultant.
Sic quoque nauis aqua fertur.ſed poné ruebat
Vnda nigro fluctu reſonantis marmoris ingens,
Et volucrem tendens curſum volat æquore tuta.
Quam non accipiter volucrum rapidiſſima pennis
Circus auis lapſu vincat,curſúque ſequatur.
Vſque adeò fœlix vndas ſalis ære ruebat,
Puppe ferens magnum tumidas heroa per vndas,
Prudentem,ſimilémque deo,ſub pectore curas
Voluentem. Hic multum terris iactatus & alto,
Multa quoque & bello paſſus,tot adire dolores
Suſtinuit,ſæuas dum traycit æquoris vndas.
Nunc carpit ſomnos,curæ ſecurus amaræ,
Oblitúſque mali quod quondam paſſus in vndis,
Scyllæóque fuit ponto,rabidáque Charybdi.
Lucida ſtella iugis cum iam ſeſe extulit altis,
Deducénſque diem roſeo nitidiſſima cœlo
Lucifer Auroræ vernantis lumen amœnum
Nunciat apparens claro conſpectus Olympo,
Vndiſono currens pelago,terríſque propinqua
Appulit acta rates,patriaque inuexit Vlyſsem
Neritiíſque aruis Ithacæ curuatus in agro
Phorcynis *Phorcynis æquorei portus proiecta ſub ora*

Proten-

Protendens latera in littus vergentia bina.
Hæc abrupta quidem defendunt æquore fluctus
Ingentes. tutus ponti ſtridentibus auris
Portus, ab acceſſu ventorum immotus, & altas
Arcet aquas pelagi. hic feſſas non vinculas naues
Vlla tenent, vnco non alligat ancora morſu,
Sed tabulis ſiccæ curuo ſtant littore puppes,
Intrarunt poſtquam portus, ſpaciúmque recuruum.
Deſuper hic denſis portus ſub vertice ramis
Arbor humo patulæ viridi frondeſcit oliuæ,
Iuxta antrũ ſacris vmbroſum & amabile Nymphis,
Naiadúmque domus, nymphæ ſunt Naiades vndis.
Intus cratera ſunt, viuis amphora ſaxis
Arte frequens, & apes ſub amœna rupe ſuſurrant.
Ad lapides intus prælongo ſtamine telæ
Cærulea hic iuxta texebant lintea nymphæ,
Percurrúntque leuem telam, mirabile viſu.
Intus aquæ dulces fluxu, riuóque perennes.
Speluncæ aſtabat binis hic ianua portis:
Altera ſub boream tendit, mortalibus vſu
Peruia. Deinde notum contra petit altera ventum,
Sacra deis. aditus tantum immortalibus illac
Eſt via, non vllis iter hæc mortalibus vnquam.
Illuc contendunt curſus Phæaces in vndis.
Vt videre rati portus, mox puppis arena
In terram appulſa eſt media plus parte rudentum.
Sic impulſa manu nautarum, & remige forti
Concita cum velis, Ithacis allabitur oris.
Hic naui egreſſi in terram, ſedémque quietam.
Inde caua tollunt puppi Phæaces Vlyſſem:

Ithacæ portus deſcriptio.

Macrob. li. 5. ca. 2. Sat.

Antrum Nympharum.

Virg. Aen. lib. 1.

Cúmque ipſo pictis nitidiſſima lintea ſtratis,
Splendidáque ornatu portatur culcitra ſeruis.
In ſiccis preſſum deponunt corpus arenis
Molle ſopore graui. Cultiſſima dona ſub antris
Elata exponunt, quæ quondam munus Vlyſſi
Illuſtres dederant Ithacam Phæaces eunti,
Armiſonæ magno quæ cepit honore Mineruæ,
Hæc ad radices cumulant florentis oliuæ,
Denſâ loco viridi ſimul extra ſtrata viarum,
Ne quis vt eriperet celerans inuenta viator,
Néve viam carpens ſopitum læderet herba,
Antè thoro ſurgens quàm expergiſcatur Vlyſſes.
His ritè exactis iterum Phæaces in vnda
Vela dabant læti, repetentes regia tecta.
At nondum oblitus fueras Neptune minarum,
Quîs fueras olim ſacro indignatus Vlyſsi.
Conſiliúmque Iouis petis hinc & talia faris:
Iuppiter altitonans, án ne immortalis honorem,
Siue deûm quiſquam poſthac mihi cultus habebit?
Cum me non homines, non me Phæaces honorent,
Quanquam ſe populum noſtra de gente creatum
Iactant, detinuit varius mihi fluctus Vlyſſem:
Cui non antè quidem patrios repetiſſe penates
Annueram, quàm multa mari terráque fuiſſet
Paſſus. at vt patriam peteret, reditúmque per vndas,
Non tamen vſque adeò eripui, promiſſáque fata,
Quæ ſemel annueras. Sed noſtro numine læſo,
Sopitum celeri ſpumoſâ per æquora puppe
Ducentes, Ithaca tutis Phæaces arenis
Depoſuere viri, nec non ingentia dona,

Vlyſſes aduehitur Ithacam ſoporatus, ac nullo modo ſomno excutiẽdus exponitur in littore ſecreto.

Neptunus indignatur Vlyſſem reſtitutum eſſe patriæ.

Æs au-

Æs aurúmque domus varium,& ſub tegmine veſtem,
Et circumtextas chlamydes,ſigniſque rigentes,
Quot nunquam Troia retuliſset ſoſpes Vlyſses,
Si incolumis vnquam remeaſset victor in oras
Dulichias,quondam ſpolijs orientis onuſtus,
Pergameam reuehens prædam,ſortémque ſuperbam.
Imbrifer huic fari reſpodens Iuppiter infit:
Dij,quibus imperium,quæ nam Neptune profundi Iuppiter
Æquoris ô domitor dixiſti?nulla deorum Neptuno.
Cæni deſpiciunt ponti te turba potentem.
"Difficile eſt clarum & priſcum virtutibus æui,
"Ingentémque deum tanti contemnere regni,&
"Affeciſse malis,laudémque auertere factis.
Si quis verò hominum confiſus robore tanto,
Qui iactet vires,nec te colat æquore regem
Viribus inferior:pro maieſtate deorum
Vltio ſæuà tibi eſt hominum,ſempérque poteſtas
Eſt conceſſa tibi.quare quæcunque lubebit,
Atque licet,facias animo gratiſſima veſtro.
Huic contrà fatur Neptunus motor aquarum,
Qui quaſſat terras,& concitat æquora ventis:
Iuppiter,ô vtinam foret iſta potentia nobis: Nept.Ioui.
Aſt iram vereor ſæuam,numénque Tonantis
Hoc obſeruo tuum.iam ducam nubila ponto
Quando iubes,perdámque viros, nauémque ſuperbam
Phæacum,Ithacæ redeuntem littore terræ,
Diſiiciámque nigri lato ſuper æquore fluctus.
Quin ipſos vertam,& Phæacum imponere montem
Vrbi decreui recubantem littore toto,
Ne poſthac hominum deducant æquore naues

Abſtineántque mari comitati puppibus alto.
Imbrifer it contrà placido ſic Iuppiter ore:
Iuppiter dijs. *O' dij quàm noſtro fuit hæc ſententia cordi.*
Magna quidem res eſt.populus cum totus ab vrbe
Impulſam cernet Neptunum reddere ſaxum
Nauem, æquale rati celeri, mirabile viſu,
Atque vrbi ingentem Phæacum imponere montem,
Vt cuncti tantàm mirentur littore molem.
Hæc vbi percepit Neptunus, motor aquai,
Qui quatit immanes fluctu telluris arenas,
Tendit iter, Scheriæ terras ingreſsus amœnas,
Hic vbi Phæaces habitabant mœnibus orti.
Conſtitit hic Neptunus aquis, ſaúſque tridenti,
Iam celeri propius curſu delata carina
Venerat, & validis Phæacum concita remis.
Huic ſubitò occurrit propius Neptunus in vndis,
Phæacum nauis in ſaxum vertitur à Neptuno quod Vlyſſem deduxiſſet. *Et ſaxum faciens puppem, radicibus egit*
Inferius vires, pontóque ligauit amaro,
Impellénſque manu diſceſſit in æquora prona.
Inter ſe vario populi ſermone loquuntur,
Longis Phæaces remis ratibúſque periti.
Sæpe aliquis vulgo quærens quis in æquore puppim,
Inquit, continuit celerem ſaxóque reuinxit?
Cum iam appulſa maris conſtaret littore tota,
Námque ignorabant fatum & miracula ponti.
His ſic alcinous facundo fatur ab ore,
Concióque aſtabat, mirata pericula puppis:
Alcinous Phæacibus. *O' ciues ciues, antiqua oracula patris*
Nunc habuere fidem, mihi talia fata canebat.
Nunc repeto hæc generi portendere debita noſtro,
Motum

Motum iri quondam Phæacum gentibus ira,
Qui tenet imperium tumidis Neptunus in vndis
Quamlibet innocui comites quod in æquore cunctos
Ducimus Ionio, & merſurum gurgite celſo
Ornatam puppim redeuntem, & littore montem
Impoſiturum vrbi, prohibentem lumina ſolis.
Sic ſenior quondam narrabat fata ſuperſtes:
Quæ nunc ad metas veniunt, æuúmque ſequuntur,
Verùm agite vt moneo, cuncti parete volentes,
Atque hominum comites poſthac deducere puppes
Abſtineatis aqua, ſi quis ſucceſſerit hoſpes,
Ingreſſúſque vrbem fuerit. nunc cædite tauros
Lectos bis ſenos, Neptuno ſacra potenti
Facturi ingentem montem ne mœnibus vrbis
Imponat noſtræ, ſortem miſeratus iniquam.
Dixit. at hi trepidi mactarunt cæde iuuencos.
Tum cum gente duces vnà, ſanctúſque ſenatus
Phæacum, pariter ſtantes altaria circum,
Supplice voce rogant Neptunia numina ponti.
Intereà excutitur ſomno diuinus Vlyſſes, Vlyſſes experrectus, ſe in Ithacã delatum ignorat.
Cum patria ignotus dudum recubaret arena:
Nec patriam norat longo diſiunctus ab oris
Tempore Neritijs. circum dea fuderat atras
Nata Iouis Pallas nebulas, & texit amictu,
Cernere ne quis eum, neu quis contingere poſſet,
Moliríve moram, aut veniendi poſcere cauſas:
Neu faceret notum, neu ſingula ferret in auras:
Néue prius dulcis coniunx agnoſceret ora,
Cognatíque viri, ciuéſque è mœnibus altis
Egreſſi videant, quàm nudo cæderet acres

Enſe procos, patria qui luxuriantur in aula,
Punirétque ſcelus, & facta ſuperba procorum.
Ergo cuncta alia apparent variata figura,
Perpetuæque viæ, portúſque & littora curua,
Atque altæ rupes, arbórque & fronde vireſcens
Arbuſtum campis: ſurgens ſtetit altus Vlyſſes,
Terras aſpiciens patrias, ſic fatur obortis
Deplorans lacrymis, manibus femora alta ſonando
Deiectis lugens percuſſit térque quatérque:
Vlyſſes ſecum. *Me miſerum, rurſus quorum delatus in oras*
Aduenio, qui rura tenent, hominéſne feræ' ne?
An ſæui & facto crudeles, án ne feroces,
Hoſpitiiſne pÿ & ſancta pietate benigni:
An iuſti, mentiſque bonæ, & virtutis amantes?
Quò iam dona feram, quò tot res ergo recondam?
Quó ve erro ignarus? vtinam Phæacibus iſta
Manſiſſent, alios quæſiſſem littore reges
Magnificos. forſan charo dilectus amore
Rex foret inuentus, qui me comitúmque ducúmque
Turba deductum patrias retuliſſet in oras.
Abſcondam potius, ne ſint ea præda relicta
Dona aliÿs. ô dÿ, quæ nam Phæaces agebat
Mens non æqua duces, aliena in littora terræ
Me veherent, Ithacæ pacti ſub littus amœnæ
Ducturos ſe olim celeri ſuper æquora puppe.
Heu deceptus ego. ſpero ſed poſſe moueri
Et votis precibúſque deûm, nec deſore pœnis,
Vlturúmque Iouem tumidis Phæaces in vndis.
Ille quidem cunctos mortales reſpicit vltor.
Et quicunque feri committunt crimina, plectit.
Verùm

Verùm age res quæram, Phæacum dona recenſens:
Ne quid ſuſtulerint abeuntes puppe per æquor.
Dixerat, & tripodas nitidas pulchróſque lebetes
Atque aurum, & raro textas ſubtegmine veſtes
Ritè recenſebat. poſtquam nil deeſſe notanti
Ex numero vidit, progreſſus ad æquoris vndas
Et reſonans littus, deflebat patria rura,
Lamentánſque ſinum lacrymis humectat obortis
Cum ſeſe Pallas, iuuenem mentita decorum, Pallas Vlyſſi obuia fit, iuuenis habitu.
Paſtorémque ouium formoſo corpore mollem,
Aut quales regum nati ſpaciantur in aruis,
Obtulit, atque humeros gemina circundata veſte
Lucida, tum plantis teneris talaria nexa,
Intrabat geſtans parmam, iaculúmque ſiniſtra.
Obuius huic contrà nimium lætatus Vlyſſes
Accedens, vltro verbis compellat amicis:
O quam te memorem, ſalue tamen inclyte, ſalue: Vlyſſes Palladi.
Sis fœlix, quicunque nouis occurreris agris,
Atque adeò hæc ſerues quæ cernis munera campis:
Ceu genua ipſe deo ſupplex tibi dulcia tango,
Sis fauſtus, noſtrúmque leues quicunque laborem.
Quæ tellus, aut quæ gentes hominéſque per arua?
Nunquid amœna iugis medio iacet inſula ponto?
An ne iacet vrgens aliquod contra æquora littus,
Herbifer aut campus, ſeu fertilis vbera terræ?
Glauca oculos contrà fatur Ioue nata Minerua:
Ah demens hoſpes, longiſne profectus ab oris Pallas Vlyſſi.
Huc ades, ignarus qui terram quæris? at illa
Florigeris paſſim eſt adeò haud ignobilis agris,
Inſula diues opum, multis notiſſima fama, Ithacæ de-

 Quicun-

ſcriptio,& natura ſoli.

Quicunque auroram, Titanáque verſus eoum,
Súbque vijs habitant Solis, noctémque tenebris
Obſcuram verſus: cliuoſis aſpera campis.
Non vllis extat aruis equitabilis vſquam.
Non tamen vſque adeò ſterilis, non æquore campi
Lata patet, fines maris eſt anguſta recuruos:
Triticeam in meſſem multum tamen altilis aruo.
Colléque palmifero, & generoſa conſita vite.
Fert bene flauentes ſegetes, bene vina Lyæi.
Hæc habet aſſiduas pluuias, rorémque per arua
Manè vireſcentem, capris bene diues alendis,
Aptáque bobus agro, variſque hæc obſita ſyluis,
Et nemoroſa iugis, riguóque vberrima fonte.
Perpetua hic vnda potus, riuique perennes.
Quin Ithaca Troiam nomen peruenit ad altam?
Quam procul eſſe ferunt hinc hoſpes Achaide terra.
Sic ait. at lætum pertentant gaudia pectus
Dulichij herois, nimium patientis Vlyſſis.
Ille quidem gaudet patrias delatus in oras,
Ægiocho vt Pallas perhibet Ioue nata Minerua.
Quam ſic compellans, ſubitò ſic narrat Vlyſſes:
Sed non vera tamen ficto ſermone profatur;
Aſtutam verſans circa præcordia mentem:

Diſſimulãs ſe eſſe Vlyſſem, fingit cauſam aduentus.

At nobis Ithacæ Creteis venit in oris
Auditum longè nomen ſuper æquora ponti.
Vectus ego his rebus veſtris allabor arenis,
Heu patriam fugiens, tam dulcia rura relinquo.
Sed tamen & natis totidem quoque munera liqui,
Idomenei charum crudeli funere natum
Orſilochum, tetras miſi Phlegetontis ad vndas,

Occidens

Occidens ferro, Cretæ qui clarus in oris
It pedibus velox, celebri & contendere curſu
Vtilis, ille viros vincebat in agmine plantis,
Atque fuga volucer curſores ocyor euro,
Me cupiens omni prædæ ſpoliare rapina,
Quam Troia extuleram, quondam tot adire labores,
Tótque virûm pugnas & tantæ prælia cladis,
Tótque vndas ponti triſtes ſecuiſſe per æquor.
Iuſſus ob id, quoniam non Idomenea parentem
Seruitio colui quondam, meruique fauorem
Aſſaraci campis Troiæ ſub mœnibus altis.
Aſt ego dux ſocias ductabam marte cohortes.
Hunc ego ferrata traieci fortior haſta,
Nocte ſub obſcura redeuntem rure paterno
Inſidiatus agris, quà ſeſe ſtrata viarum
Portendunt. vnà ſocius comitatus obibat.
Nox erat, & cœlum tenebris tum cæca tenebat.
Sed tunc nemo hominum ſæuis nos vidit in armis.
Excipio incautum fallens, animámque cruentam Narratio
Effundo dextra hac, connixus acumine ferri, ficta.
Occubuit poſtquam crudeli funere raptus
In puppem fugiens, ſubitò feror exul in altum,
Illuſtres ratibus bibula Phœnicas arena
Exorans, prædámque dedi, preciúmque carinæ.
Meque vehi iubeo velis, & puppibus altis,
Seu Pylon antiquam malim, ſiue Elida ſacram,
Hic vbi belligeri ferro dominantur Epei.
Aſt allinc ipſos tempeſtas orta per æquor
Inuitos repulit. neque enim me fallere ponto
Mens fuerat, cæcáque vagi caligine noctis.

Illinc errantes huc tandem venimus acti.
Obnixíque diu contis remiſque ſubimus
Portum, nec memores cœnæ, quanquam vrget egenos
Dira fames, curua egreſſi de naue per arua
Sternimur herboſo prope fluctus littore ponti.
Hic mihi deſeſſos dulcis ſopor occupat artus,
Fortunáſque meas Phœnices naue cauata
Tollentes, ſubitò poſuerunt margine curuo.
Hic vbi littorea recubabam mollis arena.
Nauéque conſcenſa fugiunt ſpumantibus vndis,
Sidoniámque plagam rurſus petiere per æquor
Florigeros pulchre quæ floret amœna per agros.
Hic ego deſertus iacui tum pectore triſti.
Olli ſubridens oculos dea glauca Minerua,
Fit ſimilis ſpecie præſtanti membra decora
Egregiæ vultus dominæ, operúmque peritæ.

Minerua increpat Vlyſſem diſſimulationis.

Haud equidem quiſquam fallax te fraude doliſque
Exuperet, nec ſi contenderet arte deorum
Turba tibi, oppoſitos poteras deuincere diuos.
An verſare dolos patrio quoque rure paraſti,
Verbáque falſa animo meditaris natus ad artes,
Et genere aſſuetus fraudi. præcellimus aſtu
Ambo tamen, tu conſilio verbíſque diſertus
Vincis mortales, ego diuûm gloria cœli
Conſilijs aſtúque deûm non infima Pallas.
An'ne ignoraſti Ioue natam Pallada celſo,
Quæ te per caſus, per tot diſcrimina ſeruo,
Quæ quoque te gratum feci Phæacibus altis?
Conſultura iterum vt condam tua munera veni,
Fortunáſque, tibi populus quas donat habere

Conſilio

Conſilio noſtro Phæacum illuſtris, arenas
Cum peteres Ithacas. referam, quos corde dolores
Fata pati iubeant patria te ſede morantem.
Tu ne cede malis tantis: nam ferre neceſſe eſt.
Hac nulli mandes, præſtéſque ſilentia rebus.
Nec cur ipſe vagus venias, neu fœmina noſcat,
Neu ſciat illa virûm quiſquam, cauſáſque requirat,
Aſt animo tacitus tantum ſufferre dolorem
Suſtineas, ſeu facta virûm non æqua ferentum.
Cui contra prudens fatur ſic orſus Vlyſſes:
O' dea, quàm durum eſt te noſcere Pallada diuam, Vlyſſes Palladi.
Sit licet & ſapiens, cuicunque occurris, in omnes
Te vertis ſpecies, vultus mentita viriles.
Hoc tamen en fateor, Phrygiæ dum Pergama Troiæ
Oppugnamus agris miſcentes prælia Graij,
Auxilio aſtabas Troiano marte benigna.
At poſtquam Priami celſam diſiecimus vrbem,
Nóſque deus ratibus cedentes ſparſit Achiuos,
Illo nata Iouis non te pòſt tempore vidi.
Vllam nec ſenſi conſcendere pallada puppim,
Tollentem curas: verùm ſub pectore triſti
Confectus, pelagi tumidis vagor exul in vndis,
Donec me ſuperi miſerati fluctibus atris,
Eriperéntque malis, mollis prius vbere glebæ
Quàm ſolata tuis Phæacum mœnibus altis
Me fueras verbis, traheréſque aggreſſa ſub vrbem.
Per genitorem oro, ſi Ithacam delatus amœnam
Acceſſi, referas, reor haud me puppe reductum
In patriæ terras, & dulcia rura parentis.
Verùm alias veni imprudens allapſus ad oras.

Quin

Quin tu me fallens certas illudere menti?
Hunc iterum orditur contrà Tritonia Pallas:
Pallas Vlyſſi. *Larga quidem ſemper circa præcordia verſat*
Mens aſtus: nec te triſtem infauſtúmque videri
Ipſa ſinam. ſiquidem blando facundus es ore,
Et prudens rerum, & varia ingenioſus in arte.
At quicunque alius fluctus errarit in vndis,
Ille quidem cupiet chara cum coniuge natos
Poſſe videre domus intra penetralia celſæ.
Sed non antè tibi eſt gratum perdiſcere famam,
Quàm fidei ſpecimen ſiue experiaris amorem,
Tentarísque tua lectum caſtúmque cubile
Coiugis. illa ſedet patrijs mœſtiſſima tectis,
Et queritur tardas luctu procedere noctes,
Atque dies lacrymis ſibi luget abire relicta.
Harum non vnquam fueram tibi neſcia rerum,
Aut mentis dubia, quin iam rediturus Vlyſſes
Ipſe fores olim patria delatus in arua,
Et mactata cohors tibi luxurioſa procorum
Lethæas ſubitò foret ingreſſura per vndas,
Sed prius amiſſis ſocijs ſuper æquore ſalſo.
At non & patruo furioſa reſiſtere ponto
Neptuno volui: & me cano opponere fluctu
Irarum motu ſuit indignatus Vlyſſe,
Lurida quòd chari terebraſti lumina nati.
Vlyſſes per Pallada Ithacæ ſitũ ac patriam agnoſcit. *Ergo age nunc Ithacæ terrámque & littus arenæ*
Oſtendam vt credas. ſenis hic, vt cernis, amaras
Phorcynis æquorei patet en tibi portus ad vndas,
Vertice ſub gelido patulæ quoque tegmen oliuæ,
Vmbroſum iuxta viret antrum frondibus altis.

Nympha-

Nympharúmque ſpecus ſacrum, quas Naiadas vndis
Dicimus, hic etiam latis ſpelunca cauernis,
Saxis tecta iugi. qua ſolennes hecatombas
Naiadum Nymphis toties ſacrare ſolebas.
Hic mons eſt ingens præcinctus arundine ſylua,
Hic nemora alta ſonant, & Neritos ardua ſaxis.
Dixit, & huic nebulam diſiecit in aëra ſparſam,
Atque Ithacæ tellus medijs apparuit vndis,
Qua viſa, patiens pectus lætatur Vlyſſes,
Gaudens rure ſuo, dat fœlix oſcula terræ.
Extollénsque manus, Nymphis tum ſupplicat antri:
Naiades Nymphæ, ſoboles Iouis inclyta ſummi, Vlyſſes ſupplicat Nymphis.
Sæpe quidem dixi, quando vos antra videbo,
Quando Naiadas patriæ, nunquámne videbo
Flumina? nunc iterum Nymphæ ſaluete paternæ,
Vocéque nunc læta rurſus ſaluete receptæ.
Nunc iterum vt quondam faciemus munere ſacra,
Si Ioue nata ſinet, prædis intenta Minerua,
Méque volet ſupera cœli modò veſcier aura,
Et dulcem viridi natum firmabit ab æuo.
Hunc iterum affata eſt oculos dea cæſia Pallas:
Confidens animum renoca, mœſtúmque timorem Pallas Vlyſſi.
Pelle: neque iſta tibi mœrentia pectora cura
Sollicitet, potiúſque extremo munus in antro,
Fortunáſque tuas mira in ſpelæa ſub vmbra,
Vt tibi tuta loco conſiſtant dona, ſiremus.
Mox quoque conſilium varijs de rebus habere,
Seu tibi quæ peragenda prius ſtatuemus in aruis,
Vtque alia inde citò fiant captabimus vnà.
Dixit. & intrauit ſpeluncam horrentibus vmbris
Obſcuram,

Obſcuram, inque ſpecu quæſiuit diua latebras.
Ingens interea ſimul as aurúmque ferebat,
Artéque conſutas veſtes, cultúque ſuperbas,
Quas dono dederant celebres Phæaces Vlyſſi,
Ordine diſponens tot munera condidit antris
Ægiocho Pallas Ioue nata, & Gorgone ſæua,
Impoſuit foribus rupes, antrúmque recluſit
Obiecto ſaxo, atque emuniit obice poſtes.
Tum verò patulæ ſacrum prope tegmen oliuæ,
Quà ſe radices tendunt, crudelia fata
Et mortem intentant Ithacam vaſtantibus aulam,
Atque procis cædem meditantur rupe ſedentes.
Iámque prior Pallas coram ſic farier infit:

Pallas Vlyſſi, de procorum petulantia, & vxoris caſtitate ac fide.

Inclyta Graiugenûm prudentia rebus Vlyſſes,
Laertis ſoboles, diuûm generoſa propago,
Nunc inferre manus fortes, mortémque memento
Marte procis ſæuis, qui tecta aulámque gubernant.
Laertis, rediit tum ternis meſſibus æſtas,
Sollicitántque thorum ſacrum, caſtúmque cubile
Vxoríſque animum, preciúmque & dona ferentes.
Arce viri queritur reditum mœſtiſſima coniunx,
Vſque dolens fatis mœrenti pectore luget.
Vtque minus nubat, proceres ſpe paſcit inani,
Pollicitíſque omnes prudenter fallit amantes,
Quíque ſuum toties quærant, iam miſit, Vlyſſem.
Quóque fidem ſeruet redituro caſta marito,
Ingenioſa moras alias quoque fingit, & artes.
Cui contrà eſt prudens ſic ore loquutus Vlyſſes:
Dij, quibus imperium: cæſus quàm penè fuiſſem,
Ceu quodam Atrides crudeli funere, ſede

In pa-

In patria, ni me monuiſſes tempore duro.
Fare agè conſilium, quo perfida turba iacebit,
Atque dabit fuſo dignas cum ſanguine pœnas.
Auxilióque ſubi, atque audacia pectora mitte.
Qualis eras, magnæ cum ſplendida mœnia Troiæ
Vertimus, & rutilis ceciderunt Pergama flammis,
Talis in arma mihi venias animoſa Minerua,
Et pugnabo viris inuicto marte trecentis:
Si modò prompta manu, paribúſque adiuueris armis
Inclyta marte Iouis ſoboles, veneratáque Pallas.
Illa autem: Auxilio veniam, nec prælia fallam.
Atque ea dum pariter bellóque paramus & armis
Spero ego tum crebróque atróque cruore procorum
Perfuſam terram, menſáſque epuláſque Lyæo
Fluxuras mixto, quicunque epulantur Vlyſſe
Réſque dapéſque tuas. nunc te quoque corpore toto
Cunctis ignotum faciam mortalibus: atque
Quæ nunc pulchra cutis, flexis areſcere membris,
Et capitis flauos faciam nigreſcere crines.
Delebóque comas, induto pallia iungam,
Vt quicunque videt, cultos horreſcat egenos,
Quæque nitent pulchrè fœdabo lumina vultus:
Vt cunctis, ſimul vxori, natóque relicto,
Atque procis ſæuis aſpectu turpis & atrox
Te referas. ergo prius hinc accede ſubulcum
Rure ſues patrios paſcentem glande cadente,
Penelopæque tuæ fidum, natóque, tibíque.
Inuenies illum ſeruantem ad ſaxa Coracis,
Et fontes Arethuſa tuos, ſub littore porcos
Dulcem paſcentes glandem, riuóſque loquaces

Palladis conſilium ac opẽ petit Vlyſſes.

Pallas opẽ pollicetur, & conſiliũ dat Vlyſſi de procis aggrediendis.

Caru-

Cæruleáſque vndas portantes vallibus altis,
Quis madidi florent nitida pinguedine porci,
Nutritíque ſues riuis, quercúque virenti.
Illic vt iubeo quærendo plura maneto
Donec eo, claram nitidis Lacedæmona Nymphis.
Telemachum inde tibi ſobolem reuocabo parenti
Dulce thori pignus Menelai ad tecta profectum
Ingentem Spartam, famámque decúſque ſequutum
Grande tuum, ſi fortè quibus ſperatus in oris
Æuum degis inops, & adhuc vitalibus auris
Veſceris. his dictis it contra dicta Mineruæ
Vlyſſes Palladi. *Dulichius: Dum cuncta patent præcordia circum,*
Túque futura ſcias: cur non huic certa loquuta es?
An' ne vt & ille vagus per concita marmora raptus
Erret, & infœlix patiatur mille dolores?
Donec edant epulas, & ſit fortuna mearum
Præda procis rerum? Pallas ſic orſa profatur:
Pallas Vlyſſi. *Hic, tibi fabor enim, quando hæc te cura remordet,*
Nil te ſollicitet. prolem Lacedæmona miſi
Ipſa tuam, vt famam lætam genitoris Vlyſſis
Audiat, vtque ſibi pariat noménque decúſque.
Nec dolor vllus edax mordet: tranquillus in aula
Atridæ regis ſedet: hic vbi ſplendida Troiæ
Et fortuna ducum, iuuenes ſed puppe profecti,
Inſidias illi poſuerunt gurgite curuo,
Vt prius incautum cædant, quàm rurſus in oras
Se referat patrias, nunquam tam perfida pactis
Euentura reor, tellus prius ima dehiſcat
Oppreſſura procos, Ithacæ quicunque paternæ
Deuaſtant tot opes, & luxuriantur in aula.

Sic eſ-

Sic effata, virũ, tum tangit arundine virga,
Atque arere cutem fecit per membra decora,
Et flauos capitis crines extinxit, & illi
Annoſi induxit corpus ſenis vndique pellem,
Lucidáque auguſto fœdauit lumina vultu:
Veſtéque pannoſa, & vili, tunicáque ſenili
Induit, & lacera, & fœda, fumóque nigranti
Polluta. æripedis cerui tum pellis obibat
Cruda virum, virgámque manu baculúmque ſiniſtra,
Et ſaccum informem, qui denſis vndique rimis
Plenus erat, tortum cui pendet tergore lorum,
Donat habere viro digreſſi littore curuo,
Conſilium pariter duris ſic rebus habentes
Diſceſſere. petit ſacram Lacedæmona Pallas
Nuncia Telemacho nato Tritonis Vlyſſis

Mutatur Vlyſſis habitus in mẽdici formã & ſenis.

Pallas ad Telemachũ proficiſcitur Lacedæmona.

ARGVMENTVM LIB. XIIII.

Dum ſtabulà alta petit greſſu pannoſus Vlyſſes,
Penè ſuis canibus laceratus præda fuiſſet,
Suſcipit hinc Ithacum patrijs Eumæus in agris,
Regis & hoſpitium, varia & reſponſa ſubulci,
Dictáque Naritij, dum ſe transformat Vlyſſes,
Oráque diſſimulat, longóſque per æquora curſus
Fingit, & hinc falſo narrat ſua facta per vndas,
Vtque pij nuper famam percepit Vlyſſis.

Dulichium recipit Eumæus rure ſubulcus.

AT lacer, æquoreis vndis iam liber Vlyſſes,
Progreditur portu, fluctus & littora linquens,
Per iuga dura meat, & per loca conſita ſyluis,
Et nemoroſa nigris lucis. quà ſemita ducit
Aſpera, vbi Pallas prædixerat eſſe ſubulcum;
Cui pecorum victúſque fuit tum maxima cura,
Quos Ithacus ruri tenuit, fidiſſimus vnus.
Quem tum veſtibulo reſidentem repperit alto,
Stabat vbi immanis excelſis area tectis,
Septa agro pecorum viridi ſublimia campi.
Et ventoſa loco pulcherrima porticus aura,
Circuitúſque patet ſuibus: quas condidit ædes,
Eumei ſubulci domus, ad quem Vlyſſes mẽdicus diuertit, deſcriptio.
Dum peregrè quondam fuerat dilectus Vlyſſes,
Rex Ithacæ: non auxilium Laertis habebat,
Non dominæ, ſolus pecorum ſtabula alta reciſis
Struxerat hic ſaxis, ſpinoſa ſepe retexens
Munijt, ingentes vallos infixit vtrinque
Quercubus inciſis denſis, ſub vallibus altas
Quæ frondes olim motarant arbore nigra.
Intus ſepta ſuum fecit bis ſena ſub aula
Iuncta ſimul, lectos porcis, his corpora ſetis
Quinquagena ſuum recubant incluſa per ipſam
Fœmineæ matres terram ſtabulantur arena

Nocte

Nocte mares extra pingues, numeróque minores.
Hos etenim ſemper minuunt epulata procorum
Turba ferox: ſiquidem mittebat rure ſubulcus
Præcipuè pingues præſtanti de grege porcos.
Térque ſuum ſtabulis denſis horrentia centum,
Séxque decem frangunt ſtabulantia corpora ſepta.
Hæc iuxta recubant vigiles ad tecta ferarum
Membra canes ſimiles, ſemper cuſtodia ſæua.
Quatuor ingentes olim nutriuerat aruis
Paſtorum princeps per patria rura ſubulcus.
Veſtibulo ille ſedens nectit talaria plantis,
Exciſo tauri corio, quem pulcher in aruis
Texerat antè color. reliqui per rura ſubulci
Tres abiêre, ſuum paſcentes agmen in agris:
Duceret vtque ſuem, quartum dimiſit in vrbem.
Cogebant etenim tum luxurioſa procorum
Turba, vt mactato reparent conuiuia porco,
Carnibus vtque hilares pecoris ſaturentur opimis.
Vt ſubitò videre canes ad limen Vlyſſem,
Accurrere feri ſæuis latratibus, atque
Clamore inſtabant, prudénſque reſedit Vlyſſes Vlyſſes à canibus ſuis fere laceratus.
Aſtutè, manibus cecidit tum virga recurua.
Heu facinus dirum, tantos ſubiiſſe labores,
Et diſcrimen agris patriæ, prope tecta domorum,
Ac ſtabula alta Ithacum. velociter irruit alto
Veſtibulo rapidis Eumæus paſſibus acer,
Decidit & corium manibus, dum currit, atroces
Increpat ille canes ſæuè, multúmque minatus,
Huc illuc crebris latrantes diſpulit acris
Rure canes ſaxis, regémque affatur Vlyſſem:

Eumæus Vlyſſi.

O' quam penè canes hoc te latrantibus aruo,
Curue ſenex, armos laceraſſent faucibus alti:
Nec mihi ceſſaſſes morſus intendere crimen.
Aſt alios gemitus, alios quoque fata dolores
Hic peperere mihi. regem nam triſtis Vlyſſem
Hic iaceo lugens, confectus pectora curis.
Hóſque ſues alijs tam pingues nutrio campis,
Heu diras epulas. forſam vagus ille per æquor
Seu mixtus terras alienis gentibus errat
Per populos vrbéſque virûm, ſi vita ſuperſtes
Æthereáſque auras carpit, ſeu lumina Phœbi
Cernit adhuc. ſequere hac, ſtabulum, ſedéſque petemus,
Vt ſumas epulas, potéſque rubentia vina:
Deinde ſatur referas patriam, quòd adire labores
Impulſus fueris. dixit, greſſúmque ſubulcus
Antè tulit, ductúmque virum ſub tecta locauit.
Fundit humi molles frondes, virgultáque denſa,
Et villis pellem crebris ſubſtrauit agreſtem
Sylueſtris capræ. Suetus fuit ille ſubulco
Pelle thorus denſa. reſidens lætatur Vlyſſes,
Molliter exceptus lecto. mox talia fatur:

Vlyſſes Eumæo.

Dij tibi cœleſtes faciant, & Iuppiter altus,
Quæ cupis hoſpes, agro qui me ſuſceperis, atque
Hoſpitio ſocians, tam mitis mente locaris
Ipſe tuis ſtratis. Is contra Eumæe ſubulce:

Eumæi in hoſpites humanitas.

Non fas eſſe reor, ſi quis ſucceſſerit hoſpes
Sedibus, aut noſtrum ſi preſſerit aduena limen,
Vel te pauperior, quicunque acceſſerit ædes,
Vt ſpretus ſubeat, nullóque in honore receptus
Pellatur. ſiquidem Iouis omnis dicitur hoſpes

Mendi-

Mendicúſque ſimul.ſeruis ſunt munera parua, "
Grata tamen,quicunque timent.hæc vnica lex eſt, "
Eſſe metu ſemper,nec opem tribuiſſe benignè "
Hoſpitibus,reges iuuenes cum regna gubernant.
Hei mihi,quod ſenior nimium cunctatur,& errat
Fortè mari.vetuere dei,reditúmque negarunt.
Semper me ante omnes coluit,pecorúmque magiſtrum
Fecit:& ille agros veluti commendet amico,
Tradit habere ſuos quondam rex mente benigna.
Fortunáſque hilares,& quicquid poſſidet hæres.
Ille domos celſas ſortémque & coniugis altæ
Dulce thori pignus(multi petiere procorum)
Coniugium mandat,patrijs digreſſus ab oris.
Illi multa labor regni mutabilis æuo
Rettulit in melius:ſed opes mox Iuppiter auxit,
Fortunámque deus.nunc tanta negotia curo,
Aucta mihi quondam.ſi regi curua ſenectus
Acta foret patria, atque Ithacis ſenuiſſet in agris,
Quantum opis hic regno præſens mecúmque tuliſſet,
Agrorum & pecoris ſtudium.verùm occidit ille.
O' vtinam potius Nymphæ genus omne Lacænæ,
Génſque extincta Helenæ iacuiſſet funditus aruis,
Quæ multorum hominum fecit tot funera campis.
Imperio quondam ſigna hic Agamemnonis alti
Marte ſequutus,equis magnis ad Pergama clara
Troiæ abijt patria,bellúmque & Troibus arma
Illaturus agris.ſic fatus cinxerat altam
Conſtringens tunicam zona:dehinc ſepta petiuit
Celſa,ſuum quibus ille greges claudebat,& inde
Ereptos binos mactauit ſanguine fœtus

De Vlyſſe multa narrat Eumæus,tanquã abſente.

Emiſſo, flammáſque gerens aſſure parabat.
Tunc in fruſta ſecat, verubúſque trementia figit,
Aßáque per prunas menſis apponit Vlyſſi
Feruida cum verubus, cereremq; immiſcuit albam
Farre leui, panéſque pios, oneratque caniſtris
Dona laboratæ cereris, bacchúmque miniſtrat:
Impleuitque mero paſtoris pocula dulci,
Sculpta notis hederæ mollis, contráque reſedit,
Hortatúrque virum blanda ſic voce loquutus:
Nunc precor hoſpes edas, quæ ſors dat fercula ſeruis
Parua ſuum. mactant lætos pinguedine porcos
Arce proci regis. non æquis mentibus illi
Mitia corda gerunt, nec curant numina diuûm.
Oderunt infanda dei, & crudelia facta, “
Iuſtitiámq; colunt, hominúmq; opera æqua per oras “
Laudis honore probant, nec deſunt præmia iuſtis. “
Procos magis impios eſſe prædonibus. *Sed tamen hoſtiles turmæ, & minus impia turba*
Cæde ferox, haſtis alienos ſæpe per agros
Irruit, & cumulat prædas, dum paſcitur aruis,
Et Ioue conceſſas aufert per rura rapinas.
Vt verò impleuit puppes, diſcedit ab oris
Tecta domus repetens patriæ, liménque paternum
Acta metu gentis, ſæuæ & formidine pœnæ.
At non iſta procis mens eſt. crudelia fata
Iſtius norunt, diuûmque oracula fortè
Auribus hauſerunt. neque enim dotalia caſtra
Coniugis eximiæ, aut poſcunt ſponſalia iuſta
Arce pij, proprióſque negant repetiſſe penates:
Sed tuti medijs hic luxuriantur in aulis,
Dum tot opes lacerant tectis, rapiúntque ſuperbi.

Non

Non his parca manus, requies ſpaciúmque furoris,
Siue dies lucet, ſeu nox circumuolat atra,
A' Ioue miſſa polo. ſatis eſt nec victima ſola,
Seu binæ tantum: geminant conuiuia menſis.
Tum ſine more ſolo fundunt liquentia vina,
Et multo replent ſpumantia pocula baccho.
Non modus eſt rebus. fuerat ditiſſimus agri,
Namq; & opes fuerant magnæ, atq; opulentia tanta,
Quanta nec heroes Epiri fertilis aruis
Agmina per latos pecorum tendentia campos,
Nobilis aut Ithacæ virides tenuere per oras.
Nec tot diuitias viceni caſtra per alta
Vſque adeò iactant proceres, iámque ordine dicam.
Herbiferæ Epiri bis ſena armenta per agros,
Balantúmque greges totidem paſcuntur in aruo,
Tótque ſuum turbæ, caprarúmque agmina lata.
Quæ denſo varij paſtores gramine paſcunt:
Atque vndena tenent illi ſtabula alta caprarum,
Quæ ducuntur agro, atque extremis finibus oræ,
Illa boni ſeruant paſtores vallibus altis.
Quorum quiſque pecus, quæcunque ſuperuenit horis
Acta dies, pinguémque capram, quæ de grege toto
Lecta, procis epulas Ithacæ deducit in vrbem.
Ipſe ſues tueor, quorum pinguedine læta
Præcipuè magnus noſtris demittitur agris
Porcus, cæde procis conuiuia læta daturus.
Sic ait. ille ſuis tergo & luſtralibus extis
Veſcitur intentus, tum vinum dulce Lyæi
Dextra ſumebat rapida, cædémque procorum
Cogitat ille diu tacitè, fatúmque pererrat.

Procorum luxus.

Vlyſſis opes & poſſeſſiones.

Vt verò cœna & dapibus recreauit opimis
Membra, ſcyphum recipit replétque liquore Lyæi,
Quo biberat paſtor ſpumantia pòcula baccho
Porrigit Eumæus. verùm hoſpes ibi impiger illa,
Vt ſacer impleuit dextram ſcyphus ocyus hauſit,
In menſam lætus libans, dehinc talia fatur:
Vlyſſes Eumæo. *Fare agè, quis talem fœliciter ære parauit,*
Téque emit, rebus commutans prædia campi
Vſque ſibi fidum, tot opes qui iactet in agris,
Atque adeò (vt memoras) fortis, præclarus & actis,
Occubuiſse refers Agamemnonis arma ſequutum.
Dic age, ſi forſan talis mihi notus, & ora
Talia vidi: iſtud ſiquidem ſcit Iuppiter vnus,
Cœlicolæque alij, loquar, an ſiluiſſe decebit.
Huc illuc iui varijs erroribus actus.
Olli ſic breuiter faris præclare ſubulce:
Eumæus Vlyſſi. *Curue ſenex, alijs veniat licet hoſpes ab oris,*
Nunciet & famam terra iactatus & vndis,
Haud tamen ille fidem faciet natóque, patríque,
Penelopéque tibi. non illos vlla mouebit
Fama relata viri: quicunque erroribus acti
Quos premit infœlix duris in rebus egeſtas,
Falſa ferunt dictis ſemper, nec vera fatentur, "
Dum captant eſcas, ſi quis peregrinus in agros "
Spiciferos Ithacæ venit, & modò grata loquetur,
Ille meæ dominæ fallax, dum ficta profatur,
Hunc illa excipiens dapibus ſolatur amicis,
Omniáque exquirens fletus effundit amaros,
Lugentique cadunt lacrymæ, dum flumine vultus
Humectat: pietas decet hæc vxoria, terris "

Cum

Cum iacet externis coniunx, ſine nomine raptus. "
Mox agè curue ſenex aliquid mediteris, & ora
Effingas verbis, vt textas ſtamine veſtes,
Et tunicam lanámque tibi det habere Lacæna.
Ille auibus dudum iacet ingens præda per arua,
Cuius & oſſa canes lacerant, rapidæque volucres Vlyſſis abſentiam & interitum deplorat.
Iam cute detracta rimantur viſcera roſtro:
Aut illum celeres rapuerunt æquore piſces,
Quîs fuit eſca mari: multa voluuntur arena,
Siue iacent terra, ſeu albentia littore curuo.
Oſſa, nec eſt vſquam nobis rex ille ſuperſtes.
Sic perijt, fletus curáſque reliquit amicis,
Sed mihi præcipuè, neque enim clementior vllus
Rex mihi quæretur, quicunque eſt ſceptriger orbe.
Quæ me cunque vocant terræ, aut quocúnque profectus
Iuero, ſiue lares patris charaque parentis,
Hic vbi natus eram, teneróque eductus ab æuo
Inuiſam, repetámque domum dulcéſque penates.
Quorum non adeò lugerem funera mœſtus,
Nec vidiſse oculis patriæ tam dulcibus oris
Ardeo, quàm regis flagrans abſentis amore,
Et deſiderio teneor tam mitis Vlyſſis.
Nominis huius erat quondam reuerentia magna,
Abſentem vereor, cui fido cultus amore
Et curæ fueram: patrijs diſiunctus arenis,
Et procul hinc raptus, virtute inſignis Vlyſses, Vlyſſes ſeipſum diſſimulans nititur Eumæo per-
Diuinúſque fuit. Quem contrà affatur Vlyſses:
Sed quoniam vſque negas, nec ſit rediturus Vlyſses,
Vt memorás, nec ſpes vltrà, nec credula mens eſt:
Eloquar, haud temerè, iuratus numina fabor.

ſuadere Vlyſſem rediturum.

Mox aderit fateor, ſed præmia digna repoſcam,
Tum, cum Dulichijs ſuccedet ſedibus aulæ,
Indue me tunica, Tyrio quoque murice lana,
Arte laboratas veſtes mihi munera tradens.
Antè tamen, quamuis infœlix vrget egeſtas,
Abs te nulla petam, quàm cernes proſper Vlyſſem.
Hoſtis & ille mihi eſt, atri ceu ianua Ditis, "
Fallax pauperies quem iuſſit dicere falſa. "
Teſtis erit præſes diuorum Iuppiter altus,
Hoſpitióque dapes celebres, atque hoſpita menſa,
Dulichiique lares iuſti, quos pauper adiui:
Vt narro, euenient, nec erunt contraria fatis.
Hoc anno ſiquidem, ſacer eſt venturus Vlyſſes
Ad patrias arces, cùm ſeſe exordia menſis
Et finis iungent ſub eodem tempore metæ,
Hoſtes vlturus natique & coniugis altæ,
Quicunque inſultant, & miſcent dedecus aulæ.
Talibus & dictis it contra dicta ſubulcus:

Eumæus Vlyſſi.

Curue ſenex, nunquam capies hæc præmia famæ.
Ad dulces Ithacæ haud vnquam rediturus Vlyſſes,
Vt vereor campos. tu vina liquentia pota,
Tranquillúſque ſede. neque enim credenda recenſes.
Verùm alia in menſa memoremus facta, nec iſta
Ingere voce memor, videas nec lumina ſicca,
Hei mihi, quòd clarum ſi quis narrarit Vlyſſem,
Virtutéſque memor tantas reminiſcitur vſquam,
Et dolor & luctus torquent mœrentia corda.
Eſto quidem, ceu iuratus teſtaris, Vlyſſes
Vt redeat ſoſpes: quoties hoc ſancta precatur
Penelopea deos, quo nos optamus amore,

Laer-

Laertéſque ſenex,& noſtri natus Vlyſſis,
Ora deo ſimilis,quoties quoque deprecor illud?
Attamen ipſe gemo caſus miſeratus iniquos
Telemachi,ſobolem genuit quam fortis Vlyßes,
Eductámque deis referentem germine frondes,
Et ſimilem ramis,teneris creſcebat ab annis.
Sæpe quidem dixi,ſolus ſi quando ſedebam,
Pubeſcens æuo veniet cum fortior ætas,
Non minor iſta ſuo proles genitore feretur,
Conſilio rerum,forma,& præſtantibus armis.
Huic vires adſunt,vultus,mirandáque forma.
Neſcio ſeu numen,ſeu fortè auerterit vllus
Pectora mortalis,ſenſuſque inuaſerit altos.
Namque Pylon ſacram petijt,ſi fama parentis
Fortè relata ſuas tandem circumſonat aures.
Interea inſidijs poſitis ſe turba procorum
Accinxit,tumidas iuuenem exceptura per vndas
Incautè,& ſæuis redeuntem obſeruat in armis.
Vt genus Arceſij præclari nobile fama
Ex Ithaca intereat;celebri ſine nomine raptum.
Deſino plura queri,ſeu diris occubet vmbris
Oppreſſus,ſiue inſidias euaſerit vnda,
Protegat & validus dextra illum Iuppiter alta.
Nunc agè chare ſenex,tua voce pericula pandas,
Fortunámque tuam,triſtéſque in pectore curas:
Qua de gente venis,quis es,aut quæ mœnia iactas,
Quæ patria atque genus,qui te genuere parentes,
Qua rate vectus ades,qui te ſuper æquora nautæ
Duxerunt Ithacam,qua ſe de ſtirpe ferebant?
Haud reor huc peditem ſic te veniſſe per æquor.

Ille

Ille autem contrà: Loquar ô veriſſima paſtor.
Non ego, ſi aſſiduò ceres, & ſi dulce lyæum
Vlyſſes pulchre fingit hiſtoriã ſui aduentus. *Sufficeret nobis, intus dum ſede moramur,*
Atque adeò menſis ocioſi epulemur opimè,
Dum foris exercent opera ſub ſole laborem,
Ipſe meos animi poſſem narrare dolores,
Seu omnia curarum percurrere nomina fando:
Dum niuibus totus, dum labitur annus ariſtis,
Omnia ſeu triſtis fatis quæcunque ſueris
Suſtinui quondam. Cretæis editus oris
Aduenio, genus hac duco de gente ſuperba,
Diuitis & ſoboles creui genitoris in aruis.
Sunt plures nati tectis. materna ſuperbos
Nobilitas dabat: at fratres ex matre creati
Legitima fuerant. peperit me ignobilis ipſum,
Empta patri mater. quanquam de pellice natum,
Vt proprios, genitor charo dilexit amore.
Caſtor Hylacides. *Hylacides Caſtor: quo me de patre creatum,*
Et genus illius iacto. ceu numen in oris
Dictæis fuerat, populo benè cultus, & auro
Atque opibus magnis, & quondam prole ſuperba.
Vt verò hunc Parcæ mergentes Ditis in vmbras,
Plutoníſque domos traxerunt fata ſuprema
Morte: iſti ſubitò diuiſis vndique campis,
Diuitiáſque patris ſortiti ſedibus altis,
Magnanimi tot agris dudum, rebúſque ſecundis
Elati, exiguam mihi partem ſorte dederunt.
Diſtribuere domus ſedes, atque atria longa.
Mox verò vxorem locupleti gente creatam
Eximiam duxi, quam tum virtute parani.

Haud

Haud etenim ignauus,nec triſti perfuga bello,
Nec fugitans martis fueram.nunc cuncta ſub æuo,
Deficere tamen.poteras & fronte tueri
Ingenij dotes,animi quoque noſcere ſigna.
Arbitror aſpectu ſpecimen te marte videre,
Quæque animo virtus.multo me ſaua dolore
Sors premit infauſtum,quæque vrget rebus egeſtas
Verum audax pectus donat:.cum Pallade Mauors,
Atque armis animum fortem.cum prælia captans
Inſidijs legerem fortiſſima pectora bello,
Hoſtibus & ſtrages campis meditarer iniquis,
Ante oculos nunquam venit mihi mortis imago,
Horruit aut lethi fatum tam nobile pectus.
Nec quiſquam prior inuadens crudelibus armis
Ferre necem potuit,ſed diros primus in hoſtes
Cæde feror campo.rapta quin hoſtibus haſta,
Marte neci mittens,ſaltu per tela ruebam.
Vnde fuga celeres hoſtes,pedibúſque fugaces.
Terga dabat victi.talis me marte ferebam,
Talis eram pugna.ſed non mauortia cordi
Bella mihi fuerant,rebúſque domeſtica cura,
Vtilitáſque laris,claros miſſura nepotes,
Et claram ſobolem:ſed tantum remige naues
Roſtratæ,& ponto ſolum naualia bella,
Ornatæque haſtæ,iacula,& fera tela ſagittis
Grata:alijs fato dira atque horrenda videntur,
Triſtitiáque arma viris:deus hæc in pectora miſit.
Delectant alios ſtudijs diuerſa,ſed vrget
Quiſque ſuas artes,ſequitur ſua quemque voluptas. "
Nam prius Argolici quàm Troia Pergama bello "
Irrue-

Irruerent, nouies fueram dux inclytus armis,
Ductabámque viros, celeréſque per æquora naues,
Bella ferens haſtis extremis gentibus olim.
Cuncta aſpirabant: nunquam ſucceſſibus vllis
Tum carui fœlix, quæ tota mente petebam.
Hinc & opes multas, hinc & ſpolia ampla ferebam.
Creſcebátque domus, tituliquę inſignis honore,
Dictæóque grauis populo pietate per oras
Florebam: vtque vias ad Troiæ mœnia triſtes
Iuſſa Iouis magni cogunt iuiſſe Pelaſgos,
Quæ miſere neci quondam tot corpora campis
Iliacis, cædémque virûm ſtragéſque dederunt:
Me ſimul & cl..rum iubet Idomenea per æquor
Tunc armare rates, claſsémque in Pergama Troiæ
Iliacáſque vrbes deducere littore curuo,
Coniurata Hellas. neque erat tum cauſa negandi,
Dedecus hic animi, turpis quoque fama timoris,
Et populi rumor prohibebant ocia belli.
Hicque nouem Troiæ miſcemus prelia campis
Annis, Graiugenæ bellantes mœnia circum.
At decimo Priami populati Pergama regis,
Claſſe domum petimus. Neptunus in æquore Graios
Diſiecit. ſed fata malis Saturnius aſper
Dura dedit quondam. menſem non amplius vnum
Prole noua, rebúſque & læta coniuge, luxum
Inter opum mollem fueram, quæ nupſerat olim
Virgo mihi vultu tenero: mox dira cupido
Mentem agitat, mihi nec pacido contenta quieta eſt.
Ergo cum ſocijs impulſus littore claſſem
Ædifico: Ægypti ſacras iubet ardor ad oras
Tendere

Tendere naue mari iámque alto gurgite ſtructa
Ære nouem puppes ſtabant, ſubitóque coactus
Contrahitur populus, gratis conuiuia menſis
Curabant ſocij iam ſenos littore ſoles,
Ipſe dijs, ara ſtructa ſacra multa ferebam.
Septima vecta rotis vt ſeſe aurora retexit,
Tum ratibus longis patrium conſcendimus æquor.
Iámque è conſpectu Cretæ telluris in altum
Vela damus lata: boreas à puppe ſecundo
Lenior aurarum flatu ceu defluit alta,
Illæſǽque rates fluitant nos ſoſpite curſu
Incolumes ferimur nauis per tranſtra ſedentes,
Æquore dum puppes ventus nautæque gubernant.
Quinta ſub Ægyptum pepulit lux acta rigatam:
Pulcher aqua fluuius ſecat hanc per gramen amœnã.
Vt ſtatui Ægypti naues in flumine curuas,
Tum iubeo ſocios portu ſubducere puppes,
Atque ipſos iuxta naualia celſa morari.
Tum ſpeculatores hortor, contendere curſu
Per ſpeculas quaſdam miſſos, verum impete vaſto
Viribus impulſi, ſua robore mente ſequentes
Depopulantur agros nitidos ſegetéſque virentes
Ægypti, atque ſolos captos cum matre nepotes
Ac dulcem rapiunt ſobolem, ferróque trucidant.
Mox it clamor agris ſerpens, vrbéſque pererrat.
Tum ſimul Aurora percepta cæde ſuorum
Conuenere viri, totúſque hic milite campus
Completur nitido, peditúmque equitúmque, per arua.
Incendunt æris galeas fulgore comantes.
Iuppiter ipſe fugam, iaculatus fulmina cœlo,

Immi-

Immiſit ſotijs.nec quiſquam tendere contrà
Suſtinuit,triſtes circumſtant vndique caſus.
Heu noſtrûm plures ferro mactauit acuto
Hoſtis amarus agris,multos deduxit in armis
Captiuis viuos,opera ad crudelia raptos.
At mihi conſuluit deuicto Iuppiter altus.
Attamen ô vtinam Ægypti me occumbere campis
Ille dediſſet ouans,armorum fata ſequutum:
Nunc etiam infœlix vrget fortuna iacentem.
Demo citò galeam capitis de vertice claram,
Atque humeris ſcutum,manibúſque horrentia tela
Proijcio,æripedes accedens regis ad altos,
Oſculáque infigens tango genua ardua ſupplex.
Ille dedit vitam miſeratus,curribus altis
Impoſitum duxit lacrymantem in regia tecta.
Namque globus denſus pugnans inuaſerat haſtis
Fraxineis,mortem intentans efferbuit ira,
At rex eripuit,veritus Iouis inclytus iras,
Præſidis hoſpitibus,qui ſupplicis ora tuetur, "
Impia qui terris opera indignatur acerbè. "
Hic tum ſeptenis degi fœliciter annis
Cogens æra frequens denſa inter ſigna viróſque
Niliacos.nam res dextra mihi turba benignè
Omnis largitur.compleuerat annus ariſtas
Octauus,remeánſque ſuis aduoluitur horis,
Me tum fallaci Phœnix acceſſerat ore,
Pernicies hominum,veterator,damna per arua
Sæpius intulerat multis.perſuaſit vt oras
Phœnicum gentis peteremus,vbi ardua tecta,
Ac ſibi prata forent,& opes.tum mitia verba

Ore

Ore refert vano, donec conuertitur annus
Commoror illius tectis. voluente ſub auo
Cum metam extremam menſéſque diéſque ſubiſſent,
Traxiſséntque horas redeuntes vere tepenti,
Pontigrada in Libyam me miſit puppe ferentem
Nauis onus, ſecum fallacia pectora fingens,
Scilicet vt Libycis miſerum me venderet oris,
Non leue tum precium ſperans ſe ſumere prædæ.
Hunc ego naue ſequor, multum ſed ſuſpicor vndis.
Vis tamen ire iubet. borea ventóque ſecundo
Æquore currebat puppis ſupra ardua Cretæ
Mœnia. Myrtoos ſulcantes marmore fluctus
Vix medium Cretæ ſpacium tranſmiſimus altæ, Tẽpeſtatis
Iuppiter orditur crudelia fata per vndas. deſcriptio
Liquimus vt Cretam, tellus nec iam amplius vlla numeroſis
Apparet, verùm cœlum vndique & vndique pontus. verſibus Homeri, &
Tunc verò nubem ſtatuit Saturnius atram, Virgilij li.3.
Noctem hyemémque ferens conuexis puppibus alto, & 5. Aen.
Sub qua tum tegitur cæca caligine pontus, Macrob. li.
Iuppiter intonuit crebrò iaculatus in altam, 5. cap. 6. Sa-
Dum geminant ignes ardentia fulgura puppem. turn. & ca. 7.
Vertitur hac prora, percuſsáque fulmine tota
Sulphure repletur, tonitrúſque vapore, repulſæ
Naue cadunt omnes ſimiles cornicibus atris,
Quæ fluitant vnda, nigras prope nauis habenas
Inuoluuntur aqua. reditum Deus abſtulit alto.
Iuppiter ipſe tamen, quanquam mœſtiſſimus alta Miſcet ve-
Iactor aqua, manibus poſuit tum puppe natantis ra falſis.
Longum cærulea malum ſpumantibus vndis
Vt fugerem mortem. cui tum complexus adhæſi,

Lethiferis

Lethiferis ventis & tempeſtate ferebar.
Pérque nouem ſoles rapiebar flamine diro:
At decima vnda rotans Theſprotûm ſiſtit in oris,
Nocte ſub immenſo fluctu, cæciſque tènebris,
Theſprotia. *Huc me delatum Theſprotûm littore curuo*
Rex Phædon recipit ſeruatum fluctibus atris.
Phædô rex *Nec tulit vt ſeruum. charus nam littore natus*
Occurrens miſerò, cõnſumptum frigore fluctus,
Atque labore maris feſſum, me duxit in aulam,
Erexitque manu, donec me ſedis auitæ
Intulerat tectis, lænam circundedit, atque
Induit hic tunicam, miſero velamina donans.
Hic audita mihi eſt olim iam regis Vlyſſis
Fama, vbi ſe hoſpitio dextras iunxiſſe ferebat
Dulichio, & magno repetentem patria rura
Dilexiſſe piè cultu. tum rebus opimis
Largas monſtrat opes, ſibi quas reparauit Vlyſſes,
Æs aurúmque ingens, ferrúmque ad multa domandũ
Vtile: quîs rebus pluſquam per ſecula dena,
Progeniémque aleret denam, gentémque paternam,
Illi tot regis Theſprotûm dona iacebant,
Theſaurique aula. quem te ô Dodona petiſse,
Te celebris ſylua, patríque dicata Tonanti,
Narrabat, celſâ ſcitatum oracula quercu
Vera Iouis: repetat quà pinguentia rura
Fertilis huc Ithacæ, disiunctus tempore longo:
An ne pedem moueat manifeſtus iturus in arces,
Intret an occultus forma Laertia regna,
Me coram libans aula iurabat ad aras
Deduxiſſe rates ſeſe ſub littora tinctas,

Accinctóſ-

Accinctóſque ſibi ſocios,qui gurgite naues
Dulichiúmque ducem charas comitentur in oras,
Dulce ſolum patriæ.Sed me præmiſerat ille:
Contigerat ſiquidem Theſprotûm nauis itura
Dulichium,quò fert ſegetes,frumentáque læta,
Quæ refluunt agris.veherent,me iuſſit,Acaſtum
Ad regem nautæ,ſecurum puppibus altis.
Aſt illi iniuſtas meditantur pectore curas,
Conſilióque mali,triſtes me voluere caſus
Hic cogunt iterum,terræ dum linquimus oras,
Prouehimúrque mari,multum & telluris arena
Deſerimus puppi,ſubitò ſeruile pararunt
Heu tempus.me ſeruitio preſſere feroces,
Me exuerant tunica;Tyrio quoque murice læna.
Et nitidas veſtes demunt,velamina craſſa
Et laceras tunicas,quas nunc quoque cernis amari
Induerant:clarus cum iam ſe veſper Olympo
Extulerat,virides Ithacæ venere ſub agros,
Tendit amœna iugis quæ ſe per rura ſerena
Inſula,quæque nitet,dum lucet veſpera ſtella.
Hic me arctè torto nautæ tum fune ligarunt
Excelſa in puppi,qua ſeſe littora ponti
Extendunt:abiere viri,cœnámque pararunt
Certatim portu fregerunt vincula dura
De manibus dum faciles,velamina denſa
Et laceram pallam circum caput ipſe reuoluens,
In mare me leui miſi temone relapſus
Pectus,vtraque manu fluctus tum remigo ponti
Arte natans vnda.ſubitóque elatus ab illis
Longius affluxi,donec ſub littore nando

Aſcendo pelago, quà ſe querceta virentis
Attollunt ſyluæ denſa frondentia quercu,
Hic ſtratus iacui: verùm ſuſpiria nautæ
Multo cum gemitu ducentes, vndique quærunt,
Errabunda locis paſſim veſtigia ſyluæ
Ibant torquentes. At non & longius illis
Eſt vltrà viſum me inquirere littore curuo,
Aſſenſáque caua naui fugere per æquor.
Remige me diui ramis texere ſub altis,
Méque iidem ad ſtabulum veſtrum mouere per arua
Cuius ceu video campis prudentia clara eſt:
Veſcerer æthereis auris, ſic fata iubebant.
Quæ contrà breuiter ſic fatur ab ore ſubulcus:
Ah miſer hoſpes, a quis quæ tanta pericula ponti
Paſſus es, hæc dudum mentem ſub pectore tangunt,
Atque mouent animum, dum triſtior ordine narras
Errores caſúſque tuos non digna profaris
Quæ ſuper hic Ithaco narras male ſanus Vlyſſe.
Nec ſuadebis enim: quid talis ab ore viator
Mendaci profers temere? fortuna diſertum "
Te facit infœlix. reditus nam regis Vlyſſis "
Inuiſus ſuperis, dum Troum mœnibus altis
Non licuit regi, ſeu Troia occumbere campis
Et quoniam pugnas bellúmque ad Pergama celſa:
Rex erat ingenio magnus, præclarus & armis:
Huic tumulum ingentem Rheteo in littore Graij
Exequijs cuncti ſtatuiſſent, alta tuliſſet
Telemacho quondam patria ſe gloria nato,
Atque fuiſſet eum tum candida fama ſequuta.
Nunc iacet Harpyis ſolis inglorius agris

Eumæus narrationi de reditu Vlyſſis nullã habet fidẽ.

Direptus

Direptus. ſuibus ruri ſum maxima cura
Lectus ego, fugiens hominum commercia crebra,
Ruris amator agro paſcens. nec mœnia regis
Ingredior, niſi cum me Penelopea vocarit.
Cui magna eſt inter matres prudentia, regis
Sic vnde allata eſt Ithaci ſibi nuncia fama.
Tum rogitant ſerui, tum cætera turba ſedentum.
Hique dolent longo diſiuncti tempore caſum
Dulichij, & triſtes mœrentia pectora plangunt.
Aſt illi gaudent, victúmque impunè per aulam
Conſumunt hilares. verùm mihi nulla voluptas
Quærendi toties: vt me deceperat hoſpes
Ætolus quondam, qui facta cæde per oras
Errarat varias, tandem mea tecta per agros
Contigerat, quem tum fido ſolatus amore
Excepi. is regem Cretæ referebat Vlyſſem
Se vidiſſe ducem quondam Idomenea petentem,
Aptantémque rates quaſſas, fractáſque procellis.
Addebátque ducem venturum æſtatis Vlyſſem
Meſſibus arentis, ſeu cum ſe pomifer agris
Tolleret autumnus, ſeu ramos frugibus arui,
Diuitias varias referentem puppibus altis
Cum ſocijs, quorum virtus innotuit aſtris.
Quare agè curue ſenex, quoniam te fata deúſque
Huc pepulere, licet multum ſis paſſus in vndis,
Ne mihi vana refer: neque enim mendacia grata,
Mollibus vt verbis facias mihi gaudia falſa.
Nec mihi propterea tanto dilectus amore
Iungeris hoſpitio: vereor ſed ſumma Tonantis,
Téque tuáſque vias miſeratus, ſede recepi.

Nuncio aduentus Vlyſſis etiam antea ſe deceptum narrat.

Talia fatus erat, cum talia cepit Vlyſſes:
Vlyſſes ſubulco. *Eſt tibi non vllis pectus violabile verbis,*
Atque parum fidens animus, nec credula mens eſt,
Quem neque iuratus moueo, nec ſuaſibus vllis
Induco. verùm his addo, mortémque paciſci
Ipſe volo: ſtent hæc etiam tibi pacta ſubulce.
Vos dij, vos teſtes, quicunque habitatis Olympum:
Si tuus hos quondam rex eſt rediturus in agros,
Hic me tum læna, tunicáque & veſtibus amplis
Indutum facias mitti trans æquora puppi
Dulichium, quò me dudum iubet impetus ire.
Sin minus ille aderit, ceu narro, hortare per agros,
Dent me præcipitem ſumma de rupe ſubulci,
Vt poſthac alius caueat quoque fallere mentem,
Seu mendicus erit, ſeu terras pauper oberrat.
Eumæus contrà, diuina mente ſubulcus
Præditus, affatur: Sic ô mihi fama per ora
Subulcus Vlyſſi. *Candida ſpargatur, virtúſque excellat honeſta*
Inter mortales, noménque decúſque feratur
Iam porróque tibi, qui te ſub ruſtica tecta
Paſtoris duxi, dextrámque & munera noſtro
Hoſpitio iunxi: mactarem ſacra parando,
Purpureámque animam auferrẽ cum ſanguine porco,
Ipſe Ioui votum faciens, precibúſque refuſis
Sacra darem. ſeræ ſed cœnæ tempus & hora
Inſtat, & intus agunt ſocij, menſáſque repoſcunt:
Ergo dapes ſtabulo dulces reparabimus alto.
Inter ſe dictis varijs dum talia fantur,
Huc propè cum ſuibus tardi venere ſubulci.
Grunnien- *Tum de more ſues cubituras cratibus altis*

Includunt

Includunt ſtabuli. hic oritur tum clamor ad amplas
Altus haras, quas Eumæus conſtruxerat agris,
Tendentúmq; ſuum & ſtabulantum auditur ad ædes,
Grunnitúſque ſonat paſſim gregis horrldus aruo.
Aduocat hinc ſacra paſtores voce ſubulcus:
Ducite cuſtodes pinguem mihi de grege porcum,
Qui præſtat. nam ſacra paro, qui ſedibus hoſpes
Succeſſit tuguri noſtros peregrinus in agros,
Delatus: dapibus ſacris recreabimur vna,
Qui patimur ſemper curam ærumnáſque frequentes.
Hoſce greges inter porcorum dente feroces.
Abſumunt alij noſtros impunè labores.
Sic ait. & ſæuo lignum tum fiſſile ferro
Scindebat, celſa ſpirans immane ſecuri.
Interea adducunt læta pinguedine porcum,
Cui iam quinta ſoli radices duxerat æſtas,
Inque foco ſtatuunt. ille ignis ſtabat ad aram.
At non ignarus ſacrorum, ritè ſubulcus
Diuorúmque memor votis pia vota volutat,
Euellens capiti ſetas proiecit in ignes
De ntibus immani, ſumens ex ordia ſacris
Vota deis fecit, multúmque precatur ad aras.
Vt ſummas carpens media inter tempora ſetas
Ignibus impoſuit ſacris libamina prima,
Sollicitánſque deos, patrias remearet in oras
Laertiſque aulam ſapiens allatus Vlyſſes:
Sublatúſque ferit tum querno ſtipite porcum:
Hic procumbit humi moriens ferróque repulſus
Purpuream linquens animam tum ſpargit arenas.
Supponunt alij cultros, iugulántque cruorémque

tes ſues domũ redeunt quos Eumæus & Vlyſſes in ſtabulum agunt.

Eumæus hoſpitis cauſa ſuem mactat Dijs ſacra agreſtia parans.

Accipiunt pateris, mediiſque hic vrere flammis.
Arte parant, dirimúntque ſuem. tum cruda ſubulcus
Fruſta ſecans, tepidis hinc partes vndique membris
Incidit, nec non & pinguia viſcera dempſit,
Imponens flammis dulci confuſa farina.
Tunc in fruſta ſecant, verubúſque affixa colurnis
Aſſabant prunis, mox omnia ritè trahebant,
Et congeſta ſimul menſis poſuere culina.
Hic verò accinctus præcellens arte ſubulcus
Septenas fecit partes, & cuncta diremit.
Inde vnam Nymphis ſacris, Maiæque dicauit,
Vnam Mercurio proli, diuóſque precatus
Cætera diſtribuit quadris ad ſacra ſedentum,
Præcipuúmque loco & ſylueſtri pelle locabat,
Perpetuóque ſuis tergo veneratur Vlyſſem,
Dente ferocis. honor pertentat pectora regis.
Veſcitur ille cibis paſtoris, lætus honore.
Tum ſic conſilio fatur præclarus Vlyſſes:
Vlyſſes Eumæo. *O' vtinam cœli tanto dilectus amore*
Ipſe fores patri, quantum mihi charus haberis.
O' Eumæe decus raris: qui ſolus honoras
Me dapibus, rebúſque tuis. namque aduena munus
Ipſe tuis capio meritis ſub tecta receptus.
Eumæus Vlyſſi. *Ille autem: O' fœlix hoſpes, tibi gaudia menſa*
Iam facito lætus, dapibúſque epulare, benignè
Quæ tibi nunc adſunt, deus hæc largitur Olympi.
Nempe dat & quodcunque lubet Deus ipſe, rapítque.
Cuncta poteſt ſiquidem. ſic dicens, ſacra peregit,
Primitiáſque tulit diuis, qui ſemper Olympum
Perpetui calcant. tum vina ardentia libans

Ipſe ſcypho replet dextram pugnacis Vlyſſis,
Qui Priami bello vaſtauit Pergama regis.
Paſtoriſque latus fidi claudebat Vlyſſes,
Sorte ſua fretus, tanti & virtute ſubulci.
Ille dapes menſa, cererémque Meſaulius illis
Ponebat, ſibi quem quondam hic Eumæus Vlyſſe Meſaulius ſubulci ſeruus.
Emerat abſenti: nec erat Laerte parente,
Seu domina eductus. Taphijs nam venit arenis,
Emptus ab Eumæo precio, rebúſque peculi.
Iámque cibos digitis carpunt, epuliſque paratis
Inijciunt dextras, dapibúſque epulantur opimis.
Vtque exempta fames, & amor compreſſus edendi,
Potandique merum pateris, menſæque remotæ:
Inde dapes aufert, cererémque, Meſaulius. illi
Eſca & carne ſuis ſaturi, petiere cubile.
Nox obſcura peplo veniens circumuolat atro.
Nocte pluit tota deſcendens Iuppiter imbri
Flatibus immanis Zephyrus, qui ſemper aquoſus
Flabat agris. illos tentans affatur Vlyſſes,
Si quam præberet forſan ſibi munere lænam, Vlyſſes anſam quærit commode petendi lænam.
Aut ſaltem ſocios hortetur. namque gerebat
Præcipuè ille ſui curas: Eumæe ſubulce,
Paſtoréſque viri, mea nunc aduertite dicta.
Me iactans bello narrabo nobile carmen:
Si liceat vires laudem, & ſi glorier armis.
Namque iubet vinum inſipiens, quod ſæpe liquore «
Muſis vitifero ſapientem inuitat & illum «
Sæpe facit pateras inter cantare, iocóque «
Arridere leui, atque inter ſaltare choreas. «
Suaſit ſæpe loqui grauior non fanda Lyæus. «

Detegit arcanum, cogit ſecreta fateri. «
At quoniam madido baccho iam garrulus eſſe,
Clamoſúſque ſcypho cœpi, non facta recondam.
O' vtinam illa mihi tenero pubeſceret æuo
Ætas, & vires: ô ſi foret illa iuuenta,
Quæ quondam fuerat Troiæ ſub mœnibus altis,
Cum nos inſidias strueremus Troibus acres,
Atque duces eſſent Menelaus & altus Vlyſſes.
Tertius imperio fueram delectus ab illis.
Venimus vt Troiam, & ſub Troiæ Pergama celſa,
Denſa inter ſyluæ latæ virgulta latentes
Circa vrbem Priami, & Pataræ mœnia Phœbi,
Sternimur, & calamos inter, pigráſque paludes,
Egimus excubias tacitè hic ſuper arma cadentes.
Incidit & boreas, atro nox frigida cœlo
Incubat, atque niues gelidæ ceu mane pruina
Labitur, & ſcutis glacies hærebat, & armis.
Hic tunicas omnes varias, lanáſque patentes
Induti, atque humeros clypeis per membra ſoporem
Accipiunt tecti. ſocijs ego veſte relicta
Exieram imprudens caſtris, nec frigora noctis
Tanta ego ſperaram, flammantia cingula ſcuto
Ipſe manu rapiens fueram comitatus Vlyſſem.
Terna vltra medium noctis proceſſerat vmbra
Transieràntque alto labentia ſidera cœlo,
Cum propius recubans ſic fortè affabar Vlyſſem.
Et cubito pungens excuſſi membra quieta,
Hic verò arrecta tum promptior aure bibebat:
Conſiliíſque aſtúque virûm dux inclyte Graiûm,
Laertis ſoboles, clarum genus à Ioue ſummo,

Haud

Haud vltra ætherea potero iam veſcier aura,
Acris hyems Stygias iam me demittet ad vmbras.
Nulla premit corpus denſo velamine lana;
Hei mihi, quòd ſola tunica tegor, atque feſellit
Corda deus, nec ſpes hic eſt nunc vlla ſalutis.
Sic ego. mox animo ſententia ſedit Vlyſſis:
Conſilio ſiquidem fuerat præclarus & armis,
Seu pugnare manu, ſiue aſtu vincere reges
Vtilis. hic tacita tunc eſt ſic voce loquutus:
Heu ſileas, ne quis miſerum te miles Achiuûm
Audiat. vt tacuit, cubito caput vſque reflexum
Continuit curuo. mox ſic affatur amicos:
O' ſocij, æthereis dilapſus ſomnus ab aſtris
Aſtitit in ſomnis, ac talia fudit ab ore:
Longius à ratibus, ſeu caſtris venimus altis.
Tantalidæ ergo aliquis celerans hæc nuncia regi
Portet, vt à ratibus plures contendere celſis
Hortetur ferro, & ſtrictis mucronibus acres.
Sic ait, atque Thoas proles Andræmonis alta
Purpureo ſurgens ardentem murice lænam
Proiecit, nauéſque petens celerabat ad æquor.
Cuius ego recubans iacui ſub veſtibus, altus
Membra ſopor laxat, donec ſeſe aurea ſede
Extulit, & roſeis bigis Aurora rubeſcens.
O' vtinam illa ætas foret hic, robúrque iuuentæ,
Atque alquis ſtabuli regis me ſede ſubulcus
Donaret palla, placido commotus amore,
Dulichij referens virtutem abſentis Vlyſſis.
Dedecorant ſiquidem laceræ mea corpora veſtes.
Cui dedit Eumæus hæc contra verba ſubulcus:

Eumæus Vlyſſi.

Clare ſenex, hanc egregiam laudémque, decúſque
Ipſe tuam ſtupeo, quàm verè ex ordine narras
Vt decet, & celſa declaras prælia Troiæ.
Quare nec tunicis, aliis nec rebus egebis.
Quæcunque & ſupplex duro ſub tempore poſcas,
Et miſerum deceant, non deerunt illa petenti.
Puniceis inuecta rotis cùm mane rubebit
Tithoni coniunx roſeo ſub lumine clara,
Circundes humeris iterum, quas corpore geſtas,
Has laceras veſtes, duri & velamina fili.
Haud etenim hic multæ chlænæ, tunicæque per vſus
Mutandæ varios: terit & ſua quenque lacerna.
At cum Telemachus proles remearit Vlyſſis,
Et tunicam lanámque dabit, veſtéſque decoras,
Te miſſurus aqua ponti, quacunque rogaris
Deduci ratibus. dicens, ſurrexit ab alta
Menſa, ignéſque illi propius tum mouit, & ipſum
Hic lectum ſtrauit mollem, pelléſque caprarum
Atque ouium iniecit. recubans hic membra ſopori

Vlyſſes lecto recubat dormiturus

Tradit Dulichius. teneram velamine denſo
Impoſuit lanam, qua ſe veſtire viciſſim
Eumæus ſolitus fuerat, iuſtiſſimus vnus,
Commutans pallas, quoties horrenda per arua
Eſſet hyems niuibus ſub tempeſtate ſonora.
Hic pius in lecto molli recubabat Vlyſſes,
Et iuxtà iuuenes laxabant membra quiete.
At non & ſtratis ſopiri nocte ſubulcus
Suſtinuit. nam ſola greges errare per arua
Haud ignarus erat: ferróque armatus in agros
Ire parat ſubitò. fœlix gaudebat Vlyſſes,

Ille ſuum tanta regeret quod pabula cura
Tótque greges campis.humeros circundat acuto
Enſe ſibi fortes Eumæus,iturus in arua,
Hinc lanam ventos pellentem,corpore denſam
Induit & pinguis recipit ſua tegmina capræ.
Deinde ſudem traxit ferrata cuſpite vaſtam,
Quáque canes,quáque ille viros arceret:& inde
Tendit iter duros carpturus gramine ſomnos,
Hic vbi glande ſues alacres ſub rupe cauata
Dentes exerti niueos,& flamina diri
Præſtabant, borea requiem,ventique ſilebant.

Eumæi vigilantia & cura circa greges.

ARGVMENTVM LIB. XV.

Ante oculos Pallas viſa eſt aſtare iacentis
Telemachi inſomnis,patrias hortatur vt oras
Hic Ithacæ repetat.cui parens,munera rege
Atrida accipiens Menelao;hinc æquoris vnda
Mittitur.vtque ratem fuit ingreſſurus arenis
Telemachus,vatem fugientem crimina cædis
Suſcipit Argiuum puppi Theoclymenon alta.
Mox,vt Dulichio paſtor narrarit Vlyſſi
Eumæus,quondam vt prædas Phœnices agentes,
E Syriæ terris raptum ſuper æquora celſa
Se tulerint naui,donec Laertia regna
Legiſſent fluctu,& Laerti littore curuo
Vendiderint regi.patriæque allabitur oræ
Telemachi nauis,Ithacæque relegit arenas:
Remigibúſque ſuis vt puppem miſit in vrbem
Telemachus pergens,Eumæi rura ſubulci
Ingreditur, ſaluus patrios delatus in agros.

ODYS-

Venit Vlyſſides Ithacam Lacedæmone puppe.

ET latam intrauit celebris Lacedæmomona Pallas,
Magnanimi vt claram ſobolem ſtimularet Vlyſſis
Hortatum acceſſit, patrias remearet in oras,
Telemachum,& clarum priſco de Neſtore natum
Carpentes ſomnos Menelai turribus altis
Veſtibuli exculti. fulgebat gloria regis.
Neſtoridem molli laxantem membra quiete
Deuictum ſomno,prolémque inuenit Vlyßis,
Quam non vlla quies,non ſomnus dulcis habebat.
Nocte ſacra varias denſabat pectore curas.
Pro genitore dea aßiſtens affatur in vmbra:
Pallas Telemachum in ſomnis hortatur,vt Ithacã redeat.
Telemache,haud longo decet hic errore vageris
A' patriæ campis,ſub tectis ſedis auitæ
Diuitias & agros linquens,patrióſque penates,
Tótque procos domibus celſis,qui ſede ſuperbi
Iam tot opes patria lacerant,& ſorte maligna
Inter ſe dirimunt,dum tu moliris inane
Actus iter circa Menelaum marte potentem,
Cui non eſt vnquam belli vox rapta ſub aruis,
Ipſe hortare ducem ſubitò te mittat in oras
Spicifera patrias Ithacæ,dum mater in aula
Candida durat adhuc,genitor fratréſque frementes
Voce iubent vnà faciat ſponſalia mater,

Nubat

Nubat & Eurymacho, qui longè excellit amore
Muneribúſque procos omnes augétque ſuperbas
Dotes. hinc igitur properes chariſsima proles,
Ne quid vt inuito te rerum ſede feratur
Et tectis aulæ. Varium & mutabile ſemper “
Fœmina: noſti animos & mollia pectora matrum. “
Huius nempe domos opibus cumulare marita “
Nititur, ingreſſus thalamos quicunque marita “
Dulces amplexus, ſponſaliáque alta reduxit. “
Immemor illa ſuæ ſobolis, tædæque prioris, “
Amplius haud vnquam lacrymoſo funere rapti “
Coniugis antiqui meminit, nec voce requirit. “
Vt fuerit magno quondam dilectus amore, “
Atque thoros adeò dulces primóſque Hymenæos “
Illi ſacrarit, cum iam pubeſceret annis. “
Quare Ithacas poſtquam remeans acceſſeris arces
Singula committas famulæ, cui fama fidéſque
Et probitas perſpecta fuit quæque optima rerum
Suſtinuit curam, donec tibi nupta deorum
Conſilio aſcendat ſacrum venerata cubile
Dis oſtenſa tuis: animo mea figito dicta,
Quæ ſuper addidero. crudelis turba procorum
Quæcunque excellit pugna, ſuper æquore cano
Inſtruit inſidias Ithacæque Samesque per vndas
Sublimis ſaxis, qua ſe freta concita ventis
Extollunt fluctu: cupidique occidere ferro
Te prius expectant, patrias quàm rurſus arenas
Contigeris. nec facta reor ſucceſsibus vti:
Sed potius tellus opto ſeſe ima dehiſcat,
Submerſura procos, quicunque epulantur in aula,

Et res

Et res Dulichij perdunt. tu dirige puppim
His procul à terris, cædis fuge littus auarum.
Nocte etiam remos lenta, nauémque guberna.
Eſt tibi miſſurus lenes à puppe ſequentes
Ventorum flatus, Deus immortalis Olympi:
Qui te ſeruat aquis, & fluctu liberat atro
Incolumem. Sed poſtquam Ithacæ iam littus amœnæ
Contigeris, nauim ſocios hortare ſub vrbem
Deducant omnes. tu fidi rura ſubulci
Accedas ſubitò, qui paſcit glande virenti
Syluarum porcos, mitiſſima pectora geſtans,
Humanúſque ſues ſeruans: hic ducere ſomnos
Nocte para, Eumæum tunc intra mœnia celſæ
Vrbis paſtorem referentem nuncia famæ
Penelopæ ire iube, cuius prudentia claret
Inter reginas Danaûm, quòd ſaluus arenas
Attigeris patriæ, atque Pylo quòd puppe remiſſus
Adſis incolumis, donans ſolatia matri.
Sic dicens Pallas, longum repetiuit Olympum.
Hic tum Neſtoridem laxantem membra quiete
Excitat, & ſomnos huic dulces rupit, & vrgens
Calce pedum mouit, verbíſque his ora reſoluit:

Telemachus Piſiſtrato.

Nunc ô Neſtoride corpus Piſiſtrate ſtratis
Corripe, veloces iuncturus curribus altis
Cornipedes ducens, celeremus vt æquore campo
Noctis iter, fatur contrà Piſiſtratus ore:

Piſiſtratus Telemacho

Telemache, haud tutò tenebroſa nocte vagantes
Ingrediemur iter, quid tam properare iubebis?
Mox inuecta rotis veniens aurora rubebit.
Contrahito ergo moras, ſaltem dum munera celſo

Atrides

Atrides heros Menelaus belliger haſta
Martis honos ingens imponat regia curru,
Dimittátque hilares,verbis affatus amicis
Digreſſu venerans.namque hoſpes ab hoſpite dignè «
Suſceptus,ſemper meminit,dum labitur omnis «
Sole dies,omníque illum reminiſcitur æuo. «
Quicunque hoſpitij peregrinum iunxit amore «
Officio certans.ait,& micat aurea curru «
Auratóque throno properans Aurora retexit
Luce polum nitida.ſtratis Menelaus ab altis
Exurgens Helenæ,quæ flauos vndique crines
Sparſerat à tergo,turres acceſſit & ipſum
Veſtibulum ingreditur. quem poſtquam natus Vlyſſis
Agnouit,ſubitò feſtinat tollere veſtes
Et clara pulchrum tunicâ circundare corpus.
Mox verò ingentem lænam,cui purpura fulget,
Induit,atque humeros circumtegit arduus acres,
Egreſſúſque foras proles affatur Vlyſſis,
Heros Telemachus:Rex ô Menelae Pelaſgûm, Telemachus Menelao.
O' dux Graiugenûm laudis clariſſime fama,
Magna Iouis ſoboles:patriæ me dulcis in oras
Rurſus mitte precor,charos repetiſſe penates
Vrget amor patriæ.cui rex Pelopeius infit:
Haud traxiſſe moras cogam,inuitúmque tenebo, Menelaus Telemacho
Telemache:nec te,quoniam cupis ire,morabor.
Namque & ego indignor,ſi quis mihi detinet hoſpes
Inuitum,quanquam multo ſeu lenis amore, «
Proſequitúrve odio,medium ſeruantia ſemper, «
Ceu meliora probo.culpa conſiſtit eadem, «
Agreſtis nondum qui cogit adire volentem, «

Surgentémque tenet, prohibétque recedere durus. "
Hoſpite námq; volẽs dum permanet hoſpes, ametur: "
Cúmque abitum reparat, lætum dimittere fas eſt: "
Ergo mane, donec ſaltem tibi munera curru
Imponam nitido, paſcas vt lumina donis:
Fœmineæque epulas turbæ, cœnámque per aulam
Inſtruere vt iubeam. namque intus copia rerum eſt.
Hæc mihi ſplendor erit, dapibúſque ea gloria menſæ.
Vtile quin etiam pranſis, impellere currus, "
Metiríque viam, & multum telluris obire. "
At ſi tendis iter claras trans Helladis oras,
Siue Argos forſan medium tranſire parabis,
En ſequar ipſe comes lætus. curſúque frementes
Æripedes iungam, mediáſque per Hellados vrbes,
Et Graiûm populos, Pelopeiáque mœnia circum
Te ducam: nec rex vllus dimittet inanes,
Verùm aliquod potius munus donabit amanter:
Seu tripodas æris, Dodonæoſque lebetes,
Seu binos mulos, ſiue aurea pocula bacchi.
Telemachus contrà prudenter talia fatur:

Telemachus Menelao.

Clara Iouis ſoboles, gentis Menelae Pelaſgæ
Inclyte dux Graiûm, patrias remeare ſub oras
Ad mea conſtitui: neque enim tot rebus & aruis,
Diuitiíſque meis tutorem ſede reliqui,
Diſceſſurus agro patriæ. ne funditus ipſe
Diſperеam, mihi dum diuinum quæro parentem:
Nè ve mihi pereant theſauri, aurúmque ſub arce,
His rex auditis fortis Menelaus in aula
Imperat vxori atque ancillis, prandia tectis
Inſtruere, atque epulas luxu reparare ſuperbo
Hoſpiti-

Hoſpitibus.ſurgénſque Boethides Eteoneus
E' ſtratis, adyt: neque enim procul inde cubabat.
Quam iubet hic ſubitò Menelaus ſuſcitet ignes,
Aſſandi carnes.dicto hic parere parabat.
Rexque odoriferos thalamos petit ipſe citato
Deſcenſu, atque Helene ſimul hoc regina meabat.
His comes ibat opem referens patri Megapenthes,
Hic vbi diuitiæ, argentúmque atque aurea vaſa
Theſaurique domus, veterum monumenta parentum.
Longa erat hic ſeries rerum, cælatáque in auro
Facta virûm.hinc dempſit Menelaus pocula dextra, Opes Menelai.
Quæ deflexa auro circa ibat forma rotundo.
Craterem natum iubet & Megapenthea ferre
Argento inſignem.regina acceſſerat arcas,
Arte laboratas veſtes, acubúſque ſuperbè
Depictas varijs, ſeruabant ſcrinia regis:
Harum vnam tollens greſſum regina ferebat,
Quæ fuerat vario circum pulcherrima flore
Sparſa, & picta ſinus lucebat maxima cultos,
Et ceu ſtella polo virgato murice peplum
Splendebat, quanquam hoc inter poſtrema iacebat,
His vltra pergunt amplam remeare per aulam,
Iámque ad Telemachum ſteterant, cum flauus ab ore
Grande iubar fudit Menelaus talia fatus:

Iuppiter altitonans coniunx Iunone ſecundet
Telemache hunc reditum fœlix vt mente reuoluis Menelai dona.
Munus opum noſtra quæcunque coluntur in aula
Candidius magno donabo latus honore.
Ergo Therapnæa pulcherrima munera dextra
Suſcipe.namque dabo nitido cratera metallo,

Ille quidem totus quacunque argenteus albet,
Fuluo labra micant auro perfecta per oras,
Fulgida Vulcani diuini opus altitonantis
Artificis:mihi quem dederat clariſſimus heros
Olim Sidonius,Tyrijs regnator in oris,
Hoſpitio iungens ſumma cum texerat aula
Illinc me quondam redeuntem puppe per altum.
Sic ait,inque huius porrexit pocula dextram,
Quæ connexa ſinus ambibant arte rotundos,
Heros Atrides Menelaus,fama Pelaſgûm.
Telemacho coram nitidum cratera metallo
Fortis depoſuit Megapentheus regia proles,
De ſolido argento factum.regina Lacæna
Tyndaris aſtiterat,formoſa nitore genarum,
Tinxerat ora rubor,vultúſque incenderat ardor.
Illa tenens manibus peplum,tum talia fatur:
Helena Telemacho. *Hæc quoque dona tibi trado,chariſſima proles.*
Accipe & hæc, manuum tibi quæ monumēta mearum
Sint puer,atque Helenes longum teſtentur amorem,
Coniugis Atridæ.cape dona extrema meorum,
Quæ des ferre tuæ venient cum tempora nuptæ,
Et referent dulces ſponſalia læta choreas.
Quæ tamen interea ſeruet tibi regia mater,
Arcis Penelope intra penetralia celſa.
Vade (ait) ô fœlix magni pietate parentis,
Et lætare diu repetens palatia clara
Turribus,& patrias oras,& littus amœnum,
Dulce decus patriæ dicens hic munera tradit,
Gaudens ille capit:quæ tum Piſiſtratus heros
Suſcipiens,currus tabulatis condidit altis,

Atridæ

Atridæ pectus miratus, regia dona.
Tum verò proceres alta in palatia duxit
Atridès flauus crines Menelaus, & illic
Conſedere thronis nitidis, & ſedibus altis.
Dat manibus lymphas latas formoſa miniſtra,
Pérque aurata manu guttúrnia fundit amœna
Vndarum latices ducibus ſuper ipſa, lebete
Suppoſito argenti longè candore micanti,
Inde thoros ſtruxit iuxta menſáſque politas.
Tunc onerat dapibus tabulas, cererémque caniſtris
Expedit, atque epulas ponit venerata puella,
Grata ferens ducibus penetrali fercula celſo,
Diuersóſque cibos. prope denſas ordine carnes
Arte Boethides ſecat, atque in fruſta diremit.
Pocula ponebat menſis vinúmque miniſtrat
Præclari bello Menelai regia proles.
Inque eſcas varias nitidas contendere dextras
Aggreſsi regis proceres epulantur in arce,
Vt verò potúſque & amor compreſſus edendi,
Hic tum Telemachúſque, & Neſtoris inclyta proles.
Æripedes iungunt, pictóſque aſcendere currus
Inſtituunt alacres, celeréſque egere iugales
Celſo veſtibulo arcis porticibúſque ſonoris,
Ponè ſequebatur flauus Menelaus in auro
Vſque tenens dextra dulciſsima vina Lyæi,
Irent vt læti proceres libamine fuſo.
Stans altum ad currum rex prudens talia fatur:
Viuite fœlices, Neleïa Neſtoris arua, Menelaus
Ingreſſi iuuenes, Pylio mea dicta tyranno ad hoſpites
Dicite, ceu quondam fuerat pater æquus in armis, iam iam diſceſſuros.

Cum nos ad Troiam bellantes Pergama circum
Pugnaremus agris, Priami ſub marte Pelaſgi,
Sic mihi ſic maneat. cui talia reddidit ore
Telemachus, proles facundi fortis Vlyſſis:
Tel. Menelao. *Clara Iouis ſoboles magni, dux inclyte Graiûm,*
Hæc tua Neleio regi mandata feremus,
Vt memoras, poſtquam Pylios intrauimus agros.
O' vtinam patrias ego ſic ingreſſus in oras,
O' Ithacæ inueniam genitorem lætus Vlyſſem
Dulichijs tectis. equidem ſibi cuncta referrem
Quantus amicitia, quanto ſolatus amore
Dulichij ſobolem me ſede receperis alta:
Tum quot opes dederis, quot regia munera curru,
Cum patrias iterum peterem Lacedæmone terras.
Hæc dum fatur, auis dextra de parte volauit,
Ingens prodigium. curuis namque vnguibus hæſit
Anſer auis raptus penna candente volabat
Prædam aquila é ſtabulo geſtans immaniter vngues
Augurium aquilæ aduolãtis rapto anſere. *Aſſuetam domui. magno clamore ſequentes*
Ibant turba virûm, & mulierum denſa caterua.
Armiger ales ouans prope reges aduolat ingens,
Virgil. 12. Aen. *Præter equos dexter ſubitis ſecat aera pennis.*
Hæc vt monſtra vident, lætantur in omine reges,
Voce ſalutantes: gaudebant pectora cunctis
Florida lætitia. quos ſic affatur ab alto
Piſiſtratus Menelao. *Neſtorides curru: Princeps Menelae Pelaſgûm,*
Clara Iouis ſoboles, præſtantia pectora volue.
Et meditare precor: nobiſne hæc monſtra ſub æthra,
An'ne tibi dederit potius deus aere celſo?
Sic ait. Atrides bello præclarus & armis

Cogitat.

Cogitat illa diu, monſtrum qua mente referret
Rite omen recolens. Helene regina ſub auras
Praeueniens, vt erat lata cum veſte decora
Affatur: Proceres, mea nunc intendite dicta.
Auguror, vt mentem turbae docuere deorum,
Illapſa, atque reor fore, ceu Iouis armiger ales
Anſerem auem curuis inuadens vnguibus acris
Eripuit, pinguem, nutritam corte ſub alta,
Montibus elapſus, pullos nidúmque relinquens,
Et partum implumen: ſic quondam fortis Vlyſſes,
Multa mari paſſus, multum iactatus arenis,
Inſignis bello, variiſque erroribus actus
Arces continget patrias, atque acer in armis
Vltor erit, ſeu iamdudum meditatur in aula
Cunctis fata procis, ſortémque minatur acerbam.
Cui ſic Telemachus: Faciat ſic Iuppiter altus,
Altitonánſque polo coniunx Iunonis, & illic
O' regina tibi facerem ſic vota Lacaena,
Vtque deae ſupplex patria tibi ſacra litarem.
Sic ait. aeripedes monet, inſonuítque flagello
Inuicto. aſt illi celeres trans moenia curſu
Corripiunt campum, proníque per aequora currunt,
Praecipitéſque iugum quatiunt vtrinque tenentes
Atque die tota feriunt vndantia lora.
Sol ruit, atque viae paſſim vmbrabantur opacae,
Contigerántque vrbem Pheras & tecta Dioclei,
Orſilochi proles genuit quem Alpheus ad vndas
Arcadicas quondam, hic laxarunt membra quite,
Liber & hoſpitio proceres hic iunxit amico.
Suſtinuere illa hic iuuenes requeſcere nocte.

Helena interpretatur augurium.

Telemachi votum.

Telemachus & Piſiſtratus à Menelao diſcedunt.

Vt roſeis tenebras digitis Aurora fugarat,
Orta die, æripedes iungunt, pictóſque citato
Saltu conſcendunt currus, reſonantibus acti
Porticibus: tum quadrupedes è limine pulſi
Veſtibuli currunt celeres, campóque volabant.
Inſtant verberibus iuuenes, agitántque flagellis.
Iámque Pylon celſam, & Neleia Neſtoris arua
Intrarant, cum ſic proles affatur Vlyſſis:

Vlyſſes Piſiſtrato. *Neſtoride, præſtes pacti non immemor ipſe*
Nunc promiſſa mihi dudum, dictíſque maneto.
Hoſpitium antiquum, & patrij ſociique penates
Iure patrum quondam, & veteri coniunctus amore, &
Mos datus hoſpitibus, quo iure tenentur vtrinque.
Adde quòd æquali pubeſcit vterque ſub æuo,
Atque pares animis: quin & via longa perennes
Arctius hæc mentes iunxit, moréſque probauit.
Clara Iouis ſoboles, præter nauália celſa
Ne precor hinc ducas, ſed me ſub littore linquas
Æquoreo: ne me Pylius ſubſiſtere cogat,
Contineátque aula me inuitum Neſtor auita,
Certans officio, dum me properare per æquor
Fata iubent. canim. ſic fatus: Neſtoris alti
Clara ducis proles meditatur pectore fœdus,
Ritè ſecundaret pactum, dictiſque maneret.
Sic alternanti melior ſententia viſa eſt:
Vertit equos verſus naues, & littora ponti,
In puppique locat, regis nitidiſsima dona
Veſtes atque aurum, quæ rex Menelaus ituro
Telemacho dederat proli Pelopeius Vlyſsis,
Quem ſic hortatur, celeríque effatur ab ore:

Iam

Iam conſcende æquor naui,celeráque per vndas,
Atque omnes vrge ſocios.prius alta theatra
Quàm repetam,& referam genitori nuncia curru.
Noui equidem ingenium chari mentémque parentis.
Magnificum geſtat pectus,diſcedere nuſquam
Te ſinet,atque vocans Pyliam te ducet in aulam.
Non vnquam fateor hinc te dimittet inanem.
Si tamen abſcedes,nimis indignabitur ille.
Hæc ſic vociferans,impellit in alta comantes
Cornipedes vrbis retrò cito mœnia curru
Priſca Pyli,dulcéſque patris mox contigit arces.
Telemachus ſocios hortans properare iubebat.
Arma parate citò,ſociíque impellite remos,
Vt conſcendentes æquor iam puppe ſecemus.
Cui ſocij parent,ſubitóque aſcendere nauim,
Feſtinántque ratis paſſim conſidere tranſtris.
Stans iuxta puppim ſoluebat littore vota
Fundebátque preces operatus ſacra Mineruæ
Telemachus,cum ſeſe offert peregrinus arena
Vicina fugiens Argis ob crimina cædis.
Namque virum nudo vates occiderat enſe,
At genere eximius,proléſque Melampodos alta,
Qui coluiſſe Pylon fertur pater antè,ſuperbam
Matrem ouium,atque inter Pylios ditiſſimus agri,
Qui bene turrigeras Pylijs habitauerat arces.
Pòſt alias gentes,aliáſque petiuit arenas,
Iam dulcem fugiens patriam,& Nelea regem
Magnanimum quondam,cuius clariſſima fama
Inter mortales Graijs fulgebat in oris.
Qui quidem opes illi raptas,dum labitur annus

Piſiſtratus Telemacho

Diſcedunt à ſe mutuo Telemachus & Piſiſtratus.

Theoclymenus vates ad Telemachi nauem confugit ſupplex.

Melampi vatis hiſtoria & Theoclymeni auguris.

Integer iniuſta cogens ditione tenebat.
Contra iura fidémque deûm hic in vincula tractus,
Sæua, ligabatur captiuus turribus arcis,
Duro ſub Phylaco, Phylaces qui regna premebat.
Hic vates profugus, triſtes ſubiiſſe dolores
Suſtinuit fortis, propter Neleida nympham,
Eximiam regis ſobolem, ſeu propter amoris
Damna grauis, quæ menti immiſit triſtis erinnys
Noxia. Sed mortem tamen hic euaſit acerbam,
Mugitúque boues Phylace tum fortis abegit
Ad Pylon antiquam. crudelis Nelea regem
Vltus, opus ſæuum, rapta tum coniuge fratri
Quæſiuit gentes alias, Argóſque ſuperbum
Aptum venit equis, tractus generator equorum
Creditur æripedum. Siquidem hic habitare iubebant
Fata virum Argiuis dantem pia iura Pelaſgis,
Imperio iuſto. tandem ſponſalia fecit,
Atque intra thalamum vxorem deduxit, amoris
Tædarúmque petens lectos aſcendit, & altas
Ædes extruxit, generauit coniuge læta
Melampi filij & nepotes. *Fortem ſuſceptam prolem. Nam Mantius inde,*
Antiphatéſque ſimul naſcuntur ſedibus altis.
Ædidit Antiphates generoſus Oïclea magnum,
Antiphates Mantius. *Pectore præſtanti. rursúſque creauit Oïcles*
Oïcles. *Amphiaraum, animo ſeruantem præpete gentes,*
Amphiaraus. *Auguriiſque auium. quem Iuppiter æquus amauit*
Ægiochus, ſimul & clarus dilexit Apollo
Ardore ingenti. ſed non & curua ſenectæ
Limina contigerat, Thebarum mœnibus altis
Occiderat vates ob munera coniugis acris

Perfida

Perfidia inſigni, fatum muliebria dona.
Edidit hic natos, Alcmaonáque Amphilochúmque. Alcmaon. Amphilochus. Polyphideus.
Mantius ille tamen genuit Polyphidea prolem,
Et Cletum, rapuit quem quondam Aurora cubili
Aurato exoriens, formam mirata iuuenta,
Viueret admixtus cœlo immortalibus alto. Cletus ab Aurora raptus.
Magnanimum vatem fecit Polyphidea Phœbus
Qui fama viguit Graiûm celeberrimus oris,
Occubuit poſtquam ſacer Amphiaraus in armis.
Ille Hypereſiam coluit, cum percitus iras
Geſtaret patri quondam, auguriúmque docebat
Mortales illic habitans, quo deinde creatus
Succeſſit vates auibus Theoclymenus ingens.
Qui tum Telemachum petijt, naualia iuxta Theoclymenus Telemacho.
Vota deo puppim ſoluentem triſtis ad altam,
Libantémque aris, magna cum voce profatus:
O᾽ quemcunque loco facientem ſacra ſub iſto
Inuenio per ſacra precor, diuóſque vocatos,
Per caput iſtud ego obteſtor, ſocióſque ſequentes.
Dic mihi quærenti placidè veriſſima fando,
Neu celes oro. qui te genuere parentes?
Quiſve es, & vnde venis, quæ ve vrbis mœnia iactas,
Telemachus contrà: Tibi ego veriſſima fabor.
Sum genere ex Ithaca, pater eſt mihi fortis Vlyſſes, Telemachus Theoclymeno.
Dum quondam fuerat, iam funere merſus acerbo
Interijt. quare ſocios, nigrámque carinam
Huc ſumens veni, ſi quæ modó fama feratur,
Auditurus ego iam abſentis tempore longo
Hæc cui verba dedit ſacro Theoclymenus ore:
Sic quoque ego arua ſoli patrij tam dulcia liqui, Theoclymenus.

Heu

menus orat opem.

Heu patriam fugiens,demerſi funere ciuem
Occiſum ferro,cuius genus extitit altum,
Cui multi florent praſtanti corpore fratres,
Et ſocij,atque pares auóque & fortibus armis,
Quique tenent Argos magnum, generator equorum
Ille locus Graia ſemper celebratur in ora,
Argolicíſque aruis multum dominantur Achai:
Quos fugio trepidus,vitans crudelia fata,
Et mortis pœnam ignotis vagor exul arenis
Inter mortales peregrinus,ſorte coactus
Heu mœſta nimium.quare ô iuſtiſſime naui
Excipe me profugum,& tam ſupplicis ora verere
Defenſor,ne me mittant Acherontis ad vndas
Occiſuri,illos ferro reor eſſe ſequutos,
Atque inſtare armis·Equidem nec puppe repellam
Inquit Odyſſides,te orantem ſupplice dextra,
Inuitúmve abigam,ſequere hac me lætus ad vndas.
Excipiere illis,alta quæcunque carina
Atque illic fuerint.ſic fatus dempſerat haſtam
Æratam,atque illam tabulata puppe reponit,
Quæ lentatur aquis.poſtquam conſcenderat ipſe
Pontigradam proram,celſâ dehinc puppe reſedit
Atque locat iuxta ſeſe Theoclymenon,illi
Soluerunt funes.ſocios hortatur ad arma
Expedienda ratis:certatim littore cuncti
Parentes malum media de puppe ſub auras
Erectum ſtatuunt,curnóque foramine nanis
Abietis infigunt alacres,aptántque rudentes
Nectentes:corio factis tum candida loris
Carbaſa contendunt,ventóſque à puppe ſequentes
Fœlices miſit,validóſque per aëra Pallas

Telemachus vatem ſuſcipit in nauem.

Aurarum

Aurarum crepitus,vt pontum naue ſecarent.
Currenti citius ſalſos in gurgite fluctus,
Sol ruit,atque viæ cuncta obſcurantur in vmbra,
At ratis inde legit Pheras,Iouis acta ſub auris, Pheræ.
Accelerans ponto.tum præterit Elida ſacram,
Hic vbi præſtantes armis dominantur Epei.
Hinc præteruehitur diſperſas gurgite ſedes,
Quas dixere Thoas,celeréſque per æquora terras, Thoæ.
Difficiles ratibus,quà nauim compulit vndis
Remigióque vrgens vt puppi triſtia fata
Effugeret,néve inſidijs caperetur in alto.
Interea ſtabuli thalamis & diuus Vlyſſes. Poëta redit ad Vlyſſem
Inſigniſque deum magna pietate ſubulcus,
Exhilarant pectus dapibus,cœnámque reponunt.
Atque alij pariter menſis epulantur apertis.
Vtque exempta fames epulis,potúque Lyæi,
Eumæum tentans inquit facundus Vlyſſes,
An foret huic curæ & vero dilectus amore,
An ſtabulo iubeat paſtor remanere ſub alto,
An potius moueat greſſum contendere in vrbem:
O' Eumæe,decus ruris,ſociíque ſubulci, Vlyſſes Eumæo.
Hinc abiturus ero,greſſúmque ad mœnia tendam,
Cras vt prima dies albeſcere cœpit Eoo.
Huc illuc currens ego mendicabo per vrbem,
Ne te hic fortè premam,ſociiſque odioſus oberrem.
Inſtrue,méque doce.tum qui nos ducat in vrbem,
Ipſe ducem præbe.dudum me cogit egeſtas,
Vt vagus vrbe errem,cererem cyathúmque lyæo
Expoſcens,quicunque dabit tum nuncia famæ,
Penelopæ referam dominæ,mixtúſque procorum

Inſidæ

Inſidæ turbæ, cœnam petiturus in arce
Accedam, ſiquidem dapibúſque & rebus abundant,
Illorum aggrediar quæcunque capeſſere iuſſa.
Hoc affirmo quidem, credas mitiſſime paſtor,
Strenuitate mihi nemo vel iudice certet
Mercurio, quo nempe hominum ſe gloria tollit,
Gratiáque accedit factis, & candida fama.
Non equidem quiſquam nec erit præſtantior alter,
Siue focis opus eſt ignes accendere flamma,
Seu quercum cuneis, ſeu ſcindere ligna ſecuri,
Seu partiri epulas. verubúſque aſſare trementes
Subiectis carnes prunis, & pocula baccho
Implere, atque alia officio præſtare decenti,
Quæ vel apud proceres altos, opibúſque potentes,
Inferiore loco natus virtute miniſtrat.
Strenuus ingenij. increpitans excepit Vlyſſem
Eumæus, duxítque imo ſuſpiria corde:
Eumæus Vlyſſi. *Hei mihi, cur hoſpes ſubit hæc ſententia mentem?*
Certè equidem infœlix optas immania fata,
Atque mori penitus, dum turbam inſane procorum
Acceſſiſſe audes, quorum violentia cœlum
Æternum tangit petulantiáque alta ſub aſtra
Contendit. neque enim lacerata veſte miniſtri
Tales illorum celſa verſantur in arce.
Sed nitidis iuuenes tunicis lænáque ſuperba
Induti, atque caput pingues, vultúmque decori,
Ad nutum ſtantes, his ſemper vina miniſtrant.
Et dapibus menſas crebris, & carnibus altas
Atque cibis ornant varijs, bacchóque nitentes.
Quare hortor maneas hoſpes chariſsime, nullus
Inuidet

Inuidet hanc ſortem, nec te præſente dolebit:
Nec ſocij, quicunque colunt mihi frondea rura.
Vt verò magni proles remearit Vlyſſis,
Induet ille tibi tunicas, & murice lanam
Egregias veſtes, tum te ſuper æquora puppi
Dimittet, quácunque auidum te pectora ducent.
Tum patiens Ithacus ſic contrà eſt ore loquutus:
O' vtinam te ſic paſtor, ſic æquus amaret — Vlyſſes Eumæo.
Iuppiter, vt magno es mihi iam dilectus amore.
O' Eumæe decus ruris, me erroribus actum
Suſcipis, atque via redimis, ſolaréque triſtem
Ærumnámque grauem demis. quid triſtius vſquã "
Errore eſt homini, & peregrina ſorte, per oras "
Externas? ſed enim damnoſus cauſa malorum "
Venter narratur: quo ſic vrgente, labores "
Suſcipiunt homines, curíſque agitantur amaris. "
Sæpe aliquem venter varijs erroribus egit, "
Et ſubijſſe malum, & ſæuos ſub corde dolores "
Cogit adire viros charæ per damna ſalutis. "
At quoniam retines, prohibéſque recedere rure, — Vlyſſes quærit de matre ac patre Laerte.
Iam de matre refer clara patientis Vlyſſis,
Et genitore ſuper, quem tunc extrema ſenectus
Curuarat, Troiam peteret cum dius Vlyſſes:
An veſcantur adhuc alacres vitalibus auris,
Sub radijs Phœbi tepidis, ſplendoréque ſolis?
An ne obiere diem, atque infernis ſedibus extant,
Demiſsi triſtes ſæuas Phlegetontis ad vndas?
Cui facit Eumæus paſtorum gloria verba:
Dicam equidem ô hoſpes ſolus veriſsima, curuus — Eumeus Vlyſſi de Laerte.
Viuit adhuc, ſummóque facit non æqua Tonanti

Vota

Vota Ioui ſupplex, pereat ſibi pectus ab armis
Diuulſum, atque anima lacerentur membra, Laertes:
Vſque adeo horrendum ſibi raptum luget Vlyſſem;
Terribiliſque dolet dulcis crudelia nuptæ
Fata diu mœſtus, tetigit quæ virgo cubile
Connubij quondam. nunc triſti funere merſa
Illa ſenem affecit curis, crudæque ſenectæ
Tradidit immodico luctu. nam rapta dolore,
Et fletu nati fama præſtantis Vlyſſis
Illacrymans caſum, Plutonis ceſsit ad vmbras,
Heu triſti fato. non ſic mihi funera tradat,
Quicumque in noſtris habitat dilectus arenis.
Dum viuebat enim, quanquam ſub corde dolorem
Geſtabat, tamen hanc quærebam ſæpe rogando
Multa ſuper nato, multum memorabat Vlyſſem,
Dulcis erat ſermo. primo me eduxit ab æuo,
Ctimene Vlyſſis ſoror formoſiſſima. *Cum Ctimene nata, cui magna potentia formæ,*
Quæ peplum gradiens latum extendebat in auras,
Immenſáque vijs verrebat cyclade terram:
Quam fudit partum quondam enixa ſupremo.
Hac educebar pariter ſub honore iuuentæ.
Virgo tamen cultu fuerat maiore parentis.
Vt pubertatis dulces conceſſerat annos,
Mollior ambobus creſcens & amabilis ætas,
Contigimúſque pares pubeſcens temporis æuum,
Dant nuptum natam, fuerat iam nubilis annis,
Atque Samen tradunt dotalia caſtra parentum,
Contulerant etiam regno tum milla dena.
Me verò indutum læna tunicáque decenti,
Atque alio amictu, pedibus talaria donans,

Ad pe-

Ad pecoris curam patrios præmiſit in agros.
Nam me præcipuo quondam curabat amore
Ex animo mater. nunc verò veſtis egemus.
Sed mihi cœleſtes, quorum vna e vita beata,
Quos inter verſor, duros auxere labores,
Hac epulas potúmque mihi bonus arte parani,
Vnde verecundis etiam pia dona benignè
Hoſpitibus trado. dominæ ſed dulcia verba
Rarò quidem audimus, ſeruis nimis aſpera fertur.
Sors non æqua quidem ſucceßit ſedibus arcis.
Luxuriant aula crudelis turba procorum.
Tum famuli heu trepidi reginæ cuncta referre
Dulichiæ horreſcunt, potúmque rogare, dapéſque
Vix audent miſeri, & quarum tamen indiget vſus
Rus portare viris, agrorum qualia ſeruis
Pectora delectant, faciunt & gaudia campis.
Ille autem contrà: Paſtorum Eumæe ſubulce
Gloria per ſyluas, dÿ quis erroribus actus
Tam puer à patria, chariſque parentibus æuo
Vſque adeò tenero Laertia regna petiſti?
Hoc precor edoceas, & caſus ordine narres.
Num diſiecta vijs latis ſunt mœnia celſa,
Quámque pater quondam materq́; habitauerat vrbē?
An' ne datum te omnibus placidis, bubúſque ſub agris
Cuſtodem quondam rapuerunt nauibus altis
Prædones, & te celſas Laertis ad arces,
Atque domos claras duxerunt æquore vectum?
Qui precium ſoluit dignum prædonibus æquus.
Cui tunc ingreditur paſtor, ſic ore renarrans:
Hoſpes ego pandam, quoniam me quæris, & illa

Vlyſſes quærit ex Eumæo ſubulco ſuo eius genus ac patriam.

Narratio Eumæi de genere ſuo ac raptu.

Vera tibi referam,tacitè mea percipe dicta;
Hícque ſedens lætus menſa bibe vina Lyæi.
Iam tardæ longas noctes tenduntur in horas.
Tempus erit forſan tibi cum dormire licebit;
Eſt etiam tamen hæc non parua audire voluptas.
At non ante tamen; ſomni quàm venerit hora,
Feſſa ſoporifera laxabis membra quiete.
Infert triſtitiam mentis quoque copia ſomni, "
Et dolor ipſe ſopor menti fit longior altæ: "
Pectora multa quies inducit turbida curis. "
Aſt alios inter cui languent corda ſubulcos
Exeat,& molli componat corpora lecto,
Capturus ſomnos,vt ſeſe aurora quadriga
Extulerit roſea apparens rutilante colore,
Manè ſequuturus porcos ientacula paſtor
Sumat,& inde ſues in regia culta reducat.
At nos ſede foci libantes pocula Bacchi,
Carpentéſque cibos,referendo triſtia fata,
Hic oblectemus mœſtiſſima corda dolore.
Namque dolore etiam eſt narrando ſæpe voluptas. "
Expletur lacrymis egeſtus luctus obortis. "
Qui multa eſt paſſus,variiſque erroribus actus, "
Eſt quoque triſtitia ſibi mentis mixta voluptas. "

Syria inſul. quæ & Syrius vna ex Cycladibus

At nunc aggrediar,quæ quæris,dicere verſu.
In noſtro Syria eſt quæ dicitur inſula ponto,
Si quando Syriæ nomen peruenit ad aures,
Ortygiam ſubter,quà vertit limite curru
Pœbus,& exiſtit Titanis verſio celſi.
Haud equidem magna eſt quanquã circumflua terra,
Exiguúmque ſolum nimis eſt,anguſtáque tellus,

Fertilis

Fertilis illa boum tamen affert paſcua denſa,
Paſcendiſque ouibus diues,bacchóque vineta.
Non hic dira fames inuadit in æquore gentem,
Nec triſtis morbus miſeris mortalibus extat,
Cum genus hic hominum ſine labe ſeneſcit in vrbe.
Tum Phœbus nitidis,procul hinc argenteus arcus
Splendet,& ardeſcunt rutilo ſub ſole ſagittæ,
Cum Phœbe aggreſſus telis comitante Diana
Demittit letho veniens,mergítque ſenectam.
Hic vrbes binæ diuiſáque regna per vrbes,
Ambáſque imperio dijs immortalibus æquus
Cteſius Ormenides,genitor præclarus in armis Cteſius Ormenides rex Syriæ ſub Delo, genitor Eumæi ſubulci. Vſque adeo, vt Ariſtoteles ait,in rebus humanis potens eſt fortuna.
Ille meus quondam,conceſſis rexit habenis.
Vt verò has clari Phœnices nauibus altis
Contigerant,merces & ludicra puppe ferentes,
Ingenioſa cohors captandi pectora rebus,
Quæ corda oblectant hominum:ſed ſerua parentis
Ædibus,egregia forma,peregrina puella,
Phœnicum fuerat quædam de gente creata.
Hæc patris arce ſedens,operum ſtudioſa Mineruæ,
Excellens vultu,& præſtanti corpore nympha,
Splendida texebat varianti pectine telas.
Curuas hanc iuxta naues tum forte lauantem,
Decepere aſtu Phœnices littore ſtantes,
Inque cauam puppim deductam mollibus vrgens
In ſtratis,lateri gremióque infuſus amantis
Compreſſit ſolam,dulci furioſus amore
Mercator quidam Phœnicum gentis. Amores,
Pectus amicitiæ,& fallentes pectora merces, "
Blanditiæque virûm,ludique & ludicra,mentes "

Fœmineas capiunt. ſi qua eſt tumefacta papillas, "
Pronior in Venerem, molléſque cupidinis artes, "
Sit licet illa operi aſſiduóque intenta labori. "
Vtque illam futuit, genus hic quæſiuit, & oras,
Quæ nam eſſet ſcrutans, tum qua de gente profecta.
Illa patris ſubitò celſas narrauerat arces,
Sic effata illi: Patria Sidone puella
Sum fœlix, varijs vbi tellus æris abundat.
Montibus, & ſoboles Arybantis diuitis aruis
Innumeris. hinc me Taphij rapuere, feroces
Prædones, quondam redeuntem rure puellam.
Méque adeò huc raptam duxere per æquora curua,
Hac ad tecta viri, precium qui ſoluerat æquum.
Cui mercator ait, qui tum ſtuprauerat illam,
Clam tenebris nauis ſuaui commixtus amore:
Ergo iterum in patriam nobis comitata redibis,
Vt videas matris ſedem, genitoris & arcem
Sublimem, atque illos longo pòſt tempore cernas:
Carpit adhuc auras, & vterque vireſcit abundans
Diuitijs, fœlix illis opulentia ſurgit.
Cui mulier contra roſeo ſic ore loquuta eſt:
Sic volo, Sic iubeo. modò ſi mihi iura fidémque
Iurati dabitis nautæ, vos eſſe carina
Incolumem ad patrios agros, dulcéſque penates
Me deducturos: ibo, quocúmque vocatis.
Sic ait, aſt illi iurarunt littore cuncti,
Vt petijt. iuramenti iam fœdere facto,
Hac iterum adiecit ſic nautis Nympha loquuta:
At vos his rebus præſtate ſilentia nautæ,
Ne quiſquam veſtrûm faciat mihi verba per vrbem,

Sine

Siue via occurrens, gelidas ſeu fontis ad vndas,
Ne quis fortè ſeni referat tum nuncia regi
Ingreſſus ſedem, & mihi triſtia vincula membris
Inyciat, religétque domo, ſi ſenſerit altus
Rex Syriæ, atque necem vobis meditetur atrocem.
Hæc igitur taciti retinete, & puppibus altis
Feſtinate viri res emptas ponere nauis,
Atque inferre ratis precioſa viatica tranſtris.
Mercibus immenſis poſtquam eſt ſtipata carina,
Tum celeri veniat greſſu mercator ad arces
Nuncius, inde aurum eripiam quodcunque rapaci
Contigero dextra: tum nobile pondus ad altas
Ipſa dabo referens naues, naulúmque puellæ
Florentem puerum, quem paſco regis in aula;
Et ſobolem domini aſtutam, dum curret ab arce.
Sæpe illa extra ædes ſe fert, ſocióſque requirit,
Deducam mecum, qui trans maris æquora vectus
Grandia mærebit, ſi creditis, æra puellus,
Venditus immenſo non notis gentibus auro.
Sic ait, inque arces veſtigia torſit amœnas.
Aſt illi totis dum labitur annus ariſtis,
Mutantes merces noſtra verſantur in vrbe,
Inque cauas properant emptas transferre carinas;
Diuitias, onerántque rates: vt tempus arenis
Venerat, exculptæ funes abrumpere nauis,
Mittitur aſtutus referat qui nuncia nymphæ.
Arte mei celſas vario genitoris ad arces,
Portans electro variatam, auróque coronam
Oras incluſam fuluo, collóque monile
Auratum: ancillæ manibus, venerandáque mater,

 Dum

Dum tractant, oculíſque vident, preciúmque monilis
Pollicitis vrgent: hic clam ruit ille puellæ.
Vt ſubitò annuerat, repetiuit littore nauim.
Hæc me tum puerum manibus deduxit ab aula,
Apprensúmque foras traxit. tum pocula menſis
Aurea, veſtibulo potorum repperit alto,
Qui circa regem ſtabant, curáſque gerebant.
Tum cum rege ſuo properarant turba diſerta
Concilij ad ſedes, vbi magna concio gentis,
Et populi rumor, ſtrepitúſque auditur in vrbe.
Inde ſinu occultans terna aurea pocula menſis
Extulit illa ſibi. imprudens ego mente ſequebar.
Sol ruit, atque viæ tenebris vmbrantur opacæ.
Nos celeri greſſu, præclari littora portus
Contigimus, ſtabátque celerrima nauis arenis
Phœnicum gentis: qua nos cum pondere ponunt,
Conſcendúntque ratem, remíſq; per humida currunt
Æquora ſulcantes. emiſit Iuppiter auras.
Iámque adeò cæca ſenas caligine noctes,
Tótque dies vnà ponto cum naue ferimur.
Vt Ioue miſſa mari lux ſeptima ſurgit ab vndis,
Perfidiæ pœna diuinitus immiſſa. *Nempe ſagittifera eſt Nympham iaculata Diana*
Heu telis arcúque nimis lætata coruſco.
Corruit inde ratis ſentinæ illapſa puella,
Cum ſonitu ingenti, velut anſer in æquore ſalſo
Cæde marinus aquas fœdans: tum naue voluta
Piſcibus æquoreis infœlix præda futura,
Atque maris phocis, balænarúmque tremendis
Eijcitur monſtris. ego triſtis puppe relictus,
Deſeror, heu geſtans, mœſtiſſima corda puellus.

Inque

Inque Ithacam rapidus per cærula ventus,& vnda
Detulit allatos Phœnices æquore cano.
Hic me Laertes opibus tum clarus arena
Emit,ego gratæ ſic vidi littora terræ
Hæc Ithacæ.cui progenies ſic fatur Vlyſſes
Alta Iouis magni: Quàm nos Eumæe mouemur Vlyſſes Eumęum conſolatur.
Pectore,dum narras quæcunque es paſſus ab æuo
Et teneris annis,dum tot ſubiiſſe dolores
Ipſe puer poteras:tamen & tibi mollia duris
Miſcuit,atque malis poſuit fœlicia fata
Iuppiter,vt ſæuos poſt ingentéſque labores,
Quos quondam tuleras,intrares regia tecta
Tam ducis humani & clementis regis Vlyſſis.
Exhibet ille dapes mitis,patriúmque Lyæum,
Molléque degis agris æuum.vagor ipſe per vrbes,
Multorúmque domos errans hæc rura petiui.
Sic illi vario noctem ſermone trahebant,
Inter ſe fati.nec longo tempore ſomnos
Carpſerunt,breuiter laxantes membra quiete.
Cum ſubitò roſeis inuecta Aurora quadrigis,
Auratóque throno ſplendens aduentat eoa,
Telemachi ſocij ſoluebant littore terræ
Carbaſa,tum ventis feſtinant tollere malum.
Mox verò in portum remis de gurgite nauim Telemachus Ithacam redit.
Obnixi ducunt,iacitúrque hinc ancora puppi,
Ac terra nauis religata rudentibus alta
Stabat. at hi egreſſi curabant littore corpus,
Et gremio cœnam reparant telluris ad vndas,
Miſcentes pateris ardentia vina Lyæi.
Vtque amor eſt potus,ſimul & compreſſus edendi,

Telemachus ſocios dictis affatur amicis:

Telemachus ſocijs.

Cæruleam ſocij ſub mœnia ducite puppim,
Pellentes remis, repeto dum rura ſubulci.
Agros ingreſſus paſtores viſere regis
Conſtitui. poſtquam ruris res ordine vidi
Atque opera agrorum, huc ad mœnia celſa recedam
Vrbis, vbi ſerò proceſſit veſper Olympo,
Auroram Phaetontis equi cum luce reducent.
Tunc epulum vobis, fœlicia dona viarum,
Inſtituam latus, ponam & conuiuia carnis,
Ac fundam cyathis hic dulcia vina Lyæi.
Quem ſic alloquitur rurſum Theoclymenus, ingens

Theoclymenus Telemacho.

Mente dei vates: Quò me chariſſima proles,
Hinc referam? quorum repetam fidiſſima tecta,
Qui ſaxoſæ Ithacæ medijs dominantur in vndis,
Quæ prætenta ſinu curuo iacet aſpera campos?
An rectà veſtras contendam & matris ad arces?
Telemachus contrà eſt prudens ſic ore loquutus:

Telemachus Theoclymeno.

Certè equidem noſtram dudum te tendere ad arcē
Iuſſiſſem: neque enim hoſpitij conuiuia menſis
Siue epulæ hoſpitio parca tenuéſque fuiſſent.
Sed peiora tibi forſan me abſente tuliſſes.
Nam neque Penelope mater te cernit in aula:
Haud equidem illa procis apparet in arce frequenter:
Sed procul his ſummo percurrit pectine telas
Conclaui texens, vbi culminis arduus ædes
Lambit apex celſas. alium tibi conſulo prudens,
Ad quem te referas, Polybi ſub marte potentis

Eurymachus

Et bello egregij prolem, cui candida fama,
Eurymachum, quem plebs Ithacæ ceu numen in vrbe-

Suſpiciunt

Suſpiciunt, quo non Ithacæ præſtantior alter,
Connubio iungi matris ſucceſſor honoris
Imperióque patris rex, infœlicis Vlyßis,
Ardet ſacrari. verùm deus æthere ſummo "
Iuppiter hoc habitans cognoſcit Olympius, ánne "
Ante patris ſolio, quàm nuptæ ſplendida matris
Eurymachus faciat lætus ſponſalia, lucem
Poſtremam triſtis ſupremáque funera cernat.
Talia dicentis dextra de parte volauit
Accipiter circus, volucris pennata, ſub auras,
Acre genus raptu & Phœbi quoque nuncius ales,
In curuo pauidam lacerabat & vngue columbam
Euellens plumas, vulſáſque ſub aere pennas
In terram medias inter iuuenémque ratémque
Fundebat retinens volucrem. Theoclymenus augur
Telemachum à ſocijs prenſa vocat omine dextra:
Haud equidẽ, inquit, auis ſine numine dextra volauit,
Telemache augurium noſco, corámque volantem
Aſpexi volucrem. veſtro haud genus altius extat.
Quin alia haud Ithacæ magis eſt gens regia terris,
Quæque magis Samijs ſceptro dominetur in vndis
Quàm veſtra in populis Ithacæ. vos ergo potentes
Imperio vndarum ſemper regnabitis alto.
Telemachus contrà prudens orditur: Amate,
O' vtinam lætum non hoc ſucceſſibus omen,
O' hoſpes, careat. tunc ô tam munera multa
Hoſpes amicitiæ caperes, vt ſæpe beatum
Te ferret, quicunque tibi ſimul obuius iret.
Sic ait, & dictis Pyræum affatur amicis,
Perſpectæ comitem fidei: Fidiſsime nobis

Augurium accipitris, non aquilę, vt quidam inepte interpretantur.

Augurij explicatio.

Telemachus Piræo.

 O' Clyti-

O' Clytide, quoniam ante alios Pyræ ſodales,
Vt reliqua officia hic taceam, quæ plurima fando
Enumerare vales, mihi iam parère ſolebas,
Me quicunque Pylon trans æquora cana ſequuti,
Sulcarunt vndas mecum, Pyræe domorum
Ad tua tecta precor ducatur nobilis hoſpes,
Quem donec redeo magno venereris amore.
Pyræus fidiſſimus Telemachi regis comes. *Cui tum Pyræus ferrata fulgidus haſta:*
Quamuis hic maneas ruri vel tempore longo,
Attamen hunc ducam ad ſedes ſolatus auitas.
Nec deerit quicquid pius hoſpes ab hoſpite poſcit,
Hoſpitiive fides. dicens aſcendit arenis
In proram, ſocióſque iubet conſcendere puppim,
Remigióque vti celeri, ſoluíque rudentem.
Certabant ſocij ſubito conſidere tranſtris
Conſcenſa naui. pedibus talaria pulchra
Nectit Telemachus, tum fortem traxerat haſtam
E' tabulis nauis, ferróque retexit acuto
Præfixam. ſocij ſoluerunt littore funem,
Remigióque vrgent, impulſa puppe ſecantes
Æquora ſalſa maris, repetebant mœnia clara,
Telemachus ſoboles vt tum mandarat Vlyſſis.
Telemachus rus ſe conferens, ad ſubulcũ diuertit. *Hic tum progreditur portu, rapidique ferebant*
Hinc heroa pedes, donec ſtabula alta per agros
Contigerat. porci paſcebant mille per arua,
Innumeræque ſues, vbi peruigil ore ſubulcus
Pernoctabat agro, qui regibus vtilis aruis
Miti ſeruitio nunquam cedebat Vlyſſi.

ARGV

ARGVMENTVM LIB. XVI.

Contigit vt patrios agros, tum miſit in vrbem
Telemachus fortis paſtorem rure paterno
Eumæum, domini laturum nuncia fama,
Vt Pylijs adſit deductus ſoſpes ab cris.
Conſilio interea clarus ſe Palladis altæ,
Dulci Telemacho proli manifeſtat Vlyſſes.
Quíque proci inſidijs ſteterant ſuper æquoris vndis,
Incautum exciperent ſobolem pellacis Vlyſſis
Telemachum, pelago rediere in mœnia celſa.

ODYSSEAE LIB. XVI.

Telemachus fœlix genitorem agnoſcit Vlyſſem.

INTEREA vt venit roſeis Aurora quadrigis,
Eumæus paſtor ſimul & præclarus Vlyſſes,
Inſignes pietate deûm, tum prandia menſa
Manè foco accenſis reparabant ignibus alta.
Iam roſeos campis radios diſperſerat Eos,
Cum ſimul emittunt ſuibus per paſcua mille
Cum grege paſtores. venientem grata canum vis
Multum natura ſæuis latratibus apta,
Telemachum circa cauda blanditur inerti, Canes Telemachum
Ac ſine latratu gradienti aſſultat, & inſtat,

Et cre-

venientem agnoſcunt.

Et crebro facilis ſaltu ludebat in agro.
Namque canes propius non latrauere meantem
Telemachum regem. ſenſit tum diuus Vlyſſes
Hoſpes adulantes nullis latratibus aruo
Fronde canes læto, ſonus & circumſonat aures
Atque pedum ſtrepitus. cum ſic affatur Vlyſſes
Eumæum breuiter: Sedi ſuccedit amicus,
Et ſocius certè, ſiue hoſpes notus amore,
Dulichiæque domus fautor, latratus in aruis
Auditur nullus, nec iam latrare Moloſſi
Suſtinuere canes, tacita ſed voce reſultant
Blanditi circum, pedibus tum verberat aures
Excuſſus ſonitus. vix hæc effatus Vlyſſes,
Veſtibula aſtiterat cum fortis natus Vlyſſis.
Tum ſubitò ſurgis motu ſtupefacte ſubulce,
Ac vaſa è manibus ceciderunt lapſa labore,
Quæ tenuit dextra miſcens ardentia vina,
Accurrénſque citò ſeſe offert obuius alto
Eumæus regi, capitique hinc oſcula figit,
Atque oculis pulchris, manibúſque inſanus amore.
Luminibus cecidit teneris quoque plurima gutta
Humectátque ſinus lacryma, fletúſque reſorbet.
Ceu genitor ſobolem paßis amplectitur vlnis
Dilectam quondam, longinquis nuper ab oris
Iam decimo tandem redeuntem ſerius anno,
Quæ ſibi ſola fuit ſumma quoque nata ſenecta,
Quam propter varios quondam tulit ille labores:
Sic tum Telemachum præſtantem corpore fidus
Egregio excepit, prælibans oſcula paſsim,
Amplexus iuuenem, ſyluarum gloria paſtor.

Vlyſſes Eumæo.

Eumæus Telemachũ excipit.

Ac velut

Ac velut erepto fatis, & funere triſti,
Gratatur fletu. tum lugens talia fatur:
Veniſti tandem lux ô dulciſſima noſtra,
O Ithacæ lumen, nunquam me pectora tanta
Sperabam te viſurum, vt mihi puppe per æquor
Hinc Pylon antiquam puer es auectus in vndis.
Nunc age chara mihi ſoboles, ſuccede paternis
Sedibus agrorum, vt vultu tandem explear iſto,
Oblectérque ſatis redeuntem lætus arenis
Huc aliis ſaluum te térque quatérque videndo.
Haud equidem ô ſoboles accedis rura frequenter,
Paſtoréſque tuos. Verùm peregrinus in oras
Hinc fugis à patria, atque alienas quærere terras
Conaris multum, ſapiénſque euadere turbam
Ipſe cupis Stygiam, miſſámque Acheronte procorum.
Cui ſic Telemachus tenero placidiſſimus ore, Telemachus Eumæo.
Sic fore ſperamus, pater ô fidiſſime paſtor.
Iámque tui cauſa venio, vt poſt tempore longo
Luminibus videam, & noſtro te iam alloquar agro,
Colloquióque fruar. Nunquid mea mater in aula,
Durat adhuc? ecquid forſan connubia iunxit
Nupta alij ſponſo, noſtrique cubile parentis
Deſertum luget ſine noto coniuge tectis?
Nunc verò inuiſas prætexit aranea telas
Vndique, dum nemo iacet illo, heu triſtia fata.
Cui contrà dedit hæc Eumæus ab ore ſubulcus
Paſtorum princeps: Equidem tua mater in aula Eumæus Telemacho
Perſtat adhuc miſerè, viduóque in pectore curas
Luctificas paſcit, crudeles paſſa dolores,
Et largos illam fletus noctéſque diéſque

Fundentem

Fundentem obſumunt, lacrymantiáque ora gerentem.
Sic effatus, ei dextra tum dempſerat haſtam
Æratam, hic intro ſe fert ſuper ardua ſaxis
Limina portarum cui ceſſit ſede, locóque
Dulichius. natus tum patrem amplexus Vlyſſem
Telemachus, tenuit clamans: Tu ſede quietus
Hac maneas hoſpes, noſtríſque ſedilia tectis
Inueniam ſubitò, nec deerit ſedibus hoſpes
Qui reparet. ſic fatus erat, rursúſque reſedit
Dulichius. iuueni virgulta virentia paſtor
Mollia ſubſtrauit, viridique in fronde locauit.
Deſuper infundens pelles. quibus altus Vlyſſis
Inſedit natus. tum lances carnibus aſſis
Quas hic reliquias ſeruarant luce priori
Turba epulata thoris. cumulatam deinde caniſtris
Depromit cererem, tum dulcia vina miniſtrat
Paſtorum pateris miſcens, quibus alta corymbis
Surgebant hederæ diſperſa ſigna per oras.
Dulichium contrà, paſtor ſe ſede locauit
Inque epulas mittunt dextras, carpúntque paratos
Lance cibos digitis. vt amor iam pulſus edendi,
Et ſitis extincta eſt, compellat voce ſubulcum,
Telemachus: Quis nam ſucceſſit ſedibus hoſpes,
Fare age, & vnde venit, qua puppe allatus arenis,
Aut quibus à nautis Ithacas eſt vectus in oras?
Haud credo huc pedibus veniſſe ad culmina noſtra.
Tum paſtor: Tibi ego dulcis veriſsima proles
Effabor. genus eſt Cretæis editus oris
Hoſpes Dictæum, multas qui venit ad vrbes,
Huc vagus atque illuc varijs erroribus actus,

Telemachus patré ignotum amplexus, humaniter vt hoſpité curi excipit

Conuiuium Telemachi, Eumæi, & Vlyſſis adhuc incogniti.

Hoſpitis aduentum éxponit Eumæus.

Sic

Sic illi parcæ torſerunt pollice fuſos,
Atque hæc fata illi penſat fortuna deúſque.
Iámque è Theſprotûm terris allatus, ab alta
Euadens puppi, profugus confugit ad iſta
Infœlix ſtabula. At quoniam iam ſaluus in oras
Adueheris patrias, illum tibi trado precatus,
Suſcipias. quare quæ ſunt gratiſsima veſtro
Nunc facias animo, ſupplex ad limina noſtra
Orat opem. cui ſic contrà eſt hoc ore loquutus
Telemachus: Noſtrum quàm nunc Eumæe ſubulce
Mouiſti pectus? quæ vox hæc excidit ore?
Quis verò acceptum peregrinum marte tuebor?
Qui primo iuuenis pubeſco floridus æuo,
Necdum confido duro in certamine pugnæ,
Hoſtem congreſsus patrijs depellere ab aruis.
Fortè prior ſi quis me contra ſumpſerit arma,
Vix me defendam, ne dum ſeruetur vt hoſpes.
Præterea matri duplex ſententia ſedit,
Et partes animum ambiguum diuiſit in ambas.
An maneat mecum potius, ſeruétque cubile
Dulichij reuerens quondam genitoris, & aulam
Procuret patriam, & populi rumore ſecundo
Atque pudicitia decoris famáque fruatur:
An dotes largas, & ſponſa ſequatur Achæos,
Quicunque excellit diues natalibus altis,
Maiores & opes iactat. quoniam hoſpes adiuit
Has ædes pecorum, tunicis lanáque decora
Ornabo: ancipitem lateri donabimus enſem
Quo ſe defendat: pedibus talaria iungam.
Tum ſic hinc mittam, quócunque per æquora pectus
Hoſpitis

Telemachus de ſua & matris impotentia conqueritur.

Hoſpitis vrgebit. ſi vis tamen ipſe, teneto,
Hoſpitio iungens læto, ſtabulíque receſſu,
Et thalamo cura. veſtes, cererémque dapéſque,
Ne vobis ſtabuli tectis odioſus oberret,
Atque epulas ſociis minuat, miſſurus in agrum
Huc ero. Namque procos inter, non notus in aulam
Haud patiar veniat. Sic luxurioſa procorum
Sæuit turba manu, & violenta gubernat in arce,
Ne dira faciant illi conuicia lingua,
Ac dolor hinc ortus mihi figat pectora triſtis.
Hei mihi, difficile eſt vni, ſeu fidere dextra "
Seu bellare inter plures præſtantibus armis. "
Si pugnes ſolus, quanquam fortiſſimus acri "
Decernens ferro, longè maiora potentes "
Tela magis vibrant plures, & robora ſpirant "
Quem ſic aggreditur dictis ignotus Vlyſſes
Vlyſſes hoſpes ignotus Telemacho. *Pectore amice mihi, ſi fas eſt dicere quicquam,*
Pro re pauca loquar. Laceror pia corda, tuorum
Triſtia cum noſco, ceu vos narratis, in alta
Fata procos regis mollirier arce nepotes,
Atque tibi inuito dudum vim ferre nefandos,
Qui genus eximio deducis clarus Vlyſſe.
Ecquid & ipſe volens patria ſic vinceris aula,
Téque domant illi telis, & vulgus in vrbe
Sic odiis vrgent, heros clariſſime fare.
An' ne etiam in populo præclara oracula diuûm
Sectantur forſan, dapibúſque epulantur in arce.
Ecquid & accuſas fratres? quum mouit in arma
In ſeditione & pugna *Impia Mars aliquis, pugnáſque ſubire coegit,* "
Seditióque oritur forſan, magnúſque tumultus "

Tunc

Tunc equidem pugna confidere fratribus acri « fratres tu-
Mortalis ſolet, & ſpem fratrum ponere dextra. « tiſſimi ami-
O' vtinam viridi ſic eßem floridus æuo, ci, atque in-
Vt iam pubeſcens ſoboles præſtantis Vlyſsis, gens præſi-
Qualis & ipſe heros vtinam remearet Vlyſſes dium.
Huc vagus errando: ſpes eſt, & fata iubebunt,
Hoc ſperare breui: caput hoc ſecuiſſe liceret
Ex humeris cæſum, peregrino & colla ſecuri
Infregiſſe viro, ſi non his omnibus vnus
Exitio enſe forem, ſedes ingreſſus Vlyſsis
Laertis prolis. Sin me tum turba procorum
Funderet hic maior, ſolúmque domaret in armis,
Mallem equidem triſti ſemel hic occumbere letho,
Cæſus in arce mea, quàm ſemper turpia facta
Hæc ſperare domi, ſupplex pulſetur vt hoſpes,
Ancilláſque pias violari turpiter aulæ
Immani ſtupro: tum vina exhauſta procorum
Heu dira turba, frumentáque tota per agros,
Conſumique dapes fruſtra per regia tecta,
Atque immaturas ſegetes frugeſque per arua.
Telemachus contrà: Tibi ego veriſſima pandam
O' hoſpes, me nullo odio (ceu reris) in vrbe Telema-
Perſequitur vulgus minitans, iráve mouetur chus hoſpi-
In nos plebs omnis. nec fratres crimine damno. ti Vlyſſi, ſed
Spes ſiquidem fratres magno diſcrimine rerum. « incognito.
Fratribus in dura multum confidere pugna «
Mortales ſoliti, ſub ſeditione coorta, «
Sunt, cum marte tument. Sed noſtrum Iuppiter altus
Ipſe genus quondam ſic deſolauit in arce.
Namque olim genuit Laertem Arceſius vnum, Genealo-

Laer-

gia Vlyſſis. *Laertéſque pater ſolum generauit Vlyſſem,*
Méque vnam ſobolem quondam quoque fudit Vlyſſi
Penelope mater, genitórque hanc ſede reliquit
Diſcedens Troiam: nec quod ſperabat, habebat
Auxilium prolis, cuius verſantur in aula
Hoſtes innumeri, quot terris æquore cinctis
Inſignes Graijs proceres dominantur in vndis,
Dulichióque, Saméque, & quos tulit alta Zacynthos;
Syluarum lucis circum nemoroſáque campis;
Quòs Ithacæ ſcopuli, ſterili quos aſpera rure
Hæc Ithaca tellus regnantes iactat in vnda
Tot paſcunt aula noſtra connubia matris,
Tótque domus lacerantur opes, & tecta ſuperba.
At non illa negat ſponſalia odioſa procorum,
Nec finem ſtatuit, dum pendula tela tenetur,
Nec præſtare valet, ſed luxurioſa procorum,
Turba domum vaſtat patriam, menſáſque frequentat
Méque breui forſan letho dabit enſe nefando,
Deſtructura genus clarum. clementia diuûm
Hæc tamen vna poteſt fœlix auertere facta. "
Cuncta quidem pendent è maieſtate deorum. "
Vade age veloci, paſtorum gloria, greſſu,
Telemachus Eumæum ad matrem & Laertem mitit. *O' Eumae, decus ruris, mea nuntia matri*
Defer Penelopæ, reducem me puppe per æquor
Huc veniſſe Pylo. opperiar dum rure recedis.
At ſoli matri referas, ne turba procorum
Sentiat, Argolicos inter. nam conſulit armis
In me ſæua quidem diris pars magna procorum.
Eumæus Telemacho *Eumæus contrà: Noui, mandatáque prudens*
Percipio dudum. Adijcias hæc ore loquutus,

Ecquid

Ecquid eam curſu Laerti gratus eodem
Nuncius heu miſero, qui quanquam triſtis Vlyſſe
Abſenti lugens, tamen hic curare labores
Atque opera agrorum famulis intentus & aruis
Sede pia ſolitus, ſumebat pocula bacchi,
Et cererem menſis, quoties affectus edendi
Mouerat, at poſtquam digreſſus naue per æquor
Ipſe Pylon fueras, perhibent, nec carpere menſa
Appoſitas epulas, nec tangere vina Lyæi,
Vt prius, & ſeruis nihil hunc ſpectare laborem.
At ſedet, atque imo ducit ſuſpiria corde,
Lamentans agro: tabeſcunt oſſa dolore,
Et toto infirmæ decedunt corpore vires.
Cui ſic Telemachus: Quanquam dolor afficit acris, Telemachus Eumæo.
Sed premo luctificum triſti ſub corde laborem.
Ergo ſenem miſſum longo faciamus in agro
Lugentes. quod ſi forſan mortalibus eſſent
Omnia ſic lecta arbitrio ceſſura, parentis
Optarem potius reditum infœlicis Vlyſſis.
Tu celeri curſu redeas, vt nuncia matri
Sunt delata. procul nihil eſt Laertis in agrum
Quòd vagus hinc erres: reginam hortare, miniſtram
Clam ſubitò famæ laturam nuncia mittat
Laerti. fatus ſic, compulit ire ſubulcum.
Hic rapidus ſubitò pedibus talaria nectens
Contendit paſtor, greſſúmque ad mœnia torquet.
At non è ſtabulo latuit tum Pallada paſtor
Digrediens. Pallas properauit ad arua ſubulci,
Fœmineæ ſimilis præſtanti corpore formæ,
Et Nymphæ egregiæ, decorant quam membra decora

Quæ nitidas ingens percurrit pectine telas,
Aſtans veſtibulo ſedis patefacta colore
Dulichio apparet: ſed non & viſa Minerua
Telemacho fuerat. neque enim manifeſta deorum "
Cunctis apparens viſu mortalibus errat "
Turba. ſed hanc oculis pannoſus vidit Vlyſſes,
Et videre canes. nullus latratus in auras
Seuit. nam gemitu fugiunt, ſtabulóque tremiſcunt,
Ploratu exiguo ſtupefacti, alióque remoti
Gannitu exhorrent tacito. ſed nutibus illi
Significat Pallas. Subitò tum ſenſit Vlyſſes
Egreſſúſque domo, paries quà maximus aruis
Exurgit ſtabuli, coram ſtetit ille Mineruæ.
Quem ſic alloquitur Pallas: Generoſa Laertis,
O' proles ſenis, & celſum genus à Ioue magno,
Cuius apud Graios ſapientia claret, Vlyſſe
Conſilio inſignis, iubeo te prodere nato,
Colloquióque frui. nec te celaueris vnquam.
Sed turbæ mortem, fatúmque immane procorum
Parcarúmque manus meditantes marte feroci
Hinc iam tendatis, greſsúmque ad mœnia clara
Vertatis. nec prompta manu pugnáque cruenta
Longius à vobis abero. ſic fatur, & alta
Dulichium aurata percuſſit arundine Pallas,
Ac veſtem puram, multóque nitore micantem,
Lucentémque dedit tunicam ſibi corpora circum.
Florentéſque auxit artus, lumenque iuuentæ,
Afflarátque hilares huic pubertatis honores.
Quem dedit exauctum, nigro fuſcóque colore
Viſa redire cutis, maciéſque abiyſſe genarum,
Porten-

Pallas apparens Vlyſſem hortatur, vt ſe Telemacho filio, abſente Eumæo, prodat.

Canes ſpiritus tremiſcunt.

Pallas Vlyſſi.

Vlyſſi forma priſtina reſtituitur à Pallade.

Portenſúſque tumor, propexa in pectore barba
Nigra ſubit, nigræque comæ. tum Pallas abiuit,
Ingreſsúmque patrem proles miratur Vlyſsem;
Obſtupefacta noua facie, vultúmque remittit
Luminibus liquido formidans æthere numen
Eſse putat miſsum, breuitérque affatur Vlyſsem
Exclamans: Alius longè quàm nuper in arûo
Appares hoſpes coram veſtéſque nitore
Nunc alio geſtas, ſimilis nec corpore tanto.
O' hoſpes, quem te memorem? namque haud tibi vultus
Mortalis, ſed certe aliquis Deus eſse videris,
Diuorúmque vnus, ſedes quibus altus Olympus:
Sis fœlix, noſtrúmque leues quicunque laborem.
Parce precor, miſerans noſtris placabilis aris,
Vt tibi grata ficis reddamus ſacra benignis,
Et perfecta auro læti tibi dona feramus.
Sis ô ſis placidus, noſtri miſereſce laboris.
Quem contrà alloquitur breuiter præclarus Vlyſses:
Haud deus huc venio: cur me immortalibus æquas
Aſsimilans diuis? tuus en dilectus Vlyſses
Sum genitor, cuius cauſa ſuſpiria ducens,
Tot pateris triſti toties ſub corde dolores
Vímque procis noſtra latam crudelibus aula.
Sic ait, & fixit charo tunc oſcula nato.
Plurima gutta genis cadit, atque humectat arenas.
Hic largos fletus aſtans fundebat Vlyſses,
Aſsiduiſque tenens natum complectitur vlnis.
At non Telemachus genitorem agnoſcit Vlyſsem,
Nec credebat adhuc, ſtupefactóque ore loquutus:
Haud mihi Dulichius pater es Laertis Vlyſses.

Telemachus Vlyſsi, adhuc inco gnito.

Vlyſſes ſe filio manifeſtat.

Telemachus patri Vlyſsi.

Me mulcens forſan ludit deus author, ab imo
Hic magis vt lugens moueam ſuſpiria corde.
Haud equidem ingenio hæc mortalis præſtat imago,
Ni Deus hanc formet. facili iuuenémque ſenémque "
Reddiderit forma, celſum deus æthera calcans. "
Te modò, quem dederat, tremulum te curua ſenectus,
Quique toga lacera circum pannoſus oberrans
Et ſpecie fueras turpi, nunc forma deorum
Dis ſimilis ſumpta eſt, quis ſedes latus Olympus
Dicitur eſſe. pater contrà ſic infit Vlyſſes:
Vlyſſes Telemacho filio. *Ne mirere patrem, tanto obſtupefactus honore,*
Sic adeò obtutu raptus. venturus Vlyſſes
Nunquam alius: veni noſtras ego talis in oras,
Multa ſolo paſſus, multum iactatus & alto
Adſum viceno patrijs allatus arenis
Anno, opus hoc ingens mirandæ Pallados, aruis
Quæ prædas abigit, talem me fecit. & illi
Id facile eſt factu: miranda potentia diuæ eſt.
Seu me mendici, iuuenis ſeu vertere forma
Induti nitida præſtantia corpora veſte.
Et diuis pronũ eſt, quibus altus habetur Olympus, "
Reddere ſeu claros, ſeu caſu voluere triſti, "
Seu affeciſſe malis, ſeu clarificaſse per oras "
Mortales homines. Sic fatus, ſedit Vlyſses: "
Fuſus in amplexus patri, collóque pependit,
Ingenti & luctu lacrymas fundebat Vlyſſi,
Telemachus dulci. tum iunctus fleuit vterque,
Tam deſiderio longo, fletúſque ciebat
Atque ſinus implens lacrymis cunctatur obortis:
Lugentéſque hærent, & largo flumine vultus

Dulci-

Dulciter humectant flentes. his fletus abundat
Vberius, quàm quondam aquilæ ſeu vultur in aruis
Vnguibus incuruis, cum natos ante feroces
Agricolæ implumes nido rapuere ſub alto,
Quàm poſſent curſus contendere in aëra pennis,
Plorantes circa frondes heu flebile lugent.
Sic illis miſerè lacrymæ funduntur obortæ.
Occiduas iſſet Phœbeum lumen in vndas
Flentibus, hic ſubitò ni patrem natus Vlyſſem
Sic foret affatus: Qua te dulciſſime puppi
Nautæ Ithacam genitor ſalſum vexere per æquor?
Haud reor huc curſus te contendiſſe pedeſtres.
Ingreditur contrà verbis ſic fortis Vlyſſes:
Vera tibi ô proles referam. Phæaces in altis
Fidi me comites duxerunt æquoris vndis,
Nauibus eximij: qui mittunt, littora ponti
Quicunque attigerint, alios quoque puppe per altum.
Meque cita ſomno laxantem membra carina
Depoſuere Ithacis vectum ſuper æquor arenis,
Largiti Alcinoi ſplendentia munera regis,
Æs aurúmque ingens, & textas ſtamine veſtes.
Quæ mihi conſilio ſpeluncis abdita tetris,
Et ſeruantur opes inter ſpelæa deorum.
Nunc verò monitis huc veni Pallados altis,
Hoſtibus vt cædem meditemur, fatáque dira.
Iámque procos numerans crudeles ordine narres.
Scire equidem cupio, quantíque in bella creati,
Quótque manus arment: vt fortis rebus iniquis
Conſilio inſiſtam, num bella capeſſere ſoli,
Atque inferre pares ſine defenſoribus enſes

Comparatio.

Vlyſſis narratio de reditu ſuo in Ithacam.

 Poſſimus

Telemachus patri recenſet numerum procorum.

Poſſimus pugna, an'ne alios quæramus in arma.
Cui ſic Telemachus: genitor tua prælia ſemper
Audiui, egregiámque manus laudémque, decúſque
Te bellatorem inſignem, martiſque potentem,
Conſilióque bonum pugnas ſuadere Pelaſgis.
Verùm equidem magno nimium certamina marte
Decernis: ſtupuit valido mens acta ſtupore.
Haud eſt bina procis tantum decas arce Pelaſgis,
Siue virûm ſimplex: plures in bella paratæ
Arma gerunt martis. numerum iam percipe Graiûm.
Quinque decem iuuenes, binique è littore curuo

58. viri è Dulichio.

Dulichio lecti celſo, ſeruique ſequuntur
Marti habiles ſeni. quos & Samos alta per æquor,

24. è Samo.

Enſe quater ſenos iuuenes. nemoroſa Zacynthos

20. è Zacyntho.

Bis denos armat deductos puppe Pelaſgos.

12. ex Ithaca.

Bis ſeni ex Ithaca, cuncti præſtantibus armis.
Heu noſtram lacerant aulam: quibus vna ſororum

Summa 116. cum pocillatoribus 2.

Fama canit vates reſidens, & præco ſuperbus
Voce Medon clara, quin & pulcherrima vultu

Procceres 108.

Corpora bina virûm, bini præclara miniſtri
Cura penum ſtruere, atque epulis onerare caniſtros,

Procorum fuere cum ſeruis, 118. iuuenes. 8. ſerui. præco vnus, Muſicus vnus.

Partirique dapes menſis. dulciſſime curam
Nunc adhibe genitor. ſi cunctis bella fremus
Oppoſiti clypeis intus, ne forſan amara
Atque graui pugna moueas certamen in aula,
Neve nimis noſtro conſtet victoria tabo,
Túque abeas victor triſtis. circumſpice mente,
Suppetias ferat arce tibi defenſor in alta,
Sic vbi reppereris. inſit præclarus Vlyſſes:

Conſulta-

Nunc reputa tecum, ſi cum Ioue Pallas inibit

Nobiſcum pugnas, an defenſoribus arce | tio Vlyſſis & Telemachi, de procis tollendis.
Indigeam hic alijs, an propugnator in armis
Nobis quæratur rurſus ſic ora reſoluit
Telemachus: Certè egregios ſub marte patronos
O' genitor memoras, qui celſi nubibus altis
Arce ſedent cœli, atque alijs dominantur in orbe
Præclari imperio dijs immortalibus, atque
Humano generi. contrà eſt ingreſſus Vlyſſes:
Haud aberunt longum forti certamine diui.
Firma procis mecum ſi decernentur in arce
Robora Laertis, ſi Mars ardeſcere pugna
Cœperit: vt primum rutilanti Aurora cubili
Apparet, noſtros ſoboles pete chara penates,
Atque procis iterum mixtus conuiuia cura.
Me poſt hinc Ithacæ per mœnia clara ſubulcus
Deducet ſimilem mendico, triſtis in vrbe | Vlyſſes Telemachum inſtruit quid factũ oporteat, vbi ad procos venerint.
Qui petit ore cibos, curuum quem longa ſenectus
Reddidit. at ſi me tum luxurioſa procorum
Turba ignominia tractarint arce Laertis,
Tu tamen interea præſtanti pectore fortis
Suſtineas, quicquid patiar pius arce malorum.
Vel ſi ſternar humi pulſus, retrahárque per arcem,
Seu telis feriar, oculis hæc aſpice mitis.
Atque animo tolera, verbíſque hortare benignis
Stultitia abſiſtant: quamuis parere recuſant
Turba procûm, metáſque dati peruenit ad æui,
Fatalémque diem, quin hæc quoque concipe dicta.
In mentem ſapiens Pallas cum miſerit altam, | Conſultatio de cæde procorum.
Cum capite ipſe nuam, ſubitò tunc percipe ſigna,
Quæcunque in ſumma ſeu martia tela iacebunt

Arce patris curui, ſiue arma horrentia martis
Seceſſu thalami celſi memor ipſe reponas,
Omniáque inde feras: cupidè, ſi forte procorum
Turba ferox iterum quærens hic arma repoſcat,
Mollibus hos verbis ſeda, blando ore loquutus:
A' fumo hinc poſui. namque haud ſunt talia Martis,
Qualia erant quondam, peteret cum Pergama Troia,
Arma patris, celſa quæ ſede reliquit Vlyſſes:
Sed corrupta iacent fumis, ignísque vapore
Halitus, hæc tetigit nigro. tum Iuppiter altus
Hic aliud maius menti nunc obijcit, aula
Ne vino madidi bacchíque liquore furentes,
Crudeli, & pugna certamina dira mouentes,
Voſmet lædatis per mutua vulnera martis,
Turpi & fœdetis conuiuia læta furore.
Néve mero ſæui lætis ſponſalia menſis
Deturpetis ibi vitiantes omnia nuptæ.
Namq; virũ in pugnas trahit atq; in prælia ferrũ.
Tu tamen ad bellum, quod mars dabit, arma relinque.
Hic nobis binos enſes, haſtáſque feroci
Marte duas, totidem clypeos & ſcuta ſiniſtra
Protendenda manu ſic tum, ceu ſacra litantes,
Excipiemus eos. mox illos Pallas in armis
Decipiet pugna, nec non & Iuppiter altus
Conſilio fallet. quin hæc quoque figito mente,
Quæ nunc edicam. ſi noſtri ſanguinis hæres,
Aut ſi vera meo ſobolis es ſemine nata,
Ne quis vt hic magni præclarum nomen Vlyſſis
Audiat, aut tectis præſentem ſentiat eſſe.
Quin nec Laërtes, hoc nec ſciat ipſe ſubulcus,

Nec

Nec quiſquam quicunque domo verſatur in alta.
Quin nec Penelope mater verùm vnus Vlyſſes
Telemacho iunctus,varios cognoſcere mores
Fœmineæ turbæ,quæ ſint ea facta per arcem,
Iuſtitiæque decus pergam,ſeruóſque paternos
Experiar rebus,cui nos ſub honore colamur,
Qui metuat regem,qui denique mente ſuperba
Haud curet,ſed te nullo modò pondere pellat
Regem Ithacæ.natus cui ſic eſt ore profatus:
O' decus,ô genitor,fidiſſima pectora noſtra Telemachus Vlyſſi.
Vt reor agnoſces.neque enim mihi corda remiſſa
Deſuetique animi torpent:ſed turba procorum
Haud tentata diu fuerit manifeſtior actis
Illis commixto.ſed nec lætabere damnis
Quæ facimus tectis.lacerantur ſedibus altis
Arcis opes patriæ temerè,regnúmque ſuperbe
Deſtruitur noſtrum:nec luxurioſa procorum
Parcit turba throno celſo,nec rebus auitis.
Fœmineúmque gregem diſces,luxúmque per aulam,
Idque probo citius,ſi qua eſt,quæ regis honorem
Téque ſimul temnit,ſeu quæ crudelior vrget.
At non & ſubitò mores tentare procorum
Suadeo:ſed potius poſtremò cura ſubibit
Audendi dextra,cum ſeſe monſtra deorum
Oſtendent,noſcéſque Iouis miracula celſi
Edita prodigijs & fulminis ægide ſumma.
Sic illi inter ſe vario ſermone trahebant
Tempora:cum muris allabitur vncta carina
Per fluctus Ithacæ,quæ vectus in æquoris vndis
Telemachus fuerat ſocijs,& remige ponti

Conti-

Contigerant littus ſocij,portúmque ſubibant
E' celſo fluctu:cum puppim ad littora terræ
Traxerunt ductam,tunc armamenta reportant
Nauis aquis ſerui,nec non & regia dona
Ad Clytij ſedes referunt.tum nuncia læta
Laturum mittunt tibi Penelopea ſub arcem
Præconem naui celſam,ſedéſque Laertis:
Telemachum chari paſtoris rura petiſſe,
Sed iuſſiſſe ratem deduci ad mœnia tonſis,
Ne regina metu lacrymas effunderet acta,
Neu tenero fletu ſua triſtior ora rigaret.
Concurrere via oblati tum fortè,ſubulcus,
Et præco,pariter dicturi læta per arcem
Nuncia Telemachi.poſtquam ſubiere domorum
Regia tecta viri,præco narrauit in aula
Inter fœmineam turbam.Regina reuerſus
Nunciatur Telemachi reditus. *Eſt tibi Telemachus,ſoboles chariſſima.verùm*
Penelopæ ſolus propius ſecreta ſubulcus,
Iußerat vt natus,reginæ cuncta profatur.
Vt verò celeri curſu mandata peregit,
Se fert ad porcos remeans,& mœnia linquit,
Ac turres altas.Sed triſtis turba procorum
Indoluit fama,mæſtiſſima pectora fixa,
Extra aulæ ingentis muros ruit ocyus altos,
Ante fores arcis pariter conſulta ſedebat.
Quîs tunc Eurymachus Polybo de patre creatus
Eurymachus procis. *Incipit effari:Socij fidißima pubes,*
Heu quantum eſt opus hoc iter,& quàm fama perēnis
Telemacho.egregium facinus laudémque ſuperbè
Ille refert.quanquam nunquam ſucceſsibus illis

Telema-

Telemachum vſurum quondam rebamur inepti.
Iámque agitè ô ſocij, lectam cum remige nauim,
Æquoreóſque viros mittamus littore curuo,
Qui ſocijs mandent ſubitò ſtatione relicta,
Vt redeant celeri per concita marmora curſu.
Vix ea fatus erat, ſumma cum vidit ab vrbe
Amphinomus ſtantem portus ſub littore puppim,
Extra æquor celſum, ſociósque hic vela legentes,
Atque alios tonſas manibus remóſque tenentes.
Tum ſic verba procis læto depromit ab ore, Amphinomus procis.
Dulcè quidem ridens: Nihil eſt, ſuper æquora nauim
Quòd mittamus aquis. ſocij iam littora curua,
Atque tenent portum. quiſquis fuit ille deorum,
Rettulit his famam: aut ipſi videre per æquor Proci ab inſidijs redeunt.
Cæruleis puppim redeuntem fluctibus altam,
Quam non æquoreas curſu inuenere per vndas.
Sic ait. atque illi ſurgentes littora ponti
Accedunt celeres: trudunt à gurgite nauim
Cæruleam, in terram ſocij præſtantibus arma
Aſportant animis proræ iam ſtantis arena,
Conſilióque adſunt denſi, ſedéſque frequentant.
Nec cuiquam iuuenum licuit ſectarier, atque
Ire ſeni, aduenïunt tantùm fera turba procorum.
Ad quos Antinous genitore Eupethe creatus
Orditur: Socij, quàm non hunc turba deorum Antinous procis.
Deſeruit pelago, qui iam diſcrimine tanto
Telemachum redimunt. ſpeculamur montibus altis,
Ventoſíſque locis, celsóque cacumine rupis,
Pérque vices ſtantes, donec ſe Phœbus in vndas
Occiduas merſit, ſpeculis luſtramus ab altis.

Sed noctu ſicca nunquam nos ducere ſomnos
Audemus terra, ſed canum puppe per æquor
Sulcamus fluctus, croceáſque Aurora quadrigas
Læta tuas vndis cæci expectamus in altis,
Inſidijs poſitis deprenſam gurgite vaſto
Ferro occiſuri ſobolem pellacis Vlyſſis.
Quam tamen interea patrias deduxit in oras
Neſcio quod numen. nos hic meditabimur illi
Triſtia fata proci, nec noſtra euaſerit arma.
Haud etenim hoc viuo ſuccedent facta Hymenæi,
Et tædæ: eſt ſiquidem prudens, animique ſagacis,
Conſilióque bonus, noſtræ non immemor artis.
Non adeò inſidias populi fauor adiuuat acres.
Quare agite ô ſocij, prius hac in ſede Pelaſgi
Conſilio properate hortor, quàm natus Vlyſſis
Conuocet Argiuos. neque enim requieſcet in vrbe,
Verùm inter cunctos ſurgens narrabit, vt illi
Inſidijs cædem & crudelia funera ponto
Struxerimus, liquida decepti curſibus vnda,
Dum non aſſequimur pelago. nec ſana probabunt
Facta viri, plebes ſi quid perceperit vrbis
Auribus infandum. ne quid, tam mobile vulgus,
In nos conetur, noſtriſque releget arenis,
Nos ferro expulſos alienas quærere terras
Atque alias gentes cogens, veniamus in oras
Externas miſeri. ſi quid mihi fiditis, agro
Aggreſſi gladijs, procul hinc qui diſtat ab vrbe,
Illum cædamus, miſſuri Acherontis ad vndas:
Siue via inſidijs tacitis armemur in illum
Præueniundo haſtis, arcem tot rebus opimam,

Antinoi conſilium de Telemacho è medio tollendo.

Et tot

Et tot opes regni teneamus fortiter armis
Æquè ſortiti,ſedes atque atria longa,
Réſque domus alias reginæ ſorte daturi
Atque viro,illius ſcandet quicunque cubile,
Concubitus miſcens.ſed ſi non iſta ſedebunt,
Quæ vobis retuli,potiúſque hunc viuere regno
Hæredem cupitis,patria & dominarier arce
Dulichijs opibus,moneo ne dulciter vnà,
Quæ ſibi magna ſatis poſſedit in æquore regna,
Et tot opes lætas perdamus turba procorum,
Lautè epulata thoris crebris conuentibus:aula
Exeat,vxores alias petiturus in oris
Dotibus eximijs quærens,& quilibet arcem
Deſerat hanc Ithaci,& ſponſalia vitet amara
Tædarum.aſt illi mater connubia iungat
Penelope tandem,qui plurima dona daturus
Fatis conceſſus veniet,dulcéſque Hymenæos
Adferet.hæc dixit,tenuere ſilentia linguis
Longa proci cuncti,donec pius ora reſoluit
Amphinomus,Niſo præclaro rege Pelaſgo
Natus Aretiadæ,celſus virtutibus vnus,
Penelopéque placens verbis,& pectus honeſtum
More patrum referens,herboſæ rector arenæ,
Diuitis & ſegetum,& pinguenti fertilis agri,
Dulichio veniens,Ithaca dux inclytus arce
Ipſe procis aderat.ſurgens ita farier infit:
Haud equidem ſocij ferro mactare iubebo
Telemachum:regis genus,eſt crudelius ipſum
Demiſiſſe neci.potiúſque oracla diuûm
Quæramus placidi.quòd ſi Iouis ardua magni

Amphinomus inter procos optimus,regis Telemachi mortem diſſuadet.

Conſilia

Conſilia affirmant, illum tum primus in arce
Proſternam, atque alios omnes hortabor ad arma
In regem ſumenda manu: ſin iuſſa deorum
Abnuerint fato, veſtris abſiſtite cœptis.
Sit ait, atque illis ſedit ſententia menti.
Mox igitur ſurgunt, greßúmque ad mœnia regis
Altas contendunt arces, & culmen Vlyſſis.
Inque thronis celſis & ſede nitente locantur.
Interea prudens ſtatuit regina ſuperbis
Apparere procis, qui tum crudeliter arce
Degebant. triſtis regis perceperat aula
Fata, ſuæ prolis crudelia funera mater,
Præco Medon ſiquidem inſidias pateſecerat atras
Penelopæ: audierat coram decreta procorum.
Ergo pedem ad ſæuas ſedes regina ferebat,
Ancillis veniens pariter comitata puellis.
Contigit vtque procos hic nobilis Heroina,
Aſtitit ornatu claræ prope limina ſedis
Pulchra genas nitido roſeas circumdata peplo,
Increpitánſque infit: O crudeliſſime factis
Penelope inuehitur in Antinoum. *Antinoe, ô ſcelus, ô ſcelerúmque hortator amare:*
Túne Ithacæ iuuenum numero præſtantior omni
Diceris à populis? Ac non & talis in arce
Proderis. ô dira longè ſæuiſſime fraude;
Cur dulci infœlix meditaris funera nato
Telemacho, cædem infandam, nec ſupplicis ora
Aſpicis ora, tamen cœlo cui Iuppiter alto
Teſtis adeſt, equidem nec fas eſt mutua cædes,
Siue inferre manus. profugus cum littora quondam;
Ecquid adhuc memor es, nam contigit æquore latus

Ille tuus

Ille tuus genitor, populum gentémque timebat,
Namque ira exciti fuerant, armíſque furebant,
Quòd fuit æquoreos latrones puppibus altis
Tum ſectatus aqua Taphios. ſibi bella ferebant
Theſproti populi, quos quondam læſit in armis,
Et nobis ſocios, quem tot petiere per æquor
Enſe tuum patrem, medias vt cæde per vndas
Illum deijcerent, animámque in ſanguine fuſam
Deſtruerent, imóque exectum pectore veſtrum
Cor epulis facerent dulces, crudelia menſis
Fercula, ceu Stygijs fando vix ore vorantes.
Hos tamen, hos auidos tenuit ſibi fidus Vlyſſes.
Cui iam dedecoras aulam, dominámque pudicam
(Heu ſcelus) vxorem princeps petis ipſe procorum,
Coniugium antiquum tibi defenſoris Vlyſſis,
Arce vorans epulas: tum natum pignora lecti
Morte petis dira, matríque nefande dolores
Triſtitiámque infers nimium crudelis Vlyſsi.
At nunc edico, deſiſtas cæde, procóſque
Contineas alios. cui ſic tunc ore profatur
Eurymachus, Polybo quondam genitore creatus.
O' regina potens Graiûm decus Oebali celſum,
Cuius & Argolicas complet ſapientia terras,
Parce metu fidens, nec te tua cura remordens
Sollicitet: neque enim quiſquam crudelior armis
Hic obſtet nato, nec erit qui martia tela
Atque manus proli violentior inferat arce,
Telemachóque tuo cædem minitetur acerbam,
Dum ſoſpes fuero deſpectans viuus arenam,
Hoc affirmo: fides olim quoque facta ſequetur,

Vlyſſes olim inhibuit Theſprotiæ populos, Eupethea Antinoi patrem bello cum latronibus iunctũ inſectantes mari.

Verſipellis Eurymachi animus.

Ille qui-

Ille quidem noſtram ſubitò tepeſecerit haſtam,
Illiúſque cruor manabit ſtipite teli,
Et niger è noſtro fluitabit vulnere ſanguis,
Qui ſe Telemacho ſæuis feret obuius armis.
Namque olim, memini, charo me fortis Vlyſſes
Sæpe ſedere genu fecit, manibúſque benignus
Aſſatas dederat carnes, gremióque ſedenti
Præbebat patera mihi vina rubentia bacchi.
Quare Telemachus, quo non mihi charior alter,
Ante omnes magno mihi iunctus amore colatur.
Nec cædem horreſcat, nec vulnera dira procorum.
Nulla timenda procis mors eſt: ſed fata deorum
Haud fugiſſe licet, ſupremáque funera Ditis. "
Sic ait, exhortans animo confidere matrem
Reginam, ſed fraude tamen crudelia regi
Funera Telemacho meditatur dirus in arce.
At regina ferens in ſumma palatia greſſus,
Hic vbi erant celſis miranda Theatra feneſtris,
Coniugium charum triſtis deflebat Vlyſſem:
Donec luminibus dulcem per membra ſoporem
Cæſia demiſit Pallas. tum veſper Olympo
Emicuit roſeo: tarda iam luce ſubulcus,
Telemacho nato, & forti veniebat vlyſſi
Nuncius vrbe procul. cœnámque epuláſque parabant
Sedibus excelſi ſtabuli, porcóque litantes,
Qui iam floreſcens vnum vix creuerat annum,
Victima grata deo. cum Pallas arundine longa
Aſtitit, & virga perſtrinxit corpus Vlyſſis,
Laertis rurſus prolis, formámque ſenilem
Reddidit, & turpes tum circa corpora veſtes

Triſtia

Triſtia,ne forſan vultus cognoſcat in aruo — Pallas Vlyſſem iterum tranſformat.
Eumæus paſtor,neu nuncia læta per arcem
Penelopæ referat,peccétque errore relati
Regis,& infœlix huic vertat pectora rebus
Temporibúſque ſuis.cui ſic prior ore loquutus,
Talia verba dedit natus præſtantis Vlyſſis:
Pectore ſancte,decus ruris,ſyluæque paternæ — Tel.Eumęo
Gloria,iam tandem veniſti paſtor in agrum?
Nunc Eumæe precor,quæ fertur fama per vrbem?
Ecquid ab inſidijs rediyt iam turba procorum, — Eumæus Telemacho
Faſtu excelſa ſuo?an longis me puppibus alto
Obſeruant pelago,repetentem tecta penatum?
Ecquid adhuc æquor ſulcant?cui talia paſtor
Reddidit:Haud ocium fuerat mihi quærere famam
Illorum,rapidos tendenti ad mœnia curſus.
Maxima cura fuit,poſtquam mandata peregi,
Huc rediſſe iterum.ſed ſeſe nuncius acris
Obtulerat nobis ſceptro,primúſque parenti
Reginæ defert ſociorum iuſſa per arua.
Verùm aliud vidi,teſtantur lumina noſtra,
Celſus ab vrbe procul,quà ſeſe Hermæus ad æquor
Vertice collis agit,relegentem littora noſtra
Et portus nauim,quæ velox remigat vndis, — Eumæus nũciat procos redijſſe.
Armatique viri ſplendebant puppe ſub alta,
Quæ ſcutis haſtiſque feris ſub pondere preſſa
Ibat,at haſtarum radiabat acumen vtrinque,
Ferratáque acie lucem ſub ſole laceſſit.
Hóſque procos rebar puppi veniſſe per vndas,
Verùm incertus eram.dixit,cum riſit Vlyſſis
Verſus ab Eumæo natus,virtutibus altus,

Reſpiciens patrem. Poſtquam conuiuia menſis,
Curarúntque epulas dulces, feſsique labore
Conſedere thoris, dapibúſque epulantur in aruo:
Haud equidem abfuerat lautæ ſibi copia cœnæ.
Vt verò potus, & amor compreſſus edendi,
Tum ſomnos carpunt, & dono membra ſoporis
Reptantis laxant, dum lucent ſidera noċte.

ARGVMENTVM LIB. XVII.

Telemachus patriam rediens iam rurſus in vrbem,
Penelopæ narrat curſus & geſta parenti,
Aequoreáſque vias. Deinceps pannoſus Vlyſſes
Intra Ithacæ muros, ex agro ductus auito,
Ingreditur ſedes, conuiuia lauta procorum,
Non vlli notus, ſumma viſurus in arce.
Narrat & hinc vates, canis vt cognorit Vlyſſem,
Eumæúſque agros repetit. ſed fortis Vlyſſes
Ipſe procos inter remanet, contemptus in aula.

ODYSSEAE LIB. XVII.

Quem canis agnouit, procus hunc pulſauit acerbus.

VT matutinis apparens lutea bigis
Per montes radios roſeos Aurora retexit,
Telemachus pedibus nectit talaria culta,
Dulichij ſoboles, tectis chariſſima regis.

Tunc

Tunc haſtam validam, & manibus iuuenilibus aptam
Corripuit, curſu celſam rediturus in vrbem.
Ac ſic alloquitur tali tum voce ſubulcum:
Euge decus ruris, redeo iam paſtor in arces,
Vt tandem videat mater me ſoſpes in aula.
Quam non antè reor quieturam fletibus atris,
Atque odio dignis, lacrymoſis luctibus aerem,
Quàm me conſpiciat reducem. tibi mandò ſubulce,
Infœlix noſtram ducatur vt hoſpes in vrbem,
Mendicaturus iuxta conuiuia menſis,
Prandia, vel panem cereris, vel pocula bacchi.
Sicubi ſi quiſquam dederit, quem prona voluntas
Iuſſerit: haud potero ſumptus mortalibus vnus
Tradere, nec cunctos homines hic ferre per agros,
Afflictus miſerè, triſtíſque doloribus atris
Pectora confectus. licet indignetur vt hoſpes,
Et moueat bilem. tamen impatientius ille "
Dum fert, hoc grauius fuerit. nam vera fateri "
Suſtineo potius. quem ſic affatur Vlyſſes:
Haud equidem cupio retineri longius hoſpes
Pauper enim melius ſemper verſatur in vrbe, "
Vt ſibi mendicet varijs ientacula menſis, "
Quàm paſsim lectas eſcas inquirere ruri "
Quas dederit, cuicunque libet. nec iam amplius altis "
Vt maneam ſtabulis opto, villáſque pererrem.
Omnia mandanti ſiquidem ſeruire paratus
Vtilis ad nutum ſtudeo, modò perge, per vrbem
Me ducturus erit, quem iuſſeris ire, calore
Nunc æſtus veniet, laceráſque ad corpora veſtes
Heu grauiter porto, cum meſsis torret ariſtas

Telemachus profecturus in vrbem, mãdat vt hoſpes ex agro ducatur Ithacã.

Vlyſſes Telemacho.

Et frumenta æſtus, cum ſe calor intulit agris.
Sed tamen has geſto, ne forſan roris in aruis
Me matutini frigus conſumpſerit. vrbem
Hoc ſiquidem agrorum tractu procul eſſe refertis.
Sic ait: & natus rapidis tum paſſibus ibat,
Progrediens ſtabulo, meditatus dira procorum
Fata. Ithacæ poſtquam lætas peruenit ad arces
Fœlicéſque domos, habitatáque mœnia regum,
Ad celſam ponens haſtile immane columnam
Detulit. hinc intro ſe fert, liménque ſuperbum,
Et lapide inſtratum tranſit. quem prima per arcem
Telemachus rediés à virginib. & nymphis in arce excipitur, & à matre Penelope.
Euryclea videns nutrix, cum ſterneret altas
Ad ſedes nitidas pelles, lacrymata tetendit
Tunc ſubitò greſſus, aliæque ex more miniſtræ
Accedunt denſæ circum: tunc oſcula figunt
Amplexæ caput atque humeros. regina per altos
Penelope thalamos, qualis ſeu virgo Diana,
Aurea ſiue Venus, ſic illi eſt æqua vel illi,
Adueniens iecit circum ſua brachia colla
Nati dilecti, & libauit baſia mater
Lætitia lacrymans, capitíque oculíſque decoris
Oſcula mille tenens figit. tum talia verba
Penelope Telemacho
Edidit ore breui lugens: Chariſſime nate,
O lux Laertis, ſpes ô fidiſſima matri,
Veniſti tandem dulciſsima lumina nobis
Telemache? haud me vnquam viſurã te arce putarã,
Heu poſtquam iuiſti procul hinc Neleïda celſam
Naue Pylon. narra qua ſorte petiueris oras
Neſtoreas, clam me diſcedens nocte per æquor,
Non prius aſpectum noſtrum ſolatus amore,

Quàm

Quam te conferres procul hinc genitoris amati
Auditum famam. quam contrà affatur, & inſit
Telemachus ſubitò: Mea ne chariſſima mater Tel. matri.
Ne renoues luctum, nec concita corde doloris
Pectora iam moueas fugienti triſtia fata,
Sed potius nitida pulcherrima corpora veſte,
Aſcendens notis cœnacula celſa puellis
Ornata, hic cunctis dijs immortalibus, aris
Centenas quondam pecudes, ſolennia ſacra,
Atque noue feſtas centum taurilia luces
Te laturam olim, pinguéſque altaribus altis
Ducturam tauros, vnquam ſi Iuppiter vltus
Hoc erit, hoc facinus, ſeu præmia digna daturus,
Déque procis pœnas ſumat pro talibus auſis.
Iámque forum repetam, ſiquidem prius hoſpes ab alta
Sede vocandus erit, qui me eſt per cana ſequutus
Æquora, quem ſocijs præmiſi puppe ſub vrbem:
Vtque domum interea Pyrrhæus duceret illum,
Exciperétque epulis magno complexus amore,
Lætus honorificè, donec rediturus ab agro
Veniſſem incolumis, dederam mandata recedens.
Dicta volant nato. Subitò pia mater in altos
Aſcendit thalamos, puras circundata veſtes
Membráque lota, deis centum taurilia vouit,
Et pecudes aræ laturam, ſacra deorum,
Si dignas peteret olim pro crimine pœnas
Iuppiter. interea ſe fert ex ædibus altis
Telemachus, geſtans ferratæ cuſpidis haſtam.
Quem pedibus celeres, veſtigia ſæua prementes,
Ponè ſequebantur crudeli voce Moloſſi,

Atque illi Pallas ſacros afflauit honores,
Affuditque decus.populus miratur euntem
Omnis,& aſpiciens obtutu hærebat in vno,
Atque proci circum denſi,ruit illa ſuperba
Turba virûm circa,nimium blando ore loquentes,
Verùm imo facinus voluentes pectore dirum.
At non Telemachus fidens,euaſit acerbum
Agmen,& ad veteres ſubitò conceſſit amicos,
Agnatóſque patris,cultos ab origine prima.
Hic vbi mentor,& altior Antiphus,atque Alitherſes
Sede ſimul fuerant.quos iuxta ſedit Vlyſſis
Progenies.illi quærebant ſingula,donec
Pyrrhæus iuuenis ſucceſſerat,inclytus haſta,
Quo ſimul adductus hoſpes Theoclymenus ibat
Ad populum vates,pariter comitante per vrbem
Pyrrhæo.nec tum diſiunctus ab hoſpite vate
Longius extiterat præclari natus Vlyſſis,
Cum ſic Pyrrhæus prior eſt ſic ore loquutus:

Pyrrhæus Telemacho

Telemache,ad noſtras ſedes age mitte puellas
Ocyus,vt reddam Pelopeia munera dextra,
Quæ tibi Tantalides *Menelaus tradidit altus.*
Cui tum Telemachus *ſapienti pectore fatus*

Telemachus Pyrrhæo.

O' Pyrrhæe,inquit,quæ ſortis facta futuræ,
Nondum ſcimus,& ignari quid fata minentur.
Quod ſi turba ferox ferro mea corda ſuperbo
Clam dederit letho,fodiens,& turma procorum
Me domitum mittat Stygias Acherontis ad vndas,
Nempe frui potius vellem te munere tanto,
Quàm rapiat quiſquam non digna ſorte procorum.
Sin iſtis cædem meditans ego fata propinqua

Intulero,

Intulero,& mortem,victori dona potentis
Graiugenûm regis Menelai læta reporta
Ad noſtras arces alacris,turréſque minaces.
Sic dicens,miſerum duxit Theoclymenon altas
Ad ſedes.introgreſſi tum pallia lectis
Atque thronis celſis exuti magna reponunt,
Atque alias veſtes,tunicáſque colore nitenti.
Balnea tunc intrant,& tecta micantia cultu
Ornato,in liquido & ſe puro fonte lauabant. Balnea ante epulas.
Quos vbi lauerunt ſpecioſæ corpora nymphæ,
Vnxerúntque leues oleo labente per artus,
Tunc illis tunicam & precioſas ſtamine lænas
Induere ardenti feſtinant.inde relictis
Egrediuntur aquis,& balnea mollia linqunt,
Ingreſsique thoris reſidebant arcis in altis.
Dat manibus lymphas famula,& ſplendentia in auro Antiqua Græcorum hoſpitalitas.
Suſtentat tenera magno gutturnia dextra
Deſuper infundens argento inſigniter amplo,
Suppoſito regis radiante lebete.puellæ
Menſas exornant nitidas,cererémque caniſtris
Apponunt,lautáſque dapes & fercula multa,
Hoſpitibus lætis ea gaudia grata ferentes.
Molli Penelope mater formoſa ſedebat
Fulta thoro,aduerſa renitentem ſede domorum,
Quà paries contrà ſurgens ſplendebat in arce.
Inclinánſque caput,vertebat pollice fuſos,
Atque colo tenuis lanæ reuoluta trahebat
Penſa manu.interea quæ fumant fercula menſis,
Curuis carpebant digitis,epuláſque paratas
Arripuere viri.poſtquam compreſſus edendi

Fugit amor, potúque ſitis ſedata lyæi
Incipit effari prudens his Penelopea:
Penelope Telemacho *Nunc ego Telemache aſcendam cœnacula ſumma,*
Alta theatra domus, languenti lumina ſomno
Conceſſura thoro lecti, qui plenus amaro
Luctu & triſtitia nutrit ſuſpiria mœſta,
Humidus & lacrymis noſtris fletúque rigatur
Aſsiduo, poſtquam ſe contulit Ilion altam,
Tantalidéſque ſequens capturus Pergama Troia
Conceſsit quondam Danais inuiſa maritis
Heu comes infœlix, bello præclarus Vlyſſes.
Tu quoniam antè mihi toties narrare recuſas,
Quàm redeat faſtu ſe tollens turba procorum
In noſtras arces, reditum infœlicis Vlyſsis,
Si qua fama tuas genitoris fertur ad aures.
Narratio Telemachi, apud matrem, de profectione ad Neſtorem & Menelaum. *Cui ſic Telemachus: Dicam verisſima mater*
Naue Pylon celſam, Neleïa Neſtoris arua,
Contigimus, lætique antiquum Neſtora regem
Gentis Achiuorum fando cognouimus, ille
Suſcipiens alacris celſis ſub mœnibus arcis,
Tanto ſollicitus ſenior me Neſtor amore
Rex coluit, quanto genitor poſt tempore longo
Accipit amplexus redeuntem nuper ab aruis
Longinquis ſobolem. ſic me Neleius heros
Cum natis pariter, quorum ſe gloria terris
Argolicis tollit, complectens arce fouebat.
At nullam audiuit famam bellacis Vlyſſis,
Inter terreſtres homines an' ne exigat æuum,
An letho moriens ſuperis conceſſerit oris,
Vt perhibet. ſed me Neſtor demiſit Atridæ

Æripe-

Æripedum curru,iunctíſque iugalibus altum, De Vlyſſis fama.
Qui quondam ad Troiam pugnauerat inclytus haſta.
Hic Argiuam Helenam cultu formáque ſuperbam
His oculis vidi,quam propter Troes in armis,
Argolicique ſimul non æquo numine quondam
Compulſi fuerant varios ſubiyſſe labores,
Funera tot paſsi bello,cladéſque feroces.
Hic me tum ſubitò præſtantis vocis Atrides
Quærebat,quid ego muros Lacedæmonis altæ
Veniſſem ſacros?cùm pando ſingula verax.
Ille autem contrà ſolio ſic infit ab alto:
Heu quàm prudentis,bello & quàm fortis in altis
Herois ſtratis,molliſsima corpora pugnis,
Imbelléſque proci voluerunt ducere ſomnos,
Atque thoro celſo tenebris requieſcere noctis.
Ceu quondam vmbroſis ſyluis,lucoque ſonanti
Arboribus denſis,inter ſpelæa leonis
Depoſuit fœtus eductos lacte gemellos, Comparatio.
Quos enixa ſolo nemorum ſopiuit in vmbra
Ceruа & mox viridis ſcrutatur paſcua montis,
Vallibus herboſis errans,ſeu collibus altis
Terribilique ſuum repetit dehinc voce cubile:
Ingreſsúſque leo crudeli funere traxit
Hic trepidos hinulos,non æquo marte trucidans.
Sic quoque ſæua procis quondam rediturus Vlyſſes
Fata feret tandem morituris dira ſub arce.
O' vtinam faciat Phœbúſque & Iuppiter altus,
Et Pallas,talis redeat bellator Vlyſſes,
Qualis erat quondam,cum Leſbo victor amœna
Ipſe laceſſitus lucta certauit arenis,

Cum Philomeleda multo ſudore reſiſtens,
Quem ſuperans longè deiecit viribus audax.
Gaudia tollebant lætantia corda Pelaſgûm.
O' vtinam talis iam ſæuos inter Vlyſſes
Marte procos ſtaret: ſubita tum morte perempta,
Et proſtrata ſolo, tædas lugeret acerbas,
Illicitáſque faces, inconceſſóſque Hymenæos,
Tota cohors turpi luxu inuidioſa procorum.
At quæ fortè rogas, quærendo vera profatus
Eloquar, haud vſquam declinans voce, nec ipſum
Te fallam. verùm æquoreus quæ rettulit olim
Fata ſenex Proteus, qui vera oracula reddit,
Horum equidem nullum te vnquam celauero dictum,
Nec tegere hanc potero famam. ſuper æquore celſo,
Quo iacet vndarum fœlicior inſula fluctu
Cincta maris, dixit ſenior ſe paſtor Vlyſſem
Vidiſſe, heu diros patientem mille dolores,
Sedibus excelſis Nymphæ radiatà Calypſus.
Circum tecta Deæ, quæ illum ſuper æquoris vndis
Vi cogens retinet, patrias ne lætus in oras
Neritios poſſet Ithacæ repetiſſe penates.
Non ſocios, non remigium, nec remige naues
Captus habet fluctu, bello præclarus Vlyſſes,
Quæ veherent illum lati ſuper æquora ponti.
Hæc ſic Atrides Menelaus victor in armis,
Atque haſta celebris. Poſt hæc ego dulcis in oras
Conceſſi patriæ ſic geſtis rebus amœnas.
Namque immortales, celeres ſuper æquore ventos
Donauere mihi, qui me velocibus alis
In patriæ terræ gratiſſima rura tulere.

Hæc vbi dicta dedit, ſtetit acri fixa dolore
Penelope triſtis, commoto pectore. vates
Ora Deo ſimilis, fari Theoclymenus inſit:
O' regina Ithacæ, coniunx errantis Vlyſſis Theoclymenus de Vlyſſe, Penelopæ vaticinatur.
Caſta, decus famæ geniti Laerte parente:
Haud equidem ille tenet, quæ certa oracula vatum.
Sed tibi vera loquar vates, mea figito dicta.
Haud tibi noſtra tegam. teſtor pia numina diuûm
Atque Iouem primum, menſáſque atque hoſpita tecta,
Dulichiíque lares ſanctos, quos aduena adiui,
Auguror, in patria iam dudum ſaſpes Vlyſſes
Aut ſedet, aut ſerpit propius: quæ indigna procorum
Sint ea facta domo, bibulas capturus in aures.
Iámque procis altis meditatur triſtia fata.
Stans celſa in puppi roſtratæ nauis in alto,
Augurium vidi: talem portendit Vlyſſem.
Telemacho exclamans tum, monſtrum prapetis alæ.
Cui ſic Penelope ſapienti pectore fatur:
O' vtinam, ô hoſpes, faciat ſic Iuppiter altus, Penelope vati.
Pectus amicitiæ, noſtri quoque pignus amoris
Munera larga quidem caperes, teſtantia facta,
Obuius vt fœlix poſſes, dicique beatus,
Cuicunque occurras. vario ſermone fruuntur.
Ante fores aulæ ludentes pectora diſco
Oblectare proci, iaculis celeríque ſagitta
Certabant, liquido iaculantes aere tela,
Hic vbi florebat viridantibus area campis,
Conſpurcata procûm probris, & crimine turpi.
Iam quoque tempus erat cœnæ, pecorúmque magiſtris
Ductabantur oues ex totis vndique campis,

Qui

Qui ſoliti prius has fuerant deducere in vrbem.
Deinde Medon inquit ludentibus, vnus in alta
Præconum longè ante alios gratiſſimus aula,
Qui curabat agens lautis conuiuia menſis:
Huc iuuenes, quoniam ludendo pectora dudum
Oblectaſtis agro, properate ad regia tecta,
Vt cœnam læti reparemus, & ardua lance
Fercula. Nil ludo peius, cum tempus edendi, "
Et iubet hora epulas poſitis iam carpere menſis. "
Sic ait. aſt illi ſurgentes, tecta petebant.
Vtque introgreſſi ſedes & culmina celſa,
Fœlicéſque domos, lænas poſuere nitentes,
Mollibus in lectis renouantes ſacra per aulam,
Hic & oues magnas ſternunt, lectáſque bidentes,
Atque capras pingues, nec non horrentia ſetis
Corpora magna ſuum cædebant arce ſub alta,
Mactabántque bouem maiora armenta ſequutum,
Dum curant epulis conuiuia larga ſuperbis:
Interea Eumæus, pariter pannoſus Vlyſſes,
Ire parant, greſſúmque ferunt ad mœnia celſa,
Cum ſic Eumeus, paſtorum primus in aruis
O' hoſpes, quoniam nimium contendere in vrbem
Ipſe cupis, ceu hodie patrio me iuſſit in agro,
Te ducturus ero, quanquam ad ſtabula alta receptum
Te volui potius rectorem regis in aruis
Eſſe ſuum noſtri latis, pecoriſque magiſtrum.
At timui trepidus, ne poſthac iurgia linguæ
Suſtineam regis, vereor. namque ira regentum, "
Regaléſque minæ nimium ſunt ſæpe feroces, "
Difficiliſque furor. Sed iam tendamus ab agro. "
Maxi-

Medó procos à ludo ad conuiuia vocat.

Vlyſſes mẽdicus, & Eumæus, ad vrbem maturant iter.

Maxima quippe dies alto tranſiuit ab axe,
Mox etiam veniet cliuoſo veſper Olympo.
Tum frigida accedet quoque durum frigus ab hora,
Cui tunc Naritius, cuius prudentia multum
Conſilijs floret, contrà ſic infit Vlyſſes:
Sentio quæ faris, dudúmque hortare volentem. Vlyſſes Eumæo.
Quæque iubes teneo, tandem ſed eamus ab agris,
Dúxque viæ aſsiduo præcedens, dirige greſſum,
Quóque innitar ego baculum fuſtémque ſiniſtræ
Porrige, ſi quis adeſt viridantis ab arbore frondis
Cæſus. inæquali nobis via tramite fertur
Ardua, & incerto ſe tendit lubrica calle.
Dixit, & hinc humeros turpi circundatur altos,
Et lacera pera contorto fune ligata,
Suſpensáque bouis neruo, baculúmque ſiniſtræ
Adiecit gratum prudens Eumæus Vlyſsi.
Iámque viam pariter pedibus tendebat vterque.
At iuxta ſtabulum paſtores ruris amœni
Cum canibus remanent, cuſtodia nota per arua.
At verò Eumæus regem ducebat in vrbem,
Omnia mendico ſimilem triſtémque paratum
Et tunicas laceras, formam ſenioris in agris
Nitentis baculo referentem corpore fœdo.
Sic indutus erat laceratis pectora pannis
Triſtia. iámque ibant, quà ſe lapidoſa per altos
Tollebat colles via, puluerulenta viarum
Strata viros ducunt propius nunc mœnia cernunt.
Iámque ad muſcoſum fontem per rura fluentem, Deſcriptio fontis iuxta Ithacam in luco ſyluoſo.
Qui prope ſtructus erat, riuúſque fluentibus vndis
Hinc ibat pulchre reſonans, & murmur amœnum
Edebat.

Edebat. Ciues hoc fluctu fontis aquabant
Leniter vndantis, nitidáque fluentis arena.
Fecerat hunc Ithacúſq;, & Neritus, atque Polyctor:
Circa erat vndarum fluxu lætantibus alnis
Sylua ferax latè, celsúmque horrentibus vmbris
Fronde nemus densè viridi, diuíſque ſacratum;
Educens latices: tum lucos ora rotundo
Cingebat ductu ſyluarum extrema per arua;
Pérque nemus gelida fons hic vberrimus vnda,
Voce cadens rauca ſaxo manabat ab alto.
Frigida lympha nemus ſpargit rorantibus vndis,
Atque ſuper viridi Nympharum rupe dearum
Impoſita ara fuit, qua feſſi ſacra litabant
Sæpe viatores fuſo libamine Nymphis.
Repperit hic illos Dolio genitore Melantheus
Editus, adducens cornutas rure capellas
Præcipuè toto caprarum de grege lectas
Facturas cœnam, & conuiuia læta procorum.
Quas duo paſtores inter virgulta ſequuntur.
Vt verò hos vidit, ſubitò conuicia fecit,
Horrendúmque ſonans turpem de pectore vocem
Rupit, & erronis præcordia mouit Vlyſſis.

Melanthij caprarij iurgia in Vlyſſem mendicum.

Ergo malum ducit mihi longè peſſimus iſte?
Quàm ſemper ſimiles coniungit moribus æquis, "
Æqualémque deus natura æqualibus addit, "
Conueniúntque pares vnà ceu numine ducti: "
Et malus vſque malum quærit, turpiſque nefandũ. "
Quò miſer ô paſtor nebulonem ducis edacem,
Mendicum, fruges triſtem conſumere natum?
Vt corrumpat opes, epulas & deſtruat altas,

Et ce-

Et cererem largam,& conuiuia nota Lyæo.
Sed vagus huc illuc ad limina crebra potentum
Panis fruſta petens,humeros infractus inertes,
Hic læſas perdet ſcapulas,cæſúſque iacebit.
Haud enſem capiet,Dodonæóſque lebetes.
Hunc mihi ſi dederis cuſtodem ſedis in agris,
Atque gregis ſtabulo immundo, pecoríſq; magiſtrum,
Vtque ferat frondes hœdis & florida capris
Paſcendis folia,& ramos virgultáque ſyluis.
Ebibet ille quidem commixta coagula lactis,
Multraliqúe ſerum magno,& femora alta vigore
Ampláque firmabit ſubitò bene paſtus in agro.
At quoniam ſuetus didicit modò turpia facta,
Haud volet agreſtes nunc exercere labores,
Sed mendica nunquam ſatiabilis aluum
Paſcere fruge ſuam perget,peregrinus in vrbe,
Heu vagus à populo cererem circa hoſtia poſcens.
Quid tibi dico minans,ſi ad candida tecta profectus
Diuini greßus tulerit mendicus Vlyſſes,
In caput hoc equidem proiecta ſedilia dextris
Crebra manu errabunt.latera ardua turba procorum
Deteret inuadens,raptúmque ex ædibus amplis
Afficiet plagis.ſic dicens,irruit altis
Calcibus.inque illum non ſano fluctuat æſtu
Irarum,calcans pedibus.ſed tramite nuſquam Melanthius Vlyſſem calce ferit.
Extruſit,ſiquidem veſtigia firmat Vlyſſes,
Securè remanens,meditatus an auferat illi
Fuſam animam,claua nigras Phlegethontis ad vndas
Miſſurus,ſumens dignas cum ſanguine pœnas:
An' ne ſolo ſternat caput in ſublime refundens.

Per

Per terrámque trahat ſecúmque ingentibus auſis
Cogitat ille diu.melior ſententia vicit,
Iratúmque animum preſsit tum dira ſubulcus
Aſpiciens illum,verbis incuſat acerbis,
Extollénſque manus,diuóſque in vota precatur:
Eumęi precatio. *Fontibus vndarum Nymphæ,Iouis inclyta proles,*
Si ſacros vnquam adoleuit crura per ignes,
Siue agnis faciens,ſiue hœdis egit odorem,
Nidorémque dedit ſacra pinguedine flammis
Dulichius quondam,mentis mihi vota puellæ
Naiades cupidè precor ô deducite læto
Euentura deo,vt redeat mihi fortis Vlyſſes
Incolumémque deus fœlici ſorte reducat:
Vt tibi lætitiam hanc minuat ſæuiſsime dextra,
Audacémque animum frangat,qui dirus in iſtum
Inſultas,nimiúmque furis violentes in iram,
Iniuſtè hunc pulſans.ſemper vagus vrbe pererras,
Indulgens ocio:interea per rura nefandi
Paſtores capras perdunt,& ouilia campis,
Dira lues pecorum.cui ſæua voce Melantheus
Caprarum fatur cuſtos:heu peſtis amara,
Melantheus Eumæo. *Perniciéſque virûm,canis ô latrator,ab ore*
Quale nefas diro cecidit,quem naue recurua
Longè Ithaca campis ducam ſuper æquora quondam
Actlurus prædam,vt captiuus mereat aurum,
Ac mihi ſic victum quærat.Sic victor Apollo,
Cui ſonat ex humeris latis argenteus arcus,
Telemachum hac celeri iaculetur in arce ſagitta,
Aut hodie occumbat crudeli cæde procorum,
Vt procul à patria terra iacet exul Vlyſſes

Extin-

Extinctus, nec ſpes reditum fouet vlla relicta.
Non hunc vlla diem veniens aurora reducet,
Naritius patrias quo ſit rediturus in oras.
Sic ait, & tacito greſſu illos linquit euntes,
Præcedénſque domos regis peruenit ad altas.
Vtque introgreſsus, parili ſub honore reſedit
Ipſe procos inter, quos diues alebat Vlyſses,
Eurymachum contrà, magno qui cultus amore
Arce fuit, partem carnis poſuere miniſtri,
Qui dapibus menſas onerant, & pocula ponunt.
Tum famula egregio vultu, cui maxima luxu
Cura penum ſtruere eſt, panes, cererémque caniſtris
Expedit apponens. propius tum mœnia paſtor
Dulichiúſque ibant, cum iam circumſonat aures
Carmen, & hinc citharæ ſonitus, cantúſqe lyræque
Audiri, ad citharam cantabat Phœmius arte
Muſicus Aonia exhilarans conuiuia menſis.
Tunc Ithacus dextra prendit, ſic voce ſubulcum
Compellans: O' quàm ſplendent hæc candida tecta,
O' Eumæe decus ruris, cernuntur Vlyſſis
Hæc procul eſse quidem, nullis æqualia cultu.
Namque alia hac inter miro ſpectantur honore,
Vt facilè hæc noſcas hic eſse herois Vlyſſis.
Altera ad alterius ſedes coniungitur oram.
Nam cùm alia excellunt, tum ſeſe celſior aula
Extollit muro, & turri ſupereminet alta,
Atque ornata ſuis vallis & mœnibus aſtat,
Verticibúſque polum lambit, geminæque recludunt
Et bifores portæ, munitæ robore vaſto,
Vſque adeò vt longis nemo expugnarit in armis.

Phœmius Ithacenſis muſicus inter procos.

Vlyſſes Eumæo.

Percipio multos, epulantes ſedibus altis.
Denſus enim nidor redolenti ſurgit odore.
Tum citharæ reſonat carmen, quam fecit amicam "
Turba deûm quondam menſis, epuliſque ſacratam "
Conſtituit. vocem Eumæus ſic rupit ab ore:
Eumæus Vlyſſi. *Aſpicis hæc facilis, cui alijs prudentia rebus*
Claret. at hic opus eſt etiam perpendere, ſi quid
Vtilius fuerit. tu regis ſplendida tecta
Huc prior ingredere, hic vbi potat turba procorum.
Interea ante fores atque hoſtia celſa manebo.
Seu remane, antè feram greſſus, nec multa moratus
Pòſt tardus ſubeas, ne quis te noſcat, & inde
Expellat, ſeu te non miti verbere pulſet.
Hæc vt perpendas, iterúmque iterúmque monebo.
Cui ſic effatur magnæ virtutis Vlyſſes,
Qui mala multa tulit fortis, terráque marique:
Vlyſſes Eumæo. *Noram equidem prudens. currentem ſponte laceſſis,* "
Quæque iubes noſco. prior hinc tu dirige greſſus.
Hic ego ſubſiſtam, mox hinc veſtigia flectam.
Haud equidem ignarus plagarum, ictúſque ferocis
Sum tibi. Namque mari multum iactatus & vndis,
Multa quoque & bello paſſus. fortiſſimus armis
Eſt animus nobis, audáxque in pectore virtus,
Hoc etiam accedat noſtros quodcunque labores.
Haud etenim tegitur venter, quando vrget acerbũ "
Dira fames: hominum hic peſtis furioſa labores "
Mille refert ſecum. quæ pernicioſa (per æquor "
Indomitum raſtris, quo nec vindemia floret,
Nec creſcunt gemmæ vitis, ſine fructibus arui
Humeſcit) naues armatas gurgite vaſto "

Concitat,

Concitat,& cædem laturas hoſtibus vndis "
Turrigenas armat claſſes. Sic ore loquuntur "
Inter ſe paſtor vario,& diuinus Vlyſſes.
Cum ſeſe ante aulam cœno, quod fortè iacebat,
Erigit, atque aures veteres canis Argus,& altum
Fronte caput releuat; olim canis Argus Vlyſſis;
Præclari bello, quem quondam lætus in aulá
Ipſe ſerò aluerat, necdum venatibus apto
Vſus erat: ſiquidem ad Priameïa Pergama Troiæ
Atridis vnà patrijs conceſſerat armis.
Hunc iuuenes olim lepores,& cornua ceruos
Ramoſos, damáſque leues in montibus altis,
Sylueſtréſque capras venantem ducere ſueti
Sæpe fuere iugis. abiectus Vlyſſe iacebat
Abſenti ſenio iam curuus ſtercore multo
Mulorum, atque boum fuſo ſplendentis amœnas
Ante fores aulæ, quod erant tum regis Vlyſsis
Ducturi ſerui per agros,& regia prata,
Inque nemus propius magnum frondentibus aruis,
Qui lucus fuit heroi ſacratus Vlyſsi,
Vt pingues reddant campos agróſque feraces:
Hic tum magnanimi iacuit canis Argus Vlyſsis:
Quem muſcæ circum volitant examine denſo,
Quarum plenus erat, propiúſque agnouit Vlyſsem
Progreſſum, Heroi cauda blanditus inani;
Demitténſque aures illi aſsentatur vtráſque.
Non tamen ad dominum potuit iam tardus Vlyſsem
Admouiſse gradum ſenio: namque æger anhelat.
At procul hoc cernens, guttas abſterſit Vlyſses,
Eumæum celans lacrymas, fletúſque reſorbet.

Mirificum poëtæ in mouendis affectib. ingenium.

Ab Argo cane antiquo Vlyſſes agnoſcitur.

Vlyſſes Eumæo. *Cui mox ingreditur dictis: Eumæe ſubulce,*
Stercore quàm corpus iacet hic mirandus in alto
Grande canis recubans, pulcherrima mẽbra latratoꝛ
Ingens. at dubito, fuerit'ne celerrimus olim
Curſibus, & velox ſpacioſis currere campis,
Tam validis membris, & vaſto pondere mollis:
An nullos hic ſit forſan nutritus ad vſus,
Quales imperijs docti, menſiſque ſuperbis
Aßueti regum, celſa naſcuntur in aula,
Quos reges hominum virides nutrire per agros
Sæpe ſolent comites: ea regum magna voluptas.
Eumæus Vlyſſi. *Cui ſic Eumæus: canis hic herois in oris*
Externis procul hinc demiſſi Acherontis ad vndas.
Quòd ſi talis adhuc foret hic præſtantibus armis
Corporis, & forma egregia, curſúque rapaci,
Venatúque fero, qualem, cum Pergama Troiæ
Atrida hinc peteret, ſub rege, reliquit Vlyſſes
Et celeres curſus validis & robora membris,
Mirare equidem cernens. audaciter olim
Sectabatur agris vrſos, & ſaltibus altis.
Nec quicquam fugit ſiluis, quodcumque ferarum
Vidiſſet ſubitò: quin audax vinceret vmbra,
Et nemorum lucis venans, & valle profunda.
Callebat ſiquidem veſtigia curua ferarum.
Nunc torpet triſtis: quoniam rex clarus Vlyſſes
Occubuit procul à patria, deiectus arenis,
Externis, nulla eſt ancillis cura puellis.
Nam nihil abiectũ curant, nec turba quod æquũ eſt "
Seruorum meminit. Cum non dominantur in oris "
Abſentes reges, aut cum ſua regna laborant, "

Aufert

Aufert dimidium virtutis Iuppiter altus, " Ingenium
Ingeniúmque perit, ſerui quicunque premetur " ſeruitute
Sorte, vel inuitus ſeruilem viderit horam. " perit.
Sic ait, atque intrat turritæ limina ſedis,
Ingreſſúſque domos conuiuia clara procorum
Acceſſit, rectà ſpeculans formoſa theatra
Nobilium. poſtquam vidiſſet curuus Vlyſſem
Argus, bis denis dudum defeſſus ab annis,
Mortuus oppetijt, nigræ crudelia mortis Argus canis viginti annorum lętitia obijt viſo Vlyſſe.
Fata canis paſſus. Paſtorem lætus Vlyſſis
Filius Eumæum primus conſpexerat altas
Intrantem ſedes, oculis tunc annuit, illum
Arce vocans ad ſe, cernénſque ſedilia paſtor,
Quæ iacuere ſolo rapuit. tunc inclytus illic
Diſtribuit carnes varias & viſcera nuda,
Arte coquus celſa reſidens epulantibus aula.
Mox ad Telemachi menſam fumantia carnis
Fercula grata tulit, ſeſque è regione locauit
Eumæus paſtor, cui partem præco ſuperbus
Viſceris appoſuit pinguis, cererémque caniſtris
Expedijt. poſt & ſucceſſit ſedibus hoſpes, Luxus procorum.
Triſti mendico ſimilis, curuóque ſenecta
Infœlice ſeni innitens pannoſus Vlyſſes,
Veſtes indutus laceras, atque horridus alta
Membra, ſedens intra ſeptúmque atque hoſtia regis
Inclinans ſe aulæ curuatus limine celſæ
Fraxineo ad poſtes, quos fecerat inclytus olim Vlyſſes mēdicus ingreditur aulā procorum.
Arte faber mira iuxta antiquáque cupreſſo,
Callidus ornarat rectè pendentis amuſſis
Parietis arte regens apices, operúmque labores

Hic tum Telemachus fatur ſic voce ſubulco:
Mendico Vlyſſi iubet dari cibum Telemachus.
Euge age præcipuas carnes, cererémque caniſtro
Ornato, quantum circumdans vtraque dextra
Eſſe capax poterit, capiens præbeto ſedenti,
Qui baculo ad poſtes altos innititur hoſpes.
Vtque procos adeas cunctos ex ordine voce
Mendicaturus iubeas. Pudor omnis egeno "
Obfuit. Eumæus nati parebat Vlyſſe "
Telemachi dictis, bibula poſtquam hauſerat aure,
Acceſſit propius, celerique hac voce profatur:
Hoc te Telemachus donat, cunctóſque precari
Eumæus Vlyſſi.
Te iubet ipſe procos, menſáſque adyſſe ſuperbas.
Mendico pudor eſt nimium damnoſus egeno. "
Quem contrà exorſus ſic eſt affatus Vlyſſes,
Conſilio clarus: Nunc ô rex Iuppiter aſtris,
Sit precor ô fœlix opibus, dicique beatus
Mortales inter poſſit, ſucceſſibus vti
Vt queat ille bonis proſper, tum denique tota
Quod ſibi mente petit opto vt fœliciter illud
Eueniat, dicens, manibus ſuſcepit vtriſque,
Ante pedes ſtatuens eſcas incuruus edebat,
Et pera condens fidus ſeruabat inani.
Cum verò cantor læta cantaret in aula,
Pauper humi ad limen carnes carpebat Vlyſſes,
Donatáſque epulas tectis mendicus auitis:
Vt cœnatus erat miſerè ærumnoſus Vlyſſes,
Muſicus excelſa finiuit carmen in arce.
Fit ſtrepitus domibus, vocémque per ampla volutant
Atria turba procûm, vario iam mota tumultu.
Tum Pallas Ithacum mouit Laerte creatum,

Colligat vt cererem mendicans alta procorum
Ad madidas audax inter conuiuia menſas,
Noſcat vt iniuſtos nulla ſe lege tenentes,
Seruantéſque æqui. quanquam aſpera fata malorum
Haud quiſquam fugiturus erat. perrexit Vlyſses
Idoneus poſcens menſam quemcunque per altam, Vlyſſes mẽdicatim adit procos in aula ſua.
Extendit palmas, & ſupplice voce rogabat,
Vndique protendens dextram, ceu fortè fuiſset
Errans mendicus pera iam tempore logo.
Iámque illi dantes ſortem miſerantur iniquam,
Mirantéſque illum, inter ſe tum multa ſerebant:
Quis foret, aut quibus hic pauper veniſset ab oris.
Ad quos non æqua ſic voce Melanthius infit,
Sæuus caprarum cuſtos, pecoríſque magiſter:
Accipite hæc animis clariſſima turba procorum,
Capti reginæ valido florentis amore,
Quæ ſuper hoc fabor, qui nos hic concitat hoſpes:
Et prius en vidi, cum hunc paſtor duceret agris
Ipſe ſuum ſenior. noſtris ignotus arenis
Hoſpes adeſt: equidem ignoro qua gente creatus,
Vnde genus ducat. ſic fatus, acerbior ore
Antinous ſæuit rabido, duríſque ſubulcum Antinous ſuccenſet Eumæo, quod mendicum adduxerit.
Incuſat dictis. Iamdudum note ſubulce
Eloquere, in noſtram cur hunc deduxeris vrbem?
Ecquid erant ſatis hic vrbis per tecta vagantes
Errones, & qui conuiuia læta pererrant
Mendici triſtes, fruges conſumere nati?
Nunquid & accuſas, quòd luxurioſa procorum
Turba ſimul tot opes & victum regis edentes
Hic lecti vaſtant? quin hic quoque regis in arcem

Eumæus Antinoo. [illegible] ſic placida tum voce ſubulcus

Antinoe, haud æquè cum ſis modo iuſtior inſers
Quidnam [illegible] hoſpes peregrinum duxerit aruis
[illegible] palatia [illegible] et aula.
N[illegible] populis, [illegible] ſque futuri,
Seu medicus [illegible] qui P[illegible] artes,
Laus poetarum & muſicorū, actionumque. Siue faber lignis, ſiue [illegible] alto
[illegible]
C[illegible] pectus, C[illegible] ue poeta.
H[illegible] ingenij [illegible] orbe
Inter mortales, [illegible] carentes
[illegible] vocarit
M[illegible] corda dolore,
[illegible] voce gemiſcit
[illegible]
[illegible]
Et me præcipue [illegible] minantem
[illegible] Penelopea
[illegible] deorum,
Telemachus [illegible] ſuperſtes.
Telemachus Eumæo. Cui [illegible] Telemachus [illegible] prudentia fortem
N[illegible] ſile ſubulce,
N[illegible] ſuperbo.
[illegible] contendere ſuetus
[illegible] iniquis,
[illegible]
[illegible] genitoris es vſus
[illegible] amore,
[illegible] verbis
[illegible]

Qui

Qui pius heu noſtris ſucceſſit ſedibus hoſpes, in inſolentem Antinoum.
Hunc abigis patria nimium violentus ab arce,
Haud ſic eueniet,nec ſic deus author iniquè
Perficiet:quare peregrino trade benigna, "
Quæ capis ipſe,manu,iubeo.nec talia noſtris "
Inuideo regnis,nec tu venereris in arce
Hac re Penelopem:nec quicquam patris amicos,
Aut alti ſeruos durus verearis Vlyſsis,
Quo minus huic dones epulas.ſed talia pectus
Haud monuit.mauis potius tu faucibus atris
Tradere edax ventris ſemper geſtator auari,
Quàm præbere alijs epulas,cererémque relictam.
Cui ſic Antinous:Larga eſt tibi copia fandi, Antinous Telemacho
Altiloquóque puer dudum verba ore profundis:
Indomitúſque animi motu,nil pectoris æſtus
Inuicti retines.duro quale excidit ore
Dire nefas?equidem ſi tantum tota procorum
Mendico forſan lacero iam turba dediſſet,
Hinc procul à tectis ternis ſe menſibus ille
Arceret.dicens,arrepta ſedilia curua
Oſtentat ſæuus,quæ fortè iacentia menſis
Suſtulit iratus.quibus inſiſtebat edendo,
Pinguibus innitens pedibus.epulatus in altis
Ille thoris. alij præbere ex ordine cuncti,
Atque implere cibo cereríſque & carnibus amplam
Erronis peram:tunc & pannoſus Vlyſſes
Ceu mendicus erat iam tentaturus Achiuos,
Pérque pauimentum ſedis progreſſus ad ipſum
Conſtitit Antinoum,celeri ſic ore precatus:
Tu quoque da nobis.neque enim mihi peſſimus inter Vlyſſes
Cerneris

mendicus Antinoum iratum rogat, cibos vt præbeat mendicāti.

Cerneris Argolicos, verùm optimus eſſe Pelaſgos
Æquoreos inter, quoniam vel regia forma
Te decorat regi ſimilem: ſic plura daturus
Forſan eris, decet hoc regem, melioráque reddes
Et plus panis, ego tum te celebrabo per orbem,
Immenſáſque oras orbis noménque decúſque
Ipſe feram. ſiquidem ſedes iam nos quoque quondam
Pinguibus excelſas opulenti habitauimus aruis,
Atque homines inter vigui, prædiues egeno
Sæpe vagatori dederam, quicunque veniret
Indigus ad noſtras ædes. tum turba colentum
Ingens ſeruorum fuerat, rebúſque ſuperbis
Proſperitas, qua ſæpe homines fœliciter oris
Diuitijs clari viuunt, opibúſque vocantur
Fœlices. ſed me populatus Iuppiter altus
Deiecit fato, & fortuna immerſit acerba.
Sic viſum ſuperis quondam, magnóque Tonanti,
Qui me cum ſæuis miſit latronibus altis
Puppibus huc illuc varijs errantibus aruis,
Ire vias longas cogens ſuper æquore celſo
Fertilis Ægypti viſurum mœnia clara,
Vt fatis morerer duris: in flumine lato

Narratio Vlyſſis de expeditione in Aegyptum ficta.

Ægypti ſtatui puppes, ſocióſque ſub alta
Expectare diu ripa, nauéſque per vndas
Remiuagas iuſſi fortis ſeruare. ſed inde
Tum ſpeculatores alios ad ſaxa furentes,
Et nitido ſpeculas ferro contendere iuſſi.
Aſt illi ſubitò crudeles impete vaſto
Marte ruere fero, & populati florida rura
Formoſis vaſtant agros, Nympháſque per oras.

Et pue-

Et pueros teneros, quæ fari neſcia fertur
Ætas, abducunt dextris, cadúntque ſub armis.
Iámque citus clamor celſam peruenit in vrbem.
Quæ poſtquam gentes hauſerunt auribus, omnes
Conuenere armis, vt prima oſtenderat ortus
Apparens Aurora rotis, & milite campus
Impletur totus, peditúmque equitúmque ſub armis,
Et ſplendore æris radiabant tela per arua.
Inde fugam ſocijs noſtris, & fulmen ab alto
Iuppiter exhilarans iaculando fulgura pectus,
Immiſit cœlo, nec quiſquam ſtare ſub ipſis
Suſtinuit telis, aut contrà prælia dextra
Iam renouare manu, circumſtant vndique ſæua
Arma virûm, duri furioſa pericula martis.
Occumbunt fato Danai. crudelis vbique
Luctus, vbique pauórque & plurima mortis imago.
Hic adeò noſtrum plures funduntur in armis,
Qui cæſi ferro iacuerunt enſis acuti.
Tunc alios viuos, qui capti marte fuerunt,
Vi raptos paſſim traxerunt mille per arua,
Eque ſuis ducunt opera ad crudelia pugnis.
At me tum domino, qui Cypro venerat alta
Dinetori Iaſidæ, qui Cypri regna tenebat
Vique regebat opes largas & Cypridas oras,
In Cyprum dederant trans æquora cærula vectum.
Inde huc iam veni varijs erroribus actus,
Multa mari paſſus per tot diſcrimina rerum.
Dicta parat contrà magno clamore per aulam
Antinous: Quiſnam deus aut fortuna maligna Antinous in mendicũ.
Triſtitiam menſæ, & conuiuia noſtra per arcem
Turban-

Turbantem adduxit, Cereris mœſtiſsima damna,
Perniciémque domus? medio conſiſte, nec vſquam
Accedas, procul à menſa diſcede nefande,
Quam teneo, ne fortè tibi experiaris amaras
Ægyptum & Cyprum ſubitò, quas videris oras.
Quò pudor ipſe vago ſiue huic audacia ceſsit?
Nil pudet ô audax, vrbes terráſque pererras,
Accedis cunctos hic audaciſsime menſis
O' mendice viros, tribuunt tibi gratis eunti.
Nec quiſquam vetat, vt peregrinis dona ferantur.
Nemo quidē prohibet, neq; enim eſt prohibere neceſſe.
Dat fruſtra ſiquidem, & fruſtra miſeretur egeni, "
Qui largitur opes aliorum, epuláſque miniſtrat. "
Præcipuè cum quiſque opibus prediues abundet. "
Haud equidem virtus alienis tradere quadris. "
Cui ſic Dulichius pariter cum voce recedens,
Dicta parat contrà: Quò mens ſcelerata receſsit?
Proh dolor, haud eſſes tectis mihi dona paternis,
Siue ſalem exiguum, ſeu panis fruſta rogati
Ipſe daturus, ego ſi ſtarem limine pauper:
Qui nunc hic gaudes aliena viuere menſa,
Ipſe thoris reſidens, nec quicquam ſæpe roganti.
Crudelis præbes cereris, cum plurima vaſis
Hic extent Ithacis, & copia larga ſuperſit.
Vlyſſes mēdicus ſcabello ab Antinoo verberatus. *Dixit. At Antinous irarum fluctuat æſtu,*
Incenſúſque animo ſæuus ſic fatur Vlyſsi,
Torua tuens: Non hac reor amplius arce recedes
Integer, & proſper, dum ſic conuicia dicis.
Sic ait, & dextra ſublata ſedilia iecit,
Impulit inq; humerum dextrum, quà ſe vltima terga
Dedu-

Deducunt dorſo. verùm ſe firmior ille
Suſtinuit. ſeu ſaxum ingens immotus ab ictu
Aſtitit. haud illum iactus commouit, & altè
Sublatum Antinoi lignum, denſum ve ſedile.
Sed caput Ille mouens tacitè crudelia fata,
Fata procis ſecum meditatus marte ſuperbis,
Rurſus ſe recipit, quà limina celſa cupreſſo
Exurgunt, triſtíſque ſedet, perámque refertam
Depoſuit. tum verba procis ſic fecit Vlyſſes:
Inclyta præclaræ reginæ turba procorum,
Accipite hæc animis dedero quæ pectore dicta.
Non equidem dolor eſt ſæuus, nec luctus acerbus
Circa pectus ei, qui cepit vulnera campis
Pro patria dulci, vel agris dum pugnat auitis,
Poſſeſsíſque boum armentis, & ouilibus albis,
Balantúmque grege agrorum per paſcua pingui.
At pro ventre gerens bellum, mihi ſæuus amaro
Antinous miſero plagas inflixit acerbas.
Pernicies hominum venter diſcrimina dura
Affert infœlix miſeris mortalibus omen.
Verùm ô ſi qua pios quæ curant numina diuûm
Mendicos, vſquam reſtant, aut triſtis Erinnys
Perſtat adhuc, precor ante thoros diróſque Hymenæos,
Antinous pœnas perſoluat funere raptus,
Finéque fatorum ſubeat Phlegetontis arenas.
Cui contrà Eupethei proles odioſa profatur:
Ergo quieſce hoſpes, reſidénſque ſilentia præſtes,
Atque quietus edas tandem, ſiue arce recedas.
Concedens aliò, ne te ſtudioſa iuuentus
Armorum rapiat pérque arcis tecta trahentes

Vlyſſes procis queritur iniuriam ſibi ab Antinoo illatam.

Tela.

Te lacerent iuuenes infœlix, omnia circum
Seu pede ſeu manibus raptent, laniéntque feroces.
Sic ait. aſt alij cuncti indignantur acerbè.
Sic aliquis iuuenum, quorum inuidioſa poteſtas,
Et mentis robur fuerat, tum dixit, & ira
Æſtuat: Antinoe, haud pulchrè peregrinus in aula
Eſt tibi pulſatus non digno verbere triſtis.
Non agis hoc iuſtè, nec deerit pœna feroci;
Sicubi ſunt alto cœleſtia numina cœlo.
Namque dei ſimiles induti triſtia ſæpe, "
Hoſpitibus varia peregrinis copora forma "
Sæpe intrant oras, & vertunt funditus vrbes "
Vt videre nefas hominum, ſeu legibus æquis "
Iura fori aſpiciunt. ſic muſſat turba procorum.
At non Antinous verbis turbatur acerbis,
Non vllíſque minis, ſeu diuûm lege mouetur.
Telemachus triſtis mœſtiſſima pectora luctu
Auxerat ingenti. chari genitoris ob altas
Inflixas plagas & verbera ſæua parentis.
Nec tamen ex oculis lacrymas demiſit arenis,
Seu liquidos querulo fletus perfudit ab ore:
Sed caput hic tacitè quaſſans meditatus iniquis
Triſtia fata procis. ſtruit alta funera mente,
Penelope ob pulſatũ mendicum ſuccenſet. *Mox vt Penelope, cuius prudentia claret,*
Inclyta cognouit, quòd erat pulſatus Vlyſſis
Arte hoſpes pauper, famulis ſic ora reſoluit:
O' vtinam Phœbus ſic illum clarus Apollo
Arte ſagittifera, & iaculis atque inclytus arcu
Sic ſic Antinoum telo iaculetur acuto.
Eurynome. *Tum ſic Eurynome fatur, cui maxima regis*

Cura penum ſtruere, atque epulas depromere cellis
Arce fuit tota: ſi noſtris regia nata
Penelope votis caderet, nec fata deorum
Iſta forent vnquam precibus contraria noſtris,
Horum non vllus redeuntis lumina Phœbi
Aſpiceret rurſus, radióſque referret ad altos
Auroræ vitam, roſeis quæ lutea bigis
Auratóque throno ſplendet. ſic ore renarrat
Penelope: Ante alias nymphas chariſſima nutrix, Pen. nutrici
Heu quàm ſunt hoſtes cuncti, dum pectore ſæua
Hæc adeò quærunt meditati ſedibus altis.
Maxima ſed peſtis, atræque ſimillima morti,
Ceu nigræ Parcæ, furiæque Acherontis acerbæ,
Antinous miſer hic hoſpes petit arce ſedentes
Emendicatas epulas, ſic cogit egeſtas.
Hic omnes alij dantes implere vagantes.
Hic verò arreptum præceps immane ſedile
Irruit, atque humerum dextrum percuſsit euntis
Hoſpitis ad menſas. dum fatur talia nymphis,
In thalamis reſidens coniunx errantis Vlyſsis,
Interea digitis carpebat diuus Vlyſſes
Donatas epulas cœnans. regina ſubulcum
Ipſa vocans, inquit: Precor ô Eumæe ſubito, Penelope
Vt iubeas iſtum huc mendicum tendere greſſus mendicum
Vt quærens rogitem, ſiquid patientis Vlyſsis accerſiri iubet.
Aut tenuem audiuit famam peregrinus arenis
Terrarum, aut oculis vidit. namque hoſpes in aula
Erranti ſimilis, multum telluris obiuit
Haud dubiè. huic fatur contrà ſic ore ſubulcus:
O' regina Ithacæ, ſi grata ſilentia linguæ Eumæus

Edebat. Ciues hoc fluctu fontis aquabant
Leniter vndantis, nitidáque fluentis arena.
Fecerat hunc Ithacúſq;, & Neritus, atque Polyctor:
Circa erat vndarum fluxu lætantibus alnis
Sylua ferax latè, celſúmque horrentibus vmbris
Fronde nemus densè viridi, diuíſque ſacratum;
Educens latices: tum lucos ora rotundo
Cingebat ductu ſyluarum extrema per arua;
Pérque nemus gelida fons hic vberrimus vnda,
Voce cadens rauca ſaxo manabat ab alto.
Frigida lympha nemus ſpargit rorantibus vndis,
Atque ſuper viridi Nympharum rupe dearum
Impoſita ara fuit, qua feſſi ſacra litabant
Sæpe viatores fuſo libamine Nymphis.
Repperit hic illos Dolio genitore Melantheus
Editus, adducens cornutas rure capellas
Præcipuè toto caprarum de grege lectas
Facturas cœnam, & conuiuia læta procorum.
Quas duo paſtores inter virgulta ſequuntur.
Vt verò hos vidit, ſubitò conuicia fecit,
Horrendúmque ſonans turpem de pectore vocem
Rupit, & erronis præcordia mouit Vlyſſis.

Melanthij caprarij iurgia in Vlyſſem mendicum.

Ergo malum ducit mihi longè peßimus iſte?
Quàm ſemper ſimiles coniungit moribus æquis, "
Æqualémque deus natura æqualibus addit, "
Conueniúntque pares vnà ceu numine ducti: "
Et malus vſque malum quærit, turpíſque nefandū. "
Quò miſer ô paſtor nebulonem ducis edacem,
Mendicum, fruges triſtem conſumere natum?
Vt corrumpat opes, epulas & deſtruat altas,

Et ce-

Et cererem largam,& conuiuia nota Lyæo.
Sed vagus huc illuc ad limina crebra potentum
Panis fruſta petens,humeros infractus inertes,
Hic læſas perdet ſcapulas,cæſúſque iacebit.
Haud enſem capiet, Dodonæóſque lebetes.
Hunc mihi ſi dederis cuſtodem ſedis in agris,
Atque gregis ſtabulo immundo, pecoríſq; magiſtrum,
Vtque ferat frondes hœdis & florida capris
Paſcendis folia,& ramos virgultáque ſyluis.
Ebibet ille quidem commixta coagula lactis,
Mulctralique ſerum magno,& femora alta vigore
Ampláque firmabit ſubitò bene paſtus in agro.
At quoniam ſuetus didicit modò turpia facta,
Haud volet agreſtes nunc exercere labores,
Sed mendica nunquam ſatiabilis aluum
Paſcere fruge ſuam perget,peregrinus in vrbe,
Heu vagus à populo cererem circa hoſtia poſcens.
Quid tibi dico minans,ſi ad candida tecta profectus
Diuini greſſus tulerit mendicus Vlyſſes,
In caput hoc equidem proiecta ſedilia dextris
Crebra manu errabunt.latera ardua turba procorum
Deteret inuadens,raptúmque ex ædibus amplis
Afficiet plagis.ſic dicens,irruit altis
Calcibus.inque illum non ſano fluctuat æſtu
Irarum,calcans pedibus.ſed tramite nuſquam Melanthius Vlyſſem calce ferit.
Extruſit,ſiquidem veſtigia firmat Vlyſſes,
Securè remanens,meditatus an auferat illi
Fuſam animam,claua nigras Phlegethontis ad vndas
Miſſurus,ſumens dignas cum ſanguine pœnas:
An' ne ſolo ſternat caput in ſublime refundens.

Per terrámque trahat ſecúmque ingentibus auſis
Cogitat ille diu. melior ſententia vicit,
Iratúmque animum preſsit tum dira ſubulcus
Aſpiciens illum, verbis incuſat acerbis,
Extollénſque manus, diuóſque in vota precatur:
Eumęi precatio. *Fontibus vndarum Nymphæ, Iouis inclyta proles,*
Si ſacros vnquam adoleuit crura per ignes,
Siue agnis faciens, ſiue hœdis egit odorem,
Nidorémque dedit ſacra pinguedine flammis
Dulichius quondam, mentis mihi vota puellæ
Naiades cupidè precor ô deducite læto
Euentura deo, vt redeat mihi fortis Vlyſſes
Incolumémque deus fœlici ſorte reducat:
Vt tibi lætitiam hanc minuat ſæuiſsime dextra,
Audacémque animum frangat, qui dirus in iſtum
Inſultas, nimiúmque furis violentes in iram,
Iniuſtè hunc pulſans. ſemper vagus vrbe pererras,
Indulgens ocio: interea per rura nefandi
Paſtores capras perdunt, & ouilia campis,
Dira lues pecorum. cui ſæua voce Melantheus
Caprarum fatur cuſtos: heu peſtis amara,
Melantheus Eumæo. *Perniciéſque virûm, canis ô latrator, ab ore*
Quale nefas diro cecidit, quem naue recurua
Longè Ithacæ campis ducam ſuper æquora quondam
Acturus prædam, vt captiuus mereat aurum,
Ac mihi ſic victum quærat. Sic victor Apollo,
Cui ſonat ex humeris latis argenteus arcus,
Telemachum hac celeri iaculetur in arce ſagitta,
Aut hodie occumbat crudeli cæde procorum,
Vt procul à patria terra iacet exul Vlyſſes

Extin-

Extinctus, nec ſpes reditum ſouet vlla relicta.
Non hunc vlla diem veniens aurora reducet,
Naritius patrias quo ſit rediturus in oras.
Sic ait, & tacito greſſu illos linquit euntes,
Præcedénſque domos regis peruenit ad altas.
Vtque introgreſsus, parili ſub honore reſedit
Ipſe procos inter, quos diues alebat Vlyſſes,
Eurymachum contrà, magno qui cultus amore
Arce fuit, partem carnis poſuere miniſtri,
Qui dapibus menſas onerant, & pocula ponunt.
Tum famula egregio vultu, cui maxima luxu
Cura penum ſtruere eſt, panes, cererémque caniſtris
Expedit apponens. propius tum mœnia paſtor
Dulichiúſque ibant, cum iam circumſonat aures
Carmen, & hinc citharæ ſonitus, cantúſqe lyræque Phœmius Ithacenſis
Audiri, ad citharam cantabat Phœmius arte muſicus inter procos.
Muſicus Aonia exhilarans conuiuia menſis.
Tunc Ithacus dextra prendit, ſic voce ſubulcum
Compellans: O' quàm ſplendent hæc candida tecta, Vlyſſes Eumæo.
O' Eumæe decus ruris, cernuntur Vlyſſis
Hæc procul eſſe quidem, nullis æqualia cultu.
Namque alia hæc inter miro ſpectantur honore,
Vt facilè hæc noſcas hic eſſe herois Vlyſſis.
Altera ad alterius ſedes coniungitur oram.
Nam cùm alia excellunt, tum ſeſe celſior aula
Extollit muro, & turri ſupereminet alta,
Atque ornata ſuis vallis & mœnibus aſtat,
Verticibúſque polum lambit, geminæque recludunt
Et biſores portæ, munitæ robore vaſto,
Vſque adeò vt longis nemo expugnarit in armis.

Percipio multos, epulantes ſedibus altis.
Denſus enim nidor redolenti ſurgit odore.
Tum citharæ reſonat carmen, quam fecit amicam "
Turba deûm quondam menſis, epuliſque ſacratam "
Conſtituit. vocem Eumæus ſic rupit ab ore:
Eumæus Vlyſſi. *Aſpicis hæc facilis, cui aliys prudentia rebus*
Claret. at hic opus eſt etiam perpendere, ſi quid
Vtilius fuerit. tu regis ſplendida tecta
Huc prior ingredere, hic vbi potat turba procorum.
Interea ante fores atque hoſtia celſa manebo.
Seu remane, antè feram greſſus, nec multa moratus
Poſt tardus ſubeas, ne quis te noſcat, & inde
Expellat, ſeu te non miti verbere pulſet.
Hæc vt perpendas, iterúmque iterúmque monebo.
Cui ſic effatur magna virtutis Vlyſſes,
Qui mala multa tulit fortis, terráque marique:
Vlyſſes Eumæo. *Noram equidem prudens. currentem ſponte laceſſis,* "
Quæque iubes noſco. prior hinc tu dirige greſſus.
Hic ego ſubſiſtam, mox hinc veſtigia flectam.
Haud equidem ignarus plagarum, ictúſque ferocis
Sum tibi. Namque mari multum iactatus & vndis,
Multa quoque & bello paſſus. fortiſſimus armis
Eſt animus nobis, audáxque in pectore virtus,
Hoc etiam accedat noſtros quodcunque labores.
Haud etenim tegitur venter, quando vrget acerbũ "
Dira fames: hominum hic peſtis furioſa labores "
Mille refert ſecum. quæ pernicioſa (per æquor "
Indomitum raſtris, quo nec vindemia floret,
Nec creſcunt gemmæ vitis, ſine fructibus arui
Humeſcit) naues armatas gurgite vaſto "

Concitat,

"Concitat,& cædem laturas hoſtibus vndis
"Turrigenas armat claſſes. Sic ore loquuntur
Inter ſe paſtor vario,& diuinus Vlyſſes.
Cum ſeſe ante aulam cœno,quod fortè iacebat,
Erigit,atque aures veteres canis Argus,& altum
Fronte caput releuat;olim canis Argus Vlyſſis; Mirificum poëtæ in mouendis affectib. ingenium.
Præclari bello,quem quondam lætus in aulá
Ipſe ſerò aluerat,necdum venatibus apto
Vſus erat: ſiquidem ad Priameïa Pergama Troiæ
Atridis vnà patrys conceſſerat armis.
Hunc iuuenes olim lepores,& cornua ceruos
Ramoſos,damáſque leues in montibus altis,
Sylueſtréſque capras venantem ducere ſueti
Sæpe fuere iugis. abiectus Vlyſſe iacebat
Abſenti ſenio iam curuus ſtercore multo
Mulorum;átque boum fuſo ſplendentis amœnæ
Ante fores aulæ,quod erant tum regis Vlyſsis
Ducturi ſerui per agros,& regia prata,
Inque nemus propius magnum frondentibus aruis,
Qui lucus fuit heroi ſacratus Vlyſsi,
Vt pingues reddant campos agróſque feraces:
Hic tum magnanimi iacuit canis Argus Vlyſsis:
Quem muſcæ circum volitant examine denſo,
Quarum plenus erat,propiúſque agnouit Vlyſsem
Progreſſum,Heroi cauda blanditus inani; Ab Argo cane antiquo Vlyſſes agnoſcitur.
Demitténſque aures illi aſſentatur vtráſque.
Non tamen ad dominum potuit iam tardus Vlyſsem
Admouiſſe gradum ſenio: namque æger anhelat.
At procul hoc cernens,guttas abſterſit Vlyſſes,
Eumæum celans lacrymas,fletúſque reſorbet.

Vlyſſes Eumæo. *Cui mox ingreditur dictis: Eumæe ſubulce,*
Stercore quàm corpus iacet hic mirandus in alto
Grande canis recubans, pulcherrima mẽbra latrator
Ingens at dubito, fuerit' ne celerrimus olim
Curſibus, & velox ſpacioſis currere campis,
Tam validis membris, & vaſto pondere mollis:
An nullos hic ſit forſan nutritus ad vſus,
Quales imperijs docti, menſiſque ſuperbis
Aſſueti regum, celſa naſcuntur in aula,
Quos reges hominum virides nutrire per agros
Sæpe ſolent comites: ea regum magna voluptas.
Eumæus Vlyſſi. *Cui ſic Eumæus: canis hic herois in oris*
Externis procul hinc demiſſi Acherontis ad vndas.
Quòd ſi talis adhuc foret hic præſtantibus armis
Corporis, & forma egregia, curſúque rapaci,
Venatúque fero, qualem, cum Pergama Troiæ
Atrida hinc peteret, ſub rege, reliquit Vlyſſes
Et celeres curſus validis & robora membris,
Mirare equidem cernens. audaciter olim
Sectabatur agris vrſos, & ſaltibus altis.
Nec quicquam fugit ſiluis, quodcumque ferarum
Vidiſſet ſubitò: quin audax vinceret vmbra,
Et nemorum lucis venans, & valle profunda.
Callebat ſiquidem veſtigia curua ferarum.
Nunc torpet triſtis: quoniam rex clarus Vlyſſes
Occubuit procul à patria, deiectus arenis,
Externis, nulla eſt ancillis cura puellis.
Nam nihil abiectũ curant, nec turba quod æquũ eſt "
Seruorum meminit. Cum non dominantur in oris "
Abſentes reges, aut cum ſua regna laborant, "

Aufert

Aufert dimidium virtutis Iuppiter altus,
Ingeniúmque perit, ſerui quicunque premetur « Ingenium
Sorte, vel inuitus ſeruilem viderit horam. « ſeruitute
Sic ait, atque intrat turritæ limina ſedis, « perit.
Ingreſſúſque domos conuiuia clara procorum
Acceſſit, rectà ſpeculans formoſa theatra
Nobilium. poſtquam vidiſſet curuus Vlyſsem
Argus, bis denis dudum defeſsus ab annis,
Mortuus oppetijt, nigræ crudelia mortis Argus canis viginti annorum lętitia obijt viſo Vlyſſe.
Fata canis paſsus. Paſtorem lætus Vlyſſis
Filius Eumæum primus conſpexerat altas
Intrantem ſedes, oculis tunc annuit, illum
Arce vocans ad ſe. cernénſque ſedilia paſtor,
Quæ iacuere ſolo rapuit. tunc inclytus illic
Diſtribuit carnes varias & viſcera nuda,
Arte coquus celſa reſidens epulantibus aula.
Mox ad Telemachi menſam fumantia carnis
Fercula grata tulit, ſeſéque è regione locauit
Eumæus paſtor, cui partem præco ſuperbus
Viſceris appoſuit pinguis, cererémque caniſtris
Expedijt. poſt & ſucceſſit ſedibus hoſpes, Luxus procorum.
Triſti mendico ſimilis, curuóque ſenecta
Infœlice ſeni innitens pannoſus Vlyſses,
Veſtes indutus laceras, atque horridus alta
Membra, ſedens intra ſeptúmque atque hoſtia regis
Inclinans ſe aulæ curuatus limine celſæ
Fraxineo ad poſtes, quos fecerat inclytus olim Vlyſſes mẽdicus ingreditur aulã procorum.
Arte faber mira iuxta antiquáque cupreſſo,
Callidus ornarat rectè pendentis amuſſis
Parietis arte regens apices, operúmque labores

Hic tum Telemachus fatur ſic voce ſubulco:
Mendico Vlyſſi iubet dari cibum Telemachus.
Euge age præcipuas carnes, cererémque caniſtro
Ornato, quantum circumdans vtraque dextra
Eſſe capax poterit, capiens præbeto ſedenti,
Qui baculo ad poſtes altos innititur hoſpes.
Vtque procos adeas cunctos ex ordine voce
Mendicaturus iubeas. Pudor omnis egeno "
Obfuit. Eumæus nati parebat Vlyſſe "
Telemachi dictis. bibula poſtquam hauſerat aure,
Acceſsit propius, celerique hæc voce profatur:
Hoc te Telemachus donat, cunctóſque precari
Eumæus Vlyſſi.
Te iubet ipſe procos, menſáſque adyſſe ſuperbas.
Mendico pudor eſt nimium damnoſus egeno. "
Quem contrà exorſus ſic eſt affatus Vlyſses,
Conſilio clarus: Nunc ô rex Iuppiter aſtris,
Sit precor ô fœlix opibus, dicique beatus
Mortales inter poſsit, ſucceſsibus vti
Vt queat ille bonis proſper, tum denique tota
Quod ſibi mente petit opto vt fœliciter illud
Eueniat, dicens, manibus ſuſcepit vtriſque,
Ante pedes ſtatuens eſcas incuruus edebat,
Et pera condens fidus ſeruabat inani,
Cum verò cantor læta cantaret in aula,
Pauper humi ad limen carnes carpebat Vlyſses,
Donatáſque epulas tectis mendicus auitis:
Vt cœnatus erat miſerè ærumnoſus Vlyſses,
Muſicus excelſa finiuit carmen in arce.
Fit ſtrepitus domibus, vocémque per ampla volutant
Atria turba procûm, vario iam mota tumultu.
Tum Pallas Ithacum mouit Laerte creatum,

Colligat

Colligat vt cererem mendicans alta procorum
Ad madidas audax inter conuiuia menſas,
Noſcat vt iniuſtos nulla ſe lege tenentes,
Seruantéſque æqui. quanquam aſpera fata malorum
Haud quiſquam fugiturus erat. perrexit Vlyſſes
Idoneus poſcens menſam quemcunque per altam,
Extendit palmas, & ſupplice voce rogabat,
Vndique protendens dextram, ceu fortè fuiſſet
Errans mendicus pera iam tempore logo.
Iámque illi dantes ſortem miſerantur iniquam,
Mirantéſque illum, inter ſe tum multa ſerebant:
Quis foret, aut quibus hic pauper veniſſet ab oris.
Ad quos non æqua ſic voce Melanthius infit,
Sæuus caprarum cuſtos, pecoríſque magiſter:
Accipite hæc animis clariſſima turba procorum,
Capti reginæ valido florentis amore,
Quæ ſuper hoc fabor, qui nos hic concitat hoſpes:
Et prius en vidi, cum hunc paſtor duceret agris
Ipſe ſuum ſenior. noſtris ignotus arenis
Hoſpes adeſt: equidem ignoro qua gente creatus,
Vnde genus ducat. ſic fatus, acerbior ore
Antinous ſæuit rabido, duríſque ſubulcum
Incuſat dictis. Iamdudum note ſubulce
Eloquere, in noſtram cur hunc deduxeris vrbem?
Ecquid erant ſatis hic vrbis per tecta vagantes
Errones, & qui conuiuia læta pererrant
Mendici triſtes, fruges conſumere nati?
Nunquid & accuſas, quòd luxurioſa procorum
Turba ſimul tot opes & victum regis edentes
Hic lecti vaſtant? quin hic quoque regis in arcem

Vlyſſes mēdicatim adit procos in aula ſua.

Antinous ſuccenſet Eumæo, quod mendicum adduxerit.

Eumæus Antinoo.

Duxiſti.cui ſic placida tum voce ſubulcus
Antinoe,haud æquè cum ſis modò iuſtior infers
Quíſnam aliunde hoſpes peregrinum duxerit aruis
Adueniens nuper,celebri verſetur vt aula.
Ni ſint artifices populo,vatéſque futuri,
Seu medicus clarus didicit qui Pæonis artes,
Siue faber ligni,ſiue Aone muſicus alto
Sacris edoctus muſis qui carmine blando
Cantando oblectet pectus,Clariúſve poeta.
Hi ſint ingenij præclari dotibus orbe
Inter mortales,quacunque vt fine carentes
Se tendunt terræ.nullus,mihi crede,vocarit
Mendicum infauſtum,conſumptum corda dolore,
Qui ſeſe excruciat querula dum voce gemiſcit
Ipſe procos inter ſemper duriſsimus vnus
Dulichij ſeruis,mihi ſed crudelior vni,
Et me præcipue incuſas ſed vana minantem
Haud curo,donec ſapiens mihi Penelopea
Vitales carpet auras,ſimiliſque deorum,
Telemachus patria ſoboles erit arce ſuperſtes.

Laus poetarum,& muſicorũ, artificiúmque.

Cui dehinc Telemachus cuius prudentia fortem
Neritium retulit: Retice iam fide ſubulce,
Ne reſponſa diu dederis,nec fare ſuperbo.
Dirus enim noſtris hic eſt contendere ſuetus
Antinous ſemper,verbiſque inſultat iniquis,
Atque alios turbat.ſic dicens,voce profatur
Antinoo aduerſa:Quàm nunc genitoris es vſus
Officio,vtque pater ſoboli proſpexit amore,
Sic me ceu prolem curas ô perfide rerum
Antinoe,è tectis iuſſiſti excedere auitis

Telemachus Eumæo.

Inuehitur

Qui

Qui pius heu noſtris ſucceſſit ſedibus hoſpes, in inſolentem Antinoum.
Hunc abigis patria nimium violentus ab arce,
Haud ſic eueniet, nec ſic deus author iniquè
Perficiet: quare peregrino trade benigna, "
Quæ capis ipſe, manu, iubeo. nec talia noſtris "
Inuideo regnis, nec tu venereris in arce
Hac re Penelopem: nec quicquam patris amicos,
Aut alti ſeruos durus verearis Vlyſsis,
Quo minus huic dones epulas. ſed talia pectus
Haud monuit. mauis potius tu faucibus atris
Tradere edax ventris ſemper geſtator auari,
Quàm præbere alijs epulas, cererémque relictam.
Cui ſic Antinous: Larga eſt tibi copia fandi, Antinous Telemacho
Altiloquóque puer dudum verba ore profundis:
Indomitúſque animi motu, nil pectoris æſtus
Inuicti retines. duro quale excidit ore
Dire nefas? equidem ſi tantum tota procorum
Mendico forſan lacero iam turba dediſſet,
Hinc procul à tectis ternis ſe menſibus ille
Arceret. dicens, arrepta ſedilia curua
Oſtentat ſæuus, quæ fortè iacentia menſis
Suſtulit iratus. quibus inſiſtebat edendo,
Pinguibus innitens pedibus. epulatus in altis
Ille thoris. alij præbere ex ordine cuncti,
Atque implere cibo cereríſque & carnibus amplam
Erronis peram: tunc & pannoſus Vlyſſes
Ceu mendicus erat iam tentaturus Achiuos,
Pérque pauimentum ſedis progreſſus ad ipſum
Conſtitit Antinoum, celeri ſic ore precatus:
Tu quoque da nobis. neque enim mihi peſſimus inter Vlyſſes

mendicus Antinoum iratum rogat, cibos vt præbeat mendicāti.

Cerneris Argolicos, verum optimus eſſe Pelaſgos
Æquoreos inter, quoniam vel regia forma
Te decorat regi ſimilem: ſic plura daturus
Forſan eris, decet hoc regem, melioráque reddes
Et plus panis, ego tum te celebrabo per orbem.
Immenſáſque oras orbis noménque decúſque
Ipſe feram. ſiquidem ſedes iam nos quoque quondam
Pinguibus excelſas opulenti habitauimus aruis,
Atque homines inter vigui, prædiues egeno
Sæpe vagatori dederam, quicunque veniret
Indigus ad noſtras ædes. tum turba colentum
Ingens ſeruorum fuerat, rebúſque ſuperbis
Proſperitas, qua ſæpe homines fœliciter oris
Diuitijs clari viuunt, opibúſque vocantur
Fœlices. ſed me populatus Iuppiter altus
Deiecit fato, & fortuna immerſit acerba.
Sic viſum ſuperis quondam, magnóque Tonanti,
Qui me cum ſæuis miſit latronibus altis
Puppibus huc illuc varijs errantibus aruis,
Ire vias longas cogens ſuper æquore celſo
Fertilis Ægypti viſurum mœnia clara,
Vt fatis morerer duris in flumine lato.

Narratio Vlyſſis de expeditione in Aegyptum ficta.

Ægypti ſtatui puppes, ſocióſque ſub alta
Expectare diu ripa, nauéſque per vndas
Remiuagas iuſſi fortis ſeruare. ſed inde
Tum ſpeculatores alios ad ſaxa furentes,
Et nitido ſpeculas ferro contendere iuſſi.
Aſt illi ſubitò crudeles impete vaſto
Marte ruere fero, & populati florida rura
Formoſos vaſtant agros, Nympháſque per oras.

Et pue-

Et pueros teneros, quæ fari neſcia fertur
Ætas, abducunt dextris, cadúntque ſub armis.
Iámque citus clamor celſam peruenit in vrbem.
Quæ poſtquam gentes hauſerunt auribus, omnes
Conuenere armis, vt prima oſtenderat ortus
Apparens Aurora rotis, & milite campus
Impletur totus, peditúmque equitúmque ſub armis,
Et ſplendore æris radiabant tela per arua.
Inde fugam ſocijs noſtris, & fulmen ab alto
Iuppiter exhilarans iaculando fulgura pectus,
Immiſit cœlo, nec quiſquam ſtare ſub ipſis
Suſtinuit telis, aut contrà prælia dextra
Iam renouare manu, circumſtant vndique ſæua
Arma virûm, duri furioſa pericula martis.
Occumbunt fato Danai. crudelis vbique
Luctus, vbique pauórque & plurima mortis imago.
Hic adeò noſtrum plures funduntur in armis,
Qui cæſi ferro iacuerunt enſis acuti.
Tunc alios viuos, qui capti marte fuerunt,
Vi raptos paſſim traxerunt mille per arua,
Eque ſuis ducunt opera ad crudelia pugnis.
At me tum domino, qui Cypro venerat alta
Dinetori Iaſidæ, qui Cypri regna tenebat
Vique regebat opes largas & Cypridas oras,
In Cyprum dederant trans æquora cærula vectum.
Inde huc iam veni varijs erroribus actus,
Multa mari paſſus per tot diſcrimina rerum.
Dicta parat contrà magno clamore per aulam
Antinous: Quíſnam deus aut fortuna maligna Antinous
Triſtitiam menſæ, & conuiuia noſtra per arcem in mendicũ.
Turban-

Turbantem adduxit, Cereris mœſtiſſima damna,
Perniciémque domus? medio conſiſte, nec vſquam
Accedas, procul à menſa diſcede nefande,
Quam teneo, ne fortè tibi experiaris amaras
Ægyptum & Cyprum ſubitò, quas videris oras.
Quò pudor ipſe vago ſiue huic audacia ceſsit?
Nil pudet ô audax, vrbes terráſque pererras,
Accedis cunctos hic audaciſsime menſis
O' mendice viros, tribuunt tibi gratis eunti.
Nec quiſquam vetat, vt peregrinis dona ferantur.
Nemo quidẽ prohibet, neq; enim eſt prohibere neceſſe.
Dat fruſtra ſiquidem, & fruſtra miſeretur egeni, "
Qui largitur opes aliorum, epuláſque miniſtrat. "
Præcipuè cum quiſque opibus prediues abundet. "
Haud equidem virtus alienis tradere quadris. "
Cui ſic Dulichius pariter cum voce recedens,
Dicta parat contrà: Quò mens ſcelerata receſsit?
Proh dolor, haud eſſes tectis mihi dona paternis,
Siue ſalem exiguum, ſeu panis fruſta rogati
Ipſe daturus, ego ſi ſtarem limine pauper:
Qui nunc hic gaudes aliena viuere menſa,
Ipſe thoris reſidens, nec quicquam ſæpe roganti.
Crudelis præbes cereris, cum plurima vaſis
Hic extent Ihacis, & copia larga ſuperſit.
Vlyſſes mẽdicus ſcabello ab Antinoo verberatus. *Dixit. At Antinous irarum fluctuat æſtu,*
Incenſúſque animo ſæuus ſic fatur Vlyſsi,
Torua tuens: Non hac reor amplius arce recedes
Integer, & proſper, dum ſic conuicia dicis.
Sic ait, & dextra ſublata ſedilia iecit,
Impulit inq; humerum dextrum, quà ſe vltima terga
Dedu-

Deducunt dorſo. verùm ſe firmior ille
Suſtinuit. ſeu ſaxum ingens immotus ab ictu
Aſtitit. haud illum iactus commouit, & altè
Sublatum Antinoi lignum, denſúm ve ſedile.
Sed caput Ille mouens tacitè crudelia fata,
Fata procis ſecum meditatus marte ſuperbis,
Rurſus ſe recipit, quà limina celſa cupreſſo
Exurgunt, triſtíſque ſedet, perámque refertam
Depoſuit. tum verba procis ſic fecit Vlyſſes:
Inclyta præclaræ reginæ turba procorum,
Accipite hæc animis dedero quæ pectore dicta.
Non equidem dolor eſt ſæuus, nec luctus acerbus
Circa pectus ei, qui cepit vulnera campis
Pro patria dulci, vel agris dum pugnat auitis,
Poſſeſsíſque boum armentis, & ouilibus albis,
Balantúmque grege agrorum per paſcua pingui.
At pro ventre gerens bellum, mihi ſæuus amaro
Antinous miſero plagas inflixit acerbas.
Pernicies hominum venter diſcrimina dura
Affert infœlix miſeris mortalibus omen.
Verùm ô ſi qua pios quæ curant numina diuûm
Mendicos, vſquam reſtant, aut triſtis Erinnys
Perſtat adhuc, precor ante thoros diróſque Hymenæos,
Antinous pœnas perſoluat funere raptus,
Finéque fatorum ſubeat Phlegetontis arenas.
Cui contrà Eupethei proles odioſa profatur:
Ergo quieſce hoſpes, reſidénſque ſilentia præſtes,
Atque quietus edas tandem, ſiue arce recedas
Concedens aliò, ne te ſtudioſa iuuentus
Armorum rapiat pérque arcis tecta trahentes

Vlyſſes procis queritur iniuriam ſibi ab Antinoo illatam.

Tela-

Te lacerent iuuenes infœlix, omnia circum
Seu pede ſeu manibus raptent, laniéntque feroces.
Sic ait. aſt alij cuncti indignantur acerbè.
Sic aliquis iuuenum, quorum inuidioſa poteſtas,
Et mentis robur fuerat, tum dixit, & ira
Æſtuat: Antinoe, haud pulchrè peregrinus in aula
Eſt tibi pulſatus non digno verbere triſtis.
Non agis hoc iuſtè, nec deerit pœna feroci,
Sicubi ſunt alto cœleſtia numina cœlo.
Namque dei ſimiles induti triſtia ſæpe, "
Hoſpitibus varia peregrinis copora forma "
Sæpe intrant oras, & vertunt funditus vrbes "
Vt videre nefas hominum, ſeu legibus æquis "
Iura fori aſpiciunt. ſic muſſat turba procorum.
At non Antinous verbis turbatur acerbis,
Non vlliſque minis, ſeu diuûm lege mouetur.
Telemachus triſtis mœſtiſſima pectora luctu
Auxerat ingenti. chari genitoris ob altas
Inflixas plagas & verbera ſæua parentis.
Nec tamen ex oculis lacrymas demiſit arenis,
Seu liquidos querulo fletus perfudit ab ore:
Sed caput hic tacitè quaſſans meditatus iniquis
Triſtia fata procis. ſtruit alta funera mente,
Penelope ob pulſatū mendicum ſuccenſet. *Mox vt Penelope, cuius prudentia claret,*
Inclyta cognouit, quòd erat pulſatus Vlyſſis
Arte hoſpes pauper, famulis ſic ora reſoluit:
O' vtinam Phœbus ſic illum clarus Apollo
Arte ſagittifera, & iaculis atque inclytus arcu
Sic ſic Antinoum telo iaculetur acuto.
Eurynome. *Tum ſic Eurynome fatur, cui maxima regis*

Cura penum ſtruere, atque epulas depromere cellis
Arce fuit tota: ſi noſtris regia nata
Penelope votis caderet, nec fata deorum
Iſta forent vnquam precibus contraria noſtris,
Horum non vllus redeuntis lumina Phœbi
Aſpiceret rurſus, radióſque referret ad altos
Auroræ vitam, roſeis quæ lutea bigis
Auratóque throno ſplendet. ſic ore renarrat
Penelope: Ante alias nymphas chariſſima nutrix,
Heu quàm ſunt hoſtes cuncti, dum pectore ſæua Pen. nutrici
Hæc adeò quærunt meditati ſedibus altis.
Maxima ſed peſtis, atræque ſimillima morti,
Ceu nigra Parca, furiæque Acherontis acerbæ,
Antinous miſer hic hoſpes petit arce ſedentes
Emendicatas epulas, ſic cogit egeſtas.
Hic omnes alij dantes implere vagantes.
Hic verò arreptum præceps immane ſedile
Irruit, atque humerum dextrum percuſſit euntis
Hoſpitis ad menſas. dum fatur talia nymphis,
In thalamis reſidens coniunx errantis Vlyſsis,
Interea digitis carpebat diuus Vlyſſes
Donatas epulas cœnans. regina ſubulcum
Ipſa vocans, inquit: Precor ô Eumæe ſubito,
Vt iubeas iſtum huc mendicum tendere greſſus Penelope mendicum accerſiri iubet.
Vt quærens rogitem, ſiquid patientis Vlyſsis
Aut tenuem audiuit famam peregrinus arenis
Terrarum, aut oculis vidit. namque hoſpes in aula
Erranti ſimilis, multum telluris obiuit
Haud dubiè. huic fatur contrà ſic ore ſubulcus:
O regina Ithacæ, ſi grata ſilentia linguæ Eumæus

Præſta-

Penelopæ mendicum commēdat.

Præſtarent Graij, noſtris ô qualia tectis
Hic narraret inops demulcens pectora voce.
Tres illum ſoles, & tres caligine noctes
Detinui ſtabuli thalamis, cum primus ad arua
Huc fugeret lapſus latronum puppibus altis.
At nondum expleuit narrando ſingula, ponto
Quæ tulit, & terris. ceu quis cantoris ab ore
Cum pendet coram ſtupefactus carmine ſuaui,
Dum vates fundit modulamina blanda canorus
Aonidum ſacro Muſarum numine doctus.
Mirantúrque homines cantantem carmina Muſis
Aures præbendo bibulas modulantis ad artem,
Expleri mentem nequeunt: ſic hoſpes in aruo
Me attonitum tenuit demulcens corda ſonorus,
Sede pius reſidens ſtabuli quin hoſpes Vlyſſis,
Vt meminit, patrius quondam fuit ille diſerti
Cretæ habitans oras, vbi gens Minoe creata
Floret adhuc regnis, huc venit naufragus vndis
Æquore iactatus multùm, tot adire labores
Suſtinuit fortis, dum Tethyos vnda volutat
Huc illuc miſerum affirmans quoque ſanctus Vlyſſem
Audiuiſſe ducem Threſprotum gentibus altis,
Hic vbi pinguis humus, iam nunc quoq; viuere mixtũ,
Innumeras & opes ducturum in patria rura,
Diuitis & gazas regis. regina loquuta eſt:
Huc ades ô paſtor, peregrinum ſiſte vocatum,
Vt coràm narret, dum limine turba procorum
Aſſidet, & ſumptus facit hanc non æqua per aulam,
Conſumens fruges dum luxuriatur in arce,
Atque hilaris geſtit, dum ſede tenentur auita

Eortitudinem narrat mendici.

Diuitiæ

Diuitiæ ipſorum intactæ, nulliſque procorum
Corrumpuntur opes. fruges & dulce Lyæum
Illorum ſerui conſumunt ſedibus altis.
At domini aſſiduò noſtra verſantur in arce,
Sacrificántque boues, capráſque & ouilia denſa
Pingue pecus ſtabulis, & conuiuantur in aula,
Magnificiſque epulis inſtant, & ſplendida luxu
Turba epulata thoris in regia tecta ſuperbit.
Iam ſoles totos, potántque rubentia vina
Incaſſum, vſque adeò tot opes vertuntur in aula.
At ſi Dulichius, quo non vſquam fuit alter
Fortior in Danais, qualis bellator Vlyſſes
Vtilis, & diras & clades pellere tectis,
Iam venturus erit contingens dulcia rura
Incolumis patriæ, violenta hæc facta procorum
Prole ſua iunctus patrijs fortiſſimus armis
Vlciſcetur. ait: cum ſternutauit in arce
Telemachus clarè, horrendum ſonuere per amplam
Tum ſonitus aulam. riſit regina ſalutans
Omen Penelope, dans hæc tum verba ſubulco
Inquit: Ades paſtor, celera reuocetur vt hoſpes
Huc ſubitò. an' ne vides ad ſingula dicta ſcreantem
Sternutaſſe mihi natum? ergo turba procorum
Cæſa omnis, ſed non incerta morte iacebit.
Nullus enim Parcas fugiet, nec triſtia fata
Euadet quiſquam. quin hæc in pectora mitte,
Quæ fabor. Si illum narrantem ſingula verè
Experiar, fateor, nunquam indonatus abibit.
Illi equidem inijciam ſplendenti ſtamine lanam,
Et tunicas molles, alia quoque corpora veſte

Iniuriam procorum exponit Penelope.

Sternutationis omē apud antiquos.

Inſigni ornabo.citus hinc ſermone ſubulcus
Audito properat.tunc aſtans ora reſoluit
Hinc breuiter: Vocat en ſenior pater, inclyta nympha
Eumæus Vlyſſem, vocat ad reginam. *Telemachi mater, caſtóque mouetur amore,*
Multa ſuper charo quondam rogitare marito,
Quæ tot ſuſtinuit iam caſtos paſſa dolores,
Atque domus curas.ſi norit vera loquutum
Omnia quæ narras, lænáque indutus abibis,
Et tunica molli, quarum nunc indigus eſſe,
Iámque videris inops, cererem quoque ductus in vrbe
A' populo poſces, dum ventrem paſcis inanem,
Mendicabis opes paruas, quicunque daturus
Porrigit has clemens.cui ſic diuinus Vlyſſes
Orditur contrà, tulerat qui tanta per orbem:
O' Eumae, equidem verax ego cuncta referrem
Penelopæ Icarij natæ, cui gloria fulget
Caſta thori, ſi quid credat, mihi notus Vlyſses
Déque illo famam cepi.nam ſæpe labores.
Ærumnáſque graues vnà ſub marte feroci,
Pertulimus.verùm metuenda eſt turba procorum "
Immanis, quorum violentia tangit Olympum "
Ferratum, & penetrat ſublime iniuria cœlum.
At quoniam ille ferox nuper pulſauit euntem
Per ſedes, quanquam nullum me lædere vidit,
Attamen innocuo ſæuos dedit arce dolores.
Vlyſſes ſe ad focum ſub noctem narraturũ Penelopæ promittit *Non id Telemachus vetuit, non vllus in arce*
Auxilium tulerat.roſeus dum Phœbus ad vndas
Occiduas tendet, maneat regina, iubeto
Sedibus excelſis: quanquam feſtinat, Vlyſſis
Audiat vt famam: tunc me ſub ſole cadenti

Ocyus

Ocyus hic quærat, num ſit rediturus Vlyſſes,
Ille pius coniunx, reſidens ad lumina noctis,
Nocturnóſque ignes. laceris nam veſtibus ipſe
Incedo turpis. noſti, cum te quoque ſupplex
Oraui primùm. ſic fatus. Deinde ſubulcus
Audijt vt vocem, celerans diſceſſit. euntem
Trans limen ſubitò ſic eſt affata ſubulcum
Penelope: Ecquid ais, quæ nam vagus ille per oras
Erronis ſpecie varias perceperit aure?
An' ne aliquem iniuſtum metuit, ſiue arce ſuperbum?
An' ne aliàs miſer hic ſic fortè veretur in aula
Seu pudet hunc forſan: quanquam pudor ille nocebit
Mendico: miſer eſt, quicunque pudicus oberrat. "
Mendicans cererem. reginæ hæc dicta ſubulcus "
Ipſe refert: inquit, prudens quod quiſque fatetur
Mortalis. ſiquidem vitanda ſuperbia ſemper "
Et fugienda virûm eſt violentia ſæua furentum, "
Iráque amatorum, qui luxuriantur in aula "
Elati. tamen ad radios ſolémque cadentem
Expectare iubet, melius regina rogabis
Sola virum, voces bibulis captura loquentis
Auribus. huic contrà regina ingreſſa profatur:
Haud equidem inſipiens hoſpes, dum talia ſentit,
Vt res eſt narrat. neque enim ſic dira per oras
Vſquam mortales, tantáque libidine ſæuos
Admiſiſſe reor, ceu luxuriatur in arce
Turba. refert mater. ſe proripit inde ſubulcus,
Ipſe procos repetens. celeri tum voce loquutus
Telemachum acceſſit, tacitam dicturus in aurem.
Admonuitque caput propius, ne turba procorum

Perciperet, referens: Proles chariſſima diuis
Ad porcos abeo, ſiquidem cuſtodia noſtra eſt,
Vtque greges aruis ſeruem noſtrúmque tuúmque
Setigeros victum. tibi erunt hic omnia curæ.
Eumæus hortatur Telemachum vt ſibi caueat. *Te primùm incolumem ſerues, mea figito dicta:*
Ne patiare aliquid, neu tot diſcrimina rerum
Incurras temerè, meditantur dira Pelaſgi
Haud pauci: prius hic precor hos vt Iuppiter altus
Euertat, quam nos in dura pericula rerum
Ducamur. prudens proles ſic infit Vlyſſis:
Euge Eumae decus ruris, diſcede per arua
Prouidus illa tenens, veniet iam veſpera cœlo.
Vt verò roſeos veniens oſtenderit ortus
Aurora currus, redeas, & ſacra reportes
Pulchra pecus ruris. mihi erunt hæc omnia curæ,
Et diuis pariter cœlo immortalibus alto.
Sic ait illi Ithaci proles, & ſe locat alta
Sede throni rurſus. ſpumanti impletus Iaccho
Eumæus rus abit. *Atque cibo Eumæus repetebat rura ſubulcus,*
Setigeróſque greges, muros & mœnia linquens,
Aulaíque domos plenas epulantibus. illic
Gaudebat cantúque & carmine turba procorum,
Ac ſaltu Veneris blando, lætiſque choreis
Oblectabat iners pectus: cum veſper Olympo
Proceſsit ſero, & montes vmbrantur opaci.

ARGV-

ARGVMENTVM LIB. XVIII.

Irus pugnando forti ſuperatur Vlyſſe.
Penelopéque procis ſe oſtendit regia cultu:
Textilibúſque onerant donis,& munera larga
Attulerant nymphæ.quæ cunctis ordine cepit
Penelope.Eurymacho congreſſu mœſta ſupremo
Verba ferox fundit nequicquam hortatus Vlyſſes,
Incaſſúmque minas venturi ſpargit Vlyſſis.
Eurymachum ad pugnam lacera ſub veſte laceſſit,
Cuius ab Amphinomo tectus vitauerat arma.

ODYSSEAE LIB. XVIII.

Gloria Dulichij,pugna Iri,munera regum.

VENERAT infœlix populo bene notus in vrbe,
Mendicus, quem quõdam Ithaca generauit in alta
Mœſta parens,tota paßim vagus vrbe petendo
Mendicabat opes paruas,cui ventris edacis
Proluuies ingens extis dependet auaris,
Ingluuie excellens,nunquam ſatiabilis eſca Iri mendici deſcriptio.
Seu potu miſer.hunc ſemper nimis improba ventris
Exegit rabies,epulas potúmque Lyæi
Faucibus expectat ſiccis.nam ſemper edendi
Potandíque vrget ventris furioſa libido.
Non vllæ vires animo,non robora membris.

Perciperet, referens: Proles chariſſima diuis
Ad porcos abeo, ſiquidem cuſtodia noſtra eſt,
Vtque greges aruis ſeruem noſtrúmque tuúmque
Setigeros victum. tibi erunt hic omnia curæ.
Eumæus hortatur Telemachum vt ſibi caueat. *Te primùm incolumem ſerues, mea figito dicta:*
Ne patiare aliquid, neu tot diſcrimina rerum
Incurras temerè, meditantur dira Pelaſgi
Haud pauci: prius hic precor hos vt Iuppiter altus
Euertat, quam nos in dura pericula rerum
Ducamur. prudens proles ſic infit Vlyſſis:
Euge Eumæe decus ruris, diſcede per arua
Prouidus illa tenens, veniet iam veſpera cœlo.
Vt verò roſeos veniens oſtenderit ortus
Auroræ currus, redeas, & ſacra reportes
Pulchra pecus ruris. mihi erunt hæc omnia curæ,
Et diuis pariter cœlo immortalibus alto.
Sic ait illi Ithaci proles, & ſe locat alta
Sede throni rurſus. Spumanti impletus Iaccho
Eumæus rus abit. *Atque cibo Eumæus repetebat rura ſubulcus,*
Setigeróſque greges, muros & mœnia linquens,
Aulaíque domos plenas epulantibus. illic
Gaudebat cantúque & carmine turba procorum,
Ac ſaltu Veneris blando, lætiſque choreis
Oblectabat iners pectus: cum veſper Olympo
Proceſſit ſero, & montes vmbrantur opaci.

ARGV-

ARGVMENTVM LIB. XVIII.

Irus pugnando forti ſuperatur Vlyſſe.
Penelopéque procis ſe oſtendit regia cultu:
Textilibúſque onerant donis,& munera larga
Attulerant nymphæ.quæ cunctis ordine cepit
Penelope.Eurymacho congreſſu mœſta ſupremo
Verba ferox fundit nequicquam hortatus Vlyſſes,
Incaſſúmque minas venturi ſpargit Vlyſſis.
Eurymachum ad pugnam lacera ſub veſte laceſſit,
Cuius ab Amphinomo tectus vitauerat arma.

ODYSSEAE LIB. XVIII.

Gloria Dulichij,pugna Iri,munera regum.

VENERAT infœlix populo bene notus in vrbe,
Mendicus, quem quõdam Ithaca generauit in alta
Mœſta parens,tota paßim vagus vrbe petendo
Mendicabat opes paruas,cui ventris edacis
Proluuies ingens extis dependet auaris,
Ingluuie excellens,nunquam ſatiabilis eſca Iri mendici deſcriptio.
Seu potu miſer.hunc ſemper nimis improba ventris
Exegit rabies,epulas potúmque Lyæi
Faucibus expectat ſiccis.nam ſemper edendi
Potandique vrget ventris furioſa libido.
Non vllæ uires animo,non robora membris.

Forma ingens fuerat, viſu mirabile monſtrum
Arnæus. *Arnæo nomen, quod quondam candida mater*
Infanti puero primis natalibus orto
Irus ab Iride. *Impoſuit: iuuenes Irum dixere per vrbem,*
Nempe quod ille citò iuuenum reſponſa referret,
Ceu demiſſa polis Iris Thaumantia proles,
Si quis mandaſſet: ſic Irus iuſſa capeſſit.
Is veniens, ſubitò tectis conatur Vlyſſem
De patrijs miſerum tum pellere ſedis auitæ,
Et breuiter fatus miſcet conuicia linguæ:
Irus mendicus in Vlyſſem mendicum. *Veſtibulo iam cede ſenex, ne forte traharis*
Arreptus pedibus ſubitò, & deiectus ab aula
Te ſignari oculis ſentis, nutúque procorum
Innuere hic turbam, cuncti iuſſere nefandum
Te exturbari aula tractum. pudet, & moror inde.
Eia age ſurge citò, ne etiam certamina dextris
Inter nos coeant duris, & pugna reſurgat.
Quem toruè aſpiciens cautus ſic inquit Vlyſſes:
Vlyſſes Iro. *Infœlix, neque ego te læſi rebus acerbis,*
Nec tibi lingua acris dixi ficique proternè.
Haud equidem inuideo, ſi quis tibi tradat egenti:
Seu quis multa manu capiat donata, dolebo,
Nempe pauimentum hoc recipit & limen vtróſq; "
Non decet infœlix alienis rebus auare "
Inuideas, cum ſis pera ſimul vrbe vagator
Sicut ego. Sed opes eſt diuûm tradere cura. "
Sed dextra pugnam manibúſque laceſſere vita,
Néve æſtus iræ mihi, ſuccendáſque furorem,
Iraſcique tibi cogas. ne ſanguine largo
Labra rigans, pectúſque lauem tibi victor acerbus.

Vt mihi

Vt mihi parta quies etiam, cum craſtina lucem
Aurora oſtendet, ſerpat gratiſſima, nec te
Cras Laertiade rediturum ad candida tecta
Siue lares credo Troiæ victoris Vlyſsis.
Cui ſic Irus egens effatur ab ore vagator:
Heu ſcelus atque luem inuiſam, quàm durus ab ore Iri in Vlyſſem conuicia.
Hæc effers breuiter, ſimilis fornacibus atris,
Antro nec diſpar priſco, veterique camino,
Æqualiſque anui curuæ, cui corpore vires
Effœtæ languent, dum neruos fracta caminum
Ad veterem reſidet, flammáſque incendit ouantes.
In quem ſi raperes manibus ſubiturus vtriſque,
Pulſarem ſæuus, dentéſque ex ordine cunctos
Maxillis truſos ruerem, terráque profuſos
Eijcerem, velut in ſegetem floreſque furenti,
Vaſtantique ſui campos florentibus herbis.
Ergo te pugnæ accingas, certamina cuncti,
Et nos pugnantes ſpectent, ſedeántque per altos
Turba thronos. ſed qui iuueni certaueris hoſpes
Marte viro? ſic ante fores & limina celſa Vlyſſem pronocat Irus in certamen.
Conſeruere truces animis diſcordibus iras,
Miſcentes lites furioſi pectore toto.
Quos primùm aduertit ſacra virtute procorum
Excellens turba, riſu ſic defluit arce
Antinous ſuaui, petulantiáque ora reſoluit:
Hoc precor ô iuuenes ſpectetis. tale neć vſquam
Contigit antè quidem, video nunc quale per aulam.
O' qualis noſtra iam naſcitur arce voluptas:
Quæ ducente deo ſuccedunt gaudia tectis?
Hoſpes, & Irus egens, acri contendere pugna,

Et certare parant dextris. ergo oçyus illos
Compellamus, ait. cuncti riſere per arcem,
Surgentéſque proci tollebant ore cachinnos.
Vndique viſendi ſtudijs epulata procorum
Circumfuſa ruit ridens ſpectacula tectis
Circa mendicos triſtes, qui corpore veſtes
Induti fuerant laceras, ſe turba ferebat
Denſa ſimul. quis ſic Eupetheï candida proles
Antinous fatur: Mea nunc aduertite dicta,
Quæ fabor, ſponſi turba ô fortiſſima Graiûm.
Ventres igne iacent, caprarúmque ilia flammis,
Victori certaminis à procis præmium conſtituitur. *Quæ ſubito extenta in cœnam pinguedine denſa*
Victrices epulas, atróque cruore referta
Ponamus. dextra qui victor abibit arenis
Fortior, exurgens capiat quam legerit, ipſe
Partem aliquam victor. poſthac conuiuia menſis
Nobiſcum celebret, dapibúſque epuletur in aula
Dehinc alium nullum per regia tecta rogantem
Mendicum pera lacerum ſubiſſe ſinemus,
Miſceat vt ſeſe turbæ. omnes voce probarunt,
Quæ dedit Antinous placuerunt dicta. ſagaci
Hos cautus animo ſic tunc affatur Vlyſſes
Vlyſſes procis. *Conſilijs varius: Equidem res ardua curuo*
Eſt pugnare ſeni, contra iuuenilia membra
Cum ſeſe opponit iuuenis ſuccinctus in armis,
In pugnam duram, cui vis atque integer æui
Sanguis erit: cum ſint effœtæ in corpore vires,
Atque dolore ſeni iam fractæ, membráque læſa
Fortuna triſti. ſed duris rebus egeſtas, "
Et maleſuada fames, ſceleriſq; inuentor acerbus "

Hortatur venter plagis & verbere ſæuo, "
Vt domitus vincar, me cogit adire labores "
Venter iners. verùm teſtati numina diuûm,
Hanc iurate fidem, ne quis ſuccurrat, & Iro
Suppetias veniat, ne immani pondere dextræ
Ille ruens in me proſternat, & acris amaro
Afficiat letho domitum, iuuenilibus arce
Viribus excellens. ſic fatus: turba procorum
Omnis iurauit, mendici iuſſa capeſſens.
Hic tum Telemachus ſacræ virtutis amator,
Atque deum cultor, ſic eſt affatus, amicis
Ingreſſus verbis: Hoſpes chariſſime, virtus
Si tua te ſtimulat, ſeu pectuſq; concitat altum
Hunc vt reijcias, ſuperes & victor, Achiuos
Haud metuas iſtic, pugnabit pluribus ille
Impar congreſſus, qui te violauerit inde
Afficiens plaga, noſtra feror hoſpes in arce,
Hoſpitiique dator. laudabunt regia dicta,
Prudentéſque probant, & iuſſa aſſenſibus implent
Ambo rectores iuuenum, & præſtantibus armis,
Iam reges alios inter, ſimul Eurymachúſque
Antinoúſque iubent animis & pectore clari.
Sic ait, aſſenſi reliqui ſic voce probabant.
Tunc verò laceris circum genitalia cinxit
Se pannis Ithacæ rector vagus vrbis Vlyſſes,
Et magnos membrorum artus, magna oſſa laertóſque
Exuit, atque ingens media conſiſtit arena.
Et femora atque pedes & crura ingentia forma
Præſtanti apparet, pugníſque exertus Vlyſſes
Latos oſtendit humeros, & brachia denſa

Vlyſſes ſe ad pugnam parat.

Extabat.

Extabat validus.nam fortia pectora robur
Spirabat ſæuus:Tunc aſtans Pallas Vlyſſi,
Auxit rectori populorum membra decora.
Obſtupefacti animis omnes mirantur Achæi.
Rettulit hic aliquis detorquens lumina clara,
Ad ſtantem ſocium propius ſic voce profatus:
Quæ femora ille ſenex:laceris quæ robora coxas
Oſtendit pannis:equidem ſponte Irus egenus
Ipſe malum ſubitò,vreor,ſibi contrahet ingens.
Sic illi.Aſt Iro trepidat formidine pectus
Commotum.famuli cingentes arce trahebant
Vi raptum ad pugnam,mentémque timore repreſſum.
Stare loco neſcit,micat artus,carne tremiſcit.
Irum trepidantem Antinous increpat.
At verò increpitans hæc edidit ore feroci
Antinous: Nec poſt iactes,nec voce laceßas.
Indignus naſci fueras,qui horreſcis inanem
Effœtúmque ſenem,& conſumptum membra dolore,
Quo fixus mœret:tamen hunc horrore tremiſcis.
Aſt edico,fide nunquam euentúque carebunt,
Quæ minor in præſens:quòd ſi te vicerit ille,
Et pugna melior ſternat,tum naue per æquor
Cæruleum in latas magni procul orbis arenas
Echetus rex.
Ad regem te Echetum mittam,ſæuißimus vnus
Qui nocet in noto miſeris mortalibus orbe:
Vt tibi crudeli nares abſcindat & aures
Sanguineas ferro, canibúſque rapacibus eſcas
Pubetenus diuulſa manu genitalia ſæua
Cruda ferox tradat ſparſos laceranda per agros.
Sic ait.aſt illi ſoluuntur frigore membra,
Et magis atque magis ſubijt tremor oſſa timentis

Iámque

Iámque illum in medium ducunt, vt pugnet Vlyſſi.
Illi ambo inter ſe multa vi brachia iactant,
Extollúntque manus. cui ſic diuinus Vlyſſes,
Multa mari paſſus, ſubitò meditatur, an illam
Deijciat ſternens, animámque effundat in auras
Purpuream, vtque leuis lapſi calor oſſa relinquat
In tenues ſparſus ventos, fugiátque cadentem:
An leuiter feriens, fuluis extendat arenis.
Talia voluenti, potior ſententia viſa eſt,
Vt leuius ſternat, ne tum reprehenſus Achiuis
Iram ſuſtineat ſæuam. tunc altus vterque
Elati manibus pugnant. hic Irus acerbè
Dextrum humerum pepulit pugno certantis Vlyſsis,
Contrà Dulichius ceruicem compulit altam
Infra aures, fractóque illiſit in oſsa cerebro,
Perfregítque intus nexus. tunc ora cruore
Purpureo manant. Irus procumbit arena
Puluere fœdatus, mixtóſque in ſanguine dentes
Ore reiectando pedibus calcabat arenas
Vociferans. riſu tum luxurioſa procorum
Diffluit, atque altè protendens brachia palmis
Cepit turba mori petulanti ſplene cachinno.
Tunc Ithacus pedibus tractum raptabat ab arce
Veſtibulo exanimem retrahens, quà iungitur aulæ
Porticus, atque extra limen deuoluerat arcis.
Ad poſtes altos & ſepta patentia muris
Exanguem erexit ſtatuens, muróſque reclinat,
Inque manu ſceptrum poſuit. tunc ora reſoluit
Sic breuiter fatus: Hac Ire in ſede ſedebis,
Hinc arcens baculo furioſe canéſque ſuéſque.

Iri mendici & Vlyſſis pugna.

At

At ſcelus hoſpitibus ſæuum dare iura caueto,
Mendiciſque velis alijs dominarier arce,
Ne tibi quid peius iuuenilibus accidat annis.
Sic ait, atque humeris peram ſuſpendit ab altis
Informem, ac laceram, quam nectit tortile lorum,
Ingrediénſque iterum limen conſedit Vlyſſes.
Intrantéſque proci ridebant ſuauiter alta
Sede duces Graij fando, dextrámque prehendunt
Proci Vlyſſi mendico ob victoriā Iro mendico ſuperato gratulantur.
Voce: Tibi fælix magnus det Iuppiter hoſpes,
Atque immortalis tibi cætera turba deorum,
Quæ petis ipſe tuo, & quæ ſunt gratiſſima cordi,
Qui mendicum Irum domuiſti fortiter arce.
Qui nullis vnquam fuit hac ſatiabilis aula
Eſcarum donis. populo non amplius ille
Mendicabit opes. quem mox mittemus arenas
Ad ſolidas orbis, quas pontus continet vndis
Regi Echeto, qui iam cunctos feritate nefanda
Mortales ſuperat, miſcebant talia magna
Voce proci. at tacitum pertentant gaudia pectus,
Vlyſſes ob victoriam laudatus dona accipit à procis.
Victorémque effert Ithacum iam gloria palmæ.
Cui tunc Antinous denſum pinguedine ventrem,
Et nidore leui rubeóque cruore refertum
Expedit. hic panes binos, cererémque caniſtris,
Amphinomus tollens, dextra tum pocula baccho
Aurea ſuſtinuit: ſalue pater optime Graiûm,
Exclamans alta, ſalue (inquit) hoſpes in arce,
O' victor hoſpes dextra pollentior acri
Sis fælix poſthac, opibúſque & rebus abundes.
Quanquam nunc miſer es nimium, ſeriéque malorum
Oppreſſus longa fatis retineris iniquis.

Cui ſic

Cui ſic ingreditur præſtanti pectus Vlyßes
Conſilio varius: Tibi virtus ardua mentem
Ornat,& eximius ſapienti corde videris:
Nimirum tali cum ſis genitore creatus;
Cuius fama quidem noſtras peruenit ad aures,
Et dudum egregijs celeberrima gloria factis
Dulichius Niſus Graijs pater optimus vndis,
Atque opibus clarus, quo te de patre profuſum,
Fama fuit: ſiquidem prudentis & ora relata
Et vultus ſimiles æquaris laude parenti
Amphinome. ergo animis quæ fabor ſuſcipe dicta,
Obſeruánſque audi: Nil tellus nutrit arenis “
Vſquam imbelle magis miſeris mortalibus æuo, “
Inter cuncta ſuis ſpirantia animalia terris “
Herboſique orbis lati ſerpentia campis. “
Haud vnquam credit fœlix, rebúſque ſecundis, “
Atque ignarus homo fati, ſortíſque futuræ, “
Se mala paſſurum porrò, dum turba deorum “
Virtutem præſtat, dum vires ſufficit æquas, “
Dúmq; virent genua, atq; valet, motúq; mouetur. “
At cum mœſta dei ſimul aſpera fata beati “
Attulerint, nolens haud æquo pectore triſtis “
Suſtinet illa quidem. mens eſt terreſtribus vna “
Atque eadem ſemper, qualem mortalibus ipſe “
Iuppiter adducens hominum pater atque deorum “
Quotidie indiderit permutans ſorte ſequenti. “
En ego qui quondam fœlix, dicíque beatus “
Inter mortales poteram, rebúſque ſecundis, “
Exultans nimium facta effera ſæpe ſuperbus “
Corporis admiſi confiſus robore celſo “

Vlyſſes Amphinomum præmonet infortunij inſtantis.

Imperio.

Imperióque patris fortique parente ſub armis "
Viribus indulgens, generíque & fratribus altis, "
Heu mendicata triſtis modò repleor eſca "
Pauper & infœlix, vigui qui floridus olim. "
Quare equidem nemo ſublatus tempore læto, "
Iniuſte viuens ſine legibus exigat æuum; "
Nec nimis exultet. nimium ſublimia vitet, "
Inque ſinu tacito condat pia dona deorum "
Quæ dederint diui, tacitíſque ſeneſcat ab annis; "
Et moderetur opes placida ſub pace quietus. "
Heu quàm dira quidem video hic, heu qualia facta
Edere crudeles auſos, auſóque potitos
Arce procos Ithacæ, lacerantes regis Vlyſſis
Diuitias, & opes claras, & regia tecta.
Molirique nefas nullo ſub honore maritam
Dulichij regis patrias ambire per oras,
Infamare thoros caſtos. Verùm auguror altum
A patrijs Ithacum terris & dulcibus aruis
Et genere excelſo non hinc nunc abfore longum
Abſentem. propriúſque venit. precor eximat arce
Subducens aliquis hinc te Deus optime Graiûm,
Deducátque domum incolumem ſeruétque reductum,
Néve illi occurras redituro in patria rura,
Dulcia rura patris. nunquam ſine ſanguine Martis
Arce proci ſæui, bellóque animoſus Vlyſſes
Decernent ferro potius, cum regius arces
Heros contingens, & ſumma palatia muris
Intrarit. fatus, libauit ſuauia bacchi
Vina bibens hoſpes, tunc pocula reddidit alta.
Inque manu poſuit populorum regis Achiuûm.

Ille

Ille abijt triſtis mordaci pectora cura
Excrucians, & ſæpe domo ſpaciatur in alta,
Sæpe caput quaſſans. ſiquidem præſaga mali mens
Augurat infœlix fatum, mortémque ferocem.
At non augurio potuit depellere Parcas.
Namque animum fixit Pallas ſub marte potenti,
Telemachi vt manibus caderet, dextræque ferocis
Haſta animam fundens domitus procumberet arce.
Mox tamen ille throno ſedit, quo concitus antè
Se tulerat. tunc & glauco Tritonia Pallas
Lumine commouit natam de rege Laconum,
Inſpirans menti tenues delapſa per auras
Penelope Icarij, vt tandem ſe oſtenderet arce
Ante procos renitens, vt concita pectora flammis
Augeret vultu claro, mentémque procorum
Igni detegeret magno ſub honore futura,
Ingentémque thori famam latura marito,
Et nato pariter: foret vt ſibi gloria maior,
Quàm prius illa fuit. riſit ſine more, decora
Virginis ora gerens, placido ſic ore loquuta eſt:
Eurynome, Pallas ardorem mentibus addit,
Córque agitat dudum, quanquam crudelibus arce
Inuiſiſque procis me oſtendam regia ſponſa.
Vtque horter natum, precium non vile laboris Palladis inſtinctu Penelope ſe procis ſpectandã offerr.
Allatura ſibi, ne quid communicet arce
Ille procis ſæuis, nimium & commercia ſemper
Miſceat, & vita nimis hic ſecurus in aula
Inter amatores faſtu verſetur amaros.
Ore quidem blandi, ſed tergo ſæua minantur, "
Molitique nefas animo dant dulcia verba. "

Cui

Cui tunc Eurynome ſic fatur, cura per arcem eſt
Eurynome *Magna penus illi: Decus ô regina Lacæna,*
Penelope. *Nata hæc vera quidem fer greſſus ocyus arce,*
Et referas nato, nec enim celaueris illum.
Sed prius vncta genas, corpus rorantibus vndis
Abluito, nec ſic mœrentia fletibus ora
Humectata oculos lacrymis, vultúſque rigatos
Progrediare throno. flendi damnoſa voluptas,
Et nimio luctu ſemper doluiſſe nocebit.
Iam tibi progenies teneris pubeſcit ab annis
Tanta quidem, vt tendat Dijs immortalibus æqua.
Quam quondam optabas te poſſe videre parente
Naſcentem diuis generi decora alta Laertis.
Penelope contrà placido ſic ore loquuta eſt:
Ne mihi ne iubeas, quanquam hæc te cura remordet,
Hoc liquidò corpus puróque in fonte lauare,
Vnguentóque mihi languentia membra perungi.
Hei mihi, ſplendorem rapuerunt æthere diui
Atque decus formæ, qui calcant culmen Olympi,
Di fregere olim: cum celſæ Pergama Troiæ
Ille miſer petijt, ventis & puppibus altis.
Sed propera, Antinoe ſimul Hippodameia iubeto
Huc veniant ſubitò, méque hinc comitetur in aulam,
Aſſiſtántque ambæ. nunquam mihi crede, meábo
Incomitata viros Ithaca viſura ſub arce,
Et pudor ipſe vetat. ſic fata, exceſſit ab altis
Hinc anus accelerans tectis, & nuncia defert
Virginibus ſubitò, dominámque hortatur adire,
Et celerare gradum nymphas. Tritonia Pallas
Glauca oculos, aliud voluebat mente ſub alta.

Circum-

Circumfudit enim ſomnos, dulcique ſopore
Icarij natæ laxauit membra Lacenæ
Decumbens lecto dormit regina decora,
Cunctáque tum ſuaui ſoluuntur membra quiete.
Tunc illi Pallas dona immortalia fudit,
Vt cuncti talem formam mirentur Achæi.
Inde comis flauis diuinum vertice odorem
Spirat, & ambroſio vultus expurgat amœnos
Vnguento, quali ſe tingit & aurea diua,
Sic formam inducit, qualis Cytherea coronis
Splenduit uncta genas roſeas radiante colore,
Cum blandas repetit Charites, dulcéſque choreas.
Maiorémque dedit præſtantia membra videri,
Candentémque ebore eximius ſectóque elephanto.
Sic illam Pallas fecit, greßúmque per auras
Extulit. at famulæ candentia brachia nymphæ,
Et niueos humeros veniebant ſede relicta
Iactantes vocem. tum dulcis ſomne relinquis,
Penelopénque fugis reſolutam membra ſopore.
Illa genas manibus roſeas abſterſit, & ore
Sic placido effatur: Quàm mollis lumina ſomnus
Condidit, & feſſos dulcis ſopor irrigat artus.
O' utinam ſic fata daret mihi caſta Diana,
Mollia iam ſubitò ne lugens pectore triſti
Amplius hic degam vitam per ſecula longa,
Tot conſumpta malis, dum chari mœſta mariti
Heu deſiderio teneor: virtute Pelaſgos
Anteibat cunctos varia, clariſſimus armis.
Sic effata, domus celſæ cœnacula ſumma
Linquit, & incedens Ithacam deſcendit in aulam,

At non ſola tamen, binæ comitantur euntem
Reginam ancillæ. poſtquam ſe Herois ad acres
Intulit alta procos, ſtetit imæ in limine ſedis,
Arte laboratæ celebri per candida tecta,
Ante genas tenero roſeas circundata peplo.
Hinc atque hinc aderant intẽtæ ad limina Nymphæ.

Proci mirantur Penelopes reginæ pulchritudinẽ.

Inde procis ſubitò genua hic ſoluuntur amore,
Membráque langueſcunt. mulcebat pectora flammis
Delinita ignis regina Cupidinis aſtu.
Iámque omnes votis ardent concumbere lecto,
Amplectique thoro Nympham, ardeſcúntque tuẽdo.
Tum ſic alloquitur natum regina ſedentem
Telemachum: Haud equidẽ reor eſſe in pectore mentẽ

Penelope increpat Telemachũ ob cæſum hoſpitem.

Aut ſenſus ſupereſſe tibi. quò fugit ab iſto
Corde animus? quondam puerilibus altius annis
Pectore voluebas tenero non vile laborum
Conſilium. cum maius adeſt iam viribus æuum,
Hinc vbi iam firmata virum te fecerit ætas,
Contigeriſque annos & pubertatis honores,
Vt te aliquis meritò quondam genitore beato
Prognatum dicat, cum viderit aduena regnis
Creſcentem patrijs procero corpore celſum,
Et forma eximia regnantem culta per arua,
Æqua tibi mens eſt equidem non amplius vlla,
Necquicquam ſapis ipſe animo. Quod nuper in alta
Accidit arce nefas? es paßus, ſedis auitæ
Vt tectis hoſpes patrijs tractetur iniquè?
Proh pudor, hoc decuit? quid tali inceſsere probro
Tu ſinis hunc durus? ſi quis ſucceſſerit hoſpes
Sedibus his feſſus, patriáque quieuerit arce,

Verbere

Verbere cum crebro triſtis ſæuéque trahatur,
Dira quidem paſſus: fuerit tibi dedecus auo
Inter mortales, noſtrique infamia ſecli.
Talibus hic dictis it contra dicta parentis
Prudens Telemachus: Nihil ô fidiſſima mater Telemachus matri.
His ego te accuſo, nihil indignantis & iras.
Et teneo hæc animis equidem, ſimul omnia noui.
Sed peiora quidem, & video meliora, probóque.
Antè puer fueram, nec erat ſapientia menti.
Haud tamen expertus planè ſum rebus agendis,
Cunctáque prudenter peragendi ignarus. & illi
Hinc illinc ſæui terrent, reſidéntque per arcem,
Molirique nefas tentant, & dira volutant.
Nec quiſquam auxilio ſubit hic mihi mater in aula.
Sponte tamen nuper pugnarunt hoſpes & Irus,
Nec certamen eis mouerunt turba procorum.
Quanquam victor erat, melior quoque viribus hoſpes.
O' pater altitonans, Pallas, iaculator Apollo,
Sic precor infœlix, noſtra cadat illa procorum, &
Turba ferox, domitique ſimul ſic vertice nutent,
Arce proci, cæſi ferro capita alta mouentes,
Pars aula patria, pars fuſi ſedibus altis,
Et gelida mortis ſoluantur frigore membra:
Vt nunc ille ſedens aulæ prope limina celſa
Irus egens, ictu iam dudum vertice nutat,
Ac poto ſimilis titubat ceu plenus Iaccho,
Nec valet erectus firmis inſiſtere plantis,
Siue redire domum, ſeu quò fuit impetus ire.
Stare loco neſcit, tremit artus, ilia pulſat.
Membra ſoluta iacent. ſic hi ſermone fruuntur.

Eurymachus ad Penelopem de laude pulchritudinis.

Hic verò Eurymachus ſic voce ſilentia rumpens
Penelopæ loquitur: Decus ô regina Pelaſgûm,
Icarÿ proles, cuius ſapientia terras
Argiuas complet. Si te modò lumine Graÿ
Aſpicerent omnes, quicunque ſalubribus Argis,
Quique Iaſon celſum, Pelopeiáque tecta per oras
Carpentes auras habitant, conuiuia læta
Turba procûm maior, cum ſeſe aurora referret
Hic veſtræ celſis agitaret ſedibus arcis
Longè alias anteis formæ candore maritas.
Quinetiam ingenio, & præſtanti corpore Nymphas
Inachidas, ſuperas & Graia per arua puellas,
Atque animo excellis pulchræ virtutis, & alto
Ingrederis vultu clariſſima Nympha Pelaſgûm.
Cui ſic prudenti ſermone ſilentia rupit

Penelope Eurymacho

Penelope: Dudum virtutem, & corporis alti
Eximiam formam, carpſerunt æthere diui,
Non morituri vnquam: cum quondã ad mœnia Troiæ
Se Danai bello ferrent, atque Ilion altum
Hinc peterent armis, quibus vnà fortis Vlyſſes
Se ſocium addiderat meus, heu Priameia coniunx
Tecta inſcenſurus Troiæ. O' ſi fortè veniret,
Atque mihi vitam regeret virtute ſequaci,
Atque iuuaret opes fœlix. mea gloria terris
Hæc foret Argolicis, & longo illuſtrior æuo.
Nunc doleo, triſtis ſortem fortuna malorum
Intulit, & numen ſæuit, noſtróſque fatigat
Infœlix caſus. memini cum dulcia rura
Linqueret, & patriæ terras, mihi iunxerat vni
Ipſe manu dextram, placidóque profatur ab ore:

O' dulcis coniunx, reor haud cum claſſe Pelaſgos
Armatos vnquam redituros marte feroci
Incolumes Troiæ campis. Nam Troas ad arma
Viribus eximios perhibent, bellóque ſuperbos,
Et bellatores campis, celeréſque ſagittas
Emiſiſſe leues, arcúſque intendere neruis,
Et iaculatores celebres, & terga frementum
Æripedum doctos regere, & velocius aura
Scandere equos, dorsóque equitem docuiſſe ſub armis
Inſultare ſolo, & greſſus glomerare furentes,
Dum ſubitò pugnas miſcent in bella ruentes,
Decernúntque graui ferro ſub marte potenti.
Quare equidem ignoro, an rurſus me numina diuûm
Incolumem ſtatuant patriæ, an ſub mœnibus altis
Captiuus ducar Troiæ. tibi cætera curæ
Hic fuerint, oro. quin & memor ipſa parentis,
Laertíſque patris, noſtra quos triſtis in aula
Deſero diſcedens: hortor clariſſima coniunx,
Arce ſeneſcentes, ceu iam quoque, reſpice celſa,
Cum procul hinc abſens fuero, ſeu maior amore
Hic ſolare. aſt vt prima lanugine malas
Signantem puerum ſimul ora intonſa videbis,
Iamque genas tenero primùm pubeſcere ab æuo,
Iungere connubio tædas imitata iugales,
Cuiuſcunque quidem dulci flagrabis amore,
Arce tuas ædes Laertia tecta relinquens
Telemacho, & nati ſerua communis amorem.
Sic ait ille abiens. ſimul hæc iam cuncta ſub ipſum
Euentum veniunt. aderit nox atra Hymenæis,
Atque odioſa mihi ſe iam ſponſalia tædis

Vlyſſis ad Troiam diſcedentis mandata.

Laus Troianorum.

Oblatura pio nimium infœlicis amore,
Cui fortunam hilarem fatis iam dempſit iniquis,
Fœdauitque bonam ſortem, vultúſque ſerenos
Iuppiter, & mœrent hæc triſtia pectora curis.

De procorum iniuria conqueritur.

Nulla procis coram conſtat reuerentia iuſti:
Iura fidémque negant, flammíſque libidinis acti
Diuitis hic natam regis, caſtámque maritam
Coniugio affectant, inconceſſóſque Hymenæos
Et tædas properant. ſtudia in contraria rapti
Inter ſe certant, cui cedat regia nupta.
Abreptáſque boues agris, lectáſque bidentes,
Pingue pecus gregis, ac deducunt rure capellas.
Et conſanguineis nymphæ dant ſplendida dona;
Regalíque domus præbent conuiuia luxu.
Non impunè tamen lacerant Laertis in arce
Regis opes tantas, alienáque frugibus arua
Sic ait. aſt Ithaci ſubeunt pia gaudia pectus,
Qui multos terra, multos tulit æquore caſus,
Dum ſibi Penelope legeret nitidiſſima dona,
Mollibus & verbis mulceret corda procorum,
Atque aliud caſto verſaret pectore nympha.
Cui tunc Antinous genitore Eupethe creatus:

Antinous Penelopæ.

Icarij proles, cuius prudentia virtus
Penelope excellit, quæ munera quiſque Pelaſgûm
Attulerit, capias. neque fas te regia dona "
Spernere, quódque datur turpe eſt contẽnere faſtu. "
Nec nos antè alio referemus ab arce regreſſum,
Res curaturi noſtras, quàm ſponſa Pelaſgûm
Te ſocies vni, iungens connubia lecto,
Qui reliquos anteit Danaos virtutibus altus.

Sic

Sic ait Antinous.reliqui tum dicta probarunt,
Præconémque domum miſerunt munera larga Procorum quiſq; donum affert Penelopæ.
Laturum. Antinoo referebat nuncius acri
Ingentem peplum,variiſque coloribus amplum,
Artéque depictum mira,quem fibula nectit
Flexibilibus nodis.duodenis aurea bullis,
Hæc biſſena fuit iuncturis vndique curuis,
Arcebátque ſinus apta cum veſte fluentes,
Præterea Eurymacho ornatus,collóque monile
Ceu radiens Titan,auro electróque refulgens
Incluſum gemmis.nec non portantur in aures
Arte laboratæ,quarum ſpectabilis auro
Ornatus fuerat,ſplendebat gratia gemmis
Multa nitens circum,quas ſumma palatia ſerui
Intrantes bini referebant Eurydamanti:
Tres oculos auro radiantes bractea circum
Mirifica oſtentat lunam ſolémque laceſſens.
Tum quoque Piſandro demiſſa monilia regi
Arte Polyctoridæ varia,mirabile donum,
Pulchra quidem veterũ quondã monumneta parentũ,
Quæque oculos retinent dulci ſpectanda ſtupore.
Quin alij huc alia attulerant miranda Pelaſgi,
Candida dona manu.tunc & regina recedens,
Sedes aſcendit ſuperas,cœnacula ſumma,
Muneráque ancillæ referebant ſplendida ſecum,
Reginæque ſuæ non enarrabile donum
Penelope Icarij.cantus citharæque lyræque
Tum ſonuere aula.mox ſeſe turba procorum
Contulit ad numeros blandos,dulcéſque choreas,
Delectabat iners ſuaui modulamine pectus

 Expe-

Expectans donec veſper caput efferet altum.
Dumque ita ſe exercent, obſcuro ſerus Olympo
Heſperus acceſſit. tunc ternas ſedibus altis
Conſtituere faces, noctem funalibus arcent
Lucentes aula flammis. hinc arida circum
Ligna focis ponunt, quæ ſicca humore relicto,
Duráque iam nuper fulgenti ſciſſa ſecuri.
Miſcebántque faces igni, nitidæque viciſſim
Incenſas retinent famulæ infœlicis Vlyſſis.
Quas ſic alloquitur prudenti clarus Vlyſſes
Vlyſſes ancillis. *Pectore: Progenies magni Iouis inclyta, regis*
Vos famulæ moneo inſignes abſentis Vlyſſis,
Ite domum ſubitæ, ſedéſque accedite veſtras,
Hic vbi caſta manet regina, & vertice fuſos
Hanc circum faciles, reuolutáque penſa trahentes
Exercete colos, reginam ſede ſedentes
Oblectate piæ, lanas & carpite dextris
Aptantes penſo. præbebo lumina cunctis,
Vel ſi iam maneant, donec ſeſe aurea cœlo
Aurato ſolio reſidens Aurora reducet.
Haud me equidem vincent: didici tolerare labores.
Dixit, at hic molles famulæ riſere per arcem,
Inque vicem ſpectant ſeſe. cum voce Melantho
Pulchra genas turpi ſic increpat, atque ita fatur,
Quam Dolius genuit, teneríſque eduxit ab annis
Penelope quondam, & ceu natam nutriijt aula:
Quæ ſibi deliciæ magnæ, quæ ſæpe voluptas
Pectoris vna fuit, ſuauis ludebat in arce.
At nec ſic luctum tenuit. dominæ ve pepercit
Infœlix animo. nam capta cupidinis igni

Miſcuit

Miſcuit Eurymacho femur. hunc ardebat amore,
Concubitus iniens, quæ tunc hic acris Vlyſſem
Turpibus inceſſit verbis: En pectora dura
Attonitus ſæuis, nec dulces carpere ſomnos
Infœlix hoſpes vis, altas ære ſonantes
Arces atque ducum conuentus, regia tecta
Inter delicias intrans, hic multa profaris
Ipſe viros audax inter tot, voce fatigas
Hanc aulam turpis, metuis nec pectore reges
Indomitus: tibi ſeu pectus furiarit Iacchus,
Seu talis ſemper mens eſt, dum vana profundis
Futilis, ore tumens: an' ne hic nunc improbus aula
Exultas fidens, miſerum quòd viceris Irum,
Erratorem vrbis? Sed ne quis fortior Iro
Inſurgat, vereor, caput inſanabile nunquam
Robuſtis tundat manibus, tum ſanguine multo
Fœdatum eijciat domibus. quam torua tuendo
Talibus inde modis prudens affatur Vlyſſes:
Hæc citò Telemacho dicam, quale excidit iſto
Ore nefas latrans canis? ô mihi qualia narras?
Illuc te referas, vt membra incidat acuto
Enſe tibi. dicens, verbis perterruit atrox
Aulai in medio famulas. greſsúſque citatos
Perculſæ referunt ſubitò, tendúntque per arcem,
Quîs genua ipſa labant, gelido reſoluta pauore,
Atque ſenem fari iamdudum vera fatentur.
Ille faces retinens ardentes, lumen in aula
Præbebat ſtando, atque oculis errantibus omnes
Aſpiciebat inops. quanquam mens ardua verſat
Longè alia, & fatis iamiam ceſſura deorum.

Melantho iurgatrix laceſſit Vlyſſem.

Vlyſſes Melantho.

At tunc

At tunc ipſa procis Pallas conceſſit iniquis
Diua ignominias nimium exercere ſuperbas,
Et mulcere iocis animum.quo triſtis Vlyſſem
Hic magis incendat dolor,& crudelius intret
Ira animum.tunc & Polybo de patre creatus
Eurymachus,mordens Ithacum,quo voce cachinnos
Tolleret ille procis ſæuis,ita farier infit:

Eurymachus procis de hoſpite Vlyſſe.

Inclyta reginæ præclara turba procorum,
Pectore præfabor mea nunc aduertite dicta.
Haud equidem hic hoſpes tectis ſucceſſit Vlyſſis,
Penelopéſve domum ſubiit ſine numine diuûm.
Namque facum ſplendor capiti ceu flamma videtur
Hoſpitis eſſe procul.neque enim ſibi crinis ab igni
Incenſus flagrat,non vllum flamma relucens
Corripit ipſa pilum,namque expers ipſe comarum
Aſtat:ait.tum ſic ridens affatur Vlyſſem,
Qui Iliacis campis Troum expugnauerat vrbes:

Vlyſſem probris inceſſit Eurymachus.

Si ſeruire animus fuerit tibi forte recepto,
Te mittam ô hoſpes,quà rura virentia florent,
Atque agri extremi.te præmia digna ſequentur,
Hicque ſtruas ſepes religans,ramóſque feraces
Arboribus plantes longis,ſcrobibúſque ſubactis
Immittas frondes.totum frumenta per annum
Inde tibi,& cererem præbebo largus ab agris:
Tum veſtes tradam,pedibus talaria nectam.
At quoniam aſſuetus ſcelera exercere negabis
Ruri operam noſtro,& duros ſub ſole labores:
Sed vagus in populo mauis circa hoſtia laſſus
Mendicare cibos,errans & paſcere ventrem,
Qui tibi non vlla eſt vnquam ſatiabilis eſca.

Cui tunc conſilijs præſtans effatur Vlyſſes:
Eurymache, ô ſi fortè mihi, cum floridus annus Vlyſſes Eurymacho.
Tempore ſub verno, frondet vernantibus horis,
Et longi ſoles, tum tecum pugna laboris,
Atque operum foret hic Ithaco contentio rure,
Incuruámque manu falcem viridantibus herbis
Seruarem valid..., ſimilem quoque meſſor haberes.
Tentaremus opus longo ſub ſole laborum
Ieiuni, donec iam ſera crepuſcula nigras
Adueherent umbras, nec tunc agreſtibus herbæ
Deeſſent florigeræ nobis, Sin rurſus arantes
Arua boues eſſent docilé ſque impellere ſulcos
Ambo præſtantes, atque ambo terga nigrantes,
Ambo herba ſaturi florentia gramina paſti,
Ambo pares annis, atque ambo viribus æqui
Ferre iugum viridi ſpirantes robora campo,
Biſque duo faciles euertere iugera ſulcis:
Nec minus in quatuor cubitos ſe extendat aratrum,
Glebáque verſa ſuo per agrum quoque cedat aratris,
Me proſcindentem tum longo limite ſulcos,
Findentémque tibi ſpectares vomere campos.
At ſi cunde armis horrentia bella moueret
Iuppiter hic hodie, ſi bina haſtilia ferro
Criſparem clypeúmque, & circum tempora claro
Aere micans galea, & conus ſplendeſceret altus:
Propugnatores inter me marte videres
Permixtum primos. ventrem non improbus ipſe
Obijceres probro, quanquam non æqua profaris,
Inſultáſque mihi fidens, magnúſque videris
Atque potens inter paucos, quis pectora bello.

Sunt ignara, quibus pariter verſaris in aula
Exultans. at ſi repetens ſua rura veniret,
Et patriæ terras contingeret acris Vlyſſes,
Arcta nimis ſubitò quanquam latiſſima portis
Hoſtia in arce forent fugienti mœnibus altis,
Veſtibulóque foras animo trepidante ruenti.
Sic ait. Eurymachus ſaeuè indignatur, & ira
Percitus, atque animo incenſus magis æſtuat atrox,
Illum torua tuens ſic ore ſilentia rupit:

Eurymachus in Vlyſſem.

Proh miſer inſanis, iam te crudelia fata
Arce manent. tibi namque malum non futilis author
Ipſe feram ſubitò, dirus mihi qualia narras,
Confidénſque viros inter non mitia faris? (cho,
Nec metuis quenquã, aut madidus furis improbe bac-
Aut eadem mens eſt ſemper, qui vana tumendo
Te extollis miſerè an quòd te ſucceſſibus effers,
Dum vincis ſcurram, nequicquam fortior, Irum?
Sic ait, atque ruens magno clamore ſedile
Corripuit: tum Dulichy ſe pauper Vlyſſes
Ad genua Amphinomi inclinans deſedit, & acrem
Eurymachum metuens fugit. tunc dira minando
Eurymachus ferijt dextra crudeliter ipſum
Pincernam, ſonitúque graui gutturnia lapſa
Impulit, in ſparſam latè reſonantia terram.
Aſt hic cum gemitu plorans in puluere crines
Fœdauit, labens media reſupinus arena.
Conuenere proci, & magno trepidante tumultu
Ederunt ſtrepitum ingentem, vmbroſámque per aulã
Iactabant voces. aliquis quoque talia dicta,
Aſpiciens alium propius, ſic ore profundit:

Vlyſſes médicus ictum Eurymachi effugit, & pincerna ſcabello proſternitur dum petitur Vlyſſes.

O' vti-

O' vtinam antè alijs hoſpes cecidiſſet arenis,
Quàm noſtras errans Ithacæ veniſſet in oras,
Nec tantos celſâ ſtrepitus mouiſset in aula,
Clamoréſque feros. nunc nos de paupere in alta
Mendico incenſi leuiter contendimus arce,
Lætáque conſequitur conuiuia nulla voluptas.
Nam peiora equidem vincunt, quibus ora reſoluit,
Telemachus, tandem iuſtâ commotus ab ira:
Proh miſeri, inſana furiati mente per aulam
Sæuitis nimium. premitis non vina Lyæi,
Non epulas, diróque vrgetis cuncta furore.
Vóſque agitat numen. poſtquam conuiuia menſis
Curaſtis læti, tandem date membra ſopori,
Inque domos tenebris veſtras contendite greſſus
Cum lubet, haud vllum cogam, nec conſequar ipſe.
Sic ait. aſt omnes impreſſo dente labella
Mordicus hærentes ſcindebant, oréque duro
Telemachum audacter non mitia verba loquutum
Mirati, ſæua pariter iam mente ſtupebant.
Quis tunc Amphinomus, proles clariſſima Niſi
Regis Aretiadæ, ſermone ſilentia rumpit:
O' ſocij, nemo verbis ius fáſque laceſſens,
Nec quiſquam dictum precor indignetur ob æquum,
Morſibus inuadens contrà: néve hoſpes in arce
Pulſetur neu quiſquam alius, qui ſeruus Vlyſsis
Sedibus eximij quondam, famulatur in altis.
Eia age principiò iam pocillator iacchum
Miſceat, & cyathis fundat libamina prima,
Prælibétque pio, liquentia pocula baccho,
Vt menſa cubitum poſita libemus ituri.

Telemachus in procos inuehitur.

Amphinomus æquiſſimus inter procos.

Atque

Atque lares patrios repetamus. at hoſpes, Vlyſſis
Hiſce relinquatur tectis, pia cura futurus
Telemacho, cuius gratas intrauerit arces.
Talia dicentem, complent aſſenſibus omnes.
His cratera auro retinentem Mulius heros
Dulichius præco, mira virtute potentis
Amphinomi ſeruus celebris, permiſcuit altè,
Impleuitque mero cunctis ex ordine præbens:
Aulai in medio libantes pocula bacchi
Numinibus menſa ſacris, diuiſque beatis
Dulcia vina bibunt. Sed poſtquam ritè Lyæum
Libarunt omnes pateris, laticémque refuſum
Potarunt, hinc quiſque domos, altáſque parentum
Contigerant ſedes, molli vt ſua membra quiete
Laxarent feſſi ſoluentes lumina ſomno.

ARGVMENTVM LIB. XIX.

Arma & tela domo natus exponit Vlyſſe
Vt quoque Cretæis oriundus venerit oris,
Penelopæ memorat, ponto iam liber Vlyſſes.
Tunc Euryclea, veteris veſtigia damni
Atque cicatricis notas tangente ſub vnda,
Dum lauat illa pedes, Ithacus cognoſcitur heros:
Vtque ſit in ſacro quondam percuſſus ab apro
Parnaſſo, narrat ſubiungens carmen Homerus,
Aonius muſis & doctus Apolline vates.
Quem Latium fecit Phœbi decus inclyta fama
Pieridum nuper nemoroſis Lemnius oris
Quas alpes cingunt natiuo robora ſaxo.

Tuber anus tangens, reducem cognouit Vlyſſem.

AST Laerte domo generatus diuus Vlyſſes
Linquitur excelſa meditans ſibi fata procorum
Pallade, mox nato loquitur, linguámque reſoluit:
Chara mihi ſoboles, nunc arma horrentia Martis
Omnia deponas intus, thalamíſque recondas. Vlyſſes Telemacho.
Mollibus hinc verbis turbæ ſic fare procorum,
Si cupidi martis te forſitan arma requirant,
Ex fumo poſui: quoniam mutata per æuum
Haud ita, ceu quondam, ſplendeſcunt ære micanti:
Qualia cum peteret Priameïa mœnia Troiæ,
Liquerat ingenio atque armis præclarus Vlyſses.
Sed viciata rubent ignis fumique vapore,
Halitibúſque nigræ flammæ. quin numina maius
Obijciunt menti, atque mouet mihi pectora dæmon,
Ne pugna madido furiata mente Lyæo
Certantes forſan per mutua vulnera menſas
Atque epulas ſacras, nec non ſponſalia nymphæ
Fœdetis turpes. ad prælia trudit, & enſis, "
Spontè virum impellit dura in certamina ferrum. "
Sic ait. imperio chari parêre parentis
Telemachus properat, nutricémque euocat acri
Voce Eurycleam: Nutrix chariſſima, nymphas Tel. nutrici Eurycleæ.
Intus age includas tectis, & ſedibus altis,

Dum

Dum thalamis condo genitoris tela coruſca;
Armáque, quæ nulla cura nigrantia fumus
Olim fœdauit, fuſcans neglecta per arcem,
Dum pater hinc abſens errat. puerilibus annis
Antè fui imprudens: nunc arma reponere cura eſt,
Ne vapor ignis edax contingat ferrea tela.

Euryclea Telemacho *Illa autem contrà: Cordi gratiſſime nate,*
O vtinam attingat tandem prudenta pectus;
Et ſapere incipias cautus ſeruéſque parentis
Réſque domúmque tui, poſſeſſáque rura per oras.
Verùm age quæ lumen portet comitata puella;
Huc veniat patiare oro, greſſúmque ſequatur,
Dum non admittis famulas, quæ lumina flammis
Atque faces geſtent. cui ſic reſponſa dabantur
Telemachi: Mihi longinquis peregrinus ab oris
Hic teneat, qui iam ſucceſſit ſedibus hoſpes.
Haud equidem vacuus verſabitur arce labore.
Nec patiar lentum, procul huc cum venerit ille
Tecta petens Ithacæ, dimenſáque noſtra vorando
Perdat iners ocio. ſic fatus paruit illa.
Atque fores clauſit ſummæ compagibus arcis.
At propere illuſtris ſoboles & fortis Vlyſſes

Telemachus & Vlyſſes omnia arma arcis abſcondũt clam procis *Tutò iam galeas, & ſcuta vmbonibus alta,*
Baltheáque & clypeos, & acutæ cuſpidis haſtas,
Teláque & immanes enſes atque arma ferebant.
Tum coram auratam Pallas ſuccincta lucernam,
Splendentis lychini retinens ardentibus ignis
Luminibus claram faciebat candida lucem.
Iámque ſuum proles genitorem affatur Vlyſſem:

Pallas cùm *O pater, ô noſtra quæ nam miracula ſede*

Hic

Hic oculis video? quàm magna incendia tectis? lucerna apparet.
En paries murique arcis, ſedéſque nitentes,
En abiegna trabes paſſim, celſæque columnæ
Noſtris apparent oculis ceu flamma per arcem
Ardentéſque ignes rutilant. eſt numen in illis:
Aut aliquis diuûm, qui calcant culmen olympi,
Intus agit. contrà ſic fatur clarus Vlyſſes:
Chara tace ſoboles, hortor, mentémque coerce.
Nec iam quære diu. ſiquidem eſt aſtræa deorum Vlyſſes Telemacho.
Iuſtitiæ virgo, qui ſe ſtellantis Olympi
Sedibus accingunt, & cœli tecta frequentant.
Hic manſurus ero: tu ſcande cubilia, ſomnos
Dicturus ſtratis. famulas, matrémque per arcem
Hic tentabo tuam: quæ me, dum ſingula quæret,
Sola loco lacrymans luctu famáque ciebo.
Sic ait. at natus facibus lucentibus exit.
Regius eſt thalamus, quo dulci membra ſopore
Ante thoro fultus ſi quando lumina ſomnus
Præriperet ſuauis, feſſus laxare ſolebat.
Huc ingreſſus erat, recubans & laſſa fouebat
Oſſa ſoporatus expectans, donec eoos
Sacra Aurora daret rutilantes æquore currus.
At ſacer excelſis remanebat ſedibus hoſpes,
Cæde procis meditans ſæuis cum Pallade fata,
Heros Dulichius. mox & regina Lacæna
Penelope, thalamo picto nitidiſſima cultu
Tandem progreditur, qualis ſeu caſta Diana
Aurea ſiue Venus: cui tunc poſuere miniſtræ
Ad flammas ſedem, qua ſe regina locaret,
Quæ fuit argento mirè tornatilis albo. Penelope.

ſtibadium. *Atque ebore eximio verſatilis, atque elephanto*
Secto illam quondam fecit faber inclytus arte
Icmalius faber. *Icmalius: pedibus tum iunxerat ille ſedile*
Adhærens aptè. quin pellem deſuper arte
Ingentem ſtatuit. hac ſe tum collocat altam
Penelope ſapiens, famulaq́ue ex ædibus imis
Currentes humeros niuea, & candentia circum
Brachia conſpicua, cererem menſáſque ferebant,
Atque cibos varios & pocula larga per arcam,
Ex quibus ebiberant hic turba ſuperba procorum,
E facibúſque ignem quatiunt, flammáſque micantes
In terram ſpargunt, alia inſuper arida ligna
Accumulant flammis, vt ſeſe lumina latè
Effundant paſſim, combuſtáque ligna calorem
Melantho minatur Vlyſſi verbera, niſi abeat domo. *Emittant circum. tum rurſus voce Melantho*
Increpat infœlix, quæ nondum norat Vlyſſem:
Ecquid & huc hoſpes te confers nocte ſub atra,
Inter fœmineam turbam verſatus in arce,
Aſpiciens nymphas. ergo hinc nunc ocyus exi,
Infœlix hoſpes, conuiuia noſtra leuabis
Hoc odio aſpectus, aut torre expulſus ab arce,
Et facibus miſſis tandem conceſſeris iſthinc
Ipſe foras fugiens. quam ſic tum torua tuendo
Alloquitur Troia quondam expugnator Vlyſſes:
Vlyſſes ancyliæ. *Quid miſera inceſſis crudeliter ore remordens?*
An tibi ſordeſcò, laceras quòd corpore veſtes,
Quòd mendico cibos populo? ſed cogit egeſtas,
Tales mendici, atque errones vrbe vagantur.
En ego, qui quondam fœlix opulenta colebam "
Mortales inter latos mea tecta per agros, "

Sæpe

Sæpe vagatori dederam, quicunque veniret ,,
Indigus ad noſtras ædes. nam copia rerum, &
Mille mihi ſerui fuerant, & candida pubes,
Diuitiæque aliæ multæ, quibus inclyta turba
Vitam hominum degit fauſtè, diuéſque vocatur:
Nunc miſer in lacera mendico veſte per oras.
Iuppiter ætherea eſt me iam populatus ab arce
Saturni ſoboles. ſ. quidem ſic ille volebat.
Tu quoque fac caueas, ne quando tempore triſti
Infœlix fias, & perdas pectore toto
Lætitiam: & qui nunc eſt vultu ſplendor in iſto,
Intereat, cedátque procul iam clara voluptas,
Atque venuſtatis raptæ decora alta queraris:
Qua nunc exultas, intérque ornata puellas,
Ancilláſque inter ludens ſermone ſuperbis:
Ne quando irarum lædat regina dolore,
Téque agat hinc atrox; redeat neu fortis Vlyſſes.
Spes etenim ſupereſt, & adhuc ſic voluere Parcas,
Fama volat dudum. ſin nigris occubat vmbris,
Nec ſperare licet reditus, tamen extat Vlyſſe
Natus Telemachus iam talis Apolline fauſto,
Conſilióque deûm, quem nuſquam fœmina ſede
Hic latet excelſa, ſi qua eſt hic impia factis,
Haud puer ille quidem eſt puerilibus altior annis.
Sic memorat. poſtquam hunc regina audiuerat arce,
Penelope ſapiens, verbis inceſſit amaris,
Ancillæque refert: Canis audaciſſima rictu,
Intrepido ore furens, equidem haud ignara malorum
Sum tibi tantorum, quæcunque hac aſtruis arte:
Atque audes facinus magnum, quod ſæua dolendo

Penelope ancillæ petulantiã increpat.

Ipſa lues iſto capite,& pro crimine pœnas
Ore tuo reuehes. Siquidem cuncta improba noſti
Méque audiuiſti, noſtra quòd ſede rogare
Multa ſuper charo quondam mihi coniuge rege
Ex hoc, quem cernis crudelior, hoſpite famam
Quæſitura meo ſtatui. Nam pectora mœſta
Excrucior nimium. dicens, tum voce miniſtræ
Eurynomæ fatur, cui tectis cura recumbit
Digna penus vni: Precor ô fidiſsima cuſtos
Eurynome, huc referas ſellam, pelléſque bidentum
Deſuper iniectas: reſidens qua triſtior hoſpes
Audiat, & reddat voces: mihi quærere curæ eſt.
Sic ait. illa citò formoſa ſedilia iuſſa,
Attulit, ad flammas ponens, pellémque decoram
Inſtrauit. ſuper his diuinus ſedit Vlyſſes:
Tum ſic Penelope orſa loqui, huic prudentia clarum
Penelope *Lata per arua decus tenuit: Te prima rogabo:*
Vlyſſis mé- *Vnde ades ô hoſpes, ceu qua de gente creatus?*
dici genus *Dic mihi, quæ patria eſt, qui te genuere parentes?*
& patriam *Cui ſic ingenio atque armis præclarus Vlyſſes*
ſciſciratur.
Oratio V- *O' regina hominum latum non vlla per orbem*
lyſſis men- *Pérque oras varias terrarum ſine carentes*
dici ad Pe- *Fœmina, quæ tecum poſſit contendere laude*
nelopen. *Virtutis. ſiquidem magnum tua gloria cœlum*
Contingit, decoris iamdudum fama ſub aſtra
Clara volat: præſtans ceu quondam gloria regis
Floret agris paſsim, qui relligione deorum
Numina magna colit, regnátque interritus inter
Fortia corda virûm, atque homines tot mille per arua,
Iuſtitiæ cultus ornans, ſeruátque tuendo

Virgi-

Virginis Aſtrææ ſtudium. fert terra benigno
Nigra agro fruges, frumentáque larga per oras
Triticeam in meßem, ſegetéſque ex vbere glebæ,
Hordeáque & ſpicas, pendéntque ex arbore poma,
Et grauibus frondes onerantur fructibus aruo,
Speſque gregis pecorum fœcundant gramine partus,
Et pariunt fœtus, augéntque caprilia ruris
Prole ſub aſsidua. multos dant æquora piſces,
Et florent gentes, & proſperitate fruuntur,
Virtutémque colunt populi ſub rege beato,
Atque opera exercent fœlices ardua rerum,
Dum bona iuſticiæ cura eſt, laudatáque regna.
Quare alia ô regina Ithacæ me quære ſub amplis,
Inque tuis tectis quondam charißima regi,
Nec ſcrutare genus noſtrum, patriámque ſolúmque,
Ne mihi cauſâ meos fueris renouare dolores.
Néve magis luctu replens animúmque querelis
Incendas. dum tanta maris diſcrimina narro,
Multa gemo ducens ſuſpiria crebra labore.
Nec decet vt mœrens alienis ſedibus vſque
Deplorem caſus, & luctus flebilis atros
Sæpius hic renouem reſidens: damnoſa voluptas "
Lugendi nimium ſemper. quid fletibus ora "
Humectare iuuat? ne qua indignetur in illis
Quas famulas nutris: neu tu regina dolorem
Concipias ira, narrantémque oderis arce.
Nè ve putes lacrymas madido me ſpargere vino,
Atque grauem pectus nimio lugere Lyæo.
Hoſpes ab his tacuit. Sic Penelopeia ſequuta eſt
Prudens ore pio: Pulcherrima corpora quondam, Oratio pe-

nelopes. *Atque decus formæ, ſpeciémque inſignis honoris*
Virtutémque Dei, quorum ſine morte beata
Vita, mihi dudum vitiarunt tempore longo,
Tum cum Dardaniæ petierunt Pergama Troiæ
Idæámque plagam ferróque & claſſe Pelaſgi
Aſcendere, ſolum Priami: quis fortis Vlyſſes,
Marte comes fuerat, meus heu dulciſſima cura
Optatus coniunx. O' ſi rediturus in arua
Dulichius patriæ, regeret moderamine vitam
Diuitiáſque meas, quanto mea gloria maior
Splendidiórque foret? lacerant nunc pectora curæ,
Mœſtáque iam doleo luctu. mihi talia fata,
Aſpera fata Deus voluit, reuolutáque fuſis
Triſtibus intexunt Parcæ. quicunque gubernant
Æquoreas terras clara virtute ſuperbi,
Quis paret medio fluctu nemoroſa Zacynthos,
Dulichiúmque Saméque, & Neritos ardua ſaxis,
Quique colunt Ithacæ ſcopulos, Laertia regna,
Quique Ithacam circum teneris paſcuntur in aruis,
Hic vbi temperies & amœnior aura liqueſcit,
Tot nec grata petunt connubia noſtra procorum,
Inuitam affectant, inconceſſóſque Hymenæos:
Deuaſtántque domum regis, Laertia tecta,
Et lacerant regnum turba inuidioſa procorum.
Ergo hic hoſpitibus nullam, nec ſupplicis ori
Adhibeo curam, nullam & præconibus altis
Quamlibet hi regnique & publica munera tractant,
Sed deſiderio teneor tam dulcis Vlyſſis,
Tabeſcóque pio nimium quoque pectus amore.
At tædas properant ſacras ſponſalibus altis,
Inui-

Inuidioſa cohors iuuenum. Sed cogito fraudes
Atque dolos verſo. ſiquidem mihi numina diuûm
Inſpirare animum, percurrere pectine fila
Erectámque manu noſtra contexere veſtem.
Immenſas igitur tenui ſubtegmine telas
Conſtitui ſubitò noſtræ penetralibus arcis,
Incipio ſuper his fari ſic orſa loquendo:
Accipite ô iuuenes connubia noſtra petentes,
Inſignéſque proci: quoniam crudelibus vmbris
Occubat infœlix quondam præclarus Vlyſſes,
Expectate precor, quanquam properatis amantes
Penelopes tædas, noſtri ſponſalia lecti,
Donec contextam radijs deduxero veſtem,
Percurrens telam. ne pendula fila ſub ipſo
Pectine ſic fruſtra nullos vertantur in vſus,
Laertique duci contexam ſtamina digna,
Atque ſepulcralem tunicam, triſtéſque paratus:
Vt ſi quando illum lugubri funere fata
Aſpera ſurripiant, & ſorte immergat acerba
Mors atrox veniens, crudeli obeunda dolore,
Forſan Achaïdum ne qua indignetur, & ira
Obijciat crimen nobis, ſi regius heros
Conditus indigno iaceat velamine buſtis,
Qui tot opes diues, qui tot quoque poſſidet arua.
Sic ego. ſic illi perſuaſi, mente ſuperba.
Tunc ego lanificæ non cedere laudibus artis
Sueta, die magnam faciebam ſedula telam
Intexens radijs, nocturno tempore flamma
Atque face appoſita ſtamen teláſque retexo.
Sic ego ſub tota luſi trieteride ſponſos,

Penelope narrat hoſpiti Vlyſſi, vt tela procos fefellerit.

Perſuaſique procos iam ternis meſſibus acres
Tecta fraude pia. cum iam quater annus ariſtas
Feciſſet longo mihi ſic labentibus æuo
Menſibus, & tandem iam extrema ſuperuenit hora,
Actáque tranſierant multi per tempora ſoles,
Saua ſub indicio famularum turba procorum,
Latrantùmque canum, nympharum heu nobile crimẽ,
Nec dominam curant illæ, caſtúmque pudorem,
Fila retexentem inueniunt, verbiſque minantur.
Sic ego ſic feci, ſed non vt mente petebam.
Iámque coacta dolis deſiſto nympha, nec atras
Nunc vitare queo tædas, triſtéſque Hymenæos.
Nec iam conſilium ſupereſt: quin voce parentes
Connubio iungi dulces hortantur amaro.
Natus opes cernens lacerari ſedibus altis
Conſumique cibos, nimium excandeſcit, & ira
Percitus heu triſti genitorem deflet Vlyſſem.
Iam firmata virum fecit virtutibus ætas,
Magnus enim creuit, taliſque euaſit in altum
Spes columénque laris, domus inclinata recumbit
In ſolum iuuenem, regnum qui curat in arce,
Cui decus altitonans, famámque extendit Olympo.
Tu quoque fare genus, qua ſis regione profectus,
Haud etenim è quercu, priſca ſeu rupe creatus,
Hoſpes ades nobis. cui ſic facundus Vlyſses,
Vlyſſes Penelopæ, ſe ex Creta oriundum fingit. *Conſiliiſque ingens heros: O' fœmina caſta*
Et veneranda thori fama bellacis Vlyſſis,
Qui Laerte ſatus: neque enim ceſsare videris,
Quin genus exquiras noſtrum, patriámque, docebo.
Quanquam me triſtes cogis renouare dolores,

Pluri-

Pluribus & curis, quàm nunc hic fortè remordent,
Me tradis miſerũ. Pœna eſt, quando exul ab oris "
Vir abſens fuerit patriis ſic tempore longo. "
Quanto iam tibi ſum variis erroribus actus,
Multorúmque hominum vagus ad tot mœnia latus
Errani, impulſus fatis tot adire labores,
Heu curas patior. tamen ô regina quod optas
Inquiriſque diu, fabor. iacet inſula ponto
Cæruleo quædam, ſed amœna ſub æquore terra
Creta ferax medio, protendit culmina celſa Cretæ deſcriptio.
Pinguis humus campis. ſed quam circumfluus humor
Præcingit, quam mille homines, numeróque carentes
Mortales habitant, nouies dena oppida muris.
Eſtque aliis alius ſermo. permixtáque lingua.
Hic Eteocretes fortes, clarique Cydones,
Dorenſéſque, Trichaicéſque, ſacrique Pelaſgi,
Quos inter magna latiſſima mœnia Gnoſi.
Hicque nouem Minos quondam regnauerat annos, Minos rex.
Minos ille Iouis magni conuiua tonantis,
Colloquióque fruens genitorem voce tenebat,
Nugatórque Iouis parili ſub honore ſedebat.
Deucaliona patrem quondam virtutibus altis Deucalion.
Edidit ille meum, Minos Creteïus heros
Magnanimum. Sed Dictæo Minoe creatus
Me genuit quondam rex, Idomeneáque regem, Idomeneus.
Deucalion. verùm Idomeneus ad Pergama Troiæ
Diſceſſit quondam, & roſtratis Ilion altam
Puppibus, Atridis comes infœlicibus iuit.
Æthoniſque mihi præclarum nomen in aruis, Aethon Vlyſſis fictum nomen
Iunior at natu. ſed maior frater & armis.

Me

Me melior. verùm hic vidi tum lætus Vlyſſem,
Hoſpitióque illum iunxi, tectíſque recepi,
Cum peteret Troiam Cretæas pulſus ad oras.
Namque illum venti vis ingens detulit alto
Errantem excutiens, Maleǽque ſequacibus vndis
Eiectum Amniſo ſtatuit. ſpelunca ſonabat,
Lucinǽque ſpecus, ſeu virginis antra Dianæ.
Hic ſtatio fuerat. portúſque ſub æquore curuo
Difficilis ratibus. vix huc tum puppe procellas
Fugit aquis. poſtquam Dictæas venit in oras,
Vrbem ingreſſus erat ſubitò, Idomeneáque regem
Quærebat. namque hunc non parua laude ferebat,
Iure ſibi hoſpitij magno florentis amore
Coniunctum Creta, celebri virtute verendum.
Iámque illi dena atque vndena oſtenderat ortus
Ilion incuruis roſtris aurora petenti
Puppibus. hunc ductum ſub patria tecta locaui,
Hoſpitio excipiens, multo ſtudioſius amore
Perſequor acceptum. multi per læta frequentes
Limina conueniunt, ſociiſque benignus Vlyſſis
Hunc quicunque ſimul ſectantur ad Ilion altum,
A' patria exhibitas largitus plebe farinas,
Accumulò vaſis ardentia vina Lyæi,
Mactaríque boues & ſplendida ſacra parari
Impero, vt expleret mentem fortiſſimus hoſpes.
Iámque dies aderat duodenos dia Pelaſgûm
Turba ſedens menſis, boreas dum flaret, & vndas
Immenſus tumidas agitaret in æquore cano:
Vſque adeò, vt terra veſtigia tolleret alta,
Stare ſolo vt nuſquam ſineret terráve teneri:

Neſcio

Neſcio quod numen crudeles concitat auras,
Iámque dies abeunt tredecim.cum ventus & omnis
Concidit aura mari,flatus poſuere per æquor,
Argolicique duces ſoluerunt littore puppes.
Sic ait,immiſcens vero mendacia ficta,
Multáque prænarrat.quem cum regina loquentem
Audiſſet,duplicat gemitus,lacrymæque fluebant,
Tabeſcitque artus languentia corpora fletu.
Non ſecus atque niues liqueſcunt montibus altis,
Quas eurus molli liquefecit flamine ventus,
Vt Zephyrus confudit agens,tum flumina magna
Implentur ripis vaſto labentia fluctu,
Et niuibus liquidis torrentes vndique currunt;
Sic roſeas regina genas atque ora rigabat,
Multa gemens,largóque humectat flumine vultus
Et facies ſtillat lacrymantis roſcida guttis,
Deflentíſque virum coram iuxtáque ſedentem,
Lugentíſque ſuæ miſeretur coniugis altæ
Heros Dulichius.Stabant ceu cornua fronte
Lumina bina viro,velut æra rigentia fixa
Palpebris oculi immoti.fletúſque reſorbet,
Atque aſtu celat.Poſtquam regina dolore
Tot lacrymis fuſis,guttáque cadente per ora
Hic ſatiata fuit,vultúſque humore rigata
Oblectauit amans pectus,longáſque ciebat
Incaſſum lacrymas,ſic tandem rurſus Vlyſſem
Alloquitur:Te iam certè tentabimus hoſpes,
An verè hoſpitio præclarum mitis Vlyſſem
Coniugium noſtrum,tectíſque receperis altis
Eximios ſocios,ceu tu mihi voce profaris. Penelope

Quali-

querit quali habitu fuerit Vlyſſes.

Vlyſſes Penelopæ.

Qualiter indutus, ſeu quales corpore veſtes
Ille fuit memora, & ſocios in bella ſequutos.
At contrà ingreditur Graiûm decus altus Vlyſſes;
Laude per Argolicas clariſſima fœmina terras,
Heu quàm difficile eſt diſiuncto tempore tanto
Hæc proferre mihi. vicenus labitur annus,
Ex quo nempe mea patria diſceſſit Vlyſſes,
Atque illinc abijt. tamen ô regina profabor
Vt viſum eſt animo. Fuit en diuinus Vlyſſes
Purpuream indutus ardenti murice lænam,
Eximiam precio, & duplicem. nam purpura denſa
Fulgebat circùm, duplicique foramine ſpendens
Ex auro nectit precioſas fibula veſtes,
Sculpta quidem vario ſed parte priore labore,
Artéque præcellens. ſiquidem canis ore ferebat
Ante pedes ſecum maculoſum pelle priores
Raptum hinulũ picta trepidantem, & multa gementẽ.
Hoc nitido cuncti iuxtà mirantur in auro
Cælati, ex auro canis & ſua præda ſub ore.
Strangulat hic hinulum, cupit ille euadere fauces,
Palpitat & pedibus moriens, atque ilia ducit.
Tunc imam tunicam ſplendentem membra notaui,
Ceparum folijs leuiorem mollibus horti.
Mollior illa herbis fuerat, cepéque virentis
Membrana tenui, radijſque albentior alti
Solis. multæ illam miratæ ſæpe maritæ
Obſtupuere manus. tamen hanc ignoro, ſed ipſa
Hoc memori voluas animo, num clarus Vlyſſes
Indutus fuerit, dum conterit ocia dulci
Pace domi florens præſtanti corpore & arte:

An'ne

An' ne aliquis dederit ſociorum puppe ſub alta,
Siue hoſpes forſan. multis comitatus amicis
Ille fuit, multis etiam chariſſimus vnus.
Rari quippe pares quondam virtute Pelaſgi,
Aut tales fuerant. & ego tum nobilis enſem
Illi ferratum dederam, duplicémque ſub ipſos
Tendentem talos tunicam, ſed murice tinctam
Purpuream, quem tunc celſis in puppibus ipſe
Dimiſi lætus magno ſub honore ſedentem.
Hunc paulo maior natu, qui voce Pelaſgos
Mulcebat, præco ſequitur. narrabo profundo
Qualis tum fuerit. gibboſus, & orbe rotundus
Circa humeros curuos, nigro quoque corpore fuſcus,
Crinitúſque caput, criſpo ſed crine decorus,
Eurybates nomen: quem bello clarus Vlyſſes
Ante alios ſocios grato decorabat honore,
Integer, atque ſuo fidiſſima pectora regi
Cultus erat. dixit: maius tum luctibus atris
Huic deſiderium mouit, renouátque dolorem
Reginæ, dudum certiſſima ſigna notanti
Quæ pius haud dubijs notis referebat Vlyſſes.
Vtque expleta fuit lacrymoſo concita luctu,
Ploratúque pio, tandem ſic ora reſoluit
Iámque hoſpes noſtra poſthac mihi cultior arce
Verſeris, certè digno ſub honore receptus,
Quamuis ſorte prius fueras miſerabilis aula.
Has illi dederam veſtes, quas ipſe recenſes,
Depromens thalamo caſto velamina tanta,
Arte plicis iunctis, quæ nectit fibula clara
Adiecta ex auro, manuum monumenta mearum.

Eurybates gibboſus Vlyſſis præco.

Hei

Hei mihi, quòd nunquam redeuntem ad dulcia rura,
Rura ſuæ patriæ, dilectáque coniugis arua
Suſceptura ſui. fatis digreſſus iniquis;
Hinc abijt celſæ viſurus Pergama Troiæ,
Heu non fanda mihi, ſceleratáque mœnia Troum,
Claſſe caua ſulcans Ægei marmora ponti.
Cui ſic eſt contrà ſapiens reſequutus Vlyſſes:

Vlyſſis adhortatio vt Penelope deſinat à luctu.

O venerata thoro coniunx præſtantis Vlyſſis,
Rege Ithacæ quondam nati Laerte ſerenæ,
Deſine: ne luctu vities tam nobile corpus,
Triſtitiáque tuum cogas tabeſcere pectus,
Dum fles coniugium, & clarum virtute maritum.
Haud tamen indignè iuuenem cum nympha maritum
Sæpe aliqua amiſſum lacrymis lugere videtur,
Cui commixta pio natos effudit amore:
Quanto acrius bello celebrem lacrymeris Vlyßem?
Quem perhibent fama dijs immortalibus æquum.
Sed requieſce precor, lacrymoſo & deſine luctu,
Quæque loquar certè ſub mentem percipe dicta.
Non equidem illa tegam, noſtras quæcunque per aures
De reditu cepi regina heroos Vlyſſis.

Theſprotia pars Epiri, iuxta Chaoniam.

Pinguibus eſt aruis Theſprotûm gente ſuperſtes
Exceptus nuper, precioſáque munera ſecum,
Theſauróſque vehit multos, & barbara dona,
Quæ petit à populo, ſocióſque ſub æquore charos
Cæruleo amiſit, Siculis cum tenderet oris,
Trinacrióque ſolo, quæ iungitur inſula fluctu.
Perdidit hic nauem diſiectam naufragus alto,
Ob Iouis & Solis cœleſtia numina læſa.
Namque boues ſocij mactarunt littore Phœbi,

Qui cuncti vndoſo merguntur in æquore ponti.
Hunc verò puppis proiecerat vnda carina
In terram, & claras Phæacum nobilis oras
Quæ fertur cœli natis gens proxima diuis,
Diuinè ſiquidem quondam generata receptum
Ceu numen placido venerantur pectore regem
Ex Laerte ſatum, multo ſub honore ſedentem.
Multáque donarunt, quin illum mittere naui
In patriam reducem voluerunt æquore Graio.
Iámque olim patriæ campos repetiſſet, & arces,
Si non vtilius viſum conducere gazas
Diuitiáſque foret, multum telluris & vndæ
Et crebras terras peragranti, vidit Vlyſſes
Aſtutos hominum mores, diuerſáque gentis
Ingenia & fraudes, varijs verſatus in oris,
Hac quoque parte quidem nemo contendet Vlyſſi.
Hæc rex Theſprotûm Phædon narrabat in arce.
Quin hæc delibans laticem iurabat in aula,
Iam puppes etiam deductas littore toto,
Inſtructóſque ſibi ſocios, qui gurgite vaſto
In patriam hunc ducant comites, & dulcia rura.
Sed me præmiſit, cum caſu puppis in altum
Theſprotûm labens peteret ſementis abundans
Dulichium viridis celſum, terrámque feracem
Triticeæ meſſis. rex idem littore Phædon
Hic monſtrauit opes nobis, quas fortis Vlyſſes
Accumularat, & in denam ſub tempore longo
Progeniem faciles natum ſeróſque nepotes
Enutryſſe domi. tanta eſt opulentia parta.
Hic tot opes illi regis ſeruantur in arce.

Socios Vlyſſis ſubmerſos eſſe narrat.

Phædon Theſprotũ rex.

Dode-

Oraculum Iouis ex quercu Dodononæ Epiri.

Dodonámque Ithacum Phædon iu ßeſerebat,
Vt celſa audiret Iouis hic oracula quercu,
Quæ ſublata comas altas extendit in auras.
Qualiter ad charas patriæ rediturus arenas,
An ne diu iam abſens maniſeſtus currat in arcem,
An tacitè occultus veniat: ſic ſoſpes in oris
Theſprotûm degit; propiúſque ad patria tecta
Iam mouet ille pedem, patriæ nec longius aruis
Cognatíſque aberit. iurati teſtis & altus
Iuppiter, atque Iouis præſtantia numina primo
Haud ignara adſint vocis: dehinc teſtor Vlyſſis
Laude lares magni, quos aduena nuper adiui,
Iſta ſub euentum venient, ceu narro, ſed iſto
Diuitijs ingens anno venturus Vlyſſes,
Menſe ſub exacto, quum ſeſe ordiur & alter,
Qui ſequitur curſu. ſic tum regina profatur:
O' vtinam hæc fierent, ſubitò tum munera noſtra
Pignus amicitiæ caperes, & plurima dona,

Pollicitatio Penelopes pro adiectus Vlyſſis nuncio.

Vſque adeò vt te aliquis memoraret ſorte beatum,
Obuius accedens. ſed enim ceu pectore conſtat,
Vtque reor fiet, ſic nunquam ſoſpes Vlyſſes
In patriam veniet, nec tanto munere lætus
Et pompa egregia doníſque ornaberis hoſpes,
Deducendus aquis. nec princeps talis in arce
Imperat excelſa, qualis regnabat Vlyſses:
Si modò quis fuerit, qui tanto clarus honore
Hoſpitio iunxit peregrinos, ſiue receptos
Dimiſit, quanta noſter cum laude maritus,
Si quis honoratus tectis ſucceſſerat hoſpes.
At vos hunc famulæ tepidis nunc hortor in undis

Abluite

Abluite, & mollem ſubſternite tegmine lectum,
Splendidáque iniecta velate cubilia veſte,
Aulæúmque thoris, & ſtragula picta tapetis
Addite, vt hic ducat tepefactus membra quietem,
Donec inaurato reſidens aurora curuli
Venerit. at poſtquam lux alma refulſerit orbi,
Manè lauate virum, totúmque perungite corpus,
Vt cum Telemacho cras ſumat prandia menſis.
Arce ſedens. quem ſi quis voce laceſſat acerbus,
Triſtitiámque ferens turbet præcordia curis
Hoſpitis, haud poſthac noſtra verſabitur aula,
Sine opus hic faciet, quanquam indignabitur atrox.
Noſtra quidem fama eſt clara virtutis honore.
Tu tamen ô hoſpes refer, vt mea cognita virtus
Sit, qui cognoſcis reliquas me anteire maritas,
Conſilio celebrem virtute & pectore ſano?
Si benefacta tibi mea ſunt incognita rebus,
Squalidus, & lacera menſis conuiua ſedebis
Veſte aula regis. Breue & irreparabile tempus "
Eſt homini, metáſque citò peruenit ad æui "
Qui virtute caret, nimium crudeliter auſus, "
Atque auſo potitur meditatus dira profanus, "
Exercétque nimis crudelis inhoſpita facta, "
Hunc execrantur cuncti per tempora vitæ "
Mortales, donec non gratum exegerit æuum: "
Poſt cineres etiam ſupremáque funera buſti, "
Sæpe incuſabunt, ſequitúrque infamia longa. "
At qui non vllo degit culpabilis æuo, "
Et mitis nulla vnquam immitia facta peregit, "
Huius nempe decus latas ſpargetur in oras "

Iubet Penelope parari lectum Vlyſſi.

Hoſpitibus claris, & læta gloria fama "
Inter mortales viuet, laudabilis ipſe "
Et virtutis amans ſemper narrabitur altæ. "
Dictáque tum prudens in talia ſoluit Vlyſſes
Vlyſſes Penelope. *Ora: Laertiadæ coniunx veneranda marito,*
Tunc equidem veſtes & candida ſtragula lecti,
Tunc odioſa mihi fuerant, cum rura reliqui
Et iuga nota mihi Cretæ, montéſque niuoſos,
Nobilis heu longis remis cum claſſe profectus.
Nunc etiam inſomnes cæca caligine noctes,
Exigo, vt antè quidem, vigilatæ tempora noctis
Ducebam infœlix, curis turbatus iniquis.
Sæpe quidem mutas tranſegi gramine noctes,
Sæpe caſa obſcura & tecta de ſtramine ſede
Heu iacui expectans, donec ſeſe aurea curru
Oſtendit ſacro, oceanúmque Aurora reliquit.
Ergo pedum tepida nec peluis amabilis vnda
Me iuuat, vlla pedes nec tanget virgo per aulam
Illarum noſtros, quæcunque operantur in arce,
Præter anum curuam, ſi qua eſt antiqua per annos,
Et prudens animo, quæ tot mala damna ſenectæ,
Quot tuleram quondam, & varios ſit paſſa dolores,
Cui tetigiſſe pedes noſtros & fonte lauare
Haud equidem inuideam. tum ſic regina loquuta eſt:
Laudat hoſpitem Penelope. *Non vnquam nobis hoſpes clariſſime regis,*
Horum longinquis quicunque vagantur in oris,
Et procul huc tendunt peregrini longa per arua,
Tam prudens animo, noſtras aut gratior arces
Contigit: vſque adeò ſapientior omnia narras.
Eſt anus hæc animis longè pollentior æuo,

Conſiliiſque valens, miſerúmque enutriyt illum,
Atque infœlicem quondam puerilibus annis
Eduxit, teneris immulgens vbera labris,
Suſceptum manibus, cum primùm regia mater
Hunc peperit quondam. iámq; hæc tibi fonte lauabit,
Quanquam incurua, pedes, hoſpes ſit corpore paruo.
Surge age, & hunc prudens ſera Euryclea ſenecta
Æqualem, ſociúmque tui venerata lauato
Regis. & haud dubie nunc eſt quoque talis Vlyſſes.
Sic oculos, ſic ille manus, ſic ora, pedéſque.
" *Aſpera mortales facit & fortuna ſeniles,*
" *Inque malis ſubitò tacitiſque ſeneſcimus annis,*
" *Inque ſenes curuos ſubitò ſub ſorte malorum*
" *Mortales abeunt, feſtinat clade ſenectus.*
Sic ait. aſt anus hic manibus celauerat ora,
Ac tenuit vultus, lacrymáſque effudit obortas
Ore tepeſcentes, luctúque in verba ſoluta
Sic lingua effatur: Proles ô maxima princeps,
O' Laerte ſate, ô quàm ſæpe hic anxia nutrix,
Hei mihi proh dolor, heu deſperans, fortis Vlyſſes
Pro te ſæpe fui triſtis, deiecta dolore.
Quum memini noſtri, memini ſæpiſſime regis
Atque tui recolo diuino pectore celſe.
Iuppiter exoſus tete magis omnibus vnum
Perſequitur, quamuis numen cœleſte colentem,
Pectora ſublimem, neque enim tot crura per ignes
Pinguia combuſsit quiſquam per ſecula regum,
Arce patri ſummo, qui torquet fulmen in oras
Iuppiter aerias, & flammas ſpectat ouantes
A' tonitru incenſas, dum gaudet fulgure claro.

Accerſitur Euryclea anus, nutrix Vlyſſis, vt hoſpitis Vlyſſis mendici pedes lauet.

Eurycla defert Vlyſſé, audito eius nomine apud Penelopem.

Quin nec tot pecudes centum, lectáſque Hecatombas,
Et toties ſacris centumtaurilia feſtis,
Obtulit, ô patriæ princeps fortiſſime Vlyſſe,
Quot tu nempe Ioui dederas ſolennia quondam,
Heu quàm ſæpe preces fundens, matura ſenectæ
Vt poſſes plena contingere tempora meta,
Illuſtrémque tuo ſobolem enutriſſe ſub æuo.
Heu nunc ille tibi reditus in patria rura
Quáque tibi liceat lucem rediſſe, negauit.
Puellarum petulantia in miſeros hoſpites *Sic quoque fortè illum derident voce puellæ,*
Sicubi degit inops, & candida tecta petiuit,
Hoſpitiúmque rogat, peregrinæ heu ſæpe miniſtræ "
Inſultant miſero: ceu te quoque ſede ſub iſta "
Deludunt nymphæ petulantes ore, latratus
Ore canes certè miſcentes atria circum.
Quarum ignominias turpis conuicia linguæ
Vitabas hoſpes, ne te nunc forte lauarent
Fonte pedes tepido. quare regina creata
Icario, cuius claret ſapientia, iuſſit
At non inuita, te fonte tepente lauabo,
Mota tui cauſa precibus iuſſúque Lacænæ
Penelopes. ſiquidem mentem mortalia tangunt, "
Atque mouent animos muliebria corda dolores. "
At quæ nunc fabor, memori tu concipe mente:
Multi equidem has miſeri quondam venere ſub arces,
Qui peregrinantes multum telluris obire
Suſtinuere viri, fateor non vllus adiuit
Has ſedes vnquam, qui te magis ore referret
Laertis prolem, & præſtantem pectus Vlyßem,
Ac membrorum artus fortes, gratúmque decorem,

Omnia

Omnia Dulichio ſimilis, vocémque colorémque.
Ille manus talis, talis fuit ora, pedéſque.
Sic vultus, ſicque ipſe femur, ſic corpora geſtas.
Talibus hanc dictis prudens affatur Vlyſses:
Sic equidem cenſet. quicumque aſpexerit ambos,
Inque vicem ſimiles, nos ſic teſtatur vtróſque:
Quare hæc ritè refers animo gratiſſima noſtro:
Sic ait, aſt nitido ſplendentem anus ære lebetem
Accipit, infundens gelidos humore liquores,
Tum ſuper exhaurit lymphas feruore calentes,
Vt lauet illa pedes deſſeſſos hoſpitis vnda.
Ipſe foco reſidens tenebras conuerſus ad altas
Naritius, ſubitò voluebat pectore curas,
Ne illa cicatrices forſan deprenderet imas,
Dum lauat ære pedes, neu res patefacta ſub auras
Prodatur. propiúſque ſui iam candida regis
Acceſsit lotura pedes anus, inter agendum
Vulneris agnouit veteris veſtigia dura,
Quod ſpumantis apri percuſſus dentibus albis
Accepit quondam, peteret cum ruris acuti
Parnaſum excelſum Muſis, Bœotiáque arua Vlyſſes agnoſcitur, dum lauantur pedes ab Eurycleа, ex cicatrice.
Hinc ad auum Autolycum genitorem matris amœnũ,
Autolycique pias natas, qui Phocydos amnes
Rauciſonos iuxta, furtis & fraude viarum
Perfidiaque dolis cunctis mortalibus orbe
Præſtabat. dedit hoc ſibi munus Atlantide natus: Digreſſio.
Huic etenim rutilos adolebat crura per ignes,
Grata deo ſacris hœdorum viſcera flammis
Agnorúmque focis tradens. deus æquior illum De Autolyco auo materno Vlyſſis.
Mercurius ſequitur, furtúmque dolóſque ſecundans

 Prædan-

Prædantis pelago. iámque ingens rebus abundans
Autolycus venit, Laertia regna requirens,
Et populos Ithacæ pingues, fluentiáque arua,
Inuenitque ſuæ natum de ſemine prolis.
Ad genua hunc nutrix epulis menſáque remotis
Infantem ſtatuit regis. iam cœna peracta
Arce fuit, cum ſic eſt Eurycl{e}a loquuta:
Autolyce inuenias, qua ponas nomina proli,
Ex nata, ſiquidem multa virtute notatur
Inſignis. Tunc Autolycus ſic ore profatur:
Et gener & proles, quodcunque imponite nomen,
Hic affabor, ait. per tot diſcrimina rerum
Huc ætatis ego, mulieres inter & acres
Cæde viros veni, peragratis orbis arenis,
Millia quæ paſcunt hominum, iactatus & oras
Has lugens tetigi: quare eſto nomen Vlyſſes,
Ceu gentile ſibi. ſed poſtquam acceſſerit ætas,
Pubeſcénſque ſibi ſignauerit ora, domóſque
Vlyſſes ad Autolycum profectus, magnificè excipitur. *Maternam veniens Parnaſſum inuiſerit altum,*
Hic vbi diuitiæ, poſſeſſáque rura coluntur;
Quîs illum quondam donatum, & munere regis
Dimittam lætum. quare ſucceſſibus aui
Floreſcens venit Parnaſum cultus Vlyſes,
Splendida dona daret ſibi auus maternus. Vlyſſem
Excipit Autolycus puerum, Autolycóque creati
Hunc geſtu cupidi affantur, verbiſque ſalutant
Dulcibus: aſt auia hinc circundat brachia collo
Amphithea *Amphithea, atque hæret iam circumfuſa lacertis,*
Oſculáque infigit, capitíque oculiſque decoris.
Autolycus verò cœnam & conuiuia larga

Aſtruerent iuſſit natis, quos fama ſub aſtra
Effert, hortantique illi parêre parabant.
Atque bouem ſubitò, qui iam quinquennia campis
Maſculus implerat, ducunt & tergora coſtis
Diripiunt paſsim, fundunt & viſcera cuncta.
Hinc in fruſta ſecant, verubúſque trementia figunt.
Pars aſsare parant prunis, aſsatáque ſcindunt.
Iámque die tota lætis conuiuia menſis
Curabant alacres, donec deſcenderet axe
Phœbus ad occaſum properans, & Tethyos vndas.
Non epulæ atque dapes, animis nec copia rerum,
Defuit. vt Titan ſubijt tenebræque ſubortæ
Acceſsere polo, & venere crepuſcula noctis,
Sopiti dulcis captarunt munera ſomni.
Vt matutino ſubuecta eſt roſcida curru
Apparens Aurora polo, croceóſque per altum
Extendit digitos, ſtratíſque excita iuuentus
Autolyci nati, nec non & odora canum vis,
Venatum ire parant. ſtrepit omnis murmure ſylua,
Tendebátque vnà canibus comitatus Vlyſses.
Iámque aſcendebant vmbroſa cacumina montis
Parnaſſi excelſi, quem cingunt vndique ſyluæ
Frondibus indutum denſis, & concaua ſaxa Parnaſſus
Contigerant ſubitò, & rapidis iuga ſubdita ventis. mons.
Cum ſol iam radijs vrgens percuſſerat arua,
Lampadéque incenſa virides incurrerat agros,
Oceanóque ruens roſeo, tacitéque fluenti
Gurgite ſed vaſto ponti, fluctúque profundo,
Extulerat Titan lucem per candida rura,
Iam venatores medijs in vallibus acres

Conſtiterant canibus veſtigia curua ferarum
Scrutantes ibant, præcincti indagine ſyluæ:
Autolycique genus nati, & delecta iuuentus
Ponè ſequebantur. quos inter clarus Vlyſſes,
Non procul à canibus vibrans haſtilia longa.
Eſt locus arboribus denſis, lucóque comanti.
Hic nutritus aper ſyluis horrentibus vmbris
Delituit, vernánſque immania membra iacebat,
Quem non vlla quidem ventorum hic humida flantũ
Vis adijt penetrans, radijs nec clarus iniquis
Splendeſcens tetigit Phaeton, non impetus imbris
Tranſijt infeſtus penitus. ſic denſa tegebat
Sylua comis. viridi foliorum multa iacebat
Fuſio ſparſa ſolo paſſim, frondéſque recentes.
Vtque pedum ſtrepitus reſonans, clamórque virorum,
Latratúſque canum ſæuum peruenit ad aprum,
Sic ibant canibus turbæ, ſeſe obuius alta
E' latebra eiecit, ceruicémque excutit horrens,
Atque oculis igni flammantibus acre tuetur
Circumfértque truces ardentia lumina rictus.
Vtque canes inter, lato & venabula ferro
Subſtitit, infremuitque ferox, & inhorruit armos.
Iámque prope infrendens ſæuit, cum primus Vlyſſes
Concitus, inſurgens prælongam viribus haſtam
Vibrauit, valida laturus vulnera dextra.
Quem præuenit aper ſpumans, & dente receptum
Fulmineo excutiens ſtantis genua impulit alta.
Extraxítque fero carnem ſub dente tepente
Ingentem frendens obliquum compulit atrox
Setigeros rictus. at non tamen oſſa feroci

Ictu tranſegit. ſpumanti vulnus Vlyſſes
Intulit, & dextrum venabula fixit in armum.
At parte ex alia cuſpis tranſiuerat haſtæ
Splendentis ferro. cadit alto in puluere ſpumans
Magnus aper, ſonitu ingenti reuolutus, & armos
Setigeros tinctus nigro manante cruore,
Membris horreſcens, animúſque volauit in auras.
Tum verò Autolyci nati, præſtantis Vlyſsis,
Curabant vario iam circumfuſa labore
Turba diu ſuccis hic vulnera cruda ligantes,
Siſtentéſque viro cantando voce cruorem
Carminibúſque feris: tum chari ſplendida patris
Tecta petunt ſubitò. qui ſaucia crura nepotis,
Cum natis pariter medicatus, vulnera ſouit.
Iámq; iterum incolumem, iam fulgida dona ferentem,
Quæ ſibi tradit auus, miſere in patria rura,
Dulcia rura Ithacæ, læti. venerandáque mater,
Cum genitore pio, fecerunt gaudia prole
Soſpite: & vt læſus, quærebant ſingula. natus
Ipſe cicatricis cauſas narrabat, vt ipſum
Sæuus aper niueo percuſsit dente ſub alto
Parnaſo, Autolyci natis in valle reducta
Venantem canibus comitatum per iuga celſa.

Vlyſſes adoleſcens ab apro vulneratus, quem tamé haſta transfixit.

Ergo cicatricem manibus dum curua ſupinis
Ipſa terit tergens, agnouit vulnus Vlyſsis
Antiquum domini, anus Euryclea, latentis
Mendici ſpecie. ſubitóque inſana ſtupore
Illa pedem liquit, tum ſura lebete ſonanti
Decidit, & latè reſonarunt æra repulſa,
Inque latus vergens cecidit, peluímque ſtrepentem

Redit poëta ad inſtitutum.

Pes

Pes grauis euertit, terráque effunditur vnda.
Aſt illam mixtus dolor, & pia gaudia mentem
Inuaſere, ſimul lacrymantia lumina fletu
Implentur madido, & dulcis vox faucibus hæſit.
Tum mentem tangens, pexámque in pectore barbam,
Talibus ipſa modis ſupplex affatur Vlyſſem:

Euryclea nutrix Vlyſſi iã agnito.

Certus es ô fœlix, io chariſſime fili:
O' lux, ô Ithacæ lumen, tu certus Vlyſſes:
Nec prius agnoui tete dulciſsime nate.
Hei mihi, quàm toto tractaui corpore regem
Atque heroa meum. dicens, reſpexit ad ipſam
Penelopem, nimiúmque ardet proferre, maritum
Dilectum quondam, nunc intus adeſſe. ſed illam
Haud vſquam contrà potuit cognoſcere, ſiue
Cernere luminibus, verterunt numina mentem
Palladis armiſonæ: dextráque inuaſit Vlyſſes.
Guttura rapta manu palpans, vrgénſque ſiniſtram
Admouit propius fauci, tum talia fatur:

Vlyſſes nutrici ſilentium imperat.

Heu cur me nutrix, nobis fidiſsima quondam,
Perdere conaris. tua mulgens vbera labris,
Vbera chara meis, nutriſti lacte iacentem,
Méque tuis quondam paviſti noſtra mamillis.
O' dulcis nutrix, poſt funera multa meorum,
Poſt varios hoſpes terráque maríque labores,
Quos heu paſſus eram, tandem poſt mille dolores
Vicenis equidem iam nunc labentibus annis.
In patriæ terræ veni dulciſsima rura.
At quoniam noſti, & deus hæc in pectora miſit,
Euryclea tace. ne quis me ſentiat aula.
Quare edico tibi, euentus mea dicta ſequetur,

Si deus ipſe procos domiturus marte ſuperbos
Per me deijciet, ni fortè ſilentia rebus
Præſtiteris, nec te dextras arcebo furentes,
Sis licet ipſa mihi nutrix, cum cæde puellas,
Et famulas reliquas patria mactabo ſub arce.
Cui tunc prudenter ſic Euryclea loquuta eſt:
Chara mihi proles, heu heu quale excidit ore Euryclea
Ore nefas tanto? quod ſeptas dentibus imis Vlyſſi.
Effugit fauces dictum? ſcis pectora firma
Noſtra fide longa, ſcis altæ robora mentis
Eſſe inuicta mihi: retinebo firmius illa,
Quàm ſolidum ferrum, aut durus lapis, accipe contrà
Quæ tibi ſubijciam: ſi numina fortè procorum
Proſternent turbam, mactatam ſanguine in alto,
Ipſa recenſebo famulas, diráſque puellas,
Quæ te dedecorant, nullo ſub honore verentes,
Admittúntque ſcelus tectis. orditur Vlyſſes
Effatus rurſus: Nihil eſt, chariſsima nutrix, Vlyſſes Eu-
Cum referas: nec te decet hoc. meditabor in arce ryclea.
Ipſe quidem, & noſcam ſimul omnia cautior alta.
Tu retice ſaltem precor, & tum cætera diuis
Hic permitte: refert. anus hinc properata per aulam
Exijt, vt lymphas alias inferret. Vlyſſes
Cuncta lauacra pedum prius hic effuderat. inde
Fonte pedes lauit regi, pinguíque per artus
Vngebat labente oleo. tum rurſus ad ignem
Attraxit propius ſedem, recaleſceret oſſa
Atque cicatricem pannis obtexit Vlyſſes.
Talibus inde modis huic Penelopea loquuta eſt:
Hoc etiam ô hoſpes quæram ſermone parumper, Penelope
Horá- Vlyſſi.

Horáque iam ſuauis veniet dulciſſima ſomni,
Lenis & illa quies, reparat quæ membra labori.
Nempe ſopor mœſtos etiam dulcedine captat, "
Et ſuperat cunctos, dulcíque quiete relaxat: "
Quamuis ſunt curæ, quæ triſtia corda remordent. "
Hei mihi luctificos præbet fortuna dolores. "
Luce quidem lugens lamentor. ſola voluptas
Hæc oblectat iners miſeram, dum mœſta labores
Curo domo regis, famuláſque ad penſa trahenda
Addo operi exercens. poſtquam nox atra tenebris
Aduenit, & terris animalia ſomnus habere
Cuncta ſolet, ſuadéntque cubilibus aſtra ſopores,
Inſomnis iaceo deſerto frigida lecto,
Infœlix animi ſum Penelopea, nec vſquam
Soluor ego in ſomnos, oculíſve aut pectore noctem
Accipio, ingeminant curæ, rurſúſque reſurgens
Sæuit amor flammis, vexátque dolentia corda.
Sic iaceo tenebris. vigilatæ corpora noctes "
Extenuant, triſtíſque terit præcordia luctus, "
Et curæ intentæ lacerant. ego defleo noctem, "
Qualis & arborea mœrens Philomela ſub vmbra
Chloreis cantu, quondam Pandione nata,
Fronde ſuper viridi reſidens miſerabile carmen
Integrat, & mœſtis latè loca queſtibus implet:
Arboris & folijs denſis vocalis aedon
Vere nouo cantat, dum vertens membra frequenter
Se mouet huc illuc ramis, vocémque ſonoram
Emittit, varians pulchros modulamine cantus
Deflens ales Ityn, puerum ſibi luget ademptum,
Heu Itylum quondam, chariſſima pignora lecti:

Quem

Quem ſibi mentis inops quondam væſana tumultu
Mactauit ferro, Zetho de rege creatum.
Sic mens in partes varians diffinditur ambas.
An maneam nato, ſemper viduata marito
Omniáque ipſa domo curem ſtudioſa ſub alta,
Poſſeßóſque agros, famuláſque, & regia tecta
Arcis ſublimis venerata cubile mariti,
Atque Ithacæ verear populi famámque decúſque:
An ſequar ipſa faces thalami, ſponſóſque Pelaſgos,
Quicunque arce procos ambiuerit optimus inter
Argolicos noſtra, dotéſque opulentus amore
Innumeras tulerit, repetens connubia regnis.
Nubere me nunquam nimium puer ille ſinebat,
Coniugis atque arces & prodere tecta prioris.
At poſtquam grauior maturum venit ad æuum,
Nunc poſſeſſa iubet me celſa palatia ſedis
Linquere natus atrox ira, regníſque mariti
Cedere, quæ Graij lacerant. Expone ſoporis
O' hoſpes noſtri precor hæc inſomnia, mente
Concipe, ab anſeribus vicenis, arce ſub alta
Paſcuntur mixto lymphæ frumenta liquore.
Quos ego dum video paſcentes, lætor. ab alto
Monte volans pennis roſtro crudelis adunco,
Atque ingens aquila inuaſit, pendentia colla
Ceruicémque ruens victos mactauit: at illi
Sternuntur cæſi paſſim, & iacuere cruore.
Armiger igniferum ſublatus in æthra pennis
Fugit & inſurgens ſimul aera verberat alis.
Dum queror inſomnis vltro flens ipſa videbar,
Et lacrymas ſomno, largóſque effundere fletus,

Penelope hoſpiti quæſtionē inſomnij ſoluendam proponit.

Lamen-

Lamentánſque diu mœſtas exprômere voces.
At circum flauæ funduntur Achaides vnà,
Lugentes miſerè, & triſtem ſolantur, ab alto
Miſſa aquila anſeribus quòd mortem immiſerit acrẽ;
Veſtibulum ante ipſum rurſus librata per auras
Inſedit tectis, quæ ſumma palatia iungunt;
Ac ſic vociferans humanis vocibus vſa eſt:

Aquila ad Penelopem

Nobilis Icarij proles, clariſſima fide,
Non ſopor illud erat, non ſomnia vana tenebris,
Sed fœlix potius omen, factúmque ſequetur
Vera fides. Namque anſeribus portenditur arce
Turba procûm. ſed ego tibi ſum pennata volucris:
Vnca aquila antè fui, nunc coniunx dulcis Vlyſſes
Adueni nuper, qui cunctis aſpera fata
Morte procis mittam, & crudelia funera martis.
Sic ait, atque meos ſopor ipſe reliquerat artus,
Et dulcis ſomnus languentia membra remiſit.
Tum verò anſeribus ſtabulis intenta ſub arce,
Illos aſpicio ſegetem & frumenta reſecta
Iuxta vrnam poſitam denſos, velut antè ſolebant,
Carpere veſcentes commixto murmure rauco.
Tunc Ithacus prudens infert ſic ore loquutus:

Vlyſſes Penelopæ.

O' regina, equidem vix fas eſt dicere cauſas,
Quæque aliò vergunt, inſomnia noctis in vmbris
Declaraſſe notis. Quoniam tibi fortis Vlyſſes
Iamdudum incumbit, meditatus atrocia facta.
Namque procis cædes, & triſtia funera mortis
Omnibus impendent, fluitabit & aula cruore.
Nullus enim lethum, & Parcarum fata ſuperba,
Effugiet. contrà tum Penelopea profatur

Sunt equidem ô hoſpes inſomnia vana figuris, Penelope Vlyſſi.
Et gelido quamuis currunt infirma ſopore,
Illáque iudicio, certa & ratione vacare,
Nam ſine delectu quædam volitare videntur
Atque adeò euentu non omnia facta ſequuntur
Somnia: ſæpe quidem veniens deludit imago.
Sunt geminæ ſomni portæ, quarum altera fertur
Cornea, qua veris facilis datur exitus vmbris:
Altera candenti perfecta nitens Elephanto,
Quæ veniunt eboris porta, ſectíque elephanti,
Somnia fruſtrantur falſa ſub imagine noctis,
Decipiúntque notis verba imperfecta futuri.
Sed quæ miſſa foras nitidiſſima cornua lapſu
Tranſiuere leni, quà cornua porta relucet,
Implent vera quidem miſeris mortalibus acta,
Cum videre horis volitantes nocte figuras.
At non hac credo veniſſe inſomnia porta.
Tam grauia ô vtinam miteſcant omnia ſomni,
Et placida dudum nobis ſub imagine currant.
Quin aliud paucis prior, hic aduerte, docebo
Hei mihi quàm noſtro veniens Aurora cubili
Infamis radios non fauſtos orbe reducet
Execranda mihi, quæcunque arcebit Vlyſſis
Penelopen tectis. Sed enim certamina ponam.
Sunt mihi bis ſenæ præſtantes ſede bipennes,
Quas aula quondam metas ſtatuebat Vlyſſes
Ordine coniungens, qua parte foramina ſurgunt.
Omnes ſic poſitas duodenas ære nitenti
Inde procul ſtando mittebat ab arte ſagittam
Traijciens ferrum, & ſplendentes ære ſecures.

Hoc nunc ipſa procis ſtatuam certamen in arce:
Quique manus facili neruum contenderit arte,
Tranſmittens telo duodenas ære bipennes,
Hunc ego victa ſequar coniunx.hæc candida tecta,
Quæ quondam petij virgo,deſerta relinquam,
Plena opibus claris olim,victúque ſuperbo
Vt reor hæc olim reminiſcar laſſa ſopore:
Horum etiam in ſomnis quondam ſuccurret imago.
Taliter affatur contrà bene cautus Vlyſſes.

Vlyſſes Penelopæ.

O' Ithaci coniunx nati venerata Laerte,
Ne precor vlterius certamen in arce moreris.
Antè quidem ingenio veniet præclarus Vlyſſes,
Quàm nitidum incipiant denſo contendere neruo
Tractantes arcum manibus,celerique ſagitta
Inuictam poſſint metam transfigere ferro.
Prudens ore pio eſt tum Penelopea loquuta:

Penelope Vlyſſi.

Si nos oblectans hoſpes ô digne ſedebis
Multa meis tectis narrando,lumina ſoluet
Nocte ſopor nullus mihi circumfuſus in atra.
Semper at inſomnes totas tranſmittere noctes "
Non datur humano generi:durabile non eſt, "
Quod caret alterna requie.ſic numina diuûm "
Non moritura vnquam,ſortes poſuere per oras "
Frugiferas terræ cunctis mortalibus olim. "
Nunc verò aſcendam celſa cœnacula ſedis,
Laxatura thoro languentia membra quiete,
Qui mihi perpetuo ſuſpiria mœſta fouendo,
Hei mihi,nocte meis lacrymis fletúque rigatur:
Ex quo diſceſſit viſurus Pergama Troiæ,
Heu non fanda mihi & Danais inuiſa puellis,

Duli-

Dulichius quondam. carpes per membra quietem
His tectis, ſeu ſtratus humi, ſeu laſſa cubili
Membra locãs. tibi enim famulæ iam ſtrata parabũt.
Sic ait, aſcendens ſplendentia tecta ſuperna.
Structa auro nitido, varijs comitata puellis.
Contigit vtque domus ſedes regina ſupernas,
Coniugium charum quondam, deflebat Vlyſsem,
Donec ei Pallas lacrymantia lumina ſoluit,
Dans oculis requiem, dulci laſsata ſopore.

ARGVMEMTVM LIB. XX.

Mactaturus erat famulas crudelis Vlyſſes
Turpes concubitus fuerant quæcunque ſequutæ,
Miſcuerántque procis latus. at ſententia vertit
Dulichium ſubitò. Sermone Philœtius arce,
Eumæúſque ſenex inter ſe longa trahebant
Tempora, cúmque illis mendicus diſputat aula
Dulichius patria, & venturum narrat Vlyſſem
Excidio turbæ iuuenum. quin dura procorum
Colloquia, atque epulæ lucis & ſacra litantur.
Confirmans Ithacum tonitru deus, arcet Achiuos.
Oſſéque Dulichius miſer inter vina Lyæi
Cteſipho petitur, quanquam vitauerat ictus.
Telemachúſque procos dictis obiurgat amaris,
Qui pietatis opus rident atque hoſpita facta.

Arce procos retinet, tonitru ſed firmat Vlyſſem.

AST in veſtibulo patrio iam diu Vlyſſes
Sopitur tenebris noctis nigrãtibus vmbris,
Subſtratóque bouis corio caligine denſa
Innixus iacuit crudo, pelléſque bidentum
Deſuper iniectas ſtrauit, quas turba Pelaſgûm
Mactarat ſacris: alias quoque candida veſtes
Eurynome addiderat ſopito, ſede ſub alta.
Hic pius, hic meditans Ithacus iam dira, iacebat
Peruigil in lectis, teneræ excuſſere puellæ,
Quæ prius arce procis mixtæ aſcendere cubile,
Concubitus paſſæ turpes, ſub nocte cachinnos
Tollentes ibant, riſúque iocóque proteruè
Ludebant alacres. ſed pectora motus Vlyſſes
Multa diu voluens, irarum fluctuat æſtu.
Exarſere ignes animo, ſubit ira furórque.
Sed dubius mentis, crudeli funere nymphas
An ſternat lætho cunctas & an arce ſuperbis
Ipſe procis thalamos patiatur inire ſupremos
Concubitus turpes miſcentes corpore iuncto
Ancillas Ithacas. ſic illi feruet, & æſtu
Mens furit intus agens veluti latratibus acris
Comparatio. *Ceu canis immanis teneros cum luſtrat in antro*
Acta pedum ſonitu catulos, in limine latrat,

Illa

Illa virum licet ignoret, latratibus aſtat,
Atque ardet pugnare animis: ſic pectus Vlyſſi
Intus latrabat, dum cauſis æſtuat ira,
Vt facinus ſubeat dirum. ſic térque quatérque
Percutiens manibus pectus ſeſe increpat vltro:
Hoc quoque ſuſtineas animo fortiſſime Vlyſſes, Vlyſſes ſecum ſub nocte varia meditatur.
O' ingens pectus quondam maiora tuliſti,
Cum ferus inuicto lacerabat robore Cyclops
Heu fortes ſocios medio reſupinus in antro,
Haud impunè quidem, nec talia paſſus Vlyßes,
Oblitúſve tui es, vitæ diſcrimine tanto
Audebas fortis, donec ſapientia mentis
Clara tuæ ſæuis tutum te educeret antris,
Qui moriturus eras dudum, venturáque fata
Rebaris. memorat ſecum ſic corda remordens,
Curarum fluctus voluebat pectore toto,
Affectus patiens huc illuc vertitur æſtu
Irarum aſſiduo. Vt flammis ardentibus ignis Comparatio.
Innumeris, cum quis ventrem pinguedine plenum
Atque cruore grauem huc illuc mouet aridus vſque,
Dum ſtudet ad prunas celerans coxiſſe rubentes:
Sic ſeſe hinc atque hinc meditans voluebat Vlyßes
Morte procis inferre manus crudelibus arce,
Cum multis audens ſolus pugnare ſub armis.
Tunc verò Pallas veniens deſcendit Olympo,
Et noctis illi ſupra caput aſtitit vmbra
Fœmineum renitens corpus, mutatáque formam,
Sic effata: Quid hic infœliciſſime noctes
Inter mortales vigilas ſermone trahendo Pallas Vlyſſi.
Hic domus, hic patria eſt, hac coniunx dulcis in arce

Et natus celebris, qualem ſibi ſæpe per oras
Argolicas Danaæ prolem optauere maritæ.
Aſt Ithacus contrà eſt placido ſic ore loquutus:
Vlyſſes Palladi. *O' dea, quàm pulchrè narras ſermone decenti.*
Verùm ego iam meditor fatum crudelibus arce
Ferre procis dextra ſolus, qui ſedibus altis
Intus ſemper agunt, ſiccantes pocula denſ..
Ergo procos Stygias diros ſi miſero ad vndas
Hic cæſos ferro, ſed non ſine numine veſtro,
Et Iouis aerij vultu: quo cæde peracta,
Hinc miſer aufugiam, in medium iam conſule Pallas.
Tum dea, cui fronti duo cæſia lumina ſplendent:
Pallas Vlyſſi. *Sæpe ait, infœlix aliquis quoque paret amico,*
Sit licet ille minor longè, & mortalis ad æui "
Contendat metas, nec tot ſub pectore condat "
Conſilia arcano, quot Pallas numine dextro. "
Aſt ego cum dea ſim, ſempérque laboribus æqua
Te ſeruem cunctis, tibi iam manifeſta profabor.
Quinquaginta hominum turmæ ſi marte feroci
Hinc illinc ruerent, totidem & nos agmina circum
Armis inſtarent, vt nos Acherontis ad vmbras
Marte darent letho: tamen his tu fortis Vlyſſes
Vertere terga retro poſſes, armenta bouéſque,
Balantúmque greges, & ouilia pinguia rure
Horum armis abigens. Sed iam per membra ſoporem
Ipſe trahas ſomni, capiant & dona quietis
Te feſſum tandem, fugiat dolor omnis, & arce
Seruantes vigilem tota ſub nocte remittant
Triſtitiæ curæ, finémque impone labori,
Atque malis. dixit, ſomnúmque in lumina fudit,

Inque oculos laſſos. retro dea rurſus Olympum
Hinc fugiens petijt, dum ſomno membra reſoluens,
Et curas animi ſopitos occupat artus
Dulichij herois. nec non regina Lacæna
Inclyta laude thori, vigilabat mota ſilenti
Nocte domo mœrens, reſidénſque cubilibus altis
Incubat, & molli queritur mœſtiſſima lecto,
Coniugis errores pelago deflebat Vlyſſis.
At poſtquam lacrymis expleuit pectora fletus,
Vota deæ fecit non exaudita Dianæ,
Effundénſque preces inquit: Iouis inclyta proles, Penelopes votum Dianæ.
O' dea ſyluarum & nemorum veneranda Diana,
O' vtinam celerem ſub triſtia corda ſagittam
Diua mihi iaculans arcu, pharetráque decora
Hanc animam ſubitò auferres, ſeu miſſa procella
Ventorum raperet miſeram, verrénſque per auras
Aeriáſque vias ferret, me denique ponto
Abijceret refluo, oceaníque meatibus altis
Spargeret iniectam, cum Tethys mota recurrit.
Ceu olim Pandarei natas rapuere procellæ, Pandarei natæ procellis ventorrum raptæ.
Quarum fata deum quondam euertere parentes,
Deſertáſque domo mœſta liquere puellas.
At Venus interea caſum miſerata ſororum,
Dulci melle quidem nymphas, ſuauique Lyæo
Lactéque nutriuit preſſo, pecudúmque liquore.
Inclyta ſed celebris formæ decus addidit altum,
Prudentique animo reliquas ſuperare puellas
Iuno dedit, claras procero caſta Diana
Corpore. Sed Pallas docuit variare labores,
Pingere acu veſtes, opera ardua texere telis

Præclaris. poſtquam Venus altum aſcendit Olympũ
Oratura Iouem gaudentem fulmine Nymphis
Tædas & thalami tempus dulcéſque Hymenæos.
Ille quidem norat ſortes & fata futura,
Quæque ſit & fœlix, & quæ mortalibus acris
Incurſu fortuna ſuo latura dolores.
Interea Harpyæ Nymphas rapuere ſorores,
Iámque illas dederant Plutonis Erinnybus atris,
Atque odio dignis furijs ſeruire puellas
Impulerant. ſic me quæ calcat Olympia tecta
Turba deûm perdat: ſeu me formoſa Diana
Compta comas flauas, telis iaculetur acutis,
Vt viſura thori ſocium Phlegethontis ad vndas
Deſcendam Stygias ſub terram flebilis vmbra,
Ne mihi peiorem exhilarem viduata maritum,
Quicunque heu forti quondam ſuccedat Vlyſsi.
Sorte malum tamen eſt aliqua tolerabile ſemper, "
Cum quis luce dolens deflet ſua fata frequenter "
Pectore luctifico, recipit ſed nocte quietem, "
Dátque oculis ſomnum, qui fert obliuia cunctis, "
Siue bona, ſeu ſorte mala mortalibus orbis "
Occulit vt preſſos oculos & feſſa ſopore "
Lumina: nulla quies nobis nec nocte ſilenti. "
Mittit non æquus mihi falſa inſomnia dæmon:
Noctis enim cæca mecum requieuit in vmbra
Vir Ithaco ſimilis, qualis cum Pergama Troiæ
Hinc petijt quondam turmis, Danaúmque phalange,
Pectore lætabar, quoniam non ſomnia vana
Hæc rebar lectis, ſed gaudia coniuge vera.
Sic ait. aurata veniens Aurora quadriga

Emicuit

Emicuit roſeo cœlo, cum dius Vlyſses
Auribus accepit vocem deflentis in vmbra
Coniugis, atque illi viſa eſt ex voce querentis
Noſcere coniugium, capitíque aſtare ſopore.
Iámque effert ſecum veſtes, pelléſque bidentum,
In quibus ille iacens per noctem ducere ſomnos
Suſtinuit, tollens ſublimi in ſede locauit.
Sed bouis inde foras corium ſecum extulit ingens,
Atque Ioui faciens votum, manibúſque ſupinis
Sublatus vocem fundens, ſic ore precatur: Vlyſſis votum Ioui.
Iuppiter ille pater, ſi vos me turba deorum
Fertilis ad ſedes Ithace, terrámque feracem,
Quam ſimul ariditas, liquidus quam temperat humor
Mixta temperie, patriæque in dulcia rura
Incolumem duxiſtis aquis per cærula ponti,
Poſt varios belli & pelagi terræque labores,
Hei mihi quos toto quondam dederatis in orbe:
Vos precor, huc aliquis referat mihi nuncia turbæ
Atque hominum famam, celſa quicunque ſub arce
Intus erunt moti ferro, & miracula claris
Prodigys veniant extra apparentia ſumno
Miſſa Ioue. orantem tali cum voce per aulam
Audijt hunc lætus, claróque immenſus Olympo
Iuppiter intonuit, ſplendens ex nubibus altis.
Aſt Ithacus gaudet fœlix, oménque ſalutat.
Piſtrino mulier vocem tunc edidit altam,
Hic vbi erant orbes prope regem in ſede molarum,
Quas agitant circum bis ſenæ mole rotatæ
Ancillæ regis, reparantes arce farinas
Atque oleum, exangeris nutrita per oſſa medullas.

Iámque aliæ feſſæ ſoluebant lumina ſomno.
Poſtquam impleuit opus iuſtum verſatile finem,
Triticeam & meſſem, frumentáque trita molarum
Commolere rota celeres, tamen vna molarum
Tarda fuit curſu, nec dum ceſſauerat arte
Pinſendi Nymphæ, fuerat nam debilis artus.
Ergo molam ſiſtens ſic fatur, & omen Vlyſſi
Signa dedit regi: Pater ô mitiſſime cœli
Iuppiter, imperium Dijs & mortalibus altus
Qui regis, aerio tonuiſti fortis Olympo
Stellanti, nullæ detorta tonitrua nubes
Sectantur, pura demittis fulmina luce.
Nuſquam equidem nebulæ. cui mõſtra oſtẽdis ab alto
Prodigijs cœlo? tota quod mente petebam
Perfice vota pater. vires mea verba ſequantur.
Luce ſub hac precor ô curent conuiuia menſis
Vltima ſupremis infœlix turba procorum,
Finitura epulas dulces, & munera bacchi,
Qui mihi iam toties ſoluerunt membra labore,
Dum roto triſtis agri fruges, tritáſque farinas
Conficio. precor hæc ſit cœna ſuprema procorum.
Sic ait. aſt Ithacus lætatur voce puellæ,
Atque Iouis tonitru, quo ſeſe animoſior arce
Inſtruit, vt ſæuas ſceleratis ſanguine pœnas
Sumeret. aſt aliæ famulæ per candida tecta
Conueniunt pariter, flammáſque ignéſque micantes
Incendere focis magnos. tum natus Vlyſſis
Corripit è ſtratis corpus, veſtéſque nitentes
Induit atque humeris ſimul hic accommodat enſem.
Tum validis pedibus nectit talaria pulchra,

Ora

Ora deo ſimilis ſanguis Laertius heros.
Fraxineámque haſtam præfixa cuſpide traxit,
Splendentem nitidi latè per acumina ferri,
Ingrediénſque ſolo limen veſtigia fixit.
Tunc Eurycleam affatur: Chariſſima nutrix, Telemachus nutrici.
Ecquid & hic vobis precio fuit hoſpes in arce
Nunquid honore pio lectóque epuliſque benignis
Excepiſtis eum? an' ne hoſpes ſine honore per aulam
Neglectus iacet hic? talis prudentia matrem
Ornat, & hæc talis genitrix mihi tecta gubernat.
Mirificè hæc alium, quicunque acceſſerit ædes
Inter mortales varios, veneratur in arce.
Sit licet ille minor fama, hic præſtantior omni eſt.
Quem tamen illa mihi nullo ſub honore iacentem
Reycit hic miſerè. contrà Euryclea loquuta eſt:
Iam non accuſo genitricem, candida proles. Euryclea Telemacho
Namque hoſpes ſedit potans liquentia vina,
Dum voluit: dixit. me non hic dura fatigat
Amplius vlla fames, cum mater in arce rogaret:
Cúmque memor ſomni foret, & memor ille cubilis,
Hæc iuſſit famulas molles ſubſternere lectos.
Ille autem infœlix, velut ærumnoſus, & omni
Fortuna exhauſtus miſera, triſtique labore,
Noluit in ſtratis cæca requieſcere nocte,
Aulæúmque inter ſeu ſtragula picta ſoporem
Ducere vitauit. ſed denſa pelle bidentum,
Atque boum crudo corio proſtratus in alto
Veſtibulo iacuit, nos veſtem iniecimus illi.
Sic ait, atque Ithaci natus diſceſſit ab arce
Dextra haſtam criſpans: cuſtodes limine ab alto

Procedunt, greſſúmque canes comitantur herilem
Veloces pedibus, Graios cœtúſque petebat
Telemachus Danaûm, clarorum marte cruento.
Tum Piſenoridæ proles opis inclyta nympha
Euryclea citò, cuius ſuperare Pelaſgas
Virtus ſuſtinuit, famulas iubet ire per aulam:
Vos agite ô nymphæ, celeres properate Laertis
Hic onerare domos, facere & purgare palatij
Excelſos thalamos, aliæque aſpergite lymphas,
Atque thronis nitidis celerate inferre tapetas
Purpureas, aliæ menſas abſtergite cunctas
Spongia aqua bibula, & crateras ære capaces
Purgate, & flexa quæ ſeſe pocula forma
Intorquent circum, latera & complexa rotunda
Splendeſcunt auro, miram teſtantur & artem.
Aſt aliæ ad fontem laturæ currite lymphas.
Haud aberunt aula iam luxurioſa procorum
Turba, ſed exorta venient nunc vndique luce
Manè proci. feſta celebrabitur arce virorum
Luxurians epulum. dixit. tunc arce puellæ
Parentes celerant. hinc vicenæ ordine Nymphæ
Ad fontes ibant, qui manant vndique lymphis
Cæruleis. verùm hic totidem manſere puellæ,
Ornantes magno cœnacula culta labore.
Inde proci ingreſſi limen venere frequentes
Inflatis animis tumidi. tum ligna ſecare
Arte parant famuli, rediere à fonte puellæ
Vndam geſtantes. poſt has quoque rure ſubulcus,
Tres ducens porcos, ſed toto de grege lectos,
Quos iuſſit paſci ſeptis, ſtabulóque ſub alto.

Euryclea iubet palatiũ ornari, ad futuras nuptias procorum.

Mollibus

Mollibus hic fari verbis orditur Vlyſſi:
Ecquid adhuc hoſpes te diri torue tuentur
Turba procûm,& nullo triſtem ſub honore verentur, Subulcus Vlyſſi.
Deſpiciúntque aula ſolito de more ſuperbi?
Talibus inde modis Ithacus ſic infit Vlyſſes.
O' Eumæe, equidem precor hæc vt numina diuûm Vlyſſes Eumæo.
Dedecus vlciſci,& tot detrimenta Laertis
Suſtineant arcis,quæcunque odioſa procorum
Moliri turba hic alienis ſedibus audet
Turpiter,& nullo crudelia facta pudore
Aggreditur ſic inter ſeſe voce loquuntur,
Cum ſubitò adueniens Ithacis ducebat ab aruis
Ille gregis cuſtos per rura Melanthius acris,
Cui fuerant curæ pecorum caprilia ſyluis.
Hinc pingues capræ corpus ſibi de grege toto
Selecta campis,quarum veſtigia bini
Paſtores ibant imitati,fune ligauit
Ad murum,reſonat quà porticus alta ſonoro
Ventorum ſtrepitu.tum ſic affatus Vlyſſem:
Nunquid adhuc hoſpes(conuicia ab ore vomebat) Melanthius iterum inſolenter in Vlyſſem inuehitur.
Triſtitiam ducis præclaris arce Laertis
Mendicans ducibus,quîs alta potentia terris
Æquoreis claret?non extra limina celſa
Hinc ibis penitus?nec nos ſeiungier antè
Arbitror,hic dextræ quàm guſtes prælia noſtræ.
Nam ſine more petis cererem,nimis ore ſuperbus.
Sunt quoque,ſunt alibi Graiûm conuiuia larga.
Sic ait.at contrà non vlla diſertus Vlyſſes
Verba refert,tacitúſque mouens caput,aſpera mente
Fata procis voluit.ductórque Philætius agri

Tertius

Tertius acceſſit, ſterilem quoque rure iuuencam,
Atque procis capras pingues agit. æquore naui
Vectores illas portarunt littus ad altum,
Qui portu ducunt homines in puppibus vndas
Trans liquidas, quicunque illos petiere per oras.
Ergo capris celſi religatis ſtipite muri,
Hic vbi mulcenti reſonabat porticus aura.
Contendens propius greſſus ſic voce ſubulcum,
Quis nouus hic nuper ſucceſſit ſedibus hoſpes,
Arce? rogat: quánam ſeſe de gente profectum
Narrat? vbi genus & patriæ ſibi dulcia rura.
Quid petit infœlix? equidem vel nobile corpus
Eſt regi ſimilis, qui candida ſceptra gubernat.
Sæpe dei mergunt homines erroribus actos, "
Regibus ærumnas cum Parca pollice fila "
Torquentes referunt, & triſtia fata minantur. "
Vocéque tunc ſubita ſic eſt affatus Vlyſsem,
Apprenſáque manu cum dictis aſtitit illi:
Salue ô chare pater, precor ô tibi tempora læta,
Diuitiæque iterum ſuccedant hoſpes amœne,
Qui nunc obrueris tot dura ſorte malorum.
Iuppiter arce pater cœli crudelior alta
Dijs alijs, hominum nihil hoc miſereris in orbe,
Quos in tot curas natos, triſtéſque dolores
Et mala telluris generaſti durus arenis.
Cum recolo, & regem quondam reminiſcor Vlyſſem,
Soluuntur liquido lacrymantia lumina fletu.
Sic puto, ſic illum tali velamine tectum,
Et veſtes tales humeris, errare per orbem
Inter mortales, ſi viuus veſcitur aura
Ætherea,

Philætius Vlyſſem humaniter excipiens, dolet ob infortunium regis.

Æthærea, nec adhuc crudelibus occubat umbris
Et videt aerij lumen ſpirabile ſolis.
Sin abſumpta ſalus, & te pater optime Graiûm
Pontus habet, ſeu tecta tenent Acherontia raptum
Sedibus infernis Stygij: heu crudelia fata,
Heu pietas diuûm, heu regis tam flebile funus.
Qui me iam paruis olim demiſit ab annis,
Curua Cephalenûm populis armenta per arua
Cuſtodire boum, quæ nunc geminantur in agris
Spes pecudum immenſæ, & præſtanti corpore vaccæ,
Haud alij cuiquam melius tot nota per arua
Committi pecudes poterant, nunc turba procorum
Aæc aliena ſibi deduci armenta, bouéſque,
Incedunt, altæ quæ lata cornua fronte
Tam diras epulas menſis infanda popoſcit,
Méque greges pecudnm ſibi cogit pellere campis.
Nec prolem regis tectis venerantur Vlyſsis:
Cura deûm nulla eſt, nulla & reuerentia diuûm,
Siue metus. dapibus potius, rebúſque paratis
Intenti, abſentis regis lacerare per arcem
Diuitias veterum prompti. ſed pectore ſæpe
Hæc mecum voluens, alienas quærere terras,
Atque alias gentes bubus per rura relictis
Conſtitui. quanquam non hæc mens æqua fuiſſet,
Dum ſuperat natus, nec adhuc conceſſit ad vmbras.
Sed tamen hoc prius eſt inter dumeta per agros
Hic ſeruare boues alienas numine læſo
Tot ſæuis mœſtum curis, atróque dolore.
Iámque olim profugus validis à regibus arcis
Hinc diſceſſiſſem: neque enim tolerabilis aula eſt. "

Ni mihi

Ni mihi ſpes quondam venturum ad patria rura
Puppi illum infauſtum, & ſumpturũ ſanguine pœnas;
Inque domo patria cædes ſtragémque procorum
Facturum gladio, & crudeli funere raptos
Deſtructurum hoſtes. cui ſic ingreſſus Vlyſſes:

Vlyſſes Philætio affirmat Vlyſsé rediturum.

Clare boum paſtor, quoniam tibi vultus amorem,
Et pietas præbet, nec habes confinia diris
Corda viris, diſpar non eſt ſapientibus iſta
Mens video certè, regnat prudentia virtus
Iſto animo, ſubijt ſapientia pectora tanta.
En tibi iam fateor iurans per numina diuûm
Pérque Iouem primùm, & menſas quas aduena adiui,
Pérque lares ſanctos in prælia fortis Vlyſſis.
In patriam ſanè hic te ſoſpite tendet Vlyſſes.
Húncque tuis cernes oculis, niſi fortè recuſes,
Arce procos dantem letho, qui regna gubernant.

Philætius mendico Vlyſſi.

Tum pecudum cuſtos ſic voce Philætius orſus
Gloria paſtorum: O' vtinam ſic Iuppiter altus,
O' hoſpes, faciat: quæ noſtra potentia dextræ,
Quámque manus fortes irent in prælia Martis,
Perciperes equidem. ſic ſupplice voce ſubulcus
Omnes orabat diuos Eumæus, Vlyſſes
Vt patriæ dulces iterum contingeret oras,
Cuius in egregio ſapientia pectore multa
Regnabat quondam. ſic illi verba ferebant.
Telemacho interea crudelia funera mortis,

Proci ſiniſtro augurio à Telemachi cæ-

Interitúmque pio meditantur turba procorum
Molitóſque nefas abſterruit arce ſiniſtra
Inſublime volans aquila, aere verberat alis
Adueniens volucris, timidámq; ſub vngue columbam

Incuruo

Incuruo retinens paſſis ſecat æthera pennis. de deterrẽtur.
Talibus Amphinomus verbis affatur,& inquit:
O' ſocij,augurio non hoc tam flebile funus Amphinomus augurio motus cædem procis diſſuadet.
Telemachi cædes,patria ſuccedet in aula
Conſilijs veſtris.dapibus veſcamur opimis
Conuiuij memores potius,dum dona Lyæi
Inſtauremus.ait:ſedet hoc.tum turba procorum
Conueniunt Ithaci per limina læta frequentes.
Ingreſſi ponunt ſua pallia ſedibus altis,
Inque thoris pictis:mactántque hinc ritè bidentes
Palantum ingentes ſacris pinguéſque capellas
Omentóque graues porcos,pecudúmque iuuencam
Intactam iugulant,armentalémque ſub arce
Cæde bouem ſternunt,aſſatáque viſcera prunis
Diſtribuunt:nec non crateris vina Lyæi
Miſcebant læti,ponebat pocula larga Nuptiale procorum conuiuium.
Eumæus paſtor.panes cererémque caniſtris
Expedit è pulchris,dapibúſque Philætius ornat
Eximius menſas:potúmque miniſtrat in aula
Infundens bacchum,liquentia vina, Melantheus.
Tum verò dextras epulis inferre paratis
Certatim extendunt.ſed fortem iuſſit Vlyſſem
Telemachus,meditans fraudes,& ſubdolus artes,
Celſa ſedere intra ſublimis limina tecti,
Quà ſedes renitet ſaxo constructa vetuſto,
Atque pauimentum radiatur marmore claro:
Exiguámque illi menſam & deforme ſedile
Apponit.partémque patri quoque viſceris aſsi,
Auratóque ſcypho vinum laticémque Lyæi
Infundens fatur:Nunc vina liquentia potans Telema-

chus patri Vlyſſi mendico.

Hic ſedeas hoſpes, inter conuiuia turbæ.
Ipſe abigam rigidæ conuicia turpia linguæ,
Atque procûm dextras auertam ſtrenuus acres.
Haud popularis ibi domus eſt, ſed fortis Vlyſſis,

Procos hortatur, ne Vlyſſem infeſtent.

Quam mihi couſtruxit quondam. vos turba procorum
Parcite iam dextris, veſtro & conuicia corde
Arcete, & lites aula prohibete nefandas:
Ne quod certamen patria ſe tollat in arce.
Obſtupuere illi mordentes labra, loquutum
Telemachum audaci nimium ſermone. ſed altus
Antinous ſurgit, genitore Euphete creatus,

Antinous procis reliquis.

Illis verba refert: Voces accepimus acres
Sæui Telemachi, crudeliter ore minantis
Nobis ſublato. quem dudum morte peremptum,
Quamuis altiloquum, & dulci ſermone loquentem,
In media ferro nos ſtrauiſſemus arena
Arce ſub excelſa, ſed non conceſſit Olympo
Iuppiter aerio. ſic fatus: at ille ſuperbas
Quas ſparſit voces, heros contempſit. at inde
Iam media eximij ſecum per mœnia ducunt

Sacrorum ritus in luco.

Præcones, & feſta deûm, ſacrámque Hecatomben.
Conuenere proci tum flauo crine comantes
Ad nemus vmbriferum iaculantis Apollinis arcu
Aëra per longum celeres ſine more ſagittas.
Hic lecti iuuenes, poſtquam aſſauere per ignem,
Viſcera toſta ferunt verubus carnéſque ſupernas
Extraxere foci prunis, partéſque diremptas
Diſtribuere thoris. proceres conuiuia læta
Hic celebrant menſis. partem quoque viſceris æquam
Dulichio parua menſa poſuere miniſtri,

Vt

Vt reliquis, ſacro natus ſic iuſsit Vlyſſe.
At non & Pallas conuicia triſtia Graios
Elatos voluit penitus preſſiſse ſilentes,
Quò diris verbis magis exerceret Vlyſſem,
Et dolor ipſe magis penetraret corda remordens.
Hicque procos inter, iuſtúmque æquúmque peroſus,
Virque doli quondam Cteſippus nobile nomen,
Quem coluiſſe Same perhibent nitidiſsima tecta,
Is patris immenſis opibus confiſus, Vlyſsis
Coniugium abſentis per tot iam luſtra peracta
Ambibat petulans. ſocijs ſic voce profatur:
Arce proci fortes precor hæc audite loquentem.
Scilicet hoſpes habet partem ſortitus, vt illi
Æqualem, vt decuit, nec fas ſpoliare recentes
Telemachi domibus pergrinos. fruſta petentes,
Quicunque has arces acceſſerit aduena nuper.
Eia & ego hoſpitij huic donum memorabile mittam,
Vt ſeruo tradat, qui balnea curat ad vndas,
Siue alijs munus donet famulantibus aula
Dulichij. dicens, in triſtem iecit Vlyſsem,
Oſſe pedem bouis arreptum, qui fortè caniſtris
Tum iacuit. pauper venientem vitat Vyſses,
Deflectens tacitè caput, atque effugerat ictum,
Sardonium ridens verbis illuſit Vlyſſes;
Et bene conſtructum petijt prope limina murum.
Telemachus dictis Cteſippum obiurgat amaris:
Profuit hoc Cteſippe tibi. non verbere cæſus
Eſt nouus hoſpes, at hic telum vitauit acerbum.
Quòd ſi te medium ferijſſet cuſpidis haſta
Ferratæ, tibi pro tædis dulcique hymenæo

Cteſippus Vlyſſi inſultat, & oſſe eum petit.

Telemachus Cteſippo.

Hic pater eximius ſtruxiſſet flebile buſtum:
Nec quiſquam poſthac patria mihi dedecus arce
Ferret acris,nuper nata eſt ſapientia corde.
Nunc etenim video noſcens meliora,probóque:
Deteriora etiam cerno.puer ante per annos
Creſcebam teneros,viridi iam grandior æuo.
Hactenus iſta tamen coram tolerauimus vſque,
Noſtris ſpectantes oculis,cæſáſque bidentes,
Et pecora agrorum,quin pota liquentia vina,
Ac cererem abſumptam.Res dura reſiſtere multis "
Vni,inferre viris vni quoque pluribus arma. "
Nunc quæſo ô ciues,vltra ne tendite veſtris
Telemachus in Ctesippum & procos. *Hic odys in me.ſin ferro abſumere vitam,*
Méque neci inſani forſan contenditis atræ
Iam dare,quod potius vellem:me præſtat adire
Fata ſemel,mortémque pati,quàm atrocia facta
Aſpexiſſe domo ſemper,ſtupróque puellas
Indigno,& famulas violari turpiter arce,
Pulſaríque viros peregrinos,noſtra petentes
Supplice tecta manu,ſedéſque immane parentum
Dedecoraſſe pias,omnémque auferre pudorem.
His dictis ſubitò tenuere ſilentia cuncti.
At ſerò tandem proles Damaſtoris orſa
Agelaus procis,& Telemacho, vt nuptias maturet. *Sic Agelaus ait:Precor ô ne tendite contra*
Infenſi dictis,ſi quid profertur vt æquum
Iuſtitiámque ferens,ſocij:neu mordicus vſque
Hic ſæuite animis:néve vltrà iuſtior hoſpes,
Siue alius quicunque Ithaci famulatur in arce
Verbere pulſetur.vertam ſermone parenti
Verba,& Telemacho:ſi mitia dicta per aures
Admit-

Admitant, ſedeátque animo ſententia, dicam.
Donec ſperatis rediturum ad patria rura
Dulichium puppi reducem, non digna querela eſt,
Nec fas arce procos vos incuſare morantes,
Seu retineri illos alta ſub ſede Laertis.
Quanquã Ithacas illum incolumẽ præſtabat ad arces
Aduenisſe: fides quoniam manifeſta videtur,
Non vnquam ad patrias venturum puppibus oras
Dulichium reducem, cuius volat æthere fama.
Quare agè, & hæc mea dicta refer, reſidénſque parenti
Aſſiſtas verbis ſuaſurus, pacta ſequatur,
Et tædas alias, dotalia caſtra procorum
Acceptura thoro, quicunque excellat in aula,
Præbeat & dotes largas, & plurima dona.
Túque patris tantis læteris in arcibus altus,
Atque opibus fretus cunctis paſcaris in aula
Hic Ithaca princeps dapibus, potúque Lyæi.
Hæc verò alterius curet ſponſalia tectis,
Réſque domus ſponſi. proles ſic infit Vlyſſis
Telemachus referens: Patris ô Agelae dolores Telemachus Agelao.
Teſtor & alta Iouis regnantis numina cœlo,
Pérque patris iuro curas, duróſque làbores,
Qui procul à ſaxoſa Ithaca ſiue occubat vmbris,
Siue errat pelago, talamos tædáſque iugales
Nil moror ipſe piæ matris, ſed nubere ſponſo
Ipſe equidem iubeo genitricem pronus amori,
Qui placet, & dotem ſpondet. quin plurima dona
Sponte dabo lætus. pudor eſt tamen arce parentem
Sic arcere mea inuitam, tum denique duris
Hinc dictis ſæuè genitricem pellere tectis.

Nec deus hoc vnquam cœlo concesserit alto.
Sic ait. At Pallas riſus monet incita longos
Arce procis læta, fatique erroribus actas
His hebetat mentes. alienis ore cachinnos
Tollebant malis, fatúmque errabat in ore.
Iámque cruentatas carnes ſub faucibus ipſis
Mandebant, oculi lacrymis fletúque repleti
Intumuere illis, præſagáque pectora luctus
Neſcio quid voluunt. quin & Theoclymenus ore
Fatidico ſacer affatus funebria narrat:

Theoclymenus hoſpes Telemachi procis corã cædem eorum vaticinatur.

Ah miſeri, cur hæc vobis diſcrimina tanta
Fertis, & heu diri ferale cubile petentes
Hic agitis tenebris atra & caligine noctis.
Et capita & vultus, & membra obſcura teguntur
Fatorum ſerie, & ſorte irremeabilis æui.
Genua labant, heu heu fatum tolerabitis iſta
Nocte proci, triſtes fletus vlulatibus orſa
En adſunt dudum, & lacrymantur lumina guttis,
Humectántque genas. paries muríque cruore,
Heu nitidi fluitant, hument & ſanguine ſedes,
Veſtibulúmque ipſum plenum eſt errantibus vmbris
Flebilibus, paſſim nihil eſt niſi mortis imago,
Plenáque ſpirituum volitantum exhorruit aula.
Maioréſque vmbræ veniunt, Erebúſque ſub atris

Eclypſis Solis.

Hic tenebris, & Sol euanuit ætheris arce,
Iámque laborat equis feſſis velut aere raptus,
Et nigræ cæca nebulæ caligine mundum
Percurrunt merſum. Riſerunt dulciter illa,
Heu cæci nimium, ſponſalia dira petentes.
His tum ſic Polybo Eurymachus genitore creatus

Incipit

Incipit affari: Captus ſine numine mentem
Hic nouus hoſpes adeſt aliena gente profectus.
Vos iuuenes illum turbate ex ædibus altis,
Emiſsúmque foras diſcedere cogite in vrbem,
Atque forum. nigræ nocti verba æqua videntur.
Dicta parat contrà ſacro Theoclymenus ore:
Haud iuſſi Eurymache hos comites mihi ſæue ſub arce
Abs te præberi. ſunt frontis lumina noſtræ,
Sunt oculi atque aures, ſunt plantæ cruribus ambæ,
Atque pedes apti, nec non & pectus honeſtum,
Atque animus ſpirans: his ſponte exibimus arce.
Quandoquidem exitium vobis, venturáque fata
Heu video, quæ nemo quidem, quicunque ſub aula
Dulichij miſeros homines hic luditis acres,
Diráque conſulitis crudelia fata ſequuti,
Vitabit. dicens, tectis egreſſus adiuit
Piræum celſis, venientem excepit amicè
Hoſpitio pronus. tunc illi hic ora tuentes
Inter ſe pariter, ridebant turba procorum
His ſuper hoſpitibus, quos arce recepit Vlyſsis
Progenies. certant riſu, vexántque proterui
Telemachum. hic aliquis iuuenum, qui voce ſuperbi
Inſultant, inquit: Te vix erit hoſpes in orbe
Alter deterior, proles ô chara Lacænæ
Penelopes, Ithaco quondam de patre creata.
Quémnam hic erronem fugitiuum, & panis egentem,
Ac potus bacchi, nullóque labore peritum, &
Virtutum expertem, & telluris inutile pondus
Sedis habes tectis inopum defenſor amarus?
Tunc alius ſurgens, vatem ſe iactat, & infit

Eurymachus vatem exturbari arce iubet.

Theoclymenus in Eurymachum inuectus, arce diſcedit coactus.

Telemacho inſultant proci.

Longè erit vtilius, poteris ſi inducere mentem,
Hos vt tranſtra inter peregrinos naue recurua
Ad Siculas gentes, Sicanaque littora circum
Mittamus pelago digna mercede cataſtis:
Magna quidem vecti merebunt ære per æquor.
Sic illi. at voces natus nil curat Vlyſſis,
Sed tacitè aſpiciens genitorem expectat, an ille
Marte procis dextras crudelibus arce feroces
Sit conſerturus. veniens regina ſedile
Icarij proles nitidum locat alta Laertis
Penelope tecto, & pendebat ab ore loquentum
Auribus ipſa bibens, quicquid ſermone ferebant.
Tum vero cœnam inſtaurant, dulcique fluentes
Iam placidi riſu, ſolennia ſacra parantes,
Atque epulas multas ſacrarant arcis in vmbra.
Non tamen vlla fuit ſeu marte ferocior vſquam,
Siue ingrata magis cœna eſt inſtructa per orbem,
Qualem iam ſubitò Pallas & fortis Vlyſſes
Conſtituere procis, qui facta indigna per arcem
Auſi immane nefas omnes, auſoque potiti,
Vim fecere prius crudeles arce nepotes.

ARGVMEMTVM LIB. XXI.

Penelope thalamos ſpondet, tædáſque iugales,
Qui membris Ithacum validis contenderet arcum.
Eumæus portas, cuſtóſque Philætius altas
Dulichij iuſſu ſeruant, ſtatione relicti.
Inde arcum ſolus tendit, celeréſque ſagittas.

Per

Per duras adigit robuſtior ære ſecures,
Penelopes coniunx:cum nemo in cornua neruum
Viribns ex alijs poſſet diducere curua.

ODYSSEAE LIB. XXI.

Penelopéque procis arcus certamina ponit

REGINÆ in mentem, celebratáque pectora Pallas
Cæſia, cui frontis canentia lumina ſplendent,
Icarij nata miſit:prudentior arcum
Illa procis tandem validæ conamina dextræ
Offerret,ferrúmque nitens,albáſque ſecures
Atque Ithaci,celebris ſtudium certaminis,atque
Principium cædis,fatíque exordia prima.
Ergo gradus notæ ſuperat regina puellis
Excelſos ſedis Ithacæ,clauémque ſiniſtra
Fert ſecum curuam tenera,quæ ſplendida ferro
Lucebat,ſed ebur capulum memorabile clauis
Circuit,hac thalami repetit comitata receſſus Vlyſſis ęrarium.
Extremi,hic veteres theſauri,& regia gaza
Æs aurúmque ingens,ferrúmque laboribus aptum,
Cúmque ſagittifera neruúſque arcúſque pharetra
Reflexus,grauida telis ſuſpiria ferro
Vulnera laturis.quæ,quondam munera Spartam
Iphitus Eurytides nactus donarat,vt illi Iphitus arcum Vlyſſi olim donarat.
Se obtulerat diuis ſimilis ſub mœnibus altis
Meſſenæ,qua ſe pariter,iunxere ſub ipſis
Ortilochi tectis:quis tum bellator in oris

Eximius fuerat. quà ſe quoque clarus Vlyſſes
Contulerat nam, quo aliena expoſceret æra.
Quæ populus totus forti debebat Vlyſsi.
Meſſeni ſiquidem tercentum ex vrbe bidentes
Extulerant Ithaca ratibus, tranſtríſque locatos
Paſtores ouium: quas propter venit Vlyſſes
Meſſenam, ſpargens teneras lanugine malas,
Atque intonſa puer ſignans tunc ora iuuenta
Illuc legatus, tum longa per æquora vectus.
Nam pater atque ſenex alij miſere per vndas
Dulichium impubem. ſed eò quoque venerat ipſe
Iphitus, æripedes quærens. amiſerat aruis
Triſtis equas latis bis ſenas corpore celſo,
Nec non & mulas, operum perferre labores
Aſsuetas campis. quæ fati cauſa necíſque
Extiterat illi. poſtquam peruenit ad ipſum
Magnanimum Alciden, prolem Iouis altitonantis,
Hercules Iphitum hoſpitio acceptum cõtra ius fidémque interfecit, vt eius equos poſſideret.
Qui parua ignorans opera ardua tentat in armis:
Iphiton Alcides dapibus ſuſcepit amicis,
Quem tamen occidit ſuſceptum ſedibus altis,
Inque ſuis tectis veritus nihil ille deorum
Iura nec hoſpitium fidum, menſáſque ſacratas,
Quas illi poſuit. poſtquam illum funere merſit,
Æripedes rapuit, quis fortior vngula campos
Concutit. has quærens iam tum ſe notus Vlyſſi
Obtulit, atque arcum Ithaco dat habere nitentem.
Eurytus hunc ingens olim quoque ferre ſolebat,
Quem moriens nato liquit penetralibus altis.
Aſt enſem dedit huic Ithacus Laertis acutum,
Atque haſtam validam hoſpitij primordia clari.

Quanquam

Quanquam nondum epulis noti, menſáque deorum
Inter ſe fuerant, namque hauſtus ab Herculis enſe
Ille prius cecidit Iouis alto ſemine nati,
Iphytus Eurytides dis immortalibus æquus,
Qui dederat pharetris arcum ſuccinctus Vlyſsi.
Hunc Ithacus nunquam, peteret cum bella per æquor
Puppibus vndoſum nigris, ſibi ferre ſolebat:
Sed thalamis chari tenuit memorabile donum
Hoſpitis, atque Ithacæ tantum per rura ferebat,
Pérque ſolum patriæ. vt thalamum regina miniſtris
Contigit armigerum, & prædurís quercubus altum
Arte pauimentum ſtructum Laertis in arce
Aſcendit, quod ab arte faber celebrauit honora,
Ornauitque decens, & docta erexit amuſſe,
Limina tum iungens ſplendentibus hoſtia celſa
Poſtibus impoſuit: tum nobilis Heroina
Attracto ſubitò loro, poſtquam annulus aptè
Ductus erat contrà, clauem commiſit, & acres
Arte feras aperit dirimens conamine ferrum,
Obſeruátque aſtu, vectéſque reuerberat altos.
Mox ſonitu ſtrident poſtes, atque hoſtia celſa
Ingenti reſonant thalami iam murmure. qualis Comparatio.
Cum taurus paſcens decerpit gramina campis,
In pratis reboat. ſic portæ claue repulſæ
Splendentes ſubitò ferri ſonuere fragore,
Et celeri tactu valido reſerantur ab ære.
Penelope tabulata gradu petit alta citato
Coniugis eximij ſcandens armaria nymphis,
Hic vbi erant capſæ, ſteterant & veſtibus arcæ
Regis odoratis. huic ergo aggreſſa recepit

Corri-

Corripiens clauo ſuſpenſum nobilis arcum
Corytho pariter, quo ſplendidus ille iacebat
Conditus. Hic reſidens ſupra genua ardua telis
Arcum depoſuit. tum quærens regis honorum
Arcum inquit: Dic nunc fidiſſime, magnus Vlyſſes
Dic vbi ſit, quibus in terris? tunc fundere fletus
Incipit, & lacrymis fuſis rigat ore ſerena,
Extollens arcum. poſtquam ſua flere voluptas
Iam ſatiata fuit, lacryma luctúque decora
Deſtitit, acceſſit ſedes, & tecta procorum
Aula clarorum ſubijt, curuúmque gerebat
Arcum Ithaci celebris neruo, pharetrámq; ſonantem
Cum iaculis, inerant latura fata ſagittæ
Et gemitus triſtes denſæ. nymphæque ſequntæ
Spicula, atque arcam, & telorum armaria geſtant.
Ingens intus erat ferrúmque atque ære coruſca,
Dulichiique pÿ quondam certamina regis.
Contigit vtque procos, ad limina regia coniunx
Excelſi tecti ſteterat, quod claruit arte,
Nympha genas roſeas tenero circundata peplo,
Et tenui vitta, cui candida membra puellæ
Hinc atque hinc fuerat. cum limine farier inſit:
Penelope Vlyſſis arcum affert, ad certamina procorũ.
Heus audite proci, quæ fabor, turba ſuperba.
Quicunque hac aula dapibúſque & munere bacchi
Sic vti audetis ſemper ſub tempore longo,
Dum rex hinc abſens iam tot labentibus annis
Errat. At hic nullas alias adducere cauſas
Noſtis, quàm tædas vetitas, noſtróſque Hymenæos
Ambire, atque Ithaco me vxorem auertere rege,
Coniungíque thoris veſtris: agè turba procorum,

Hec

Hoc quoniam incumbit dudum certamen in aula
Arcum conſtituam magnum, quo dius Vlyſſes
Vſus erat quondam: quicumque hic viribus æquis
Atque manu victor facili contenderit illum:
Pérque omnes valido duodenas ære ſecures Promittit ſe victori, qui arcum Vlyſſis cõtenderit, coniugem fore.
Traiiciat penna iaculatus in aera telum:
Hunc ſequar ipſa, domo tanta rebúſque relictis
Atque aula celſa, tectíſque nitentibus auro,
Quæ tetigi virgo, quîs ſemper victus abundat,
Quæ vel laſſa quidem in ſomnis reminiſcar obortis.
Sic ait. inde iubet lectis præbere ſubulcum
Ipſa procis, arcúmque atque æra micantia ferro.
Eumæus lacrymans accepta reponit ad altos
Arma procos ſubitò. fidúſque Philætius ipſe
Seiunctus flebat, oculos atque ora rigabat
Arcu conſpecto regis. cum turbidus infit Antinous Philætio.
Antinous iurgans: O' ſtulta & ruſtica proles,
Proh miſeri, quæ nam vos hic dementia cepit?
Quid iuuat hæc adeò volui vulgaria corde?
Quid lacrymas fletu ſtillatis ab ore rigato,
Reginæque ſimul præcordia mœſta mouetis?
Cui ſemper pectus laceratur triſte dolore,
Atque iacet victum: poſtquam dulciſſimus vndis
Amiſſus fletur coniunx. quin ergo ſedentes
Carpitis ore dapes, ſiue extra limina greſſus
Tenditis? atque foris fletus effundite largos.
Hicq; arcum ingentem pharetrámq; relinquite telis,
Grata procis aula dudum certamina celſa.
Haud reor hunc arcum facili conamine tendi.
Nullus enim degit mortalis tempore noſtro

Inter

Inter nos, quales nunc profert corpora tellus,
Qualis erat quondam natus Laertis Vlyſses.
Illum equidem vidi, nec adhuc hic immemor ipſe,
Sed puer ipſe olim fueram, cum viſus Vlyſses
Eſt mihi, & ora puer iam tunc non tonſa gerebam.
Sic ait. aſt illi dudum ſpes ſurgit inanis
Tendere poſse arcum curuum, nerúmque ſonantem,
Et iaculaturum volucri trans æra ſagitta.
At ſenſurus erat primus præſtantis Vlyſſis
Spicula, miſsa manu forti, quem ſæuus in aula
Temnebat patria nullo ſub honore ſedentem,
Irritans omnes ſocios ad turpia facta.
Quos ſic Telemachus ſimilis virtute parenti
Affatur: Ciues, dementem Iuppiter altus,
Inſipidúmque facit: ſtultus qui gaudia tanta
Percipio, quamuis mihi ſit chariſſima mater,
Et ſapiat ſolers. quoniam confeſſa profatur:
Nunc ſequar ipſa alium, ſequar & connubia tandem,
Seiungárque domo dulci, & Laertis ab arce.
Rideo & oblector nimium ſub pectore ſtulto.
Telemachus procis vt certamẽ aggrediantur. *Verum agite, ô ſocij, quoniam certamen in arce*
De ſponſa in promptu eſt, qualem nec Achaica terra,
Nec celebres Argi Pelopis, cultæque Mycenæ,
Siue Pyli ſacræ Neleïa Neſtoris arua,
Siue Ithacæ ipſius, ſeu fertilis vbere glebæ
Vrbes Epiri paſcunt nigrantis arenis.
Noſtis enim cuncti, nec erat recitare parentis
Eximias laudes præſtantis corpore celſo.
Verùm agite, & longas pigeat vos turba procorum
Protraxiſſe moras. quin arcum protinus omnes
Tenda-

Tendatis neruo, vt pariter ſpectemus, & ipſe
Experiar vires, ſi extendam cornua dextra,
Tranſadigámque leui iam fortior æra ſagitta.
Non has tum mœſto genitrix mihi deſerat arces
Coniuge iuncta alio: quoniam poſtremus in iſta
Ipſe forem palma, modò ſi certamina patris
Suſcepiſſe queam, victórque euadere neruo.
Dixit: & ex humeris lænam, latere exuit enſem,
Purpuream lænam, gladiúmque ex ære coruſcum,
Hinc longa foſſa ducta tellure ſecures
Conſtituit nitidas, certa & direxit amuſſe:
Tum terram circa fudit. ſtupor occupat artus
Spectantum, vſque adeò mirando ex ordine ferrum
Conſtituit, qualem non vllus viderat antè.
Tum ſtans ipſe ſolo, progreßus tentat arena.
Ter conatus erat contendere viribus arcum,
Ter cecidere manus, ter robore deſijt idem.
Quanquam ſperabat flexum diducere neruum,
Ac celeri ferrum tranſmittere & ære ſagitta,
Traxiſsétque manu forti quater ille reflectens,
Vt quater aggreſsus fuerat curuare ſub arcu
Extendens neruum. genitor ni motus Vlyſses,
Conantem nutu tacito tenuiſset arena.
Quos hic Telemachi virtus affatur, & inquit:
O' Dij, iam porrò vel inertia pectora geſtem
Degener, & quauis poſthac imbellis arena. Telemachus procis, vt arcũ contendãt.
Siue quòd hæc teneris forſan ſpectantur ab annis:
Seu quòd confido nondum certare ſub armis,
Atque laceſſentem forti deuincere pugna.
Eque domo patria & Laertis pellere ab arce.

Verùm

Verùm agite ô ſocij,quibus eſt nunc integer æui
Sanguis,& eximiæ vires,& fortior ætas,
Iam tentate arcu robur.certamina telis
Perficiamus,ait.pharetrámque arcúmque ſonantem
Ponit humi tabulis iunctis compage nitenti,
Et velox clara declinat cuſpide telum.
Tum quà ſurrexit rurſus iam ſede reſedit.
His ſic Antinous genitore Euphete creatus:
Iam deinceps ſocij precor ô conſurgite cuncti,
Antinous procis. *A' dextra exorſi,vnde & vina liquentia bacchi*
Funduntur.ſedet hoc cunctis ex ordine menſæ
Conſilium Antinoi.tum clarus ſurgit aruſpex
Leodes,quem quondam Oenops generauerat, ille
Iuxta craterem poſtremus in arce ſedebat:
Cui ſoli iuuenum viſa eſt temeraria tæda,
Fáxque odioſa thori,Veneríſque iniuſta cupido,
Audáxque impietas,inconceſsique Hymenæi.
Ille procis diris quoque ſuccenſebat in arce:
Qui tunc arreptis arcu, celerique ſagitta,
Accedens limen,vires tentauit & arcum.
At non hic flexum potuit contendere neruum.
Namque prius dextras defeſſis viribus arcus
Reddidit inſuetas volucres torquere ſagittas.
Dum ſurſum ducit,tum ſic effarier inſit:
O' ſocij deſunt vires intendere neruum.
Leodes viribus diffidit,augurãs obiter infœlices conatus & fata. *Hinc alius capiat:namque hic conamine multos*
Egregióſque viros animo ſpoliabit & acri
Purpureáque anima:meliúſque occumbere letho,
Quàm ſic errantes ſemper ſpe viuere vana,
Spémque metúmque inter ſeruare in pectore curas.

Arcus

Arcus deijciet fortes.ſed præſtat abire,
Quàm toties inter non certa timore vagari
Spe longa errantes.qua cauſa ſemper in arce
Verſamur pariter,quoſcunque Hyperione ſoles
Attulerit Titan,ocio expectamus inertes.
Iámque aliquis ſperat,ſeu dudum cogitat amens,
Ducere Penelopen,thalamum infœlicis Vlyſſis,
Vxorem celebrem:verùm vt tentauerit arcus,
Viderit & metas fruſtra contingere telo.
Ambiat hic aliam ſponſam per Achaica caſtra,
Argolicáſque vrbes,quæ flauas crine puellas,
Formoſáſque colunt præſtantia corpora peplo
Indutas,multúmque illas hic dotibus vrgens
Inuitet ſponſúmque alium regina ſequetur,
Qui cumulans dotes fœlix acceſſerit arces.
Sic ait,atque ſolo neruum,celerémque ſagittam
Depoſuit culto:tum laſſus ſede quieuit.
Hic verò increpitans proles Euphete creata,
Antinous fatur:Leodes excidit ore Antinous inuehitur in Leoden.
Tale tibi verbum,fugítque è dentibus atrox?
Audita indignor voce hac.an' ne arcus Vlyſſis
Eximios iuuenes anima ſpoliabit & acri
Pectore deiectos,dum non contendere neruos
Ipſe potes?nec te talem genuere parentes,
Nec tali ingenio peperit te mater,vt arcus
Viribus extendas flexos,celeréſque ſagittas.
Aſt alij forſan curuabunt turba procorum
Inclyta.ſic dixit,iuſsítque Melanthea capris
Curam impendentem:precor ô nunc arce Melantheu
Ignem accende foco,ſedéſque appone decenti.

Pelle:

Pelle:ſed inde rotam profer pinguedinis altam,
Vt iuuenes flammis,tepidóque calore refecti,
Vnguento ſimul hic tentemus tela perungi,
Miſcentes iaculis Ithaca certamen in arce.
Sic ait.aſt flammas rutilóſque Melanthius ignes
Accendit ſubitò,geſſitque ſedilia prunis,
Deſuper hic pellem ſternens,vnguentáque multa,
Atque rotam ingentem defert pinguedine craſſa.
Tum iuuenes vncti,flammæque calore citati
Tentarunt:at non poterant extendere neruum.
Defuerant vires animis,& robora membris.
At verò Antinous reſidens hic abſtinet arcu,
Eurymachúſque ſimul,qui gloria prima procorum
Anteibant alios longè virtutibus æquis.
Diſceſſere boum paſtórque,atque arce ſubulcus.
Quos etiam ſequitur ſubitò generoſus Vlyſſes.
Vt verò ex aula ſimul extra limina portæ
Egreſſi fuerant,dulci eſt ſic voce loquutus:
Vlyſſes Eumæi & Philætij fidem explorat. *Nunc Eumæe mihi,ſimul ô dilecte bubulce,*
Eloquar an ſileam,potiúſque hæc mente reponam?
Sed iubet hic animus fari.mihi dicite quæſo,
Si ſubitò in patriam forſan remearet Vlyſſes,
Ac ſic vnde illum caſúſve deúſve referret,
An'ne procis aula,an potius ferretis Vlyſſi
Auxilium reduci?ceu vobis pectora ſuadent,
Dicite.cui rurſus fari incipit ore bubulcus:
Philætius Vlyſſi. *Iuppiter ô pater alte poli,ô ſi talia vota,*
Et deſiderium mentis deducere tantum
Digneris,patriæ redeat nunc fortis Vlyſses,
Et deus incolumem Laertia ad arua reducat:

Tum

Tum noſcas equidem, quàm magna potentia dextræ,
Quàm vires animis eſſent. quin voce ſubulcus
Numina ſollicitat votis, diuoſque precatur
Vt ſapiens remeet natalia tecta per vndas
Heros Dulichius. poſtquàm horum pectora nouit
Fida ſatis, rurſus ſic eſt bis voce profatus:
En veni, & coràm tandem quem quæritis adſum
Heros Dulichius, ſalſis ereptus ab vndis
Multa mari paſſus, poſt tot quoque funera Troiæ,
Quóſque tuli poſt tot terræ pelagique labores,
In patriam veni iam nunc labentibus annis
Vicenis. video, Troiæ expectatus ab oris
Quòd venio vobis ſolis optantibus vnum.
At non me reducem famulantum cætera turba
Exoptat, ſiquidem noſtris hoc auribus hauſi,
At vobis fateor, nam res quoque facta ſequetur,
Et manifeſta fides: domitos ſi numina celſa
Arce procos ſternent, claros, connubia vobis
Vxoréſque pias iungam, tædáſque iugales,
Réſque dabo largas, ſedéſque & tecta propinqua,
Contiguáſque domos noſtris, & culmina nota.
Vos etiam æterni ſocij natóque mihíque,
Et fratres eritis, coniuncti fœdere firmo.
Quare agite, hæc etiam vobis manifeſta loquutus
Signa equidem oſtendam, vt poſſitis noſcere mente
Me fore quem narro, fidiſſima pectora nobis.
Ecce cicatricem, quam quondam impreſſerat albo
Dente aper infeſtus, peterem cum culmina montis
Autolyci natis Parnaſi nubila ſacri.
Sic ait, at veſtem diſiecit, & alta cicatrix

Vlyſſes medicus ſe ſeruis Philætio & Eumæo manifeſtat.

Emicuit genibus.Simul vt videre notantes
Affectus mirificus. Signa genu,flentes circa lacrymantur Vlyſſem.
Tum caput atque humeros amplexi dulcia figunt
Oſcula;& optato circundant brachia collo.
Sic manibus capitique virum quoque libat Vlyſſes
Oſcula:& occiduas Titan properaſſet ad vndas,
Et ſimul accliuis cecidiſsent lumina Solis
Extra alta pariter fletu lugentibus aulam,
Ni prohibens lacrymas notus monuiſſet Vlyſses:
Deſinite à luctu,fletúque ô fida meorum
Corda,refert:ne quis tectis egreſsus auitis
Cernat,& hac intus narret.vos ite per aulam
Precipit Eumæo Vlyſſes,vt ſibi deferat arcum poſt conatus procorum. Alter & alterius veſtigia lenta ſequatur.
Non omnes ſimul,aſt ego primus ad ardua tendam
Limina.vos poſt hinc veſtigia noſtra terentes
Intretis tacitè:vobis ea ſigna futura.
Nempe proci iaculis grauidam præbere pharetram,
Atque arcus nobis infeſta voce negabunt.
At tu fide mihi portes Eumæe per arcem,
Déſque manu.ſubitò hinc firmas occludere valuas
Voce iube ancillas,ne qua hinc ſe conferat extrà
Limina,ſi noſtra forſan ſuſpiria ſede
Audiat,& gemitu ſonitus,ſtrepitúmque virorum:
Sed tacitè maneat reſidens,curétque laborem.
Philætio demandatur ab Vlyſſe portarũ cuſtodia in cædem procorum. Túque boum paſtor,tibi dic Philætie mando
Clauſtra arcis celſæ:ſummas includere portas
Claue memor fueris,tunc ipſe repagula valuis
Vinculáque obijcias.ſic dicens,limina greſſu
Tranſijt,ac claras velox intrauerat arces,
Et ſe ſede locat quà ſurgens ierat inde.

Mox

Mox diui fortes famuli ingrediuntur Vlyſſis,
Eurymachúſque arcum palmis ad vota mouebat
Irrita, calfaciens hic illic feruidus ignis
Splendore, at nec ſic potuit contendere neruum
Eximióque æger ducens ſuſpiria corde,
Cum gemitu exclamat: Curis ingentibus angor
Ipſe mea cauſa primum, tum propter amores
Cunctorum, quanquam non hæc connubia mœſtus
Lugeo. Sunt aliæ per Achaïca rura puellæ,
Pérque Ithacæ littus, patriæque per æquora cana,
Pérque vrbes alias. verum ſi viribus omnes
Deficimus molles, nec flexum tendere neruum
Poſſumus, atque infra vires perhibemur Vlyſſis
Eſſe, inter noſtros ſparget nos fama nepotes
Degeneres animo. cui ſic Euphete creatus
Rettulit Antinous: Non ſic ea fata ſequuntur.
Noſti hodie diuæ ſacrari feſta Dianæ,
In populo. quis enim ſacra contederet arcum
Luce? ergo moneo, certamina ponite feſſi.
Hicque omnes pariter linquamus nocte ſecures.
Haud reor huc aliquem venturum ad regia tecta
Laertis, poſitas vt tollat arce bipennes.
Iámque age, & exorſus fundat libamina prima
Pincerna vt dulcis libantes pocula bacchi
Arcus ponamus curuos, pharetráſque ſagittis:
Roſcida puniceo vt Pallantias exit amictu,
Paſtorem ſubitò tum voce Melanthea capras
Ducere cogatis, pecorum pinguiſſima campis
Corpora ſelectas: tibi feſta ſacremus Apollo,
Cruráque ponamus aris, ô inclyte telis,

Eurymachus arcui impar, dolet viribus deſtitui.

Antinous Eurymacho

Tentaturi arcus, nec non certamine finem
Impoſituri iſto. placuit ſic ſermo loquentis.
Dant famuli lymphas manibus, fundúntque liquores.
Ac pueri ſtatuunt pateras, ac vina coronant,
Craterásque mero miſcent, & pocula baccho,
Ritéque diſtribuunt orſi libamina cunctis.
Vt verò in menſam laticis libauit honorem,
Et ſatiata fuit pota furioſa procorum
Turba, dolos meditans & fraudes cautus Vlyſſes:

Vlyſſes rogat, vt ſibi liceat experiri vires arcu

Audite ô proceres, quicunque ardetis amore
Penelopes (inquit) cuius ſuper æthera fama
Caſta volat, referam, quæ me mea pectora verba
Effari ſuadent, quæ ſit ſententia menti.
Eurymachum, Antinoúmq; precor, qui regia ſceptra
Hic geſtant, quoniam concepimus omnia læta
Hic fato: dixit. cum ſeſe Aurora reducet,
Ipſe deus vires dederit, cui numina cœli
Sponte fauent. agite ô iuuenes, mihi ſpicula dextra
Porrigite, atque arcum telis, pharetrámque decoram,
Vt vos hic inter tentem viréſque, manúſque:
An' ne eadem vis, & quod quondam corpore robur,
Et curuis, fuerat membris: an & illa labore
Iam defeſſa meo, iaceántque errore viarum.
Sic ait. aſt verbis cuncti indignantur amaris,
Et metuunt, ne quà flexum contendere neruum

Antinous prohibet arcum médico præberi.

Suſtineat. quin Antinous ſuccenſet, & audax
Increpitat: Miſer, ah demens, tibi pectora deſunt.
Quò mens hinc abijt? nunquid ſatis eſſe putabas,
Dum tantos inter proceres epularis opimis
Hic dapibus, lentus, nulla priuatus in arce

Sorte

Sorte, vel æquali nobis, tum denique noſtras
Aure bibis voces, et verba diſerta Lyæo.
Verùm aliàs nemo quicunque acceſſerit hoſpes,
Seu pauper ſedes, neque enim licet, audit in arce
Quæ loquimur: lædunt dulcis te dona Lyæi.
Vina nocent animis, nihil & moderabile ſuadent, "
Qui potant auido ſitientes ore liquorem, "
Tranſiliúntque modum plus ſicca fauce bibentes. "
Eurytiona ferum quondam quoque læſit Iacchus,
Centaurum bello clarum ſub tecta ruentem
Pirithoi ingentis, Lapithis certamina dura
Molitum: quoniam deuictus corda lyæo,
Inſanáque furens ſcelerata libidine facta
Edidit infandus quondam ſub ſedibus altis
Pirithoi. Heroas Lapithûm dolor egit in arma,
Ergo inſurgentes bello traxere bimembrem
Veſtibulo ex alto, ac crudeliter ære ſecantes
Nares atque aures laceras. hic ſæuus Iaccho
Diſceſſit demens, ſua triſtia damna reportans.
Ex quo centauri Lapithis certamine moti
Conſeruere truces animis diſcordibus iras.
Eurytion primò ſibi triſtia fata parauit:
Ipſe malum quærens, dapibus vinóque grauatus.
Tu quoque ſi tendes arcum, crudelia damna
Hinc referes. neque enim tum ſupplice voce rogando
Hic aliquem vrgebis protendens brachia palmis,
Namque domo te iam raptum per cærula puppi,
Regi Echeto prædam mittemus littore curuo:
À quo non vnquam ſoſpes ſeruaberis hoſte.
Ergo tranquillus ſedeas, potéſque Lyæum.

Non hic contendas illis,quis iunior ætas,
Roboráque,atque animi virides,atque integer æui
Sanguis. At hic ſic eſt contrà Regina loquuta:

Penelope Antinoum obiurgat.

Antinoe,haud fas eſt peregrinos lædere,tecta
Hoſpita qui ſubeunt, Laertiadǽque nepotis
Sedibus vtuntur,intratáque limina calcant.
Arbitrare etenim,ſi forſitan hoſpes Vlyſſis
Arcum contendet,dextráque & robore fiſus
Me ſibi coniugium & connubia læta parari:
Ne precor hoc credas,néve hæc in pectora ducas,
Sic reputans tecum,veſtrûm nec cenſeat vllus,
Nec cauſa iſtius doleat,triſtíſque ſedendo
Hic epuletur amans.neque enim fas illa putare.
Huic contrà Eurymachus Polybo de parte profuſus:

Eurymachus Penelope.

Icarij proles ſapiens,regina Lacæna,
Caſtáque Penelope,coniunx errantis Vlyſſis,
Haud equidem te velle iſti nos nubere remur.
Coniungíque thoro tædis,nec credere fas eſt.
Dedecus hoc potius fugimus,famámque virorum,
Ignauóſque animos & inertia pectora nobis
Mollibus à nymphis obtenti crimine tanto,
Rumoréſque vagos vulgo vocéſque timemus,
Fœmineam & linguam.neu quis ſic iactitet olim
Argolicos inter: Proceres connubia caſta
Degeneres optant regina fortis Vlyſſis,
Coniugiúmque toro,nullis virtutibus æqui,
Peioréſque manu.dum non contendere neruum
Armigerum poſſunt.verùm mendicus oberrans
Triſtior hic quidam,diducens cornua neruo
Arcum deflexit,miſitque per æra ſagittam.

Sic dicent:at nos infamia longa ſequetur,
Ac vitio dabitur nobis ignauia tanta.
Penelope contrà ſic eſt ingreſſa Lacæna: (turba
Eurymache,haud decus eſt.neque enim vos inclyta
Vnquam ſic eritis,nec candida fama ſequetur,
Qui nitidas nullo ſedes ſub honore feroces,
Diuitiáſque viri clari virtutibus altis,
Et laceratis opes tantas,cur dedecus iſtud
Affertis Graij?cur turpia facta Laertis
Editis his tectis?Sed enim eſt hic pinguior hoſpes,
Atque ingens membris,clara de gente creatus
Et genitore ſatus forti,facundior ipſe
Sic equidem iactat.pharetrámque arcúmq; ſonantem
Huic præbete viro,vt pariter videamus arena,
Edico,euentus ſuberit:nam noſtra ſequetur
Verba fides.quod ſi flexum contenderit arcum,
Ac illi dederit Phœbus laudémque decúſque,
Ipſa dabo lænam dono,tunicámque decoram,
Quin alias nitidas veſtes,atque æris acuti
Adijciam telum,quo ſe defendere poſſit,
Atque canum morſus auertere,vimque virorum:
Ancipitémque enſem,& pedibus talaria tradam:
Quóque illi eſt animus naui contendere,mittam.
Cui ſic Telemachus contrà tum voce profatur:
Chara mihi genitrix,eſt me nemo inter Achæos
Qui plus iuris habet pharetram dare,ſiue negare
Cui volo,liber ero.nullus,quicunque per æquor
Atque Ithacæ ſterilis dura dominantur arena,
Pinguia quique habitant per fertilis Elidis arua,
Paſcere diues equos quæ dicitur eſſe Pelaſgos,

Penelope Eurymacho

Penelope recuſantib. procis iubet mendico Vlyſſi dari arcum.

Telemachus iubet Penelopen in gynæciū conſcendere ex aula.

Me ferus inuitum coget: ſi munere tela
Ipſe volo atque arcum dare, portet vt hoſpes habenda
Hæc monumenta mei. ſed iam chariſſima mater
Scande domos altas potius, ſedéſque ſupernas,
Curatura colos, opera & muliebria tectis,
Et telas, operíque addens ad lumina tarda
Exerce lana famulas, & adire labores
Ipſa iube nymphas teneras, & carpere penſa.
Sermo viris eſto curæ. mihi plena poteſtas ς"
Præcipuè tamen eſt, cui tota potentia ſedis
Atque domus. dictis nati ſtupefacta receſſit,
Mentéque ſeruabat, quæ natus ab ore loquutus,
At comitata ſuis cœnacula ſumma puellis
Exuperat, fletúque ſuum lacrymatur Vlyſſem
Penelope à procis vltimo digreſſu abit in gynæcium. *Coniugium, donec dulcem per laſſa ſoporem*
Lumina diffudit Pallas. tunc arce ſubulcus
Sublatum manibus curuum portabat Vlyſſi
Arcum cum pharetra: magno cum turba tumultu
Sæuiret iuuenum, & cuncti clamore tonarent.
Sic aliquis dixit iuuenum, cui viuida virtus
Pectore regnabat: Quò nunc inuiſe ſubulce,
Erro ferox, arcum curuum, pharetrámque ſagittis
Defers? heu ſcelus, en te mox per rura vagantem,
Atque ſues inter pingues, & ſola per arua
Secretum ſternent lacerantes faucibus atris
Membra canes celeres, quos quondam paſcere pingui
Ipſe ſero campis gaudebas ruſtice paſtor:
Si faueat nobis Clarius modò pronus Apollo,
Diíque immortales alij. ſic ore loquuntur,
Aſt hic verba timens rurſus fera tela reponit,

Hic

Hic vbi conſtiterant. nam plures voce minati
Aulai in medio ſpargebant dira tumultu
Dicta, ſed hinc alia fortis de parte minatur
Telemachus clamans: Heus ô villane ſubulce,
Heus iterum porta pharetrámque arcúmq; reflexum,
Húcque refer ſubitò. neque enim parêre licebit
Omnibus & quanquam te paſtor iunior annis
Nunc videor, tamen hinc ad patria rura repulſum,
Coniectis feriam ſaxis. nam fortior ipſe
Viribus atque manu: O' vtinam quoque fortior eſſem
Arce procis cunctis, dextráque & viribus ipſis,
Quicunque his dapibus tectis epulantur opimis:
Tunc aliquem pulſum noſtris è ſedibus acris
Hinc ruerem victor, dum facta ferocia ſæui
Audent moliri. dicentem talia cuncti
Riſerunt, pariterque ira ceſſare proterui.
Ergo Telemachi iuſſu laturus abiuit
Arcum cum pharetris, manibúſque reponit Vlyſſis.
Inde foras ſubitò prorumpit voce ſubulcus,
Atque Eurycleam vocat, & poſt talia fatur:
Claude domus portas, & valuas fortiter altas.
Si qua tamen gemitus ſonitúmque audiuerit arce
Et ſtrepitum ingentem forſan, trepidúmq; tumultum.
Nulla foras greſſum referat: ſed ſede quieta
Se teneat, lanis opera ad muliebria ſurgens.
Sic ait, & citius dicto volat illa per arcem,
Concluſitque domus ſubitò celſa hoſtia claræ.
Tum tacitè exiliit, ſe ſede Philætius altus
Corripiens, arcis portas compagibus arctis
Clauſit. porticibus trabs ingens naue iacebat

Arcus ab Eumęo perterrito à procis. ſed coacto à Telemacho, tandem Vlyſſi affertur.

Euulſa

Euulſa vndiuaga quondam, quod ab arbore lignum
Deciſum agricolis fuerat, quo turris amœna
Firmauit poſtes, valuáſque ligauit ahenas.
Tum ſubijt rurſus, ſeſéque in ſede priori
Conſtituit, cernens ſi quid mandaret Vlyſſes
Qui iam correptum manibus voluebat, & illuc
Húcque mouens arcum, partes vertebat in omnes,
Contemplans paſſim ne forſan cornua vermes
Roſiſſent, poſtquam ſe contulit Ilion altum,
Atque abſens fuerat per tot labentia luſtra.
Tunc aliquis ſic eſt auſus prorumpere voce,
Aſpiciens alium: Nempe admirator & audax
Hic fur eſt arcus. tales ſibi fortè parati
Sede iacent patria, ſeu forſitan arte parare
Ipſe cupit: ſic ille manu huc conuertit, & illuc,
Pellax mendicus, ſceleriſque repertor amarus,
Et vafer erro. Alius lingua quoque talia profert:
O' vtinam cererem ſic poſſit quærere ſupplex,
Vt flexum poterit iam nunc contendere neruum.
Sic illi. verum poſtquam perſpexit Vlyſſes,
Librauitque arcum manibus: ceu carmine doctus,
Et cithara, neruos blanda contendit ab arte,
Inque ſinu retinens tangit diſcrimina vocum,
Et qua parte chelys reſonat concentibus vrgens
Intendit faciles chordas, fibráſque bidentum:
Sic arcum nullo ſudore tetendit Vlyſſes,
Et dextra capiens tentat conamine neruum,
Qui ſonuit ſtridens, ceu culmine cantat hirundo
Voce ſonans. ſubitò dolor ingens occupat artus,
Atque procûm pectus, gelidóque cruore cucurrit.

Arcis portæ clanculum à paſtoribus claudũtur.

Proci Vlyſſem arcum conſiderantẽ irrident.

Comparatio.

Vlyſſes tẽdit arcum, & ſecures traſſuerbe rat.

Ipſe

Ipſe color verſus cunctis,& pallor in ore,
Iuppiter è cœlo tonuit ſignúmque per auras
Oſtendit flamma.pertentant gaudia pectus
Dulichij,poſt tot terráque maríſque labores,
Dum videt aërium ſibi monſtra per æthera mitti
A Ioue Saturno genito,qui mente ſagaci
Floruerat quondam.celerem capit ille ſagittam,
Quæ menſam iuxta iacuit,ſine tegmine nuda:
Condita namque caua iacuerunt tela pharetra
Cætera:ſenſuri fuerant mox illa Pelaſgi.
Brachia tum curuat nixus,neruúmque tetendit
Cornua deflectens,mox cautè ſede locatus
Aduerſa,celerem demiſit in æra ſagittam,
Multa diu obſeruans,primóque ab limite nuſquam,
Nec meta errauit poſita.nam pulſa ſagitta
Aere grauis ferrum penetrauit,& acta ſecures
Tranſijt,& metas per facta foramina telum.
Sic tum Telemachum affatur:Non te optime Griûm
Telemache,hic hoſpes patria ſub ſede ſedendo
Dedecorat mollis,nec meta errauimus iſta,
Atque ſcopo poſito,nec curuum languidus arcum
Ipſe diu conans vrgente labore tetendi.
Sunt & adhuc vires,validis & robora mebris,
Non vt turba proci illudunt conuicia riſu
Dicentes ſæuo.nunc inſtant tempora cœnæ,
Horáque nunc epulis reparare ad lumina Graijs.
Mox etiam reſonent muſis cantúſque,lyráque,
Vt delectentur citharáque & carmine dulci.
Hæc etenim fas eſt addi quoque munera menſis. "
Sic ait,& nutu proli tunc inuit almæ.

Tonitru omen fœlix Vlyſſi.

Vlyſſis gloria & oratio ad Telemachum.

Telema-

Telemachus armatus ſe ad latus Vlyſſis iungit.

Telemachus ſubitò lateri tum ſubligat enſem
Ancipitem, atque manu Mauortius arripit haſtam,
Indutúſque thorum iuxta fulgentibus armis,
Et ferro accinctus, genitori feruidus aſtat.

ARGVMENTVM LIB. XXII.

Enſe procos ſæuo crudelis mactat Vlyſſes,
Funera Dulichius præſenti Pallade tutus
Edit, victor agens telis, & turba procorum
Occumbunt letho, fuſo natat aula cruore.
Mox famulas etiam crudeli funere plectit,
Telemachi auxilio: ſuſpendia dira puellis,
Et nodum informis lethi trabe nectit ab alta
Occidens nymphas, laqueiſque abiecit in auras.
Punit & infeſtum properante Melanthea cæde.

ODYSSEAE LIBER XXII.

Cæde procos ſternit, ferróque trucidat Vlyſſes.

TVNC laceram ex humeris veſtem reiecit Vlyſſes,
Et magnos membrorum artus, magna oſſa lacertóſque
Exuit, atque ingens media conſiſtit arena.
Ac ſaltu in medium celeri ſe contulit heros,
Marte ferens arcum ingentem, pharetrámq; ſagittis

Et iacu-

Et iaculis grauidam,citus hinc velocia tela
Ante pedes fudit,dixitque ſonantia verba:
Hactenus innocuè certamina tuta cruore,
Et ſecura proci fuerant,ſine ſanguine fuſo.
Nunc aliam celeri metam contingere telo
Aggrediar,quam nemo alius fixiſſe ſagitta
Suſtinuit,telo ſi conſequar ipſe volanti
Experiar,laudémque deus mihi tradat Apollo,
Succedátque meis nunc ardua gloria factis.
Sic ait,inque ipſum telum contendit amarum,
Antinoum,palmis conantem pocula iunctis
Aurea,quæ fœlix habiliſque ambiuerat anſa
Tollere de menſa,bibuliſque mouere labellis,
Iámque manu vt biberet verſantem vina Lyai,
Quanquam nulla animo cædes occurrerat alto.
Quiſnam inter menſas ſolum,& conuiuia bacchi,
Vnum inter plures,vel ſi fortiſſimus armis
Ille foret ſæuis,auſurum triſtia facta,
Atque necem ferro laturum crederet vnquam?
Hunc fortis telo trans guttura fixit Vlyſſes,
Ac teneram ferro ceruicem elapſa ſagitta
Cuſpide tranſiuit,longéque repulſa quieuit
Illa ſolo tandem.verùm huic tum frigida ceruix
Inclinata ruit,manibus cecidere Lyæi
Pocula labenti:ſub gutture vulnus adhæſit.
Fiſtuláque ad nares refluente cruore cucurrit
Craſſa viri tepido,atque incluſit ſanguine vitam
Vrgens vocis iter tenuis,menſáſque Lyæo
Impulit excuſſis pedibus.tum calcitrat atrox,
Effuditque epulas longè,cererémque relapſus,

Cædes procorum.

Vlyſſes Antinoum bibentem in mẽſa ſagitta interfecit.

Atque

Atque aſſas carnes terram deiecit ad imam
Sanguine fœdatas. Subitò tum dira tumultu
Turba virûm ſtupuit, poſtquam videre cadentem;
Surrexere thronis cuncti clamore ruentes,
Atque oculos vertunt paſſim; ſpectántque nitientes
Parietes, nuſquam clypeos, haſtáſque ſub illis
Cernere erat ualidas, dextráque capeſſere ferrum.
Immanéſque viri flammato pectore & ore,
Increpitant ira fortem crudelis Vlyſſem:

Proci in Vlyſſem.

Sæue hoſpes, ſocios miſſa iaculare ſagitta?
Non vltrà hic alio noſtris certamine tectis
Contendes atrox, remanent te fata ſuperba;
Occumbens letho certò, qui funere regem
Merſiſti infœlix, quo non præſtantior alter
Induit arma Ithacæ iuuenum. iam præda iacebis
Vulturibus, ſæuæ lacerabunt membra volucres.
Abſtinuere tamen, dum mortis neſcia cæcæ
Demiſiſſe neci nolentem credit, & errat
Heu ignara cohors Parcæ, ſortiſque futuræ.
At nondum norant dementes fata necémque
Nunc inſtare ſibi cunctis, atque vltima rerum.
Quo toruè aſpiciens ſic eſt affatus Vlyſſes:

Vlyſſes ſe procis manifeſtans, acriter ante cædem eos obiurgat.

Impia turba, canes diri, nunquám ne putaſti
Me à Troia incolumem populo, Troiáque profectum.
Venturum ad patrias ſedes, & limen auitum,
Dum laceratis opes tantas, & tecta Laertis,
Ac nuptam egregiam petitis me ſoſpite tædis,
Coniugiúmque meum, & connubia noſtra furentes
Ambitis turpes, famulas teneráſque puellas
Stupratis ſæui, & violentæ cubilia nymphis

Scanditis audaces temnentes numen Olympi,
Cœlicoláſque alios, fæuámque & turpia facta
Vlturos quondam. nunc cunctos aſpera fata
Vos iam fata manent, ſupremáque funera mortis,
Dum non vltores hominéſque deóſque timetis.
Sic ait: aſt illis trepida formidine pectus
Horruit, atque nouus ſubitò metus occupat artus,
Feſtinántque omnes quacunque euadere mortem,
Huc illuc voluunt trepidantia lumina vultu.
Illique Eurymachus iam reſpondere paratus
Solus vota mouens audet conſiſtere voce:
Veniſti in patriam quoniam iam fortis Vlyſses, Eurymachus Vlyſſis ſupplex, omnia Antinoo imputat.
Tandem Ithacam ingreſsus, iuſta modò ſorte profaris
Quæ fecere proci tectis, viridéſque per agros,
Sæpe quidem iniuſtè meditati turpia facta.
Sed iacet ille quidẽ, caput horum, & cauſa malorum.
Is hæc conſuluit, non hæc connubia tantum
Et tædas cupiens, ſimul hic nos compulit audax.
Quærebat ſed longè aliud, quod Iuppiter altus
Nunc dedit euentu: nimirum vt regna teneret,
Atque Ithacæ excelſæ muris & mœnibus altis,
Et patriæ fœlix laxis moderamen habenis
Suſciperet victor, celſa & regnaret in aula,
Vtque tuum natum crudeli funere raptum
Sterneret inſidijs. nunc fatis concidit author,
Ipſe iacet. precor ô fœlix miſerere tuorum,
Parce tuis populis etenim conſenſibus æqui
Poſthac reddemus preciúmque & munera larga:
Quicquid & epotum, patriáque ſub arce comeſtum,
Reſtitui volumus, viginti quiſque daturus

Sede

Sede bones noſtra:quin æs,aurúmque feremus,
Donec floreſcens lateris pectore toto:
Et potius mentis facias tibi gaudia blanda,
Quàm doleas ira nimis indignatus amara.
Hunc toruè aſpiciens,ſic turbidus infit Vlyſſes:

Vlyſſes procis veniam denegat, eoſque ad bellum hortatur.

Non mihi ſi genitor quæcunque reliquerit altus,
Quáſque tenetis opes, quin & quæcunque futuræ
Contingent quondam vobis dederitis inertes,
Hic prius abſtineam tamen hanc à funere dextram;
Cædéque deſiſtam,quàm dira hæc facta procorum
Vltus ero,& fuſo triſtes cum ſanguine pœnas
Sumpſero.nunc igitur liceat ſeu prælia ferro,
Et miſcere manu pugnas,ſeu terga dediſſe,
Molirique fugam,qui fata ſuperba,necémque,
Parcarúmque cupit ſortem vitare ferocem.
At nôn hinc aliquem fugiturum triſtia fata
Arbitror.Hæc fatur:ſoluuntur frigore membra;
Et metus ipſe procos,atque vrget anhelitus oßa.
Quîs tunc Eurymachus rurſus ſic voce profatur:

Eurymachus procos ad arma hortatur.

O' ſocij,haud vnquam deſiſtet marte feroci,
Et dira pugnare manu,poſtquam impia ſumpſit
Tela,arcúmque ferũ neruo,grauidámq;pharetram,
Quæ iacuere ſolo,transfiget pectora telo:
Donec nos letho cunctos demiſerit arcu.
Ergo agite ô ſocij,memores iam martis,& acres
Stringite iam gladios,& contrà obtendite menſas,
Aligeris acie nitida ceu tegmina telis.
Inque illum denſi ferro teliſque ruamus,
Turbaturi armis hunc extra limina pulſum,
Atque extra portas arctum pellamus vtrinque,

Inque vrbem ſubitò magno clamore ruamus.
Et mox exurget per mœnia celſa tumultus.
Hicque manu infœlix iaculabitur vltima tela.
Sic ait,atque enſem furibundus ſtrinxit acutum,
Ancipitique acie candentem vibrat,& atrox
Horrendum clamans ſaltu prorumpit in illum.
Quem ſequitur tenſo neruo porrectus Vlyſſes,
Miſſurus telum,ſub mammam pectus inerme
Traijcit,atque alto telum pulmone reliquit
Trans epar infixum ,ſtatuitque volatile ferrum.
Ille cadens,dextra capulúmque enſémque remiſit, Eurymachus ſagitta ab Vlyſſe occiditur
Lapſus humi exanguis,reuolutáque menſa repulſu
Decidit,& longè latices effudit aquarum,
Et pateras anſa lata,& ſpumantia baccho
Pocula diſiecit prolapſus,& ore momordit
Sanguinolentus humum,& confectus corda dolore
Fronte ferit terram,atque immani pondere preſsus.
Ille thronum quaſsans pedibus tum calcat vtriſque,
Calcitrat & moriens.tum nubes vndique oborta eſt
Circa oculos,tenebræ & nigræ caligine denſa
Vrgent,æterna clauduntur lumina nocte.
Obuius aduerſóque occurrit,ſéque viro vir
Contulit Amphinomus,vagináque eripit enſem,
Se opponens Ithaco,cui gloria cepta vigebat,
Si qua fortè ſibi trans portas exitus alta Amphinomum interficit Telemachus, Vlyſſem aggreſſum.
Arce foret tentat,ſed tergo inſultat Vlyſſis
Proles Telemachus,venientémque occupat haſta
Ferrata longè.at penetrauit pectora cuſpis
Per medios humeros :ſonitum dedit ille ruina,
Horrendum ſtratus.iactis hic calcibus atram

Tundit humum expirans, & terram fronte cruentans
Verberat infœlix. ſoboles pugnacis Vlyſſis
Accurrit ſubitò, liquitque haſtile cruento
Amphinomo infixum, veritus ne fortè Pelaſgûm
Hic aliquis longa correpta protinus haſta
Inuadat, ſiue ancipitem conſurgat in enſem,
Seu capiti inſultans meditetur vulnera patris.
Ergo cito greßu currens acceſsit Vlyſsem,
Aſsiſténſque illi, celeri ſic voce profatur:

Telemachus patri.

O pater, en clypeum, reſerámque haſtilia bina,
Arma tibi properans, nec non caua tempora circum
Aere habilem galeam. ergo abiens mox induar arma,
Teláque dehinc alia adijciam paſtoribus ipſe,
Eumaéoque ſimul noſtro, fidóque ſubulco,
Armari præſtat, meliúſque occurrere marte
Inſigni ferro. cui ſic eſt fatus Vlyſses:

Vlyſſes Telemacho.

I, ferque arma citò, donec mihi marte ſagittæ
Præſto adſunt, vt me poſsim defendere pugna,
Ne me bellantem ſolum extra limina ferro
Dimoueant. ſubitò genitori paruit acri,
Ingreßus thalamos, vbi plurima tela iacebant

Telemachus affert arma & clypeos.

Inclyta per pugnas, quatuórque nitentia ſcuta
Hinc rapit, atque octo præfixa haſtilia ferro.
Tum quatuor galeas duplicato ex ære micantes,
Et denſis criſtis, quas cauda extendit equina.
Hæc ſecum portans, patrem properauit ad acrem:
Séque armis primo & fulgenti inſtruxerat ære
Corpora. tunc famuli pariter lucentibus armis
Induti, ſteterant prope regem pectore forti,
Cui varijs pollet fœlix ſapientia rebus,

Conſi-

Conſiliiſque tenax.qui donec lucida tela
Auxilio fuerant, iuuenes iaculatus inermes,
Hic aliquem ſemper media proſtrauit in aula.
Acria tela volant, non vllum dextera fruſtra
Torſerat in Graios, iaculis ſternebat inertes,
Aſper acerba tuens, confertim turba cadebat.
Quotque emiſſa manu contorſit ſpicula forti,
Tot cecidere viri: ſed poſtquam miſſa ſagitta
Deficit regem, iaculantem ſede ſub alta,
Ad murum inclinat pharetrámq; arcúmq; remiſſum,
Quà paries aulæ ſplendet.tunc induit arma, Vlyſſes in reliquos ſe armat.
Atque humeris clypeum, quatuor cui tergora denſa
Ambibant oras, capiti quoque ponit equina
Hinc habilem cauda galeam fortiſſimus heros.
Tum rapuit binas haſtas, horrentia tela,
Æréque præfixo validas, ac deſuper altæ
Nutabant criſtæ, galeáque hirſutus equina
Aere caput fulgens ſtabat.ſed ianua muris
Addita præruptis fuerat, quà ſemita celſa
Ad populum ducit longè ſub limina cæca
Vltima, quæ tabulis obducta extabat in arce,
Súbque pauimentum ſedis datur exitus altus.
Hanc portam Eumæo fortis commiſit Vlyſſes,
Vt datus huic cuſtos forti ſtatione maneret.
Parte alia exhortans Agelaus voce profatur:
O ſocij, precor ô ſi aſcenderet alta feneſtris, Agelaus procis.
Nunc aliquis celeri præcurrens hoſtia greſsu
Dicturus vulgo, vt citò clamor in vrbe reſultet,
Et ſtrepitus fiat, ſupremáque tela ſagittis,
Ille manu tandem ſæuis iaculetur in armis.

Non hic contendas illis, quis iunior ætas,
Roboráque, atque animi virides, atque integer æui
Sanguis. At hic ſic eſt contrà Regina loquuta:
Penelope *Antinoe, haud fas eſt peregrinos lædere, tecta*
Antinoum *Hoſpita qui ſubeunt, Laertiadæq́ue nepotis*
obiurgat. *Sedibus vtuntur, intratáque limina calcant.*
Arbitrare etenim, ſi forſitan hoſpes Vlyſſis
Arcum contendet, dextráque & robore fiſus
Me ſibi coniugium & connubia læta parari:
Ne precor hoc credas, néve hæc in pectora ducas,
Sic reputans tecum, veſtrûm nec cenſeat vllus,
Nec cauſa iſtius doleat, triſtiſque ſedendo
Hic epuletur amans. neque enim fas illa putare.
Huic contrà Eurymachus Polybo de parte profuſus:
Eurymachus *Icarij proles ſapiens, regina Lacæna,*
Penelope. *Caſtáque Penelope, coniunx errantis Vlyſſis,*
Haud equidem te velle iſti nos nubere remur.
Coniungíque thoro tædis, nec credere fas eſt.
Dedecus hoc potius fugimus, famámque virorum,
Ignauóſque animos & inertia pectora nobis
Mollibus à nymphis obtenti crimine tanto,
Rumoréſque vagos vulgo vocéſque timemus,
Fœmineam & linguam. neu quis ſic iactitet olim
Argolicos inter: Proceres connubia caſta
Degeneres optant reginæ fortis Vlyſſis,
Coniugiúmque toro, nullis virtutibus æqui,
Peioréſque manu. dum non contendere neruum
Armigerum poſſunt. verùm mendicus oberrans
Triſtior hic quidam, diducens cornua neruo
Arcum deflexit, miſitque per æra ſagittam.

Sic

Sic dicent: at nos infamia longa ſequetur,
Ac vitio dabitur nobis ignauia tanta.
Penelope contrà ſic eſt ingreſſa Lacæna: (turba
Eurymache, haud decus eſt. neque enim vos inclyta
Vnquam ſic eritis, nec candida fama ſequetur,
Qui nitidas nullo ſedes ſub honore feroces,
Diuitiáſque viri clari virtutibus altis,
Et laceratis opes tantas, cur dedecus iſtud
Affertis Graij? cur turpia facta Laertis
Editis his tectis? Sed enim eſt hic pinguior hoſpes,
Atque ingens membris, clara de gente creatus
Et genitore ſatus forti, facundior ipſe
Sic equidem iactat. pharetrámque arcúmq; ſonantem
Huic præbete viro, vt pariter videamus arena,
Edico, euentus ſuberit: nam noſtra ſequetur
Verba fides. quod ſi flexum contenderit arcum,
Ac illi dederit Phœbus laudémque decúſque,
Ipſa dabo lanam dono, tunicámque decoram,
Quin alias nitidas veſtes, atque æris acuti
Adijciam telum, quo ſe defendere poſſit,
Atque canum morſus auertere, vímque virorum:
Ancipitémque enſem, & pedibus talaria tradam:
Quóque illi eſt animus naui contendere, mittam.
Cui ſic Telemachus contrà tum voce profatur:
Chara mihi genitrix, eſt me nemo inter Achæos
Qui plus iuris habet pharetram dare, ſiue negare
Cui volo, liber ero. nullus, quicunque per æquor
Atque Ithacæ ſterilis dura dominantur arena,
Pinguia quique habitant per fertilis Elidis arua,
Paſcere diues equos quæ dicitur eſſe Pelaſgos,

Penelope Eurymacho

Penelope recuſantib. procis iubet mendico Vlyſſi dari arcum.

Telemachus iubet Penelopen in gynæciũ conſcendere ex aula.

Me ferus inuitum cõget: ſi munere tela
Ipſe volo atque arcum dare, porteẽ vt hoſpes habendã
Hæc monumenta mei. ſed iam chariſſima mater
Scande domos altas potius, ſedéſque ſupernas,
Curatura colos, opera & muliebria tectis,
Et telas, operíque addens ad lumina tarda
Exerce lana famulas, & adire labores
Ipſa iube nymphas teneras, & carpere penſa.
Sermo viris eſto curæ. mihi plena poteſtas
Præcipuè tamen eſt, cui tota potentia ſedis
Atque domus. dictis nati ſtupefacta receſſit,
Mentéque ſeruabat, quæ natus ab ore loquutus,
At comitata ſuis cœnacula ſumma puellis
Exuperat, fletúque ſuum lacrymatur Vlyſſem
Penelope à procis vltimo digreſſu abit in gynæcium.
Coniugium, donec dulcem per laſſa ſoporem
Lumina diffudit Pallas. tunc arce ſubulcus
Sublatum manibus curuum portabat Vlyſſi
Arcum cum pharetra: magno cum turba tumultũ
Sæuiret iuuenum, & cuncti clamore tonarent.
Sic aliquis dixit iuuenum, cui viuida virtus
Pectore regnabat: Quò nunc inuiſe ſubulce,
Erro ferox, arcum curuum, pharetrámque ſagittis
Defers? heu ſcelus, en te mox per rura vagantem,
Atque ſues inter pingues, & ſola per arua
Secretum ſternent lacerantes faucibus atris
Membra canes celeres, quos quondam paſcere pingui
Ipſe ſero campis gaudebas ruſtice paſtor:
Si faueat nobis Clarius modò pronus Apollo,
Diíque immortales alij. ſic ore loquuntur,
Aſt hic verba timens rurſus fera tela reponit,

Hic

Hic vbi conſtiterant.nam plures voce minati
Aulai in medio ſpargebant dira tumultu
Dicta,ſed hinc alia fortis de parte minatur
Telemachus clamans: Heus ô villane ſubulce,
Heus iterum porta pharetrámque arcúmq; reflexum,
Húcque refer ſubitò.neque enim parêre licebit
Omnibus & quanquam te paſtor iunior annis
Nunc videor,tamen hinc ad patria rura repulſum,
Coniectis feriam ſaxis.nam fortior ipſe
Viribus atque manu: O' vtinam quoque fortior eſſem
Arce procis cunctis,dextráque & viribus ipſis,
Quicunque his dapibus tectis epulantur opimis:
Tunc aliquem pulſum noſtris è ſedibus acris
Hinc ruerem victor,dum facta ferocia ſæui
Audent moliri.dicentem talia cuncti
Riſerunt,pariterque ira ceſſare proterui.
Ergo Telemachi iuſſu laturus abiuit
Arcum cum pharetris,manibúſque reponit Vlyſſis.
Inde foras ſubitò prorumpit voce ſubulcus,
Atque Eurycleam vocat,& poſt talia fatur:
Claude domus portas,& valuas fortiter altas.
Si qua tamen gemitus ſonitúmque audiuerit arce
Et ſtrepitum ingentem forſan, trepidúmq; tumultum.
Nulla foras greſſum referat:ſed ſede quieta
Se teneat,lanis opera ad muliebria ſurgens.
Sic ait,& citius dicto volat illa per arcem,
Concluſitque domus ſubitò celſa hoſtia claræ.
Tum tacitè exilijt,ſe ſede Philætius altus
Corripiens,arcis portas compagibus arctis
Clauſit.porticibus trabs ingens naue iacebat

Arcus ab Eumęo perterrito à procis. ſed coacto à Telemacho, tandem Vlyſſi affertur.

Euulſa

E uulſa vndinaga quondam, quod ab arbore lignum
Deciſum agricolis fuerat, quo turris amœna
Arcis portę clanculum à paſtoribus claudũtur. *Firmauit poſtes, valuáſque ligauit ahenas.*
Tum ſubijt rurſus, ſeſéque in ſede priori
Conſtituit, cernens ſi quid mandaret Vlyſſes
Qui iam correptum manibus voluebat, & illuc
Húcque mouens arcum, partes vertebat in omnes,
Contemplans paſſim ne forſan cornua vermes
Roſiſſent, poſtquam ſe contulit Ilion altum,
Atque abſens fuerat per tot labentia luſtra.
Tunc aliquis ſic eſt auſus prorumpere voce,
Proci Vlyſſem arcum conſiderantē irrident. *Aſpiciens alium: Nempe admirator & audax*
Hic fur eſt arcus. tales ſibi fortè parati
Sede iacent patria, ſeu forſitan arte parare
Ipſe cupit: ſic ille manu huc conuertit, & illuc,
Pellax mendicus, ſceleriſque repertor amarus,
Et vafer erro. Alius lingua quoque talia profert:
O' vtinam cererem ſic poſſit quærere ſupplex,
Vt flexum poterit iam nunc contendere neruum.
Sic illi. verum poſtquam perſpexit Vlyſſes,
Comparatio. *Librauitque arcum manibus: ceu carmine doctus,*
Et cithara, neruos blanda contendit ab arte,
Inque ſinu retinens tangit diſcrimina vocum,
Et qua parte chelys reſonat concentibus vrgens
Intendit faciles chordas, fibráſque bidentum:
Vlyſſes tēdit arcum, & ſecures tranſuerberat. *Sic arcum nullo ſudore tetendit Vlyſſes,*
Et dextra capiens tentat conamine neruum,
Qui ſonuit ſtridens, ceu culmine cantat hirundo
Voce ſonans. ſubitò dolor ingens occupat artus,
Atque procũm pectus, gelidóque cruore cucurrit.

Ipſe

Ipſe color verſus cunctis,& pallor in ore,
Iuppiter è cœlo tonuit ſignúmque per auras
Oſtendit flamma.pertentant gaudia pectus
Dulichij,poſt tot terráque maríſque labores,
Dum videt aërium ſibi monſtra per æthera mitti
A Ioue Saturno genito,qui mente ſagaci
Floruerat quondam.celerem capit ille ſagittam,
Quæ menſam iuxta iacuit,ſine tegmine nuda:
Condita namque caua iacuerunt tela pharetra
Cætera:ſenſuri fuerant mox illa Pelaſgi.
Brachia tum curuat nixus,neruúmque tetendit
Cornua deflectens,mox cautè ſede locatus
Aduerſa,celerem demiſit in æra ſagittam,
Multa diu obſeruans,primóque ab limite nuſquam,
Nec meta errauit poſita.nam pulſa ſagitta
Aere grauis ferrum penetrauit,& acta ſecures
Tranſijt,& metas per facta foramina telum.
Sic tum Telemachum affatur:Non te optime Griûm
Telemache,hic hoſpes patria ſub ſede ſedendo
Dedecorat mollis,nec meta errauimus iſta,
Atque ſcopo poſito,nec curuum languidus arcum
Ipſe diu conans vrgente labore tetendi.
Sunt & adhuc vires,validis & robora mebris,
Non vt turba proci illudunt conuicia riſu
Dicentes ſæuo.nunc inſtant tempora cœnæ,
Horáque nunc epulis reparare ad lumina Graijs.
Mox etiam reſonent muſis cantúſque,lyræque,
Vt delectentur citharáque & carmine dulci.
Hæc etenim fas eſt addi quoque munera menſis. "
Sic ait,& nutu prolis tunc innuit almæ.

Tonitru omen fœlix Vlyſſi.

Vlyſſis gloria & oratio ad Telemachum.

Telema-

Telemachus armatus ſe ad latus Vlyſſis iungit.

Telemachus ſubitò lateri tum ſubligat enſem
Ancipitem, atque manu Mauortius arripit haſtam,
Indutúſque thorum iuxta fulgentibus armis,
Et ferro accinctus, genitori feruidus aſtat.

ARGVMENTVM LIB. XXII.

Enſe procos ſæuo crudelis mactat Vlyſſes,
Funera Dulichius præſenti Pallade tutus
Edit, victor agens telis, & turba procorum
Occumbunt letho, fuſo natat aula cruore.
Mox famulas etiam crudeli funere plectit,
Telemachi auxilio: ſuſpendia dira puellis,
Et nodum informis lethi trabe nectit ab alta
Occidens nymphas, laqueíſque abiecit in auras.
Punit & infeſtum properante Melanthea cæde.

ODYSSEAE LIBER XXII.

Cæde procos ſternit, ferróque trucidat Vlyſſes.

TVNC laceram ex humeris veſtem reiecit Vlyſſes,
Et magnos membrorum artus, magna oſſa lacertóſque
Exuit, atque ingens media conſiſtit arena.
Ac ſaltu in medium celeri ſe contulit heros,
Marte ferens arcum ingentem, pharetrámq; ſagittis
Et iacu-

Et iaculis grauidam, citus hinc velocia tela
Ante pedes fudit, dixitque ſonantia verba:
Hactenus innocuè certamina tuta cruore,
Et ſecura proci fuerant, ſine ſanguine fuſo.
Nunc aliam celeri metam contingere telo
Aggrediar, quam nemo alius fixiße ſagitta
Suſtinuit, telo ſi conſequar ipſe volanti
Experiar, laudémque deus mihi tradat Apollo,
Succedátque meís nunc ardua gloria factis.
Sic ait, inque ipſum telum contendit amarum,
Antinoum, palmis conantem pocula iunctis
Aurea, quæ fœlix habiliſque ambiuerat anſa
Tollere de menſa, bibuliſque mouere labellis,
Iámque manu vt biberet verſantem vina Lyæi,
Quanquam nulla animo cædes occurrerat alto.
Quiſnam inter menſas ſolum, & conuiuia bacchi,
Vnum inter plures, vel ſi fortiſſimus armis
Ille foret ſæuis, auſurum triſtia facta,
Atque necem ferro laturum crederet vnquam?
Hunc fortis telo trans guttura fixit Vlyſſes,
Ac teneram ferro ceruicem elapſa ſagitta
Cuſpide tranſiuit, longéque repulſa quieuit
Illa ſolo tandem. verùm huic tum frigida ceruix
Inclinata ruit, manibus cecidere Lyæi
Pocula labenti: ſub gutture vulnus adhæſit.
Fiſtuláque ad nares refluente cruore cucurrit
Craſſa viri tepido, atque incluſit ſanguine vitam
Vrgens vocis iter tenuis, menſáſque Lyæo
Impulit excuſſis pedibus. tum calcitrat atrox,
Effuditque epulas longè, cererémque relapſus,

Cædes procorum.

Vlyſſes Antinoum bibentem in mẽſa ſagitta interfecit.

Atque

Atque aſſas carnes terram deiecit ad imam
Sanguine fœdatas. Subitò tum dira tumultu
Turba virûm ſtupuit, poſtquam videre cadentem;
Surrexere thronis cuncti clamore ruentes,
Atque oculos vertunt paſſim, ſpectántque nitientes
Parietes, nuſquam clypeos, haſtáſque ſub illis
Cernere erat ualidas, dextráque capeſſere ferrum.
Immanéſque viri flammato pectore & ore,
Increpitant ira fortem crudelis Vlyſſem:

Proci in Vlyſſem.

Saeue hoſpes, ſocios miſſa iaculare ſagitta?
Non vltrà hic alio noſtris certamine tectis
Contendes atrox, remanent te fata ſuperba:
Occumbens letho certò, qui funere regem
Merſiſti infœlix, quo non praſtantior alter
Induit arma Ithacae iuuenum. iam praeda iacebis
Vulturibus, ſaeuae lacerabunt membra volucres.
Abſtinuere tamen, dum mortis neſcia caeca
Demiſiſſe neci nolentem credit, & errat
Heu ignara cohors Parcae, ſortiſque futurae.
At nondum norant dementes fata necémque
Nunc inſtare ſibi cunctis, atque vltima rerum.
Quo toruè aſpiciens ſic eſt affatus Vlyſſes:

Vlyſſes ſe procis manifeſtans, acriter ante caedem eos obiurgat.

Impia turba, canes diri, nunquàm ne putaſti
Me à Troia incolumem populo, Troiáque profectum.
Venturum ad patrias ſedes, & limen auitum,
Dum laceratis opes tantas, & tecta Laertis,
Ac nuptam egregiam petitis me ſoſpite taedis,
Coniugiúmque meum, & connubia noſtra furentes
Ambitis turpes, famulas tenerâſque puellas
Stupratis ſaeui, & violenta cubilia nymphis

Scanditis

Scanditis audaces temnentes numen Olympi,
Cœlicoláſque alios, ſævámque & turpia facta
Vlturos quondam. nunc cunctos aſpera fata
Vos iam fata manent, ſupremáque funera mortis,
Dum non vltores hominéſque deóſque timetis.
Sic ait: aſt illis trepida formidine pectus
Horruit, atque nouus ſubitò metus occupat artus,
Feſtinántque omnes quacunque euadere mortem,
Huc illuc voluunt trepidantia lumina vultu.
Illique Eurymachus iam reſpondere paratus
Solus vota mouens audet conſiſtere voce:
Veniſti in patriam quoniam iam fortis Vlyſses,
Tandem Ithacam ingreſſus, iuſta modò ſorte profaris Eurymachus Vlyſſis ſupplex, omnia Antinoo imputat.
Quæ fecere proci tectis, viridéſque per agros,
Sæpe quidem iniuſtè meditati turpia facta.
Sed iacet ille quidē, caput horum, & cauſa malorum.
Is hæc conſuluit, non hæc connubia tantum
Et tædas cupiens, ſimul hic nos compulit audax.
Quærebat ſed longè aliud, quod Iuppiter altus
Nunc dedit euentu: nimirum vt regna teneret,
Atque Ithacæ excelſæ muris & mœnibus altis,
Et patriæ fœlix laxis moderamen habenis
Suſciperet victor, celſa & regnaret in aula,
Vtque tuum natum crudeli funere raptum
Sterneret inſidijs. nunc fatis concidit author,
Ipſe iacet. precor ô fœlix miſerere tuorum,
Parce tuis populis etenim conſenſibus æqui
Poſthac reddemus preciúmque & munera larga:
Quicquid & epotum, patriáque ſub arce comeſtum,
Reſtitui volumus, viginti quiſque daturus

Sede

Sede boues noſtra: quin æs, aurúmque feremus,
Donec floreſcens lateris pectore toto:
Et potius mentis facias tibi gaudia blanda,
Quàm doleas ira nimis indignatus amara.
Hunc toruè aſpiciens, ſic turbidus infit Vlyſſes:

Vlyſſes procis veniam denegat, eoſque ad bellum hortatur.

Non mihi ſi genitor quæcunque reliquerit altus,
Quáſque tenetis opes, quin & quæcunque futuræ
Contingent quondam vobis dederitis inertes,
Hic prius abſtineam tamen hanc à funere dextram;
Cædéque deſiſtam, quàm dira hæc facta procorum
Vltus ero, & fuſo triſtes cum ſanguine pœnas
Sumpſero. nunc igitur liceat ſeu prælia ferro,
Et miſcere manu pugnas, ſeu terga dediſſe,
Molirique fugam, qui fata ſuperba, necémque,
Parcarúmque cupit ſortem vitare ferocem.
At non hinc aliquem fugiturum triſtia fata
Arbitror. Hæc fatur: ſoluuntur frigore membra;
Et metus ipſe procos, atque vrget anhelitus oſſa.
Quîs tunc Eurymachus rurſus ſic voce profatur:

Eurymachus procos ad arma hortatur.

O' ſocij, haud vnquam deſiſtet marte feroci,
Et dira pugnare manu, poſtquam impia ſumpſit
Tela, arcúmque ferũ neruo, grauidámq; pharetram,
Quæ iacuere ſolo, transfiget pectora telo:
Donec nos letho cunctos demiſerit arcu.
Ergo agite ô ſocij, memores iam martis, & acres
Stringite iam gladios, & contrà obtendite menſas,
Aligeris acie nitida ceu tegmina telis.
Inque illum denſi ferro teliſque ruamus,
Turbaturi armis hunc extra limina pulſum,
Atque extra portas arctum pellamus vtrinque,

Inque vrbem ſubitò magno clamore ruamus.
Et mox exurget per mœnia celſa tumultus,
Hicque manu infœlix iaculabitur vltima tela.
Sic ait, atque enſem furibundus ſtrinxit acutum,
Ancipitique acie candentem vibrat, & atrox
Horrendum clamans ſaltu prorumpit in illum.
Quem ſequitur tenſo neruo porrectus Vlyſſes,
Miſſurus telum, ſub mammam pectus inerme
Traycit, atque alto telum pulmone reliquit
Trans epar infixum, ſtatuitque volatile ferrum.
Ille cadens, dextra capulúmque enſémque remiſit,
Lapſus humi exanguis, reuolutáque menſa repulſa
Decidit, & longè latices effudit aquarum,
Et pateras anſa lata, & ſpumantia baccho
Pocula diſiecit prolapſus, & ore momordit
Sanguinolentus humum, & confectus corda dolore
Fronte ferit terram, atque immani pondere preſſus,
Ille thronum quaſſans pedibus tum calcat vtriſque,
Calcitrat & moriens. tum nubes vndique oborta eſt
Circa oculos, tenebræ & nigræ caligine denſa
Vrgent, æterna clauduntur lumina nocte.
Obuius aduerſóque occurrit, ſéque viro vir
Contulit Amphinomus, vagináque eripit enſem,
Se opponens Ithaco, cui gloria cepta vigebat,
Si qua fortè ſibi trans portas exitus alta
Arce foret tentat, ſed tergo inſultat Vlyſſis
Proles Telemachus, venientémque occupat haſta
Ferrata longè. at penetrauit pectora cuſpis
Per medios humeros: ſonitum dedit ille ruina,
Horrendum ſtratus. iactis hic calcibus atram

Eurymachus ſagitta ab Vlyſſe occiditur

Amphinomum interficit Telemachus, Vlyſſem aggreſſum.

Conſiliiſque tenax. qui donec lucida tela
Auxilio fuerant, iuuenes iaculatus inermes,
Hic aliquem ſemper media proſtrauit in aula.
Acria tela volant, non vllum dextera fruſtra
Torſerat in Graios, iaculis ſternebat inertes,
Aſper acerba tuens, conſertim turba cadebat.
Quotque emiſſa manu contorſit ſpicula forti,
Tot cecidere viri: ſed poſtquam miſſa ſagitta
Deficit regem, iaculantem ſede ſub alta,
Ad murum inclinat pharetrámq; arcúmq; remiſſum,
Quà paries aulæ ſplendet. tunc induit arma,
Atque humeris clypeum, quatuor cui tergora denſa
Ambibant oras, capiti quoque ponit equina
Hinc habilem cauda galeam fortiſſimus heros.
Tum rapuit binas haſtas, horrentia tela,
Æréque præfixo validas, ac deſuper altæ
Nutabant criſtæ, galeáque hirſutus equina
Aere caput fulgens ſtabat. ſed ianua muris
Addita præruptis fuerat, quà ſemita celſa
Ad populum ducit longè ſub limina cæca
Vltima, quæ tabulis obducta extabat in arce,
Súbque pauimentum ſedis datur exitus altus.
Hanc portam Eumæo fortis commiſit Vlyſſes,
Vt datus huic cuſtos forti ſtatione maneret.
Parte alia exhortans Agelaus voce profatur:
O ſocij, precor ô ſi aſcenderet alta feneſtris,
Nunc aliquis celeri præcurrens hoſtia greſſu
Dicturus vulgo, vt citò clamor in vrbe reſultet,
Et ſtrepitus fiat, ſupremáque tela ſagittis,
Ille manu tandem ſæuis iaculetur in armis.

Vlyſſes in reliquos ſe armat.

Agelaus procis.

Caprarum cuſtos cui voce Melanthius effert:

Melanthius Agelao.

Haud Agelae licet, ſiquidem arctior aula receſſus
Anguſtos præbet, quà porta ducit in auras
Exitus ad vulgus, tenuis quà ſemita tendit,
Arctatæque ferunt fauces, aditúſque maligni,
Vt facile vnus, erit validis modò fortis in armis,
Propugnans iaculis queat hic prohibere ruentes.
Arma feram potius thalamo dirrepta, nec ipſe
Arbitror hæc alibi inſidijs poſuiße furentes
Dulichium & natum. dicens, aſcendit ad altum
Hinc thalamum ſcalis, & aperta armaria Vlyſſis,
Ac bis ſena tulit tum ſcuta latentia tergis,

Arma procis ex armario Melanthius defert.

Atque haſtas totidem, & galeas ex ære micantes,
Hirſutáſque coma denſa, & properauit in aulam.
Tela procis geſtans. genua hic ſoluuntur Vlyſſis,
Et pectus languet: poſtquam fulgentia vidit
Induere arma viros, vibraréque tela lacertis,

Vlyſſes Telemacho.

Atque haſtas longas. res ardua viſa repentè,
Mox ſic affatur natum: Chariſſima proles
Eſt aliqua ut vereor, ſi qua eſt, quæ præparat arma,
Atque acuit martem nos contra infenſa per arcem,
Seu dirus clypeos & tela Melanthius effert.
Telemachus contrà eſt gemitus ſic voce loquutus:

Telemachus culpã in ſe transfert.

Ipſe ego cauſa fui pater ô mœſtiſſima rerum.
Erraui, fateor, reſeratas poſtibus altis
Deſerui valuas thalami. namque ocyus amens
Excurri. nemo eſt, horum ſum cauſa malorum.
Aſt illi melius ſcrutati armaria celſa,
Túque Eumæe precor propera, thalamúmq; reclude,
Reclinans valuas. quin ipſe intende puellis

Hic

Hic animum, ſi qua eſt quæ talia viribus audet,
An Doly (vt reor) eſt proles inuiſa Melantheus.
Sic illi. aſt iterum laturus tela Melantheus,
Ingreſſus thalamum: ſed noſcens voce ſubulcus,
Talia Dulichio exclamat, namque arma fragore
Senſerat efferri: Proles Laertis Vlyſſes Eumæus Vlyſſi.
Conſilio inſignis, ſummi Iouis inclyta fama,
Ille quidem thalamos intrat, quem remur, acerba
Peſtis. at ipſe refer, num mittam in tartara ferro
Deuictum, ſi vtar forſan melioribus armis:
An potius retraham captum, vt cum ſanguine pœnas
Ille luat ſæuus tandem pro talibus auſis,
Et ſcelere? hic toties ſub tecto ſedis auitæ
Sæua tuo admiſit. cui ſic conſultus Vlyſes:
Hîc ego cum nato tumidos arcebimus infrà
Aulaï limen ferro ſuper arma ruentes
Arce procos. iterum properate, pedéſque ligate.
Et poſt terga manus thalami intra limina raptum
Voluite, dehinc ſolido valuas occludite ferro.
Adnexúmque illum nodis ſub poplite ahenis
Deflexis, alta & ſuſpenſum membra columna
Vſque trabes denſas aggreſsi ſtringite fune:
Nempe diu vt viuens, triſtes ſub corde dolores
De trabe ſuſpenſus geminet. ſic fatus: at illi
In thalamum properant poſt regia dicta bubulci,
Ille autem ignarus quærebat tela ſub alto,
Armáque bellorum thalamo. prope limen vtrinque
Conſiſtunt. cum ſe referens ad limina rurſus
Hinc ageret ſubitò caprarius arma ferendo,
Lucentem galeam dextra, clypeúmque ſiniſtra

Antiquum,& latum,& nigrum fuligine denſa,
Pulnereúmque manu, quondam Laertius heros
Geſtauit iuuenis, nullo ſplendore iacebat
Iam tum neglectus, reſolutáque lora fatiſcunt.
Paſtores deprenſum Melantheũ in arméta-rio vinciũt, ac ſuſpen-dunt. *Ergo inuadentes illum cepere ſub ipſis*
Poſtibus, arreptúmque comas traxere nefandas,
Illiſúmque caput terræ ſtrauere pauentem,
Multum indignantes, motique dolore ruebant.
Tum poſt terga manus ſubitò vincire, pedéſque
Duris accelerant vinclis, nodíſque retortis,
Vt Laerte ſatus mandarat dius Vlyſses,
Multa mari paſsus. mox arctant membra cathena,
Inque altam ſurſum pariter traxere columnam,
Ac trabibus iunctum citò ſuſpendere bubulci.
Tunc Eumæus ait, verbis ingreſsus amaris:
Eumæus ſuſpẽſo caprario inſultat. *Hic noctem ſeruans recubes peruerſe Melantheu,*
In molli lecto, vt fas eſt, des membra quieti:
Nec te, cum oceani fluctus Aurora relinquet,
Aurea ſede nitens præclara luce latebit,
Cum capras duces reparans conuiuia larga
Rure procis actas. tunc hic de fune pependit
Lethali. aſt illi nitidæ ferruginis arma
Induerant ſeſe. tunc appoſuere nitentes
Ad poſtes valuas, greſſúmque è ſede tulerunt
Ad regem ſubitò prudentem rebus Vlyſſem.
Hic pugna inſtabant ſpirantes robora Graij.
Hi quatuor bellum miſcent prope limina ferro,
Illi intus haſtas vibrant, pugnáſque cruentas
Innumeri ac fortes ineunt. quos Pallas in armis
Pallas au- *Mentoris acceſſit corpus mentita Pelaſgi,*

Omnia

Omnia cui ſimilis fueras, vocémque colorémque.
Hac viſa eſt fortis multum lætatus Vlyſses:
Sis fœlix, inquit, noſtróſque hoc marte labores,
Ipſe leua, diráſque procul mihi pelle, tuique
Sis memor hic ſocij, vt quondam dilectus amore
Sacra ſimul feci toties: æqualis ab annis,
Æquæuúſque mihi fueras. ſic dixit, & illum
Credidit eſſe Deam, populum quæ ſeruat Athenis,
Vna ſalus genti. quam ſic inceſſit ab aula
Horrendum exclamans immanis turba tumultu
Atque minis vrgens. cum primis trux Agelaus
Voce Demastorides terret, multúmque minatus
Increpitat: Ne te precor hic ô Mentor, Vlyſses
Heu pugnare procis cogat, bellúmque mouere,
Auxiliúmque ſibi nos contra ferre ruentes.
Sic reor, & factum noſtris ſucceſſibus inſtat,
Vt primum letho, & triſti demiſimus orco
Hos ſimul, & nato genitoris funera mixta
Fecimus, hic pariter quoque te cædemus in armis
Demiſsúſque neci occumbes crudelibus vmbris.
Quales mente ferox voluis cum ſanguine pœnas,
En capite ipſe lues tectis Laertis in altis.
At poſtquam veſtras vires victricibus armis
Impulimus, quaſcunque domíque foríſque tenetis
Res, rapiemus (ait) patrios ſpoliabimus agros,
Poſseſsáſque tibi paſsim violabimus aruis
Diuitias opibúſque oppreſsi addemus Vlyſsis.
Quin nec vitales auras genus atque nepotes,
Turrigeris Ithacæ patiemur carpere tectis.
Nec natos natáſque tuas cum coniuge nota,

xilium Vlyſſi affert, Mentori aſſimilata.

Agelaus in Mentorem, ne Vlyſſi ſuppetias eat.

Poſthac verſari patria nos vrbe ſinemus.
Sic ait. at Pallas magis indignata minatur.
Quin etiam increpitans verbis inceſſit amaris
Pallas Vlyſſem argués, in procos excitat. *Dulichium: Haud vires veteres, non robur Vlyſſes,*
Non animus fortis, non nunc eſt illa iuuenta,
Quæ quondam fuerat, cum ſæuis Troibus arma,
Longáque mouiſti pro claris bella Mycenis,
Proque Helena Argiua, cui brachia candida lucent,
Ac genus eſt altum Therapnæo rege creatæ.
Pro qua pugnaſti toties tam fortiter, annis
Cæde nouem ſemper deuaſtans Troas in armis,
Tótque viros letho ſtrauiſti marte ſuperbo,
Sanguineam miſcens pugnam. Priameia magnis
Pergama læta iacent per te iam diruta muris.
Verſa eſt in cineres per te quoque Troia iacentes.
Nunc poſtquam ad patriũ populũ regnúmq; Laertis,
Diuitiáſque patrum veniſti ſoſpes ab vndis,
Arce procos contra fortem pudet eſſe nefandos,
Ac luges hoſtes thalami proſternere letho
Túne procos dubitas, ferrúmque inferre coruſcum.
Huc ades ô mollis, noſtróſque tuere labores.
Hic aſſiſte mihi medium ruiturus in agmen.
Hic ſtes, vt videas quàm ſæuos fulminet hoſtes
Dextera, vel qualem tibi Mentor in arma ruendo
Donet opem martis, ſociúmque aſpiret amorem
Alcimedes belli. dixit, nec diua receſſit:
Nec tamen illa ſtatim dedit, vt victoria marte
Plauderet, & fortem ſubitò recrearet Vlyſſem,
Quæ variat bello ſortes mutabilis hora,
Procorum *Atque anceps pugnas. potius tentabat Vlyſſem,*

Et cele-

Et celebrem natum, ſi qua modò corpora vires,
Aut belli virtus præſtantibus excitet armis.
Deinde trabem excelſam medijs ſub ſedibus ales
Irruit, & fugiens diuerberat aera pennis.
Sedit aui ſimilis, qualis pluuialis hirundo
Se locat in tecto, & cantu ſolatur amorem.
Marte Demaſtorides hortans Agelaus ad arma
Concitat arce procos, inter quos Amphimedónque
Piſandrúſque Polictorides, Polybúſque ſuperbus
Marte fero, Eurynomúſq;, Demoptolemúſq; rebellis:
Egregij bello, & pugnæ virtutibus acres,
Præcipuè fuerant, qui tum vitalibus auris
Veſcebantur adhuc, duro & certamine pugnas
Pro vita intrepidi, & tam ſæui martis obibant,
Quos arcus nondum domuit, crebræque ſagittæ.
Iam ſimul hortatus cunctos Agelaus in haſtam
Surgere: Iam ſocij precor ô defendite ferro,
Nunc equidem ille manus pugnis arcebit amaras,
Vana quidem Mentor iactans acceſſerit armis.
Hi tamen ad poſtes ſoli per vulnera ferro
Deſerti pugnant. vos hic haſtilia longa
Mittite non omnes ſimul, at bis terna per auras,
Sex torquete manu iaculati rara per arma,
Si qua Dulichium transfigi Iuppiter altus,
Atque ſequi famam dederit memorabile factum.
Nec metus vllus erit, ſi occumbet dirus Vlyſſes
Lapſus humi moriens: alios nec gloria belli
Extollit, nec erit martis timor acris in illis.
Sic ait. at cuncti iaculantes viribus haſtas
Emittunt paribus, ceu iuſſerat ille: Minerua

& Vlyſſis pugna acerrima in aula.

Agelaus. Amphimedon. Piſandrus. Eurynomus Polybus. Demoptolemus.

Agelaus hortatur procos ad necem Vlyſſis.

Irrita

Irrita tela dedit,fruſtrata volatile ferrum
Hic aulæ limen petit.ferit ille recurſo
Haſtili poſtes,atque hoſtia denſa refringens
Traijcit infœlix,alio quoque fraxinus ingens
Labilis ære graui volat,atque in pariete fixa
Vſque tremens ſteterat.poſtquam euitauerat ictus
Hoſtiles ſibi fida cohors,ſic infit Vlyſses:

Vlyſſes ſuos hortatur ad fortitudinẽ.

O' ſocij,iam tempus erit,iaculemur & ipſi
In turmam hoſtilem,cuneóſque per arma ruentes,
Qui nos hic ardent Acherontis tradere letho
Infandi.citius dicto iaculantur acutas
Hinc haſtas cuncti voluentes lumina torua.

Procorum cędes Demoptolemi, Euryades, Piſandri, Helati.

Tum Demoptolemum pugnantem fortis Vlyſses
Euryadénque nepos clari Laertis acerbum
Telemachus ſtrauit letho,Helatúmque ſubulcus,
Piſandrúmque boum paſtor ſub marte peremit.
Iámque ſolum cuncti mordebant ore voluti
Sanguineum exanimes, & terram fronte premebant.
At reliqui ſubitò ſedis petiere receſſus,
Vſque retro greſsus referentes.fortis Vlyſses
Et ſocij inuadunt,haſtáſque exanguibus illi
Excipiunt raptas, ſteterant quæ in corpore Graiûm
Per ſtragem ſenæ.tum turba hic verſa procorum
Impetibus haſtas validis cum viribus acres
Emiſere ſimul,quanquam deluſit inanes
Pallas,& emiſſas vacuas fruſtratur in auras.
Et iacula hic partim galea clypeóque reſultant
Irrita,deflexit partim ſtringentia corpus
Diua:ſed hic arcis poſtes,hic hoſtia denſa
Impulit,huic paries petitur,ſtetit haſta repulſa.

At non & muro portæ ve infigitur altæ
Fraxinus ære grauis. natum perſtrinxit Vlyßis
Amphimedon, feriens tenui cum vulnere palmam,
Extremámque cutem ſtrictim præciderat ære.
Cteſippus longa clypeo ſuperattigit haſta
Eumæum, atq; humerum inſcripſit, ſed tranſuolat illa
Miſſa ferox, humeris qua ſurgunt tegmina ſumma,
In terrámque cadit. tum rurſus fida ſuorum
Aere manus cautum circa bellantur Vlyſſem,
Teláque conijciunt & turbant cominus hoſtem,
Fraxineáſque haſtas præfixa cuſpide mittunt,
Inque procos audent iaculari haſtilia denſa.
Eurymedonta ferit Troiæ populator Vlyſſes, Eurymedõ,
Amphimedonta pius natus, Polybúmque ſubulcus, Amphimedon, Poly-
Cteſippúmque boum paſtor trans pectora fixit, bus, Cteſip-
Impellénſque ſono iacit, atque ita fatur ab ore: pus, interfi-
Heu Polytherſide, dictis aſſuete ſuperbis ciuntur.
Audax iactator, nunquid conuicia miſces?
Non equidem porrò fretus iuueniliter illa
Stultitia inſultes, & magna loquaris in arce:
Sed committe deis vocem, qui viribus altis
Excellunt validi. paſtor hoc te munere, paſtor
Hoſpitij donat, pœnámque ex ſanguine ſumit
Pro pede coniecto, quem diuo tradis Vlyſsi,
Mendicaret opes paruas cum pauper in arce.
Sic ait inſultans curuantum paſtor acerbus
Crura boum, nactus ſpolia ampla Philætius hoſtis.
Vulnerat hic Ithacus prælongæ comminus haſtæ Agelai cæ-
Aere Demaſtoridem. iuuenis Leocriton armis des & Leo-
Altum Eucnoriden, proles pugnacis Vlyſsis criti.

Pulnere

Vulnere transfixit medium penetrauerat haſta
Per ventrem ferro. poſtquam impulit æra per exta,
Ille cadit pronus, concuſſa eſt pondere tellus.
Tota fronte ferit terram, ac vomit ore cruorem.
Tunc altè Pallas, quæ denſat funera bello,
Suſtulit excelſo crudelior ægida tecti
Culmine terrificam apparens. ob monſtra procorum
Turba tremit, ſubitáque fuga celerare per arcem
Comparatio. *Contendunt curſu: veluti per florea rura*
Denſa armenta boum varians quæ mouerit œſtrum,
Palantéſque boues totis agitauerit aruis.
Ipſe ruens ſequitúrque greges & turbat Aſilus
Aſper, acerba ſonans, quo tota exterrita campis
Diffugiunt armenta, furit mugitibus æther
Concuſſus, ſyluæque & ſicci ripa fluenti.
Acrior hic æſtate noua, remorantibus aſtris
Cum iam ſole dies longos producere tractus
Aduentante ſolent. Verùm hos animoſus Vlyſſes
Alia comparatio. *Et ſocij inuadunt. veluti cum plurimus ales*
Accipiter conturbat aues immanis adunco
Inſultans roſtro, pedibus rapit improbus vncis.
Libratis alis delatus montibus altis,
Atque ſuper campos tranantes nubila pennis
Mactat aues trepidas: non virtus vlla reſiſtit,
Nec fuga iam ſupereſt, lætantur & agmina præda
Venantum ſyluis. ſic impetuoſus Vlyſſes,
Et ſocij incurrunt ædes, & verbere crebro,
Vulneribúſque premunt, & ſparſa ſtrage procorum
Corpora deijciunt letho, gemitúſque cadentum
Audiri longè, & ſuſpiria morte ſub ipſa

Ducun-

Ducuntur miſeris.medyſ tunc vndique tectis
Obruitur cædes,ſtrepit & caua tempora circum
Tinnitu galea,& pulſantur verbere multo,
Vulneribúſque caput.manabat & aula cruore
Vndique ſparſa virûm rubeo.tum denique ſupplex
Leodes currens,genua implicat æger Vlyſſis,
Admiſcétque preces,& verba precantia dixit:
O' Ithace,Heroum decus ô miſerere precantis,
Et reuerere animam hanc oro:non vlla tuarum
Vt reor,hic quicquam me me feciſſe pudendum
Eſt dictura.alios tenui quoque ſæpe nefando
A' ſcelere hic prohibens:quanquam parêre negantes
Nec retinere manus poterant.nunc triſtia fata
Incurrere proci,& ſoluerunt ſanguine pœnas.
Aſt ego qui fueram vates,& doctus aruſpex,
Inſons alitibus crudelis pœna iacebo.
Crimine namque vaco,quia nulla eſt gratia facti,
Heu meritis porrò venient obliuia longa.
Aſper acerba tuens tandem prorumpit Vlyſſes:
Dum te ſic vatem iactas,& ſæpe ſub aula
Hac fudiſſe preces,reditúſque ad dulcia rura
Eſſe mihi longè,ſed te connubia noſtra
Dilectúmque thorum ſubiturum,& coniuge natos,
Proh dolor ex noſtra ſperaſti perfide tandem?
Ergo non vnquam fugies crudelia fata,
Funereámque necem:ſic fatus,protinus enſem
Dextra corripuit facili,qui fortè iacebat.
Hunc Agelaus humi cæſus proiecerat,illo
Ceruicem ferit mediam tum cominus ictu.
Cum galea longè iacuit caput ore loquentis
Puluere

Leodes Vlyſſi ſupplicat.

Vlyſſes Leodi.

Leodes decollatur enſe cæſi Agelai procorum principis.

Puluere fœdatum, mixtóque cruore. canorus
Terpiades cantor, Muſarum gloria, mortem
Phemius effugit, ſolitus cantare procorum
Inter amatorum cœtum, nec ſponte, coactus.
Phemius Muſicus Vlyſſi ſupplex. *Tum citharam retinens blandam prope limina ſtabat*
Atque animum partes anceps diuiſit in ambas.
An'ne aula egreſſus ſacræ ſe ſiſteret aræ,
Quæ Iouis Hercæi tectis extructa vetuſtis
Laertis fuerat, nudóque ſub ætheris axe,
Qua ſuper ipſe Ithacus quondam genitórque Laertes
Crura boum toties rutilas adoleuerat ignis
Per flammas: genua an potius complexus Vlyſſis
Oraret vitam. melior ſententia viſa eſt
Talia voluenti, genua attrectaret Vlyſſis.
Blandam ponit humi citharam, prope pocula bacchi,
Atque thronum iuxta argentóque auróque nitentem,
Quem vario aurati miſcent diſcrimine claui:
Procurrítque citus, breuitérque ita fatur, & orat:
Hanc animam ſerua precor, & miſerere precantis.
Certè equidem extinctum quondã & mea fata dolebis,
Si ſternens letho cantorem Acherontis ad vndas
Miſeris inſignémque, & amicum carmine Muſis
Aone Muſarum comitem, mihi carmina ſemper
Et citharæ cordi, numeróſque intendere neruis,
Semper equos atque arma virûm, pugnáſq; canebam,
Mulcebámque ſonis blandis hominéſque deóſque.
Laus Muſicæ & artis poeticæ. *Sponte ego doctus eram, nullóque docente ſonabam.*
Namque deus ſacræ hæc inſpirat carmina menti,
Omnigenóſque ſonos, varia & modulamina cantus.
Vtque deus canto, nec cedo carmine Muſis.

Obtrun-

Obtruncare caue vatis pia colla canentis.
Teſtor Telemachum, me non in regia tecta
Huc veniſſe procis, petiturum pocula veſtra
Sponte mea, aut aliud quicquam, ſeu munus habere
Poſcentem: verùm cithara ad conuiuia læta
Me plures egere viri, quîs robora celſa
Præſtabant longè. dicentem talia natus
Dulichij audierat, celerique ita voce profatur:
Parce precor genitor, ne inſontem vulnere ſæuo
Proſternas: neu tu mihi dira cæde Medontem
Præconem mactes. potius ſeruabimus illum,
Qui me olim puerum magno dilexit amore,
Impubémque throno patrio curíſque fouebat.
Si modò non atrox inopina morte peremit
Siue ſuum cuſtos, ſiue ære Philætius acri,
Seu non occurrit tibi ſæua cæde furenti.
Sic ait. hunc trepidus perceperat auribus aſtans,
Namque throno ſubter ſtratus corióque volutus
Delituit, fugiens crudelia funera mortis.
Iámque throno emergit, corióque pateſcit aperto
Exutus pecudum cæſarum nuper in arce,
Telemacho audito ſubitò ſe proripit æger
Elapſus byrſa, qua tectus fugerat enſes,
Accurrénſque citus circum genua implicat hærens
Telemachi, & ſubitas referebat pectore voces:
Exclamans: Precor ô proles victoris Vlyſſis,
En ſupplex tibi ſum, retine ſuper arma ruentes:
Dicque patri, ne me furibunda concitus ira
Orantem lædat ferro, dum feruidus haſta
Ipſe procos mactat, qui res regníque labantis

Telemachus Muſicum Phemiũ & Medontẽ præconem defendit.

Medon ſub corio latuit

Diuitias

Diuitias patrias lacerarunt arce Laertis,
Nec ſunt dignati ſtulti te regis amore.
Olli ſubridens Ithacus, ſic ore viciſſim
Fatur: Fide medon natus te vulnere, natus
Liberat, incolumémque dedit. iam diſce reuoluens
Hæc, aliiſque ſciens ſemper narrare memento,
Quàm ſit ſectari melius virtutis honeſta, "
Quàm peccare malis, laudáreque turpia facta: "
Vtque ſit vtilior probitas, ſcelere vſque nefando. "
Ergo exite domo, quà iungunt atria muros,
Atque ſedete foris longè extra funera cædis,
Túque Medon præco, atque inſigni laude canendi
Candide cantor (ait) donec perfecero cædem,
Quæque inſtant operi. illi egreſſi protinus aula
Iuxta aram magni Iouis aſſedere, videntes
Hinc illinc oculis verſis, cædémque trementes
Aſſiduò expectant. Sed tunc animoſus Vlyſſes
Interea partes oculos vertebat in omnes
Pérque domos ibat diſpergens lumina circum,
Si quis adhuc lateat viuus, qui fugerit atram
Inſtantem mortem, & non eluctabile fatum.
Aſpicit hic omnes cæſos, & puluere crines
Fœdatos paſſim, & reuolutos ſanguine in alto,
Armáque corporáque & permiſtos cæde procorum
Semineceſque ſolo, crudeli funere raptos.
Ceu denſi cumulo, quos curua in littora piſces
Retibus agricolæ traxere extra æquora cana
Multifidis, illi fluctus maris, atque liquentes
Comparatio. *Affectant vndas Thetidis, funduntur arenis*
Littoreis trepidi. quis flamma Phœbus Eoa

Splen-

Splendeſcens animam rapuit,merſitque calore:
Sic tum cæde proci,mixtique cruore iacebant.
Dulichius natum affatur:Chariſſima proles
Telemache accerſas nutricem protinus arce
Huc Eurycleam,vt dicam quæ pectora verſet
Mens:ait,& natus patri parêre parabat.
Inde mouens portam,ſic eſt affatus amore
Nutricem:Propera,& greſſum iam profer anilem
Euryclea vetus,priſco generata ſub æuo,
Quæ famulas ſeruas noſtris in ſedibus vna.
Eia age,ſurge,veni,genitor vocat inclytus aula.
Sic ait.illa cito greſſu accelerauit anili,
Ac reſerans valuas arcis,prolémque ſequuta
Dulichij exibat,lætánſque inuenit Vlyſſem
Inter cæſorum ſtragem,ferróque caducos
Sanguine fœdatum,& condenſo puluere turpem.
Impaſtus ſtabula alta leo ceu ſæpe peragrans,
Suadet enim veſana fames,ſi fortè vagantem
Nocte bouem obſcura deprendit ſæuus & atrox
Gramineo in campo,vorat,& tum concutit armos,
Et boue ſuccedit laniato feruidus agro,
Ac fremit impauidus,pectúſque genæque cruore
Parte ab vtraque madent. tunc improbus ore cruento
Torua tuetur hians:ſic pugna ſæuus Vlyſſes
Deſuper ora pedéſque manúſque cruore rubenti
Hic fœdatus erat.poſtquam illa cadauera denſa,
Sanguinis & riuos multi conſpexerat amens,
Irruit hic vlulans,dum facta horrenda videret.
Hanc tamen,hanc Ithacus vetuit,tenuítque ruentem.
Tunc hæc vociferans celeri ſic voce profatur:

Vlyſſes Eurycleam accerſiri iubet poſt cędem procorum.

Comparatio.

Rr *Tolle*

Vlyſſes Eurycleã prohibet cæſos procos deflere.

Tolle animos nutrix, nec differ gaudia noſtra,
Ac reprime hunc fletum, atque vlulatus ora coerce.
Non optare viros fas eſt, quos vltor Olympus "
Et merito perdunt fato ſimul impia facta. "
Nec pietas, cæſis voto expetiiſſe profuſas "
Morte animas vitæ rurſus, quos Parca deorum "
Fataléſque deæ domuere, ac turpia facta. "
Temnebant etenim, diuóſque, hominéſq; per aulam.
Nemo quidem hos inter fuerat quoq; dignus honore,
Seu bonus huc petiit, ſiue huc malus hoſpes adiuit.
Hinc igitur turpes inopina morte perempti,
Funere tam ſæuo nota iacuere ſub aula.
Verùm age, & infandas ſtupro narrato puellas,
Quæ me cunque meam molles riſere per aulam
Contemptúque fero ſceleratæ turpia facta
Admiſere procis. anus eſt ingreſſa profando:

Euryclea ancillas procis commixtas indicat.

Verùm equidem fabor, ſoboles chariſſima. nymphæ
Quinquaginta intus, quæ ſint opera ipſa Mineruæ
Edoctæ nobis, tenues & carpere lanas,
Et ſeruire domus tectis, reuolutáque penſa
Ducere, bis ſenæ turpe aſcendere cubile,
Concubitúſque procis thalamis iniere Laertis.
Sic pudor aufugit: quin me ſine honore puellæ,
Penelopénque tuam pariter ſpreuere per arcem.
Telemachus nuper nitidis exceſſit ephebis,
Et firmata virum nunc ætas fecit ab annis,
Nec vim conceſſit mater ſibi ferre puellis,
Imperióque illas premere, aut punire proteruas.
Nunc ego conſcendam cœnacula lucida tectis,
Vxoríque tuæ referam, cui membra quietè

Laxarunt diui, atque inſomnia ſacra rigarunt.
Cui ſic Dulichius contrà: ne mollibus illam
E' lectis moueas. potius properare miniſtras
Ocyus huc iubeas, quæcunque hic turpia facta
Molitæ fuerant, & ſtupra adiere nefanda. Vlyſſes adduci ancillas iubet.
Sic ait. ex aula nutrix celerauit aniles
Euryclea gradus, iuſsítque exire puellas
Exhortata diu. natúmque piúmque ſubulcum,
Paſtorémque boum vocat, & ſic fatur Vlyſſes:
Nunc efferre viros cæſos, & funera mœſta Iubet mortuos efferri.
Incipite, & famulas eadem ſubiiſſe iubete.
Tum purgate thronos pulchros, menſáſque liquore,
Spongiáque ipſa bibax conſperſa foramine crebro
Arcis ligna lauet, proauita ſedilia regum.
Vtque exornaſtis ſedes ex ordine lotas,
Tum famulas ductas auláque thronóque Laertis,
Ad medium tholi, celſæque ad ſepta ligatas
Arcis ibi gladiis turpes concidite nymphas,
Et longos vibrate enſes, & viſcera dira
Haurite, atque animas dextris effundite cunctis,
Vt ſic has Veneris capiant obliuia longa,
Quam peperere procis, mixtaque libidine turpes
Concubitus paſſæ, furtóque Cupidinis acta
Conſeruere femur, tacitúmque iniere cubile.
Dixerat, & Nymphæ veniebant agmine longo,
Et teneras luctu lacrymas fudere, ſinúſque
Fletibus implentes humectant flumine vultus. Impudicæ famulæ cadauera procorum efferre coguntur.
Ac primum cæſos iuuenes, & funera denſa
Cum lacrymis geſtant, clauſáque ſub arce perempta
Porticibus longis poſuere cadauera tracta,

Conanteſ pariter. namque ipſe ſequutus Vlyſſes
Mandarat. nymphæ cogente timore ferebant
Inuitæ funus, menſáſque ſedilibus altis
Egregias purgant vndis. quin ſpongia denſa
Combibit humorem, diuerſa foramina replens
Aſſiduis guttis. proles victoris Vlyſſis,
Atque boum paſtor, palis, fidúſque ſubulcus
Radebant arcis ſordente rubentia tabo
Dura pauimenta, atque nouis aſarota figuris.
Vt verò ornarant ſedem, & ſolaria magna,
Educunt famulas aula, ſtatuúntque ſub altum
Arce tholum, & clauſa firmi teſtudine muri
Incluſere viri. trepidæ ſpes nulla ſalutis,
Nec fuga conceſsa eſt, nunquam effugiſse licebat.
His ſuper effari proles incepit Vlyſſis:

Impudicæ famulæ fornice incluſæ, laqueo ſuſpenduntur.

Haud equidem iſtarum pura hic effundere morte
Heu triſtes animas conor, nec ſanguine in alto
Prouoluam, quæ dira mihi matríque pudicæ
Optauere ſimul, toties quoque dicta nefanda
Effudere, procis ineuntes turpe cubile,
Concubitúſque vagos. dicens, tum fune columnæ
Suſpenſo è magna, quem traxit puppibus altis
Innexáſque tholis extendit in aera nymphas,
Subliméſque ſolo duxit, ne tangere plantis

Comparatio.

Demiſſæ terram poſsent. velut arbore turdi
Extenſis volucres alis, denſæque columbæ
Confertim pennas quatiunt ſtridentibus alis,
Circumſcepta loci anguſti ſub frutice denſo,
Et durum pennis nidi petiere cubile,
Conſiſtúntque leues frondoſo ex ordine ramo:

Sic illæ

Sic illæ ſerie pendent, capita ardua funes
Et laquei nectunt circum ſua colla puellis,
Vt ſic crudeli, ſuſpenſæ funere mortem,
Ac diris luerent fatum miſerabile pœnis.
Palpitat inde breui motu, pedibúſque tremiſcit
Turba puellarum moriens laquearibus altis,
Dum lethum properat. Mox ergo Melanthea fatis
Veſtibulum ante ipſum, atque aulaï candida tecta Melanthij mors.
Protractum lacerant, naréſque auréſque feroci
Præcidunt ferro, & genitalia rupta cruore
Extraxere viro, canibúſque voranda per arcem
Cruda dedere feris. ſtillabant inguina tabo:
Detruncántque manus ambas immanè, pedéſque.
Hunc vbi liquerunt laniatum corpore toto,
Indigníſque modis lacerum crudeliter ora,
Ora manúſque ambas, populatáque tempora raptis
Auribus, & truncas inhoneſto vulnere nares:
Abluere hinc fœdas properare manúſque pedéſque.
Mox ad Dulichium perfecto funere greſſum
Contendunt pariter, qui ſic affatur anilem
Nutricem: Huc mihi fer anus ô chariſſima ſulphur
Atque ignem, præſens tetri medicamen odoris.
Nam luſtrare domos, læsóſque adolere penates,
Ipſe paro. dehinc & connubia noſtra vocando,
Penelopen greſſus comitatam ferre puellis Penelope
Huc mandes, omnes ſubitò exhortata miniſtras. vocatur.
O' ſoboles animo ſemper gratiſſima noſtro, Euryclea
Quàm nunc faris (ait) iuſtè. decet iſta loquutum Vlyſſi.
Vox regem eximium. lænam, tunicáſque decoras
Ipſa feram, laceris ne veſtibus arce patentes

Circa humeros tectus ſedeas tam turpiter alta.
Ignis,ait,primùm,flammis mihi fiat,Vlyſſes.
Paruerat dicto,ſulphúrque ignémque ferebat
Euryclea manu,dulcéſque exhalat odores.
His tunc ampla domus flammis adoleuit Vlyſſes
Tecta,thronúmque ducum.tunc ocyus Euryclea
Sedes exuperat nitidas,& culmen Vlyſſis,
Nuncia virginibus referens hortamine blando.
Aſt illæ properant,tædas lucémque ferentes
In manibus teneris,circumfuſæque ſalutant,
Amplexaque capútq; humeróſq; manúſq; tenentes
Oſcula dant regi,prædulcéque cepit Vlyſſem
His deſiderium.nam fletibus ora rigabat,
Multa gemens lacrymis,vt viſas ordine nymphas
Agnouit,largóque humectat flumine vultus.

Igni & odoribus,luſtrantur ædes.

ARGVMENTVM LIB. XXIII.

Vxor Penelope lentum cognoſcit Vlyſſem,
Coniugis & dulcis pendet narrantis ab ore,
Erroréſque ſuos,varióſque per æquora curſus.
Vtque deus ponti ſæuus tot adire labores
Impulerit fluctu vario,& tot voluere caſus.
Tunc & Dulichius poſt tot iam funera,nato
Cúmque ſuis famulis fugiens diſcedit ab arce,
Laertémque patrem petit,& ſua rura reuiſit.

Agnoſcit veterem ſibi Penelopeia maritum.

INTEREA ad ſuperas cædes anus inclyta greſſus
Tendebat properans, dulcíque excita cachinno,
Sed dictura ſuæ reginæ nuntia læta,
Coniugium tandem longo pòſt tempore fœlix
Adueniße ſibi, & media conſiſtere ſede.
Nec iam genua labant, plantis veſtigia firmat
Fida ſatis, vires adſunt, pedibúſque ſupinis
Ipſa magis florens, præſtabant gaudia robur,
Confidens audet. ſupra caput aſtitit illi:
Surge, ait, ô tandem ſomno chariſſima nata,
Vt videas oculis, quæ tota mente petebas, Euryclea nunciat Penelopæ, Vlyſſem rediiſſe.
Tot deſerta dies. venit tibi dulcis Vlyſſes
Ille lares patrios ſoſpes, patriámque reuiſit.
Quanquam ſerò venit, ſeram tamen ille procorum
Demiſit letho turbam, quæ tecta domorum,
Réſque ſuas intus vaſtabat perdita luxu,
Vímque ferebat ouans nato crudelior arce.
Quam ſic alloquitur rurſus regina Lacæna:
Chara mihi nutrix, quàm te fecere deorum Penelope Eurycleæ.
Inſanam turbæ? ſapientem reddere ſtultum,
Et mutare animos poßunt, & vertere mentes,
Inſipidóque iubent veniat ſapientia rerum.
Hi te læſerunt. fueras nam mente ſuperſtes
Ipſa prius ſana. cur iam me lædis amore

Voluentem curas, cruciatam corda dolore?
Cur dulci gaudes adeò me excire ſopore,
Talia dum narras? ſomni gratiſſima dono
Me tenuit requies tenebris & lumina texit
Vincta ſopore graui. nunquam me blandior atra
Nocte quies cepit, poſtquam mala Pergama Troiæ,
Troiæ infanda mihi petijt bellator Vlyſſes.
Quare age cede mihi, iam te deſcendere nutrix
Te iubeo, inque aulam rurſus te ferre patentem.
Si qua mihi veniens narraſset talia Nympha,
Quæ me cunque colunt aula, excuſsámque quiete
Mouiſset, ſubitò diris ego concita verbis
Egiſsem miſeram poſtremi ſe abdere tectis.
Sed tibi iam prodeſt anus hic tam curua ſenectus:
Euryclea Penelopæ affirmat, regem Vlyſſem redijſſe — *Euryclea iterum ſic eſt exorſa: Reuenit*
Dulichius tandem, patrióſque ingreſsus in agros.
Nec te lædo quidem, proles chariſſima venit,
Vt narro, redijt: ſi neſcis, hoſpes in arce
Ille quidem fuerat, quem ſcis, contemptus adibat
Hic cunctos: omnes illum riſere per arcem.
Quanquam Telemachus iam pridem nouerat illum,
Sed bene cautus erat, celans genitoris in aula
Conſilia vt fortis crudelia facta procorum,
Vimque vltus fuſo puniret ſanguine victor.
Nympha thoro ſalijt, pertentant gaudia pectus,
Atque amplexa illam blandè, collóque pependit
Illacrymans, oculis ſtillabat plurima gutta.
Ac tum vociferans nutricem affatur, & inquit:
Penelope ampleċti- — *Eia age, fare mihi, an verè nunc venerit ille*
Ad patrias oras Ithacæ, dulciſſima nutrix.

Dic

Dic quibus auxilijs, quibus hic inuaſerit armis
Ipſe procos ſolus, qui denſi ſemper in arce
Coniuncti fuerant, nulloque pudore manentes
Intus libabant ſpumantia pocula bacchi.
Euryclea illi rurſus ſic orſa profatur:

tur nutricem Eurycleam ob nuncium.

Non oculis vidi cædem, non auribus hauſi,
Sed gemitum audiui triſtem, ſonitúmque cadentum,
Cæſorúmque procul dira ſuſpiria morte.
Nos in ſeceſſu thalami, tectiſque ſedentes,
Mirabamur opus tantum, inter ſpémque metúmque
Incluſæ tabulis prius intra clauſtra domorum,
Quàm me Telemachus præcluſa exciuerat arce.
Namque illum genitor me miſerat ire vocatum.
Ergo egreſſa, inter crudelia funera Vlyſsem,
Atque inter ſtrages, & cæſa cadauera ſolum
Inueni ſtantem. ſed circà fronte premebant
Extructa hic lapide exciſo prædura cruenti
Cæde pauimenta heu iuuenes, heu mœſta caterua,
Committique ſuo pertecta cruore iacebant.
O' regina, tuum ſi videris arce maritum,
Hoſtis victorem, floreſces pectora læta,
Tum ſanie eximios fœdatum puluere crines
Sanguine permixto cernes, vt cæde leonem
Vaſtantem pecudes, immaniter enſe maritum.
Aſt arcis cæſi pariter prope limina celſæ
Procumbunt omnes. verùm iam victor Vlyſſes
Clarus, odoriferis flammis adolere penates,
Atque domos nitidas, pulchrè & penetralia ſedis
Apparat, incendens ignes crepitante fauilla.
Méque iubet ſibi dilectam te accerſere amore.

Euryclea Penelope.

Leoni Vlyſſes comparatur.

Nunc

Nuncſequere, vt dulci faciatis gaudia corde,
Incolumes poſt tot curſus, Troiæque labores,
Et mala multa, diu quæ quondam paßus vterque
Infœlix fuerat, longo pòſt tempore tandem
Iam deſiderium ſequitur ſua vota capeſſens.
En viuus rediit tibi, iam te ſoſpite coniunx
Contigit incolumis notos ſua tecta penates,
Téque piámque domum, ſobolémq; inuenit amantem:
Molitóſque nefas omnes, cædémque nefandam
Ædibus ipſe procos ſternens, ex ſanguine pœnas
Sumpſit, & in patria deuicit fortiter aula.
Penelope credere Vlyſſem rediiſſe vix poteſt.
Cui ſic Penelope: Ne ſic chariſſima nutrix
Hæc fruſtra iactes dum nos deludis, & arte
Extollis riſus. ſcis quàm quoque gratus in oras
Delatus patrias foret hic nunc omnibus arce
Apparens, verùm ante alios natóque, mihique,
Quem nos huic patriæ decus hoc generauimus ambo.
Nec perhibes verum, quiſquis fuit ille deorum,
Hic aliquis letho turbam dedit arce ſuperbam,
Qui ſtupuit ſcelus hoc, & facta nefanda procorum,
Quæ cruciant animum, nec dignabantur honore,
Nec coluere homines vllos, quos terra creauit.
Seu iuſtus, ſeu illos vnquam peruerſus adibat,
Illis ſpretus erat, nullo diſcrimine agebant.
Ergo dedere ſuo dignas cum ſanguine pœnas
Pro ſcelere. At coniunx quondam mihi dulcis Vlyſſes
Occidit, in patriam reditus fortuna negauit,
Haud vnquam in terras remeabit Achaidos altæ.
Euryclea parat contrà reſponſa loquuta:
Euryclea *O mea nata, inquit, quæ nam vox excidit ore,*

Or

Ore tuo, & dentes extra dimiſſa pererrat?
Quem nunquam reris venturum in patria rura,
En nunc ipſe ſuo reſidet tibi ſoſpes ab vndis
Æquoreis ereptus. dubiam ſub pectore mentem
Quid verſas ſemper, rerum nec credula fama?
At manifeſta tamen, ſi neſcis, ſigna docebo.
Ipſa cicatricem, niueo quam dente recepit,
Cum ſpumantis apri percuſſus vulnere ſæuo
Procubuit quondam, vidi, cum fonte lauarem
Abluerémque pedes illi. tum denique voce
Hoc tibi narraſſem, ſubitis niconcitus ille
Inuadens manibus tenuiſſet fortibus ora, &
Dicturam prohibens, animi prudentis Vlyſſes,
Conſilijs cautus. ſequere hac regina meantem.
Spondeo, ne dubita, quin me tibi trado, receptam,
Si te decipio, crudeli funere mactes,
Ac miſero exitio perdas, & morte peremptam
Extinguas penitus. Cui ſic regina loquuta eſt:
Ardua, crede mihi, res eſt, gratiſſima nutrix,
Sis licet & rerum variarum gnara, deorum
Conſilia, & tectam rebus perdiſcere mentem,
Qui nunquam nati, nullaque parente fuerunt,
Sed tamen extiterant ſemper per ſecula cana.
Attamen ad natum pariter tendamus, vt illic
Morte procos caſos videamus vulneris atri,
Quiſque illos triſti pugnando funere merſit.
Sic ait, atque arcis tectis deſcendit ab altis,
Multa animo voluens, an quæreret eminus aſtans,
Affarique velit dulcem procul ipſa maritum:
An petat amplexus, & figeret oſcula blanda

pititur Penelopę perſuadere Vlyſſem rediiſſe.

Penelope Euryclex.

Et ca-

Et capiti & manibus propior. tunc intrat, & aulæ
Exuperat lapide extructa hic aſarota vetuſto.
Hinc aduerſa viro flammæ ſplendore reſedit,
Alter vbi paries ſurgit. ſed fortis Vlyſſes
Deſpectans oculis terram, nixúſque columna
Immani, expectans illam, tum fortè ſedebat,
Penelope ſubdubitãs accedit Vlyſſem. *Donec ſuſtineat coniunx regina profari.*
Vt verò aſpexit, tacitè obſtupefacta reſedit:
Nam ſtupor inuaſit mentem tum clarior illum
Aſpiciens oculis vltro quandoque videbat,
Interdum laceras cernens in corpore veſtes
Ignorabat. at hanc natus ſic increpat ore:
Telemachus matrẽ obiurgat quod non agnoſcat Vlyſſem. *Chara parens, inquit, crudelis tu quoque mater,*
Infœlix certè, quæ corda feroci a nutris,
Túne obtuſa adeò geſtas modò pectora mater?
Cur diſiuncta fugis patrem, cur iungere dextram
Non datur, ac veras audire & reddere voces?
Nec iuxta reſidens vario ſermone requiris,
Dura nimis, qua non patientior altera terris
Abſtinuiſſe viro, qui poſt tot funera Troiæ,
Poſt varios tandem terráque maríque labores,
Oras viceno patrias iam contigit anno,
Tot longo pariter luſtris labentibus æuo.
Aſperius lapide, & pectus tibi durius acri
Eſt ſaxo. contrà ſic Penelopea loquuta eſt:
Penelope Telemacho *Obſtupuere animo mirantia pectora nate,*
Nec ſtupor effari ſinit hic, nec quærere voce:
Et vultus pudet ignotos, atque ora tueri:
Si tamen hic fuerit cuniunx & ſoſpes Vlyſses
Contigit ille lares, dabitur cognoſcere vultus

Inter

Inter nos melius,patria & noſcemur in arce.
Sunt manifeſta mihi,aſt alijs incognita ſigna:
Quæ ſoli ſcimus.dixit:tum dius Vlyſſes
Molliter hic riſit,quamuis diſcrimina longo
Multa mari paſſus,verbis affatur amicis
Telemachum: Moneo dudum chariſſime nate, Vlyſſes Telemacho queritur de matris pertinacia.
Hanc ſine me tentet,porrò cognoſcet amantem
Dulichium melius.nimirum ſordeo pauper,
Et iam diſpliceo,laceras dum corpore veſtes
Induor.ergo mei nulla eſt reuerentia matri,
Coniugiúmque ſuum ſpernit,regémque recuſat.
At nos interea dubijs in rebus habere
Conſilium porrò ſoli pergamus in arce,
Vt bene ſuccedat.profugus diſceſſit ab oris Comparatio.
Sæpe aliquis fugiens,cum cædem fecit in vrbe,
Demiſitque virum letho,cui rara caterua,
Et conſanguinei tenues,quos ferre decebat
Auxilium feſſo,linquens tam dulcia rura,
Affinéſque ſuos,patriámque & coniugis arua,
Dat ſua terga fugæ.ſed nos Phlegetontis ad vndas,
Miſimus inſignes iuuenes,pubémque ſuperbam,
Qui columen fuerant vrbis,virtutibus omnes
Anteibant alios Ithacæ,& præſtantibus armis.
Conſule nate precor.ſedato corde loquutus
Infit Telemachus: Pater ô dulciſſime,cura Tel patri.
Iſta tua eſt,pater ô feſſis tu conſule rebus.
Te te conſilijs memorant clareſcere terris,
Quîs non vſquam alius tecum contenderet orbe.
Hæc tibi palma datur.nos prompti veſtra ſequemur
Conſilia ô pater,& nihil hic virtutis egentem

Tereor

Te reor eſſe, equidem tua magna potentia rerum:
Cui pater ingreditur patiens in rebus Vlyſſes
Vlyſſes Telemacho. *Afflictis: Referam quæ ſit ſententia menti*
Optima, iam primùm puros nos fonte lauate;
Tum ſuper induti veſtes ô fida meorum
Turba mihi, & famulas velamina ſumere nymphas
Lota iubete viri. ſed dulci Muſicus arte
Ipſe ſacer Phœbo cithara prælud at amœna;
Et cantu reſonet blando, dulcéſque choreas
Percedat modulans. Si quis perceperit aure
Extra arcis muros, tædas lætóſque hymenæos
Intus agi credat, ſeu curſu fortè viarum
Ille meat ſtratis, habitat ſeu mœnia circa.
Ne prius hanc cædem mihi nuncia fama per vrbem,
Quàm nos egreſſi patrios veniamus in agros,
Qui nobis frondent arbuſtis vndique denſis,
Deferat occiſæ turbæ ſub mœnibus arcis:
Hic vbi concordes, ſi quid dat Olympius altus
In mentem nobis, tum conſultabimus vnà.
Sic ait. aſt illi dicto parere parabant.
At tepidis vndis loti, velamine corpus
Induerant nitido. citharam tum cantor amœnam
Nuptias in arce & choreas propter populi tumultũ Vlyſſes ſimulari iubet. *Accipiens, numeris ſeptem diſcrima vocum*
Perſonat, atque illis modulans immiſit amorem
Tam dulcis citharæ cantus, blandæque choreæ.
Fit ſtrepitus, ſonitúſque pedum, feruente chorea.
Dum læti exercéntque choros, ſaltántque iocoſe
Commixti iuuenes ludos teneræque puellæ,
Zonis præcincta nitidis, quas fibula nectit.
Iámque aliquis cantus qui ceperat auribus, inquit

Extra

Extra aulam: Cultos multorum infauſta penates
Penelope liquit, ſpes inuidioſa procorum.
Heu formam inſignem toties, totiéſque petitam
A' plus mille viris aliquis iam duxit amantum
Reginam in thalamum, tædáſque Hymenæe iugales
Concuťit: heu miſeram, quæ non tantiſper amœnas
Arces ſeruauit primi bene caſta mariti,
Donec Dulichijs ratibus veniſſet Vlyſſes.
Sic aliquis dixit: ſed non crudelia facta,
Et ſtragem iuuenum, miſerandáque funera norat.
Interea Eurynome regem penetralibus imis Vlyſſes balneo lotus regijs veſtibus induitur.
Fonte lauabat aquæ, & regia membra perunxit
Magnanimi regis, oleo labente per artus.
Tum lænam, atque nouas ſplendentia corpora veſtes
Induit exornans, quas circum purpura lambit.
Reſtitit hic Ithacus, claráque in luce refulſit.
Os humeróſque deo ſimilis. namque ipſa decoris
Affudit capiti ſpeciem, luménque iuuentæ,
Maioremque illum Pallas mirabile fecit
Excelſúmque humeris denſis, ſeu floribus arno,
Seu violis ſimilem, viridi flauentibus agro,
Cæſariem criſpam, capitique afflarat honores.
Qualis vbi floret medijs Hyacinthus in aruis: Comparatio.
Quale faber decus inſignis concluſit, & album
Argentum flauo forſan circumdedit auro.
Quem docuit cunctas Pallas & Mulciber artes,
Atque opera egregia, quîs gratia fudit amorem:
Sic decus huic humeris, capitique afflarat honorem
Diua. deo ſimilis linquebat balnea princeps
Inque throno ſedit: coniunx aduerſa ſedebat.

Cui ſic

Cui ſic effudit Ithacus de pectore voces:

Vlyſſes Penelopen vxorem incuſat, quod eum non agnoſcat.

Ante alias durum pectus tibi turba deorum
Nymphas fecerunt, quibus eſt domus altus Olympus.
Heu miſeram, non vlla quidem tibi fœmina cedet
Duritie mentis, quæ ſic patienter amantis
Amplexu abſtineat. cum tot labentibus æuo
Iam luſtris redeat, patriæque in dulcia rura
Viceno coniunx veniat chariſſimus anno.
At tu ſterne mihi lectos gratiſſima nutrix,
Ferreus huic animus, ſunt ferrea corda morandi:
Surge, ſequar. tum ſic excepit regia Nympha:
Infœlix nec te coram contemno ſedentem,
Nec te adeò magni facio, nec miror in armis.
Non ignara quidem, qualis cum Pergama Troiæ
Ex Ithaca peteres, auectus puppibus altis,
Quas remi liquidis agitabant gurgitis vndis
Prælongi, fueras. tamen Euryclea petenti
Sterne thorum denſum, thalamóque cubile parato;
Atque efferte illi ſpondámque, thorúmque nitentem

Penelope tentat Vlyſſem iam lotum, & regijs veſtib, indutum.

Ponite, & egregium puluinar ſternite lecto,
Inſuper & pelles, lanáſque & ſtragula picta,
Quæ quondam extruxit tabulis Ithacenſis Vlyſſes.
Sic regina loquens, tentauerat arte maritum.
Tum ſic indignans vxorem affatur amantem,
Et dubias ſemper voluentem pectore curas:
Cur adeò promis triſtes mihi fœmina voces?

Vlyſſes iraſcitur reginæ ob animi duritiē.

Quis ve aliò noſtrum traxit mihi Nympha cubile?
Ardua res fieret, conanti talia. namque
Nec faber inſignis, nec ſi Deus ipſe veniret,
Hunc transferre thorum poſſet firmúmque cubile.

Non

Non vſquam viuit terræ mortalis in aruis.
Nec ſi iam primùm viridi pubeſceret æuo,
Qui thalamo ſponſam patriam remoueret auito,
Sunt quoque præterea lecticæ ſigna vetuſtæ
Ingenti ſpecie, quam ſum fabricatus ab arte:
Nemo alius talem fecit. namque arbor amœnis
Lata ſacræ patulis folijs florebat oliuæ
Intra ſepta arcis celſæ, frondéſque comantes
Tendebat longè. truncus ceu magna columna
Denſus erat circum, conſurgens ſtipite craſſo.
Hunc circum poſui thalamum, ſaxíſque reciſis
Extruxi murum, tectúmque & culmina ſumma
Erexi. quin & ſtridentibus hoſtia clauſtris
Adieci, atque comas longè creſcentis oliuæ
Præcidi folijs circum. tum denique truncum
Radices circa cædens faber arte poliui,
Et ferro egregiè exornans tum fulcra paraui
Alta. ſed hæc rexit ſcitè mihi linea ducta,
Quámque vſus docuit terebraui cuncta per artem.
Tunc alias partes lecticæ inſigniter auro
Mirifico varians, ebore, argentóque poliui.
Extenſóſque boum lecto, quos purpura funes
Splendida depinxit, rubeóque colore notauit,
Diſtrinxi quondam. certis ea ſigna figuris,
Hæc regina tibi narro: nec certior eſſe
Ipſe tamen poſſum, an mihi ſit lectica cubili
Firma loco veteri, an ſucciſo ſtipite frondis
Hinc aliquis viridis radice exegit oliuæ,
Atque aliò lectum forſan traduxit Vlyſſis.
Sic ait. aſt illi ſoluuntur frigore membra,

Vlyſſes lectum ſuum coniugalē deſcribit.

Aurata Vlyſſis lectica.

Signa erant cubiculum, vbi olea ſteterat: Spōda ex olea, & de aurata: funes phœnicei coloris.

Pectoráque, vt ſignum lecto manifeſta notauit,
Vt ſibi rettulerat coniunx Laertius heros.
Penelope ex ſignis Vlyſſem certo agnitum exoſculatur & amplectitur.
Tum verò illacrymans greſſu indefeſſa cucurrit
Atque manus illi, & circundat brachia collo,
Oſcula dat capiti prudens, & coniugis ori:
Parce iræ tandem precor ô dulciſſime coniunx,
Conſilio ante alios ſemper præclarus, & armis
Florebas quondam. ſed nobis numina dura
Ærumnas triſtes, nec non immitia fata
Currere iuſſerunt: quippe inuidere iuuentæ
Vt nos concordes ageremus dulciter annos,
Florentes pariter, iuncti iuuenilis amoris
Ardore, & licito faceremus gaudia lecto:
Excuſat ſe Penelope, quod non ſtatim illũ agnouerit.
Dum nos fata agerent ad limina tarda ſenectæ.
Tu tamen ô fœlix nihil indignere, neque ira
Incuſes motus, quòd non tibi protinus ipſa
Amplexus dederim, poſtquam te limine vidi.
Diriguere mihi pauitantia corda timore,
Attonitæque citò cœpere horreſcere membra,
Ne quis vt ignotus tectis ſuccederet hoſtes,
Mollibus & verbis ſimulans & falleret ore.
Multi etenim ſæuas meditantur pectore fraudes,
Inſidiáſque ſtruunt. neque enim Ioue nata Lacæna
Quondam Argiua Helenæ, dulci commixta fuiſſet
Concubitu, & Trois peregrino capta cubili
Conſeruiſſet opus Veneris, ſi forſitan illa
Noſſet ductores Danaûm, ſæuóſque Pelaſgos
Marte iterum in patrias oras, & dulcia rura
Se mox ducturos. ſed non placabilis ara
Heu ſceleris dæmon, opera ad non digna coegit:

Nec prius has clades, atque exitialis amoris
Perpendit noxas. hinc & furialis Erinnys
Prima mali labes, ac nobis luctus acerbus.
Sed manifeſta refers quoniam mihi ſigna cubilis
Haud vlli viſi, ſed nempe mihíque tibíque
Duntaxat noti quondam: quin conſcia nympha
Actoris illa mihi rerum bene fida miniſtra,
Quam pater ipſe mihi dederat, cum rura Laertis
Atque Ithacam peterem, ſolita eſt ſeruare cubilis
Illa fores noſtri quondam: iam denique noſtrum
Perſuades animum, nimis hic crudeliter vſum
Duritie infanda. dicens, adiecit amorem,
Et deſiderium luctus ſolatia mentis.
Flebat enim magno Nymphæ ſuccenſus amore
Coniugium ſacrum, & tantæ virtutis amantem, Fletus Penelopes & Vlyſſis.
Redditáque ora thori cernens & pignora caſta,
Penelopénque ſuam cònſtanti pectore nuptam, Affectus cõiugalis.
Amplexúſque pios dilectæ coniugis heros,
Cuius erat Graias ſapientia clara per vrbes.
Ac velut apparens cum terra natantibus alta Comparatio.
Læta videtur aqua. quis merſit in æquore puppes
Neptunus, ventóque & tempeſtate ſonora,
Cæruleiſque vndis fractas: tunc gurgite celſo
Apparent rari nantes, & littora curua
Vix bene cepere, aut terram ſubiere natando,
Elapſi ponto, madidíque per æquora cana
Euaſere necem, preſſique aſpergine ſalſa
Æquoreiſque vadis ſpumantia corpora ponti
Impulſi in terram læti venere petitam,
Defuncti pelago lato, pelagique ruina.

Sic quoque Penelopæ coniunx dulciſſimus alto
Ereptus venit, ſic illum læta videbat,
Dulce pependit onus retinens, nec brachia lacte
Candidiora mouet collo, ardeſcitque tuendo.
Ac roſeis veniens illos Aurora quadrigis
Lugentes pariter dulci vidiſſet amore,
Ni fortè hic aliud quæſiſſet caſta Pallas:
Pallas longiorem noctem amãtibus Vlyſſi, ac Penelopæ fecit. *Nam tardam noctem curſu protraxit Olympi,*
Oceanóque diu tenuit dea Pallas eoo
Auroram, crocea iamdudum ſede morantem.
Auratóque throno reſidentem, ipſóſque morata
Quadrupedes curſu celeres, iungique vetabat
Lucifero curru lucem mortalibus altam
Auroræ equi. *Laturos, Lampúmq; acrem & Phaetonta frementes,*
Qui reuehunt lumen curru, Aurorámque nitentem.
Tum ſic affatur reginam clarus Vlyſſes:
Vlyſſes Penelopæ. *Nondum ô Nympha animo cõiunx gratiſſima noſtro,*
Venimus ad finem pugnæ, & certaminis acris.
Reſtat adhuc ingens labor, atque immania facta.
Ardua res equidem ſupereſt, curæque feroces
Atque obeunda mihi, cogunt reſponſa, pericla:
Vt mihi Tireſiæ vatis narrauerat vmbra,
Cum primùm Stygias deſcendi Acherontis ad vndas,
Infernáſque domos iui ſub luce ſilentum,
Scitatum in patriam reditus ſociiſque, mihique.
Sed venias, oro, venias chariſſima coniunx,
Ibimus in thalamos, gratúmque cubile petemus.
Captemus dulci requiem per membra ſopore,
Penelope Vlyſſi. *Inque thoro aſſueto faciamus gaudia mille.*
Quem ſic affatur rurſus regina: Cubile

Cum

Cum lubet extructum, thalamúſque iugalis amorem
Inuitat veterem, ſi toto pectore poſcis.
Quandoquidem incolumem tectis te reddit auitis
Turba deûm, & patriam dulcem & fœlicia rura
Poſſe videre tibi non inuidere, recenſe
Quod certamen erit, quoniam ſic vate receptum
Cognoſti, atque deus mentem tibi miſit in altam,
Quod ſubiturus eris? quos reſtat adire labores?
Præſtat enim ſociam, quæ ſunt quoque coniugis vnà
Scire. oracla refert contrà conſultus Vlyſſes:
Infœlix quidnam cogis me dicere, quídve
Sollicitas? neque enim vatis lætabere voce.
Sed tamen effabor, quoniam hæc te cura remordet.
Me ad terras hominum multorum narrat, & vrbes
Venturum manibus remum clauúmque tenentem,
Donec ad hoc hominum genus ipſe atque arua venirẽ,
Qui maris ignari, curſúſque per æquoris vndas.
Nec ſale permixtas epulas ſeu gurgite ſalſo
Tangant ore dapes tinctas, nec cærula ponti,
Purpureóque rates pictas ſub roſtra colore,
Siue habiles remos celeres in puppibus alas
Norint. Signa tamen vates manifeſta ferebat.
Cum mihi (fabor enim) ſeſe dabit obuius aruis
Furcam humeris geſtans claris iaculúmque viator,
Tum remum in terram vates me figere iuſſit,
Neptunóque maris facientem candida regi
Sacra, ſed arietem, atque ingentem littore taurum,
Mactantémque aprum ſolitum conſcendere ſyluis
Setigeros porcos, patrios contingere fines.
Atque lares notos patriæque accedere tecta,

Vlyſſes Penelope exponit Tireſiæ oraculum.

Ac demum ſacras dijs immortalibus oris
Offerre Argolicis Hecatombas ordine cunctis,
Quis ſimul immenſus radijs habitatur Olympus.

Vlyſſis mors ex mari. Conſtat, Telegonum Vlyſſis filium ex Circe ſuſceptũ, patrem interfeciſſe roſtro piſcis, qui Xiphia dicitur, q̃ eſt inſtar laminæ magni enſis, vt ſcribit Oppianus de Piſcibus. quod genus enſis à matre accepit.

Mors tamen extremo continget ab æquore talis,
Quæ me iam plena confectum fata ſenecta
Molliter inuadet. populi fœliciter oris
Florebunt patrijs, Laertia regna virebunt.
Euentura mihi hæc quondam canit omnia vates.
Cui ſic Penelope: Dederint ſi fata ſenectam
Fœlicem, forſan ſpes olim læta ſequetur,
Te vitaturum triſtes tot ſorte labores,
Et mala. ſic illi noctem ſermone trahebant.
Interea Eurynome, atque Eurclea cubile
Molli veſte parant tædis ſplendentibus igni.
Tum lectis ſubitò ſtratis ad nota receſſit
Tecta domus nutrix. præcedens altera tædas
Eurynome nymphe, cui ſoli cura cubilis
Reginæ fuerat, manibus geſtabat: euntes
Ad pia tecta thori ducit, thalamúmque iugalem,
Reginam atque Ithacum. poſtquam intrauere, receſſit
Eurynome. tandem lecti pia iura vetuſti
Hi repetunt pariter, facturi gaudia mille,

Penelope Vlyſſi.

Vlyſſes atque Penelope cubitum eunt.

Vt ſoliti fuerant quondam. ſaltare ſubulcus
Telemachúſque ſimul, victórque Philætius acris
Deſiuere choro tardi, laßique chorea
Detinuere pedes, requiem ſomnúmque petentes.
Atque choro pariter cogunt ceſſare puellas,
Vmbroſæque domus tectis. ſopor irrigat artus
Defeſſos famulis, captantes munera ſomni.
Aſt illi poſtquam ludo prædulcis amoris,

Ac

Ac deſiderio Veneris dulcedine grata
Oblectare thoro pectus, ſermonibus illa
Nocte frui incipiunt cæſis, verbiſque benignis
Hæc, quæcunque ſua tolerarit nobilis arce,
Inſpiciens, ſæuam ſemper ſibi mœſta cateruam,
Mactatáſque boues crebras, pinguéſque bidentes
Submiſſis alta cultris iugulaſſe ſub arce,
Exhauſtóſque cados vini, laticémque Lyæi,
Dum ſe connubijs inconceſsiſque Hymenæis
Optarent iuuenes certantes munere tædæ.
Ille, vt multa hominum generi, Troiæque crematæ
Damna fera, ac bello clades, & funera ſæua
Fecerit armipotens, nec non quoſcunque labores
Æquore ſit paſſus, variáſque ingreſſus in oras
Quæ tulerit fortis, referebat in ordine cuncta,
Æquoreos curſus, & bella exhauſta canebat.
At verò oblectans ſeſe pendebat ab ore
Narrantis coniunx, non antè ſopore repreſſa
Luminibus ſomnum captat, quàm cuncta renarret.
Principiò canit, vt Cicenas deuicerit armis.
Deinde, vt frugiferas victor conceſſerit oras,
Lotophagúmque domos dulces, ſocióſque retractos,
Et quæcunque Cyclops Siculis patrarit arenis.
Vtque ſit Ætnæis vltus Polyphemon in antris,
Sumpſerit vt dignas inimico ex ſanguine pœnas
Pro charis ſocijs, quos ille vorauerat alta
Spelunca arreptos, nec voce miſertus atroci
Fauce peredit iners. Vtque Æolon inde potentem
Tempeſtatis aquis Siculis acceſſerit, atque
Ipſum epulis clarè exceptum dimiſerit auris

Penelopes cum Vlyſſe colloquium in thalamo.

Vlyſſes in lecto narrat vxori ſuos errores.

Vlyſſis errorum breuis enumeratio.

Fatáque dilectos nondum repetiſſe penates
Ac dulces patriæ fines & dulcia rura
Annuerint rurſus ventique & denſa procella
Piſcoſum in pontum, reſonantiáque æquora fluctu
Impulerit retro, fluctúſque ſecare gementes
Egerit. hinc Læſtrigoniam cum claſſe profectus,
Vrbem Telepylon fatis intrarit iniquis.
Vt Læſtrigonij fortes in prælia ferro
Perdiderint ſocios, ſolúſque euaſerit ipſe
Puppe vias celerans ponto. Dehinc narrat Vlyſſes
Circeáſque domos, Titania tecta, doloſque
Ingeniúmque deæ ſæuum, fraudéſque nefáſque.
Vtque ſit ingreſſus Stygias Phlegethontis arenas,
Infernáſque domos latas, & regna ſilentum,
Vmbram Tireſiæ Thebani vatis amara
Sorte rogaturus puppi delatus in vndis,
Cui variæ fuerant ſedes & tranſtra rudentum.
Viderit hic omnes ſocios, matrémque receptam,
Ipſum quæ peperit quondam, & nutriuit ab annis
Creſcentem teneris paruum. tum denique dulces
Sirenum voces, crudelia littora puppi
Audierit. tum mox errantes æquore petras,
Cyaneos ſcopulos vndis, ſæuámque charybdin,
Sicaniam & Scyllam, quas haud mortalibus vllis
Contigit effugere, & pleno petere hoſtia velo.
Vtque boues curuo mactarint littore Solis,
Icerit ardenti celerantem fulmine nauim
Iuppiter altitonans, ſocióſque immerſerit vndis
Correptos omnes fluctu, vtque euaſerit vnus
Puppi fata tremens pelago, mortémque ferocem,

Ogy-

Ogygiæque domos terræ, nymphámque Calypſo
Contigerit, dulcique ſibi vt optarit amatrix
Coniugio, & cinctum medijs arceret in vndis,
Atque cauis antris epulis exceperit aulæ,
Pollicitans immortalem ſuper æquore cano
Se facturam æuo, nulliſque ſeneſcere ſeclis
Poſſe deam. aſt ipſi nunquam potuiße mouere
Pectus. vt hinc tetigit Phæacum littora nando,
Multa mari paſſus: qui illum excepere benigno
Hoſpitio, vtque deum celebri venerentur honore,
Inque ſuam patriam, & dulces cum puppibus oras
Demiſere viri regali munere lætum,
Aéſque aurúmque ingens naui, veſtéſque rigentes
Stiparunt alta, regis mirabile donum.
Hæc adeò narrat, ſupremáque dicta ſequutus
Languentes ſubitò dulcis ſopor irrigat artus,
Et rigat humenti labentia membra quiete,
Atque animi curas ſoluit. cum cæſia Pallas
Multa animo voluens, iam tum ſperaret Vlyſſem
Coniugis amplexu captantem gaudia noctis
Oblectari altæ, ſomnóque thoróque maritæ
Oſculáque Icariæ, ſperatáque gaudia ſumi,
Mouit ab oceano naſcentem manè quadriga,
Auratóque throno croceam mortalibus ægris
Ducentem lucem, diuam, Tithonida nuptam.
Heros Dulichius tum ſtratis mollibus ipſe
Corripuit corpus, Nymphæ quoque talia mandat:
Chara mihi coniunx, quoniam tot adire labores,
Tótque animi pariter certamina dura ſubire
Impulſi fatis fuimus dum tempore longo

Sola

Sola loco, defles reditus, & coniugis almi
Aduentus lentos: me dulcia rura petentem,
Ac patriæ terram tot votis Iuppiter altus,
Diique alij nimium tenuerunt æquore toto,
Dum patria prohibent, ac torquent corda dolore.
Nunc quoniam optatos lectos, caſtúmque cubile,
Contigimúſque hilares longum poſt tempus amores:
Hinc ibo, vt curem tractanda negocia campis.
Quáſque proci elati mactarunt vſque bidentes,
Balantúmque greges, alios prædabor in aruis,
Atque alios reddent paſſim per rura Pelaſgi,
Donec ſepta mihi pecorum, & ſtabula alta per arua
Replerint. ergo repetam mea rura regreſſus,
Conſitáque arboribus denſis, & frondibus arua,
Viſurus reditus genitorem pectore toto
Lugentem noſtros, tenuatum corpora curis,
Peruigilem: at mando tibi iam chariſſima coniux,
Sit licet vt ſapias per te: nam ſole ſub ortu,
Curru naſcenti roſeo, quoque fama procorum,
Quos letho ſtraui ferro iam nuper in arce
Ibit, & exacto populos ſermone replebit:
Aſcendas ſedes ſuperas comitata puellis,
Nec quenquam ipſa prius ſpeculans videáſq; rogéſve:
Sed tacitè obſeruans tectis immota ſedebis.
Dixit, & hinc humeros ſplendentibus induit armis.
Excitat & natum, nec non & fida ſuorum
Paſtorum hortatur vigilantia pectora, cunctos
Arma manu, martíſque horrentia tela iubebat
Sumere. parebant illi, ferrúmque capeſſunt,
Armantúrque citò fulgentiáque æra reſumunt.

Vlyſſes diluculo diſcedens rus, reginæ mandat, vt ſeſe gerat.

Tunc

Tunc valuas reſerant, portiſque abiere recluſis,
Cuncti exultantes animis. & primus Vlyßes
Ante alios ibat. ſpargebat lumine terras
Eous Titan, radiiſque retexerat oras.
At Pallas noctis gradientes aere ſepſit,
Et multo nebulæ circum dea fudit amictu,
Vrbéque deduxit, ſubitóque è mœnibus altis.

ARGVMENTVM LIB. XXIIII.

Ducit Atlantiades animas Acherontis ad vndas,
Cæſorum iuuenum crudeli marte procorum.
Laertéſque pater uenientem noſcit Vlyſſem.
Tunc verò ciues immani turba, tumultu
Inuaſere viros agro. defendit Vlyſſes,
Armatúſque ſubit, commiſcens prælia campis.
Cúmque Ithacis pugnam, & fortis certamen Vlyſſis
Ac motus Ithacæ, ſedauit Pallas in armis.

ODYSSEAE LIBER XXIIII.

Dulichius campis Ithaca bellatur Achiuis.

EVOCAT interea triſtes Cyllenius vmbras
Arce procûm celſa, cui lucida virga nitebat
Aurea tota manu, qua mulcet lumina ſomno
Cum voluit: rurſus laſſatos membra ſopore

Mercurius procorum animas ad inferos deducit.

Excitat

Excitat, & ſomnos adimitque, oculóſque reſignat,
Illa fretus agit: ſectantur deinde frementes
Comparatio. *Vmbræ Mercurium. ceu quondam examina ſtrident*
Saxoſis antris, ſyluæque receſſibus atris,
Cum ſtridore ſtrepunt denſo veſpertilionum,
Nycteridéſque volant tranantes aera pennis,
Poſtquam aliquis virga ſaxo deiecit ab alto,
Inter ſe volitant hærentes ordine nexæ,
Stridore ingenti liquidum trans æthera vectæ
Obſedere auras pedibus per mutua nexis
Examen ſubitum ſaxo remouente pependit:
Sic animæ ſtrident circum, volitántque frementes.
Anteiba Maia genitus Cyllenius ales,
Vtilis vmbrarum ductor, per ſtrata viarum
Lata animas traxit. tum circa littora ponti,
Oceanique ibant fluxus, & Leucada petram.
Per ſolis portas, populóſque inſomnia noctis
Seruantes, ſomnique viros, gentémque ſilentem.
Donec ad herboſum pratum, & florentia rura:
Hic habitant animæ, vmbrarum ſimulacra volantũ,
Quas tulit atra dies, & funere merſit acerbo.
Hic animam egregiam bello armipotentis Achillis,
Antilochique actis clari, & præſignis amore
Patrocli inueniunt, vmbrámque Aiacis amaram,
Qui quondam Danaos præſtanti corpore & ore
Et forma egregia longè pulcherrimus armis
Anteibat cunctos, excepto fortis Achillis
Corpore Pelidæ. ſic iuxta errare per herbas
Suſtinuere vmbræ, & circa verſantur Achillem.
Ad quos acceſſit velox Agamemnonis vmbra

Triſtior, atque aliæ quæcunque infanda Thyeſtæ
Ægyſthíque domo ſubierunt fata, necémque.
Agglomerantur ibi. tum ſic immanis Achilles:
Atridæ armipotens, cum te magis omnibus vnum Achillis vmbra Agamemnonis vmbræ.
Dilectum, conſtet Troiæ ſub mœnibus altis
Te vixiſſe Ioui reliquis heroibus, idque
Rebamur Graij, quoniam bene regna tenebas;
Imperiúmque inter tot fortia corpora Achiuûm,
Heroásque inter, qui Troia bella gerebant
Dardaniam in gentem: cum nos tot clade labores
Hic paſſi fuimus Græci, te debita fata
Parcáque fatalis; quam nemo effugit in auras
Fuſus, & humana quicunque è ſtirpe creatus
Naſcitur, hic caſum debebant ſternere letho:
O' vtinam imperij iam tunc defunctus honore,
Quo fueras fletus quondam prope Pergama Troiæ;
Regnabáſque inter Danaos, Troáſque feroces
Vincebas populos, potuiſſes morte ſuprema
Proſterni bello, & crudeli occumbere fato.
Tum tibi Graiugenæ ſtatuiſſent littore buſtum
Sacraſſéntque tibi tumulum, & pia gloria vatum,
Et foret æternum per te quoque fama ſequuta.
Heu nunc à fatis miſero tibi contigit atra
Morte tamen lenta cecidiſſe. exorſus Atrides
Rettulit: ô fœlix, O' térque quatérque beate, Agamemnonis anima Achilli, de eius funere.
Qui virtute tua iam dijs æquaris Achille.
Cui procul à patrijs Argis, claríſque Mycenis
Contigit oppetere, ô Danaûm fortiſſime Achilleu.
Hic vbi te circa ceciderunt agmina Troum,
Argiuæque manus, ac bello feruida pubes:

Dum pro te pugnant, reuolutus puluere in alto,
Ore cruentato iam non memor ipſe frementum
Quadrupedum, & celeris currus artíque regendi
Æripedes ingens immani cæde iacebas.
At nos inde die tota per prælia dura
Pugnabamus ibi fortes. nec Marte feroci
Funus Achillis. *Ceſſatum foret à nobis, niſi Iuppiter acri*
Turbine ſedaſſet pugnantes littore toto.
Vt verò è pugna ad celeres tua corpora naues
Geſtantes humeris tandem naualia lata
Contigimus, lecto cuncti te ponimus alto,
Ac te purgantes lympha, & labente per artus
Lauimus vnguento, & tepidis immergimus vndis.
Tum lacrymas Danai calidas fudere, comáſque
Detondent capitis luctu. tum mater aquoſo
Nereidum turba tendebat ab æquore greſſus
Virginibúſque maris ſobolis non nuncia læta
Auditura ſuæ. clamórque immanis ab alto
Marmore motus adeſt, trepidúſque inuaſit Achiuos
Horror. & intraſſent curuas in littore naues
Præcipites curſu, ni tum tenuiſset Achiuos
Neſtor ab antiquo cui florent pectora ſeclo.
Qui varias priſcáſque memor res inclytus æuo
Expertus norat, cuius ſapientia bello
Conſilijs olim viguit. tunc ore ſecundo
Rettulit inſignis: Precor ô mihi bellica pubes
State viri Argolici, ſtate ô fortiſſima Graiûm,
Neu celerate fugam proles. nam mater ab alto
Æquoreis properat Nymphis viſura caducum
Extinctúmque ſibi natum, venit obuia ponto,

Indi-

Indigno prolis fatis concuſſa dolore.
Sic ait, extemplò ſoluuntur frigore membra,
Immenſóque metu Graij trepidare frementes,
Quanquam magnanimi bello. Nereides vnà
Aequoreæque deæ, proles generata Marino
A`ſene, lamentis aſtant & fletibus acres
Te circum, miſero luctu funebria ſoluunt
Indutæ ambroſias veſtes, velamina ſacra,
Te flentes. numeróque nouem tum carmina plangunt,
Alterniſque ſonis pulchro & modulamine cantus
Deflebant omnes extinctum vulnere Muſæ.
Hic videas cunctos lacrymantes funere Graios.
Huc ſine luctifico fletu non vllus adibat.
Sic deſiderium querulæ mouere camœnæ
Plangendi, dum te triſtes deflemus ademptum,
Bíſque dies luctu ſeptenos funeris atro
Et ternas luces Phœbo labentis Olympi,
Æquoreæque Deæ, & lacrymoſo carmine mœſti
Mortales querimur. Sed poſtquam Aurora quadrigis
Nata bis octonos ortus inuexit eois,
Atque dies binos veniens reparauerat Eos.
Tum te conijcimus flammis atque ignibus atris,
Pinguia multa boum mactantur corpora morti,
Et nigræ pecudes, raptáſque ex omnibus agris
In flammam iugulamus oues. tum littore toto
Te ardentem ſocij ſpectant cum veſte dearum, &
Vnguento innumero, & dulci cum melle fauorum.
Conditur in tenebras altum caligine cœlum.
Tum multi heroes cincti fulgentibus armis
Decurrere rogos celſos, & funeris ignes

Nereides & nouem Muſæ, Achillis funus præſentes luctu diuino cele brarunt.

Luſtra-

Luſtrauere in equis equites,peditéſque frementes
Inuaſere pyras,vlulatúſque ore dedere.
Hic oritur clamórque virûm,luctúque tumultus,
Vt te Mulciberis crepitantis flamma peredit.
Poſtera lux gelidam cœlo dimouerat vmbram,
Altos mœrentes cineres atque alba legentes
Cadauera cremandi mos. *Spargimus oſſa mero puro,vnguentóque liquenti,*
Auratáque vrna tegimus tua fortis Achille,
Quã tulerat Nymphis genitrix Thetis æquore cano;
Illa Dionyſi fuerat mirabile donum,
Mulciberiſque opus egregij,ceu cærula mater
Dixerat.ergo iacent hac oſſa albentia clari
Pelidæ,& mixtim quem funere merſit acerba
Parca Menœtiadæ,ſeiunctímque oſſa caduci
Antilochi herois.quem quondam lætus honore
Ante alios ſocios coluiſti littore Troiæ,
Poſtquam Patroclus falſis cecidiſſet in armis
Tum circa tumulum, atque ingenti molle ſepulchrum
Fudimus excelſum Graij,atque exercitus omnis
Graiugenûm,celebris bello & præſtantibus armis
Littore porrecto,quod latis alluit vndis
Helleſpontus atrox fluctu,pontíque liquore:
Vt longè pelago tumulus manifeſtus ab alto,
Naue viris cerni,atque excelſa mole videri
His qui iam nati,& qui olim naſcentur in æuo,
Quod ſequitur poſſet.mater mirabile dictu,
Dona deos poſcens,medio certamen Achiuûm
Conſtituit,celebris ponti Thetis æquora iuxta
Præclaris belli Argolicis heroibus armis.
Quanquam multorum celebraui funere buſta,

Si quondam accincti iuuenes certamina regis
Extincti exequijs celebres iniere per arma:
Sed tamen hæc ſuperant. ſpectans in littore toto
Mirarere equidem tanti ſpectacula ludi,
Qualia diua tibi poſuit certamina campis
Alba pedes mater cani Thetis æquoris. illa
Solennes ſtatuit ludos per ſecula nato.
Namque deis magno fueras dilectus amore.
Sic vel poſt cineres, & clarum funus Achille
Nomen inextinctum retines, tibi gloria fama
Inter mortales florebit candida ſeclis
Perpetuis. quæ me vtilitas, ſequitúr ve voluptas
Quanquam perfeci bellum, tot prælia miſcens?
Exitium durum, & crudelia funera dextra
Ægiſthi infandi, & non æquæ coniugis arte
Horrenda ſtatuit redeunti Iuppiter arce.
Talia narrabant inter ſeſe ore loquuti.
Iámque deûm interpres propius Cyllenius ales
Deducens vmbras ibat, quas fortis Vlyſſes,
Pugnando domuit. tunc illæ regna ſilentum
Mirantes ibant rectà, ſedéſque videbant.
Aſt anima Atridæ cum nouerat Amphimendonta,
Præclarum fama, natum genitore Melanthe:
Namq; Ithaca hoſpes erat quondam ſibi patrius vrbe,
Dum ſibi in æquoreis habitata eſt inſula lymphis.
Cui tales voces prior Atridæ edidit vmbra:
Qui vos Amphimedon caſus ſub tartara miſit?
Aut quid vos paſſi tenebroſas itis ad vmbras,
Omnes egregij, atque pares ætatibus omnes?
Haud aliter quiſquam tota legiſſet ab vrbe

Sic quoque Penelopæ coniunx dulciſſimus alto
Ereptus venit, ſic illum læta videbat,
Dulce pependit onus retinens, nec brachia lacte
Candidiora monet collo, ardeſcitque tuendo.
Ac roſeis veniens illos Aurora quadrigis
Lugentes pariter dulci vidiſſet amore,
Ni fortè hic aliud quæſiſſet cæſia Pallas:
Pallas longiorem noctem amãtibus Vlyſſi, ac Penelopæ fecit. *Nam tardam noctem curſu protraxit Olympi,*
Oceanóque diu tenuit dea Pallas eoo
Auroram, crocea iamdudum ſede morantem.
Auratóque throno reſidentem, ipſóſque morata
Quadrupedes curſu celeres, iungíque vètabat
Lucifero curru lucem mortalibus altam
Auroræ equi. *Laturos, Lampúmq; acrem & Phaetonta frementes,*
Qui reuehunt lumen curru, Aurorámque nitentem.
Tum ſic affatur reginam clarus Vlyſſes:
Vlyſſes Penelopæ. *Nondum ô Nympha animo cõiunx gratiſſima noſtro,*
Venimus ad finem pugnæ, & certaminis acris.
Reſtat adhuc ingens labor, atque immania facta.
Ardua res equidem ſupereſt, curæque feroces
Atque obeunda mihi, cogunt reſponſa, pericla:
Vt mihi Tireſiæ vatis narrauerat vmbra,
Cum primum Stygias deſcendi Acherontis ad vndas,
Infernáſque domos iui ſub luce ſilentum,
Scitatum in patriam reditus ſociíſque, mihíque.
Sed venias, oro, venias chariſſima coniunx,
Ibimus in thalamos, gratúmque cubile petemus.
Captemus dulci requiem per membra ſopore,
Penelope Vlyſſi. *Inque thoro aſſueto faciamus gaudia mille.*
Quem ſic affatur rurſus regina: Cubile

Cum

Cum lubet extructum, thalamúſque iugalis amorem
Inuitat veterem, ſi toto pectore poſcis.
Quandoquidem incolumem tectis te reddit auitis
Turba deûm, & patriam dulcem & fœlicia rura
Poſſe videre tibi non inuidere, recenſe
Quod certamen erit, quoniam ſic vate receptum
Cognoſti, atque deus mentem tibi miſit in altam,
Quod ſubiturus eris? quos reſtat adire labores?
Præſtat enim ſociam, quæ ſunt quoque coniugis vnà
Scire. oracla refert contrà conſultus Vlyſſes:
Infœlix quidnam cogis me dicere, quidve
Sollicitas? neque enim vatis lætabere voce.
Sed tamen effabor, quoniam hæc te cura remordet.
Me ad terras hominum multorum narrat, & vrbes
Venturum manibus remum clauúmque tenentem,
Donec ad hoc hominum genus ipſe atque arua venirẽ,
Qui maris ignari, curſúſque per æquoris vndas.
Nec ſale permixtas epulas ſeu gurgite ſalſo
Tangant ore dapes tinctas, nec cærula ponti,
Purpureóque rates pictas ſub roſtra colore,
Siue habiles remos celeres in puppibus alas
Norint. Signa tamen vates manifeſta ferebat.
Cum mihi (fabor enim) ſeſe dabit obuius aruis
Furcam humeris geſtans claris iaculúmque viator,
Tum remum in terram vates me figere iuſſit,
Neptunóque maris facientem candida regi
Sacra, ſed arietem, atque ingentem littore taurum,
Mactantémque aprum ſolitum conſcendere ſyluis
Setigeros porcos, patrios contingere fines.
Atque lares notos patriæque accedere tecta,

Vlyſſes Penelope exponit Tireſiæ oraculum.

Ac demum ſacras dijs immortalibus oris
Offerre Argolicis Hecatombas ordine cunctis,
Quis ſimul immenſus radijs habitatur Olympus.
Mors tamen extremo continget ab æquore talis,
Quæ me iam plena confectum fata ſenecta
Molliter inuadet. populi fœliciter oris
Florebunt patrijs, Laertia regna virebunt.
Euentura mihi hæc quondam canit omnia vates.
Cui ſic Penelope: Dederint ſi fata ſenectam
Fœlicem, forſan ſpes olim læta ſequetur,
Te vitaturum triſtes tot ſorte labores,
Et mala. ſic illi noctem ſermone trahebant.
Interea Eurynome, atque Eurclea cubile
Molli veſte parant tædis ſplendentibus igni.
Tum lectis ſubitò ſtratis ad nota receſſit
Tecta domus nutrix. præcedens altera tædas
Eurynome nymphe, cui ſoli cura cubilis
Reginæ fuerat, manibus geſtabat: euntes
Ad pia tecta thori ducit, thalamúmque iugalem,
Reginam atque Ithacum. poſtquam intrauere, receſſit
Eurynome. tandem lecti pia iura vetuſti
Hi repetunt pariter, facturi gaudia mille,
Vt ſoliti fuerant quondam. ſaltare ſubulcus
Telemachúſque ſimul, victórque Philætius acris
Deſiuere choro tardi, laſsique chorea
Detinuere pedes, requiem ſomnúmque petentes.
Atque choro pariter cogunt ceſſare puellas,
Vmbroſæque domus tectis. ſopor irrigat artus
Defeſſos famulis, captantes munera ſomni.
Aſt illi poſtquam ludo prædulcis amoris,

Vlyſsis mors ex mari. Conſtat, Telegonum Vlyſsis filium ex Circe ſuſceptũ, patrem interfeciſſe roſtro piſcis, qui Xiphia dicitur. q eſt inſtar laminæ magni enſis, vt ſcribit Oppianus de Piſcibus. quod genus enſis à matre accepit.

Penelope Vlyſſi.

Vlyſſes atque Penelope cubitum eunt.

Ac

Ac deſiderio Veneris dulcedine grata
Oblectare thoro pectus, ſermonibus illa
Nocte frui incipiunt cæſis, verbiſque benignis
Hæc, quæcunque ſua tolerarit nobilis arce,
Inſpiciens, ſænam ſemper ſibi mœſta cateruam,
Mactatáſque boues crebras, pinguéſque bidentes
Submiſſis alta cultris iugulaſſe ſub arce,
Exhauſtóſque cados vini, laticémque Lyæi,
Dum ſe connubijs inconceßiſque Hymenæis
Optarent iuuenes certantes munere tædæ.
Ille, vt multa hominum generi, Troiaque cremata
Damna fera, ac bello clades, & funera ſæua
Fecerit armipotens, nec non quoſcunque labores
Æquore ſit paſſus, variáſque ingreſſus in oras
Quæ tulerit fortis, referebat in ordine cuncta,
Æquoreos curſus, & bella exhauſta canebat.
At verò oblectans ſeſe pendebat ab ore
Narrantis coniunx, non antè ſopore repreſſa
Luminibus ſomnum captat, quàm cuncta renarret.
Principiò canit, vt Ciconas deuicerit armis.
Deinde, vt frugiferas victor conceſſerit oras,
Lotophagúmque domos dulces, ſocióſque retractos,
Et quæcunque Cyclops Siculis patrarit arenis.
Vtque ſit Ætnæis vltus Polyphemon in antris,
Sumpſerit vt dignas inimico ex ſanguine pœnas
Pro charis ſocijs, quos ille vorauerat alta
Spelunca arreptos, nec voce miſertus atroci
Fauce peredit iners. Vtque Æolon inde potentem
Tempeſtatis aquis Siculis acceſſerit, atque
Ipſum epulis clarè exceptum dimiſerit auris

Penelopes cum Vlyſſe colloquium in thalamo.

Vlyſſes in lecto narrat vxori ſuos errores.

Vlyſſis errorum breuis enumeratio.

Fatáque dilectos nondum repetiſſe penates
Ac dulces patriæ fines & dulcia rura
Annuerint rurſus ventique & denſa procella
Piſcoſum in pontum, reſonantiáque æquora fluctu
Impulerit retro, fluctúſque ſecare gementes
Egerit. hinc Læſtrigoniam cum claſſe profectus,
Vrbem Telepylon fatis intrarit iniquis.
Vt Læſtrigonij fortes in prælia ferro
Perdiderint ſocios, ſolúſque euaſerit ipſe
Puppe vias celerans ponto. Dehinc narrat Vlyſſes
Circeáſque domos, Titania tecta, doloſque
Ingeniúmque deæ ſæuum, fraudéſque nefáſque.
Vtque ſit ingreſſus Stygiás Phlegethontis arenas,
Infernáſque domos latas, & regna ſilentum,
Vmbram Tireſiæ Thebani vatis amara
Sorte rogaturus puppi delatus in vndis,
Cui variæ fuerant ſedes & tranſtra rudentum.
Viderit hic omnes ſocios, matrémque receptam,
Ipſum quæ peperit quondam, & nutriuit ab annis
Creſcentem teneris paruum. tum denique dulces
Sirenum voces, crudelia littora puppi
Audierit. tum mox errantes æquore petras,
Cyaneos ſcopulos vndis, ſæuámque charybdin,
Sicaniam & Scyllam, quas haud mortalibus vllis
Contigit effugere, & pleno petere hoſtia velo.
Vtque boues curuo mactarint littore Solis,
Icerit ardenti celerantem fulmine nauim
Iuppiter altitonans, ſocióſque immerſerit vndis
Correptos omnes fluctu, vtque euaſerit vnus
Puppi fata tremens pelago, mortémque ferocem,
Ogy-

Ogygiæque domos terræ, nymphámque Calypſo
Contigerit, dulcique ſibi vt optarit amatrix
Coniugio, & cinctum medijs arceret in vndis,
Atque cauis antris epulis exceperit aulæ,
Pollicitans immortalem ſuper æquore cano
Se facturam æuo, nulliſque ſeneſcere ſeclis
Poſſe deam. aſt ipſi nunquam potuiße mouere
Pectus. vt hinc tetigit Phæacum littora nando,
Multa mari paſſus: qui illum excepere benigno
Hoſpitio, vtque deum celebri venerentur honore,
Inque ſuam patriam, & dulces cum puppibus oras
Demiſere viri regali munere lætum,
Aéſque aurúmque ingens naui, veſtéſque rigentes
Stiparunt alta, regis mirabile donum.
Hæc adeò narrat, ſupremáque dicta ſequutus
Languentes ſubitò dulcis ſopor irrigat artus,
Et rigat humenti labentia membra quiete,
Atque animi curas ſoluit. cum cæſia Pallas
Multa animo voluens, iam tum ſperaret Vlyſſem
Coniugis amplexu captantem gaudia noctis
Oblectari altæ, ſomnóque thoróque maritæ
Oſculáque Icariæ, ſperatáque gaudia ſumi,
Mouit ab oceano naſcentem manè quadriga,
Auratóque throno croceam mortalibus ægris
Ducentem lucem, diuam, Tithonida nuptam.
Heros Dulichius tum ſtratis mollibus ipſe
Corripuit corpus, Nymphæ quoque talia mandat:
Chara mihi coniunx, quoniam tot adire labores,
Tótque animi pariter certamina dura ſubire
Impulſi fatis fuimus dum tempore longo

Sola

Sola loco, defles reditus, & coniugis almi
Aduentus lentos: me dulcia rura petentem,
Ac patriæ terram tot votis Iuppiter altus,
Diique alij nimium tenuerunt æquore toto,
Dum patria prohibent, ac torquent corda dolore.
Nunc quoniam optatos lectos, caſtúmque cubile,
Contigimúſque hilares longum poſt tempus amores:
Hinc ibo, vt curem tractanda negocia campis.
Quáſque proci elati mactarunt vſque bidentes,
Balantúmque greges, alios prædabor in aruis,
Vlyſſes diluculo diſcedens rus, reginæ mandat, vt ſeſe gerat.
Atque alios reddent paſſim per rura Pelaſgi,
Donec ſepta mihi pecorum, & ſtabula alta per arua
Replerint. ergo repetam mea rura regreſſus,
Conſitáque arboribus denſis, & frondibus arua,
Viſurus reditus genitorem pectore toto
Lugentem noſtros, tenuatum corpora curis,
Peruigilem: at mando tibi iam chariſſima coniux,
Sit licet vt ſapias per te: nam ſole ſub ortu,
Curru naſcenti roſeo, quoque fama procorum,
Quos letho ſtraui ferro iam nuper in arce
Ibit, & exacto populos ſermone replebit:
Aſcendas ſedes ſuperas comitata puellis,
Nec quenquam ipſa prius ſpeculans videáſq;, rogéſve:
Sed tacitè obſeruans tectis immota ſedebis.
Dixit, & hinc humeros ſplendentibus induit armis.
Excitat & natum, nec non & fida ſuorum
Paſtorum hortatur vigilantia pectora, cunctos
Arma manu, martíſque horrentia tela iubebat
Sumere. parebant illi, ferrúmque capeſſunt,
Armantúrque citò fulgentiáque æra reſumunt.

Tunc

Tunc valuas reſerant, portíſque abiere recluſis,
Cuncti exultantes animis. & primus Vlyßes
Ante alios ibat. ſpargebat lumine terras
Eous Titan, radiíſque retexerat oras.
At Pallas noctis gradientes aere ſepſit,
Et multo nebulæ circum dea fudit amictu,
Vrbéque deduxit, ſubitóque è mœnibus altis.

ARGVMENTVM LIB. XXIIII.

Ducit Atlantiades animas Acherontis ad vndas,
Cæſorum iuuenum crudeli marte procorum.
Laertéſque pater uenientem noſcit Vlyſſem.
Tunc verò ciues immani turba, tumultu
Inuaſere viros agro. defendit Vlyſſes,
Armatúſque ſubit, commiſcens prælia campis.
Cúmque Ithacis pugnam, & fortis certamen Vlyſſis
Ac motus Ithacæ, ſedauit Pallas in armis.

ODYSSEAE LIBER XXIIII.

Dulichius campis Ithacæ bellatur Achiuis.

EVOCAT interea triſtes Cyllenius vmbras
Arce procûm celſa, cui lucida virga nitebat
Aurea tota manu, qua mulcet lumina ſomno
Cum voluit: rurſus laſſatos membra ſopore

Mercurius procorum animas ad inferos deducit.

Excitat

Excitat,& ſomnos adimitque,oculóſque reſignat,
Illa fretus agit:ſectantur deinde frementes
Comparatio. *Vmbræ Mercurium.ceu quondam examina ſtrident*
Saxoſis antris,ſyluæque receſſibus atris,
Cum ſtridore ſtrepunt denſo veſpertilionum,
Nycteridéſque volant tranantes aera pennis,
Poſtquam aliquis virga ſaxo deiecit ab alto,
Inter ſe volitant hærentes ordine nexæ,
Stridore ingenti liquidum trans æthera vectæ
Obſedere auras pedibus per mutua nexis
Examen ſubitum ſaxo remouente pependit:
Sic animæ ſtrident circum,volitántque frementes.
Anteiba Maia genitus Cyllenius ales,
Vtilis vmbrarum ductor,per ſtrata viarum
Lata animas traxit.tum circa littora ponti,
Oceanique ibant fluxus,& Leucada petram.
Per ſolis portas,populóſque inſomnia noctis
Seruantes,ſomnique viros,gentémque ſilentem.
Donec ad herboſum pratum,& florentia rura:
Hic habitant animæ, vmbrarum ſimulacra volantũ,
Quas tulit atra dies,& funere merſit acerbo.
Hic animam egregiam bello armipotentis Achillis,
Antilochique actis clari,& præſignis amore
Patrocli inueniunt,vmbrámque Aiacis amaram,
Qui quondam Danaos præſtanti corpore & ore
Et forma egregia longè pulcherrimus armis
Anteibat cunctos,excepto fortis Achillis
Corpore Pelidæ.ſic iuxta errare per herbas
Suſtinuere vmbræ,& circa verſantur Achillem.
Ad quos acceſſit velox Agamemnonis vmbra

Triſtior

Triſtior, atque aliæ quæcunque infanda Thyeſtæ
Ægyſthique domo ſubierunt fata, necémque.
Agglomerantur ibi. tum ſic immanis Achilles:
Atrida armipotens, cum te magis omnibus vnum Achillis vmbra Agamemnonis vmbræ.
Dilectum, conſtet Troiæ ſub mœnibus altis
Te vixiſſe Ioui reliquis heroibus, idque
Rebamur Graij, quoniam bene regna tenebas;
Imperiúmque inter tot fortia corpora Achiuûm,
Heroáſque inter, qui Troia bella gerebant
Dardaniam in gentem: cum nos tot clade labores
Hic paſſi fuimus Græci, te debita fata
Parcáque fatalis; quam nemo effugit in auras
Fuſus, & humana quicunque è ſtirpe creatus
Naſcitur, hic cæſum debebant ſternere letho:
O' vtinam imperij iam tunc defunctus honore,
Quo fueras fletus quondam prope Pergama Troiæ;
Regnabáſque inter Danaos, Troáſque feroces
Vincebas populos, potuiſſes morte ſuprema
Proſterni bello, & crudeli occumbere fato.
Tum tibi Graiugenæ ſtatuiſſent littore buſtum
Sacraſſéntque tibi tumulum, & pia gloria vatum,
Et foret æternum per te quoque fama ſequuta.
Heu nunc à fatis miſero tibi contigit atra
Morte tamen lenta cecidiſſe. exorſus Atrides
Rettulit: ô fœlix, O' térque quatérque beate, Agamemnonis anima Achilli, de eius funere.
Qui virtute tua iam dijs æquaris Achille.
Cui procul à patrijs Argis, claríſque Mycenis
Contigit oppetere, ô Danaûm fortiſſime Achilleu,
Hic vbi te circa ceciderunt agmina Troum,
Argiuæque manus, ac bello feruida pubes:

Dum

Dum pro te pugnant, reuolutus puluere in alto,
Ore cruentato iam non memor ipſe frementum
Quadrupedum, & celeris currus artíque regendi
Æripedes ingens immani cæde iacebas.
At nos inde die tota per prælia dura
Pugnabamus ibi fortes. nec Marte feroci
Funus Achillis. *Ceſſatum foret à nobis, niſi Iuppiter acri*
Turbine ſedaſſet pugnantes littore toto.
Vt verò è pugna ad celeres tua corpora naues
Geſtantes humeris tandem naualia lata
Contigimus, lecto cuncti te ponimus alto,
Ac te purgantes lympha, & labente per artus
Lauimus vnguento, & tepidis immergimus vndis.
Tum lacrymas Danai calidas fudere, comáſque
Detondent capitis luctu. tum mater aquoſo
Nereidum turba tendebat ab æquore greſſus
Virginibúſque maris ſobolis non nuncia læta
Auditura ſuæ. clamórque immanis ab alto
Marmore motus adeſt, trepidúſque inuaſit Achiuos
Horror. & intraſſent curuas in littore naues
Præcipites curſu, ni tum tenuiſset Achiuos
Neſtor ab antiquo cui florent pectora ſeclo.
Qui varias priſcáſque memor res inclytus æuo
Expertus norat, cuius ſapientia bello
Conſilijs olim viguit. tunc ore ſecundo
Rettulit inſignis: Precor ô mihi bellica pubes
State viri Argolici, ſtate ô fortiſſima Graiûm,
Neu celerate fugam proles. nam mater ab alto
Æquoreis properat Nymphis viſura caducum
Extinctúmque ſibi natum, venit obuia ponto,

Indi-

Indigno prolis fatis concuſſa dolore.
Sic ait, extemplò ſoluuntur frigore membra,
Immenſóque metu Graij trepidare frementes,
Quanquam magnanimi bello. Nereides vnà
Aequoreæque deæ, proles generata Marino
A' ſene, lamentis aſtant & fletibus acres
Te circum, miſero luctu funebria ſoluunt Nereides & nouem Muſæ, Achillis funus præſentes luctu diuino celebrarunt.
Indutæ ambroſias veſtes, velamina ſacra,
Te flentes. numeróque nouem tum carmina plangunt,
Alterniſque ſonis pulchro & modulamine cantus
Deflebant omnes extinctum vulnere Muſæ.
Hic videas cunctos lacrymantes funere Graios.
Huc ſine luctifico fletu non vllus adibat.
Sic deſiderium querulæ mouere camœnæ
Plangendi, dum te triſtes deflemus ademptum,
Bíſque dies luctu ſeptenos funeris atro
Et ternas luces Phœbo labentis Olympi,
Æquoreæque Deæ, & lacrymoſo carmine mœſti
Mortales querimur. Sed poſtquam Aurora quadrigis
Nata bis octonos ortus inuexit eois,
Atque dies binos veniens reparauerat Eos.
Tum te conijcimus flammis atque ignibus atris,
Pinguia multa boum mactantur corpora morti,
Et nigræ pecudes, raptáſque ex omnibus agris
In flammam iugulamus oues. tum littore toto
Te ardentem ſocij ſpectant cum veſte dearum, &
Vnguento innumero, & dulci cum melle fauorum.
Conditur in tenebras altum caligine cœlum.
Tum multi heroes cincti fulgentibus armis
Decurrere rogos celſos, & funeris ignes

Si quondam accincti iuuenes certamina regis
Extincti exequijs celebres iniere per arma:
Sed tamen hæc ſuperant. ſpectans in littore toto
Mirarere equidem tanti ſpectacula ludi,
Qualia diua tibi poſuit certamina campis
Alba pedes mater cani Thetis æquoris. illa
Solennes ſtatuit ludos per ſecula nato.
Namque deis magno fueras dilectus amore.
Sic vel poſt cineres, & clarum funus Achille
Nomen inextinctum retines, tibi gloria fama
Inter mortales florebit candida ſeclis
Perpetuis. quæ me vtilitas, ſequitúr ve voluptas
Quanquam perfeci bellum, tot prælia miſcens?
Exitium durum, & crudelia funera dextra
Ægiſthi infandi, & non æquæ coniugis arte
Horrenda ſtatuit redeunti Iuppiter arce.
Talia narrabant inter ſeſe ore loquuti.
Iámque deûm interpres propius Cyllenius ales
Deducens vmbras ibat, quas fortis Vlyſſes.
Pugnando domuit. tunc illæ regna ſilentum
Mirantes ibant rectà, ſedéſque videbant.
Aſt anima Atridæ cum nouerat Amphimendonta,
Præclarum fama, natum genitore Melanthe:
Namq; Ithaca hoſpes erat quondam ſibi patrius vrbe,
Dum ſibi in æquoreis habitata eſt inſula lymphis.
Cui tales voces prior Atridæ edidit vmbra:
Qui vos Amphimedon caſus ſub tartara miſit?
Aut quid vos paſſi tenebroſas itis ad vmbras,
Omnes egregij, atque pares ætatibus omnes?
Haud aliter quiſquam tota legiſſet ab vrbe

Diſcernens iuuenes numero & præſtantibus armis,
Agamemnonis anima Amphimedonti proco. *Florem æui inſignem. num vos Neptunus in altis*
Puppibus edomuit, ventóſque vndáſque procellis
Aequoreas longè turbans? an turba virorum
Sæua manu læſit, mediiſque peremit in aruis
Circa armenta boum cæſorum herboſa per arua,
Siue greges ouium nitidos? an mœnia circum
Pro patria & natis, & chara coniuge pugnas
Miſcentes pariter ſic occubuiſtis in armis?
Hæc mihi quærenti referas. ſum patrius hoſpes:
An ne recordaris? cum illuc ad limina veſtra
Veniſſem, exhortans ad celſæ Pergama Troiæ
Dulichium, vt puppi tranſtrìſque ſederet iturus
Armatus pariter Menelao fratre recepto, &
Depopulaturus mihi Teucria mœnia bello.
Iámque iterum menſis repararat cornua luna
Exacti radiis, cum iam traiecimus vndas
Aequoris immenſi totas, curſúq; citato
Contigimus ſcopulos Ithacæ, vt Laertis Vlyſſem,
Qui populaturus fuerat cum mœnibus vrbes,
Hortaremur, à quis curſus contenderet vnà.
Cui reſponſa refert ſic Amphimedontis inanis
Amphimedontis anima Atridæ, interitus procorum hiſtoriam texit. *Vmbra: Equidem memini Atride clariſſime regum,*
Vt narras. fabor tibi vera ex ordine cuncta
Atque genus mortis, caſúſque & funera noſtra,
Fatáque dira procis quæcunque fuere per arcem,
Tempore iam longo luſtris labentibus vnà
Coniugium eximium petimus luſtrantis Vlyſſis,
Abſentiſque diu Nympham, connubia dira.
Quæ neque iam tædas nimium thalamóſque negabat,

Quan-

Quanquam odioſa faces nunquam duróſque hymenæos
Perficere intendit, dum mortem & fata ſuperba
Cogitat heu nobis nimium crudeliter auſa.
Tum quærit fraudes alias, telámque ſub arce
Conſtituit longam, & percurrens pectine fila
Texebat tenui, quanquam mirabile dictu
Tela ingens fuerat. tum ſic exorſa: Procorum
Turba, ait, ô iuuenes, quoniam mihi diuus Vlyſſes
Oppetijt, thalami tædas vrgete manentes;
Donec funebrem perduxero ſtamine telam
Laerti heroi, quem curuat tarda ſenectus,
Ne mihi contextis pereant ſubtegmina filis:
Vt cum luctificæ mortis ſibi fata dolenda
Attulerint Parcæ, ne aliqua hic incuſet acerbe
Argolis, egregia ſi tum ſine veſte iacebit
Laertes, Ithacæ quondam ditiſſimus agri.
Sic ait. at nobis pectus geſtire voluptas
Fecerat, & flammis ardet ſublata ſuperbis
Mens. ſecreta loco coniunx errantis Vlyſsis
Luce quidem ingentem texebat pectine telam,
Nocte iterum radijs ſoluebat ſtamina Nympha,
Appoſitis flammæ facibus. Trieteride tota
Nos latuere doli, captóſque cupidinis igni
Decepit Nymphe Danaos, cum quatuor annos
Curſus implerat Phœbus labentibus æuo
Iam luſtris, mulier telam fraudémque retexit,
Quæ manifeſtè illam norat diſsoluere telam.
Ingreſſi thalamis Nympham reperimus apertis
Fila retexentem, & ſplendentia ſtamina rurſus
Turbantem radiis. telam deprenſa peregit,

Telæ Penelopes deſcriptio.

Artéque contextam lauit, nitidámque ſub auras,
Ac ſimilem Phœbo, lucentique æthere Phœbe
Extulit illa decus tandem. cum triſtis Vlyſsem
Sors aliunde tulit reducem crudeliter agros
Ad patrios Ithacæ, ſuprema ad littora terræ,
Hic vbi dura domus habitabat tecta ſubulcus.
Huc quoque diuini proles deuenit Vlyſſis,
Cærulea aduectus per concita marmora puppi,
Neſtoris vrbe Pylo, cumulat qua littus arenas.
Hi pariter celeres tendunt ad mœnia curſus,
Inclyta ſæua procis laturi fata ſuperbis.
Anteibat natus, ſequitur poſtremus Vlyſses:
Quem lacera tunica contectum membra ſubulcus
Ducebat triſti ſimilem, curuóque ſenecta
Nitentem baculo, & mendici corpus habebat,
Ac miſeras veſtes. nec quiſquam nouerat illum:
Dum ſubitò apparet, nec qui maioribus annis
Florebant, tales poterant cognoſcere vultus.
Ergo illum ſubitò verbis affamur amaris,
Pulſamúſque virum. quanquam tam verbere crebro
Percuſsúſque diu, & triſtis crudelia paſsus,
Suſtinuit tectis patiens: cum Iuppiter illum
Impulit Ægiochus, feſtinans arma remouit
Candida cum nato, thalamiſque incluſit, & altas
Ille ſeras firmat. tunc arcum ponere curuum,
Et candens ferrum reginam ferre procorum
Arce iubet turbæ, perituris morte nefanda,
Caſuriſque viris nobis certamina dira,
Vulneráque & fatum, cædiſque exordia prima.
At nemo noſtrûm denſos intendere neruos,

Imma-

Immanémque arcum forti diducere dextra
Suſtinuit, vires deerant, & robora membris.
Vt verò natus pharetram commiſit Vlyſſi,
Inque manus ingens arcus peruenit Vlyſſis,
Nos omnes verbis minitari cœpimus illi:
Quamuis ſæpe diu precibus ſibi poſceret arcus,
Multa loquutus, iners votis. Cum ſolus vt illum
Suſciperet iuſſit, varióque hortamine natus
Incitat. at genitor validum ſibi corripit arcum,
Ac facili curuum tendit conamine neruum,
Traiecítque citò, ferrúmque atque æra ſagitta,
Procedénſque ira carpit aſarota meando.
Mox fundit celeres pharetra reſonante ſagittas,
Acer acerba tuens percuſſit pectora regis
Antinoi, inque alios ſtridentia ſpicula miſit,
Contra oculos torquens, gemitúſque ferentia tela.
Illi reſtricti pariter, fuſique cadebant.
Deprenſúmque fuit, quiſquis fuit ille deorum,
Numen adeſse illis, pugnæque afferre feroci
Suppetias. ipſi inuadentes robore fretri
Mactabant ſæui denſas in funere turbas.
Tum gemitus tectis, dira & ſuſpiria mortis
Audiri paſſim, capita alta vbi verbere crebro
Cæſorum nutant, rutilo lapidoſa cruore
Arce pauimenta excelſa fumántia paſſim
Vndique manabant fuſo per limina ſparſa.
Sic nos, Atride, cæſi tranauimus vndas
Heu Stygias triſtes. indeplorata per arcem
Iam quoque noſtra iacent Ithacâ, quà regnat Vlyſses,
Corpora, nec norunt cladem cædémque nefandam

Hanc conſanguinei, qui condant funera buſtis,
Vulneris abluto refluente cruore per artus,
Deflentes luctu ſupremo munere mortis.
Hic honor extremus contingit funere raptis.
Quem ſic Atrides iterum eſt affatus Achiuus:

Agamemnonis vmbra Amphimedonti. Laus Penelopes.

O' fœlix regis Laertis candida proles,
O' prudens animi virtus, ô fortis Vlyſſes.
O' qualem nuptam, quanta virtute beatam
Nactus es, ô fœlix, nullum reticenda per æuum
Penelope Icarij proles, ô regia nupta
Laude thori florens, coniunx caſtiſsima regis
Dulichij. primi non immemor illa mariti,
Qui primus tetigit creſcentis amore cubile
Virginis expectans ſeruauit caſta marita
Laude pudicitiæ decus, indelebile nomen
Hinc erit, & nunquam peritura eſt gloria facti:
Et ſua floreſcet virtus per ſecula, laudes
Inter mortales dictura carmine Muſæ,
Penelopes dulci cantabunt nobile nomen.

Clytæmneſtræ infamia.

At non ſic toto celebratur Tyndaris æuo,
Quæ primum letho tradit furioſa maritum,
Auſa nefas dirum: cui ſæui carmen amoris,
Infauſtóſque elegos triſtis reſonabit Erinnys,
Atque homines inter latura eſt dedecus atrox
Clytæmneſtra tibi. nunquam bona fama ſequuta eſt,
Si qua nimis flammis incenſa libidinis arſit
Mollior in Venerem, quanquam natura benigna eſt,
Inque alijs virtus rebus non defuit alta.
Illi inter ſeſe tali ſermone trahebant
Iam ſibi Lethæo labentia tempora curſu

Sedi-

Sedibus infernis ſub terra anfractibus atris,
Et latebris noctis, telluris & ore profundo.
Aſt Ithacus ſocijs patria digreſsus ab vrbe,
Florigeros ſubitò genitoris venit in agros,
Quos quondam ſeptis Laertes fecit amœnis,
Poſſedítque ſolum campis, atque arua labore
Aſsiduo excoluit. domus hic, & candida ſedes
Structa fuit tectis nitidis, circúmque cucurrit
Ruris amœna domus complectens vndique campos.
Hic vbi erant ſerui, quos cura domeſtica latis
Exercebat agris ſeniori grata Laerti
Perficiens opera, & cultos ſuper arua labores.
Hic epulas illi capiunt, hic membra ſopore
Laxabant tenebris. intus Sicana Laertem
Hic anus incuruum ſecreto curat in agro,
Vrbe procul. Tum ſic nato, pecorúmque magiſtris
Incipit effari dictis placatus Vlyſſes:
Nunc in celſa domus ferte hinc cœnacula greſsus,
Et reparate citò poſitis mihi prandia menſis,
Sacrificáque ſuis cædentes colla ſecuri
Hic mactate viri præſtantem de grege porcum.
Interea patrem noſtrum tentare parabo,
An me cognoſcat redeuntem in patria rura,
Obſeruétque oculis faciem: an poſt tempore longo
Vultus ignoret reduces, atque ora Laertes.
Sic ait, arma ſuis tradens horrentia ſeruis.
Tunc illi celeri repetunt cœnacula greſsu.
Aſt Ithacus ſubitò viridantes contigit hortos,
Vitiferúmque ſolum, quod florida vinea cingit,
Inque locum arboribus, generoſa & vite virentem

Vlyſſes rus profectus ad Laertem patrē.

Vlyſſes filio, & comitibus.

 Deſcen-

Deſcendens,non hic Dolion,non repperit vllum
Seruorum,natóſve ſenis.nam quærere ſpinas
Ad ſepem,viridis baccheio palmite campi
Conſtituere ſimul,greſsúque abiere citato.
Ipſe viam ſenior,quà ſe dumeta reducunt,
Illis monſtrarat.ſolúmque inuenit Vlyſſes
Pampineis hortis purgantem falce nouellas,
Ablaqueare manu vites,vt palmite creſcant
Vberiore ſoli,genitorem læta per arua
Vinifero aggreſſum ramo,quem ſordida veſtis
Et laceræ tunicæ condebant,membra recurua,
Turpiter aſpectu.ſuras nam vinxerat altas
Pelle boum nexis ocreis,manibúſque reductas
Chiridas voluit,ne ſpinæ lædere palmas,
Atque rubi inculti poſſent:ſed tegmina pelle
Caprina capitis geſtabat,triſtior agris,
Quo magis hic luctus augeret.dius Vlyſſes
Poſtquam heroa æuo videt,incuruáque ſenecta
Triſtibus & curis,maciéque,animíque dolore
Confectum,agnouit patrem:lacrymæque per ora
Stillabant calidæ,viſo genitore.ſub alta
Ipſe pyro aſtabat flendo ſubtriſtis Vlyſſes.
Tum diuerſa ſibi reputans ſub pectore voluit:
An velit amplexus dare,& oſcula figere patri
Singula narrando,vt patrias veniſſet in oras,
Vt pelagi erraſſet fluctu:an tentare parentem
Suſtineat pellax,atque omnia diſcere tutus.
Sic alternanti potior ſententia viſa eſt,
Inter vitiferos patrem tentare labores,
Atque illum dictis prius hic vrgere proteruis.

Sic

Sic voluens animo, greſſus contendit ad illum,
Rectà iter hinc carpens. capite inclinatus in agro
Ablaqueans plantas ſenior fodiebat aprico.
Hinc aſtans clarus dictis ſic fatur Vlyſſes:
Chare ſenex, equidem magna experientia vitæ Vlyſſes ignotus ruri Laertē tentat.
Excoluiſſe tibi bacchæo palmite campi
Vitiferi, atque ſolum vertiſſe ligone Lyæum
Cura tibi incumbit. neque enim plantaria culta
Stant ſine honore tibi: non hortis arbor amœnis,
Non ficus, non vitis ibi, non pinguis oliua,
Non pyrus, aut ſulcus ſine cura pullulat aruis.
Sed tamen effabor, neque enim indignabere dictis:
Neu moueare ira, ſi quid te læſero voce.
Non adeò hæc curas patrijs fœliciter aruis,
Nam premeris triſti per agros nimis ipſe ſenecta,
Et ſquales corpus, laceráque indutus oberras
Veſte. Sed haud rex ipſe reor te negligit, oris Studium Laertis in colendo vinea, hortíſque & pomarijs quale & Alcinoi.
Nil ſeruile quidem ſpecie, ſeu corporis artus,
Et forma ingenti præ te fers, regibus altis
Es ſimilis vultus. quantum deprendere fas eſt,
Aſpectu, & talem æquiparas quoque corpore regem,
Qui bene lotus aquis tepidis conuiuia menſa
Magnifica celebrat, mox & ſua membra ſopore
Laxat iners lecto, ſenibúſque ea ſola voluptas
Quam ſibi iure ſenes tribuunt. ſed vera roganti
Diſſere: Cui ſeruis? cui conſita frondibus altis,
Vitiferóque ſolo colis hæc loca ſtrennuus aruis?
Hoc quoq; ſubijcias, Ithacā hácne petamus aquoſam?
Hácne iter eſt, vt agro viridi mihi rettulit ore
Vir quidam, occurſu nuper ſeſe obuius illic

Ipſe

Ipſe ferens.circum parua eſt prudentia pectus
Nimirum,neque enim fuerat mihi farier auſus,
Siue audire meas voces quærentis,an hoſpes
Ille meus quondam veſci vitalibus auris
Suſtineat,nec adhuc crudelibus occubet vmbris,
Mortuus & Stygias inferna ſedis ad vndas
Iuerit.effabor,ſenior mea figito dicta.
Hoſpitio quondam patrijs ego lætus in oris
Accepiſſe memor venientem ad littora noſtra.
Quò nunquam ſanè venit mihi charior alter,
Sedes ingreſſus noſtras,quicunque per oras
Longinquas errant. Ithaca genus eſſe ferebat,
Et genitore pio quondam Laerte creatum
Seſe Arceſiadæ:quem ductum in patria tecta
Excepi hoſpitio,rebúſque hunc omnibus vnum
Expleui feſſum,& dapibus ſolabar amicis.
Inſuper hoſpitij cumulaui dona decenter,
Vt dignum fuerat,auri ſeptena talenta
Arte laborati dederam,ſolidóque virentem
Floribus ornatum pictis cratera capacem
Argento,& lanas bis ſenas ſtamine pictas
Nuper acu adieci tenui,totidémque tapetas,
Palliáque immenſo circum pulcherrima cultu,
Tot quoque mirificas veſtes,tunicáſque decoras.
Et non ignaras operum ſtudiíque Mineruæ
Quatuor eximio præſtantes corpore nymphas,
Affectus patris. *Quas numero ex omni legit.pater orſus in ipſas*
Erupit lacrymas,fletúſque refudit ab ore:
Rectè hoſpes tendis,terra eſt quam quæris Vlyſſis.
Hanc tamen iniuſti,& nulla ſe lege tenentes

Atroces

Atroces homines tandem cepere,nec vlla
Dona mouent illos,non ſi quoque munera mille
Ipſe dares. Ithacæ ſed ſi nunc hoſpes Vlyſſem
Viuum inueniſſes,iam te excepiſſet amico
Hoſpitio,& læto miſiſset munera ductum,
Iam referens grates.decet hoc regnantis in oris
Officium regem,lex eſt hæc regibus vna.
Dic quotus eſt annus lapſus,cum exceperis illum
Hoſpitio,prolem noſtram infœliciter oris
Dulichijs vectam,fatiſque per æquor iniquis
Infortunatam,quam iam procul arce paterna
Atque Ithacæ campis diſiunctam gente ſuorum
Seu piſces ponti lacerarunt æquore celſo,
Siue feris auibúſque aruis iacet ille rapina.
Nec pater illius,nec fleuit funera mater,
Ornauítque rogos,quem nos generauimus olim.
Nec domus hæc vlulans,nec regia Penelopea
Munifica hic coniunx eſt lamentata maritum,
Dilectum quondam deflens pia membra,cubili
Queſta viri lethum:nec clauſit lumina morte,
Vt decet hic honor eſt morientis,& vltima funus
Dona petit. Sed quis tandem,qua gente creatus,
Quæ patria,aut vrbs eſt,qui te genuere parentes?
Diſsere vera mihi,quo ſtant tibi littore puppes?
Quæ te cum ſocijs celeres vexere per æquor
Eximijs armis,aliena an naue profectus
Huc mercator ades,nautiſque exire coactus
Vela iterum pelago,& ſæuo facientibus auſtro?
Dicta parat contrà ſapienti pectore natus
Laertis: Fabor,quoniam hæc te cura remordet,

Vrbe

Vrbs Alybas. *Vrbe Alybante ortus venio, hic habitantur amœna*
Tecta mihi fama, Polypemonidæque creata
Regis Aphidantis proles, mihi nomen auitum,
Sum patrijs princeps præclarus Eperitus aruis.
At me Sicania pepulit deus æquore raptum,
Inuitúmque Ithacis errantem ſiſtit in oris.
Stat procul vrbe mihi iuxta agrum littore puppis.
Exiuit luſtrum, patriæ quod ceſſit arenis
Ille mea infœlix, auibus digreſſus in æquor
Aues à dextra bonæ. *A dextra lapſis, quibus hunc deducere portu*
Me quondam memini lætum, gaudebat iturus
Naui hoſpes, munus ſperabat nobile quondam,
Si quando hoſpitio caperet, ſe fortè daturum
Sede quieſcenti patria mihi diuus Vlyſſes.
Sit ait: hunc nubes correptum corda dolore
Obtexit triſtem, manibúſque accepit vtriſque
Mirus affectus patris in filium, & filij in patrem. *Puluerem humo ardentem, capitíque aſperſit arenam*
Canitie albenti, grauiter ſuſpiria mittens.
At nato pectus motum trepidare parentem
Cernenti charum, & tum naribus acris obortus
Impetus effuſis cepit quaſſare ſtupentem.
Inſiliens dedit amplexus, atque oſcula fixit.
Vlyſſes prodit ſe patri. *Tum ſic affatur: Coràm quem cernis, Vlyſſes*
Ipſe ego ſum, genitor, ſalſis ereptus ab vndis.
In patrias oras veni labentibus anno
Luſtris viceno. triſti iam deſine fletu,
Parce pater luctu lacrymoſo flebilis ore
Cuncta tibi aperiam, quanquam feſtino. procorum
Proſtraui letho patria bellator in arce
Immanem turbam, crudelia facta virorum

Atque

Atque nefas vltus. cui ſic pater infit Vlyſſi:
Si mea progenies redyſti ſoſpes Vlyſſe,
Dic agè ſigna mihi, moueant quæ pectora notis. Laertes Vlyſſi.
Voce refert contrà ingenio præclarus Vlyſſes:
Principiò veteris veſtigia nota cicatrix Vlyſſes ſe eſſe Laertis filium, probat.
Vulneris, vt cernis, niueo quod dente ſub alto
Impulerat ſæuus Parnaſi monte recurrens
Actus aper canibus. nam me chariſſime quondam
Et mater patrijs tenerum miſiſtis ab oris,
Æuo creſcentem, vt patrem genitricis amatum
Autolycum peterem, capturus munera larga,
Quæ quondam veniens Ithacam promiſerat ille.
Arboreas frondes referam, atque arbuſta per hortos
Sepibus excelſos, quæ quondam munera paruo
Donaſti puero, veſtigia preſſa ſequuto.
Pomiferis hortis ſimul inter frondea paſſim
Olim arbuſta viam carpentes greſſibus vnà
Ibamus, cum tu quærenti ſingula, nomen
Dicebas truncis, propria quoque voce notabas:
Hicque pyros tredecim, denáſque ex ordine malos.
Inde quater denas ficus, & tramite ſulcos,
Vitiferóſque thoros, ſic vites ſæpe vocabas.
Ipſe recepiſti mihi te tum ſorte daturum
Quinquaginta intus generoſa vite tumentes.
Sulcus erat vites inter bene conſitus omnis,
Triticeam in meſſem viridanti frugifer anno,
Interiore ſitu pendebant palmite vites.
Tempora cum fructus Iouis imbre rigantur aquoſo
Et grauidæ pluuiæ deſcendit fœtifer humor.
Sic ait. atque illi ſoluuntur pectora motu

Et

Et genua affectu labuntur concita membris
Signa reuoluentis, ſibi quæ referebat Vlyſſes
Tam manifeſta notis. circundat brachia nato,
Exanimémque patrem amplexus tum diuus Vlyſſes
Ad ſeſe duxit. tandem pater ipſe recepit
Reſpirans animam, rediere in priſtina vires,
Ménſque refecta fuit, ſenior ſic fatur ab ore:
Animi affectus. *Iuppiter altitonans, etiam nunc æthere diui*
Eſtis in immenſo, ſi dignas crimine pœnas
Suſtinuere proci, & ſoluerunt ſanguine crimen.
At grauiter metuo, ne forſitan vndique Graij
Ex Ithaca huc curant, & triſtia nuncia cædis
Lata Cephallenûm moueant per mœnia gentis.
Conſilijs pellax contrà eſt ingreſſus Vlyſſes:
Vlyſſes patri. *Parce metu genitor, quæ te nunc cura fatigat,*
Deſinat eſſe precor, repetamus tecta propinqua
Arbuſtis horti, quæ conſita frondibus altis
Denſa loca exurgunt. huc, vnà ſede bubulcus
Atque ſuum paſtor, nec non & cura deorum
Telemachus pariter miſſi, iam prandia curant,
Ac epulas reparant. ſimul hæc tunc ore loquuti
Procedunt vnà, greſſúmque ad tecta ferentes
Candida circa hortos, intratáque limina calcant.
Inuenere ſimul natum paſtoribus illis
Innumeras carnes reſecantes fercula menſis,
Miſcentéſque ſcyphis ardentia vina Lyæi.
Balnea ante epulas vſurpata. *Magnanimum interea Siculis quæ venit ab oris*
Nympha lauans Laertem, oleo labente perunxit,
Tum nitidam huic lænam circundedit. ora Minerua
Aſſiſtens auxit, maioráque membra videri

Fecit

Fecit, & auguſta regem grauitate verendum
Longè alia. egreſſum lymphas & balnea, natus
Obſtupuit, poſtquam dijs immortalibus eſſe
Iam ſimilem vidit patrem. tum voce ſequutus
Vociferans inquit: Quiſquis fuit ille propinquans,
Te nunquam natorum aliquis per cana deorum
Secula mutauit, maioráque corpora forma,
Sublimémque magis fecit, mirabile viſu.
Cui ſic Laertes inquit: Sic Iuppiter altus,
Sic faciat Pallas, faciat ſic Phœbus Apollo, Laertes Vlyſſi.
Sic valeam rurſus, qualis cum Neriton altam
Mœnibus eximijs deieci in littore celſo
Epiri, vndoſo cum ponto regna tenerem
Regna Cephalenûm: ô vtinam quoque talis in armis
Vlturus noſtris crudeli marte ſtetiſſem
Luce ſub heſterna tectis ſublimibus aulæ,
Circa humeros tectus ferro, crudele procorum Exclamatio.
Inter concilium pugnans, ego funere denſo
Strauiſſem multos, vitam indignatus in auras
Arce procis alacris fudiſſem, pectus Vlyſſes
Tum tibi lætitia plauſiſſet in agmine cæſo.
Sic illi inter ſe fundebant dicta loquentes.
Poſt vbi iam famuli confecta labore pararant,
Sacrificáſque epulas, ſedere ex ordine menſis,
Diſcumbúntque thoris, ac menſæ ſedibus altis
Aggreſſi cœnam, dapibúſque epulantur opimis.
Cum ſenior Dolius, natique adiere labore
Deſſeſſi, vt mater campis Sicana vocarat,
Quæ prolem exiguam dapibus nutriuerat olim,
Quǽque ſenem cura fouit. cum tarda ſenecta

Oppreſſit

Oppreſſit curuum.poſtquam nouere Laertis
Incolumem natum ſtupefacti ſedibus horti
Aſtiterant.ſubitò cum verbis mollis Vlyſſes
Dulcibus affatur:Senior cum prole ſedete,
Capturique cibos pariter diſcumbite menſa.
Parce ſtupore,ſenex,iam longo tempore rectam
Diſtulimus cupidi nota vos ſede manentes.
Sic ait accedens Dolius,dextrámque tetendit,
Quam mitis capiens ſubitò dedit oſcula Vlyſſei:
Tum ſic exorſus Dolius:Quibus,inquit,ab oris
Expectate diu nobis ades inclyte princeps.
Quanquam iam dubij vix te rebamur Vlyſſe
Venturum ratibus,tamen ô fortiſſime regum,
O' Lux Dulichij,ſpes ô fidiſſima Graiûm,
Quæ tanta tenuere moræ? te fata reducunt,
Téque dei incolumem patria vexere per æquor:
Sis fœlix,noſtróſque leues ſperate labores.
O' ſalue multùm terræ rex inclyte noſtræ,
Gaude animo,tibi dent precor ô fœlicia regna
Dij ſuperi.quæſo referas an regia coniunx
Te rediiſſe ſciat reducem,ſeu nuncia ferre
Hortemur famulo?ille inquit:Curue ſenecta
Quid cunctare diu?ſcit dulcis Penelopea
Aduentus lætos,fruſtra hæc te cura fatigat.
Ille thoro his dictis pariter cum prole reſedit.
Nec non & Dolij nati gratantur Vlyſſi,
Et iunxere manus,teſtantes gaudia regi,
Diſcumbúntque thoris,vnà genitore ſedentes.
Sic illi poſitis curant conuiuia menſis
Hortenſi tecto.Mox paſſim nuncia fama

Dolium cũ filijs grandioribus, Laertis ſeruum, humaniter prandio Vlyſſes excipit.

Recta cœna:hic pro prandio à Principe conuictoribus dato.

Exijt

Exijt exclamans,totámque vagata per vrbem
Rettulit infandam cædémque,& fata procorum.
Tum ciues pariter percepta voce tumultus
Huc illuc currunt,ſtrepitúque ingente ſub arce,
Et gemitu ante fores denſi crudelis Vlyſſis
Conuenere,viros cæſós efferre parati,
Elatíque citò patrijs tumulantur arenis,
Quiſque ſuos condit buſtis.tunc vrbibus ortos
Ex alijs tradunt reuehendos æquore cano
Impoſitos ratibus,qui fallunt gurgite piſces
Vectabant cæſos celeri per cærula puppi.
Mox in concilium reliqui venêre frequentes,
Quós dolor acris habet.medio flagrante tumultu
Turbidus Eupethes ſurgens,ita farier infit;
Namque ſibi Antinous crudeli ſtrage iacebat
Extinctus natus,ſæuum ſub corde dolorem,
Et luctum indomitum voluebat concitus armis,
Quem primum iaculis confecerat acer Vlyſſes.
Illacrymans igitur rumpit de pectore voces:
O ciues,nimium factis crudelis Vlyſſei
Qui miſeros toties in aperta pericula ciues
Proijcit,ô Danais caput horum & cauſa malorum.
Principio ratibus vectos hinc mille Pelaſgos,
Armis præſtantes,merſáſque ſub æquore puppes
Conuexas Ithaca,populóſque amiſit in alto.
Hinc Cephalenorum iuuenes,quîs optima virtus,
Claráque ſtrenuitas Ithacis ſplendebat in oris,
Et patriæ florem lacrymoſo funere merſit
Cæde viros ſternens,columen tam nobile Graiûm,
Contigit vt noſtras oras ereptus ab vndis,

Exoritur tumultus in vrbe ob cædem procorum.

Eupethes Antinoi pater,cum Achæis conſpirat in Vlyſſis mortem.

Verùm agite ô ſocij, prius hinc tendamus in arma,
Quàm Pylon vndoſam, ſacrámque ſub Elidis vrbem,
Hic vbi belligeri campis dominantur Epei,
Se reſerat greſſu, aut triſtes moriemur inulti,
Aut deſolatos miſeri lugebimus agros.
Dedecore hoc turpi noſtros quoque fama nepotes
Aſperget quondam, noſtrique infamia ſecli
Nos erimus. quod ſi non hic punire nefandos,
Vlciſcique viros, qui ſæua cæde feroces
Strauerunt natos, fratréſque cruore refuſos,
Aggredimur, poſthac animo nil viuere dulce
Extiterit, moriens inter pia funera mixtus
Funus ero pariter. ſed eamus ocyus armis,
Ne prius hinc celeri tranſmittant æquore claſſe
Præueniántque citò ferro. cum fletibus illa,
Illacrymánſque refert. tetigit dolor iſte Pelaſgos,
Affectúſque pius mouit. quin ipſe ſopore
Arce Medon, ipſe & Muſarum gloria cantor
Exciti veniunt, medióque ſub agmine greſſus
Confirmant. omnes pariter ſtupor occupat ingens.
Medon diſſuadet. *Tum ſic ore Medon prudens effarier infit:*
O Ithacæ ciues, non hæc ſine numine diuûm
Talia molitus crudeliter enſe Laertis
Inſignis natus, tot funeris edidit arce
Luctificas ſtrages. vidi manifeſta Mineruæ
Numina, quæ propius fortem aſſiſtebat Vlyſſem,
Mentoris illa quidem ſpeciam mentita regentis
Dulichium ſimilis: iam coràm Pallas Vlyſſe
Apparens, animum audacem, & fidentia corda
Inſtaurabat ouans, iam Graios agmine turbans,

Impel-

Impellénſque viros celeri currebat in arcem
Diua gradu: aſt illi confertim ſtrage cadebant.
Sic ait, & tremefecta nouus per pectora cunctis
Inſinuat pauor, & viridis ſe pallor in ore
Oſtendit. ſapiens Alitherſes incipit heros Alitherſes augur dehortatur.
Maſtorides ſenior: norat namque omnia ſolus,
Quæ fuerint vnquam, quæ mox ventura trahantur:
O' ciues Ithacæ, mea nunc mea ſigite dicta.
Veſtro equidem errore hæc crudelia facta per arcem
Edita: vos horum caput, & vos cauſa malorum.
Non mihi perſuaſi ceſſiſtis, Mentore nunquam
Conſultante piè gentis rectore feroces
Conſilia audiſtis, natos veſtróſque nepotes
Hortando, vt fugerent inſanæ mentis amorem,
Stultitiámque feram. nunc ergo libidine magnum
Admiſere ſcelus, tot opes præſtantis Vlyſſis
Abſumpſere diu, regis connubia ſæui
Coniugiúmque pium nullo ſine honore ſequuti
Indecores famæ tam caſtæ coniugis inſtant,
Quem nunquam in patriam rediturum naue putarāt.
Nunc ea geſta viri quæſo mihi credite Graij,
Quæ narro. ſocij ferro ne cedite contrà.
Ne quis fortè malum maius ſibi ſentiat armis,
Aſciſcátque ſibi cladem. tunc orta tumultu
Ingenti inuadunt maior pars agmine facto,
Ac plus quàm media inſurgunt, fremitúmq; ſonantes Ithacenſiū in Laertis agrum irruptio.
Seditione citò facta conſiſtere cuncti
Audebant pariter. neque enim pia dicta probarant,
Sed parêre volunt Eupethi marte furenti.
Itur in arma igitur, ſubitóque horrentia tela

Corripuere manu, ſplendor quoque lumina viſus
Obfuſcabat atrox ferri. tunc agmine denſo
Collecti ante vrbem latam: dux improbus illis
Exclamatio in Eupethea. *Eupethes fuerat: Quæ te dementia cepit,*
Vlturum dum te clamas quoque funera nati,
Nec rediturus eras tanto diſcrimine rerum,
Sed te fata manent eadem, caſúſque iacebis.
Ergo Iouem Pallas ſummo compellat Olympo:
Pallas à Ioue rei euétum ſciſcitatur. *Dic pater altitonans, Saturni maxima proles,*
Qui nubes cogis regnantum ſumme deorum:
Quæro etenim cæco quam verſes pectore mentem:
An' ne prius bellum facies, & prælia dura:
An' ne ambos inter populos modò fœdera pones,
Pectus amicitiæ firmans. tum Iuppiter inquit,
Qui trahit obſcura percurrens aëra nube:
Iuppiter Palladi. *Nata quid hæc quæris? num tota mente petiſti*
Conſilio inuento, vt veniens iam diuus Vlyſſes
Illos proſternat letho? tua, nata, voluntas
Succeſſu vtatur: velut optas, fœdera certa
Percutiant illi. poſtquam bellator Vlyſses,
Cæde procos vicit ſemper dominabitur oris.
Hos quoque fatorum ſerie iam funera natum,
Atque obliuiſci cædes dira agmina fratrum
Cogemus, velut antè quidem, vt ſe ſœdere firmò
Diligere, & placida poſiti iam viuere pace
Suſtineant, alacres, pacis reuerentia cunctis
Diuitiæque bonæ ſuccedant omine læto.
Sic ait, ac mouit diuam nunc ire parantem.
Protinus illa ruens excelſi culmen Olympi
Deſerit. interea ſeruis rex veſcitur horto.

Talia

Talia dicta ſuis hic tum dedit orſus Vlyſſes
Curarum patiens: Noſtris ſpeculator ab agris
Hinc aliquis curſu contendat, an agmina cernat
Approperare armis. Dolij tum maxima proles
Iliſſus abijt iuuenis, quà ſeſe ſtrata viarum
Diſcernunt, omnéſque armis hic ilico curſus
Tendentes vidit, properánſque affatur Vlyſſem:
Aduentant hoſtes, ferro accingamur & armis:
Sic ait. aſt illi moti ſubita arma capeſſunt,
Induti ferro, quatuor latera ardua Vlyſſis
Claudebant, alia Dolij de parte feroces
Sex iuuenes armis. Laertes ipſe ſenecta
Debilis, & Dolius pariter concurrere in arma,
Cum res dura vocat, quanquam iam tempora circum
Canitie albentes, poſcunt certamina belli.
Vt verò induti fuerant ſplendentibus armis,
Parua cohors portis currens ſe fundit apertis
Sub duce Dulichio: quîs diua ſuperuenit armis
Nata Iouis Pallas, corpus mentita Pelaſgi
Mentoris, huic ſimilis fuerat vocémque colorémque.
Hac viſa ſubitò fortis lætatur Vlyſses,
Telemachúmque vocans inquit: Chariſſima proles,
Primus ini pugnas, aciémque inuade ruentum,
Bellantúmque globos, dudum mihi velle videris:
Vt qui ſint fortes, paribus cernantur in armis.
Ne genus infames maiorum, & facta parentum
Dedecores, animo repetas exempla tuorum,
Qui quonquam cunctis animis & robore terris
Ac virtute alta clari, & præſtantibus armis
Floruimus toto bellantes fortiter orbe.

Iliſſus hoſtes aduentare nũciat.

Pallas ſuppetias Vlyſſi venit.

Vlyſſes filium in hoſtes incitat.

Telemachus dictis contrà eſt ingreſſus:in iſto
O' genitor cernes,ſi vis modò,pectore vires,
Et virtutem animi, nec turpem reddere gentem,
Nec generi indecorem veſtro,nec fama feretur
Noſtra leuis,tantique aboleſcet gloria facti.
Sic ait:& ſenior Laertes pectore gaudens,
Exultánſque,O' lux,inquit,clariſſima,quæ nam
Iſta dies?equidem lætor.vos numina diuûm
Vos veneror votis patriæ.Dij,quantus Vlyſſes,
Atque nepos pariter columen virtutis adepti
Contendunt de laude ſimul.tum Pallas adorta
Aſtitit,& voluens hic cæſia lumina fatur:
O' Arceſiade inter memorande ſodales,
O' dilecte mihi ante alios,nunc vota Mineruæ
Atque Ioui ſupplex patri tibi concipe mente,
Et tunc immittas impulſam viribus haſtam.

Laertes filij & nepotis virtutē admiratur.

Sic ait,& vires inſpirat Pallas ad arma.
Ille diu ſupplex diuæ prece numen adorat.
Mox haſtam iacit,& miſſam contorquet in hoſtes
Fortis,& Eupethem valido tranſuerberat ictu
Per galeam ære grauem circum caua tempora nexã.
Quæ non ſuſtinuit iaculum,tranſiuerat æra
Cuſpis,& hinc ſanguiſq; rubens animúſq; ſequuntur,
Corruit in vultus,ſonitum ſuper arma dedere.
Dat tellus gemitum,& clypeum ſuper intonat ingens.
Propugnatores inter bellator Vlyſſes
Prima acie ſtando,proléſque ab Vlyße creata
Inclyta Telemachus,edebant funera ſtrage
Enſibus,atque haſtis,acies vtrinque ſecabat
Cuſpidis.hic illi cunctos Acherontis ad vndas
Miſiſ-

Pugna Vlyſſis in agro contra Ithacenſes.

Vlyſſes &

Miſiſſent cæſos pugna, lethóque dediſſent,
Ereptóſque Ithacis reditus in tecta negaſſent,
Vltimus ille dies generi gentíque fuiſſet:
Ni Iouis Ægiochi ſoboles Tritonia Pallas
Clamorem extollens, omnem traxiſſet ab armis
Voce ſua populum: Ciues arcete rebelles
Luctificum bellum, pugnáque abſiſtite dira,
Vt ſine funeſto dirimantur prælia tabo.
Sic ait, atque illis coit in præcordia ſanguis,
Pallor & ore metus campis inuaſerat agmen.
Dúmque tremunt, manibus ceciderunt arma cruētis
Lapſa ſolo, ſonitu ingenti clamante Mineruæ.
Tunc vrbem repetunt patriam, cupidíque ſalutis
Corripuere viam retro. Sed victor Vlyſſes
Horrendum exclamans, victricibus ocyus armis
Irruit inſultans. ceu aquila æthera concita motis
In ſublime volans ſtrepitu petit ardua pennis,
Cum tonitru altitonans ardentia fulmina miſit;
Ante pedes natæ cecidere potente creatæ
A' genitore deæ, cui cærula lumina fronte
Splendeſcunt. conuerſa dea hic affatur Vlyſſem:
O' Laertiade proles Iouis inclyta bello,
Deſine iam tandem triſti contendere pugna,
Æqualíque virûm ceſſetur marte, nec arma
Vlla moue vlterius: ne te indignatus ab aſtris
Horrendo crepitans ſonitu conterreat illa.
Sic effata: animo exultans parebat Vlyſſes.
Tum Pallas iterum corpus mentita ſenilis
Mentoris, huic ibat ſimilis vocémque, colorémque,
Inter vtroſque Iouis proles in ſecula leges

Telemachus omnes peremiſſent, niſi Pallas bellũ diremiſſet.

Fulmen de cœlo.

Pax inter

Ithacenſes & Vlyſſem æterna fit. *Æternas poſuit, pacémque & fœdera iungens.*

FINIS ODYSSEAE HOMERI,

Simone Lemnio Emporico Rheto Cano Interpre.

HOMERI BATRACHOMYOMACHIA, HOC EST, RANArum ac Murium pugna: Simone Lemnio Emporico Rheto Cano Interprete.

Inuocatio. *IN noua Pegaſeo ductas Helicone ſorores*
Vota voco ſupplex, ſacro & mihi monte dearum
Voce chorum precor incipiens: deſcendite Muſæ,
Inque meum faciles pectus modulamina cantus
Propoſitio. *Mittite. Namque nouos deducere carmine verſus*
Ordiar, inque genu poſitam exercere camœnam.
Arma canam & pugnas ſæuas, ac plena tumultu
Martis opus diri ſtridens horrentia bella,
Fert animus ardens cunctis demittere ad aures.
Hinc canere incipiam, vt mures præſtantibus armis

Ante

Ante alios lecti dura concurrere pugna
Sunt auſi quondam, ranáſque inuadere bello,
Et quibus impetibus ruerint in prælia tanta,
Phlegræis campis imitati bella gigantum
Edita terrigenûm, ceu quondam fama per oras
Inter mortales fuerat. quæ cauſa tumultus
Horrendíque feram repetens exordia Martis.
Mus quondam ſitiens odioſa pericula felis
Fugerat, atque ſitim rabido collegerat æſtu.
Víque lacus liquidos, & ſtagna propinqua per arua
Contigit infœlix, teneráque in littore barbam
Deponens hilaris dulcem oblectatus ad vndam,
Feſſus arenoſi laticem bibit ore liquoris:
Conſpicit hunc ingens, quam candida fama ferebat,
Quæque lacus iuxta degebat læta paluſtres,
Limnocharis, reflui clariſſima gloria ſtagni
Rana loquax vndis. tum ſic ad littora fatur:
Huc ades ô hoſpes, quis es? vnde ad curua paludis
Littora veniſti? qui te genuere parentes
Tam clarum? mihi que hæc ediſſere vera roganti,
Ne te mendacem, vanæque hic vocis amantem
Percipiam. ſi tu fueris quoque forſan amore
Dignus amicitiæ te ducam in tecta benignè,
Hoſpitiique feram tibi plurima munera noſtri.
Sum rex Phyſignathus, qui ſtagna vndantia circum,
Pérque lacus regno, liquidis cultiſſimus vndis
Qui tumidus malis ſonitu perterreo lymphas.
Dux ego ranarum ſemper feror eſſe paluſtres
Inter aquas celebris. quem quondam littore Peleus,
Hydromeduſa tibi mater generauit ad altas,

Narratio ducta per cauſas, cur mures bellum ranis intulerint.

Limnocharis rana ad murium regē Pſicharpaga.

Eridani

Eridani ripas dulci commixtus amore.
Vndarum genitrix floret regina per arua.
Te quoque ſceptrigerum regem, pugnaque ſuperbum
Bellatorem armis præſtanti corpore celſum,
Ante alios fortem video. genus ergo recenſe
Voce tuum clara. breuiter reſpondit, & ore
Pſicharpax *Pſicharpax infit: Noſtrum ſuper æthera notum*
genus ſuum *Quid genus inquiris, cunctis mortalibus vnum,*
iactat. *Et clarum ſuperis, auibúſque volantibus alto*
Aerijs cœlo? Pſicharpax nomine dicor,
Magnanimóque ſatus quondam Troxarte parente.
Eſt mihi Lichomyle mater, de rege creata
Pternotrocte olim celebri. me fudit in agro
Sub tuguri tecto, & teneris nutriuit ab annis.
Illa nuces virides, ficúſque ſub arbore dulces
Ore legens, varias eſcas referebat ab aruis.
Qui tibi me ſocium iunges non æqua petentem?
Diſſimilem natura facit. tibi vita ſub vndis:
At mihi conſuetum, facilem conquirere victum,
Et quaſcunque licet raptas mortalibus eſcas
Conuehere. At panis Cereris ter fruge ſubactus,
Ter quoque piſtus aqua non me latet, inque caniſtris
Lecta Ceres eſca non me fugit vlla rotundis,
Nec ſiſamida ferens crebram prælata placenta.
Nec liquidæ pernæ pinguentia fruſta, nec albis
Cum tunicis iecora. aut nuper dulcedine lactis
Caſeus expreſſus niuei, aut melitomata grata,
Melléque confectas eſcas quaſcunque deorum
Exoptant turbæ: nec, quis conuiuia menſis
Lauta coqui ornantes ollas, atque ignis ahena

Delicijs

Delicijs varijs humentia fercula ponunt.
Quin triſtem nunquam clamorem marte refugi,
Sed ſubitò in pugnas, iuique in prælia dura
Propugnatores inter, martémque cruentum.
Et quamuis ferret magno geſtamine corpus,
Mortalem haud timui. verùm audax ipſe cubile
Sæpius acceſſi propius, digitúmque momordi
Extremum, atque pedem cepi recubantis in vmbra.
Nec tamen ipſe dolor ſopitos occupat artus,
Nec dulcis morſu requies ſomnúſve receſſit.
Aſt duo per cunctas metuenda pericula terras
Orbis ego paueo trepidans immaniter alas
Accipitris, campis extenſas aere lapſi:
Atque pedes vncos, & ſæua guttura felis.
Qui mihi ſæpe feros luctus & damna tulere.
Hinc laqueos triſtes metuo, fraudéſque latentes,
Muſcipulámque leuem, gemitum & ſuſpiria dira
Ducentes ſecum. ſæpe hic crudelia fata,
Sæpe doli mortis latuerunt, machina ſæua
Sæpe fuit letho, inprimis tamen horeo felem,
Strenua quæ dubio per curua foramina greſſu
Intrantem quærit, ſcrutans anguſta per antra.
Non edo, ſi neſcis, raphanos, cauléſque virentes, Nulla eſca muribus eſt circa herbas.
Braſſica nulla mihi, non vlla cucurbita dulcis.
Non viridi beta, apijs non paſcor ab hortis
Ereptis. vobis ſunt hæc per ſtagna, lacúſque
Grata epulæ. tum ſic ridens Phyſignathus infit:
Multa quidem ô hoſpes faris de ventre ſuperbe, Phyſignathus rana muri.
Quo te plus æquo iactas, & littore noſtro,
Et mediocris aquæ lacubus, ſtagniſque recuruis,

Multa

Multa quoque & terra creſcunt mirabile viſu.

Ranarum vita victúſque.

Namque deus ranis vitam per ſtagna creauit,
Et dedit eſse in aquis, æuúmque agitare ſub vndis,
Pérque ſolum pariter. terráque vndáque liquenti.
Paſcimur, hanc nobis conceſſit iuppiter altus.
Vita eadem terris, atque vndis abdere corpus,

Ranarum ſtudium cómendat.

Et ſaltare ſolo viridi. iuuat eſse ſub vndis,
Et modò tota caua ſubmergere membra palude,
Nunc proferre caput, ſummo modò gurgite nare,
Sæpe ſuper ripam ſtagni conſiſtere, ſæpe
In gelidos reſilire lacus, limóque latere.
Si cupis, hæc cernes, licet hæc didiciſse volenti,
Et datur & fas eſt. tergo te rana patenti
Sublatum excipiam, túque hærens corpore toto
Te teneas, lætúſque intrabis tecta petita,
Atque caſas noſtras. ſic dicens rana reſultat,
Et nunc colludit, viridíque exultat in herba,
Nunc latus in fuluis maculoſum ponit arenis.
Paulatímque metu dempto, modò tergora præbet
Inſilienda illi. mus hic conſidere dorſo,
Neſcius heu fati pelago, ſortiſque futuræ,

Phyſignathus hortatur Pſicharpaga muré, vt tergo natantis ſe committat, ac ſic lacũ traijciat.

Et iam Phyſignatus ſalienti terga repanda
Exhibuit muri, ſéque inijcit ille, manúſque
Implicat, hærendo tenera ceruice natantis.
Ac primò liquidis mus oblectatur in vndis,
Donec vicinos aſpexit littore portus,
Phyſignatho gelidas lætatur nante per vndas.
Tum rana à terra ſiccóque à littore ſenſim
Tarda pedum primò veſtigia ponit in vndis.
Inde abit vlterius, mediæque per alta paludis

Æquo-

Æquora fert prædam,& tacitis ſubremigat vndis.
Mus pauet ablatus,littúſque pauore relictum
Reſpicit,& dextra collum tenet,altera dorſo
Impoſita eſt,ſpumis ceruice pependit aquarum.
Iámque procul ſtagno fluitabat pondere rana,
Purpureíſque lacus ſubmergi cœpit in vndis
Impoſitus tergo,ſinuantur flamine crines,
Illacrymánſque vadis flebat.tum denique fruſtra
Pœnituit facti,multum ſe incuſat,& aſpras
Corpore vellebat ſetas,& crura recurua
Atque pedes ſtringens diſtendit ventre per vndas,
Palpitat exhorrens tremebundus pectora morte.
Haurit corda metus ſæuus ſine more recuſſa.
In terrámque oculos fruſtra vertebat,& vſque
Aſpiciebat humum,ducens ſuſpiria mœſta.
Ingemuit triſtis gelida formidine preſſus,
Pectora turbatus.tum protinus intima frigus
Oſſa receperunt,buxóque ſimillimus ora
Pallor obit,lacrymíſque genæ maduere profuſis.
Ac primùm caudam medijs extendit in vndis
Ponè aptans,veluti remus lentatur in vnda,
Multa deos ſupplex orans ad littora ferri,
Atque ſubire piam terram,ſedéſque parentum,
Atque optabat humnm patriæ tetigiſſe virentem.
Iam quoque purpurea ſubmergebatur in vnda,
Clamores ſimul horrendos ad ſidera tollit.
Ter conatus erat,ter fletibus ora rigauit
Singultúque ſuas interrumpente querelas.
Tunc tales voces miſerabilis edidit ore:
Non ſic quondam humeris portauit taurus amoris
Nobile

Pſicharpax dolet ſe à litto re auectū in mediam Paludem.

Exclama-

tio muris in medio lacu. *Nobile pondus aquis, liquidáſ cum ducta per vndas*
Virgo Europa fuit, Dictæáque rura ſequuta eſt;
Quando illam taurus Cretæas vexit in oras
Per medios fluctus: ceu me quoque rana coaxans
Ad ſua tecta humeris geſtat, dum remigat æquor.
Hydrus lacu emergens, cauſa fuit interitus muri. *Et viride extollit cana ſibi corpus in vnda.*
Ecce improuiſus crudelibus orbibus anguis
Horrenda apparens liquido ſpectacula fluctu
Vtriſque emicuit capite, & ceruicibus altis
Eminet atque inter fluctus arrecta ſtrepentes
Exuperant vndas reſonantis pectora ſtagni.
Quo viſo, celeres ſubijt Phyſignathus vndas,
Nil meditans ſecum, qualem deſereret altis
Heu ſocium lacubus. ſe immerſerat ergo profundos
In ſtagni fluxus, deſerto pondere rana,
Parcarum euaſit nigrantia fila ſororum.
Aſt ille infœlix cecidit reſupinus in vndam
Pſicharpax lacu extinctus rana fugiente. *Deſertus medio fluctu, moriénſque gemebat*
Stridenti ſonitu, & ſtringebat vortice palmas.
Sæpe ſubibat aquas verſus, & ſæpe remergens
Calcitrat: at nullo poterat conamine fatum
Euitare miſer. madefactæ gurgite ſetæ
Pondere merguntur nimio, corpúſque trahebant.
Tum moriens vndis tales è pectore voces
Edidit: Haud diuos falles pro talibus auſis,
Ipſe lues dignas quondam Phyſignate pœnas,
Dum tibi deijcior celſo de corpore in vndas
Naufragus, vt præceps ſpecula deſertur ab alta.
Nec me tu melior ſuperaſſes perfide terra
Pancratio, & lucta forti, curſúque per arua:

Sed

Sed me fruſtratus merſiſti ſæuus in vndas.
Sed deus vltor erit, vltricia lumina diuûm,
Vltrices oculos geſtant quoque numina cœli.
En de te, neque enim effugies. exercitus omnis
Muribus infeſtis pœnam cum ſanguine ſumet,
Hæc ſic vociferans, media expirauit in vnda.
Mollibus in ripis reſidens hunc vidit amarus
Lichopinax procul hinc lamentans littore toto,
Hic vlulauit iners, ploratu ſtagna reſultant.
Tum ſubito curſu tam triſtia nuncia defert
Muribus allatus. poſtquam crudelia fata
Percepere ducis, grauis ira inuaſerat omnes.
Exarſere æſtu cuncti. placet ire ſub ortum
Auroræ roſeum legatos vndique campis,
Concilium magnum regis, primóſque ſuorum
Imperio accitos alta intra limina cogant,
Troxartæ liquida patris infœlicis in vnda
Extincti nuper nati Pſicharpagos alti,
Qui per ſtagna natans reſupinus flebile corpus
Voluebatur aquis, lacubúſque exangue cadauer:
Nec iuxta ripas, medio ſed in æquore nabat,
Tethyos vndiuago cum ſe fert gurgite Titan.
Vix Aurora ſuo rubeſcerat æthera curru,
Olli conuenere, fluúntque ad regia plenis
Tecta vijs. ſedet in medijs & maximus æuo,
Et primus ſceptris haud læta fronte, reſurgens
Troxartes, ob cædem irarum fluctuat æſtu
Crudelem nati, ſolio rex infit ab alto:
O ſocij, quanquam ſolus tot adire labores
Suſtinui infœlix, ſæuis diſcrimina ranis

Inſunt morientibus præſagia: vt in Hectore de morte Achillis.

Lichopinax à lambendis quadris dictus, defert nuncia extincti regis.

Muriũ concilium, & coniuratio in ranas.

Oratio Troxartæ ſuaſoria.

Sola

Sola mihi ſemper metuenda, & fata per vndas:
Attamen eſt cunctis ſors hæc communis Erinnys
Muribus, atque bonis ranæ communibus obſtant:
Præcipuè ipſe miſer, qui lecti pignora charâ
Heu ternos natos amiſi germina gentis.
Primùm, equidem horreſco, crudeli funere filis
Merſit acerba lues, generique inuiſa parentum,
Quem raptum longè extra incurua foramina traxit.
Deinde alium ſæui ſub triſtia fata tulere
Fraude viri cæca, ſceleriſque inuenta doloſi
Machina crudelis ligno contexta per artem,
Muſcipulámque vocant, laqueóſq; inimica per arua;
Muribus vna lues cunctis communis Erynnys
Perniciéſque furit. iam nuper tertia proles;
Quam mihi Phyſignatus ducens in gurgitis vndas
Extinxit nuper, per ſtagna loquacia rana,
Heu dilecta mihi, & celebratæ nomine matri,
Hei mihi, Pſicharpax iacet ingens æquore funus.
Quare agite ô ſocij, nunc bello armemur in ipſas
Egreſſi ranas caſtris, præſtantibus armis
Induti corpus variè. ſic dixit & arma
Sumere perſuaſit cunctos. Mars horridus ære

Murium armatura.

Concitat in pugnas, diri cura impia belli.
Ac primùm leues ocreas circa hiſpida crura
Deduxere fabis, ſiliquiſque virentibus agro,
Quas fregere aruis lentas, atque arte pararunt,
Arma, fabas ſera campis ſub nocte vorantes,
Aſtiterant acies. calamis thoracas ab aruis
Euulſis, corióque obductos vndique denſo
Feli direpto, quàm mures nuper acerbi

Exci-

Excoriare.cutis ſummos diuulſa per artus,
Nec quicquã niſi vulnus erat, cruor vndique manat.
Hac ſibi thoracas reparant.clypeúſque lucernæ
Pars erat interior mediæ.Sed lancea longæ
Æris acus fuerant Marti ferrata tricuſpis,
Atque opus æratum.galea eſt caua tempora circum
Teſta nucis,capitum ſic tegmina tuta gerebant,
Taliter armati mures hic caſtra tenebant.
Hæc vt fama venit narrans,tunc vndique ranæ
Vndis egreſſæ pariter denſantur in vnum
Marte locum celeres,belli de rebus atrocis
Concilium cogunt,varijs ſententia dictis.
Dum quæ ſeditio quærunt,quæ cauſa tumultus,
Cur hæc in ſeſe poſcant certamina mures:
Ecce ſuper uelox caſtris præmiſſus ab hoſte
Iam legatus adeſt,qui dextra ſceptra gerebat,
Embaſichytrus atrox,ſuetus conſcendere ahena,
Tyroglypho quondam forti genitore creatus,
Cui ſolita eſt ſemper preſſi bene copia lactis
Dente cauari atro,& villaris caſeus antris.
Tum belli referens famam,pugnæq́ue ferocis,
Incipit:O' ranæ,nos huc in caſtra minantes
Iuſſerunt mures vobis indicere bellum
Agmine præmiſſos:vt vos in prælia dura,
In pugnáſque feras ornetis tela ferentes.
Nam videre ſuum fluctu Pſicharpaga raptum,
Extinctúmque vndis,quem iam rex veſter in æquor
Ranarum merſit,mediiſque occidit in vndis
Acer Phyſignathus,cui buccas Iuppiter ambas
Inflauit tumidas.Nunc bella capeſſite ranæ,

Legatus murium ranis bellum indicit.

Si qua animo virtus: exite in prælia fortes,
Si qua tenet generis celebris fiducia veſtri.
Sic ait, & ſubitò ranarum euanuit ore.
Vtque ſonus triſtis ranarum contigit aures,
Verbáque legati turbarunt corda ſuperbæ
Stagnorum genti, multum incuſantibus ipſum
Vndiuagis regem ranis, flagrante tumultu,
Phyſignathus ſurgens prorupit pectore vocem:
Phyſignathus in ſenatu ranarum ſe defendens obiecta cõfutat. *O' ſociæ ranæ, non merſi funere murem,*
Occidíve lacu, aut morientem littore vidi:
Sponte extinctus aquis periit, dum ludit ad vndas
Circa ſtagna iocos imitatus membra, natatus
Edens ranarum liquidos, currítque per vndas.
Inſontem nunc me accuſant, & crimine damnant
Crudeles mures. Quare vos hortor ad arma.
Conſulite in medium, bellúmque inuadite ranæ,
Vt diros mures perdamus fortiter armis.
Namque effabor ego mihi quæ ſententia conſtat,
Quidve animo ſedit, ſeu quid magis omnibus vnum
Conſultatio. *Vtile, munitæ ſtemus ſplendentibus armis,*
Et ferro accinctæ, cingamus littora cunctæ,
Atque lacus iuxta ſummas in ceſpite ripas
Armis inſtructæ ſiſtamus ſigna feroces.
Quà præceps locus exurgit, viridánſque crepido.
Vt cum præcipites veniunt, magníſque feruntur
Phyſignathi ſtratagema. *In nos impetibus, galeáſque apprendere dextris,*
Atque iubas ſubitò conantur in agmine mures,
Hic quicunque ſuis contrà contenderit armis,
Ipſos turbemus liquidas in gurgitis vndas,
Ináque lacus gelidos armatos vndique ripis

Cum

Cum ferro pariter mergamus in alta paludis
Æquora ſpumifera. ſic cunctos denique cano
Ignaros nandi mures extinguere fluctu
Poſſumus, & vitam medijs auferre ſub vndis.
Tum ſubitò campis figemus læta trophea,
Muribus occiſis ingenti ſtrage per arua.
Sic ait, & cunctas lucentibus induit armis. Armatura ranarum.
Maluarum folijs denſiſſima crura tegebant.
At betæ latos viridi thoracas habebant;
Et denſis caulis folia arctant vndique ſcutis.
Próque haſta fuerat prælongus acumine iuncus.
Pro galeis tenues cochleæ capita alta tegebant,
Tegmina tuta ſibi. ſic armis martéque ſtructæ
Ornantes varijs viridantia corpora telis,
Altis conſtiterant ripis, haſtáſque vibrabant,
Exultántque animis ranæ. cum Iuppiter altus
In cœlum aſtriferum diuos vocat, agmina denſa Deorum concilium.
Belláque multa ſolo per littora curua paludis,
Et bellatores præſtanti corpore campis,
Innumeróſque armis haſtilia longa ferentes
Cœlicolûm oſtendit turbæ, & certamina ſæua,
Qualis Centauris ingens exercitus olim, Murium ac
Anguipedúmq; acies quondam Phlegræa Gigantum, ranarum
Ibat ouans agro varijs exercitus armis, exercitus
Tum ſuaui quærit riſu: Socia agmina ranis Centauris
Quis deus adiunget, quiſve auxiliator in arma & Giganti-
Deſcendet, ſiue auxilium iam muribus aruo bus compa-
Adferet? ac natam compellat Pallada dictis: rat.
Muribus ecquid opem latura es candida nata,
Accedens pugnas: ſaliunt per tecta proterui, Iouis facetiæ.

 Et

Et delubra tibi circum, ſempérque iocantur,
Se oblectántque cibo, ſacro & nidoris odore.
Sic Cronides dixit. dictiſque ingreſſa Minerua:
O pater, haud vnquam ſceleratis muribus ibo
Subſidio, quanquam ranis vexantur aquoſis.
Namque mihi toties nunc illuſere feroces,
Et veluti peſtes varia mihi damna dederunt.
Hei mihi, florigeras quoque deſtruxere coronas
Ornatúſque meos, oleúmque & lampadas ignis
Læſerunt triſtes. & quæ me cura remordet
Præcipuè, atque ira vexat præcordia ſæua,
Et ſcelus hoc auſi, peplum roſere rigentem,
Quem quondam texens percurri pectine, tramam
Inſertans tenuem, tenui quoque ſtamine neui.
Inſerui multum radijs ſubtegmen acutis,
Brachia docta mouens, ſtudio fallente laborem.
Hoc mihi pallentes fecere foramina mures.
Nunc vrget ſarctor, qui fœnora poſcit auarus.
Hac cauſa indignor. neque enim, quo reddere poſſim,
Iam ſupereſt, ſiquidem ſubtexens mutuò cepi.
Nec gelidis etiam tamen hinc ô Iuppiter ibo
Subſidio ranis. quid inertia corda ſub vndis
Ranarum curem? nulla eſt conſtantia mentis.
Vix lacus eſt tanti, totóque in littore ranæ.
Me quoque deſeſſam redeuntem littora circum
E' bello, & requie dudum ſomnóque carentem,
Cum dulci cuperem corpus laxare ſopore,
Clamoſæ inſanos tenebris mouere tumultus,
Vt non exiguo vel claudere lumina ſomno
Me ſinerent ſtrepitu. inſomnis ego nocte iacebam,

Palladis oratio, qua oſtendit ſe nec muribus nec ranis opem laturam eſſe.

Ægra caput flexum: donec criſtata volucris,
Emittens vocem cecinit ſub culmine gallus.
Ergo age ſuppetias iſtis veniſſe negemus,
Nec ferat vllus opem tali ſub marte deorum,
Ne quis vt hic veſtrûm violetur acumine teli
Et capiat vulnus. nam pugnant cominus armis: Dehortatio
Vel ſi animis contrà ſe ferret turba deorum,
Pugnarétve deus, ferróque & cuſpide longa.
Sed potius liquido ſpectemus prælia cœlo
Atque oculos tanta paſcamus in æthere pugna
Oblectati animis. dicenti talia parent.
Conuenere loco cuncti ſimul aere diui,
Inque vnam ſedem properabant agmine denſo:
Tum duo præcones, belli quoque ſigna ferebant,
Accedunt, rauco ſtrepuerunt cornua cantu,
Hicque tubas magnas culices clangore tenentes Culices tubicines claſſicũ canunt.
Inſonuere feræ pugnæ, bellique tumultus
Exorſi ſtrepitum. hinc horrenda tonitruá martis
Demittens natus Saturni clarus Olympo,
Signa dedit. primus turmas inuaſit agreſtes
Hypſiboas, veniens Lechenora vulnerat haſta, & Prælium committitur.
Horrendum clamans, per ventrem traijcit altum,
Ære iecur gelido, dum ſtaret in agmine primo
Propugnatores inter, qui lingere caudam
Aſſuetus fuerat, pronus cadit ore remordens
Cæſus humum, & teneros fœdans in puluere crines.
Poſthunc Troglodytes iaculatur ab agmine telo
Peleona ferum, traiecto pectore fixa eſt
Fracinus, aſt illum mors occupat atra cadentem,
Atque animam tenues fugientem fudit in auras.

At Seuthaus atrox tranſacto corde peremit
Embaſichytron aquas iuxta, ceu littore tı uncum.
Artophagúſque Polyphonum trans ılia fixit.
Ille cadit præceps, animúſque volauit in auras
Diſcretus membris. morientem vt vidit in aruo
Limnocharis ſocium, quæ fuerit gaudia circa
Stagna lacus ſaltu tenui captare ſub vmbra,
Troglodyten ſaxo præcurrens alta molari
Occupat, & media vulnus ceruice cruentum
Fecit. at huic tenebræ clauſerunt lumina nocte.
Protinus obſeruans ſplendenti immanior haſta
Lechenor bello pugnax, & lingere caudam
Impauidus, faucéſque atras euadere felis.
Occurrit, telóque iecur tranſuerberat acri,
Nec iaculo errauit. quo viſo, ſaltat ab altis
Crambophagus ripis, fugiens in ſtagna profunda,
Nec tamen euaſit: namque illum fixit in vndis.
Concidit infœlix, nec reſpirare dabatur.
Atque lacus tincti rutilante cruore fluebant.
Illéque porrectus iacuit ſub littore curuo,
Sanguine venarum motu ſaliente per artus.
Incita pulſabat gelidus cruor ilia fluxu.
Tyroglyphon ripis ſpoliat Limneſius altis,
Pternoglyphúmq; videns Calaminthius horruit ingẽs,
Inque lacum ſalijt fugiens inglorius armis
Proiecto clypeo, & ſe condidit ipſe palude.
Sed tamen Hydrocharis regem confecit atrocem
Pternophagum, melior, coniecto pondere ſaxi
Sinciput in medium: cerebrum ſtillabat ab altis
Naribus, & rubeo tingebat ſanguine terram.

Crambophagus à vorandis caulibus & braſſicis.

Armis

Armis egregium deiecit Borbarocœten
Lichopinax, haſta ſurgens, caligóque denſa
Morte oculos texit. pede traxit Cniſſodioctem
Praſſophagus viſum, collóque inſiſtit, & hæret,
Inque lacu extinxit pulſa ceruice paluſtri.
Pſicharpax ſociosvltus ſub marte caducos,
Peluſium ferijt tumidi trans ilia ventris:
Haſta iecur fixum penetrauit. at ille cruentus
Ante oculos cecidit, petiitque Acherontis arenas
Spiritus infernas. quo viſo iecit in ipſum
Cœnum Pelobates tepidum, limóque maniplum
Exceptum liquido, frontémque perunxit ouantis,
Ac fermè excæcans ſpoliauit lumine murem.
Aſt ille iratus ſaxum circumſpicit ingens,
Saxum antiquum ingens, campo quod fortè iacebat,
Pondus agri culti, ſpacium per inane recuruum,
Ille manu raptum valida torquebat in hoſtem,
Pelobaténque genu ſubter percuſſit euntem.
Totáque crura labant, infractáque tibia dextra.
Corruit ille cadens reſupinus puluere in alto.
Craugaſides vltor vibrans contendit in illum, Crambaſides alij legunt, quod caulium ſpeciem colore referat, vel q̃ per caules tendat.
Per medium ferijt ventrem, traiectus acutus
Iuncus ei totus penetrauit ad intima telo,
Iliáque in terram ceciderunt cuncta refuſa,
Atque manus iuxta cruor eſt haſtile ſequutus.
Vt videt horreſcens in ripa fluminis alta
Sitophagus, claudo diſcedit ab agmine greſſu.
Namque pauore metus trepidat, bellóque recedit
In foſſam corpus ſaltu demiſit aquoſam,
Interitum fugiens & triſtia fata per vndas.

Hinc quoque Phyſignatum Troxartes impulit audax
Prima victoria murium. *Pérque pedem ſummum ferijt, quo vulnere tardus,*
Infirmúſque labans ſubitò de margine ſaltat,
Inque lacus fugiens reflua ſe condidit vnda.
Quem poſtquam vidit nondum hic occumbere telo,
Semianimémque diu, poſtquam prolapſus adhæſit
In ripa ſtagni, curſúſque & viribus aeris
Irruit, atque neci, rurſus demittere tentat.
Aſt vt ſeminecem liquidas Praſſeus ad vndas
Vidit proiectum, currens per tela, per hoſtes,
Propugnatoréſque inter, martíſque tumultus
Aduolat, ac rapido curſu media agmina rupit,
Inque illum iuncum fortis iaculatur acutum.
At non infœlix clypeum tranſuerberat haſta,
Verùm acie affixa eſt, ſummóque vmbone pependit.
Ecce inter mures iuuenis præclarus arena
Exuperans alios animis, bellóque ſuperbus,
Qui validis acie pugnabat cominus armis
Artepibuli acris proles præſtantis, & ipſe
Dux populi fama clarus, terrórque per oras
Meridarpax omniũ murium fortiſſimus. *Æquiparans martem Meridarpax, inclytus agmen*
Ducebat, iuuenes inter pugnare peritus
Solus erat, longè princeps fortiſſimus armis.
Conſtitit ille lacus iuxta, & liquidiſſima ſtagna
Ante alios longe tumidus, pugnáque ſuperbus,
Exultans animis iactabat voce tremendus
Se bellatrices ranas, genus omne natantum
Depopulaturum hic, ranarum funere ſæuo,
Ac deleturum cunctos à ſtirpe nepotes.
Feciſſétque equidem, quoniam præſtabat in armis,

Viribus

Viribus immanis ſpirans iam robora martis,
Ni rex vidiſſet procul hæc hominúmque deúmque,
Sub toto miſerans perituras littore ranas.
Ergo caput quaſſans, tali eſt tum voce loquutus:
O' Dij, quàm facinus magnum, & mirabile dictu
Martis opus video. Meridarpax margine ſtagni,
Atque lacus iuxta ſtupefecit pectora noſtra.
Nec mediocre mihi perculſit corda trementi.
Inſultans alacris ſe iactat littore toto,
Miſſurum letho ranas, aſt Pallada fortem,
Et Martem indomitum, bellíque per arma tumultu
Pugnacem, cœlo ſubitò mittemus ab alto,
Vt ſæuum à pugnæ Meridarpaga cæde cruenta
Arcere incipiant, bellóque tenere furentem.
Sic ait. ingreditur dictis Mars altus, & infit:
Iuppiter ô Cronides, ſummi regnator Olympi,
Non Pallas poterit, non vlla potentia Martis
Heu ranis mortem, & ſæuam depellere peſtem.
Sed potiùs cuncti veniamus fortiter armis
Suppetias ranis: aut tela Typhoea flammis
Magna moue cœlo, quæ quondam ſæua Gigantes
Demiſere neci, crudeli fortiter igni
Horrida tela tua, quîs & Titanas ad vmbras
Pallentes Erebi miſiſti morte peremptos,
Quondam præſtantes alijs, animóque ſuperbos:
Enceladúmque ferum vinxiſti, & dira Gigantum
Agmina agreſte genus media inter prælia fortis
Terrigenas letho ſtrauiſti. Marte loquente,
Iuppiter emittens ardentia fulmina torquet.
Intonuit primò, & magnum tremefecit Olympum.

Iouis cura pro ranis.

Mars ſuadet tonitru ac fulmine mures arcẽdos eſſe.

Iupiter to-

Terri-

nitru terret exercitus.

Terribili hinc flamma fulmen Iouis ægida quaſſans
Miſit humũ, voluendo vndámq; polúmque profundũ.
Flammáque miſſa volat dextra iaculantis in auras
Regis, & hic cunctos pugnantes littore mures
Terruit, & ranas perculſas vndique caſtris
Detorquens fulmen. Sed non exercitus omnis
Ceſſauit bello. muréſque potenter arenis
Iam magis inſtabant, populantes agmina telis
Pugnaces ranas hoc debellare ſub aruo,
Et genus omne armis delere à ſtirpe nepotum:
Ni pater ex alto foret hic miſeratus Olympo,
Deiectas ranas. nam miſit ab æquore victis

Cancri ſuppetias veniunt ranis.

Auxiliatores ſtagni denſa agmina cancros.
Improuiſus adeſt ranis exercitus ingens,
Incudes omnes geſtabant, terga frementes
Incuruis chelis, obliqui inceſſibus, atque
Intorti, pedites, quos oſtrea pellis obibat,
Forcipibus curuis circa ora feroc ia tuti.
Oſſea membra illis, illis eſt oſſea paſſim
Natura, aſt humeri rutilant, ſed terga pateſcunt,
Ingreſſu manci, tranſuerſáque crura mouentes
Obliſis ſuris: ſæuique in pectore vultus,
E que humeris cernunt diri, neruoſáque tendunt
Membra, feri paſſim, cruſtatáque tergora geſtant,
Atque manus neruis duras, greſſúſque mouentes
Octonis pedibus, bina & capita ore minantes,

Cancrorum ſtratagema, qui mures à tergo circumueniũt.

Turpiter & manci, cancros dixere. ruentes
A tergo caudas ſcindebant ore minaci,
Muribus inſtantes, dextráſque pedéſque tenebant.
Haſtæ incuruantur. trepidi tunc vndique mures

Horrue-

Horruerant, clauſi. nec iam amplius arma tenentes,
Terga dabant retro turpes, trepidique ſalutis,
Inque fugam verſi celerabant littore toto. Murium fuga.
Cum ſol occiduas currus mergebat in vndas,
Quaque die tota durarant prælia martis,
Clade ſub hac ripas fuerant exhauſta per altas
Hac finis fuerat fatorum, hic exitus ingens.

FINIS HOMERI BATRACHO-
myomachiæ, Simone Lemnio Rheto
Cano Interprete. Anno
1 5 8 1.

VVOLFGANGVS SALETVS RHEtus Curienſis ad Lectorem.

Ereptum terris quem quondam credidit orbis,
Prodijt in lucem ſoſpes, tenebríſque receſſit,
Qui latuit, clarétque iterum pia fama ſororum
Lemnius Aonidum, defenſus numine cœli:
Vt decus æternum Rhetæis alpibus olim
Creſceret, atque ſolo patrio foret ardua fama,
Et patriæ dulci ſupereſſet gloria muſis.

AD LECTOREM, SAMSON OLIuerius à Salicibus, Rhetus.

Pegaſides poſtquam coluerunt culmina noſtra,
Germani talem vix habuere virum.
Crede mihi, hunc celebrat Germanica terra poëtam,
Eſt etiam tota clarus in Heſperia.
Ecce ſua fama obſtupuit nunc Græcia tellus
Obſtupuit fama Gallia nunc celebri.
Hoc, ego diſpeream, fuerit ſi clarior alter,
Vix alius certe clarior eſſe poteſt.
Græcia ſe quondam magno iactarat Homero:
Quo ſe nunc iactet Rhetica tellus, habet.
Trãſtulit hic magnum, vt Lector tu cernis, Homerũ,
Scilicet in Latium, qui modò Græcus erat.

Aliud eiuſdem ad eundem.

Aſpice nunc alium tu candide Lector, Homerum,
Quem modò produxit Rhetica terra ſibi.
Poſtquam dux Rhetus noſtras veniſſet ad oras
A` quo terra ſuum nobile nomen habet.
Illa virum ſimilem huic non protulit inclyta tellus,
Forſitan & poſthac non paritura parem eſt.